EXPOSITIO
JURIS PONTIFICII

JUXTA RECENTIOREM ECCLESIÆ DISCIPLINAM

IN DUAS PARTES DISTRIBUTA,

AUCTORE

UBALDO GIRALDI
A SANCTO CAJETANO

Clericorum Regularium Scholarum Piarum,

APOSTOLICO ROMANI CLERI EXAMINATORE,

ET COLLEGII ECCLESIASTICI RECTORE.

PARS PRIMA

TOMUS SECUNDUS.

ROMÆ, MDCCLXIX.

EX TYPOGRAPHIA CAROLI BARBIELLINI

In Via Cursus

SUPERIORUM FACULTATE.

PARS PRIMA

EX LIBRO IV. DECRETALIUM

TITULUS I.

DE SPONSALIBUS, ET MATRIMONIIS.

SECTIO DCXLVIII.

CAPUT IV. AD AUDIENTIAM, *ex Decretali Alexandri III. Lanfranco, in Papiæ Epiſcopum electo ſcripta.*

AD audientiam noſtri Apoſtolatus pervenit, quod cum H. Papienſis civis, filiam ſuam cuidam filiorum L. dare vellet uxorem, juravit, quod ſi ille eam habere, caſu aliquo interveniente, non poſſet, alteri filio, quem de alia uxore genuerat, eandem matrimonio copularet. Contractis autem a filio priore ſponſalibus, quidam conſanguinitatem inter eos eſſe, juramentis interpoſitis, firmaverunt; ideoque præfatus H. eandem dare alteri filio nititur, ut juravit. Sed quoniam ſcriptum eſt, quod ſponſam fratris, frater habere non poteſt; mandamus, quatenus eum ſuum implere propoſitum non permittas; ſed ut pœnitentiam agat de illicito juramento, monitione præmiſſa, eccleſiaſtica diſtrictione compellas.

Plures DD. hanc Decretalem exponentes, aſſerunt, impedimentum publicæ honeſtatis, ortum ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea, hic extendi a Pontifice uſque ad quartum gradum, quod etiam extenſum inquiunt a Bonif. VIII. *in cap. unic. ex Sponſalibus, hoc eod. tit. in VI.* De neutro tamen id ſatis conſtat, cum ne verbum quidem alteruter faciat hujus extenſionis, neque id colligatur ex ipſorum contextu. Miſſo nihilominus, quod ab iis extenſum fuiſſet, nunc certum eſt ex Tridentino *cap. III. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* hujuſmodi impedimentum ex ſponſalibus, quando valida ſunt, non excedere primum gradum (ſive agatur de conſanguinea in linea recta, ſive in linea collaterali, cum idem Tridentinum indiſtincte loquatur) & ſi ſponſalia nulla ſint ex quacumque ratione, nullum pariter declarat oriri impedimentum, ibi.

Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia, quacumque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant; quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari.

Quo Trident. decreto non ſolum correcta eſt dicta Bonifacii Decretalis, in quantum aſſerit, *ex ſponſalibus invalidis oriri impedimentum*, *dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus*; verum etiam hæc Alexandri, in quantum ex ejus contextu infertur, ſponſalia, primo hic inita cum conſanguinea, ideoque invalida, inducere, hoc non obſtante, impedimentum: quod juxta dicta nunc falſum eſt.

Si vero dictum impedimentum ortum fuerit ex matrimonio, etiam tantum rato, declaratum eſt a S. Pio V. Conſtit. *Ad Romanum*, 1. *Julii* 1568. extendi uſque ad quartum, ibi.

Sane ad aures noſtras pervenit, multos eſſe, qui dubitent, an decretum œcumenici Concil. Trid. ſeſſ. XXIV. de reformat. matrimonii cap. III. quo cavetur, impedimentum publicæ honeſtatis, ubi ſponſalia valida non fuerint, prorſus tolli, ubi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in ulterioribus gradibus non poſſit hujuſmodi prohibitio ſervari, de ſponſalibus per verba, (ut ajunt) de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia per verba de præſenti contracta, non tamen conſumata, quæ interdum ſponſalia appellantur, comprehendat, ita ut etiam eo caſu impedimentum inde proveniens ſublatum fuerit.

Nos itaque, ut omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attendentes, quod ſponſaliorum appellatione, qua dictum Conc. utitur, non niſi improprie matrimonium verbis de præſenti conceptis contractum continetur, quodque agitur de correctione juris veteris, quo caſu ſecundum proprietatem verborum dumtaxat procedendum eſt, præſertim cum longe majorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba de præſenti contracto, quam in ſponſalibus de futuro vigere a nemine dubitetur. Idcirco declaramus, & definimus, decretum Concilii hujuſmodi omnino intelligendum eſſe, & procedere in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio ſic, ut præfertur, contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de jure vetereri ante prædictum decretum Concilii introductum erat. Et ita ab omnibus judicari debere, mandamus atque ſtatuimus.

Quod, ſi quæras, an hactenus dicta de impedimento ex matrimonio rato, valeant etiam quando hoc nullum eſt, affirmative reſpondeo, dummodo non ſit nullum ex defectu conſenſus. Ratio eſt, quia ex una parte Tridentinum nihil innovavit circa impedimentum ex matrimonio rato: ex altera S. Pius V. declaravit, ab omnibus judicandum, quod illud perſeveret in omnibus iis caſibus, & gradibus, quibus jure veteri ante dictum Concilii decretum introductum erat. Cum ergo juxta communem DD. ſententiam eo tunc ita foret introductum, ut ex matrimonio rato, quantumvis nullo, oriretur impedimentum uſque ad quartum gradum, dummodo non eſſet nullum ex defectu conſenſus; ideo etiam nunc id valet, & ita declaraſſe Sacram Congregationem Conc. refertur in voto, eidem Congr. tradito a Secretario Lambertini die 21. Novembris 1722. ad ultimum dubium, *ut in Theſauro Reſolutionu m ejuſd. Cong. tom. II. pag.* 241. *&* 244.

SECTIO DCXLIX.

CAPUT VIII. SPONSAM, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. Epiſcopo Vigilienſi ſcripta*.

Sponſam alterius (maxime ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare.

Cum hæc Decretalis exprimat indefinite, quod nullus conſanguineorum ducere poſſit ſponſam alterius, neſcio cur aliqui aſſerant, per eam extenſum fuiſſe impedimentum, ex ſponſalibus determinate, uſque ad quartum gradum. Potius dicendum eſt, Alexandrum hic reſpexiſſe antiquos Canones, recenſitos etiam a Gratiano *Can. XIV. Si quis*, *&* *XV. Si quis*, *cauſ. XXVII. quæſt. II.* quorum primum ſignanter intelligi poteſt, ut ibi notat Gloſſa, de ſponſa, ſive de præſenti, ſive de futuro. Quidquid ſit de hoc, ſi per ſponſam in hac Decretali intelligitur ſponſa de præſenti, dico eandem fuiſſe correctam per *cap. Non debet*, *de Conſanguinit. & affinit.* quod reſtrinxit impedimentum ad quartum gradum incluſive. Si vero intelligatur ſponſa de futuro, ſubeſt correctioni Tridentini, ut mox notatum eſt.

SE-

SECTIO DCL.

Caput X. Ex literis, *ex Decretali laudati Alexandri, Pictavienſi Epiſcopo ſcripta.*

Ex literis Sylvani Epiſcopi accepimus, quod cum duo nobiles viri ſui Epiſcopatus, G. ſcilicet de Monſtra, & B. filios, & filias impubeſcentes haberent, inter ſe convenerunt, quod eos ad invicem matrimoniis copularent: & hoc tam patres, quam filii ſub juramento ſe promiſere facturos: inter quos ſiquidem G. filiam alterius, conſentiente patre, ſe ſemel, & iterum juravit ducere in uxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum Epiſcopus compellere voluit, ut quod juraverat, adimpleret (& infra.) Quia igitur prædicto G. periculoſum eſt contra ſuum juramentum venire: fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi hoc tibi conſtiterit, eum moneas, & ſi non acquiverit monitis, eccleſiaſtica cenſura compellas, ut ipſam (niſi rationabilis cauſa obſtiterit (in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

In hac Decretali ſtatuitur, virum ſine rationabili cauſa reſilientem a jurata promiſſione alicui nubendi, compellendum eſſe ſub pœna excommunicationis ad contrahendum matrimonium, ne contra juramentum veniat: & proinde ex contrario ſenſu deducitur, non eſſe per dictam cenſuram compellendum, ſi promiſſio non fuerit jurata. Verum Rota, coram Buſſio in *Majoricen. Sponſalium*, 25. *Aprilis* 1746. §. *IX.* ſentit, ex veriori recepta opinione etiam cogendum eſſe per cenſuram, licet ex parte illius ſponſalia non fuerint jurata.

Et quamvis Lucius III. poſterior Alexandro, in ſequenti Decretali, Epiſcopo Ravellenſi reſcripta, *relata hoc eod. tit. in cap. XVII. Requiſivit*, videatur aliter diſpoſuiſſe quoad compulſionem inferendam per cenſuram, cum ſtatuat, reſilientem monendum eſſe potius, quam cogendum, ea ratione quod = Libera debeant eſſe matrimonia = non inde tamen infertur, eidem Alexandri Decretali derogaſſe, cum in ea caſus erat de viro, hic autem de muliere, ut legenti patet.

Requiſivit a nobis tua Fraternitas, qua cenſura mulier compelli debeat, quæ, jurisjurandi religione neglecta, nubere renuit, cui ſe nupturam, interpoſito juramento, firmavit (& infra.) Ad quod breviter reſpondemus, quod cum libera debeant eſſe matrimonia, monenda eſt potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles ſoleant exitus frequenter habere.

Quidquid in contrarium ad hanc eandem Decretalem ſenſerit Gloſſa, & DD. communiter, fortaſſe ducti ex litera ſummarii, erronee contra literam textus, his verbis exarati = *Qui juravit cum aliqua contrahere, moneri potius debet, quam compelli, ut contrahat* = cum ſupponat, juramentum nubendi præſtitum fuiſſe a viro, quando textus refert, præſtitum fuiſſe a muliere. Et ita has duas Decretales conciliavit citata Rotæ deciſio, his innixa rationibus. I. Quod mitius cum fœmina procedendum ſit propter faciliorem cenſurarum contemptum, difficilioremque coacti matrimonii exitum ob ſexus imbecillitatem. II. Propter leve præjudicium, quod viro irrogaret, a ſponſalibus reſiliendo, qui cæteroquin repudiatus, facile alteri poſſet nubere, non ſic fœmina ob periculum famæ, quod ſubiret, ſaltem apud vulgares homines, propter pravæ converſationis ſuſpicionem, quam cum eodem viro præſumi poſſet interceſſiſſe.

Cæterum in praxi, ſtante etiam irrationabili cauſa reſiliendi a jurata, vel non jurata promiſſione reſpectu viri, cavere debet ſummopere judex eccleſiaſticus, ne ita facile ad compulſionem deveniat, ſive per cenſuras, ſive per alias pœnas, ne remedio deterior exitus oriatur, quem Lucius III. ex hujuſmodi coactione merito eventurum timebat.

Imo ob eandem rationem, ſi poſt inflictam cenſuram, adhuc obdurato animo in reſiliendo perſiſteret, ſentiunt communiter DD. relati a Reinfelt. *hoc tit.* §. *V. num.* 163. *& ſeq.* debere dimitti, & abſolvi.

Nec, ſi poſt legitimas monitiones non reſipiſcat, privandus eſt Sacramentis, ac communione, & familiaritate fidelium: nec itidem puniendus tamquam de hæreſi ſuſpectus, ſi in cenſura per annum inſordeſceret, juxta præſcriptum a Conc. Trid. *cap. III. ſeſſ. XXV. de reform.* quia univerſalis Eccleſiæ praxis, & conſuetudo eſt, ut hæc conciliaris diſpoſitio non obſervetur, quando agitur de matrimonio contrahendo, in quo libertas eſt de eſſentia. Quæ tamen obſervari deberet, ſi jam excommunicatus renueret ſeductæ mulieri, aut dare dotem, aut damnum compenſare; cum ad hujus executionem libertas non requiratur, ſicut ad matrimonium.

SECTIO DCLI.

Caput XI. Non est vobis, *ex Decretali Alexandri III. Archiepiſcopo, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, univerſoque Clero per Angliam, & ciſmaritanam terram Regis Anglorum conſtitutis ſcripta.*

NON eſt nobis (ſicut arbitramur) incognitum, qualiter Rex Anglorum pro diſcordia, quæ inter ipſum, & filios ſuos eſt ſuborta, uxores eorum detineat (& infra.) Nos itaque attendentes, juſtum, & honeſtum eſſe, ut viri ſuas petant uxores: mandamus, quatenus eundem Regem, ad eas reſtituendas ſolicite moneatis: & ſi juxta commonitionem veſtram, filiis ſuis uxores ſuas intra certum terminum non reſtituerit, ex tunc in quacunque provinciarum veſtrarum detinentur, vel transferuntur, donec ibi fuerint, nulla divina officia (præter baptiſmum parvulorum, & pœnitentias morientium) celebretis, vel permittatis aliquatenus celebrari.

Hæc Decretalis, in qua tempore interdicti permittitur tantum collatio baptiſmi parvulorum, & adminiſtratio Sacramenti Pœnitentiæ, ampliata eſt ab Innocentio IV. in *cap. XI. Quod in te, de Pœniten. & remiſs.* tum a Bonifacio VIII. *in cap. XIX. Quoniam, de Senten. excom. & cap. XXIV. Alma mater, eod. tit. in VI.* ut infra oſtendam *ad cit. tit. de Pœnit. & remiſs.*

SECTIO DCLII.

Caput XIV. Cum locum, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Syro Epiſcopo Papienſi ſcripta.*

CUM locum non habeat conſenſus, ubi metus, vel coactio intervenit, neceſſe eſt, ut ubi aſſenſus cujuſquam requiritur, coactionis materia repellatur: matrimonium autem ſolo conſenſu contrahitur: & ubi de ipſo quæritur, plena debet ſecuritate ille gaudere, cujus eſt animus indagandus; ne per timorem dicat ſibi placere, quod odit, & ſequatur exitus, qui de invitis ſolet nuptiis provenire. Quocirca mandamus, quatenus puellam, de cujus matrimonio quæſtio ventilatur, in domo, in qua nihil eam timere oporteat, facias honeſte teneri, donec prædicta cauſa terminata fuerit, & ſententia ſine contradictione cujuſquam valeat executioni mandari.

In hac Decretali ſtatuitur, I. Matrimonium ſolo conſenſu contrahi, II. Ut ſententia ſuper ejus validitate, aut nullitate feratur ab Epiſcopo, ſed hodie ad valide contrahendum requiritur ulterius ut conſenſus præſtetur coram parocho, & teſtibus juxta decretum Tridentini, ut notabo infra.

Quoad ſententiam vero illius validitatis, aut nullitatis, tam circa cauſæ cognitionem, quam circa ejuſdem ſententiæ prolationem, attendenda eſt ſequens Conſtitutio Benedicti XIV. *Dei miſeratione, ſub die 3. Novembr.* 1741. ita ſancientis, ibi.

Quod autem ad Judices pertinet, quibus extra Romanam Curiam pro litigantium commodo cauſæ matrimoniales committuntur, paterna illa vigilantia, qua de juſtitia unicuique integre, ſapienterque adminiſtranda ſoliciti eſſe debemus, encyclicis literis ad venerabiles Fratres Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſcriptis vigeſimaſexta Auguſti anno ſecundo Pontificatus noſtri, providere curavimus, in quibus ea præſcripſimus, quæ ſacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis conſona, ſi diligenter, ut ſperamus, ſerventur, in poſterum cauſæ, nonniſi perſonis congrua juris peritia, & neceſſariæ probitatis, ſpectatæque fidei munitis præſidio committentur. Inſuper ad ea, quæ in iiſdem encyclicis literis conſtituta ſunt, id etiam in præſenti adjungimus: quod quamvis Concilii Tridentini decretum, quo cauſæ matrimoniales ſubtractæ fuerunt Decani, Archidiaconi, & aliorum inferiorum judicio, & Epiſcoporum tantum examini, & juriſdictioni reſervatæ, dumtaxat procedat de Archidiaconis, Decanis aliiſque inferioribus, qui in eadem diœceſi conſtituti, vel privilegio aliquo, vel præſcriptione, ſaltem in viſitatione, cauſarum matrimonialium cognitionem ſibi adrogabant; ac idcirco minime obſtet commiſſionibus, quæ, pro iiſdem cauſis ma-

matrimonialibus definiendis, a Sede Apoſtolica alicui eorum in ſecunda inſtantia fierent, nihilominus præcipimus, ac mandamus iis, ad quos hujuſmodi commiſſionum, ſeu delegationum expediendarum cura pertinet, ut in futurum cauſarum matrimonialium cognitionem non committant, niſi Epiſcopis, præſertim vicinioribus, vel ſi nullus ſit Epiſcopus, cui ex legitima cauſa commode committi poſſit, tum commiſſio, & delegatio dirigatur uni ex iis, qui ſecundum ordinem, & modum, a nobis in præfatis encyclicis literis præſcriptum, pro Judice idoneo ab Epiſcopo cum conſilio ſui capituli nominatus fuerit.

Quod vero ad ordinem, & ſeriem judiciorum in cauſis matrimonialibus pro debita, & congrua earum terminatione, ſervandum ſpectat; motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hac noſtra, in perpetuum valitura ſanctione conſtituimus, decernimus, ac jubemus, ut ab omnibus, & ſingulis locorum Ordinariis in ſuis reſpective diœceſibus perſona aliqua idonea eligatur, & ſi fieri poteſt, ex eccleſiaſtico cætu, juris ſcientia pariter, & vitæ probitate prædita, quæ matrimoniorum defenſor nominabitur, cum facultate tamen eam ſuſpendendi, vel removendi, ſi juſta cauſa adfuerit, & ſubſtituendi aliam æque idoneam, & iiſdem qualitatibus ornatam; quod etiam fieri poterit, quotieſcumque perſona ad matrimoniorum defenſionem deſtinata, cum ſe occaſio agendi obtulerit, erit legitime impedita.

Ad officium autem defenſoris matrimoniorum hujuſmodi, ut ſupra electi, ſpectabit, in judicium venire, quotieſcumque contigerit, matrimoniales cauſas ſuper validitate, vel nullitate coram legitimo judice diſceptari, eumque oportebit in quolibet actu judiciali citari, adeſſe examini teſtium, voce, & ſcriptis matrimonii validitatem tueri, eaque omnia deducere, quæ ad matrimonium ſuſtinendum neceſſaria cenſebit.

Et demum defenſoris hujuſmodi perſona, tanquam pars neceſſaria, ad judicii validitatem, & integritatem cenſeatur, ſemperque adſit in judicio, ſive unus ex conjugibus, qui pro nullitate matrimonii agit, ſive ambo, quorum alter pro nullitate, alter vero pro validitate in judicium veniant. Defenſor autem, cum ei munus hujuſmodi committetur, juramentum præſtabit fideliter officium ſuum obeundi, & quotieſcumque contigerit, ut in judicio adeſſe debeat pro alicujus matrimonii validitate tuenda, rurſus idem juramentum præbebit: quæcumque vero, eo non legitime citato, aut intimato, in judicio peracta fuerint, nulla, irrita, caſſa declaramus, ac pro nullis, caſſis, ac irritis haberi volumus, perindeac ſi citata, & intimata non eſſet ea pars, cujus citari intererat, & quam juxta legum, & Canonum præſcripta ad legitimam judicii validitatem, citari, aut intimari omnino neceſſarium erat.

Cum igitur coram Ordinario, ad quem cauſas hujuſmodi cognoſcere pertinet, controverſia aliqua proponetur, in qua de matrimonii validitate dubitabitur, & exiſtentibus in judicio, vel uno ex conjugibus, qui pro nullitate matrimonii, vel ambobus, quorum alter pro validitate, alter vero pro nullitate actionem intendat, defenſor matrimonii partes omnes officii ſui diligenter adimpleat. Itaque ſi a Judice pro matrimonii validitate judicabitur, & nullus ſit, qui appellet, ipſe etiam ab appellatione ſe abſtineat, idque etiam ſervetur, ſi a Judice ſecundæ inſtantiæ pro validitate matrimonii fuerit judicatum, poſtquam Judex primiæ inſtantiæ de illius nullitate ſententiam pronunciaverat; ſin autem contra matrimonii validitatem ſententia feratur, defenſor intra legitima tempora appellabit, adhærens parti, quæ pro validitate agebat; cum autem in judicio nemo unus ſit, qui pro matrimonii validitate negocium inſiſtat, vel ſi adſit, lata contra eum ſententia judicium deſerverit, ipſe ex officio ad ſuperiorem Judicem provocabit.

Appellatione a prima ſententia pendente, vel etiam nulla ob malitiam, vel oſcitantiam, vel colluſionem defenſoris, & partium, interpoſita, ſi ambo, vel unus ex conjugibus novas nuptias celebrare auſus fuerit, volumus, ac decernimus, ut non ſolum ſerventur, quæ adverſus eos, qui matrimonium contra interdictum Eccleſiæ contrahunt, ſtatuta ſunt, præſertim, ut invicem a cohabitatione ſeparentur, quoadusque altera ſententia ſuper nullitate emanaverit, a qua intra decem dies non ſit appellatum, vel appellatio interpoſita deſerta deinde fuerit; ſed ulterius, ut contrahens, vel contrahentes matrimonium hujuſmodi, omnibus pœnis contra poligamos, a ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis conſtitutis, omnino ſubjaceant, quas in eos, quatenus opus ſit, motu, ſcientia, ac poteſtate ſimili rurſus ſtatuimus, decernimus, ac renovamus.

Poſtea

Poſteaquam vero, appellationis beneficio, ad alterum Judicem cauſa in ſecunda inſtantia delata fuerit, omnia, & ſingula quæcumque coram Judice in prima inſtantia ſervanda præfinita fuerunt, etiam coram altero in ſecunda exacte, ac diligenter cuſtodientur, citato in quolibet Judicii actu defenſore matrimonii, qui voce, & ſcripto matrimonii validitatem ſtrenue, ac pro viribus tuebitur. Et ſi Judex in ſecunda inſtantia fuit Metropolitanus, aut Sedis Apoſt. Nuncius, aut Epiſcopus vicinior; matrimonii defenſor ſit, qui ab ipſis fuerit deputatus, quemadmodum ipſis deputare mandamus, ut quæ a Nobis ſuperius conſtituta ſunt, peragere poſſit: ſi autem Judex in ſecunda inſtantia erit Judex commiſſarius, cui a Sede Apoſtolica cauſæ cognitio demandata ſit, & qui tribunal, & juriſdictionem ordinariam non habeat, & propterea careat defenſore matrimonii, volumus, ut illo defenſore matrimonii utatur, qui conſtitutus fuerit ab Ordinario, in cujus diœceſi cauſam cognoſcet, etiam ſi idem Ordinarius ſit, qui primam ſententiam in eadem cauſa pronunciaverit.

Inſtructo autem in hunc modum judicio, ſi ſecunda ſententia alteri conformis fuerit, hoc eſt, ſi in ſecunda, æque ac in prima, nullum, ac irritum matrimonium judicatum fuerit, & ab ea pars, vel defenſor pro ſua conſcientia non crediderit appellandum, vel appellationem interpoſitam proſequendam minime cenſuerit: in poteſtate, & arbitrio conjugum ſit novas nuptias contrahere; dumodo alicui eorum, ob aliquod impedimentum, vel legitimam cauſam id vetitum non ſit. Poteſtas tamen poſt alteram ſententiam conformem, ut ſupra, conjugibus facta intelligatur, & locum habeat, ſalvo ſemper, & firmo remanente jure, ſeu privilegio cauſarum matrimonialium, quæ ob cujuſcumque temporis lapſum nunquam tranſeunt in rem judicatam; ſed ſi nova res, quæ non deducta, vel ignorata fuerit, detegatur, reſumi poſſunt, & rurſus in judicialem controverſiam revocari: quod ſi a ſecunda ſententia ſuper nullitate, vel altera pars appellaverit, vel hujuſmodi ſit, ut ei, ſalva conſcientia, defenſor matrimonii acquieſcendum non putet, vel quia ſibi videtur manifeſte injuſta, vel invalida, vel quia fuerit lata in tertia inſtantia, & ſit revocatoria alterius præcedentis ſuper validitate, in ſecunda inſtantia emanatæ, volumus, ut, firma remanente utrique conjugi prohibitione ad alias tranſeundi nuptias, quas ſi contrahere auſi fuerint, pœnis, ut præfertur, a Nobis conſtitutis ſubeſſe decernimus, cauſa in tertia, vel quarta inſtantia cognoſcatur, ſervatis diligenter omnibus, quæ a Nobis in prima, & ſecunda inſtantia demandata fuerunt, nempe, in quolibet judiciali actu, citato, & audito defenſore matrimonii, qui a Judice tertiæ inſtantiæ deputatus fuerit.

Defenſor autem matrimonii, quem ad munus ſuum gratis obeundum pro amore Dei, & proximi utilitate, & Eccleſiæ reverentia, in Domino exhortamur, ſi operam ſuam ſine mercede, aut ſalario, aliqua ex cauſa exhibere recuſaverit, ab ipſius cauſæ Judice ei conſtituatur, & ab ea parte, quæ pro validitate matrimonii agit, ſi ipſi facultas ſit, ſolvatur; ſin minus, a Judice primæ, vel ſecundæ, vel tertiæ inſtantiæ reſpective ſubminiſtrabitur, qui pecunias ex multis ſuorum tribunalium redactas, vel redigendas, & in opera pia erogandas, in hujuſmodi ſumptus inſumere poterunt. Cum vero Judices cauſæ, erunt Judices commiſſarii, qui neque forum habent, & conſequenter neque pecuniam ex multis collectam, volumus, ac mandamus, ut defenſori matrimonii ſatisfiat ex pecunia multarum illius Epiſcopi, in cujus diœceſi Judex commiſſarius, juxta Sedis Apoſtol. mandatum, judicium exercebit.

Hactenus quidem quoad cauſas matrimoniales, quæ extra Romanam Curiam pertractantur. Quoad cauſas vero, quæ Romæ diſceptandæ ſunt, cum earum cognitio in prima inſtantia ad S. R. E. Cardinalem, in præfata Urbe, ejuſque ſuburbiis, & diſtrictu, Vicarium noſtrum in ſpiritualibus pro tempore ſpectet; mandamus, ac jubemus, ut omnia, & ſingula, quæ in aliis cauſis extra Romanam Curiam pertractandis præſcripta fuerunt, nempe, ut judicium peragatur, citato, & audito defenſore matrimonii, ab eodem Cardinali Vicario deputato, aliaque, ut ſupra, omnino ſerventur: tum etiam in aliis cauſis, quæ in prima inſtantia, ex conſenſu partium, vel in ſecunda, per appellationem ad Sedem Apoſtolicam, omiſſo medio, interpoſitam, vel in tertia, Romam deferuntur, quas omnes judicari volumus, vel in Congregatione S.R. E. Cardinalium ſuper interpretatione, & executione Concilii Tridentini, vel in cauſarum Palatii noſtri Auditorio, dummodo Nobis, & Romano Pontifici pro tempore juſtis ex cauſis non videatur particularis Congregatio S.R. E. Cardinalium, vel Romanæ Curiæ Prælatorum deputanda. Cum autem cauſa ſuper matrimonii nullitate agitabitur in dicta Congregatione S.R. E. Cardinalium Concil. Trid. Interpretum, defenſor matrimonii a Cardinali Præ-

fecto

fecto ejuſdem Congregationis: ſi vero in Palatii noſtri Auditorio, ab Auditore Decano præfati tribunalis: ſi demum in Congregatione particulari, a perſona eiuſdem Congregationis digniore deputetur.

Unica quidem reſolutio pro nullitate matrimonii emanata, ſi cauſa in Congregatione Cardinalium Conc. Trid. interpretum, vel in Congregatione particulari deputata cognoſcatur, & ſimiliter in Palatii noſtri Auditorio, unica ſententia ſuper eadem nullitate pronunciata minime ſufficiat ad tribuendam liberam conjugibus facultatem novas nuptias contrahendi. Sed, ſi cauſa in præfata Congregatione Cardinalium Tridentini Concil. interpretum introducta fuerit, rurſus in eadem, ad defenſoris matrimonii inſtantiam reproponatur; ſi vero Congregationi particulari commiſſa fuerit, ad petitionem ejuſdem defenſoris altera etiam particularis Congregatio deputabitur; ſi vero in Palatii noſtri Auditorio judicata ſit, a præfato defenſore, appellatione interpoſita, ab aliis Auditoribus juxta ordinem in gyrum, ſeu turnum definiatur; ſi autem cauſa univerſo tribunali commiſſa fuerit, ab omnibus Auditoribus rurſus examinabitur: nolentes omnino, ut ullo in caſu matrimonii vinculum diſſolutum cenſeatur, niſi duo judicata, vel reſolutiones, aut ſententiæ penitus ſimiles, & conformes, a quibus neque pars, neque defenſor matrimonii crediderit appellandum, emanaverint. Quod ſi ſecus factum fuerit, & novum initum matrimonium, noſtræ voluntatis hujuſmodi transgreſſores pœnis a Nobis, ut ſupra, ſtatutis ſubmittantur.

Et quoniam ſæpe apud Sedem Apoſtolicam preces porrigi ſolent pro diſpenſatione matrimonii rati, & non conſummati, quæ ut plurimum pro voto conſultivo ad Congregationem S.R.E. Cardinalium Concil. interpretum, vel nonnunquam ad aliquam Congregationem particularem deputatam a Romanis Pontificibus pro tempore remitti ſolent; ut hujuſmodi inſtantiæ ordine, ac rite procedant, volumus, ac mandamus, ut ſupplex libellus Nobis, vel Romano Pontifici pro tempore exhibeatur, in quo plena, & accurata totius facti ſpecies contineatur, cauſæque omnes in eo exprimantur, quæ ad obtinendam petitam diſpenſationem conducere poſſe a ſupplicante cenſentur; ut Romanus Pontifex, eo lecto, & mature conſiderato, ſecum deliberare poſſit, an petitionem rejiciat, vel ejus examen alicui ex dictis Congregationibus committat; a qua, poſteaquam ſuum votum conſultivum editum fuerit, a Secretario ejuſdem Congregationis totius negocii ſeries exacte Romano Pontifici pro tempore referatur; qui pro ſua providentia judicabit, an Congregationis reſolutio ſit approbanda, vel potius totius cauſæ examen alteri Congregationi, vel tribunali, prout eidem Pontifici videbitur, rurſus committendum.

In literis autem encyclicis, incipien. *Quamvis paternæ*, *datis ſub die 26. Auguſti ejuſdem anni* 1741. de quibus mentio fit in ſupra tranſcripto §. *Quod autem*, ita diſponitur.

Quamvis paternæ vigilantiæ, qua de juſtitia unicuique integre, ſapienterque adminiſtranda ſoliciti eſſe debemus, jamdiu innotuerit, quod cauſæ extra noſtram Romanam Curiam, pro litigantium commodo, ad partes (ut ajunt) committi ſolitæ, iis quandoque decidendæ, ac fine debito terminandæ delegentur, qui tum congrua juris peritia, tum quoque probitatis, ſpectatæque fidei præſidio deſtituuntur; acerbiori nihilominus doloris ſenſu perculſi fuimus, poſtquam hujuſmodi abuſum, rumore publico evulgatum, multorum querelis ad Apoſtolicam Sedem delatum, eorumque literis, ad Nos crebro datis, apertius ſenſimus confirmari. Rationes prætere a, & peculiares cauſæ dicti abuſus cum Nobis plures in eiſdem literis obtenderentur, eas potiſſimum referri perſpeximus eximio Protonotariorum, non participantium, numero, quibus, utpote in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, in more poſitum eſt, dictas cauſas delegari, licet tempore quo ad hujuſmodi dignitatis, & officii gradum provehuntur, nulla meritorum, & qualitatum fiat diligens inquiſitio, nec ſedulo examinetur, an polleant requiſitis ad jus dicendum, & juſtitiæ habenas moderandas neceſſariis.

Quam graves curas id animo noſtro ingeſſerit, quamve intimo mærore affecti ſimus, ubi aliorum res, & negocia, ob Judicum ignorantiam, & malitiam, periclitari, & in diſcrimen adduci reſcivimus; intelliget plane cui perſpectus erit ille, quo ſemper incenſi ſumus, juſtitiæ adminiſtrandæ zelus. Sed cum ſilere diutius, pro commiſſa Nobis populorum ſalute, paterna charitas non pateretur, & ad propulſandam hanc corruptelam, reſtituendamque judiciorum integritatem, congruis remediis manus admoveremus; novimus non recentes, ſed obſole-

obſoletas eſſe hujuſmodi querelas, atque rem eſſe non de morbo nunc ingruente, ſed jamdudum invecto: remedia ad illum avertendum non eſſe modo excogitanda, ſed antiquitus præſtituta: originem vero non Curiæ noſtræ Romanæ, ſed iis adſcribi oportere, qui de praxi ejusdem Curiæ injuſte nimis conqueruntur.

Si enim longe præteriti temporis ratio habeatur, facile quiſque conjicet fel. record. Bonifacio Papæ VIII. has querimonias fuiſſe ſuggeſtas, eundemque Pontificem adimplendas Apoſtolici regiminis partes, ſua Decretali *Statutum*, *de Reſcriptis in VI* conſulto præſcripſiſſe, ne a Sede Apoſtolica, ejuſque Legatis cauſæ in poſterum aliis delegarentur, quam perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, & quibus ſive perſonatus, ſive canonicatus in aliqua cathedrali Eccleſia obtigiſſet: judicia præterea non in obſcuro, ſed in inſigni, & populoſo Oppido, ac in Urbibus inſtrui oportere, in quibus peritorum Judicum copia commode haberi poſſet. Sacro etiam Concilio Tridentino hanc ipſam imperitorum Judicum querelam propoſitam fuiſſe, fas eſt credere: poſtquam etenim *ſeſſ. XXV. de Reform. cap. X.* præmiſſum fuit, a Sede Apoſtolica Judicibus non undequaque idoneis cauſas in partibus delegari, & id fieri tum ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, tum quoque ob locorum longiquitatem, a quibus notitia perſonarum, quibus cauſæ mandentur, haberi non poteſt. = Statuit eadem Sancta Synodus, in ſingulis Conciliis provincialibus, aut diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. & alioquin ad id aptas deſignari, quibus in poſterum cauſæ committerentur; & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigeret, ſubſtitueret Ordinarius loci cum conſilio capituli alium in ejus locum, uſque ad futuram provincialem, aut diœceſanam Synodum: ita ut haberet quævis diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas, & qualificatas perſonas, quibus hujuſmodi cauſæ committerentur; alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad Summum Romanum Pontificem tranſmitterent, delegationes quæcumque aliorum Judicum, aliis, quam his factæ, ſubreptitiæ cenſerentur = .

Cum vero Concilia provincialia quolibet triennio, diœceſana anno quolibet ex præſcripto Trident. cogenda, ob varia, quæ obverſantur impedimenta, longius protrahantur, nec Epiſcopis ſubſit quandoque certa ſpes, quod iis propere ſublatis, dicta Concilia haberi poſſint, atque in illis deſignari novi Judices ſynodales, in locum illorum, qui defecerunt: ſæpe idcirco Congregatio Conc. Trid. interpres a locorum Ordinariis requiſita, conſultiſſime reſpondit, ſubrogandorum Judicum electionem ab Epiſcopis eſſe faciendam cum conſilio capituli.

Providæ igitur, & vetuſtæ hujuſmodi leges palam evincunt, antiqua eſſe vulnera in hac parte diſciplinæ illata, illaque modo recrudeſcere, non quia congrua deſit medela, ſed quia negligitur ad præſcriptum canonicarum ſanctionum Judicum ſynodalium deſignatio, quorum notitia, ſi Romano pro tempore Pontifici exhibita fuiſſet, eiſdem tantummodo Judicibus facta fuiſſet cauſarum delegatio, ſemota quavis querelarum occaſione.

Dum minoribus in hac Curia muneribus, atque illo præſertim Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, nihil Nobis fuit antiquius, quam Epiſcopis, aliiſque Eccleſiarum Prælatis hoſce ſenſus ingerere, eoſque pro viribus ad has eccleſiaſticas leges cuſtodiendas ſedulo commonere: nunc vero imperſcrutabilis conſilii altitudine ad ſupremum Apoſtolatus faſtigium, licet immerentes, evocati, paſtoralis officii exigit ratio, ut noſtris hiſce literis certa vobis in poſterum methodus præſcribatur, ad quamcumque dubiorum, & querelarum occaſionem avertendam. Volumus itaque, & mandamus, quod in iis diœceſibus, in quibus vigiles Eccleſiarum Antiſtites ad tramites Tridentinæ Synodi Judices elegerunt in Conciliis, ſive provincialibus, ſive diœceſanis, electorum nomina quamprimum Nobis renuncient; & ſi forte unum, vel plures illorum mori contingat, antequam denuo eadem Concilia cogantur, decedentibus ſubrogentur novi Judices, eligendi ab Epiſcopo cum conſilio capituli, qui nomina ſubrogatorum in dicto munere, uſque ad diem Synodi duraturo, Nobis itidem ſignificent. Ubi vero Concilia provincialia, & ſynodalia jamdiu coacta non ſunt, nec ulla idcirco facta dignoſcitur Judicum electio; pro injuncta humilitati noſtræ omnium Eccleſiarum ſolicitudine, Archiepiſcopos, & Epiſcopos in Domino jugiter hortamur, & obteſtamur, ut ſublatis quibuſvis impedimentis, eadem Concilia, ſicubi omiſſa ſunt, quamprimum haberi curent; interim vero cum conſenſu ſuorum capitulorum Judices eligant, & nomina electorum in Albo redacta Nobis remittant; & ſi mori aliquem contingat, alios cum conſilio capituli ſufficiant, ſuffectoſque Nobis indilate denuncient. Quo autem ad numerum eligendorum, etſi Tridentini decreto cautum ſit, quatuor ſaltem in unaquaque diœceſi eligi debere, plures nihilomi-

nus

nus eligi volumus, ſi diœceſis amplitudo, aliæque peculiares circumſtantiæ id probe expoſcere videantur.

Monitos tamen eſſe volumus locorum Ordinarios, quod licet ad tramites præmiſſæ Decretalis Bonifacii VIII. cui etiam conſona ſunt diſpoſita a Tridentino, facultas judicandi tribuenda ſit perſonis, dignitate aliqua eccleſiaſtica, perſonatu, vel Canonicatu cathedralis Eccleſiæ inſignitis; hujuſmodi qualitates ita eſſe accipiendas, ut non deſit in perſona, ad hoc munus aſſumenda, altera potiſſimum requiſita qualitas doctrinæ, & idoneitatis, in qua ſumma negocii eſt conſtituta. Hoc pacto deſignati, & electi Iudices noſtro ſupplicum libellorum Secretario denuncientur ab Ordinariis, vel immediate per ſe ipſos, vel mediate per ſuos in Urbe negociorum geſtores: noſtræque erit vigilantiæ ſolerter cavere, ne in poſterum ab officialibus noſtræ Curiæ, ad id deputatis, cauſæ aliis, quam dictis judicibus, delegentur.

SECTIO DCLIII.

Caput XV. Veniens, *ex Decretali Alexandri III. ignotum, cui ſcripta.*

VEniens ad nos G. ſua nobis relatione monſtravit, quod in domo ſua mulierem quandam recepit, de qua prolem habuit, & cui fidem coram pluribus præſtitit, quod eam duceret in uxorem. Interim autem cum apud domum vicini ſui pernoctaverit, ejus filia nocte illa ſecum concubuit: quos pater puellæ ſimul in uno lecto inveniens, ipſum eam per verba de præſenti deſponſare coegit. Ideoque mandamus, quatenus, ſi inveneris, quod primam poſt fidem præſtitam cognoverit, ipſum cum ea facias remanere: alioquin ſecundæ (niſi metu coactus, qui poſſet in virum conſtantem cadere, eam deſponaverit) adhærere facias, ut uxori.

In hac Decretali ſponſus cognoſcens carnaliter ſponſam de futuro, ad excludendum peccatum, præſumitur, eam cognoviſſe affectu maritali, ita ut ſponſalia de futuro tranſeant in ſponſalia de præſenti, ſeu matrimonium, quæ præſumptio eſt juris, & de jure, non admittens probationem in contrarium, ut conſtat ex *cap. XXX. Is, qui*, infra tranſcribendo: verum cum Tridentinum irritaverit matrimonia clandeſtina, ſuſtulit omnia matrimonia præſumpta. In locis tamen, ubi ejus decretum, illa irritans, facta ſcilicet ſine præſentia parochi, & duorum teſtium, publicatum non eſt, ſicuti vigent adhuc matrimonia clandeſtina, ita etiam locum habent matrimonia præſumpta.

SECTIO DCLIV.

Caput XVI. Commissum, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Exonienſi Archiepiſcopo reſcripta.*

COmmiſſum (& infra.) Significavit nobis fraternitas tua, quod quidam cuidam mulieri de contrahendo matrimonio fidem dedit, & ſe cum ea intra biennium per verba de præſenti contracturum, præſtito juramento firmavit: nunc autem privata lege ductus, ad frugem melioris vitæ tranſire ſuſpirat (& infra.) Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod tutius eſt ei (religione juramenti ſervata) prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad Religionem migrare, ſi tamen poſt deſponſationem copula non dignoſcitur interveniſſe carnalis.

Duo in hac Decretali declarat Pontifex. I. Quod ſponſalia de futuro per copulam ſubſecutam tranſeunt in matrimonium. II. Quod tutius eſt, ſponſum, qui juravit, ſe aliquam ducturum in matrimonium, ad ſervandam juramenti religionem, prius illud contrahat, & poſtea, ſi velit, Religionem profiteatur.

Verum primum correctum eſt, ut in antecedenti Sectione.

Quoad ſecundum autem, placet hic referre varias hujus Decretalis interpretationes una cum ſuo ſenſu, expoſitas a Benedicto XIV. *de Synod. Diæc. edit. an.* 1755. *lib. XIII. cap. XII. num.* 8. = Si de ſimplicibus ſponſalibus agatur, hoc eſt de promiſſione nubendi certo viro facta, ac per mutuam repromiſſionem ab ipſo acceptata, quamvis etiam juramenti religione fuerit utrinque firmata, dummodo ultra proceſſum non

non fuerit, neque ſponſi carnali copula ſe ſe cognoverint, prohiberi non poteſt mulier, quin monaſterium ingrediatur, exactoque probationis anno, ſolemnia Religionis vota profiteatur. Ita reſcripſit Alexander III. in Decretali *Commiſſum*, *de ſponſalibus*, quo tamen loco ſubdit, ſatius fore mulieri, ſi, antequam monaſterium ingrediatur, ut juratam fidem præſtet, matrimonium contrahat = Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod tutius eſt ei, religione juramenti ſervata, prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad Religionem migrare = Textum hunc nonnulli ita interpretantur, ut conſilium potius, quam præceptum præſeferat; uti videre eſt penes Sanchez *de Matrimonio lib. I. diſput. XLIII. num* 7. Alii tamen recte perpendunt, Pontificiam Conſtitutionem locum ſibi vindicare in ea facti ſpecie, qua mulier de Religionis ingreſſu adhuc deliberans, nondum re ipſa monaſterium ingreſſa fuerit. In his enim circumſtantiis poteſt utique ſponſa, abſque eo quod admirationem ingerat, jurisjurandi fidem liberare, matrimonium inire, exindeque ad clauſtra properare: quod profecto non eveniret, ſi mulier jam monaſterium ingreſſa, ſubinde aut in ipſo monaſterio manens, matrimonium iniret, aut ex eo egreſſa, nuptias celebraret, & poſtea clauſtra repeteret. Ita diſſerit Gonzalez *in Comentariis ad præcit.text.*latiorique calamo rem perſequitur Pirhing. *ad tit. Decretal. de Sponſal. & matrim lib IV. Tit.I. num.* 52. & 53. Sed, cum in ſponſalibus, juxta nunc vigentem ſtipulationum formam, contractis, atque juratis, apponi ſoleat non ſolum contrahendi, ſed & conſummandi matrimonii obligatio; hæc ſane recentior, receptaque praxis fortaſſe poteſt efficere, ut executioni mandari nequeant, quæ ſtatuta ſunt in Decretali *Commiſſum*; ut ſcilicet matrimonium ad formam juratæ promiſſionis contrahatur, deinde vero mulier in Religionem, & clauſtra ſe recipiat; neque enim, non ſecuta conſummatione, ſatis impletum dici poſſet juramentum, quod tamen unum in cauſa fuit, ut Pontifex præciperet ei, quæ matrimonium ſe contracturam juraverat, ut matrimonium prius celebraret, ſubindeque, ſi libuiſſet, ad clauſtra migraret. Verum, quamvis diſpoſitio memoratæ Decretalis *Commiſſum* aptari nequeat propoſitæ juratæ ſponſioni, contrahendi videlicet, ſimulque conſummandi matrimonium; huic tamen omnino congruere videtur effatum illud = Propoſitum, aut promiſſum non infringit, qui in melius illud commutat: = quod legitur in Decretali *Pervenit*, *de Jurejurando*. Neque in jurata conſummandi promiſſione videtur contineri caſus, quo ipſi ſacri Canones a conſummatione abſtinendum probant, atque collaudant, juxta alteram Decretalem *in cap. Ad noſtram XX. de Jurejurando*, ubi, cum quidam jurejurando pollicitus eſſet, ſe in cauſis omnibus judicii ſolemnia ſervaturum, Innocentius III. Pontifex reſcripſit, juramentum in hunc, qui ſequitur, modum, eſſe interpretandum = Quamquam & ſecundum approbatum intellectum recte poſſit intelligi, quod ut in omnibus cauſis ordinem judiciarium obſervares, in illis videlicet, in quibus eſt ordo judiciarius obſervandus =.

Fagnanus *in cap. Ex literis*, *hoc tit. num.* 3. referet declarationem Gregorii XIII. per hæc verba,
„ Gregorius tamen XIII. opinionem, quod ſponſalia
„ jurata omnino cogantur ſponſi adimplere juxta *cap.*
„ *Ex literis*, limitavit in quodam caſu Commenſi, ut
„ non procedat, quando mulier fieret monialis profeſ-
„ ſa, ſi enim matrimonium per verba de præſenti
„ contractum non impedit, quin mulier ingrediatur
„ monaſterium, & profiteatur *cap. Ex publico*, *de*
„ *Converſ. conjugator.* multo minus ſponſalia de fu-
„ turo, & jurata, quæ minus ſunt, quam matrimo-
„ nium ".

SECTIO DCLV.

Caput XVIII. Cum in Apostolica, *ex Decretali Urbani III. Cenomanenſi Epiſcopo reſcripta*.

CUM in Apoſtolica (& infra.) Intelleximus, quod cum inter villicum de Arueria & uxorem ejus, matrimonii quæſtio tractaretur, ante publicationem teſtium villicus reverſus ad propria, publice inter ſe, & uxorem ſuam propoſuit ſententiam divortii, judicio Eccleſiæ promulgatam: & ſic falſitate ſuggeſta quandam aliam, facti neſciam, ſibi copulare præſumpsit. Poſtmodum vero ſuper prioris matrimonii quæſtione literis impetratis, delegati judices ſententiam divortii protulerunt. Verum quia villicum, & mulierem, quam ſuperinduxit, pendente lite prioris uxoris, invicem aſſeris conſenſiſſe; conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod impoſita viro pœnitentia competenti, & intra pænitentiæ tempus carnali commercio interdicto, poſtmodum in maritali copula poterunt remanere.

Hic non exprimitur, quæ pœnitentia injungenda ſit, quæque pœna infligenda conjugi, qui, pendente lite, non expectata ſententia nullitatis prioris matrimonii, privata auctoritate ad ſecunda vota tranſierit: ſed hodie ex Conſtit. Benedicti XIV. *Dei miſeratione*, §. *Appellatione*, ſupra tranſcripta Sectione DCLII. puniendus eſt pœnis contra poligamos conſtitutis.

SE-

SECTIO DCLVI.

Caput XIX. In præsentia, *ex Decretali Clementis III. Cæſaraguſtano Epiſcopo reſcripta.*

IN præſentia noſtra quæsiviſti, quid agendum ſit de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captivitatis, vel peregrinationis abſentes, ultra ſeptennium præſtolatæ fuerint: nec certificari poſſunt de vita, vel de morte ipſorum, licet ſuper hoc ſolicitudinem adhibuerint diligentem, & pro juvenili ætate, ſeu fragilitate carnis, nequeunt continere, petentes aliis matrimonio copulari. Conſultationi ergo tuæ taliter reſpondemus, quod quantocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium canonice convolare, nec auctoritate Eccleſiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.

Hanc Decretalem tranſcripſi, non quod ei novi aliquid acceſſerit, ſed cum DD. diſcrepent in ſtatuendo, qualis debeat eſſe certitudo de morte prioris conjugis, antequam alter ſuperſtes tranſeat ad ſecunda vota, relictis privatis eorumdem DD. opinionibus, crederem, habendam eſſe pro certa regula praxim Tribunalis S. Inquiſitionis, a quo hujuſmodi tranſitus numquam permittitur, niſi conſtet de morte conjugis, vel per autenticum teſtimonium, ſeu fidem, puta præfecti noſocomii, aut alterius loci, in quo forte deceſſerit, ſive Rectoris Eccleſiæ, in qua ſepultus fuerit: ſive etiam per juratum teſtimonium duorum teſtium, deponentium de viſu obitus, aut etiam unius tantum, omni tamen exceptione majoris.

Si autem quæras, an habita hujuſmodi certitudine ex alienis teſtimoniis poſſit parochus aſſiſtere ſecundo matrimonio abſque ulla Ordinarii licentia: licet quamplurimi ſentiant, ea non indigere, ex vulgata juris regula XXXI. in VI. quod ſcilicet, qui certus eſt, certiorari ulterius non debet; tutius tamen crederem, imo neceſſarium, eam petere, ob fraudes, quæ ſæpius in hac materia contexuntur: potiſſimum, ſi conjugis mors in remotis partibus acciderit; ſeu caracter exaratæ fidei eidem parocho non innoteſcat. Et hæc eſt praxis cujuſcumque Curiæ eccleſiaſticæ, ut in his facti circumſtantiis nemo permittatur matrimonium contrahere, niſi in ea probatus ſit ſtatus liber contrahentium.

Huc ſpectat ſequens Inſtructio S. Congr. Univerſalis Inquiſitionis ſub die 21. Auguſti 1670. a Clemente X. confirmata,

---

INSTRUCTIO

PRO EXAMINE ILLORUM TESTIUM,

Qui inducuntur pro contrahendis matrimoniis, tam in Curia Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi D. Cardinalis, Urbis Vicarii, quam in aliis Curiis cæterorum Ordinariorum.

IN primis: Teſtis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præſertim negocio pertimeſcendi, in quo divina ſimul, & humana majeſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravitatem; & quod imminet pœna triremium, & fuſtigationis deponenti falſum.

II. Interrogetur de nomine, cognomine, patria, ætate, exercitio, & habitatione.

III. An ſit civis, vel exterus, & quatenus ſit exterus, a quanto tempore eſt in loco, in quo Teſtis ipſe deponit.

IV. An ad examen acceſſerit ſponte, vel requiſitus; ſi dixerit, acceſſiſſe ſponte a nemine requiſitus dimittatur, quia præſumitur mendax. Si vero dixerit, acceſſiſſe requiſitus; interrogetur, a quo, vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requiſitus, & an ſciat adeſſe aliquod impedimentum inter contrahere volentes.

V. Interrogetur, an ſibi pro hoc teſtimonio ferendo fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel oblatum a contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine.

VI. Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & a quanto tempore, in quo loco, qua occaſione, & cujus qualitatis, vel conditionis exiſtant.

Si reſponderit negative, Teſtis dimittatur; ſi vero affirmative.

VII. Interrogetur, an contrahere volentes ſint cives, vel exteri; ſi reſponderit, eſſe exteros, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per literas Ordinarii ipſorum contrahere volentium, doceatur de eorum libero ſtatu, de eo tempore, quo permanſerunt in ſua civitate, vel diœceſi. Ad probandum vero eorumdem contrahere volentium ſtatum liberum pro reliquo temporis ſpatio, ſcilicet uſque ad tempus, quo

volunt contrahere; admittantur teſtes idonei, qui legitime, & concludenter deponant ſtatum liberum contrahere volentium, & reddant ſufficientem rationem cauſæ eorum ſcientiæ, abſque eo quod teneantnr deferre atteſtationes Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt.

Si vero reſponderit, contrahere volentes eſſe cives.

IX. Interrogetur, ſub qua parochia hactenus contrahere volentes habitarunt, vel habitent de præſenti.

Item, an ipſe Teſtis ſciat, aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoque habuiſſe uxorem, vel maritum.

Si reſponderit affirmative, non procedatur ad licentiam, niſi producantur autenticæ, & legales atteſtationes, vel Teſtes fide digni, & veriſimiliter informati de obitu conjugis defuncti.

Si vero Teſtis reſponderit, non habuiſſe uxorem, vel maritum.

X. Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile, quod aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, & quod ipſe Teſtis neſciat.

Si reſponderit affirmative, ſuperſedeatur, niſi ex aliis Teſtibus probetur concludenter, non habuiſſe uxorem, vel maritum.

Si vero reſponderit negative.

XI. Interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua deinde Judex colligere poterit, an Teſti ſit danda fides.

Si reſponderit, contrahere volentes habuiſſe uxorem, vel maritum, ſed eſſe mortuos.

XII. Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodo ipſe Teſtis ſciat, fuiſſe conjuges, & nunc eſſe mortuos.

Et ſi reſpondeat, mortuos fuiſſe in aliquo hoſpitali, vel vidiſſe ſepeliri in certa Eccleſia, vel occaſione militiæ ſepultos fuiſſe a militibus, non detur licentia contrahendi, niſi prius recepto teſtimonio autentico a Rectore hoſpitalis, in quo prædicti deceſſerunt, vel a Rectore Eccleſiæ, in qua humata fuerunt eorum cadavera, vel, ſi fieri poteſt, a Duce illius cohortis, in qua deſcriptus erat miles. Si tamen hujuſmodi teſtimonia haberi non poſſunt, ſacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de jure communi poſſunt admitti, dummodo ſint legitimæ, & ſufficientes.

XIII. Interrogetur, an poſt mortem dicti conjugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus tranſierit ad ſecunda vota.

Si reſponderit negative.

XIV. Interrogetur, an eſſe poſſit, quod aliquis ex illis tranſierit ad ſecunda vota, abſque eo, quod ipſe Teſtis ſciat.

Si reſponderit affirmative, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur Teſtes, per quos negativa coarctetur concludenter.

Si vero negative.

XV. Interrogetur de cauſa ſcientiæ, qua perpenſa, Judex poterit judicare, an ſit concedenda licentia, vel ne.

Si contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eſſe liberos, & in aliis ſervata forma Conc. Trid. *in cap. Multi*, *ſeſs.XXIV.*

Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita ſigillo, & legalitate Epiſcopi ordinarii, & recognita ſaltem per Teſtes, qui habeant notam manum, & ſigillum, & attente conſideretur, quod fides, ſeu teſtimonia bene, & concludenter identificent perſonas, de quibus agitur.

Pro teſtibus in hac materia recipiantur magis conſanguinei, quam extranei, quia præſumuntur melius informati, & cives magis, quam exteri, nec admittantur homines vagi, & milites, niſi dicta cauſa, & maturo conſilio; & Notarius exacte deſcribat perſonam Teſtis; quem ſi cognoſcit, utatur clauſula, mihi bene cognitus; *ſin minus, examen non recipiat, niſi una, cum perſona Teſtis aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ atteſtetur de nomine, & cognomine ipſius Teſtis, necnon de idoneitate ejuſdem ad teſtimonium ferendum. Et hujuſmodi examiibus debet intereſſe in Urbe, ultra Notarium, officialis ſpecialiter deputandus ab Eminentiſſimo Vicario: & extra Urbem, Vicarius Epiſcopi, vel aliqua alia perſona inſignis, & idonea, ab Epiſcopo ſpecialiter deputanda, alias puniatur Notarius arbitrio Sacræ Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.*

Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis, in eorum diœceſibus exiſtentibus, ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato Ordinario, a quo, vel ejus generali Vicario prius teneantur autenticam fidem reportare, quod pro tali matrim. fuerunt examinati Teſtes in eorum tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentium &c. contravenientes autem ſevere punientur.

DUBIA CIRCA EXTERORUM MATRIMONIA,

Cum Reſolutionibus Sacræ Congregationis Sancti Officii.

Relata in Appendice ad Synodum diœceſanam Civitatis Caſtellanæ, pag. 398. celebratam a Sancte Lanucci anno 1757.

ORdines, ultimo loco ab Urbe emanati circa matrimonia cum exteris contrahenda, inter alia diſponunt, quod Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis, in eorum diœceſibus exiſtentibus, ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato Ordinario, a quo, vel ejus generali Vicario, prius teneantur fidem autenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati teſtes in eorum tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentium.

I. Quæritur, an illi ex diœceſibus circumvicinis, & ipſi teneantur tales probationes facere? an vero ſufficiat

ficiat fides denunciationum in eorum diœceſibus factarum cum legalitate Ordinarii, & probatione eorum ſtatus poſt diſceſſum ab ipſa diœceſi?

℞. Hujuſmodi habentur pro exteris, & conſequenter tenentur probationes facere

II. Item, an contrahere volentes, in confinibus eorum diœceſis habitantes, & ob vicinitatem ab eorum Rectoribus cogniti, teneantur eaſdem facere probationes? an vero ſufficiant publicationes ab ipſis Rectoribus faciendæ?

℞. Etiam iſti tenentur facere probationes.

III. An eaſdem teneantur facere probationes ii, qui ante ætatem nubilem a propria diœceſi diſcedentes, ad aliam ſe contulerunt, & in ea poſtmodum ſemper habitaverunt?

℞. Non tenentur, quia non fuerunt extra diœceſim tempore habili ad contrahendum.

IV. An in civitate, in qua milites Hiſpani, Theutonici, Alemani, & aliarum longinquarum regionum, reſidere ſolent, idem cum ipſis ſervandum? vel ſufficiat, probationes in ipſa civitate recipere de eorum ſtatu, a teſtibus ipſarum regionum, de negocio edoctis?

℞. Tenentur facere probationes, juxta formam Inſtructionis; quia iſti facilius committunt polygamiam.

V. An facta per parochum monitione Ordinario contrahere volentis, fides ſtatus ejuſdem ſit ab eodem parocho, vel a contrahere volente reportanda?

℞. Tenetur fidem reportare, & parocho conſignare is, qui vult matrimonium contrahere, ſed eſt in libertate parochi, hujuſmodi onus in ſe aſſumere.

VI. An eædem probationes ſint ſervandæ in caſu neceſſitatis, & ab exiſtentibus in articulo mortis, ſic contrahere volentibus?

℞. Non ſunt ſervanda in articulo mortis, intra quem ſcilicet probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias; cum hoc etiam, quod ſi infirmus forte convaluerit, debeant fieri diligentiæ, juxta Inſtructionem, antequam ſimul conveniant.

VII. An requiratur atteſtatio proprii Ordinarii pro exteris, qui per decem annos, & ultra, domicilium acquiſierunt in loco, ubi ſunt matrimonium contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per teſtes fide dignos tam originis, quam domicilii?

℞. Requiritur.

VIII. An requiratur dicta atteſtatio pro illis exteris, qui unicam, vel plures duxerunt, & e contra; ſi mortuæ fuerunt in loco, ubi iterum matrimonium contrahere deſiderant, ac amplius poſt mortem a dicto loco non diſceſſerunt?

℞. Requiritur pariter.

Cardinalis Paulus Æmilius Rondininus inſeruit in fine Synodi Aſſiſienſis anno 1636. ſequentes Literas circulares Sacræ Congregationis Sancti Officii, quæ valde utiles in praxi eſſe poſſunt.

LITERÆ CIRCULARES SACRÆ CONGREGATIONIS S. OFFICII

Super matrimoniis contrahendis, relatæ in eadem Appendice.

Illmo, e Rmo Signore come Fratello.

E così frequente il delitto della poligamia nel Sant' Offizio, ancorchè ſecretamente venga caſtigato, che ha dato occaſione a queſti Eminentiſſimi miei Signori d' applicarvi qualche rimedio; perchè ſi è viſto per eſperienza, che buona cagione di queſto eccesso è la facilità, con la quale ſi eſaminano, ed ammettono i teſtimonj dagli Ordinarj non conoſciuti, ſenza farſi ſpecificar bene le circoſtanze neceſſarie, e coartare la libertà di quelli, che vogliono contrarre: ha la Santità di noſtro Signore eſpreſſamente ordinato, che ſi mandi a V. S. ed à tutti gli Ordinarj, l' incluſa Iſtruzione, per eſaminare ſimili teſtimonj ſopra gl' interrogatorj contenuti in eſſa, avvertendola, che ſodisfacciano in modo nelle riſpoſte, che evacuino bene tutte quelle coſe, che ſe li dimandano. E perchè ciò poſſa ſeguir con maggior eſatezza, ſi ordina, che ſi debbano eſaminare avanti a V. S. o ſuo Vicario, da' quali ſaranno interrogati, prohibendo onninamente in farſi tali eſami dalli ſuoi Notari. Doverà inoltre, avanti di eſaminare il teſtimonio, doppo datogli il giuramento, ammonirlo di dire la verità; avvertendolo, che ſe deporrà il falſo, ſarà egli caſtigato di pena di galera, come il medeſimo poligamo. Ed acciò li Vicarj, e Notarj ſieno più avvertiti, ed occulati, e non allettati da intereſſe alcuno, eſpreſſamente ſi proibiſce, a gl' uni, ed a gl' altri, ſotto pena della privazione dell' offizio, ed altre arbitrarie, etiam afflittive del corpo, il pigliare per ſimili eſami mercede di ſorte alcuna; ma doveranno eſaminare gratis etiam quoad ſcripturam.

Avvertendola, che per ordine preciſo di ſua Beatitudine, che ſe non ſaranno oſſervate le coſe ſuddette per l' avvenire, e perciò ſeguirà il detto delitto di poligamia, farà queſta Sagra Congregazione grave riſentimento contro li Veſcovi, Vicarj, e Notarj, che averanno trasgredito, come contro di quelli, che ſaranno ſtati cauſa d' un tanto ecceſſo. Farà finalmente V. S. notare la preſente Letera in coteſto Archivio, accio reſti a perpetua memoria regiſtrata per informazione de' ſuoi ſucceſſori. Pregandole per fine dal Signore Iddio proſperità, ed ogni contento.

Di Roma li 13. Luglio 1630.

Di V. S. Come Fratello

Il Cardinal Sant' Onofrio.

AL-

ALTRA LETTERA CIRCOLARE.

Eminentiſſimo, e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo.

QUeſta Sagra Congregazione del Sant'Offizio conſiderando, che ſpeſſo, quei, che vogliano contrarre matrimonio fuori della loro patria, eſſendo poveri, per la diſtanza della Curia del Veſcovo, non poſſono avere la fede dello ſtato libero, ſe non con grave ſpeſa, ed incommodo di mandarvi i teſtimonj ad eſaminarſi; perciò ſcrive circolarmente a tutti gli Ordinarj d' Italia, concedendogli facoltà di ſuddelegare i loro Vicarj Foranei a ricevere la depoſizione de' teſtimonj ſopra lo ſtato libero delle perſone di quel Vicariato, purche oſſervino l'Iſtruzione del Sant' Offizio, confermata da Clemente X. nella ſua Coſtituzione *Cum alias &c. la* 13. Quali Vicarj Foranei doveranno mandare l'atteſtazione dell'eſame a' proprj Ordinarj, e queſti conceder gratis a chi vuol far matrimonio, la fede autentica del ſuo ſtato libero, con eſprimervi, che così coſta per depoſizione de teſtimonj fatta avanti il tal Vicario deputato. In queſto modo V. E. ſi degnerà contenerſi. E le baccio umilmente le mani.

Roma 31. Ottobre 1699.
Di V. E.

Umiliſs., e Devotiſs. Servitore.
Alb. Card. Cibo.

Quo vero ad illos contrahentes (ita Pyrrus Corradus in Praxi diſpenſationum *lib. VII. cap. VI. n. 23.*) qui in articulos mortis conſtituti, aut ex alia cauſa nequeunt adimplere formam ſupradictarum inſtructionum, emanarunt literæ ſupradictæ S. Congr. tenoris ſequentis, videlicet.

Al molto Rev. Signore.

Il Sig. Vicario Generale di Napoli.

Molto Rev. Sig. Conſultano coteſti Giudici deputati dal Sig. Card. Arciveſcovo ſopra i matrimonj, ſe le diligenze preſcritte da queſta S. Congr. che ſi devono fare prima di dar licenza di contrar matrimonj, ſi abbiano da uſare con coloro, che poſti nell'articolo della morte, bramano contrar matrimonio, per liberarſi dal peccato, o per altro accidente ſimigliante. E queſti miei Sig. riſpondano, che in tal caſo non ſono neceſſarie; quando però non vi ſia tempo di poterle fare, ma vogliono, che riſanato l' infermo, non poſſa venire alla copula, ed alla coabitazione, ſe non ſaranno fatte, ed eſſeguite le medeſime diligenze. Potrà V. S. dar notizia del ſenſo della S. Cong. ai medeſimi Giudici. Ed il Signore la conſervi ſempre.

Da Roma li 10. Luglio 1630.
Come Fratello, il Card. Barberino.

SECTIO DCLVII.

CAPUT XX. INTER OPERA, *ex Decretali, non Clementis III. prout mendoſe legitur in collectione Decretalium Gregorii IX. qua in ſcholis utimur; ſed Innoc. III. prout vere reperitur inter ejuſdem Epiſtolas, editas a Stephano Baluzio lib. I. Epiſt. CXII. pag. 64. edit. Pariſiis 1682. quam integram, ut ab eodem refertur, tranſcribo.*

Univerſis Chriſtifidelibus ad quos literæ iſtæ pervenerint.

INter opera charitatis, quæ imitanda nobis auctoritate ſacræ paginæ proponuntur, ſicut evangelica teſtatur auctoritas, non minimum eſt, errantes ab erroris ſui ſemita revocare: ac præſertim mulieres voluptuoſe viventes, & admittentes indifferenter quoslibet ad commercium carnis, ut caſte vivant, ad legitimi tori conſortium invitare. Hoc igitur attendentes, præſentium auctoritate ſtatuimus, ut omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in uxores, quod agunt, in remiſſionem proficiat peccatorum. Datum Romæ apud S. Petrum tertio Kal. Maii Pontifi. noſtri an. I.

Huic Decretali nihil quidem novi acceſſit: ſed cum in ea declaretur, meritorium eſſe, & in peccatorum remiſſionem cedere matrimonium contrahere cum mulieribus impudice viventibus, etiam meritriciam artem exercentibus, cumque ex minus germano intellectu pontificiæ declarationis filiifamilias argumentum deſumere poſſent, id fore ſibi licitum, & ſi, aut parentibus, aut familiæ maximum inde incurretur dedecus: ideo placuit eam tranſcribere una cum recta ejuſdem interpretatione, ne dictis filiis libera præbeatur anſa ad ſimilia matrimonia, invitis parentibus, contrahenda cum manifeſta læſione tam juris naturalis, quam divini contra quartum Decalogi præceptum, quo filii obſtringuntur, & quidem ſub pœna peccati lætalis, in re potiſſimum adeo gravi, obedientiam, & reverentiam præſtare, quæ conjugia tamquam illicita ſemper deteſtata eſt etiam Tridentina Synodus *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* & Benedictus Conſtit. *Satis vobis*, 17. *Novembr.* 1741. *§. IV.* ea reputat tamquam fontes, ex quibus quamplu

plurima gravia mala, & incommoda oriuntur. Quapropter §. VII. impenſe monet Epiſcopos, ut in illis impediendis toti ſint, ne facilem filiis inobedientiæ occaſionem præbeant.

Recta igitur hujus pontificiæ declarationis interpretatio ea certe eſt, quam ex Natali Alexandro deſumptam, ſolide ratiocinando, refert clariſſimus vir Chriſtophorus Coſci *de Sponſalibus filiorum familias voto II. num. 150. & ſeqq.* per hæc verba „ Huic etenim objecto, opportune reſpondet *Natal. Alex. Theol. moral. tom. VI. lib. II. de matrim. cap. II. artic. II. de conſenſ. clandeſt. reg. 24. verſ. Sexta*, ubi, viro, qui ſui juris eſt, meretricem lupanari eductam ducere licet uxorem, ut eam a peccato revocet, idque in remiſſionem peccatorum proficere reſpondet Clem. III. imo Innoc. III. ut ſupra innuimus. Laudatus itaque *textus* procedit quoad eos, *qui ſunt ſui juris*, nec ullo jure obligantur aliorum petere conſilium, ac exequi præceptum, quemadmodum filiifamilias parentum conſilium petere eiſque obedire tenentur, idque clarius explicat idem *Natal. Alex. loc. cit. cap. II. art. I. reg. 15. pag. 466.* ibi = Filius namque prorſus tenetur obedire patri prohibenti, ne ducat uxorem &c. male moratam, aut infamem, vel diſparis longe conditionis. Tenetur enim quiſque lege naturæ periculum ſuum vitare, honori ſuo conſulere, familiæque ſuæ dignitatem, vel honeſtatem ſartam tectam tueri. Tenetur parentibus juſta præcipientibus obedire = Nec unquam eſt temere præſumendum, quod aliquando Summus Pontifex eos ad indignas nuptias allicere volviſſet, quos etiam dignas contrahere, inſciis, vel invitis parentibus, *Eccleſia ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit*, & quidem cohærenter diſpoſitioni juris naturalis, ac divini ex *quarto Decalogi præcepto* maniſeſtiſſime reſultanti, & quemadmodum noluit allicere ad hujuſmodi matrimonia eos, qui emiſiſſent votum ſimplex caſtitatis, ne illos induceret ad peccandum, ita nec filiosfamilias, ne peccarent contra IV. *Decalogi præceptum* allicere voluiſſe dicendum.

„ Nec etiam inſuper præſumendum venit, quod Papa reliquos, etiam nobiles, honeſtoſque viros, quamvis eſſent ſui juris, in dedecus familiæ, & propinquorum ad ſimiles indignas nuptias invitare voluerit, cum indubitati juris ſit, quod quemadmodum in reſcriptis, & gratiis, ita in elargiendis indulgentiis nunquam Summi Pontifices intellexerunt tertio præjudicium inferre, ut ex vulgatis *tex. in cap. Ad aures VIII. de Reſcript. cap. Super eo XV. de Offic. & poteſt. Judic. delegat.* tradunt communiter DD. quos cumulant *Barboſ. in dict. cap. Super eo XV. num. 3. Koning. princ. Jur. Can. lib. I. tit. III. §. IX. num. 10. verſ. Regula tertia*, & potiſſimum, ubi agitur de iis, quæ juri naturali adverſantur, ut ex *Fulgoſ. conſ. LXI. num. 4* prout eſſent nuptiæ, ſive a filiis, ſive a quibuslibet aliis contractæ cum dedecore parentum, fratrum, ſororum, atque totius familiæ, veluti communi nedum Theologorum, ſed & juris Interpretum, Sanctorum Patrum, ac plurium Summorum Pontificum auctoritate, ac ſolidiſſimis argumentis huc uſque comprobavimus “.

SECTIO DCLVIII.

Caput XXI. Ad id, *ex Decretali Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

AD id, quod per tuas literas intimaſti, de quadam parochiana tua, quam ſuus vitricus cuidam Teutonico matrimonialiter copulavit: taliter reſpondemus, quod quamvis undecim annos habeat, & ea initio invita fuiſſet ei tradita, & reninens: tamen quia poſtmodum per annum, & dimidium ſibi cohabitans, conſenſiſſe videtur, ad ipſum eſt cogenda redire: nec de cætero recipiendi ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad probandum, quod non conſenſerit in eundem, nominaverit producendos, cum mora tanti temporis hujuſmodi probationem excludat. Mandamus igitur, ut propter hoc non omittas, quominus utrumque compellas ad alterum maritali affectione tractandum; niſi forte vellent ad Religionem pariter convolare, pœnitentia eis injuncta. pro eo, quod ad alienos, & illicitos concubitus uterque tranſivit.

In hac Decretali ſtatuitur, matrimonium per vim contractum, cohabitatione convaleſcere, & ſic per pluſquam præſumptam carnalem copulam ſubſecutam. Verum huic ſanctioni derogatum eſt a Concilio Trid. illud nullum declarante, ſi ulterius non contractum fuerit coram parocho, & teſtibus, ut *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* cujus textum leges infra *ad tit. III. de Cland. deſponſat.* Sect. DCLXXIII.

Cui irritanti conciliari legi acceſſit etiam in hac ſubjecta materia clariſſima declaratio Congreg. Conc. *in Panormitana nullitatis matrimonii, ſub die 30. Septembris 1719.* relata *in Theſauro Reſolutionum ejuſdem Congregat. apud Liverzani tom. I. pag. 241.* per hæc verba „ Sacra Congregat. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum ſæpius reſpondit, hodie poſt Tridentinum Conc. matrimonium metu contractum, & purgato metu, per cohabitationem cum carnali copula, alioſque actus non convalidari, niſi iterum contrahatur, adhibita rurſus ejuſdem Concil. forma. Et concordat alia reſolutio, *in Conſtantinopolitana 16. Decembris 1634. lib. XV. Decretorum fol. 140. a tergo* “.

Cæterum, ſi matrimonium contractum fuerit cum impedimento occulto, & adhibita fuerit ſolemnitas

tas, a Tridentino præſcripta, hoc ſublato, non eſt neceſſe renovare conſenſum coram parocho, & teſtibus, ſed clam inter contrahentes ex declaratione S. Pii V. decretis S. Pœnitentiariæ, Congr. Conc. & S.Rotæ, ſententia, relatis a Benedicto XIV. in Inſtitutione eccleſiaſtica la LXXXVII. §§. *Magno ſtudio*, & *Hac ita*,

SECTIO DCLIX.

CAPUT XXIII. CUM APUD SEDEM, *ex Decretali Innocentii III. Arelatenſi Archiepiſcopo reſcripta.*

CUM apud Sedem Apoſtolicam (& infra.) Sane conſuluiſti nos, utrum mutus, & ſurdus alicui poſſint matrimonialiter copulari. Ad quod taliter reſpondemus, quod cum prohibitorium ſit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicumque non prohibetur, per conſequentiam admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus conſenſus illorum, de quorum, quarumque conjunctionibus agitur. Videtur, quod ſi talis velit contrahere, ſibi non poſſit, vel debeat denegari, cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare.

SECTIO DCLX.

CAPUT XXV. TUÆ FRATERNITATI, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Epiſcopo Brixienſi reſcripta.*

TUÆ fraternitati (& infra.) Poſtulaſti, utrum ex ſolis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum. Sed neceſſaria ſunt quantum ad Eccleſiam, verba conſenſum exprimentia de præſenti. Nam ſurdi, & muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine verbis, & pueri ante annos legitimos, per verba ſola non contrahunt, cum intelligantur minime conſentire.

In his duabus Decretalibus ſtatuitur, quod etiam inter mutos, vel ſurdos conſiſtat verum matrimonium, ſi conſenſum exprimant verbis, vel ſignis, quod intelligendum eſt, ſi conſenſum præſtent coram parocho, & teſtibus: aliter nullum erit, non quidem ex defectu conſenſus, ſed ex defectu ſolemnitatis, præſcriptæ a Tridentino, irritante matrimonia aliter contracta, quam præſente parocho, & duobus teſtibus, ut ſupradictum eſt.

SECTIO DCLXI.

CAPUT XXVIII. CONSULTATIONI, *ex Decretali Honorii III. Epiſcopo Sleuvichenſi in Germania, ſub metropoli Bremenſi, reſcripta.*

COnſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod mulieres, quæ veniunt ad valvas Eccleſiæ benedicendæ cum ſponſis, & ibi reclamantes affirmant, ſe nunquam in eorum matrimonium conſenſiſſe, audire (ſponſis legitime probantibus contrarium) non oportet: cum legitimis, & idoneis teſtibus non debeat illarum ſimplex aſſertio prævalere. Sane illis, quæ, benedictione accepta, mox a ſponſis aufugiunt, ante carnis copulam ſubſecutam, aſſerentes, ſe nunquam in illos veraciter conſenſiſſe, ſed metu illato compulſas, verba protuliſſe conſenſus, licet animo diſſentirent, non ſtatim eſt audientia deneganda, ſed de illato metu eſt cum diligentia inquirendum; & ſi talis metus inveniatur illatus, qui potuit cadere in conſtantem virum, erunt non immerito audiendæ.

Ex

Ex contrario ſenſu ſecundæ partis hujus Decretalis infertur, matrimonium, per vim, & metum contractum, convaleſcere per carnalem copulam ſubſecutam: verum hic attenda eſt correctio allata ad *caput XXI. Ad id*, Sectione DCLVIII.

SECTIO DCLXII.

Caput XXX. Is, qui fidem, *ex Decretali Gregorii IX. Epiſcopo Cenomanenſi ſcripta*.

IS, qui fidem dedit M. mulieri ſuper matrimonio contrahendo, carnali copula ſubſecuta, etſi in facie Eccleſiæ ducat aliam, & cognoſcat, ad primam redire tenetur: quia licet præſumptum primum matrimonium videatur, contra præſumptionem tamen hujuſmodi non eſt probatio admittenda. Ex quo ſequitur. quod nec verum, nec aliquod cenſetur matrimonium, quod de facto eſt poſtmodum ſubſecutum.

Huic Decretali, per quam matrimonium præſumitur contractum, ſi ſponſus cognoverit ſuam ſponſam de futuro, derogatum eſt a Trident., quod ſuſtulit omnia matrimonia præſumpta, ut notatum eſt ad *cap. XV. Veniens*, Sect. DCLIII.

SECTIO DCLXIII.

Caput XXXI. Si inter virum, *ex Decretali ejuſdem Gregorii*.

SI inter virum, & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita, quod unus alterum mutuo conſenſu, verbis conſuetis expreſſo, recipiat, utroque dicente; ego te in meam accipio: & ego te accipio in meum; vel alia verba conſenſum exprimentia de præſenti, ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non, non licet alteri ad alia vota tranſire: quod ſi fecerit, ſecundum matrimonium de facto contractum (etiamſi ſit carnali copula ſubſecuta) ſeparari debet, & primum in ſua firmitate manere. Verum ſi inter ipſos acceſſit tantummodo promiſſio de futuro, utroque dicente alteri; ego te recipiam in meam, & ego te in meum, ſive verba ſimilia; ſi alius mulierem illam per verba de præſenti deſponſaverit, etiamſi inter ipſam, & primum juramentum intervenerit, ſicut diximus, de futuro, hujuſmodi deſponſationis intuitu ſecundum matrimonium non potuit ſeparari, ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.

In hac Decretali duo ſtatuuntur. I. Quod matrimonium ratum contractum cum una, non diſſolvitur per matrimonium poſterius, quamvis conſumatum, contractum cum alia. II. Quod ſponſalia de futuro diſſolvuntur per matrimonium contractum cum alia. Utrumque verum eſt, dummodo matrimonium fuerit validum, contractum ſcilicet coram parocho, & teſtibus juxta decretum Trid.

SECTIO DCLXIV.

Caput XXXII. Adoleſcens, *ex Decretali laudati Gregorii*.

ADoleſcens, qui deſponſatam ſibi per verba de futuro, licet ſæpe niſus fuerit, carnaliter non cognoſcens, cum alia poſtmodum per verba de præſenti contraxit; non primam, cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractus, nec præſumptum, cum conatus non habuiſſet effectum; ſed ſecundam debet habere uxorem.

Declarat hic Gregorius, invalidum matrimonium ex copula intentata, & non ſecuta: ex quo a contrario ſenſu infertur, validum eſſe, ſi ſecuta fuerit, quod abrogatum eſt, ut ſupra.

SECTIO DCLXV.

Caput Unicum, Ex ſponſalibus, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

EX ſponſalibus puris, & certis, etiamſi conſanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, Religionis, aut alia quavis ratione ſint nulla, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus, oritur efficax ad impediendum, & dirimendum ſequentia ſponſalia, vel matrimonia, non autem ad præcedentia diſſolvendum, impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis. Quare ille, qui ſponſalia pure, ac determinate cum aliqua muliere contraxit, & poſtmodum cum ſecunda prioris conſanguinea idem fecit, ex priorum ſponſaliorum vigore (quibus per publicæ honeſtatis juſtitiam ex ſecundis ſponſalibus ſubſecutam minime derogatur) ad matrimonium contrahendum cum prima remaneat obligatus.

Ille vero, qui ſponſalia cum aliqua muliere ſub conditione contraxit, & ſi poſtmodum ante conditionis eventum cum alia prioris conſanguinea per verba contraxerit de præſenti, cum ſecunda remanere debebit: cum ex ſponſalibus conditionalibus ante conditionem extantem, ſicuti conſenſum non habentibus, & incertis, nulla publicæ honeſtatis juſtitia oriatur.

Statuit hic Bonifacius, quemadmodum etiam ſtatuerat Alexander III. in *cap. IV. Ad audientiam*, ſupra tranſcripto Sect. DCXLVIII. ex ſponſalibus de futuro, etiam nullis (dummodo non fuerint nulla ex defectu conſenſus) oriri impedimentum publicæ honeſtatis, & matrimonium dirimere uſque ad quartum gradum incluſive.

Verum utrique huic ſanctioni derogatum eſt a Concilio Tridentino, declarante, ex ſponſalibus quacumque ratione invalidis, non oriri hoc impedimentum; & ubi valida ſunt, non extendi ultra primum gradum, ut oſtendi ſupra d. Sect. DCXLVIII.

In eo autem, quod Bonifacius ſtatuit, ut impedimentum publicæ honeſtatis, ortum ex ſponſalibus initis, cum conſanguinea ſponſæ non habeat vim diſſolvendi prima ſponſalia, adhuc locum habet, non ſolum ex ea ratione, quia hodie vigore Trident. ex ſponſalibus nullis non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, ſed etiam quia hoc impedimentum de jure communi non habet vim retro agendi, & irritandi ſponſalia, ſemel valide inita.

Quia vero Tridentinum nihil novi diſpoſuit circa hoc impedimentum, ortum ex matrimonio rato, ſervanda eſt hæc Decretalis, ut declaravit S. Pius V. Conſtit. *Ad Romanum ſpectat*, 1. *Julii* 1568. Textum habes ſupra poſt *cap. IV. Ad audientiam*, cit. Sect.

Titulus II. De Deſponſatione Impuberum.

SECTIO DCLXVI.

Caput I. Tua nos, *ex Decretali Hormiſdæ Papæ*, *Euſebio Epiſcopo reſcripta.*

TUA nos requiſivit Fraternitas de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, ſi ſine voluntate adulti filii facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem filium, nondum adultum (voluntas cujus diſcerni non poteſt) pater cui vult matrimonio tradere: & poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere.

In hac Decretali juxta duplex poſtulatum duplex reſponſum dat Pontifex. Primum eſt, quod pater nequit obligare filium, qui pubertatis annum jam explevit (in mare eſt decimus quartus completus, in fœmina vero duodecimus pariter completus) ut contrahat matrimonium, ſi in hoc aliquo modo ipſe non conſentit. Secundum eſt, quod filium adhuc inpuberem, cujus voluntas nequit diſcerni, poteſt pater, cui vult, matrimonio tradere; & ſic, poſtquam pervenerit ad perfectam ætatem, ſcilicet ad pubertatem omnino debet hoc adimplere.

Ad primum, quod attinet, nihil difficultatis occurrit, cum per omnes matrimonium non ſubſiſtat abſque mutuo contrahentium conſenſu; proindeque Tridentinum *cap. I. & IX. ſeſſ. XXIV. de reform. matr.* declarat, debere hoc eſſe liberum.

Difficultas tota eſt in ſecundo, plane ob idem requiſitum libertatis, quam valde videtur minuere tale reſponſum; imo in caſu adimiſſo, cum verbum *debet*, quo hic utitur Pontifex, juxta DD. communiter de ſui natura importet neceſſitatem, ac præceptum, maxime ſuperaddita dictione *omnino*, quæ magis

magis abſolutam ſaltem ejuſdem præcepti neceſſitatem explicat, Wagnarek, aliique admittunt, filium regulariter non teneri implere ſponſalia abſque ſuo conſenſu promiſſa, cum quoad matrimonium ſit liber, ac ſui juris, ideoque Decretalem hanc, & alios Canones, qui neceſſitatem hac in re videntur filiis imponere, reſtringunt ad caſum, quo multum intereſt parentum, vel familiæ, & multo magis, boni publici v. g. ad componendas graves inimicitias inter parentes, & conſanguineos, vel Principes. Quamquam vero huic, aliiſque ſimilibus caſibus & ego ſubſcribam, tamquam appendici. Dico tamen, ſive hanc, ſive alias, ſiquæ ſunt, Decretales, non eſſe amovendas a ſtatu quæſito regulæ generalis, quem habent, proindeque earumdem præſcriptum, quemadmodum, & illud aliarum legum generalium, reſtringendum non eſſe ad caſus, per accidens contingentes, ſed eſſe intelligendum per ſe, regulariter, & ſecundum quod ut plurimum evenit. Lex enim, ut inquit D. Thomas, reſpicit id, quod utplurimum evenit. Quare dico, reſponſum Pontificis eſſe intelligendum de ſponſalibus initis pro filio, qui nondum pervenit ad ſufficientem rationis uſum: vel ſi jamdiu ſeptennium complevit una cum uſu rationis, Pontificem loqui in ſuppoſitione, quod filius proprio conſenſu ratificet contractum; vel denique hanc Decretalem, quoad hoc reſponſum, correctam fuiſſe a Trident. loc. cit. Primæ interpretationi fundamentum præbent illa verba *cujus voluntas nequit diſcerni*. Secundæ, quia etiam Hormiſdæ Pontifici erat probe notum, abſque mutuo contrahentium conſenſu non valere matrimonium.

Nec obſtant ſubſequentia illa verba *poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere*; id enim intelligitur de debito honeſtatis, non vero neceſſitatis, ut cum Gloſſa explicant DD. communiter: ſiquidem verbum *debet*, etiamſi ei præcedat dictio *omnino*, quandoque importat honeſtatem, non neceſſitatem; quando ſcilicet materia non neceſſitat, prout ex Gloſſa, juncto textu, notat hic Panormitanus circa finem. Tertiæ demum aſſertioni fundamentum præbet ipſummet Tridentin. *cit. cap. I.* anathemate damnans eos, qui affirmant, parentes poſſe rata, vel irrita facere matrimonia filiorum. Item conſenſus DD. unanimiter aſſerentium, quod filii, quoad hoc, ſint ſui juris: & eſt controverſia non levis inter DD. an Deus ipſe facere poſſit, quo detur verum matrimonium ſine mutuo contrahentium conſenſu, ut optime oſtendit Jo. Angelus Boſſius *de Matrim. contract. cap. XI. §. II.*

SECTIO DCLXVII.

CAPUT VI. CONTINEBATUR, *ex Decretali Alexandri III. Novarienſi Epiſcopo reſcripta.*

Continebatur in literis tuis, quod cum quædam puella intra nubiles annos cuidam in uxorem tradita fuerit, & ab ipſo traducta, hæc ad nubiles annos perveniens, alii nubendi licentiam poſtulavit, aſſerens, ſe in eundem nullatenus conſenſiſſe. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum in decretis habeatur expreſſum, quod ſi vir dixerit, quod uxorem ſuam cognoverit, & mulier negaverit, viri ſtandum eſt veritati: præfato viro, qui dixerit, ſe mulierem ipſam cognoviſſe, fides eſt adhibenda, ſi id firmaverit juramento. Si autem fuerit ætati proxima, ut in XI. vel circa XII. annum, & cum ſuo aſſenſu deſponſata, & cognita ab eodem viro, ſeparari non debet, præſertim cum parentes ejus ipſam fuiſſe ætatis legitimæ faterentur. Si vero puella intra nubiles annos alicui deſponſata fuerit, non licet alicui de conſanguinitate ipſius, cui deſponſata fuerit, eam ducere in uxorem, nec fas eſt eidem ſponſo de conſanguinitate ſponſæ ſibi aliquam copulare.

Duo in hac Decretali declarantur. I. Quod matrimonium ſola cohabitatione, & carnali copula ſit validum. II. Quod ſi puella, nondum nubilis, deſponſata fuerit, non poſſit poſtea ob impedimentum publicæ honeſtatis alicui de conſanguinitate ſponſi nubere: ſicuti nec ſponſus aliquam de conſanguinitate dictæ ſponſæ ſibi copulare.

Sed huic utrique declarationi derogatum eſt a Conc. Trid. primæ quidem, ut oſtendi ſupra ad *cap. XV. Veniens, de ſponſalib.* Sect. DCLIII. Secundæ vero, ut oſtendi *eod. tit. ad cap. IV. Ad audientiam* DCXLVIII. *& cap. VIII. Sponſam*, Sect. DCXLIX. quandoquidem hujuſmodi impedimentum ſublatum eſt.

SECTIO DCLXVIII.

Caput VIII. A nobis, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Epiſcopo Bathonenſi reſcripta.*

A Nobis tua diſcretio requiſivit, utrum iis, qui intra annos nubiles matrimonii nomine conjunguntur, vel eorum alteri, ante quam ad annos aptos matrimonio perveniant, liceat a matrimonio tali diſcedere. Ad quod reſpondemus, quod pro eo, quod ante nubiles annos conjugalem conſenſum non habent, uſque ad legitimam ætatem expectare tenentur: & tunc, aut confirmetur matrimonium, aut (ſi ſimul eſſe noluerint) ſeparentur, niſi carnalis commixtio ante intervenerit, cum interdum illa tempus anticipare ſoleat pubertatis.

In hac pariter Decretali declarat Pontifex, validum matrimonium, ſi inter contrahentes interceſſerit carnalis copula: quæ declaratio obnoxia eſt correctioni, ut ſupra.

SECTIO DCLXIX.

Caput IX. De illis, *ex Decretali laudati Alexandri, Januenſi Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

DE illis, qui in minori ætate deſponſantur &c. Reſpondemus, quod ſi ita fuerint ætati proximi, quod potuerint copula carnali conjungi, minoris ætatis intuitu ſeparari non debent, ſi unus in alium viſus fuerit conſenſiſſe, cum in eis ætatem ſuppleviſſe malitiam videatur, ſed cujuſcumque ſint ætatis ſe poſſint per illatam violentiam excuſare, niſi poſt violentiam conſenſus accedat.

Quatenus hic declaratur, matrimonium ante tempus pubertatis, mutuo conſenſu contractum, valere, ſi malitia in contrahentibus ætatem ſuppleat; id adhuc verum eſt, ſi tamen fuerit coram parocho, & teſtibus contractum; ſecus ſi in eorum abſentia.

SECTIO DCLXX.

Caput XI. Ex literis, *ex Decretali Urbani III. Ubaldo Lanfranco, Piſano Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

EX literis tuæ frat. accepimus, quod puella quædam anno XII. jurata fuit, & deſponſata cuidam puero IX. vel X. annorum, & tempore procedente de voluntate parentum potius, quam ſua (ſicut aſſerit) ad domum patris pueri adducta, ubi nolens, & invita minis parentum impulſa moram fecit per annum, & amplius, & tandem inde recedens ad domum propriam eſt regreſſa. Cum autem dictus puer nondum ad XIV. pervenerit, nec ad eandem carnaliter acceſſum habuit, diſcr. tuæ taliter reſpond. quod ſi puella commonita, ut donec compleat idem puer annum XIV. expectet, non duxerit expectandum, ei ſecundum ea, quæ propoſita ſunt, accipiendi alium virum liberam tribuas facultatem.

Ex contrario ſenſu hujus Decretalis validum eſt matrimonium, ſi intervenerit copula, quod correctum eſt, ut ſupra.

SE-

SECTIO DCLXXI.

Caput XII. Duo rubri, *ex Decretali Clementis III.*

Summa, ſeu caſus hujus Decretalis, cujus prolixum textum tranſcribere omitto, eſt.

Cum Guilielmus in VI. & Guilielma in VII. ætatis anno deſponſati, & per tres annos ſimul permanſiſſent, cumque poſtea pater puellæ eam M. copulaſſet, qui poſt ſeptennium eandem reliquit, credens, quod alium virum haberet, Guilielmum nempe, cui prius fuerat deſponſata, iſte vero poſt annos diſcretionis, impetrata licentia ab Epiſcopo nubendi alteri, accepiſſet in uxorem S. conſobrinam prioris, & cum ea per aliquod tempus exiſtens, negaret ipſam carnaliter cognoviſſe (ea licet aſſerente, pater Guilielmæ videns eam a priori viro relictam compulit Guilielmum, cui illam prius deſponſaverat, ut S. nepte ſua dimiſſa, ad dictam Guilielmam rediret, cum qua poſtea per biennium cohabitavit.

De hoc conſultus Pontifex, reſpondit, impediente puerili ætate, matrimonium inter Guilielmum, & Guilielmam non fuiſſe; & licet idem Guilelmus, poſtquam illa alii nupſit, potuerit ducere aliam, non debere tamen cum S. conſobrina Guilielmæ remanere propter publicæ honeſtatis juſtitiam, ſive eam cognoverit, ſive non; nec ad primam alteri legitime copulatam redire; poſſe tamen aliam ducere, & S. quoque, quam negat, ſe cognoviſſe, alteri copulari: utrique tamen pro vitando ſcandalo pœnitentiam injungendam. Si vero conſtaret, dictam S. a Guilielmo cognitam fuiſſe, neutri, vivente altero, licere contrahere. Gulielmum denique remanere debere cum M. competenti pœnitentia ipſi impoſita, quod judicio Eccleſiæ non requiſito, illam dimiſerit.

Inter cætera igitur declarat hic Clemens, nullum eſſe matrimonium contractum cum conſobrina illius, quam quis prius ante ſeptennium deſponſaverit propter impedimentum publicæ honeſtatis. Verum hoc procedit de jure antiquo Decretalium, cum hodie tale impedimentum extendatur dumtaxat ad primum gradum ex decreto Tridentini *cap. III. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* cujus textum habes ſupra Sectione DCXLVIII. ſponſalia autem inter ſeptennem, & nondum ſeptennem regulariter loquendo ſunt invalida matrimonium autem per ſolam carnalem copulam abſolute invalidum eſt, ut jam notavi.

Dixi ſponſalia inter ſeptennem, & nondum ſeptennem, regulariter loquendo, eſſe invalida: quia = *in ſponſalibus* (inquit S. Thom. *in 4. diſtin. 27. qu. 2. art. 2. ad 7*) *ſi appropinquant contrahentes ad tempus ſeptennii, contractus ſponſalium habet robur, quia in quibuſdam magis acceleratur uſus rationis, quam in aliis* =.

Eandem ſententiam tuetur Fagnan. *in cap. Ubi non eſt, hoc eod. tit. num.* 8. cum pluribus tum Canoniſtis, cum Theologis, quos refert Lucius Ferraris *Prompta Bibliot. verb. Sponſalia num.* 15. Neque hæc ſententia eſt contemnenda, vel omittenda, cum Bonifacius VIII. nullo facto verbo ſeptennii *in capit. Ex ſponſalibus*, aſſerat ſolum, ſuppoſito rationis uſu ſufficiente in contractibus, ut ex ſponſalib. validis oriri impedimentum, & nihilominus Tridentinum quantum ad hoc, correxit præciſe quoad gradus.

Eodem Titulo in VI.

SECTIO DCLXXII.

Caput Unicum, Si infantes, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

Summa hujus Decretalis (cujus prolixum textum tranſcribere omitto) eſt.

Si infantes ad invicem, vel unus ſeptennio major, cum nondum ſeptenni ſponſalia, vel ipſi contrahant, vel pro eis parentes, niſi verbo, vel facto poſt ſeptennium in eadem voluntate perdurent, ſponſalia per lapſum temporis non convaleſcunt, ideoque publicæ honeſtatis juſtitiam non inducunt. Si vero tales, in quibus malitia ætatem non ſupplebat, per verba contraxerint de præſenti, ſponſalia hujuſmodi, quæ juris interpretatione ſunt tantum de futuro, per adventum pubertatis non tranſeunt in matrimonium de præſenti, niſi per carnis copulam, vel alium modum contrahentes in eadem voluntate perſeverare conſtiterit: per hunc tamen contractum, qui valuit, ut potuit, non ſicuti agebatur, publicæ honeſtatis juſtitia inducitur. Denique in ſponſalibus, quæ parentes pro filiis contrahunt, ſi expreſſe conſenſerint, vel tacite non contradicendo, ſi præſentes fuerint, vel ſi ea ratificaverint, obbligantur, & publicæ honeſtatis juſtitia inde oritur, alias nec obligantur, nec publicæ honeſtatis juſtitia inſurgit.

Bonifacius hic declarat, ut pluries declararunt deceſſores Pontifices ex ſupra notatis, validum eſſe matrimonium, aut ſolo intercedente conſenſu, aut carnali copula, quod hodie eſt nullum, niſi etiam contractum ſit coram parocho, & teſtibus juxta Tridentini decretum, ut pluries notatum eſt.

Hic quæri poſſet, an matrimonium contractum per verba de præſenti inter mulierem, & impuberem, abhibitis ſolemnitatibus, tranſeat in ſponſalia de futuro, S. Congr. Conc. *in una Viterbien. de menſe Julii* 1587. *apud Panimollam, deciſ.* 123. *Adnot. II. num.* 12. reſpondit: *pendere ex diſpoſitione juris communis, quod quantum ad hunc caſum nihil prorſus correxit, aut immutavit Conc. Trid.*

Verum tamen eſt, id ſolum valere de matrimonio impuberum, aut impuberis cum impubere. Imo ſi im-

ſi impuberes, aut puber cum impubere prædicto modo deſponſati, vellent contrahere matrimonium poſt pubertatem, deberent ſervare formam Conc. etiamſi hanc ſervaſſent prima vice, ut declaravit ead. Cong. 10. Martii 1583. Panimol. *loc. cit. num.* 13.

Titulus III. De Clandeſtina deſponſatione.

SECTIO DCLXXIII.

Caput I. Si quis, *ex Decretali, deſumpta a Canone, Concilio Arelatenſi tributo, quamvis, ut notat Antonius Auguſtinus ad dictum Concilium, in nullo ex Conciliis Arelatenſibus, ſeu Agathenſibus reperiatur.*

SI quis clam deſponſaverit aliquam, & mulier, vel vir negat hujuſmodi deſponſationem: viro incumbit probatio.

Sentiunt nonnulli, per hanc Decretalem declarari validum matrimonium clandeſtinum, dummodo probari poſſit, fuiſſe contractum: verum ex litera id non conſtat. Vis igitur hujus decreti in hoc tota ſita eſt, quod negante muliere, aut viro ſecutam deſponſationem, viro incumbit ejuſdem probatio: quin addatur, validane ſit deſponſatio, an invalida, facto ejuſdem probato. Propterea placet cum ſatis communi DD. intellectu allatæ Decretalis ſenſum ſic interpretari. Quod in controverſia, & dubio factæ deſponſationis, ob affirmationem unius, & negationem alterius, ſpectat ad affirmantem illam probare: ſiquidem in foro fori factum non præſumitur, niſi probetur, ſaltem cum adminiculis ſufficientibus. Cæterum, non amplius valere in præſens matrimonium clandeſtinum, contractum nempe ſine præſentia parochi, vel alterius Sacerdotis, de ejuſdem parochi, aut Ordinarii licentia, & duorum, vel trium teſtium, patet ex Tridentino *ſeſſ. XXIV. cap. I. de reform. matrim.* ibi.

Qui aliter, quam præſente parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt; eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.

Verum = certum eſt (ita Benedictus XIV. *de Synod. Diœc. lib. VIII. cap. XIII. num.* 5. *edit.* 1755.) etiam nunc matrimonia clandeſtina vera, & rata eſſe in locis, in quibus prædictum decretum (Tridentini) nunquam fuit promulgatum =.

SECTIO DCLXXIV.

Caput II. Quod nobis, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Belvacenſi rescripta.*

QUod nobis (& infra.) Si enim matrimonia ita occulte contrahuntur, quod exinde legitima probatio non appareat, ii, qui ea contrahunt, ab Eccleſia non ſunt aliquatenus compellendi. Verum, ſi perſonæ contrahentium hoc voluerint publicare, niſi rationabilis cauſa præpediat, ab Eccleſia recipienda ſunt, & comprobanda, tamquam a principio in Eccleſiæ conſpectu contracta.

In hac Decretali cohærenter ad antecedentem, quoad primam partem, ſtatuit Pontifex, quod, ſi matrimonia fuerint adeo occulte contracta, ut exinde nulla de iis afferatur, & appareat legitima probatio, quatenus unus ex contrahentibus affirmet contractum fuiſſe initum, non debeat Eccleſia, hoc non obſtante, eos compellere, ut ſimul cohabitent; imo, ut hic addit Gloſſa verb. *Compellendi*, ſint potius ſeparandi, ut evitetur periculum ſtupri, aut concubinatus. In ſecunda parte declarat, quod ſi ambo contrahentes de contractu inito conteſtentur, ipſumque publicare voluerint, hujuſmodi matrimonia ab Eccleſia recipienda ſint, & comprobanda, perinde acſi ab initio fuiſſent in Eccleſiæ conſpectu contracta, niſi rationabilis cauſa præpediat: & quoad hoc hæc Decretalis ſubeſt correctioni Tridentini, jam in antecedenti Sectione allatæ: licet enim matrimonium ex tali confeſſione ita habendum ſit juxta textum, perinde acſi contractum fuiſſet in facie Eccleſiæ, tamen adhuc verificaretur, ſervatam in eo non fuiſſe formam, ab eodem Trident. præſcriptam; ideoque hodie invalidum eſſet.

Tale matrimonium, conſcientiæ fuiſſe animadvertit.

vertit Benedictus XIV. *lib. XIII. de Synod. Diœc. edit. an.* 1755. *cap. XXIII. num.* 12. = quod evulgari, & manifeſtari non debeat, quandiù conjugibus ipſis illud publicare non placuiſſet =.

Quamvis autem is ſemper fuerit Eccleſiæ ſpiritus, ut matrimonia publice celebrarentur, ſicuti quoad præterita tempora eruitur ex ſex primis Canonibus, a Gratiano relatis *quæſt. V. cauſa XXX.* quorum primus ab eodem tributus eſt Evariſto, quamvis falſo, alter Hormiſdæ, tertius Nicolao I. quartus depromptus ex Epiſtola S. Leonis, quintus ex Concilio Carthaginenſi IV. an. 398. ſextus tandem ex Concil. Arelatenſi; qui tamen legitur in Capitularibus Francorum Regum: & quoad tempora quoque noſtra etiamnum duret, cum a Tridentina Synodo renovatum fuerit Concilii Lateranenſis IV. decretum de publicis denuntiationibus matrimonii celebrationi ter præmittendis; cum tamen plurimi dentur caſus, in quibus Superior neceſſario diſpenſare debeat a dictis denuntiationibus, & matrimonia conſcientiæ permittere, contrahenda ſcilicet coram parocho, vel aliquo Sacerdote ſpecialiter deputato, & duobus teſtibus familiariſſimis, ut ſemper occulta remaneant; ideo in iiſdem certis caſibus hæc hodie ab eadem Eccleſia non improbantur.

Quia vero non levia mala, & abſurda ex hujuſmodi occultis matrimoniis ſæpe naſcebantur, laudatus Benedictus XIV. ut opportune iis obviam iret, hanc tum in illis contrahendis cum in prolibus exinde ortis cuſtodiendis, præſcripſit regulam, a locorum Ordinariis ſervandam in, quæ, ut omnibus clariſſime innoteſcat, integram ipſius Conſtitutionem tranſcribo.

Satis vobis compertum eſſe non dubitamus, Venerabiles Fratres, eam ſemper fuiſſe piæ matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum matrimonii, Magnum ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a fidelibus celebretur. Quod quidem, ut diligentius, quam antea factum fuerat, in poſterum ab omnibus obſervaretur, ſancta Tridentina Synodus, Lateranenſis Concilii, ſub Innocentio III. celebrati, veſtigiis inhærendo, præcepit, ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter miſſarum ſolemnia publice denuntietur; denindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ, coram parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus, rite procedatur. Voluit etiam eadem ſancta Synodus, apud parochum diligenter librum cuſtodiri, in quo conjugum, & teſtium nomina, dieſque, & locus matrimonii deſcribantur.

§. I. Providæ tamen hujuſmodi leges, tanta auctoritate ſaluberrime inſtitutæ, pravahorum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt oblitteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari, nullis præviis factis denunciationibus, coram ſolo parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum teſtium, apposite a contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta, remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, janvis tamen occluſis, vel eo temporis momento, quo ſemota alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi matrimonii, præter parochi contrahentium, teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

§. II. Quantum a Sacramenti dignitate, & ab eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc matrimonia, *conſcientiæ* vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis, ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata; præſertim vero eorum, qui divini judicii interminatione poſthabita, priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorundam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum matrimonium audeant, poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo impudentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero, quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his matrimoniis mala oriantur. Si enim, ad quamcumque matrimonii ſuſpicionem ſubmovendam, virum ſeorſim a muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt verbum Domini: *Adhærebit homo uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*: ſin hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti matrimonii, quod in tenebris deliteſcit, & ab omnibus ignoratur.

§. III. Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam a parentibus, & a matre præſertim, amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui,

ſed

ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui; niſi etiam parentes ipſi, contra naturæ leges, auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus parentes deterreat, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat; alia imminet liberis ſuſceptis ex occulto matrimonio lugenda avitarum facultatum, & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequanda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt, propter occulta parentum matrimonia, & ademptam legitimitatis, & filiationis probationem.

§. IV. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta matrimonia, contracta a filiisfamilias contra patris, juſte diſſentientis, voluntatem: ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? adeo invaluit malitia, ut quandoque in Minoribus Ordinibus conſtituti, penſiones, & beneficia, ad divinum cultum, & eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam poſt initum clam matrimonium retinverint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

§. V. Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas, temperare non poſſumus, quin vos ipſos, venerabiles Fratres, in partem noſtræ ſolicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper grege vobis credito, quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio vos reddat difficiliores ad remittendum publicationes, a quibus contracturi matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerteque opporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura vobis a Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem ſancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint denunciationes, tunc, vel una tantum denunciatio fiat; vel ſaltem parocho, & duobus teſtibus præſentibus, matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper denunciationibus diſpenſare; hæc tamen facilitas, non a ſola diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Tridentino coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus; quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

§. VI. Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a vobis adhiberi, ne, poſt remiſſas denunciationes celebretur matrimonium coram parocho, vel alio Sacerdote, ab ipſo parocho, vel a vobis deputato, præſentibus duobus, del tribus teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim, ut ad præſcriptum ſacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis, urgens, & urgentiſſima requiritur. A ſacro noſtræ Pœnitentiariæ tribunali, eo potiſſimum caſu fit poteſtas ita celebrandi matrimonium, quo vir, & fœmina in figura matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viget criminis ſuſpicio, in occulto tamen concubinatu perſeverent: facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum matrimonium, præviis denunciationibus, compelli. Hanc vero praxim vobis duximus proponendam, non quia diſpenſatio præmiſſo caui ſolum congruat, cum alii ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint, in quibus diſpenſari expediat; ſed quia veſtri paſtoralis officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa diſpenſationis, ne matrimonia, occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mærore recenſuimus.

§. VII. Hunc porro in ſcopum vos hortamur, & impenſe admonemus, ut perſonarum, matrimonium ſecreto contrahere petentium, diligens fiat a vobis inquiſitio: an ſcilicet ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant, an ſint ſui, vel alieni juris; an filiifamilias, quorum nuptiæ patri juſte diſſentienti ſint inviſæ: ab epiſcopali etenim, quod geritis, munere nimium eſſet alienum, facilem præberi filio inobedientiæ occaſionem, an res ſit de perſonis eccleſiaſticis, licet in Minoribus Ordinibus conſtitutis, penſiones, & beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet veſtra ſolicitudo, antequam ſecreti matrimonii licentia concedatur, quod contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia, exhibeant documenta ſtatus liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi ſint ingenii, polygamiæ periculum.

§. VII. Quod attinet ad miniſtrum ſecreti matrimonii, volumus, ad id munus deputari paro-

parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia perſonarum, experientia, & diuturnus rerum uſus, quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen vobis occurrant circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco parochi expoſcere videantur, gravi impellente cauſa, is Sacerdos a vobis eligatur, qui prohibitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur.

§. IX. Uni tamen, aut alteri Sacramenti miniſtro, a vobis deputando, diſtricte præcipiatur, ne matrimonio interſit, niſi prius paterna charitate conjuges in Domino monuerit, ſobolem procreandam regenerari quamprimum oportere ſacro Baptiſmatis lavacro; ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi filios, ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patientur bonis temporalibus, a majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

§. X. Celebrato autem matrimonio, indilate a parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum, cum nota loci, & temporis, teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam, præfatum documentum fideliter tranſcribatur in libro prorſus diſtincto ab altero, in quo matrimonia, publice contracta, de more adnotantur. Hujuſmodi liber, pro matrimoniis ſecretis appoſite compactus, clauſus, & ſigillis obſignatus, in veſtra epiſcopali cancellaria caute erit cuſtodiendus: & eo tantum caſu reſignari, & aperiri, veſtra accedente licentia, patiemini, quo alia id genus matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliunde petendarum non ſuppetit copia: ſedulo tamen animadvertentes, quod re abſoluta, denuo claudatur, & ſigillis, ut antea obſignetur. Fides, ſeu atteſtationes clam celebrati matrimonii, a parocho, vel Sacerdote, qui vices parochi geſſit, exarandæ, vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto libro, prout jacent, de verbo ad verbum, a perſona a vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco ſartæ, tectæque a vobis ſerventur.

§. XI. Quod ſi ex occulto hujuſmodi matrimonio prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari Aqua Baptiſmi in Eccleſia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum matrimonium facile eſt in libro baptizatorum nullam fieri mentionem parentum, & eorum nomina conſulto reticeri: volumus, ac expreſſe mandamus, quod a patre baptizati, eoque defuncto, ab illius matre, ſuſcepta proles vobis denuncietur, dictaque denunciatio fiat, vel immediate per parentes ipſos, vel per literas, eorum charactere exaratas, vel per fide dignam perſonam, ab ipſis parentibus deſignatam, ut certo, & clare vobis conſtet, quod proles tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus parentum, baptizata, eſt legitima, licet occulti matrimonii fœdere procreata. Quæ ſane omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta a vobis eſt poteſtas adnotandi matrimonia, occulte celebrata. Liber, in quem baptizatorum, ac utriuſque parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero matrimoniorum; eadem tamen diligentia, iiſdemque cautelis in cancellaria epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus, erit cuſtodiendus, prout librum matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

§. XII. Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant, debita pœnarum diſtrictione pro modo culpæ a vobis puniantur: quinimmo cum ſatis Nobis experientia compertum ſit, in hujuſmodi negociis homines, in terram oculos declinantes, ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recte agendi ſemita revocari; mandamus idcirco, matrimonia occulta a vobis evulgari, & nota fieri, ſi certo vobis conſtiterit, ex aliquo matrimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, & baptizatam ſuppreſſis parentum nominibus, nulla præſtita vobis notitia, ut par erat, ab illius parentibus, intra triginta dies a nativitate numerandos.

§. XIII. Ne autem contumaces, & inobedientes, violatæ fidei, proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a vobis curandum eſt, ut a parocho, vel alio Sacerdote, pro ſecreta celebratione matrimonii a vobis deputando, conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti ſecreti matrimonii celebrationem, ut ſoboles inde procreanda non ſolum regeneretur ſacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuncietur Epiſcopo cum nota

loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indicatione parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt: alioquin matrimonium, licet contractum data per Epiſcopum ſecreti fide, in lucem proferetur, in gratiam filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam.

§. XIV. Volumus denique, ac mandamus, fides, ſeu atteſtationes matrimonii clam initi, & ſobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum eſt, apud vos caute cuſtodiendis, tantam promereri fidem, quantam ſibi alii libri parochiales Baptiſmatis, & matrimonii vindicare conſueverunt.

§. XV. Hæc a vobis, venerabiles Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus, ad communem animarum ſalutem, & ad præſidium eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſcentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta, vel patientis, vel reformidantis. Cæterum noſtris hiſce literis ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo in diem ingruenti conſona dignoſcet prudentia veſtra, ad paſtorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis, & benevolentiæ teſtem, Apoſtolicam benedictionem impertimur.

Datum Romæ, apud Sanctam Mariam, die 17. Novembris 1741. Pontificatus noſtri anno II.

In hac quidem Conſtitutione clare ſtatuitur, hujuſmodi occulta matrimonia numquam evulganda eſſe, excepto caſu, de quo expreſſe cavetur in §. XII. Sed quid, ſi eadem non evulgando, ſcandalum oriatur, quod indubitanter contingere poteſt, in parvis præſertim oppidis, ac in vicinia, reſpectu eorum, qui ſecreta hæc matrimonia ignorantes, videnteſque occultos conjuges iſtos continuo ſe maritali affectu tractare, aut ſaltem ſecum invicem ſæpe frequentare, non conjuges, ſed concubinarios vel reputant, vel de iis palam acſi tales eſſent, obloquuntur.

Circa hoc dubium ſæpius ego conſultus, fui in ſenſu, evulganda omnino eſſe, & quidem a parocho, cujus præcipuum munus eſt ſcandala a populo ſibi commiſſo removere. Cum vero præfatum ſcandalum eidem parocho innoteſcere poſſit, vel quia parochiani hunc in finem ipſum adeunt, ut illud impediat, vel quia, nemine etiam reclamante, publicum eſt. In primo caſu ſatis erit, conſulto tamen prius Epiſcopo, eis ſuadere, ſibi conſtare, tuta illos conſcientia ſimul cohabitare poſſe. In ſecundo autem caſu muneri ſuo ſatisfaciet, ſi ſerio monuerit dictos occultos conjuges, ut vel ſecretum matrimonium evulgent, vel eo modo ſe gerant, quo ſcandalum omnino removeatur: quod quidem ſub mortali peccato avertere tenentur, tam lege naturali, quam divina. Quod ſi poſt ſeriam monitionem evulgare detrectent, onus erit parochi Epiſcopum, & de ſcandalo, & de hac conjugum reluctantia certiorem reddere, cujus partes erunt, quando nullum aliud ſuppetat remedium, dictum ſcandalum avertendi, initum conjugium manifeſtare.

Neque in his caſibus manifeſtatio adverſatur menti Pontificis, præcipientis, ne hujuſmodi matrimonia evulgentur, excepto caſu in §. XII. expreſſo; cum & ipſe §. II. optime animadverterit, per occultam matrimonii celebrationem = *non rependi illata per ſcandalum diſpendia* = ideoque quoties hoc adſit, ut plurimum contingit, dicendum eſt, tacite declaraſſe, & in tali caſu manifeſtandum eſſe.

Quæri hic tamen poſſet, quid conſilii capiendum, ſi ex hujuſmodi manifeſtatione, ſive ab Epiſcopo, ſive ab ipſiſmet conjugibus ex parochi monitione facta, graviſſimum aliquod damnum iiſdem obveniret? In hoc certe diſcrimine aliud fortaſſe remedium meo judicio non ſuppeteret, quam, vel ut ſe ad remotas terras transferrent, vel ita caute ſe invicem frequentarent, ut quælibet mali conſortii ſuſpicio penitus adimi poſſet. Quod ſi nec hæc ſine graviſſimo incommodo adhiberi poſſent, notiſſimum eſt, divino, ſub pœna damnationis æternæ, obſtringi præcepto, quodcumque potius malum, ac mortem ipſam ſubire, quam Deum offendere.

In pluribus Germaniæ locis, matrimonium conſcientiæ vocatur matrimonium morganaticum, ſeu ad morganaticam contractus; cum videlicet vir nobilis, defuncta prima uxore, pariter nobili, ſuſceptiſque ex ea liberis, ad vitandum periculum incontinentiæ, nubit cum fœmina inferioris conditionis coram parocho, & teſtibus, diſpenſatis tamen denunciationibus, ſed eo pacto, ut tam iſta, quam liberi ex eis naſcituri contenti ſint alimentis dumtaxat, habeanturque extranei ab omnibus titulis, dignitatibus, inſignibus, ac paternorum, avitorumque bonorum ſucceſſione, ut ſtatuitur *lib. II. Feudorum, tit. XXIX.* Circa hoc matrimonium, ejuſque validitatem adeantur Scriptores Germani, inter quos Remigius Maſchat Scholar. Piarum *Inſtit. Canonic. a me noviſſime cum additionibus typis edita, lib. IV. tit. V. de Condit. appoſit. in deſponſation. num.* 24.

Adeatur etiam *Liber ſingularis de Matrimonio conſcientiæ, Franciſci Mazzei, a cap. XIII. ad XX.* nuper editus Romæ 1766.

SE-

SECTIO DCLXXV.

Caput III. Cum inhibitio, *ex Decretali Innocentii III. in Concilio lateranenſi IV. celebrato an.* 1215.

CUM inhibitio copulæ conjugalis ſit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus diſtricte ſervari. Unde Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, clandeſtina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus intereſſe præſumat. Quare ſpecialem quorundam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando, ſtatuimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in Eccleſiis per Presbyteros publice proponantur, competenti termino præfinito: ut intra illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat, & ipſi Presbyteri nihilominus inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis.

Si quis vero hujuſmodi clandeſtina, vel interdicta conjugia inire præſumpſerit in gradu prohibito, etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium; cum illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conſpectu Eccleſiæ contrahere præſumpſerunt.

Sane, ſi parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet, etiam Regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit. Sed his, qui taliter præſumpſerint, etiam in gradu conceſſo, copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitioſe impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

In hac Decretali inter cætera ſtatuitur, ut matrimonia contrahenda, publice in Eccleſia denuncientur, competenti termino præfinito, intra quem qui illa voluerint impedire, impedimentum opponant.

Hæc denunciatio hic generaliter præſcripta, quoties, & quando fieri debeat, declaratum eſt a Concilio Tridentino *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* præcipiente, ut ter fiat a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus feſtis inter Miſſarum ſolemnia. Textum leges infra *part. II. cum de dicto cap. I. Trident.*

Attento traſcriptæ Decretalis ſtatuto, non poſſet Epiſcopus ſuper hujuſmodi denunciatione diſpenſare, cum nulla ſit inferiori poteſtas diſpenſandi a lege Concilii generalis, utpote ſuperioris, excepto caſu contrariæ præſcriptæ conſuetudinis: verum hodie rigor iſte temperatus eſt ab eodem Tridentino loc. cit. ut ibidem notabitur.

Inſuper attento eodem ſtatuto, impedimenti oppoſitio, ſeu revelatio, ſi quod eſt inter contrahentes, remitti videtur arbitrio illud ſcientis, cum Pontifex utatur verbo non præceptivo, ſed ſimpliciter dicat, *ut infra illum* (terminum) *qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat*, ac proinde ſequitur, impedimenti conſcium nullatenus teneri in conſcientia ad denunciationem.

Verum, ne dicamus, Innocentium ſibi contrarium eſſe, cum in *cap. VII. Tua nos, de Cognat. ſpirituali*, interrogatus a quodam Canonico Herefordenſi, an conſcii matrimonii contracti cum impedimento, orto ex cognatione ſpirituali, teneantur illud in publico accuſare, reſponderit, *qui contractum ſciverunt, debent illud Eccleſiæ nunciare*, dicendum eſt, per illud verbum = *ſi voluerit* = intellexiſſe, quemlibet admitti debere ad denunciandum, quaſi eſſet crimen publicum, ut exponit Gloſſa ad idem verbum *voluerit*.

Et revera præceptum hoc impoſitum eſt ſub gravi peccato, cum quilibet, ex notiſſimis, teneatur præcepto charitatis avertere ruvinam ſpiritualem proximi, & irreverentiam Sacramenti; etiamſi ſub ſecreto naturali ſit conſcius impedimenti, ut ex communi contra Guttier tenet Reiffenſt. *hoc eod. tit.* §. *I. n.* 49. „ Quia quiſquis tenetur avertere ruinam ſpiritualem, „ & grave peccatum alterius, atque irreverentiam „ Sacramenti, ſi comode, & abſque ſui præjudicio „ poteſt. Procedit concluſio, licet ſub ſecreto natu„ tali, etiam juramento firmato, illud ſciat, San„ chez *loc. cit. num.* 5. Boſco *loc. citat. num.* 27. *&* „ *ſeqq.* Averſa *quæſt.* 7. *Sect.* 4. citans communem, & „ alii contra Guttierez *lib. I. Canon qq. cap. II. n.* 27. „ Ratio eſt qua juxta univerſalem regulam apud D. „ Thomam 2. 2. *quæſt.* 70. *art.* 1. *ad ſecundum*, quem, „ teſte Sanchez, omnes ſequntur, ſecretum non obli„ gat cum præjudicio tertii, ſed potius manifeſtari „ debet, ubi, ſi non manifeſtatur, vergit in da„ mnum publicum, aut præjudicium tertii.

Eximit tamen, pariter cum communi laudatus Auctor a revelatione, quoties quis eam facere non poſſet ſine gravi ſuo incommodo, aut præjudicio, quia præceptum charitatis = non obligat magno cum damno proprio avertere alterius damnum, ſive ſpirituale, ſive aliud = quod etiam hic tacite innuere videtur idem Innocentius: quandoquidem verbo *voluerit* addit *& valuerit*: qui enim ſine gravi ſui incommodo relevare non poteſt, idem eſt acſi non valeat.

In §. *Si quis* dictæ Decretalis ſtatuitur, ut ſi quis

clam contrahat in gradu prohibito, etiam ignoranter, proles ex matrimonio ſic contracto ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur: ſicuti & ſi ambo contrahentes impedimenti conſcii, illud in conſpectu Eccleſiæ contrahant: quam pœnam ex hoc ſecundo capite incurſam aggravavit Tridentinum cit. *ſeſſ. XXIV. de reform. matrim. cap. X.* auferendo etiam ſpem diſpenſationis, ibi,

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſumare auſus fuerit.

In §. *Sane* ſæpedictæ Decretalis parocho, aut etiam cuilibet Regulari, præſumenti intereſſe matrimonio, cui legitimæ non præceſſerint denunciationes, infligi jubetur pœna ſuſpenſionis ab officio, triennio duratura, aut etiam gravior: a qua quidem ſuſpenſione, poſtquam ab Epiſcopo lata eſt, nequit quis abſolvi, niſi per Papam, cum ejus tempus ſit a jure determinatum, ut cum comuni notavi in Additionibus *ad Theſaurum de Pœnis eccleſiaſt. cap. VI. verb. Matrimonium*. Contrahentes autem puniri jubentur pœna condigna: quæ cum a jure non ſit determinata, eſt arbitraria.

Nulla pœna hic inflicta legitur teſtibus, qui ſcienter hujuſmodi matrimonio aſſiſtunt, non factis proclamationibus: quæ iis tamen infligi poſſit, inſtituetur ſermo *part. II. cum de cap. I. Trident. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.*

Si autem queras, quid veniat nomine officii reſpectu Sacerdotis regularis, a quo & ipſe hic ab officio ſuſpendi jubetur per triennium, laudatus *Theſaurus cap. II. verb. Simonia num.* 10. cum communi DD. aſſerit, in materia pœnali venire officium, habens juriſdictionem eccleſiaſticam, ſeu regimen ſpirituale, *ut Prioris, Guardiani, Generalis, Provincialis &c.*

Sed quid, ſi Regnlaris, hujuſmodi delicti reus, nullo ex his fungatur officio? liber ne erit ab omni pœna, certum eſt in hoc caſu dari non poſſe locum executioni præfatæ ſuſpenſionis, quæ eſt ferendæ ſententiæ, cum agatur de ſubjecto incapaci, proper carentiam officii, ut ſupponitur. Verum, ne dicamus, Innocentium voluiſſe, ut impunitus remaneret, crederem, puniendum eſſe pœna arbitraria, leviori, vel graviori juxta minorem, vel majorem culpæ, & præſumptionis qualitatem, ut idem Innocentius hic puniri præcepit.

Titulus IV. De Sponſa duorum.

SECTIO DCLXXVI.

Caput I. Duobus, *deſumptum ex verbis, D. Auguſtino tributis.*

DUobus modis dicitur fides pactionis, & conſenſus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere, ſi aliam duxerit pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit: non enim reſcindi debet tantum Sacramentum. Si autem fecerit fidem conſenſus, non licet ei aliam ducere, ſi autem duxerit, dimittet ipſam, & adhærebit priori. Eſt autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet, ſi permiſerit eum rem ſecum habere, vel etiam pro conſenſu. Fides autem conſenſus eſt, quando etſi non ſtringit manum, corde tamen, & ore conſenſit ducere, & mutuo ſe concedunt unus alii, & mutuo ſe ſuſcipiunt.

Ex hac Decretali infertur, validum eſſe matrimonium ex ſolo conſenſu contrahentium, nulla alia ſervata forma: ſed hodie nullum eſt, non ſervata forma a Concilio Tridentino præſcripta, ut oſtendi titulo antecedenti Sectione.

SECTIO DCLXXVII.

Caput II. Accepisti, *ex Decretali, deſumpta a Pœnitentiali Romano, tit. de Fornicatione, a quo caput hoc tranſcripſit Brucardus.*

ACcepiſti illam in uxorem tibi, quam alter ſibi deſponſatam habuerat, dimitte illam: quia numquam poteſt tibi fieri legitima, & quadraginta dies in pane, & aqua (quod carinam vocant) cum ſeptem ſequentibus annis pœniteas.

Pœna

Pœna hic inflicta obſolevit: & hodie contrahens ſecundum matrimonium, conſtante primo, denunciandus eſt. S. Inquiſitioni, tamquam ſuſpectus de hæreſi, & ex Conſtitutione Urbani VIII. *Magnum*, 20. *Junii* 1637. ſi falſis atteſtationibus deceperit curiam eccleſiaſticam ad obtinendam licentiam contrahendi novum matrimonium, adhuc prima uxore vivente, ultra pœnas, quibus hujuſmodi polygamii puniri ſolent, damnandus eſt ad trirenes in perpetuum. Quod ſi inhabilis ſit, publice eſt fuſtigandus, ad perpetuoſque carceres damnandus. Ulterius tradendus eſt curiæ ſecujari, arbitrio S. Congr. Univerſalis Inquiſitionis, ſi pro qualitate, & gravitate delicti graviores mereatur pœnas, ibi.

Cum itaque, ſicut non ſine magna animi noſtri moleſtia accepimus, ii iniquitatis filii reperiantur, qui ſub mentito nomine, ſeu cognomine, adhuc prima uxore vivente, ad ſecundas nuptias tranſire audent.

Nos nefariam improborum hominum hujuſmodi temeritatem, juxta creditum Nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officium, quantum cum Domino poſſumus, reprimere volentes, habita prius ſuper hoc cum venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus in univerſa Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus, ab hac Sancta Sede deputatis, deliberatione matura, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, ut hujuſmodi ſic delinquentes, ultra pœnas, quibus ipſi ordinarie puniri ſolent, damnentur ad triremes in perpetuum: quod ſi inhabiles reperti fuerint, pnblice fuſtigentur, & damnentur ad carceres in perpetuum; ſi vero pro qualitate, & enormitate delicti graviores pœnas meruerint, etiam curiæ ſeculari arbitrio eorumdem præfatæ Congregationis Cardinalium puniendi tradantur.

Hanc autem Conſtitutionem non fuiſſe uſu receptam, ſaltem quoad traditionem curiæ ſeculari ſentit Benedictus XIV. *lib.IX. de Synod.Diæc. edit. an.*1755. *cap. VI. num.8.* ibi „ Præterea dici poteſt, hanc etiam „ Conſtitutionem ad terrorem potiſſimum editam, „ fuiſſe; ſiquidem Congregatio S. Officii an. 1647. „ nimirum vix annis decem ab illius promulgatione „ elapſis, ab Archiepiſcopo Beneventano interroga- „ ta, qua pœna puniendus eſſet polygamus, ita re- „ ſpondit = *Polygamorum pæna, ſi falſos teſtes ad* „ *ſuum liberum ſtatum comprobandum non induxe-* „ *rint, poſt abjurationem de vehementi, ſolet eſſe* „ *damnatio ad triremes per quinquennium; ſi vero in-* „ *duxerint, per ſeptennium; falſi teſtes ipſi quoque* „ *damnantur ad triremes per quinquennium, aut bre-* „ *vius tempus, pro delitti ſui qualitate.*

Nota hic obiter, *Carenam*, de qua in tranſcripta Decretali, eſſe vocem Longobardorum, ut notat Gloſ. ſic dictum a carentia hominum, ac etiam ciborum; publici enim peccatoris laici includebantur per quadraginta dies in aliquo loco ſecreto juxta Eccleſiam, ubi carebant conſortio hominum, eiſque injungebatur pœnitentia jejunandi in pane, & aqua, & hæc pœnitentia dicebatur *Carena*, quo modo accipitur paſſim in Pœnitentiario Romano *tit. II. de Homicidio caput XXXIV.* & alibi. Concius autem *Carenam* ſic dictam putavit, qua ſi *Caninam*, quod iidem peccatores pane, & aqua veſcerentur, non aliis cibis, ut cæteri homines.

SECTIO DCLXXVIII.

Caput III. Licet, *ex Decretali Alexandri III. Salernitano Archiepiſcopo reſcripta.*

Licet præter ſolitum (& infra.) Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi inter virum, & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quidem, quod unus alterum in ſuo mutuo conſenſu, verbis conſuetis, expreſſe recipiat, utroque dicente; Ego accipio te in meam; & ego accipio te in meum, ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non, non licet mulieri alii nubere; & ſi nupſerit, etiamſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & ut ad primum redeat, eccleſiaſtica diſtrictione compelli: quamvis aliter a quibusdam Prædeceſſoribus noſtris ſit aliquando judicatum.

SECTIO DCLXXIX.

Caput IV. Tua fraternitas, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Januenſi Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

Tua fraternitas nos conſuluit (& infra.) De his vero, qui coram te ſuper deſponſatione facta per conſenſum mutuum de præſenti, controverſiam monent, & appellatione pen-

pendente, quam ante ſententiam, vel cognitionem cauſæ, ad Sedem Apoſtolicam interponunt, accipiunt alias in uxores, hoc arbitramur agendum, ut ſi ammodo in tali caſu duxerint appellandum, eis in Eccleſia publice interdicas, ne ante deciſionem cauſæ, aliud contrahant matrimonium; et ſi contra interdictum Eccleſiæ publice factum venire præſumpſerint, matrimonium tam præſumptuoſe contractum, poteris irritare.

Ex hac utraque pariter Decretali infertur, matrimonium ex ſolo mutuo contrahentium conſenſu initum, eſſe validum, nulla alia ſervata forma, ſed recole jam notata ſupra hoc eod. tit. Sect. DCLXXIII. ſicuti & pœnam, in præcedenti Sectione allatam ſecundum matrimonium contrahenti infligendam, conſtante primo.

Nota, quod cum Alexander, in tranſcripta Decretali *Licet*, definierit, ſponſalia per verba de præſenti non diſſolvi per ſubſequens matrimonium, etiam conſumatum (quod idem definitum legitur ab Innocentio III. in ejus Decretali mox tranſcribenda) licet aliter a quibuſdam ſuis Prædeceſſoribus fuerit aliquando judicatum, inde anſam ſibi abripuerunt Hæretici calumniandi Pontifices de errore, & contradictione inter ipſos: ſi enim, ajunt, quidam Pontifices, ante Alexandrum, & Innocentium III. judicaverint, prout hic refert idem Alexander, matrimonium ratum ſolvi per conſumationem matrimonii, poſtea contracti, & ambo hi contrarium definierint, ergo, vel ille, vel priores Pontifices erraverunt; & quidem in re gravi ad volorem Sacramenti pertinente.

Hanc criminationem confutandam aſſumpſit Melchior Canus *lib. VI. de Eccleſia Romanæ auctoritate*: ſibi enim cap. I. his verbis propoſito argumento ex ſententia Hæreticorum = Tertio Alexander III. *de Sponſa duorum*, *cap. Licet*, aſſerit, quoſdam ſuos Prædeceſſores judicaſſe, quod ſi poſt matrimonium contractum per verba de præſenti, non conſummatum tamen, aliud novum matrimonium conſumetur, primum dirimitur, ſecundum eſt validum. Hic autem error eſt ſine dubio in fide, & moribus manifeſtus = Cap. VIII. ita reſpondet = Tertio vero argumento nullum negocium eſt reſpondere: nam verbum judico, frequenter in ea ſignificatione uſurpatur, ut idem ſit, quod ſentio, ſeu opinor, quommodo Alexander accipit, cum ait, quoſdam Prædeceſſores ſuos aliter judicaſſe =.

Eandem criminationem confutat Berlarminus *lib. IV. de Pontifice cap. XIV.* reſpondens = priores Pontifices nihil de hac re definiſſe, neque legem generalem ſtatuiſſe, ſed in facto particulari opinionem, quam tenebant, ſecutos =.

SECTIO DCLXXX.

Caput V. Tuas dudum, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Mutinenſi reſcripta*.

Tuas dudum (& infra.) De conſuetudine, quæ diu in Mutinen. obtinuit civitate, ut ſi quis juraret, ſe aliquam ducturum, & citra carnis copulam deſponſaſſet, ſi conſequenter deſponſaſſet aliam, & etiam cognoviſſet, primo cognita adjudicaretur viro, non quæ prius extitit deſponſata (& infra.) Ne vero turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit univerſo, & Eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter, & ſervare, quod B. Petri ſedem, & ſuam metropolim ſequi viderit, & docere; in matrimoniis de cætero contrahendis illud te volumus obſervare, ut poſtquam inter legitimas perſonas conſenſus legitimus intervenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus juxta canonicas ſanctiones: & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur, ſi perſonæ junctæ legitime cum aliis poſtea de facto contrahant, quod prius de jure factum fuerat, non poterit irritari.

In hac Decretali definit Innocentius, in matrimoniis contrahendis ſufficere, juxta canonicas ſanctiones, legitimum dumtaxat contrahentium conſenſum.

Verum hodie ex præſcripto Tridentini *caput I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* requiritur ulterius, ut prædictus conſenſus præſtetur, & quidem ſub pœna nullitatis matrimonii, coram parocho, & duobus, vel tribus ſaltem teſtibus, textum leges infra in notis ad *cap. XII. Per tuas, tit. XVII. Qui filii ſint legit.*

Nota, quod, cum Innocentius in dicta Decretali præceperit, in matrimoniis de cætero contrahendis, non obſtante contraria conſuetudine, vigente in Eccleſia Mutinenſi, id obſervandum ſit, ut ſi primum matrimonium, interveniente legitimo contrahentium conſenſu, contractum fuerit per verba de præſenti, hoc tenere debeat, non ſecundum, etiamſi fuerit conſummatum, non inde ſequi matrimonia ſecunda, antea contracta in dicta Eccleſia Mutinenſi, fuiſſe valida, ſeu ut valida tolerata ab eodem Pontifice, prout ſentit Panormitanus = hæc enim conſuetudo (ita hic Wagnarek) non potuit introduci in re tam gravi, & valorem Sacramenti concernente, niſi ſuppoſita poteſtate Pontificis matrimonia rata diſſolvendi, ex qua, poſtquam illi res innotuit, quæ facta erant, rata habere potuit =.

SECTIO DCLXXXI.

Caput I. Quicumque, *ex Decretali, uni ex Conciliis Africanis tributa.*

QUicumque ſub conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus, quod frangatur conditio, & deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

Ex tribus modis a Fagnano hic relatis, quibus legitur hæc Decretalis a Juris pontificii Interpetribus, magis communis, & verior eſt, ut intelligenda ſit de conditione turpi, quæ matrimonii ſubſtantiæ non adverſetur; quamquidem explicationem recipit a *caput VII. Si conditiones, hoc eod. tit.* pro quo placet hic referre apposite notata *hoc eod. tit.* ab Ambrosyo le Grauffre in Synopſi Decretalium, ibi ,, Quid, ſi natu-
,, ra, ſeu facto, vel jure impoſſibilis, turpiſve ſit con-
,, ditio, quæ tamen fœderis conjugalis ſubſtantiæ non
,, repugnet? Eo caſu, ut omiſſis &c. . . . . breviter
,, tantum perſtringam, quæ palam deciſa ſunt ex eo-
,, dem cap. ultimo (*Si conditiones*) hoc tit. conſtat
,, omnes hujuſmodi impoſſibiles, aut turpes conditio-
,, nes favore matrimonii pro non adjectis haberi, at-
,, que adeo perinde eſſe deſponſationem, cui appoſi-
,, tæ fuerint, acſi pure facta eſſet, & ita accipi de-
,, bet cum Gloſ. id, quod ex quadam Concilio Afri-
,, cano refertur in *cap. I. hoc eod. tit.* reperiturque in
,, *Can. Quicumque XXVII. quæſt. II.* & habetur quo-
,, que *in Appendice Conc. Lateran. III. par. VI. cap. V.*
,, *Quicumque ſub conditionis nomine aliquam deſpon-*
,, *ſaverit, & eam relinquere voluerit, frangi condi-*
,, *tionem, & deſponſationem irrefragabiliter tene-*
,, *ri*, quando ſcilicet ſub turpi conditione, vel impoſ-
,, ſibili, quæ non ſit contra ſubſtantiam matrimoni,
,, deſponſatio facta eſt, veluti exempli cauſa, *ſi uxor*
,, *furtum fecerit, ſi hominem occiderit, ſi digito cæ-*
,, *lum tetigerit*. Malu enim ab aliis, puta a Vincen-
,, tio apud Panormit. *in d. cap. I.* & Cujacio ibidem,
,, accipitur de conditione conjugii reſolutoria, qua
,, uxor ſic ducitur, ut etiam poſt contractum matri-
,, monium liceat eam relinquere, ſi quid factum non
,, fuerit., quia ea conditio cum aperte pugnet contra
,, bonum Sacramenti, ſeu individui vinculi, atque
,, adeo contra ipſam contractus ſubſtantiam, ſequitur,
,, eam non tantum vitiari, ſeu circumſcribi, & pro
,, non ſcripta haberi, ſed etiam ipſum contractum vi-
,, tiare *ex d. cap ultimo in principio, & d. cap. So-*
,, *let quæri cauſ. XXXII. quæſt. II.* in fine ".

SECTIO DCLXXXII.

Caput II. cum sit proprium, *ex Decretali S. Gregorii Magni, Chryſanto Epiſcopo Spoletano reſcripta.*

CUM ſit proprium (& infra.) H. Presbyter conqueſtus eſt, diaconum quendam manumiſiſſe duo mancipia ſub hac conditione, ut monachi fierent, & in eo monaſterio, ubi ipſe fuerat, permanerent; adjiciens, ut ſi quis contra faceret, ſervituti iterum ſubderetur: atque unum ex his (hac conditione deſpecta) monaſterium deſerviſſe, & ſe inter clericos ſociaſſe. Tu ergo, ſi ita eſſe repereris, ſic te exhibe, ut nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas, & manumittentis voluntas non valeat præteriri.

Cum hodie inter Chriſtianos ſervitutes, ejus quoque mitioris, benignoriſque ſpeciei, quæ ætate ipſa S. Gregorii Magni adhuc permittebantur, penitus ſublatæ ſint, ut notavit ad titulos *De ſervis ordinan. & de Conjugio ſervor.* hæc Decretalis locum amplius non habet.

SECTIO DCLXXXIII.

Caput III. De illis, *ex Decretali Alexandri III. Archiepiſcopo Panormitano reſcripta.*

DE illis autem (& infra.) Si vero aliquis ſub hujuſmodi verbis juramentum alicui mulieri præſtiterit: ego te in uxorem accipiam, ſi tantum mihi donaveris, reus perjurii non habebitur, ſi eam nolentem ſibi ſolvere, quod ſibi dari petiit; non acceperit in uxorem; niſi conſenſus de præſenti, aut carnalis ſit inter eos commixtio ſubſecuta.

In

In parte poſtrema hujus Decretalis declaratur, per ſolum conſenſum, aut carnalem copulam iniri matrimonium de præſenti, nulla alia ſervata forma: ſed hodie ſimpliciter ſic contractum, nullum eſt, non ſervata forma a Tridentino præſcripta, ut jam oſtendi ad *tit. III. de Clandeſt. deſponſat.* Sect. DCLXXIII.

SECTIO DCLXXXIV.

Caput V. Super eo, *ex Decretali Urbani III. Canomanenſi Epiſcopo reſcripta.*

SUper eo vero, quod poſtulaſti, utrum ille, qui in quandam mulierem conſenſit, ſi pater ejus ſuum præſtaret aſſenſum, ſit ad conſummandum matrimonium compellendus: reſpondemus, quod cum conſenſus liber dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, ac conditionem ipſam canonica non improbent inſtituta, niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum. Nam licet Alexander Papa reſponderit, quod ſponſalia interpoſita conditione contracta, ipſa non impleta, ſi conſenſus de præſenti intercedat, vel carnalis copula ſubſequatur, diſſolvi non debent, ſed firmiter obſervari; nequaquam eſt noſtræ definitioni adverſum, cum hujuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus, licet per verba de præſenti evidentius exprimatur, qui in alieno arbitrio, non habito, ſed habendo, conſiſtit.

Cum hic Urbanus ſe referat ad Decretalem Alexandri mox tranſcriptam, eamque approbet circa validitatem matrimonii, initi per ſolum conſenſum, aut carnalem copulam, nulla alia ſervata forma, tu tene correctionem a Tridentino factam, ut ſupra.

SECTIO DCLXXXV.

Caput VI. Per tuas, *ex Decretali Innocentii III. Marſicano Epiſcopo reſcripta.*

PER tuas literas intimaſti, quod cum quædam mulier P. nomine N. poſtularet in virum, aſſerens, inter ſe mutuum de præſenti conſenſum interveniſſe, & carnalem copulam acceſſiſſe; vir ipſe, quamvis contracta ſponſalia, & carnalem copulam non negaret, aſſerebat, ſe tamen illam in uxorem ducere non teneri; quia ſponſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione contracta, ſi pater ejus, & patruus ſponſalibus conſentirent, ſed ipſi quamcito noverunt, & ſponſo contradixerunt, & ſponſæ: verum mulier replicabat, quod licet fides præſtita fuerit ab utroque ſub conditione præſcripta, non tamen ſibi fuerat a patre viri, vel patruo aliquando contradictum, & ante tempus contradictionis expreſſum a teſtibus, & poſt, dicebat inter ſe carnalem copulam acceſſiſſe (& infra.) Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum liquido conſtet, quod poſt contracta ſponſalia, carnalis eſt inter eos copula ſubſecuta, pro matrimonio eſt præſumendum; quia videtur a conditione appoſita receſſiſſe. Nam etſi probatum ſit, quod poſtquam pater, & patruus viri contradixere ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali conjunctione cognoverit, non eſt tamen aliquo modo probatum, quod antequam ipſe cognoviſſet eandem, pater ejus, & patruus contradicere curaviſſent.

Cum pariter hæc Decretalis declaret, validum matrimonium per copulam ad contracta ſponſalia ſubſecutam, non minus, quam duæ mox tranſcriptæ, obnoxia eſt Tridentini correctioni, ut ſupra.

Titulus VI. Qui Clerici, vel voventes matrimonium contrahere poſſunt.

SECTIO DCLXXXVI.

Caput I. De diacono, *ex Decretali Alexandri III. Archiepiſcopo Rhemenſi reſcripta.*

DE Diacono vero, qui in Sabbatho Sancto alium Diaconum vulneravit, & uxorem accepit, hoc tuæ prudentiæ reſpondemus, quod ſi contrito, & humiliato animo ad Eccle-

ſiam redire voluerit, dimiſſa iſta, quam in uxorem accepit, & abſolutione obtenta, injuncta ſibi pœnitentia de utroque exceſſu poſt eam peractam, diſpenſative poteris ei Diaconatus officium reddere, & ſi perfectæ vitæ, & converſationis fuerit, eum in Presbyterum ordinare. Subdiaconum autem, ſive hominem interfecerit, ſive non, matrimonium non poſſe contrahere, Sacrorum Canonum cenſura demonſtrat.

Huic Decretali acceſſit Conſtitutio Clementis V. in Concilio, habito Viennæ in Gallia an. 1311. & relata in *cap. unic. Eos, qui, in Clementin. tit. de Conſanguin. & affinit.*, in qua fertur excommunicatio, ipſo facto incurrenda tam a matrimonium, dumtaxat etiam ratum, ſcienter contrahentibus cum moniali, quam ab hac, atque a Religioſis profeſſis, & Clericis conſtitutis in ſacris, præcipiturque Eccleſiarum Prælatis, ut hos omnes, quos ſibi conſtiterit, ſic contraxiſſe, excommunicatos publice nuntient, vel nuntiare faciant, donec ſeparentur, & abſolutionem meruerint obtinere, ibi.

Eos, qui Divino timore poſtpoſito, in ſuarum periculum animarum ſcienter in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, conſtitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur: nec non Religioſos, & moniales, ac Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes, refrenare metu pœnæ ab hujuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipſos excommunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubjacere: præcipientes Eccleſiarum Prælatis, ut illos, quos eis conſtiterit taliter contraxiſſe, excommunicatos publice tandiù nuncient, ſeu a ſuis ſubditis nunciari faciant, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, ſeparentur ab invicem, & abſolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque juribus, quæ ſic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari.

Acceſſit inſuper praxis Tribunalis Sac. Inquiſitionis, a quo hujuſmodi rei, præter ſuſpenſionem, & irregularitatem, quam reſpective incurrunt ex allata Alexandri Decretali, puniuntur tamquam ſuſpecti de hæreſi, vel de vehementi, vel de levi, juxta facti circumſtantias; ita ut hodie etiam poſt peractam pœnitentiam, & triennalem emendationem non ſit amplius in poteſtate Epiſcopi, prout permiſerat Alexander, eos ſuper irregularitate diſpenſare.

Hanc doctrinam in praxi, præter *Theſaurum de Pœnis cap. IV. verb. Matrimonium nu*, 3. recepit etiam Ludovicus de Ameno *tom. III. de Delict. & Pœnis tit. VIII. §. V. verbo Abuſus matrimonii num. 2. & ſeq.*

Nota I. Iiſdem pœnis, & eadem ratione, qua conſtituti in ſacris, & ſolemniter profeſſi, obnoxios eſſe æquites milites S. Joannis Hyeroſolymitani, cum & hi emittant tria eſſentialia vota Religionis.

Nota II. Monialem matrimonium contrahentem, eſſe inhabilem, tamquam bigamam ad gradus, ad quos ſolæ moniales virgines aſſumuntur.

Nota III. Excommunicationem inflictam ab allata Clementina non eſſe abſolute reſervatam: ſed ante ſeparationem eorum, qui ſic matrimonium contraxerunt, neque ab Epiſcopo abſolvi poſſe, cum durante tali conjunctione, duret & ipſa cenſura. Quod ſi dicti contrahentes denunciati fuerint excommunicati, ut ibidem præſcribitur, abſolvi poterunt a ſolo Epiſcopo: ſi vero non fuerint denunciati, abſolvi poterunt etiam a ſimplici Confeſſario.

Cæterum hoc intellige juxta laudatæ Clementinæ ſanctionem, non vero juxta S. Inquiſitionis praxim, quæ hodie tenenda eſt.

Nota IV. Quod, cum in dicta Alexandri Decretali impertitus fuerit Pontifex facultatem Epiſcopo abſolvendi Diaconum ab excommunicatione incurſa ob violentas manus in alium Diaconum injectas, non inde ſequitur, hanc facultatem de jure Epiſcopo competere; quandoquidem hujuſmodi abſolutio privative ſpectat ad Romanum Pontificem, ut alibi notavi: quare dicendum eſt, hunc Diaconum, vel abſolutum fuiſſe ex ſpeciali commiſſione ejuſdem Alexandri, vel percuſſionem fuiſſe levem, a qua poteſt Epiſcopus abſolvere, ut alibi pariter notavi.

Nota V. Quod, cum in eadem Decretali ſe referat Pontifex ad cenſuram Sac. Canonum prohibentium, ne Subdiaconus matrimonium contrahat, non exprimendo, qui hi Canones ſint, & a quo tempore hæc inceperit inhibitio, pro pleniori notitia inſtituetur ſermo infra *tit. XXIV. de Cleric. venatore*.

Nota VI. Ad hujus tituli rubricam potiſſimum pertinere definitionem Trident. expreſſam *Canone IX. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* ibi.

Si quis dixerit, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares, caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege eccleſiaſtica, vel voto, & oppoſitum nil aliud eſſe, quam damnare matrimonium, poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, habere donum; anathema ſit: cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur, nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.

SECTIO DCLXXXVII.

Caput II. Ex literarum, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. Cœnomanenſi Epiſcopo reſcripta.*

EX literarum tuarum tenore accepimus, quod lator præſentium in Subdiaconatus officio conſtitutus, quamdam ſibi in conjugem copulavit, quam eundem abjurare feciſti, ſuper quo prud. tuam in Domino commendamus, mandantes, quatenus ſi ad monaſticum Ordinem tranſire voluerit, & tibi poſt laudabilem converſationem ipſius viſum fuerit, eum ad majores Ordines promoveri concedas: quod ſi ad Religionem ſe transferre noluerit, eum neque in Subdiaconatu miniſtrare, neque ad altiores permittas Ordines promoveri: in minoribus tamen Ordinibus poterit miniſtrare.

Circa diſpoſita in hac Decretali idem judicium eſto, ac in antecedenti Sectione.

SECTIO DCLXXXVIII.

Caput III. Meminimus, *ex Decretali dicti Alexandri, Epiſcopo Vigorienſi reſcripta.*

MEminimus &c. Reſpondemus, quod ſi quiſquam, qui ſe Religioni devovit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulaverit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad Eccleſiam, cui ſe contulit, ſine contradictione tranſire. Verum ſi nec habitum ſuſcepit, nec profeſſionem, ſed votum ſolummodo fecit, & ſe ad Religionem tranſiturum promiſit, licet poſtea matrimonium contraxerit, non eſt cogendus ad Religionem tranſire, & matrimoniale votum reſcindere.

Duo hic definit Pontifex, primum, quod, qui ſe Religioni devovit, & habitu ſuſcepto, profeſſionem emiſit, nequit poſtea ſe alicui matrimonio copulare, etſi id fecerit, cogendus eſt ab uxore recedere, & ſine contradictione ad Religionem redire.

Secundum, quod ad id non ſit cogendus, ſed poſſit in matrimoniali ſtatu relinqui, ſi voto quidem ſe obſtrinxerit amplexandi Religionem, ſed in ea nec habitum ſuſcepit, nec profeſſionem emiſit.

Quantum ad primum, etſi correctioni non ſubſit in eo, quod intereſt, uxoratum ſcilicet poſt religioſam profeſſionem eſſe cogendum ab uxore recedere, & ad Religionem redire, præſuppoſita profeſſione in hac valide emiſſa: verum hodie, ut profeſſio religioſa valida ſit, ac inducens impedimentum dirimens matrimonium, plura modo requiruntur, quæ ſingula tempore Alexandri III. non requirebantur. Requiritur enim, quod fuerit emiſſa in Religione approbata; anno ætatis decimo ſexto expleto a profitente; poſt annum continuum a ſuſcepto habitu in probatione, & quidem facta intra conventum pro novitiatu deſtinatum, ut conſtat partim ex Tridentino *ſeſſ. XXV. cap. XV. de Regul.* partim ex Clementis VIII. aliorumque Pontificum Conſtitutionibus, partim denique ex decretis S. Congr. Conc. de quibus infra.

Unus excipitur caſus, quo alicubi adſit conſuetudo Convertitas admittendi ad profeſſionem abſque anno probationis. Circa quem interrogata eadem S. Cong. die 2. Martii 1606. reſpondit = ſi ex inſtituto, vel Conſtitutionibus Convertitarum ad profeſſionem admitti conſueverint abſque anno probationis, decretum ejuſdem Conc. quoad Convertitas, nihil earum inſtitutis, aut Conſtitutionibus circa probationis annum detraxiſſe = ut refert Benedictus XIV. *de Synod. Diœc. lib. XIII. cap. XII. n. I.* in fine.

Quantum ad ſecundum, adhuc ſubſiſtit reſponſum; licet enim obſtrictus tali voto peccaverit, matrimonium contrahendo, & re adhuc integra conſumando, tamen illud rite contractum, validum eſt, ut patet ex ſeq. cap. & aliis.

SECTIO DCLXXXIX.

Caput IV. Conſuluit, *ex Decretali laudati Alexandri, Lucenſi Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

COnſuluit nos tua Fraternitas, quid faciendum ſit de nobili muliere, quæ veſtibus pretioſis abjectis, mutavit habitum, & de manu Presbyteri velamen aſſumpſit, ſed non renunciavit propriis, nec intravit clauſtrum, nec in manu alicujus Epiſcopi, Abbatis, vel Abbatiſſæ, aut ſuper altari profeſſa eſt, vel obedientiam promiſit: poſtmodum vero elapſo anno

(abjecto

(abjecto Religionis habitu) cuidam nobili nupſit. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſicut ſimplex votum matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum, ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahatur, impedit, ſed contractum nequaquam diſſolvit.

In hac Decretali declaratur, per ſuſceptionem habitus profeſſorum extra clauſtra recepti a non habente poteſtatem incorporandi Religioni, impedire in dubio matrimonium contrahendum, ſed non dirimere contractum, & fortius impedire, ſi ex contrario ſenſu, ſuſcipiatur ab habente poteſtatem, itidem extra clauſtra: ſed quoad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem regularem extra clauſtra attendenda ſunt mox tata.

Nota, plurimis in locis morem invaluiſſe, ut puella monaſticum habitum ſuſceptura, pretioſis ſecularibus veſtibus in publica Eccleſia exuta, illum ibidem a Suprriore, ad id poteſtatem habente, reciperet.

Verum, ut tam ejuſdem puellæ, quam adſtantium pudori magis conſuleretur, Benedictus XIV. diſtricte prohibuit, ne amplius in publica Eccleſia dictis veſtibus exueretur, ſed intra ſepta monaſterii, in crate nempe exteriori Eccleſiæ, ut ex Edicto Eminentiſſimi Urbis Vicarii, ejuſdem Pontificis juſſu publicato ſub die 13. Octob. 1753. ut videre eſt in Secretaria Tribunalis laudati Vicarii.

Hæc eadem prohitio eſt hodie in viridi obſervantia, nedum Romæ, ſed etiam in quampluribus diœceſibus, & inter cæteras, in Viterbienſi, ex mandato Clementis XIII. feliciter regnantis, ut in Epiſtola ſub die 6. Septem. 1758. ad illius Eminentiſſimum Epiſcopum per organum Secretariæ Status transmiſſa; cum expreſſa declaratione, ut idem omnino ſervetur in monaſteriis omnium monialium, etiam Regularibus ſubjectarum.

SECTIO DCXC.

Caput V. Veniens, ex *Decretali ejuſdem Alexandri, ignotum, cui Epiſcopo reſcripta, quam tranſcribo, prout refertur a Gonzalez.*

VEniens ad præſentiam noſtram Marcus Eremita propoſuit, quod J. mulier cuidam viro abſenti, fide data, ſe nupturam promiſit; ſed poſtmodum audiens plura de ſeveritate ipſius, ei noluit copulari: cum itaque timeret, ne illi nubere cogeretur, in manibus ſuis continentiæ votum promiſit, non tamen locum, aut veſtem mutavit: quo audito, vir aliam ſibi copulavit. Nos itaque attendentes tutius eſſe, ut præfata mulier poſt fidem, & votum ſimpliciter oblatum, matrimonium contrahat, quam fornicationis reatum incurrat, mandamus, quatenus, ſi plus non præceſſerit, ſibi de fide mentita, & voto violato congruam ſatisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Domino licentiam tribuere non poſtponas.

Ex contrario ſenſu hujus Decretalis circa profeſſionem idem infertur, quod in duabus antecedentibus.

Præterea inferri videtur, votum ſimplex caſtitatis diſpenſari poſſe ab Epiſcopo, cujus diſpenſatio, & commutatio hodie ex Decretali Sixti IV. relata in Extravaganti V. *Etſi Dominici*, *de Pœnit. & remiſ.* eſt reſervata ſoli Papæ, niſi dicatur, in caſu præſenti, Epiſcopum diſpenſaſſe auctoritate, ſibi a Papa ſpeciatim commiſſa.

SECTIO DCXCI.

Caput VII. Insinuante, ex *Decretali præfati Alexandri, Uliſiponenſi, & Colimbricenſi Epiſcopo (nunc Patriarchæ.)*

INſinuante I. nobili muliere, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, quod a quibuſdam Curialibus fuit Regi Legionen. pro ipſius copula ſupplicatum; quod cum ad conſanguineorum ejus notitiam perveniſſet, ut maritum acciperet, ei ſub obteſtatione Regia ſuggeſſerunt, ipſa vero, quod tunc nollet nubere proteſtans, conſilium accepit ab eis, quod votum emitteret caſtitatis, quod in manibus cujuſdam de Fratribus Sancti Auguſtini fecit, eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret. Sane in ejuſdem Ordinis habitu biennio poſt permanſit, licet id ſe invitam feciſſe aſſerat, & coactam, non tam metu Regio, quam parentum &c. Tandem attendens, quod invita votum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio, P. Michaeli publice fuit matrimonialiter copulata; de quo quatuor ſuſtulit filios tempore procedente &c. Nos igitur attendentes, quod in emiſſione voti, quod præceſſit, nulla, ſive modica coactio affuiſſet, quam patientia, & perſeverantia ſequentis temporis penitus

tus profugavit, & quod ſequens conjunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta; mandamus, quatenus, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatam mulierem ad male dimiſſum Religionis habitum reaſſumendum, & ſervandum, quod vovit, monere, & inducere procuretis, & (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam coercere.

In hac pariter Decretali declarat Alexander, validam profeſſionem per emiſſionem voti caſtitatis, aut per ſuſceptionem habitus regularis; ſed hodie attendendum eſt decretum Tridentini, ut ſupra notavi.

Titulus VII. De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per Adulterium.

SECTIO DCXCII.

Caput I. Propositum, *ex Decretali Alexandri III. Abbati S. Albani, Ordinis S. Benedicti in Anglia reſcripta.*

PRopoſitum eſt nobis, quod vir quidam uxorem habens, ſibi aliam, hujuſmodi rei inſciam copulavit: ſed prima mortua, nititur diſcedere a ſecunda. Licet autem in Canonibus habeatur, ut nullus copulet matrimonio, quam prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat, uxore ſua vivente, vel quæ machinata eſt in mortem uxoris; quia tamen præfata mulier erat inſcia, quod ille aliam haberet uxorem viventem, nec dignum eſt, ut prædictus vir, qui ſcienter contra Canones venerat, lucrum de ſuo dolo reportet; conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod niſi mulier divortium petat, ad petitionem viri non ſunt aliquatenus ſeparandi.

Tam ex hac Decretali, quam ex altera Innocentii III. Capitulo Meſſanenſi ſcripta, & relata in *cap. VII. Veniens*, *eod. tit.* clariſſime edocemur, requiri ad incurrendum impedimentum, de quo in hac Decretali, ut utraque pars ſit conſcia de matrimonio conſtante alterius. Imo ſi adulter poſt obitum conjugis objiceret hoc impedimentum ad reſcindendum matrimonium poſtea contractum cum ea, quam matrimonii ſui neſciam cognovit, rejiciendus eſſet a limine judicii, & teneretur ipſam ducere. Hæc autem hujuſmodi impedimentum dumtaxat incurreret, ſi poſt matrimonium bona fide contractum certior facta de alterius conjugio, cum eodem maritaliter vivere pergeret, ut docet Auctor collationum Andeg. ex *cap. Si quis uxore VIII. hoc eod. tit.*

Quia autem in allata Alexandri Decretali nulla infligitur pœna contra ſecundum matrimonium contrahentem, conſtante primo, eam vide in notatis ad *tit. IV. de Sponſa duorum* poſt *cap. II. Accepiſti*.

SECTIO DCXCIII.

Caput II. Significavit, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Abbati de Fontibus in Anglia, Ordinis Ciſtercienſis ſcripta.*

SIgnificavit nobis O. Andegavenſis &c. Mandamus quatenus, ſi conſtiterit, quod eidem O. tanta vis illata fuerit, quod non ſponte in primam conſenſerit, nec poſt præſtitum juramentum ipſam carnaliter cognoverit, propter hoc non dimittas, quin ad aliam, quam poſtea in uxorem accepit, revertendi liberam tribuas facultatem. Alioquin ſibi, ne ad ſecundam revertatur ſub interminatione anathematis inhibens, des ei licentiam ducendi aliam in uxorem.

In hac Decretali ea præſertim pars adnotanda eſt, ex qua clare infertur, eſſe validum matrimonium contractum, nulla alia ſervata forma, ſi interceſſerit carnalis copula, quod hodie nullum eſt ex definitione Tridentini, niſi contractum fuerit coram parocho, & teſtibus, ut pluries notavi.

SECTIO DCXCIV.

Caput IV. Ex literarum, *ex Decretali Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

EX literarum tuarum inſinuatione accepimus, quod T. uxorem ſuam in adulterio deprehenſam, de tui Anteceſſoris aſſenſu abjecit: quæ poſtmodum accepit habitum monachalem: ſed dictus T. antequam illa decederet, aliam ſuperinduxit, & plures ſuſcepit filios ex eadem &c. Frat. tuæ igitur reſp. quod illos debes ab invicem ſeparare. Idem vero vir, indicta ei de adulterio pœnitentia, aliam ducere poterit in uxorem.

Pœnitentia, quæ hic injungenda præcipitur adultero, hodie pro foro externo commutata eſt in varias pœnas, quas vide par. II. cum de *cap. VIII. ſeſſ. XXIV. de reformat. matrimon.*

SECTIO DCXCV.

Caput V. Cum haberet, *ex Decretali Cæleſtini III. non Clementis III. ut in veteri collectione, ignotum, cui reſcripta.*

CUM haberet uxorem legitimam A. nomine I. lator præſentium cum M. adulterium perpetravit: cumque ſuper hoc fuiſſet in jus vocatus, abjuravit adulteram, & poſtmodum, juramento contempto, vivente legitima, cum ea matrimonium contrahere, & ipſi diu cohabitare præſumpſit; demum prædicta A. de præſenti luce ſubtracta, memoratus I. cum adultera per decennium eſt moratus, de qua decem filios procreavit. Tale ergo damus conſultationi tuæ reſponſum, ut ſeparentur omnino, & eis injuncta pœnitentia, perpetua continentia indicatur; præſertim cum in dies ſuos ambo proceſſerint, & tamdiu publice in adulterio, & perjurio ex certa ſcientia perdurantes, Eccleſiam in gravi ſcandalo perturbaverint. Noſti enim, quod Leo Papa ſtatuit, ut nullus ducat in matrimonium, quam adulterio polluit, & quod hic plus proceſſum fuit, quam ſi fides præſtita dumtaxat fuiſſet adulteræ, ut defuncta legitima, eam duceret in uxorem; cum eadem, etiam prima vivente, quaſi matrimonialiter mæchæ mæchus adhærere præſumpſit, & Sacramentum ſuum temere violare, quod utique connubium (ubi etiam nulla interceſſit religio juramenti) tam Gregor. Papa, quam Triburien. Synodus deteſtatur, & utrumque hoc modo conjunctum præcepit publicæ pœnitentiæ ſubjici, ac perpetuo ſine ulla ſpe conjugii permanere. Nec aliquod eiſdem I. & M. adminiculum afferunt, ut ſimul maneant, quod decennio cohabitaverant ad invicem, ac decem filios ſuſceperunt; cum multiplicitas prolis ita ſuſceptæ magis eorum crimen exaggeret, & diuturnitas temporis peccatum non minuat, ſed augumentet. Solicitudinis tamen tuæ intererit, ut uterque liberis ſuis, ſecundum quod eis ſuppetit facultas, neceſſaria ſubminiſtret.

Pœnitentia publica injungenda adulteris, & concubinariis, ac perpetua inhabilitas matrimonium contrahendi cum quacumque jamdiu deſueverunt, uſque nempe a tempore Clementis III. Cæleſtino anterioris, ut in ejuſdem Decretali, antecedenti Sectione tranſcripta, in qua declarat, eum, qui, vivente prima uxore, alteram duxerit, prima mortua, cum quacumque alia matrimonium contrahere non prohiberi. Niſi velimus dicere, Cæleſtinum ob circumſtantias hujus caſus longe majores propter obſcenitatem, & ſcandalum, ac proinde majori pœna dignas, quam illæ, quæ in caſu Decretalis Clementis repertæ ſunt, voluiſſe hujuſmodi adulterum, hac antiqua pœna puniri.

Certum eſt hodie contra adulteras ſucceſſiſſe pœnas inflictas a Trident. *cap. VIII ſeſſ. XXIV. de refor. matrim.* de quibus infra parte II. cum de eod. cap.

Cæterum hæc Decretalis eſt ſingularis, cum nullibi, ut hic notat Panormitanus, in toto jure canonico ſancitum reperiatur, quod filii ſpurii, vel nati ex damnato concubitu, alendi ſint a parentibus contra juris civilis rigorem id prohibentis *Aut. Ex complexu C. de inceſtis, & inutil. nupt.* quem rigorem ita redarguit Baldus Conſ. CCCCLVIII. numer. 10. ut recte dixerit = *Jus civile tantum amaſſe caſtitatem, ut hac in re deſtruxerit pietatem* =.

Controverti ſolet a DD. an in terris Imperii ſtandum ſit diſpoſitioni hujus juris canonici, an potius civilis. Ratio dubitandi in eo ſita eſt, quod quando jus canonicum a civili diſſidet, utrumque in ſuo foro ſervandum eſt, ad tradita per Panormitanum in *cap. I. de Novi oper. nunciat. num. 7. & in cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit. num.* 14. Communior tamen ſententia eſt, in utroque foro hac in re juri canonico ſtandum eſſe; potiſſimum, ſi dicti ſpurii aliunde non habeant, unde vivere; & hanc praxim ſervatam fuiſſe a Camera

ra Imperiali affirmat Gaillus *lib.II.obſervat.XXXVIII. numer.* 14. Et quidem valde conſonum rationi naturali eſt, ut eos quos parentes genuerunt, etiam alant; & ſicut ipſis non licet eoſdem occidere, ita nec alimenta denegare; cum hæc negare, videatur idem eſſe, ac occidere *L. necare ff. de Liberis agnoſc.*

Quæ naturalis æquitas adeo ſtricta eſt, ut etiam Clerici beneficiati teneantur eadem alimenta ſuis filiis illegitimis præſtare, non minus ex bonis patrimonialibus, quam ex redditibus eccleſiaſticis, quin obnoxii ſint cenſuræ Conſtit. S. Pii V. *Qua ordini eccleſiaſtico*, 27. *Januarii* 1571. in qua ſub pœna nullitatis prohibentur de utriſque bonis quidquam illis teſtamento relinquere, ut probat Benedictus XIV. *de Synod. Diœc. edit. an.* 1755. *lib.XIII. cap.XXIV. n.*21.

SECTIO DCXCVI.

Caput VI. Significasti, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Spoletano reſcripta.*

Significaſti nobis, quod cum P. Civis Spoletanus quamdam M. mulierem duxiſſet legitime in uxorem, ea relicta, cuidam meretrici adhæſit &c. Verum cum uxor ipſius eſſet viam univerſæ carnis ingreſſa, meretricem, cui adhæſerat, deſponſavit. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel, ea vivente, ſibi fidem dederit de matrimonio contrahendo, legitimum judices, matrimonium ſupradictum, excommunicato munus abſolutionis (ſi petierit) juxta formam Eccleſiæ impenſurus.

In hac Decretali ſtatuitur, dandam eſſe abſolutionem excommunicato per ſententiam Epiſcopi, de quo hic ſermo eſt, in eo tantum caſu, quod eam petierit, nullam addendo pœnam, ſi in eadem non petenda contumax perſtiterit.

Sed hodie tam ex Decretali Alexandri IV. relata in *cap.VII. Cum contumacia de Hæret. in VI. tam ex cap.III. Trident. ſeſſ.XXV. de reform.* hujuſmodi contumax puniendus eſt, tamquam ſuſpectus de hæreſi, ut fuſius oſtendam infra ad *cit. cap. Cum contumacia*, Sectione

Poſſet tamen dici per conditionem illam, *ſi petierit*, Innocentium voluiſſe exprimere ſpontaneam ſubmiſſionem rei propter quam hic judicaret ſibi abſque mora impendendum eſſe ab Epiſcopo beneficium abſolutionis; non quod intellexerit, illum ſinere, ut libere in excommunicatione inſordeſceret, quamvis nullam indixerit pœnam in caſu contumaciæ, ſeu inſordeſcentiæ, prout poſtea inflicta eſt ab Alexandro IV. & Trident. ut ſupra.

Titulus VIII. De Conjugio leproſorum.

SECTIO DCXCVII.

Caput I. Pervenit, *ex Decretali Alexandri III. Canthuarienſi Epiſcopo ſcripta.*

Pervenit ad nos, quod cum hi, qui lepræ morbum incurrunt, de conſuetudine generali, a communione hominum ſeparentur, nec uxores viros, nec viri uxores taliter ægrotantes ſequuntur. Quoniam igitur cum vir, & uxor una caro ſint, non debet alter ſine altero eſſe diutius; mandamus quatenus, ut uxores viros, & viri uxores, qui lepræ morbum incurrunt, ſequantur, & eis conjugali affectione miniſtrent ſolicitis exortationibus inducere non poſtponas. Si vero ad hoc induci non poterunt, eis arctius injungas, ut uterque, altero vivente, continentiam ſervet. Quod ſi mandatum tuum ſervare contempſerint, vinculo excommunicationis adſtringas.

SECTIO DCXCVIII.

Caput II. Quoniam, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Epiſcopo Bojonenſi, alias Bajocenſi, ſcripta.*

Quoniam nemini licet (excepta cauſa fornicationis) uxorem dimittere: conſtat, quod ſive mulier lepra percuſſa fuerit, ſeu alia gravi infirmitate detenta, non eſt a viro propterea ſeparanda, vel etiam dimittenda. Leproſi autem, ſi contineri nolunt, & aliquam

quam, quæ ſibi nubere velit, invenerint, liberum eſt eis ad matrimonium convolare. Quodſi virum, ſive uxorem leproſum fieri contigerit, & infirmus a ſano carnale debitum exigat: generali præcepto Apoſtoli, quod exigitur, eſt ſolvendum, cui præcepto nulla in hoc caſu exceptio invenitur.

Quamvis Stephanus III. an.754. prohibuerit, ob lepram ſupervenientem alteri ex conjugibus debitum reddi, juſſeritque eoſdem ſeparari, ut ex illius decreto IX. relato a Cabaſutio *Jur. Canon. Theoria lib. III. cap.XXVIII. num.*10. quod teſtatur etiam amplexatam fuiſſe Synodum Campidonenſem *can. XVI.* hodie tamen id abrogatum eſt a tranſcriptis Decretalibus, in quibus declarat Alexander, nedum conjuges non eſſe ſeparandos, ſed teneri ad invicem petenti debitum conjugale reddere, atque ad id etiam vinculo excommunicationis renuentem adſtringi poſſe.

Verum hac declaratione non obſtante, notat hic WagnereK „ hoc procedere, niſi debiti redditio cedat in notabile reddentis detrimentum, puta ſi judicio medicorum inde grave infectionis periculum immineret conjugi ſano, ut ex comuni docet Sanchez *lib IX. diſt.XXIV. num.*17. quod *num.*18. recte extendit ad quemcumque morbum contagioſum ".

Titulus IX. De Conjugio ſervorum.

SECTIO DCXCIX.

Caput II. Proposuit, *ex Decretali Alexandri III. ſcripta Priori, & Præpoſito Congregationis S. Crucis, Ordinis S. Auguſtini, in oppido Mortarii prope Papienſem, & Novarienſem Civitates.*

PRopoſuit nobis M. mulier, quod cum vir ejus cum ea diutius permanſiſſet, notam ei ſervilis conditionis objecit, aſſerens eam eſſe ancillam, quam liberam eſſe credebat, cum eam duxit in uxorem (& infra.) Mandamus, quatenus, ſi conſtiterit, quod idem vir præfatam mulierem, poſtquam illam audivit, eſſe ancillam, carnaliter cognovit, ipſum, monitione præmiſſa, compellatis, ut eam ſicut uxorem maritali affectione pertractet. Si vero aliter fuerit, & ſententiam divortii proferri contingat, mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote conceſſit, reſtiui faciatis.

In hac Decretali declarat Pontifex, per carnalem copulam reciproco contrahentium conſenſu habitam, firmari matrimonium, quod hodie ex decreto Trident. nullum eſſe pluries oſtendi.

SECTIO DCC.

Caput IV. Ad nostram, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Raceſburgenſi in Sclavonia ſcripta.*

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe, quod G. Presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legatus R. militem, a muliere quadam, propter conditionis ſeparavit errorem. Ideoque mandamus, quatenus, ſi conſtiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod poſtquam intellexit conditionem ipſius, nec facto, nec verbo conſenſerit in eandem, propter quod per Cardinalem eundem ab ejus fuerit conſortio ſeparatus, contrahendi cum alia liberam ipſi concedas, auctoritate Apoſtolica, facultatem.

In hac itidem Decretali declaratur ab Innocentio, carnalem copulam in matrimonium tranſire: quæ pariter declaratio obnoxia eſt Tridentini correctioni, ut ſupra.

Inſuper hic tributa legitur Legato de latere facultas cognoſcendi, & definiendi in ſua Provincia cauſas matrimoniales in caſibus a jure permiſſis, cui ſanctioni pariter derogatum eſt a Tridentino, id ita ipſis Legatis prohibente, ut niſi ſpeciali privilegio poſt dictum Trident. ſint muniti, in prædictis cauſis ſe ingerere non poſſint, ut *cap.XX. ſeſſ.XXIV. de reform.*

Circa hunc Titulum non eſt, cur diutius immoremur, cum propriæ, & rigoroſæ ſervitutes inter Chriſtianos hodie penitus extinctæ ſint, ut notavi ad *tit.XVIII. de Servis non ordinan.* Sect.CXXX pag.82.

Et quamvis Eccleſia uſque a ſeculo VIII. ſervorum conjugia ſine conſenſu dominorum inita, dirimi permiſerit, ut ex *can. XXX. Concilii Cabilonenſis II. celebrati an.*813. *relato a Gratiano cauſa XXIX. q.2. can.VIII. Dictum eſt nobis*, certum tamen eſt, a ſeculo XII,

lo XII. aut circiter, ab hac diſciplina receſſiſſe, ut palam facit reſponſum ad conſultationem Eberardi Archiepiſcopi Salisburgenſis datum ab Adriano IV. qui Pontificatum geſſit a die 4. Decembris 1154. uſque ad an. 1159. relatum in *cap. I. hoc tit.* per hæc verba.

Dignum eſt (& infra .) Sane juxta verbum Apoſtoli, ſicut in Chriſto Jeſu neque liber, neque ſervus eſt a Sacramentis Eccleſiæ removendus, ita nec inter ſervos matrimonia debent ullatenus prohiberi; & ſi contradicentibus dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione ſunt propter hoc diſſolvenda. Debita tamen, & conſueta ſervitia non minus debent propriis dominis exhiberi.

Unam hic tantum addo animadverſionem, non ex eo videlicet, quod tam Alexander, quam Innocentius in mox tranſcripſis Decretalibus nullum declaraverint matrimonium, quod liber contraheret cum muliere, cujus ſervilis conditionis ſtatum ignoraret, (qui caſus hodie certe non daretur) non inde ſequeretur, eſſe nullum ratione dictæ ſervilis conditionis, ſed ratione erroris dumtaxat, cui, licet non redundanti in perſonam, juxta communiorem tamen, & probabiliorem Canoniſtarum, & Theologorum opinionem, hæc vis illud dirimendi jure mere poſitivo competit, tanquam reliquia legum Romanarum, & antiquorum Canonum, ſervorum conjugia ægre admittentium.

Titulus X. De Natis ex libero ventre.

SECTIO DCCI.

Caput Unicum, Indecens, *ex Decretali Gregorii Magni, Anthemio Subdiacono ſcripta.*

INdecens eſſe credimus, ut progeniti ex liberta, ſive libera, filii ad ſervitium retrahantur. Propterea tibi præcipimus, ut ſi documenta nulla ſint ab Eccleſiæ parte, quæ documentis hujuſmodi debeant obviare, ab ejus moleſtia ſine aliqua retractatione compeſcas eandem, durum eſt enim, ut ſi alii pro mercede libertates tribuunt, ab Eccleſia, a qua tueri debent: revocentur.

Cum hodie inter fideles non detur amplius rigoroſa ſervitus, ut titulo antecedenti notatum eſt, ita nec huic Decretali locus.

Reſpectu tamen Tuneſinorum, Algerinorum, & Maurorum affricanorum dici nequit ſervitus penitus ſublata, cum adhuc hodie emantur, & vendantur, potiſſimum ab Hiſpanis, qui in magno numero his utuntur pro ſervitio fodinarum in Regno Peruano, & Meſſicano.

Titulus XI. De Cognatione ſpirituali.

SECTIO DCCII.

Caput I. Utrum, *ex Decretali Alexandri III. Salernitano Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) ſcripta.*

UTrum autem filii, aut filiæ ante, vel poſt compaternitatem geniti, poſſint ad invicem copulari, Canones ſecundum diverſorum locorum conſuetudines contrarii inveniuntur. Et licet primus Canon exinde editus natos poſt compaternitatem ad invicem copulari prohibeat; alter tamen Canon poſterior editus primum videtur corrigere; per quem ſtatuitur, ut ſive ante, ſive poſt compaternitatem geniti ſunt, ſimul poſſint conjungi, excepta illa perſona dumtaxat, per quam ad compaternitatem venitur. Unde nobis videtur, ut ſecundum poſteriorem Canonem debeat obſervari, niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur.

Hæc Decretalis ſtatuens, filios duorum compatrum, natos, ſive ante, ſive poſt compaternitatem contractam, non poſſe ad invicem copulari, ubi hæc viget conſuetudo in vim *can. V. Poſt ſuſceptum, cauſ. XXX. quæſt. 13.* abrogata eſt a Conc. Trid. *ſeſſ. XXIV. cap. II. de reform. matrim.* reſtringente cognationem ſpiritualem, ortam tam ex Baptiſmo, quam ex Confirmatione, tantum inter patrinum, & ipſum baptizatum, aut confirmatum, & baptizati, aut confirmati patrem, & matrem: item inter baptizantem, aut con-

confirmantem, & baptizatum, aut confirmatum, baptizatique, aut confirmati parentes, ut notabo etiam infra in notis ad *cap. III. Super eo*, *hoc eod. tit.* Sectione DCCIV.

Huic Tridentini decreto acceſſit declaratio S. Pii V. ut ex ſequenti ejus Conſtit. *Cum illius*, 28. *Novembris 1566.*

Cum illius..... ſane licet ex eo quod in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem ſpiritualem inter eos tantum contrahi, qui ſuſcipiunt baptizatum de baptiſmo, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, necnon baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, in reliquis perſonis, quæ per antiquos Canones occaſione cognationis hujuſmodi contrahere prohibebantur, omne impedimentum ſublatum eſſe videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an ſaltem impedimentum cognationis ſpiritualis hujuſmodi inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, necnon inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & patrem, & matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de uno conjuge, de altero etiam prohibitum eſſe videatur.

Nos piarum mentium quieti, & matrimoniorum favori (quantum ex alto nobis permittitur (conſulere volentes, a præciſis verbis Concilii minime diſcedendum in præmiſſis eſſe cenſuimus: & propterea nullum amplius impedimentum ratione cognationis hujuſmodi ſubeſſe decernimus, & declaramus, quominus inter dictos maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, & quaſcumque alias perſonas tam ex parte ſuſcipientis, quam baptizantis, & baptizati, in dicto Concilio nominatim non expreſſas, matrimonium libere, & licite contrahi poſſit, & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque ſtatuimus.

SECTIO DCCIII.

Caput II. Si vir, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, prædicto Salernitano Archiepiſcopo reſcripta.*

SI vir, vel mulier ſcienter, vel ignoranter filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit, an propter hoc ſeparari debeant? Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari, quidam tamen humanius ſentientes, aliter ſtatuerunt. Ideoque nobis videtur, quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci: quia ſi ex ignorantia id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur; ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.

Cum in hac Decretali ſtatuerit Pontifex, conjuges non eſſe ab invicem ſeparandos (intellige quoad thorum) ſi alter eorum, ſive ex malitia, ſive ex ignorantia levaverit de ſacro fonte proprium filium, ideoque teneri alterum alteri debitum reddere, non levis controverſia inter Sacrorum Canonum Interpetres orta eſt, an, ſicuti licite debitum reddere poſſunt, ita & petere, cum nihil clare ex hac eadem Decretali circa petitionem colligatur.

Verum in praxi prævaluit opinio, ubique recepta, quod ſi alter ſine neceſſitate propriam prolem vel levaverit de ſacro fonte, vel etiam baptizaverit, hunc cognationem contrahere cum altero, quæ conjugii uſum impediret, ſaltem donec Ordinarius diſpenſaſſet: ſecus vero, ſi ex neceſſitate id faceret. juxta reſponſum Joannis VIII. ad Anſelmum Lemovicenſem Epiſcopum, relatum in *can. VII. Ad limina, cauſ. XXX. quæſt. I.* in quo redarguitur idem Epiſcopus, qui in hoc caſu conjugium ſeparandum cenſuit, quaſi proinde contracta fuiſſet hujuſmodi cognatio, debiti petitionem impediens.

Hoc tamen non procedere de patre, aut matre, levante de ſacro fonte, aut ex neceſſitate baptizante propriam prolem fornicarie ſuſceptam, probat Fagnanus ad hoc idem tranſcriptum *cap. Si vir*, & conſequenter inter ſe matrimonium valide contrahere non poſſent.

SECTIO DCCIV.

Caput III. Super eo, *ex Decretali laudati Alexandri, Epiſcopo Vigorienſi in Anglia, juxta Antonium Auguſtinum, reſcripta.*

SUper eo, quod a nobis tua Fraternitas requiſivit de duorum compatrum filiis, reſpondemus, quod ſi tales filii fuerint, per quorum alterum, vel utrumque parentes ad compaternitatem venerunt, eos conjungi nulla ratione ſuſtineas, & conjuncto, pontificali auctoritate non differas ſeparare. Cæterum, ſi per neutrum eorum ad compaternitatem ventum fuerit, de his te volumus conſuetudinem tuæ metropolitanæ Eccleſiæ, vel aliarum circompoſitarum inquirere, & diligentius imitari, ita quod, ſi ejuſdem Eccleſiæ conſuetudo habeat inter eos non ſuſtinere conjugium fieri, nec factum firmitatis robur habere, tu ſimili modo in Eccleſia tibi commiſſa conjugium hujuſmodi fieri non permittas: & ſi quos taliter conjunctos inveneris, juxta earumdem Eccleſiarum conſuetudinem ipſos ſeparare ab invicem non omittas. Verum, ſi de conſuetudine habeatur, ut talia conjugia permittantur, id in Eccleſia tua diſſimulare poteris, ita quod nec contradicere, nec tuum videaris præſtare aſſenſum: quia ſicut grave eſt antiquam conſuetudinem circumadjacentium Eccleſiarum ſuper his contemnere, ſic quoque gravius videtur, ſi proper eam hujuſmodi conjugiis tuum indulges aſſenſum, cum poſſet ſic in exemplum aſſumi.

Hoc Alexandri reſponſum conforme eſt alteri, quod ipſemet dedit Archiepiſcopo Salernitano, filios ſcilicet duorum compatrum nequire ad invicem copulari; & ſi copulati fuerint, ſeparandos eſſe etiam quoad vinculum, ſi ita vigeat conſuetudo.

Verum hoc impedimentum, tam ut impediens, quam ut dirimens, ſublatum eſt a Tridentino, ut ſupra notavi Sectione DCCII.

Quod autem conſuetudine induci, aut tolli nequeat impedimentum dirimens matrimonium, fuſe probat Fagnanus in *cap. I. Utrum, hoc eod. tit. ac in cap. Quod ſuper his, de conſanguinit. & affinit.*

SECTIO DCCV.

Caput IV. Martinus, *ex Decretali Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

MArtinus Bertham duxit uxorem, Tebergam ſibi copulavit Lotharius, qui Berthæ, & Martini filium de ſacro fonte ſuſcepit. L. vero, & B. ſublatis de medio, M. cum T. præfata contraxit. Nos autem conſultationi tuę duximus reſpondendum, quod cum ſecundum verbum Domini, vir, & mulier efficiantur per connubium una caro, liquidum eſt, Tebergam non poſſe matrimonialiter copulari Martino, qui compater ejus fuerat, cum quo una caro Teberga noſcitur extitiſſe.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, inter patrem baptizati, & uxorem patrini, prius ab eo cognitam, contrahi compaternitatem, efficacem ad matrimonium dirimendum, abrogata eſt a Trid. ut ſupra.

SECTIO DCCVI.

Caput V. Contracto, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum, cui reſcripta.*

COntracto matrimonio inter P. & A. uxorem ſuam, quidam conſanguinei ejuſdem A. contra matrimonium objecerunt, quod eadem in primo ſacrati ſalis pabulo, filium quondam concubinæ ipſius P. tenuit &c. Verum, ſi conſtaret vera eſſe, quæ diximus, non ideo tamen contractum matrimonium ſolveretur, quæ res vix contrahendo matrimonio impedimentum afferet: ideoque mandamus, quatenus præfato P. auctoritate noſtra injungas, ut memoratam A. ſicut uxorem maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat, & perſolvat, ſive ipſam ante matrimonium contractum cum P. ſive poſtea conſtiterit hoc egiſſe: dum tamen ſi in fraudem hoc fecerit cauſa matrimonii ſeparandi, pœnitentiam pro præſumptione accipiat, matrimonio in ſua firmitate durante.

Hæc

Hæc Decretalis, ſtatuens, contrahi compaternitatem per Cathechiſmum, & quaſi impedire matrimonium contrahendum, declarata eſt a Bonif. VIII. ut ex Decretali relata in *cap. II. Per Cathechiſmum, hoc eod. tit. in VI.* Textum leges infra Sect. DCCXI.

Verum utra que hæc Decretalis abrogata eſt a Trid. ut notavi ſupra.

SECTIO DCCVII.

Caput VI. Veniens, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Lingonienſi, & Decano de Humtedune ſcripta.*

VEniens ad Apoſtolicam Sedem C. Anglicus (& infra.) Mandamus, quatenus, ſi conſtiterit H. mulierem prædicti viri filium de ſacro fonte levaſſe, antequam eam deſponſaſſet uxorem, vos inter eos divortium, appellat. poſtpoſita, celebretis.

Hæc Decretalis, in qua declaratur, ex cognatione ſpirituali contracta per ſuſceptionem infantis in Baptiſmo, oriri impedimentum dirimens matrimonium, ampliata eſt a Bonifacio VIII. ſtatuente, contrahi etiam per ſuſceptionem in Confirmatione, ut ex ejus Decretali, quam leges infra Sect. DCCX.

SECTIO DCCVIII.

Caput VII. Tua nos, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Magiſtro S. de Melun, Canonico Herfordenſi in Brittania, reſcripta.*

TUA nos duxit diſcretio conſulendos, an natus ante compaternitatem, filiam compatris patris ſui, vel commatris ſibi poſſit matrimonialiter copulari? & ſi contraxit, an debeant ſeparari? & an conſcii talis matrimonii teneantur illud in publico accuſare? Super quo reſpondemus, quod hujuſmodi perſonæ non poſſunt matrimonium contrahere, & ſi contraxerint, poſſunt ab invicem ſeparari, & qui contractum ſciverint, debent Eccleſiæ illud nunciare.

Hæc Decretalis, ſtatuens, filios duorum compatrum, ortos ante compaternitatem contractam inter compatres, vel commatres parentum ſuorum, contrahere cognationem ſpiritualem, dirimentem inter ipſos matrimonium, tam contractum, quam contrahendum, & ſcientem hujuſmodi impedimentum, teneri illud Eccleſiæ denunciare, abrogata eſt a Trid ut notavi ſupra.

SECTIO DCCIX.

Caput VIII. Ex literis, *ex Decretali Gregorii IX. ignotum, quibus reſcripta: ex caſu autem in ea expreſſo, qui contingit in Anglia, cognoſcitur Pontificem loqui cum Prælatis Eccleſiæ Anglicanæ.*

EX literis veſtris accepimus, quod cum Martha mulier coram officiali Cantuarien. Alanum peteret in virum, & ſe affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam per teſtes idoneos probaviſſet: dictorum tandem teſtium depoſitionibus publicatis: idem A. excipiendo propoſuit, quod eam habere non poterat in uxorem, pro eo quod ipſum pater mulieris ejuſdem, qui Sacerdos extitit, baptizavit. Sed cum idem officialis, exceptione hujuſmodi non admiſſa, definitivam tulerit ſententiam contra ipſum, & idem ad Sedem Apoſtolicam appellaverit, mandamus quatenus, ſi eſt ita, eumdem A. ſuper hoc ab impetitione mulieris abſolvatis ipſius, eidem mulieri perpetuum ſilentium imponentes.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, inter baptizatum, & filium baptizantis oriri cognationem ſpiritualem, impedientem, & dirimentem matrimonium inter ipſos contrahendum, abrogata eſt a Tridentino, ut ſupra.

SECTIO DCCX.

Caput I. Nedum, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

NEdum inter baptizatum, & illum, qui eum ſuſcepit de baptiſmo, ac inter eum baptizatum, & ſuſcipientis filios, & uxorem, ante ſuſceptionem carnaliter cognitam ab eodem: imo etiam inter ſuſcipientem, patremque baptizati, & matrem cognationem ſpiritualem in baptiſmo contrahi jure conſtat: quæ cognatio, & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit poſt contractum. Et eadem, quæ de ſuſcipiente ſunt dicta, ſunt etiam de baptizante cenſenda.

Ex confirmatione quoque, ſeu frontis chriſmatione, ſpiritualis cognatio eiſdem modis contrahitur, matrimonia ſimiliter impediens contrahenda, & dirimens poſt contracta.

Declarat hic Pontifex, cognationem ſpiritualem propter ſuſceptionem infantis in Baptiſmo, & Confirmationem contrahi etiam inter baptizatum, vel confirmatum, & filios, ac uxorem ſuſcipientis; verum hæc ſanctio abrogata eſt a Concilio Trident. ut ſupra.

Nota patrinum adhibitum in ſuſceptione Sacramenti confirmationis, juxta ſecundam hujus Decretalis partem, contrahere quidem cognationem ſpiritualem, aptam inpedire matrimonium contrahendum, & contractum dirimere: verum non futilis eſt quæſtio, an ſi confirmatus & ipſe non fuerit, revera, eam contrahat.

Certum eſt ad id munus tunc aſſumi non poſſe, ut ſtatuitur in ſequenti Can. Concilii Muguntini, relato a Gratiano in *Can. CII. diſt. IV. de conſecrat.*

In baptiſmate, vel in chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filiolum, qui non eſt ipſe baptizatus, vel confirmatus.

Ex qua prohibitione non defuerunt DD. relati a Lucio Ferraris *Prompta Bibliotheca, verbo Confirmatio art. III. num.* 19. ſentientes cum Gloſſa ad cit. Can. probabilem eſſe ſententiam, ſi de facto patrinus non confirmatus ad id munus admiſſus fuerit, non contrahere cognationem.

Hęſitaveram quidem, ſicuti & quam plurimi, licet in pontificio jure verſatiſſimi, an tuto in praxi hæc ſententia admitti poſſet: poſtquam autem mihi occurrit ſequens exemplaris declaratio Congregationis Concilii ſub die 13. Junii 1654. relata *lib. XIX. Decretor. pag.* 358. a me recognita, his verbis extenſa = Paulus Ruſſus &c. mature &c. cenſuit, non confirmatum, ſi ſuſceperit aliquem in Sacramento Confirmationis, non contrahere cognationem ſpiritualem = a dubitatione receſſi, & non amplius probabilis, ſed certa, tutaque in praxi ſententia dicenda eſt. Quare recedendum eſt a cenſura, quæ addita legitur contra probabilitatem dictæ opinionis relatæ a laudato Ferraris, qua aſſeritur nullibi in jure decerni, non confirmatum, patrini munus in Confirmatione obeuntem, non contrahere cognationem.

SECTIO DCCXI.

Caput II. Per cathechismum, *ex Decretali ejuſdem Bonifacii.*

PER cathechiſmum, qui præcedit baptiſmum Sacramentorum fundamentum, & Januam reliquorum, cognatio ſpiritualis contrahitur, per quam contrahendum matrimonium impeditur: ut ex Prædeceſſoris noſtri Clementis Papæ III. Decretali colligitur evidenter: dicendo enim, quod talis res vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret, velle videtur, quod afferat, nam quod vix fit, fieri tamen dubium non exiſtit. Per illam tamen cognationem matrimonium poſt eam contractum minime ſeparatur.

Poſt declarationem Decretalis Clementis III. ſupra tranſcriptæ Sect. DCCVI. clarius confirmat Bonifacius ejuſdem Clementis ſanctionem, matrimonium nempe contractum poſt cognationem ſpiritualem ortam ex Cathechiſmo non diſſolvi: ſed hic hodie, ut dixi, nullum inducit impedimentum, nec impediens, nec dirimens.

SECTIO DCCXII.

Caput III. Quamvis, *ex Decretali laudati Bonifacii*.

Quamvis non plures, quam unus vir, vel una mulier accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem, juxta ſacrorum Canonum inſtituta; ſi tamen plures acceſſerint, ſpiritualis cognatio inde contrahitur, matrimonia contrahenda inpediens, & etiam poſt contracta diſſolvens: de Confirmatione inſuper, quantum ad hoc, idem judicium eſt habendum. Ex datione vero aliorum Sacramentorum cognatio ſpiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat, vel diſſolvat.

Tria declarantur in hac Decretali.

I. Quod unus vir, vel una mulier tantum aſſumi debeat in patrinum in collatione Baptiſmi.

II. Quod ſi plures tamen baptizandum de fonte levent, omnes ſpiritualem cognationem contrahant.

III. Quod circa hæc duo eadem habenda ſit ratio, & diſciplina reſpectu etiam ſuſcipientium in Sacramento Confirmationis.

Verum trina hæc diſpoſitio correcta eſt a Concilio Triden. *cap. II. ſeſſ. XXIV. de reformat. matrimon.* quandoquidem ſtatuit, I. ut patrini in collatione tam Baptiſmi, quam Confirmationis poſſint eſſe duo, unus vir, & altera mulier, II. ut etiamſi plures, quam unus, vel duo, vir nempe, & mulier ſuſcipiant baptizandum, vel confirmandum, cognationem contrahant deſignati tantum a parentibus, nec plures, quam duo deſignari poſſint, ibi.

Volens itaque S. Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis inpedimento incipiens, ſtatuit, ut unus tantum ſive vir, ſive mulier juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant; inter quos, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant; & eum, vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat; & in libro eorum nomina deſcribat; doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi alii, ultra deſignatos, baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus. Si Parochi culpa, vel negligentia ſecus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniantur. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur; omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis inpedimentis omnino ſublatis.

Cum autem, non obſtante hac Tridentini declaratione, ortum fuiſſet dubium, an præter perſonas ab eodem expreſſas, hoc inpedimentum oriatur etiam inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, nec non inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & patrem, ac matrem baptizati, S. Pius V. Conſtitut. *Cum illius* 28. *Novembris* 1566. addidit declarationem, quam habes in Textu ſupra tranſcripto poſt *cap. I. Utrum*, *hoc eod. tit.* Sect. DCCII.

Nota I. Numeri patrinorum deſignandorum præfixionem ita ſtrictam eſſe, ut neque Epiſcopus diſpenſare poſſit ſuper plurium deſignatione, cum ex vulgatis, attento tranſcripto Tridentini decreto, inferior nequeat diſpenſare in lege ſuperioris: & ita etiam declaratum fuiſſe a Congregatione Conc. refert hic Paſſarinus n. 5. addens juxta probabiliorem ſententiam eſſe peccatum mortale admittere plures, quam duos.

Nota II. Deficientibus parentibus in deſignatione patrinorum, quoad ſuſcipientes in Baptiſmo, deſignandos eſſe a parocho, qui tamen juxta Trid. prius ſiſcitari debet ab iisdem parentibus, quem, vel quos elegerint.

Nota III. Si contra Concilium plures deſignati, & admiſſi fuerint a parocho, omneſque ſimul ſuſceperint, & baptizatum tetigerint, tunc omnes cognationem contrahere Paſſarin. *loc. cit. num. 6.*

Nota IV. Controverti a DD. an ſi ex negligentia parentum, vel parochi nullus fuerit deſignatus, & plures infantem de fonte ſuſceperint, hi cognationem contrahant? Sed idem Paſſarin. num. 7. cum Navarro, Grutier, Bonacina, Barboſa, & aliis affirmativæ ſententiæ adhæret „ Illi enim (ait) ſunt vere ſuſceptores, licet non fuerint deſignati; unde in hoc caſu jus antiquum non eſt correctum. Neque enim Conc. Triden. ſtatuit deſignationem tanquam formam, qua deficiente, factum ſit irritum “ & ita etiam declaratum eſt a Cong. Conc. in Cremonen.

Nota V. Ad contrahendam hanc cognationem non ſufficere, quod patrini baptizatum etiam adultum tangant cum ſolo digito „ quia (ita proſequitur Paſſarin. num. 10. ex auctoritate S. Thomæ, Sanchez, Barb. & aliorum) hæc cæremonia non eſt inducta ad ſuſtendandum corporaliter baptizatum, ſed ad ſignificandam imbecillitatem ſpiritualem, & veluti in fide debilitatem, ob quam indiget adhuc ſuſtentari “.

Nota VI. Ex declaratione ejuſdem Cong. *in Bobien. 20. Decembr. 1653. lib. XIX. Decretor. pag. 296.* con-

contrahi cognationem ab eo, qui in patrinum deſignatus, infantem baptizatum de manu Sacerdotis, qui baptizaverat, recepit, licet in actu Baptiſmi non tetigerit: imo eadem Sacra Congr. 18. *Decembr.* 1688. *lib. XXXVIII, Decretor. pag.* 618. ad dubium *Cognationis ſpiritualis* reſpondit, eam contraxiſſe Titium cum matre pueri, quem de ſacro fonte levavit, non obſtante, quod illum non ſuſceperit in actu baptiſmi de manu baptizantis, ſed de manu obſtetricis, contra opinionem Julii Caponi, affirmantis ad contrahendam cognationem ſpiritualem requiri, ut patrinus recipiat puerum de manu baptizantis, pluribus DD. in ſuam ſententiam allegatis.

Nota VII. Non contrahi vero declaravit in *Gocna lib. III. Decretor. pag.* 109. a non deſignato, etiamſi baptizatum tetigerit, ſed abſque animo illum levandi de ſacro fonte: neque ab eo, qui procuratorio nomine patrini munus obivit, tam in Baptiſmo, quam in Confirmatione, *in Piſana* 20. *Aprilis* 1589. *lib. V. pag.* 283. *& in Nullius* 15. *Martii* 1631. *lib. XIV. pag.* 398. & noviſſime in *Theatina matrim.* 13. *Sept.* 1721. *ut tom. II. Reſolut. ejuſdem Cong. pag.* 76.

Nota VIII. Quod quamvis Bonifacius in allata Decretali declaraverit, excepto Baptiſmo, & Confirmatione, non oriri cognationem ſpiritualem ex collatione aliorum Sacramentorum, non vulgaris tamen orta eſt quæſtio inter DD. an ex collatione Sacramenti pœnitentiæ exurgat quædam ſpiritualis cognatio inter confeſſarium, & pœnitentem. Pro affirmativa, & negativa ſententia hæc notat laud. Paſſarin. *loc. citato num.* 12. ,, Sed nihilominus ex Sacramento pœniten-
,, tiæ oriri quandam cognationem ſpiritualem tenet
,, hic Gloſ. *Dom. num.* 3. *Franc. in fin. D. Thomas* 4.
,, *diſt. quæſt.* 42. *art.* 2. *ad* 8. *Palud. quæſt.* 1. *art.* 1.
,, *concl.* 2. *num.* 7. *Turecrem.* 30. *quæſt.* 1. *in ſum. ar.* 2.
,, *num* 4. *& probatur ex cap. Omnes*, *cap. Si quis*
,, *Sacerdos*, *cap. Non debet Epiſcopus* 30. *quæſt.* 1.
,, ubi Symacus, & Cœleſtinus Pontifices ſpecialiter
,, prohibent, ne confeſſarii fornicentur cum filia
,, ſpirituali. Quod convenienter introductum fuit, &
,, propter reverentiam Sacramenti, & ne familiaritas,
,, quæ contrahitur in hoc Sacramento, in quo pœni-
,, tens aperit cor ſuum confeſſario, ſit occaſio peccan-
,, di; & ideo peccatum fornicationis confeſſarii cum
,, filia ſpirituali eſt ſacrilegium Sotus 4. *diſt.* 42. *qu.* 1.
,, *art.* 2. Et ideo hoc peccatum importat circumſtan-
,, tiam aperiendam in confeſſione, ut tradunt, præter
,, DD. citatos, *Sanchez lib.* 7. *diſp.* 55. *nu.* 3. *Tabien.*
,, *verſ. Circumſtantia in fin. & ibi Armil. num.* 12.
,, *Bartholomæus a Ledeſma de Pœnit. ubi de conf.ſ.*
,, *diſt.* 10. *Rodrig. tom.* 2. *cap.* 109. *num.* 1. *Vega t.* 1.
,, *cap.* 13. *caſu* 19. *Nugnus in addit. quæſt.* 9. *art.* 2.
,, *num.* 23. *Facundez præc.* 2. *l.* 4. *cap.* 3. *numer.* 33.
,, *Azor.* 1. *par. lib.* 3. *cap.* 9. *quæſt.* 5. Quidquid in con-
,, trarium dixerint Bonac. *quæſt.* 3. *de Matrim. p.* 16.
,, Diana, & alii, quos refert, & ſequitur *Leander*
,, *tom* 1. *tract.* 5. *diſp.* 8. §. 3. *quæſt* 51. aſſerens, hanc
,, circumſtantiam eſſe aggravantem, non vero mu-
,, tantem ſpeciem ".

Titulus XII. De Cognatione Legali.

SECTIO DCCXIII.

Caput Unicum, Siqua, *ex Decretali Nicolai I. ad conſulta Bulgarorum.*

SIqua per adoptionem mihi ſoror eſſe cæperit, quandiu durat adoptio, inter me, & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt.

Huic Decretali occaſionem dedit error, qui aliquando invaluit apud Bulgaros, teſte Demetrio Chomatene, Bulgariæ Archiepiſcopo *lib. V. Jur. Oriental.* credentes fraternitatem ex ſola adoptione nullam eſſe, atque adeo nullum prorſus inde inpedimentum poſſe nuptiis afferri, auctoritatemque ſuo errori adſtruentes ex *L. Nec apud. VII. Cod. de hæred. inſtitueudis*, in qua tamen Imperatores non negant, fratrem poſſe adoptione fieri, ſi quis jam filium, vel filiam habens, alium inſuper in filium adoptet. ſed negant, valere eam adoptionem, in qua quis ſibi alium in fratrem adoptaverit, quia naturam imitari debet adoptio, per quam nemo ſibi fratres, ſed filios tantum gignit.

Cum autem hæc adoptio regulanda ſit juxta leges civiles, a quibus Nicolai reſponſum deſumptum eſt, hicque exprimat Pontifex dumtaxat, contrahi non poſſe matrimonium inter filium naturalem adoptantis, & filiam adoptatam; ne quis inde putet, inter hos ſolos hujuſmodi inpedimentum inſurgere, pro praxi, & regula, a parochis potiſſimum hac in re obſervanda, operc pretium duxi exponere inter quos alios inſuper juxta dictas leges oriatur.

I. Igitur oritur inter adoptantem, & adoptatum, hujuſque poſteros uſque ad quartum gradum; quod quidem durat, etiam ſoluta adoptione, *Can. Diligere cauſ. XXX. quæſt.* 3. Cum ſemper vigeat quædam pudoris, & publicæ honeſtatis ratio, juxta textum expreſſum in *L. adoptivus XIV. ff. de rit. Nupt.* ibi: *Adoptivus filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor eſt, ducere non poteſt, quia Novercæ locum habet.*

II. Inter uxorem adoptantis, & adoptatum, & inter hujus uxorem, & adoptantem, & hoc pariter durat poſt ſolutam adoptionem *L. adoptivus D. de rit. Nupt.*

III. Inter filios legitimos, & naturales in poteſtate adoptantis exiſtentes (non autem naturales, tantum) & adoptatum, ſeu adoptatam, aut filias adoptantis, & adoptatum, ſeu adoptatam: quod tamen deſinit, ceſſante adoptione; ideſt quando filii, aut filiæ adoptantis exierint ab ejus poteſtate per illius mortem, vel per emancipationem, *L. final. D. de adoption.* de quo inpedimento loquitur tranſcripta Nicolai Decretalis.

Nota I. Duas eſſe adoptionis ſpecies, unam perfectam, quæ adrogatio vocatur, qua ſcilicet mediante,

te, aliquis ſui juris exiſtens, auctoritate, ſeu reſcripto ſupremi Principis in filium aſſumitur, atque tranſit in poteſtatem, & familiam adoptantis, ejuſque agnomen, ſtemmata, ſeu, ut loquimur, ſcuta, deſumit, fitque illius hæreditarius hæres, tam ab inteſtato, quam ex teſtamento §. *I. Inſtit. de adopt. L. Si paterfamilias, leg. Adrogato, & L. Generalis ff. de adopt. L. II. Cod. eod.* vel quæ fit ab aſcendente materno, per quam adoptionem ſolvitur a patria poteſtate patris ſui legitimi, & naturalis, & tranſit in poteſtatem adoptantis.

Alteram imperfectam, quæ fit ab extraneo a quolibet competenti Judice, illiuſque vigore filius adoptivus ſub priſtina patris naturalis poteſtate manet, & patris adoptantis neceſſario hæres eſt dumtaxat ab inteſtato §. *I. & II. Inſtit. de adopt.*

Nota II. Hodie apud plures videtur receptior ſententia, quæ docet, oriri inpedimentum cognationis legalis tam ex perfecta, quam ex inperfecta adoptione, cum Canones, eam admittentes, indiſtincte loquantur, ut *Can. Ita diligere*, *Can. Poſt ſuſceptum*, *Can. Per adoptionem, cauſ. XXX. quæſt. 3.* & allata Nicolai Decretali, DD. cumulate relati a Benedicto XIV. *de Synod. Diœc. lib. IX. cap. X. edit. an. 1755. n. 5.*

Cæterum conditiones a jure requiſitæ, ut quis adoptare poſſit, compendioſe referuntur a Cabaſutio, *Jur. canon. Theoria lib. III. cap. XXII. num. 14.* ibi, „ I. Ut adoptans ſui juris ſit. II. Ut ſit major viginti quinque annis. III. Ut ſit maſculini ſexus, fœminæ namque adoptari quidem poſſunt, ſed non adoptare, niſi ex privilegio. IV. Ut adoptans habeat naturalem generandi potentiam, non tamen excluduntur ii, qui cum a nativitate habuiſſent, illam ex accidenti amiſerunt, ut ſecti gladio, aut facti ex morbo eunuchi, ſed excluduntur frigidi ex natura, *l. 2. D. de adopt.* V. Ut adoptans ſit ejus ætatis, quæ adoptati ætatem excedat annis decem, & octo. His poſitis conditionibus, quæ exprimuntur *Inſtit. tit. de adoption.* & alibi in jure, poteſt quilibet adoptare, quamvis ſit Sacerdos, & modo adoptatus ſit præſens; non enim fieri poteſt per literas, aut per procuratorem adoptio, *l. Neque*, *& l. Poſt mortem*, §. *fin. D. de adopt.* ".

Nota III. Ex juribus mox allatis, §. *Cum autem*, filium adoptantis poſſe, durante etiam adoptione, matrimonium contrahere cum filio adoptati, ſicut & filiam adoptantis cum filio adoptati, cum id nullo jure prohibeatur: qua etiam ratione, addit laudatus Gabaſutius *loc. cit. num. 13.* = Plures ab uno, eodemque adoptati poſſunt inter ſe matrimonio jungi =.

Nota IV. Cum Sanchez *lib. VII. diſt. LXIV. n. 19.* Quod cognatio legalis matrimonio ſuperveniens, debiti petitionem minime inpediat, cum nullus textus ad hoc inveniatur, & odioſa non debeant extendi.

Titulus XIII. De eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, vel ſponſæ.

SECTIO DCCXIV.

Caput I. Si quis, *ex Decretali, deſumpta a Concilio, habito an. 725. a Gallicanis Epiſcopis, cum interventu Pipini Regis, apud Pagum Vermeriæ, ſitum in Inſula Galliæ inter Silvaneticum, & Sueſſionem: vel potius a Cap. XII. Concilii apud Compendium an. 757. non longe diſtans a Vermeria.*

SI quis cum filiaſtra (ſeu privigna ex altero conjuge genita) ſua ſcienter fornicatus fuerit, nec a matre debitum petere, nec filiam unquam habere poteſt uxorem: nec filiaſtra, nec ille ullo unquam tempore alii ſe poterunt matrimonio copulare.

In hac Decretali, præter inpedimentum petendi debitum, contractum ab eo, qui ſcienter inceſtum commiſit cum conſanguineis ſuæ uxoris, vel ſui mariti reſpective, declaratur, etiam contrahi aliud, quod nempe utrique interdictum ſit matrimonium contrahere cum quocunque, vel cum quacunque alia.

Verum hoc ſecundum inpedimentum videtur deſuetudine ſublatum „ ut non ſit neceſſe (ita *Theſaurus de pœnis cap. I. verb. Inceſtus, limita IV.*) petere diſpenſationem, regulariter loquendo, Sanchez *lib. 7. diſt. 17. num. 8. & 9. in fine*, *& lib. 8. diſt. 25. num. 8. circa medium*, Coninch. *diſt.* 30. *num. 25.* unde neque in diſpenſatione ad petendum tenetur qui habet jus diſpenſandi, injungere, ut ſi ſupervixerit conjugi, maneat cælebs, niſi ubi talis pœna ſit uſu recepta, ut notatur in *Compend. privil. Societ. noſtræ, verb. Diſpenſatio*, §. 8. poſſet tamen, ſi vellet, eam injungere, ut Garzias *de Benefic. par. 8. cap. 3. num. 35.* Stylus autem Sacræ Pœnitentiariæ hanc pœnam obſervari vult, & injungit in diſpenſatione ad petendum debitum; & ſtylus Datariæ eam injungit in diſpenſatione ſuper conſanguinitate uſque ad quartum gradum, ubi interceſſerit copula inceſtuoſa, Garzias *loc. cit. num. 36.* Sanchez *lib. 8. diſt. 25. num. 8.* Quis autem, & ob quam cauſam, poſſit diſpenſare ſuper hoc inpedimento, aliiſve non dirimentibus, vide Sanchez *dict. diſ. 17. a num. 13. de Matrim.* ".

Licet in hac Decretali inflicta tantum ſit pœna relati inpedimenti; placet tamen hic referre etiam corporalem pœnam a Sixto V. inflictam in Urbe, & toto eccleſiaſtico ſtatu contra ſequentes inceſtuoſos, ut magis intelligatur, quanta ſit hujus criminis turpitudo, & deformitas. Itaque juſtiſſimus Pontifex in Conſtit. *Volentes, Non. April. 1587. ſtatuit.*

Qui-

Quicunque auſu nefario ſcienter matrem, & filiam, ſive duas ſorores germanas carnaliter cognoverit, etiamſi eæ, earumve altera publicæ meretrices fuerint, ſive clam, ſive palam, aut figura matrimonii tale crimen admiſerit, ſive etiam cum altera earum legitimo matrimonio conjunctus extiterit, pœna ultimi ſupplicii plectatur.

Qua itidem pœna mulier puniatur, quæ ſciens matrem, aut filiam, vel ſororem ſuam cum aliquo viro rem habuiſſe, eidem viro ipſa quoque ſui corporis copiam fecerit.

Similiter volumus, unamquamque mulierem, etiamſi inſtigante humani generis hoſte, eo devenerit impudentiæ, ut corpore publice quæſtum faciat, quæ cum patre, & filio, ſive cum duobus germanis fratribus, ſcienter ſe carnaliter commiſcuerit, ſive a prædictis ſciens ſe carnaliter cognoſci permiſerit, etiamſi eorum alteri legitimo toro copulata fuerit, pœna ultimi ſupplicii puniri.

Idque etiam in eum virum obſervari volumus, qui ſciens, patrem, aut filium, vel fratrem ſuum cum muliere aliqua rem habuiſſe, ipſe etiam eandem mulierem carnaliter cognoſcere non erubuerit.

S E C T I O D C C X V.

Caput II. Veniens, *ex Decretali Alexandri III. Pictavienſi Epiſcopo reſcripta.*

VEniens ad nos præſentium lator &c. Inquiſit. t.t. reſp. quod ſi matrem ſponſæ ſuæ cognovit, & ſponſæ nunquam carnaliter adhæſit, imponenda eſt ei pœnitentia paulo major, quam pro adulterio: qua peracta, vel parte ipſius, poterit ex diſpenſatione cum alia matrimonium contrahere. Cæterum ſi ſponſam cognovit, antequam matrem, vel poſt, numquam eam, vel aliam poteſt accipere in uxorem.

In hac pariter Decretali declaratur, idem perpetuum impedimentum contrahi ab inceſtuoſo conjuge, ne ſcilicet poſt mortem uxoris, vel mariti reſpective, matrimonium contrahere poſſit cum quacumque, vel quocumque: ſed de hoc juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam idem judicium eſto, ut in antecedenti Sectione.

S E C T I O D C C X V I.

Caput IV. Transmissæ, *ex Decretali Cæleſtini III. ignotum, cui reſcripta.*

TRanſmiſſæ nobis tuæ litteræ demonſtrarunt, quod C. uxore ſua defuncta, filiam ejus, privignam videlicet propriam (hoc eſt genitam ab uxore ex alio marito) copula carnali cognovit; poſtmodum aliam accipiens in uxorem, cum privigna publice tanquam canis ad vomitum rediens, illicitam rem committere non expavit. Quia vero ſuper his conſilium requiſiſti, præſenti pagina reſpondemus, quod legitimæ uxori cohabitans, & neceſſaria ſubminiſtrans, non cognoſcat eam, qnamdiu vixerit, niſi ab ea fuerit requiſitus, & tunc ad ipſam non ſine gravi cordis dolore accedat: qui etiam pro inceſtu, & adulterio, donec cum ea permanſerit, juxta moderamen tui arbitrii pœnitentiam agens, poſtmodum, ſi ſupervixerit, perpetuo ſine ſpe conjugii permanebit.

In hac Decretali Cœleſtinus, pœna inflicta in præcedentibus duabus Decretalibus ne dum obſtringi voluit eum, qui inceſtum commiſit, vivente uxore, ſed etiam poſt illius mortem, & ſic ampliatæ ſunt eædem Decretales, cum loquantur ſolum de inceſtu commiſſo cum filiaſtra, & filiaſtro reſpectu proprii conjugis ante, vel poſt matrimonium; cujus pœnæ rigor hodie pariter temperatus eſt, ut ſupra notavi.

SE-

SECTIO DCCXVII.

Caput V. Super eo, *ex Decretali ejuſdem Cœleſtini, ignotum, cui reſcripta.*

SUper eo, quod poſtulas edoceri, utrum conjugatus, qui ante contractum matrimonium uxoris ſuæ conſanguineam carnali commixtione cognovit, cum id fateatur uterque, & aliqua pars viciniæ hoc acclamare dicatur, ſit ab uxore ſua judicio Eccleſiæ ſeparandus: tuæ Frater. reſpondemus, quod propter eorum confeſſionem tantum, vel rumorem viciniæ, ſeparari non debent: cum & quandoque nonnulli inter ſe contra matrimonium velint colludere, & ad confeſſionem inceſtus facile proſilirent, ſi ſuo judicio crederent, per judicium Eccleſiæ concurrendum. Rumor autem viciniæ non adeo eſt judicandus validus, quod niſi rationabiles, & fide dignæ probationes accedant, poſſit bene contractum matrimonium irritari.

Ex contrario ſenſu hujus Decretalis infertur, dirimi poſſe matrimonium quoad vinculum, ſi ex legitimis probationibus, vere conſtet, contractum fuiſſe poſt commiſſum inceſtum cum conſanguinea uxoris.

Cum autem hic ſermo ſit de inceſtu cum quacumque conſanguinea commiſſo, ex quo juxta antiqui juris ſanctionem oriabatur impedimentum affinitatis, matrimonium dirimens, protendebaturque uſque ad quartum gradum, id hodie reſtrictum eſt a Tridentino uſque ad ſecundum tantum, ut *cap. IV. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* ibi.

Præterea Sancta Synodus eiſdem, & aliis graviſſimis de cauſis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringit; In ulterioribus vero gradibus ſtatuit, hujuſmodi affinitatem matrimonium poſtea contractum non dirimere.

SECTIO DCCXVIII.

Caput VIII. Ex literis, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Gerundenſi reſcripta.*

EX literis fraternitatis tuæ accepimus, quod G. Lator earum, matrem puellæ, quam intra nubiles annos deſponſaverat in uxorem, carnaliter ſæpe cognovit, & poſt carnali commixtione puellam tractavit adultam &c. Nos autem eidem viro pœnitentiam injungi fecimus pro peccato, conſultat. t. reſpondentes, quod eis ab invicem ſeparatis, mulier alteri viro non nubat, ſi poſtquam novit viri, & matris delictum, ei non erubit commiſceri.

Vir etiam, & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias convolare, ſed ſemper continentiam ſervare tenentur, & enorme deflere delictum, quod pro tam nefanda libidine contraxerunt, præſertim ſi circa perſonas hujuſmodi de lapſu carnis minime timeatur.

In hac Decretali Innocentius declarat, inceſtuoſum perpetuo privatum eſſe facultate nubendi cum quacumque alia: ſed hodie tu tene praxim, quam præſens Eccleſiæ diſciplina amplectitur, ut oſtendi ſupra ad *cap. I. Si quis*, Sect. DCCXIV.

Titulus XIV. De Conſanguinitate, & Affinitate.

SECTIO DCCXIX.

Caput I. Ex literis, *ex Decretali Alexandri III. Abbati Caſſinenſi in Campania, Ordinis S. Benedicti reſcripta.*

EX literis tuis accepimus, quod cum quidam ſecreto quandam viduam ſubarrhaſſet, & carnaliter cognoviſſet &c. Tandem cum vir paratus eſſet eam in conſpectu Eccleſiæ ſubarrhare, ſurrexerunt duo, proponentes, quod iſte, qui eam ſubarrhare volebat, priorem virum quarto gradu conſanguinitatis attingit: unus autem ita ſe audiviſſe juravit, alius noluit id juramento firmare &c. Nunc quæſtio prima revixit, & juraverunt duo coram Archipresbytero Plumbarolæ, quod primus vir fuit ſuperſtiti quinto conſanguinitatis gradu con-

unctus. Quocirca mandamus, quatenus utramque partem ante tuam præſentiam convoces, & facias teſtes coram te jurare &c. Inquiſita vero diligentius veritate, ſi per teſtes circumſpectos, omni exceptione majores inveneris, quod primus vir ſuperſtitem quarto gradu conſanguinitatis attingit, non differas divortii ſententiam promulgare: æque enim (ut Canones dicunt) abſtinendum eſt a conſanguineis uxoris, ut propriis. Cæterum tuam prudentiam voſumus non latere, quod non ſunt cauſæ matrimonii tractandæ per quoslibet, ſed per judices diſcretos, qui poteſtatem habeant judicandi, & ſtatuta Canonum non ignorent.

In hac Decretali declaratur, in matrimonio, tam contrahendo, quam contracto attendendos eſſe eoſdem gradus in affinitate, quos in conſanguinitate Sacri Canones ſervari ſtatuerunt: intra quartum videlicet, ſi agatur de affinitate, orta inter contrahentes ex copula illicita. Hoc tamen impedimentum hodie ex Trident. *cap. IV. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* ſecundum gradum non excedit, ut notavi ſupra.

Addit inſuper Alexander, ut cauſæ matrimoniales cognoſcantur non per quoſcumque judices, ſed per ſelectos, Sacrorum Canonum ſtatuta callentes. Quod ut rectius, & maturius fieret, ſatis proviſum eſt a Benedicto XIV. Conſt. *Dei miſeratione*, ſupra tranſcripta ad *tit. I. de Sponſalib.* Sect. DCLII.

SECTIO DCCXX.

Caput III. Quod dilectio, *ex Decretali Cœleſtini III. ignotum, cui ex Novergiæ, ſeu Daniæ Prælatis reſcripta.*

QUod dilectio &c. Quæſiviſti, utrum is, qui a ſtipite per deſcendentem lineam ſexto, vel ſeptimo gradu diſtat, poſſit ei, quæ ex altera parte per lineam deſcendentem ab eodem ſtipite ſecundo, vel tertio gradu diſtat, matrimonialiter copulari, propter indulgentiam Apoſtolicæ Sedis Legati, qua permiſſum eſt hominibus terræ illius in ſexto gradu conjungi? Quod videtur poſſe fieri ſecundum regulam, qua dicitur: quoto gradu quis diſtat a ſtipite, & a quolibet, per aliam lineam deſcendentium ab eodem: cum tamen de conſuetudine terræ, ſi quando talis caſus emerſerit, incolæ propter proximiorem gradum conjunctos ſeparent, & impediant copulari volentes. Nos itaque reſpondemus, quod indulgentia illa ſic eſt intelligenda, quod uterque conjungendorum diſtet a ſtipite ſexto gradu. Si vero alter ſexto, vel ſeptimo gradu diſtat a ſtipite, alter autem ſecundo, vel tertio, conjungi non debent; unde in hac parte conſultius duximus multitudini, & obſervatæ conſuetudini deferendum, quam aliud in diſſenſionem, & ſcandalum populi ſtatuendum, quadam adhibita novitate.

Circa ſextum, & ſeptimum gradum conſanguinitatis, de quo ſermo eſt in hac Decretali, vide notanda infra ad *caput VIII. Non debet*, Sectione DCCXXIII.

SECTIO DCCXXI.

Caput V. Quod ſuper, *ex Decretali Innocentii III. Archiepiſcopo Roſſanenſi, Syriæ Civitatis in Cilicia, reſcripta.*

QUod ſuper his &c. Super eo igitur, quod pater, & filius cum matre, & filia, & duo cognati cum duobus cognatis, avunculus, & nepos cum duabus ſororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus reſpondendum; quod licet omnes conſanguinei viri ſint affines uxoris, & omnes conſanguinei uxoris ſint viri affines: inter conſanguineos tamen uxoris, & viri, ex eorundem, ſcilicet uxoris, & viri conjugio nulla prorſus affinitas eſt contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Ne autem inter gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publice inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire, non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela.

Hæc Decretalis, in qua præcipit Innocentius, diſtrictione eccleſiaſtica puniendos eſſe præſumentes contrahere matrimonium intra gradus ab Eccleſia prohibitos, ampliata eſt, primum a Clemente V. in Concilio Viennenſi, declarante, eſſe ipſo facto excommunicatos, ac præcipiente, ut tales publicentur, nec

nec abſolvendi, donec ſeparentur, poſt ſeparationem vero abſolvi dumtaxat poterunt ab Epiſcopo, ſi prius fuerint denunciati; ſin minus a quocumque confeſſario, cum hujuſmodi cenſura non ſit reſervata, ut notavi ad *tit. Qui Clerici, vel voventes*, Sect.DCCXXIII. ubi habes textum.

Deinde tam allata Decretalis, quam cit. Clementina ampliata eſt etiam a Conc. Trid. *cap.V. ſeſſ.XXIV. de reform. matrim.* in quo ulterius ſtatuitur, ut ita matrimonium contrahere, & multo magis conſumare præſumentes, ſeparentur, ac ſpe diſpenſationis careant; ſicut & illos, qui ignoranter in dictis gradibus prohibitis contraxerint, ſi requiſitas ſolemnitates in contrahendo neglexerint, ibi.

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrim. neglexerit, eiſdem ſubjiciatur pœnis: non enim dignus eſt, qui Eccleſ. benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero, ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum eo, & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis matrimoniis, vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

SECTIO DCCXXII.

Caput VI. Quia circa, *ex Decretali ejuſdem Innocentii III. ignotum, cui reſcripta.*

Quia circa &c. Porro de nobili viro N. pro cujus diſpenſatione, indulgentia ſcilicet remanendi cum ea, quæ ipſum quinto conſanguinitatis gradu contingit, a Sed. Apoſt. obtinenda, falſa nobis fuerat cauſa allegata, proles videlicet. Cum tamen ante diſpenſationem obtentam unica filia, quam habebat, viam fuerit univerſæ carnis ingreſſa, prout tua conſultatio continebat; diſſimulare poteris, ut remaneant in copula ſic contracta, cum ex ſeparatione (ſicut aſſeris) grave videas ſcandalum imminere.

Circa quintum conſanguinitatis gradum, de quo in hac Decretali, attende notanda in ſequenti Sect.

SECTIO DCCXXIII.

Caput VIII. Non debet, *ex Decretali laudati Innocentii, edita in Concilio generali Lateranenſi IV. habito anno* 1215.

Non debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundum varietatem temporum, ſtatuta quandoque varientur humana, præſertim cum urgens neceſſitas, vel evidens utilitas id expoſcit; quoniam ipſe Deus ex his, quæ in veteri Teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutavit in Novo. Cum ergo prohibitiones de conjugio in ſecundo, & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis, cognationi viri non copuland a prioris, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum, cum, ceſſante prohibitione, ceſſet effectus: Conſtitutiones ſuper hoc editas, ſacri approbatione Concilii revocantes, præſenti Conſtitutione decernimus, ut ſic contrahentes de cætero libere copulentur. Prohibitio quoque copulæ conjugalis quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio hujuſmodi prohibitio generaliter obſervari. Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni conjugii corporalis, de quo dicit Apoſtolus: Quod vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, neque mulier habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir: quia quatuor ſunt humores in corpore, qui conſtant ex quatuor elementis. Cum ergo jam uſque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulæ ſit reſtricta, eam ita volumus eſſe perpetuam, non obſtantibus Conſtitutionibus ſuper hoc dudum editis, vel ab aliis, vel a nobis, ut ſi quis contra prohibitionem hujuſmodi præſumpſerit copulari, nulla longinquitate defenda-

 tur

tur annorum; cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, ſed augeat, tantoque ſunt graviora crimina, quanto diutius infelicem animam detinet alligatam.

Cum in hac Decretali prohibitio conjugii inter conſanguineos, & affines reſtringatur uſque ad quartum gradum incluſive quoad affinitatem, hæc intelligenda eſt de orta ex copula conjugali, non vero ex fornicaria, quæ hodie ex decreto Tridentini non extenditur ultra ſecundum, ut ſupra notavi ad *cap. I. Ex literis*, *hoc eod. tit.* Sect. DCCXXVI.

Circa hanc noviſſimam Tridentini reſtrictionem notandæ etiam ſunt in praxi declarationes Congregationis Conc. relatæ hic a Fagnano *num.* 17. *& ſeq.* per hæc verba „ Sacra Congregatio, ejuſdem Conc. interpres, declaravit, hoc habere locum etiam in „ impedimento affinitatis ſuperveniente matrimonium contractum, ut ultra ſecundum gradum non „ extendatur; quia ſi Concilium ſuſtulit quod eſt „ majus, cenſebitur etiam ſuſtuliſſe, quod eſt minus, „ nempe hanc affinitatem ſupervenientem, & quia „ ſi Concilium primum, & ſecundum gradum, ergo in omnibus &c. Sanctiſſimus Congregationis ſententiam ſibi relatam approbavit, non tamen voluit „ edi hac de re aliquam regulam, ſed ore tantum, „ & literis Congregationis petentibus reſponderi, „ Rurſus cenſuit Sacra Congregatio, hujuſmodi reſtrictionem ad primum, & ſecundum gradum extendi etiam ad ſponſalia per verba de futuro contracta, adeo, ut niſi in primo, & ſecundum gradu „ hujuſmodi affinitatis non dirimantur.

„ Et quamvis contextus Conc. non addat affinitatem ex copula illicita ultra ſecundum gradum impedire matrimonium contrahendum, ſed tantum dicat dirimere poſt contractum: tamen S. Pius V. „ in ſuo motu proprio incipien. *Ad Romanum*, *edito anno* 1566. *die* 28. *Novembris*, declaravit, prædictam affinitatem nec dirimere, nec impedire".

Quæ Piana declaratio eſt, ut ſequitur.

Ad Romanum...... ſane poſtquam ex eo quod Tridentina Synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, per quod non ſolum matrimonium contrahi prohibetur, ſed etiam poſtea factum dirimitur, ad eos tantum reſtrinxit, qui primo, & ſecundo gradu conjunguntur, in ulterioribus vero gradibus ſtatuit, matrimonium poſtea factum non dirimi, a pluribus Chriſtifidelibus, ut accepimus, eſt dubitatum, an licet in ulterioribus gradibus, hujuſmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen juxta antiquos Canones contrahi prohibeatur.

Et propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac matrimonii libertati, quantum cum Deo poſſumus, conſulere volentes, declaramus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, nullum alium impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus hujuſmodi libere, & licite matrimonium contrahi poſſit.

Si autem quæras, an etiam affinitas orta ex matrimonio conſumato, ac nullo poſtea ob aliquod impedimentum dirimens declarato, cenſeri debeat reſtricta a Tridentino uſque ad ſecundum gradum, eſſem in ſenſu negativo cum Barboſa hic num. 5. & Vagnarek; quandoquidem copula in tali matrimonio habita bona fide, dici nequeat formaliter fornicaria, ſed materialiter dumtaxat: ideoque attendenda eſt juris communis diſpoſitio, itaut neuter ex contrahentibus inire poſſit matrimonium cum conſanguineis alterutrius reſpective uſque ad quartum gradum incluſive.

Nota hic, quod cum per hanc Decretalem ſublatum ſit ſecundum, & tertium genus affinitatis, & primum dumtaxat conſtituat impedimentum dirimens matrimonium inter collaterales uſque ad quartum gradum, inter aſcendentes vero, & deſcendentes uſque in infinitum, ſequitur, valide contrahi poſſe matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni, puta inter Petrum, ſecundum maritum Bertæ, & Titiam, viduam relictam a Franciſco, quem dicta Berta conceperat ex primo marito, cum Petrus, & Franciſcus conjuncti ſibi ſint ſecundo dumtaxat affinitatis gradu, non obſtante juris civilis prohibitione, per hæc verba expreſſa in *L. Uxorem* 15. *ff. de ritu Nuptiar.* = Uxorem quondam privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet = propter impedimentum ſcilicet publicæ honeſtatis, ſurgens ex dicto ſecundo affinitatis gradu; quandoquidem hæc lex abrogata eſt a laudata Decretali. Et ita in hac eadem facti ſpecie, cæteroquin rara, declaratum fuit a S. Cong. Conc. ex ſenſu etiam binorum Theologorum, quorum judicium præexquirendum cenſuit, ut videre eſt in folio diei 8. *Junii* 1720 *in Bojanen. Matrimonii*, *in Theſauro Reſolut. ejuſd. Congreg. tom. I. pag.* 325. *& in folio diei* 8. *Martii* 1721. *tom. II. pag.* 22. *&* 26.

Titulus XV. De Frigidis, & maleficiatis, & impotentia coeundi.

SECTIO DCCXXIV.

CAPUT IV. CONSULTATIONI, *ex Decretali Lucii III. ignotum, cui reſcripta.*

Conſultationi tuæ, qua nos conſuluiſti, utrum fœminæ clauſæ, impotentes commiſceri maribus, matrimonium poſſint contrahere? & ſi contraxerint, an debeat reſcindi? taliter

taliter reſpondemus, quod licet incredibile videatur, quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium; romana tamen Eccleſia conſuevit in conſimilibus judicare, ut quas tanquam uxores habere non poſſunt, habeant ut ſorores.

In hac Decretali quamvis declaretur nullum matrimonium ſcienter contractum a perpetuo impotentibus ad copulam, iis tamen juxta Eccleſiæ conſuetudinem permittitur cohabitatio tanquam inter ſororem, & fratrem.

De hac quidem conſuetudine teſtimonium primo reddidit Alexander III. ut ex ſequenti ejus Decretali, relata in *cap. II. hoc eod. tit. in prima collectione.*

Super eo vero, quod de illo nobis ſignificaſti, qui cum procreare velit filios, uxori ſuæ nunquam carnis debitum reddidit, vel reddere potuit; inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod diverſa ſunt inde decreta, & diverſæ ſententiæ; ſed conſuetudo eſt romanæ Eccleſiæ in ſimilibus taliter tenere, quod ſi non poteſt eam ſicut uxorem habere, ipſam habeat ſicut ſororem.

Secundo idem teſtimonium reddidit poſt Lucium etiam Clemens III. ut ex ejus Decretali Verulano Epiſcopo reſcripta, & relata in *cap. IV. hoc eod. tit. in dicta prima collectione.*

Literas tuas recepimus, ex quarum tenore cognovimus, quod cum lator præſentium quandam fœminam, jam elapſo quinquennio, ſibi matrimonio copulaſſet, & ſecum per tres menſes in eodem lecto dormiſſet, maleficio ſuo creditur impeditus, quod cognoſcere illam nequit. Super quo Sedis Apoſtolicæ literas recepiſti, in quibus continebatur, quod de romanæ Eccleſiæ conſuetudine non erat talium matrimonium ſeparandum; unde convocatis eis ad tuam præſentiam, cum viverent ſeparatim, compuliſti eos ad habitationem redire communem; & licet poſtmodum in eadem domo, & lecto fuiſſent, & homo multa verba, ſicut tibi conſtitit, eidem fœminæ contuliſſet; ei tamen non potuit carnaliter commiſceri: propter quæ tu timens, ne idem vir homicidii reatum incurrat, quid in hoc caſu eſſet agendum, nos conſulere voluiſti. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus pro memoratis occaſionibus non dimittas, quin prædictum virum, & uxorem per cenſuram eccleſiaſticam inſimul habitare compellas.

Si credimus Gratiano, dicta conſuetudo initium ſumpſit uſque a ſeculo VI. in Pontificatu divi Gregorii Magni; refert enim *Can. II. Requiſiſti, cauſa XXXIII. q. I.* ita reſcripſiſſe Joanni Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Ravennatenſi.

Requiſiſti de his, qui ob cauſam frigidæ naturæ dicunt, ſe non poſſe invicem operam carni dantes commiſceri. Iſte vero ſi non poteſt ea uti pro uxore, habeat eam quaſi ſororem. Quod ſi retinaculum conjugale voluerint reſcindere, maneant utrique innupti. Nam ſi huic non potuit concordare naturaliter, quomodo alteri conveniet? Si igitur vir aliam vult uxorem accipere, manifeſta patet ratio, quia ſuggerente diabolo odii fomitem, exoſam eam habuit, & idcirco eam dimittere mendacii falſitate molitur. Quod ſi mulier cauſatur, & dicit, volo eſſe mater, & filios procreare, & uterque eorum ſeptima manu propinquorum tactis ſacroſanctis Reliquiis jurejurando dicat, quod nunquam per commixtionem carnis conjuncti una caro effecti fuiſſent; tunc videtur mulierem ſecundas nuptias contrahere poſſe. Humanum dico propter infirmitatem carnis eorum. Vir autem, qui frigidæ naturæ eſt, maneat ſine conjuge. Quod ſi & ille aliam copulam acceperit; tunc hi, qui juraverint, perjurii crimine rei teneantur, & pœnitentia peracta, priora cogantur recipere connubia.

Cæterum citatus Canon in nulla inter Gregorii epiſtolas reperitur, qui ex loqutionis ſtylo potius convenit Capitularibus Francicis, quam Gregorio, cui a Bruchardo tributus eſt, ut in recenſendis horum Capitularium fragmentis plura Gregorii nomine referre conſuevit.

Sed quidquid ſit de hujuſmodi conſuetudine, certum eſt hodie, perpetuam impotentiam matrimonium antecedens, recenſeri inter impedimenta illud dirimentia *cap. VI. Fraternitatis, hoc eod. tit.* Neque admitti conjugum cohabitationem tanquam inter fratrem, & ſororem; potiſſimum, ſi cum ſcientia hujuſmodi impotentiæ contraxerint, in quo caſu omnino prohibenda eſt, ut prohibuit Sixtus V. per literas in forma Brevis Epiſcopo Novarienſi, Apoſtolicæ Sedis in Regnis Hiſpaniarum Legato *ſub die 27. Jun. 1587. relatis a Quaranta verb. Matrim. impedimenta*, ibi.

Cum

Cum frequenter in iſtis regionibus eunuchi quidam , & ſpadones , qui utroque teſte careant , & ideo certum , & manifeſtum eſt, eos verum ſemen emittere non poſſe , quia impura carnis tentigine , atque in immundis complexibus cum mulieribus ſe commiſcent , & humorem forſan quendam ſimilem ſemini , licet ad generationem , & ad matrimonii cauſam minime aptum effundunt, matrimonia cum mulieribus,præſertim hunc ipſum eorum defectum ſcientibus, contrahere præſumant , idque ſibi licere pertinaciter contendant , & ſuper hoc diverſæ lites , & controverſiæ ad tuum , & eccleſiaſticum forum deducantur, requiſivit a nobis Fraternitas tua , quid de hujuſmodi connubiis ſit ſtatuendum : Nos igitur attendentes , quod ſecundum canonicas ſanctiones , & naturæ rationem , qui frigidæ naturæ ſunt , & impotentes iidem minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur , quodque prædicti eunuchi , aut ſpadones , quas tanquam uxores habere non poſſunt, eaſdem habere , ut ſorores volunt , quia experientia docet , tam ipſos , dum ſe potentes ad coeundum jactitant , quam mulieres , quæ eis nubunt , non ut caſte vivant , ſed ut carnaliter invicem conjungantur , prava , & libidinoſa intentione , ſub prætextu , & in figura matrimonii , turpes hujuſmodi commixtiones affectare , quæ cum peccati , & ſcandali occaſionem præbeant , & in animarum damnationem tendant, ſunt ab Eccleſia Dei prorſus exterminandæ . Et inſuper conſiderantes, quod ex ſpadonum hujuſmodi , & eunuchorum conjugiis nulla utilitas provenit , ſed potius tentationum illecebræ, & incentiva libidinis oriuntur ; eidem fraternitati tuæ per præſentes committimus , & mandamus , ut conjugia per dictos , & alios quoſcunque eunuchos , & ſpadones, utroque teſte carentes cum quibusvis mulieribus defectum prædictum , ſive ignorantibus, ſive etiam ſcientibus contrahi prohibeas , eoſque ad matrimonia quomodocunque contrahenda inhabiles auctoritate noſtra declares , & tam locorum Ordinariis , ne hujuſmodi conjunctiones de cætero fieri quoquomodo permittant , interdicas , quam eos etiam , qui ſic de facto matrimonium contraxerint , ſeparari cures , & matrimonia ipſa ſic de facto contracta nulla , irrita , & invalida eſſe decernas . Eos etiam , qui ſic jam contraxerunt , ſi appareat illos , non ut caſte ſimul vivant , contraxiſſe , ſed actibus carnalibus , & libidinoſis operam dare , ſimul in uno , & eodem lecto cum prædictis mulieribus dormire convincantur , omnino ſimiliter ſeparari cures . Sequitur decretum irritans .

Non prohibetur autem cohabitatio triennalis a Juſtiniano in Novella XXII. §. *Per occaſionem* , præfinita , & etiam expreſſe approbata a Cœleſt. III. in ſeq. *cap. V. Laudabilem*, atque ab Honorio pariter III. in *cap. VII. Literæ* , *hoc eod. tit.* ac proinde in foris eccleſiaſticis ubique religioſe cuſtodita , ſi poſt matrimonium, bona fide contractum , detegatur antecedens impotentia ex parte alterutrius conjugis, & dubitetur, an ſit perpetua , vel potius temporanea , ſeu an inſanabilis ſit , vel naturali arte ſuperari poſſit , ad hoc ut experiri valeant , an intra tale tempus potentes reddantur ad dandam rei conjugali operam .

SECTIO DCCXXV.

Caput V. Laudabilem , *ex Decretali Cœleſtini III. ignotum , cui reſcripta .*

Laudabilem (& infra .) Requiſiſti, quantum tempus indulgendum ſit naturaliter frigidis ad experientiam copulæ nuptialis (& infra.) Nos vero præſenti conſultatione ſentimus, ut a tempore celebrati conjugii , ſi frigiditas prius probari non poſſet , cohabitent per triennium : quo elapſo , ſi nec tunc cohabitare voluerint , & juxta decretum Gregorii mulier per juſtum judicium de viro probare potuerit, quod cum ea coire non poſſit , accipiat alium ; ſi autem ille aliam acceperit, ſeparentur . Quod ſi ambo conſentiant ſimul eſſe, vir eam , etſi non ut uxorem , ſaltem habeat ut ſororem . Si autem , quod nunquam ſe invicem cognoverint, ambo fatentur , cum ſeptima manu propinquorum , vel vicinorum bonæ famæ (ſi propinqui defuerint) tactis ſacroſanctis Evangeliis , uterque jurejurando dicat , quod nunquam per carnis copulam una caro effecti fuiſſent , & tunc videtur , quod mulier valeat ad ſecundas nuptias convolare . Verum ſi ille aliam duxerit, tunc hi , qui juraverant , rei perjurii teneantur , & peracta pœnitentia , cogatur ad priora connubia redire .

In

In hac pariter Decretali, ſi matrimonium nulliter contractum fuiſſe conſtiterit, contrahentes vero ſimul cohabitare voluerint tanquam frater, & ſoror, id eis a Cœleſtino permittitur, ut jam permiſerat Lucius III. in ejus Decretali mox transſcripta.

Quæ indulgentia ex hodierna Eccleſiæ diſciplina, ſi impotentia, quæ matrimonium anteceſſerit, perpetua probetur, non admittitur, ob periculum incontinentiæ, potiſſimum ſi conjuges juvenes ſint, vel ſtimulis carnis obnoxii: etiamſi non inſtiterint pro declaratione nullitatis matrimonii.

Excipe tamen in hoc caſu cohabitationem late ſumptam, puta ſi vivant in eadem domo, ſed ita adinvicem ſaparati, ut nullam prorſus peccandi occaſionem inde poſſint deſumere; quod in praxi vix contingere poſſe nemo non videt.

Nota in Rubrica hujus tituli tria d iſtingui capita, ex quibus inhabilitas ad opus conjugale provenire poteſt, a frigiditate nempe, maleficio, & impotentia naturali coeundi.

Verum in nulla ex Decretalibus a Sancto Raymundo, in hoc eod. tit. relatis mentio fit de inhabilitate ex maleficio proveniente: cæteroquin facta fuit ab Alexandro III. in Decretali, Ambianenſi Epiſcopo reſcripta, ut ex integro ejuſdem textu apud Gonzalez, ſed a Sancto Raymundo mutilate relata in *cap. II. Quod ſedem, hoc eod. tit.* ſic enim legitur in laudato integro textu.

Verum licet Eccleſia romana non conſueverit propter naturalem frigiditatem, nec propter alia maleficia (intellige, ſi ſupervenerint matrimonio jam contracto) legitime conjunctos dividere.

Quidquid autem ſit de efficacia horum maleficiorum ad cauſandam impotentiam generandi; illorum reos ſequenti hac pœna puniendos ſtatuit Gregorius XV. Conſtit. *Omnipotentis Dei, 20. Martii 1623.* ibi.

Quaprópter, ut tam exitioſa ſcelera a Chriſtifidelibus arceantur, gravioribus pœnis vindicanda duximus: motu itaque proprio, tenore præſentium decernimus, præcipimus, & mandamus, ut conſtito, quod aliquis pactum cum diabolo fecerit, & a fide apoſtatando, maleficiis, ſive ſortilegiis unam, ſeu plures perſonas ita læſerit, ut ex maleficio, ſeu ſortilegio mors ſecuta ſit, etiam primo lapſu, Curiæ ſeculari tradatur, debitis pœnis puniendus: qui vero ſimiliter apoſtatando, pactum cum diabolo, ut præfertur, fecerit, & maleficium, ſeu ſortilegium commiſerit, ex quo, licet mors ſecuta non ſit, infirmitas tamen, divortia, impotentia generandi, ſive animalibus, frugibus, vel aliis fructibus damnum notabile provenerit, muro claudi, ſive perpetuis carceribus, in Sancto Inquiſitionis Officio, ubi illud exiſtit, fabricandis, mancipari debeat.

Qui vero ſimilium delinquentium notitiam habuerint, eos Epiſcopo, ſive Inquiſitori denunciare teneantur.

Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Titulus XVI. De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

SECTIO DCCXXVI.

Caput I. Literæ, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Paduano reſcripta.*

Literæ, quas tua nobis Fraternitas deſtinavit, expreſſe declarant, quod cum quidam ſororem ſuam jam nubilem, cuidam ſe daturum in uxorem, ea præſente, & conſentiente, præſtito juramento, firmaſſet, & illa non poſt multos dies, dona, & munera viri ſecundum morem terræ ſponte ſuſcipiens, ipſum tamquam proprium virum, ſæpe amplexata fuiſſet: tandem mortuo fratre, a proprio viri ſui fratre ſe deſponſari permiſit, & quod ab illo cognita fuiſſet, mendaciter aſſeverat. Cumque ei prohibuiſſes publice, ne cui illorum, vel alicui ſe copularet, ipſa ſpretis monitis tuis, alii nubere non expavit. Demum cum mulieri præcepiſſes, ut ad domum matris rediret, ipſa noſtram audientiam appellavit (& infra.) Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, præfatam mulierem (ne mandatum tuum contemptibile videatur (ad domum matris redire compellas, & impoſita ſibi de tanto exceſſu pœnitentia condigna, poſtquam in domo materna per menſem ſteterit, ad tertium reverti permittas.

Hanc

Hanc Decretalem tranſcribo, non quod ei novi aliquid acceſſerit; ſed cum in ea declaret Pontifex, matrimonium non dirimi ex hoc ſolum, quod contrahentes illud contraxerint contra inhibitionem eis ab Epiſcopo publice indictam, non ſemel ortum eſt dubium, an hæc ſanctio etiam locum habeat, ſi inhibitio non contrahentibus, ſed parocho indicta ſit, ne aliquorum matrimonio aſſiſtat: perindeac per talem inhibitionem ſublata ſit eidem parocho juriſdictio hujuſmodi matrimonio aſſiſtendi.

Huic dubio, aliiſque ei affinibus ſatis proviſum eſt a Congregatione Conc. in ſequentibus reſponſis, datis anno 1581. ad dubia ſibi propoſita ab Epiſcopo Giennenſi, & relata *lib.III. Decretor. ejuſdem Cong. pag.59. & ſeq.*

I. Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne parochus aliquos deſponſaret, ita tollatur juriſdictio ipſius parochi, ut ad contrahendum matrimonium contra talem prohibitionem non ſit legitimus parochus.

II. Utrum matrimonium, in quo intervenerit Vicarius parochi, non invitus, ſed volens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, ſit validum, vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens juriſdictionem, cum ſit ſublata ab Ordinario.

III. Si invitus, & compulſus per vim adſit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale matrimonium ſubſiſtat.

S. Congregatio ad I. reſpondit, valere matrimonium contractum coram parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interveniat.

Ad II. Eſſe validum. Ad III. Subſiſtere.

Nota I. Hanc inhibitionem, juſta interveniente cauſa, fieri poſſe, & debere, nedum a Papa, & Epiſcopo, ſed etiam a parocho, extrajudicialiter tamen, donec cauſa cognoſcatur, ut colligitur ex Decretali ejuſdem Alexandri, relata *hoc eod. tit. cap. III. de Muliere*.

Nota II. Cauſas juſtas hanc inhibitionem indicendi, eſſe, I. Sponſalia priora cum tertio inita, II. Gravem ſuſpicionem latentis impedimenti, tam dirimentis, quam impedientis. III. Timorem rationabilem gravium diſcordiarum, & ſcandalorum, inde probabiliter eventurorum.

Nota III. Contrahentes contra inhibitionem, mortaliter peccare, cum violent præceptum legitimi Superioris in re gravi, quod injungi poteſt etiam ſub pœna excommunicationis, ut *cap.II. Ex literis, hoc eod. tit.* quæ infligi nequit, niſi ob mortale peccatum.

Nota IV. Cum in mox tranſcripta Decretali non exprimatur, qua pœna plectendi ſint matrimonium contrahentes contra inhibitionem, infertur, eam eſſe arbitrariam pro qualitate contumaciæ, & facti circumſtantiis, puta pecuniaria. Imo eadem pœna puniri poſſunt, tam parochus, quam teſtes, ſi doloſe matrimonio intervenerint, ut ex ſequentibus decretis Congreg. Conc. *in Florentina, ſub die 10. Feb. 1629. relatis lib. XV. Decretor. ejuſdem Cong. pag. 35.*

I. An Epiſcopus poſſit punire contrahentes matrimonium contra ejus prohibitionem contractum?

II. An eos, qui contrahunt coram parocho ex cauſa juſta diſſentiente?

III. An eos, qui contrahunt, omiſſis denuntiationibus.

IV. An poſſit punire teſtes intervenientes in ſupradictis caſibus?

V. An poſſit in eiſdem caſibus punire pœnis pecuniariis, locis tamen piis applicandis?

Sacra &c.

Ad I. II. & III. reſpondit, Epiſcopum poſſe.

Ad IV. poſſe, quatenus teſtes ſint in dolo.

Ad V. pariter reſpondit, poſſe.

Et in *Savonen. 2. Martii* 1595. reſpondit, matrimonium contractum, ſervata forma Concilii, eſſe validum, etiamſi antea Epiſcopus inhibuiſſet parocho, licet hic puniri valeat ab inobedientiam; *lib. VIII. Decretor. pag. 106.*

Titulus XVII. Qui filii ſint legitimi.

SECTIO DCCXXVII.

CAPUT VI. TANTA, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. ad Epiſcopum Exoninſem ſcripta.*

Tanta eſt vis matrimonii, ut qui antea ſunt geniti, poſt contractum matrimonium, legitimi habeantur. Si autem vir, vivente uxore ſua, aliam cognoverit, & ex ea prolem ſuſceperit, licet poſt mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus ſpurius erit filius, & ab hæreditate repellendus; præſertim, ſi in mortem uxoris prioris, alteruter eorum aliquid fuerit machinatus.

In Gonzalez vero ita legitur.

Meminimus, nos fraternitati tuæ ſuper cauſa, quæ inter P. & R. de quadam hæreditate vertitur, quam idem P. nomine Sibyllæ uxoris ſuæ petebat, tali modo ſcripſiſſe, ut ſi conſtaret, prout literæ tuæ continebant, inter prædicti R. patrem, & matrem, poſt ejus nativitatem matrimonium fuiſſe contractum, eum, omni appellatione remota, legitimum eſſe denunties, & ab hæreditate paterna propter cauſam prædictam nullatenus debere repelli. Tanta eſt enim vis ſacramenti (legendum eſt matrimonii) ut qui antea ſunt geniti, poſt contra

ctum

ctum matrimonium habeantur legitimi. Verum quoniam P. ultra quam in literis tuis continetur, nobis ſignificavit, quod pater ſuus vivente uxore, matrem R. tenebat, & eum in adulterio procreaſſet, & quod in mortem ipſius uxoris mater fuerit machinata, fraternitati tuæ &c. quatenus rei veritatem inquiras, & ſi tibi conſtiterit, quod, vivente uxore, pater prædicti R. matre ipſius publice abuſus fuiſſet, eum ſpurium, & ab hæreditate repellendum, præſertim ſi mater ipſius in mortem prioris uxoris fuerit machinata, decernas: quoniam inter ſe legitimum matrimonium contrahere non potuerunt.

Additum eſt in Decretali, a Gonzalez relata, legendum eſſe *Matrimonii non Sacramenti*, ut legitur etiam in Collectione Arduini, nec aliter legendum eſt, „ Vis enim (ut animadvertit Bened. XIV. in Conſt. „ *Reddita nobis*, 5. *Decembris* 1744. §. *XXXIX*.) „ ac dignitas matrimonii, qua Sacramentum eſt, in „ eo eſt poſita, quod gratiam ſanctificantem confert, „ quod unionem hypoſtaticam verbi divini cum hu- „ mana natura repræſentat; itidemque illam, qua „ Chriſtus cum Eccleſia per gratiam conjungitur: non „ autem in eo ſita eſt, quod ſpuriam prolem legiti- „ mam efficiat. Neque enim hanc efficaciam Jeſus „ Chriſtus tribuit matrimonium, quum illud ad digni- „ tatem Sacramenti novæ legis evexit; ſed id ab Ec- „ cleſia inſtitutum eſt, cui placuit pro auctoritate ſibi „ conceſſa ſtatuere, ut proles extra matrimonium, „ non tamen ex adulterio procreata, per ſubſequens „ matrimonium legitima fieret ".

In hac igitur Decretali declarat Alexander, ut etiam declaravit in altera, relata in *cap. I. Conqueſtus hoc eod. tit.* filium, genitum ante matrimonium ex utroque parente libero, legitimari per ſubſequens matrimonium, nedum quoad paternam hæreditatem, ſed etiam quoad Ordines, & honores, ut Gloſſ. hic verb. *Legitimi*, & DD. communiter. Verum huic generali regulæ expreſſe derogavit Sixtus V. Conſtit. *Poſtquam*, 3. *Decembris* 1586. quoad eos, qui ad Cardinalatum aſſumuntur, ut §. XII. ibi.

Præterea, qui Cardinales creandi erunt, legitimis, & honeſtis ſint exorti natalibus, neque ulla prorſus labe, aut illegitimorum natalium ſuſpicione quovis modo laborent, ſed omni macula, & impuritate careant, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum, penitus inhabiles, & illius incapaces ſint, & eſſe cenſeantur. Quocirca conſiderantes, quod licet tanta ſit vis & efficacia Sacramenti matrimonii, quod, Apoſtolo teſte, magnum eſt in Chriſto, & in Eccleſia, ut qui antea geniti erant, ex ſoluto, & ſoluta, inter quos rite matrimonium conſtare poterat, poſt illud contractum legitimi habeantur, in nonnullis tamen Provinciis, & dominiis, nobilitatis privilegiis non gaudent, nec ad ſecularia officia, honores, & dignitates, neque ad nobilium feudorum, & ſtatuum ſucceſſiones admittuntur, quodque multo magis indecorum videretur, & ab Apoſtolicæ Sedis dignitate alienum, ſi hujuſmodi illegitimi per ſequens matrimonium, ut præfertur, legitimati, in Cardinales aſſumerentur, ac Cardinalatus celſitudo, & ſplendor, qui dignitati Regiæ comparantur, facile deprimi, commaculari, aut quodammodo inobſcurari poſſet. Ideo ut puriori dignitati puriores natales reſpondeant, quoſcunque illegitime natos, quorumvis, etiam magnorum Principum, etiam ducali, aut majori, etiam regia, & imperiali auctoritate fulgentium, filios quoſcunque gradu, dignitate, & præeminentia præditos, etiam genitos ex ſoluto, & ſoluta, inter quos tunc matrimonium conſtare poterat, ac poſtea per ſubſequens matrimonium, etiam rite, & ſolemniter in facie Eccleſiæ contractum, vel alias legitimatos, & quomodolibet habilitatos, & natalibus reſtitutos, ac quorumvis honorum capaces effectos, etiamſi cum eis, ut hanc ipſum dignitatem obtinere valeant, ſuper defectu natalium fuerit expreſſe, & in ſpecie auctoritate Apoſtolica quomodolibet diſpenſatum, nihilominus prædictæ Cardinalatus dignitatis prorſus incapaces, & ad eam obtinendam perpetuo inhabiles decernimus, ac declaramus.

Nota hic obiter ex Conſtitutione Gregorii XI. *Etſi*, 3. *Idibus Novembr.* 1374. Clericos illegitimos, etiam ex diſpenſatione legitimatos cum clauſula, ut obtinere poſſint in quibuſvis cathedralibus, etiam metropolitanis, & patriarchalibus Eccleſiis canonicatus, præbendas, dignitates, perſonatus, vel officia, admitti non poſſe ad canonicatus, præbendas, dignitates, perſonatus, & officia in Eccleſiis patriarchalibus Urbis Romæ, videlicet S. Joannis in Laterano, S. Petri, & S. Mariæ Majoris, niſi in literis diſpenſationis mentio facta fuerit de dictis patriarchalibus & de hac eadem Conſtitutione.

SECTIO DCCXXVIII.

CAPUT VIII. PERLATUM, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo, & Archidiacono Vicentiæ ſcripta.*

PErlatum eſt ad audientiam noſtram, quod cum H. ad partes Conſtantinopolitanas tranſiſſet, & ibi moram per decennium, & amplius faciens, ad I. uxorem ſuam non rediens, ipſa apud bonæ memoriæ Vincentinum Epiſcopum, adverſus eum querelam depoſuit; & quod eum non poſſet diutius expectare, nihilo minus allegavit: Epiſcopus vero, ſicut vir providus & diſcretus, parentibus viri mandavit, ut pro eo mitterent, & ipſum ad propria revocarent; cumque elapſo longi temporis ſpatio, vir non remearet ad propria, Epiſcopus in conſpectu Eccleſiæ, auditis rationibus mulieris, inter eos ſententiam divortii promulgavit, & mulieri, ut alium duceret, facultatem indulſit. Ideoque mandamus, quatenus, ſi conſtiterit quod Epiſcopus inter eos ſententiam divortii tulerit, filios, quos ſuſtulit de alio, ad cujus copulam auctoritate prædicti Epiſcopi migravit, legitimos judicetis, eos hac occaſione ab hæreditate non patientes excludi.

Cum ex hac Decretali appareat, uxorem iſtam de licentia Epiſcopi tranſmiſſe ad ſecunda vota, non expectato certo nuntio de morte mariti abſentis, contra vulgatiſſimam declarationem Lucii III. in *cap. II. Dominus, de ſecund. Nupt.* & Clement. III. *cap. XIX. In præſentia, de Sponſalib.* prohibentium hujuſmodi tranſitum, niſi firma certitudine conſtiterit de morte alterius ex conjugibus. quantocumque annorum ſpatio fuerit abſens, videaturque, id, ſaltem tacite, etiam probatum fuiſſe ab Alexandro III. cum hic nec factum Epiſcopi reprobaverit, nec filios ex ſecundo matrimonio ſic contracto progenitos, tamquam illegitimos a paterna hæreditate excluſerit, decipi fortaſſe poſſent Tyrones in ſtudio juris pontificii, inferendo, nullatenus expectandum eſſe certum nuncium mortis conjugis abſentis pro contrahendo ſecundo matrimonio, dummodo longiſſimo tempore abfuerit, & Epiſcopi licentia interceſſerit. Verum eos monitos velim (quidquid ſit de facto hujus Epiſcopi) Alexandrum illud non probaſſe, ſed reſpondiſſe dumtaxat ad ſolum poſtulatum, an filii in hac ejuſdem facti ſpecie eſſent legitimi; quales revera declarari mandavit, tamquam procreatos ex matrimonio putativo, bona fide ab eorum matre in facie Eccleſiæ contracto.

Certitudo igitur de morte prioris conjugis omnino habenda eſt, antequam fiat tranſitus ad ſecunda vota juxta citatam declarationem Lucii, & Clementis; nec ſufficit, aut captivitas, aut abſentia, quantumcumque diuturna, ut ab iiſdem Pontificibus cautum eſt. Et licet in eorum Decretalibus certum probationis genus de morte prioris conjugis non exprimatur, ideoque remittendum ſit judicio, ex examini judicis eccleſiaſtici; ex ſtylo tamen Sac. Univerſalis Inquiſitionis numquam hujuſmodi tranſitus permittitur, niſi, præter publicam vocem, & famam, per duos teſtes juratos, & quidem fide dignos, probetur mors ejuſdem conjugis.

SECTIO DCCXXIX.

CAPUT XII. PER TUAS, *ex Decretali Innocentii III. Archiepiſcopo Hidruntino reſcripta.*

PER tuas literas intimaſti, quod R. ex muliere, quam ſecundum opinionem majoris partis viciniæ in concubinam habebat, prole ſuſcepta, quandam poſt, & aliam, ea defuncta, duxit in uxorem, & ea, de qua prolem ſuſceperat, virum ſibi alium copulavit; proceſſu vero temporis idem R. in præſentia multorum firmavit proprio juramento, quod eam, quam habere viſus fuerat concubinam, prius affidaverat in uxorem, quam ex ea filium genuiſſet: & poſtea cum ageret in extremis, eum, quem ex ea ſuſceperat, in teſtamento hæredem inſtituens, legitimum filium appellavit. Cum autem tuæ inquiſitioni fuiſſet commiſſum, an filius ſic ſuſceptus, legitimus eſſet hæres ipſius R. & ad ejus patrimonium admittendus: tu præter id, quod ex quadam Decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ Prædeceſſoris noſtri, ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri, & mulieris credebas: receptis teſtibus a filio ejuſdem R. productis, quibus legitime comprobavit, prædictum R. matrem ſuam in capella S. Sergii affidaſſe, eum ipſius R. hæredem eſſe legitimum judicaſti. Nos autem attendentes, quod plus eſt, quod in veritate agitur, quam quod ſimulate concipitur; licet dictus R. cum ea dimiſſa, quam ut concubinam habuerat, ad alia vota tranſiverit, videatur ipſo facto matrimonium, quod inter eos celebratum fuerat, denegaſſe; quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comproba-

ta,

ta, eos matrimonialiter fuiſſe conjunctos, oſtendit: ſive deſponſatio ipſa fuerit de præſenti, ut per conſenſum legitimum per verba de præſenti expreſſum copula matrimonii inter eos fuerit celebrata, ſive per verba de futuro, carnali copula ſubſecuta; non tam Decretali dicti Prædeceſſoris noſtri, quæ in caſu diſſimili loquitur, quam inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitime, reſpondemus, ſententiam tuam auctoritate Apoſtolica confirmantes.

In hac Decretali definit Pontifex, ſponſalia de futuro per copulam ſubſecutam tranſire in matrimonium; ideoque filium, natum ex ſponſa de futuro, carnaliter cognita, eſſe legitimum, licet matrimonium numquam in facie Eccleſiæ ſit publicatum.

Verum hodie huic ſanctioni derogatum eſt a Concilio Tridentino *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* ſtatuente, nullum eſſe matrimonium, niſi celebratum fuerit coram parocho, & duobus teſtibus: ac proinde ſequitur, nec prolem antea genitam in matrimonio, aliter contracto, eſſe legitimam, ibi.

Qui aliter, quam præſente parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt; eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit; & hujuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.

SECTIO DCCXXX.

CAPUT XIII. PER VENERABILEM, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, ſcripta Villelmo Comiti Montis Peſulani, intra Narbonenſem Provinciam in Gallia.*

In hac Decretali, quam ob ejuſdem prolixitatem tranſcribere omitto, declaratur, Romano Pontifici dumtaxat competere facultatem legitimandi illegitimos quoad ſpiritualia, & temporalia in terris Eccleſiæ: in terris vero alienis quoad ſpiritualia tantum directe, quoad temporalia autem indirecte, certis inſpectis cauſis.

Ex ſpeciali conceſſione Sedis Apoſtolicæ facultas legitimandi illegitimos quoad ſpiritualia, & temporalia competit ſpeciatim Comitibus Palatinis, & Protonotariis Apoſtolicis, limitato tamen modo; quod nimirum legitimatio non fiat in præjudicium vocatorum ex fideicommiſſo, aut teſtamento, vel quavis alia valida diſpoſitione, & hujuſmodi exorbitans privilegium, quo fruebantur Comites Palatini, aliique privilegiati, ſublatum fuit a Pio IV. Conſtit. *Quamvis*, 1. *Januarii* 1562. §. *V.* ibi.

Decernentes, Comites Palatinos, & alios quoſcumque legitimandi facultatem habentes, ut præfertur, nullas in præjudicium fideicommiſſorum, & voluntatum teſtatorum hujuſmodi legitimationes in poſterum facere poſſe, & aliter factas, & forſan faciendas juxta diſpoſitionem, & declarationem noſtram hujuſmodi reſtringi, & limitari.

Iiſdem clauſulis in Conſt. Sixti V. *Laudabilis*, 5. *Feb.* 1586. reſtrictum legitur privilegium legitimandi, conceſſum duodecim Protonotariis Apoſtolicis (quorum Collegium ad hunc numerum ex ſeptem, ut prius conſtabat, ampliatum fuit ab eodem Sixto, Conſt. *Romanus Pontif.* 16. *Novem.* 1585. §. *V.* ibi.

Cum ſpuriis, baſtardis, manſeribus, inceſtuoſis, & aliis, ex quovis illicito, & damnato coitu procreatis, ut in parentum & aliorum bonis, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, ſine tamen præjudicio venientium ab inteſtato, aut ex fideicommiſſo, vel alia de jure valida diſpoſitione, & citra bona emphyteutica & feudalia eccleſiaſtica, aut ex fructibus, aliiſque rebus eccleſiaſticis confecta, vel per Eccleſiam acquiſita, necnon derogationem Conſtitutionis felicis recordationis Pii Papæ V. ſimiliter Prædeceſſoris noſtri in illegitimos emanatæ, ſuccedere, & quoſcumque actus legitimos exercere, & ad quoſvis honores, dignitates, & officia publica, vel privata aſſumi, illaque gerere, & exercere in omnibus, acſi de legitimo matrimonio procreati eſſent, libere & licite valeant diſpenſandi.

SECTIO DCCXXXXI.

CAPUT III. VIDETUR, *ex Decretali Cœleſtini II. (non III. juxta hic notata ab Antonio Auguſtino) Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Florentino reſcripta.*

VIdetur nobis (& infra.) Quod parentes, fratres, & cognati utriuſque ſexus, in teſtificatione ſuorum ad matrimonium conjungendum, vel dirimendum admittantur, tam antiqua conſuetudine, quam legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes, & ſi defuerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unuſquiſque ſuam genealogiam, cum teſtibus, & chartis, tum etiam ex recitatione majorum ſcire laborat. Qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius ſciunt, & quorum eſt intereſſe, ita ut, ſi non interfuerint, & conſenſum non adhibuerint, ſecundum leges nullum fiat matrimonium. Quod vero legitur, pater non recipiatur in cauſa filii, nec filius in cauſa patris, in criminalibus cauſis, & contractibus verum eſt: in matrimonio vero conjungendo, & disjungendo, ex ipſius conjugii prærogativa, & quia favorabilis res eſt, congrue admittuntur.

In hac Decretali videtur Pontifex, tacite approbare ſanctionem juris civilis, quod in *L. II. Si filius*, *ff. de ritu Nupt.* nulla declarat matrimonia filiorumfamilias, inita ſine conſenſu parentum cum aſſerat = Quorum (ideſt parentum) eſt intereſſe, itaut, ſi non interfuerint, & conſenſum non adhibuerint ſecundum leges, nullum fiat matrimonium = Verum hic Cœleſtinus enunciative, ſeu narrative dumtaxat, non diſpoſitive loquitur, ut legenti patet. Sed circa hoc vide jam notata ad *caput I. Tua nos*, *titulo II. de Deſponſat. impuber.* Sect.DCLXVI.

SECTIO DCCXXXXII.

CAPUT IV. INSUPER, *ex Decretali Cœleſtini III. ut legitur in pluribus Codicibus.*

INſuper adjeciſti, quod aliquis, cum quadam innubili puella contraxit, quæ tandem ætatis metas attingens, ab illo plurics cognita, contra matrimonium proclamavit, aſſerens, ſe ſemper ab initio diſſenſiſſe, quod per teſtes probat, fama & converſatione præclaros. In hoc itaque caſu ſentimus, quod adverſus matrimonium audiri non debet quæ ante cognitionem ſui, legitimum annum attingens, cum potuit, minime reclamavit: ſicut enim ante legitimum conſenſum (qui in duodecimo anno ſpectatur) potuit diſſentire, ſic poſtquam, legitimo tempore accedente, ſemel etiam copulæ carnali conſenſit, ex ratihabitione, ſibi ſuper hoc ſilentium non ambigitur indixiſſe.

Ex hac Decretali infertur, ſponſalia de futuro per copulam ſubſequentem tranſire in matrimonium; verum hodie hoc nullum eſt, ſi non ſit contractum coram Parocho, & teſtibus juxta jam notata ſupra ad *tit. III. de Clandeſt. deſponſat.*

Titulus XIX. De Divortiis.

SECTIO DCCXXXXIII.

CAPUT I. SIQUA MULIER, *ex Decretali, deſumpta a Can. V. Concilii apud Vermeriam, habiti tempore Pipini Regis an. 752.*

SIqua mulier in mortem mariti ſui cum aliis conſiliata eſt, & ipſe aliquem illorum ſe defendendo occiderit, poteſt ipſe poſt mortem uxoris, ſi voluerit, aliam ducere; ipſa autem inſidiatrix pœnitentiæ abſque ſpe conjugii ſtet ſubjecta.

In

In hac Decretali nihil ſtatuitur de divortio ob ſævitiam, & capitale odium uxoris contra maritum, ſed tantum declaratur, contrahi perpetuum impedimentum impediens matrimonium contrahendum cum alio quocunque ab uxore machinante in mortem mariti, etiam poſt illius mortem, ſicuti ex paritate rationis contraheretur a marito, ſi machinatus eſſet in mortem uxoris.

Verum hoc impedimentum ſublatum eſt a contraria conſuetudine, ut notabo infra Sect.

Cum vero in cit. Can. V. Concil. Vermerienſis legatur, prout etiam legitur in hac integra Decretali, relata a Gonzalez = *Etſi probare poteſt ipſe vir eam, (uxorem) ream eſſe conſilii, poteſt, ut nobis videtur, ipſam uxorem dimittere, & ſi voluerit, aliam ducere* = ne Tyrones in ſtudio juris pontificii decipiantur, inferendo ex allatis verbis, conſulto omiſſis a S. Raymundo in collectione Decretalium Gregor. IX. matrimonium diſſolvi poſſe ob hanc cauſam, etiam quoad vinculum, eos monitos velim cum Berardo ad Gratiani Canones *tom. I. part. I. cap. XLII. de Concilio Vermerienſi*, hunc eſſe intellectum dicti Canonis quod „ Tum demum poſt mortem uxoris maritus dimittens aliam ſuperducere poſſit; etenim Vermerienſis Concilii Patres diſcrimen conſtituerunt inter uxorem, quæ vitæ mariti fuerat inſidiata, a marito dimiſſam, & virum, qui inſidias ab uxore, aut ab adultero paſſus fuerat, dimittentem, ut, quemadmodum uxori indixerunt, ut in perpetua maneret pœnitentia, nec etiam poſt mariti obitum alteri cuicumque jungeretur, ita e converſo marito hoc onus minime imponerent, licet maritus ipſe adulterum ſe defendendo interfecerit, qui propterea non perpetuæ pœnitentiæ addicendus judicatur, ſed ipſi nova poſt mortem prioris cum alia conjugia celebrare permittitur.

Quod autem neque ex hoc, neque ex alio quocumque crimine, matrimonium diſſolvi poſſit quoad vinculum, palam facit ſequens reſponſum Alexandri III. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, ut colligit Gonzalez, relatum in *caput II. Quæſivit, hoc eod. tit.*

Quæſivit a nobis &c. Nos itaque taliter reſpondemus, quod mulier pro furto, vel alio crimine viri ſui (niſi fidei ſuæ religionem corrumpere velit) ab eo ſeparari non debet. Verum ſi conjugem ſuam ad infidelitatis maleficium traxerit, a viro poterit ſeparari, ita quod ei nubere alii non licebit, quia, licet ſeparentur, ſemper tamen conjuges erunt. In viris quoque præſentis ſententiæ forma ſervetur.

Quæ doctrina adeo vera, adeoque conſtans ſemper fuit in Eccleſia Catholica, ut Tridentini Patres *Can. V. & VII. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* anathematizaverit contrarium ſentientes, ibi.

Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam a conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum; anathema ſit. Si quis dixerit Eccleſiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe, altero conjuge vivente, aliud matrimonium contrahere; mæcharique eum, qui, dimiſſa adultera, aliam duxerit, & eam, quæ, dimiſſo adultero, alii nupſerit, anathema ſit.

SECTIO DCCXXXIV.

Caput IV. Significasti, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Trecenſi reſcripta.*

Significaſti, quod quidam, uxore ſua ſine judicio Eccleſiæ dimiſſa, pro eo, quod ſuggeſtum ſibi fuerat, ipſam inceſtum cum quodam conſanguineo ſuo commiſiſſe, vinculo fuit propter hoc excommunicationis adſtrictus; verum mulier non continuit, ſed ſobolem de alio viro ſuſcepit: nec minus poſtulat viro reſtitui, aſſerens, ſe ab iſto injuſte dimiſſam, & eundem ſibi materiam adulterandi dediſſe. Conſult. tuæ taliter reſpond. quod ſi notorium eſt, mulierem ipſam adulterium commiſiſſe, ad eandem recipiendam præfatus vir cogi non debet, niſi conſtaret, ipſum cum alia adulterium commiſiſſe.

Huic Decretali acceſſit Conſtitutio Sixti V. *Ad compeſcendum*, cujus textum leges infra *ad cap. II. Pervenit, de Adulteriis*, Sect. DCCCXXXII. in qua ſtatuit, divortium quoad habitationem fieri non poſſe ſine judicio Eccleſiæ, ideſt ſine judicis eccleſiaſtici ſententia.

Hujuſmodi divortium, ſine Judicis ſententia fieri quidem non poteſt, quoties agitur de divortio perpetuo fieri tamen privata auctoritate poſſe crederem ad tempus, ob grave aliquod periculum animæ, vel corporis imminens, quod aliter declinari nequiret: vel etiam ad inſpiciendum, an pars adultera det ſigna emendationis; dummodo tamen ſeparatio fiat abſque ſcandalo, & prævio conſilio confeſſarii, aut alterius viri prudentis.

SECTIO DCCXXXV.

Caput VII. Quanto, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Ferrarienſi, reſcripta:*

Quanto te novimus in canonico jure peritum &c. Sane tua Fr. intimavit, quod altero conjugum ad hæreſim tranſeunte, qui relinquitur, ad ſecunda vota deſiderat convolare; quod utrum poſſit fieri, per tuas nos duxiſti literas conſulendos. Nos igitur conſult. t. reſpondentes, diſtinguimus, licet quidam Prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem; ſi enim alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia Divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente; qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit: & in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus; ſi infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim, vel ſoror non eſt ſervituti ſubjectus in hujuſmodi. Et Canonem etiam, in quo dicitur: contumelia Creatoris ſolvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur. Si vero alter fidelium conjugum, vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, vivente altero, poſſit ad ſecundas nuptias convolare, licet in hoc caſu major appareat contumelia creatoris. Nam etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum; inter Fideles autem verum, & ratum exiſtit; quia Sacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipſum in conjugibus illo durante perduret: nec obſtat, quod a quibuſdam forſan objicitur, quod fidelis relictus non debeat jure ſuo ſine culpa privari: cum in multis caſibus hoc contingat, ut ſi alter conjugum incidatur. Per hanc reſponſionem quorundam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando ſibi invicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere, ſimularent hæreſim, ut ab ipſa (nubentibus conjugibus) reſilirent. Per hanc ipſam reſponſionem illa ſolvitur quæſtio, qua quæritur, utrum ad eum, qui ab hæreſi, vel infidelitate revertitur, is, qui permanſit in fide, redire cogatur.

In §. *ſi vero* hujus Decretalis aſſerit Pontifex, ſe credere non diſſolvi matrimonium quoad vinculum, ſi alter conjugum labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem; quod tamen hodie de fide declaratum eſt a Tridentino contra Hæreticos noſtri temporis *Can. X.* ſuperiori Sectione tranſcripto: & quidem ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ a contrarium ſentientibus.

Quod autem §. *Nos igitur*, aſſerat, aliter cuidam ſuo Prædeceſſori viſum fuiſſe (quam criminationem, quæ objici ſolet ab Hæreticis, Gloſſa falſo hic imputat Cæleſtino III. quod ita definiverit in Decretali, contenta in altera relata in *cap. I. Laudabilem*, *de converſ. Infidelium*, cum nullum de hac re ibi verbum legatur = fuit ergo (ita hic criminationem diluit WagnereK cum Azorio) alia Decretalis, quam olim corpori juris fuiſſe inſertam teſtatur Hoſtienſis in dicto tit. Deinde reſpondetur Cæleſtinum nihil unquam hac de re definiviſſe, ſed ſolum antequam res examinaretur, inclinaſſe in illam ſententiam; unde Innocentius non dicit, „ Prædeceſſorem ſuum aliter „ definiviſſe, ſed ſolum videri aliter ſenſiſſe, qualia „ plura habentur in corpore juris, ubi Pontifices non „ definiunt, ſed ſententiam ſuam ſubinde referunt de „ re aliqua non bene diſcuſſa, & necdum a ſe, vel „ aliis Pontificibus definita, ut tradit Azorius *par. II.* „ *lib. V. cap. IV. q. III.* Simile exemplum habemus in „ *cap. Licet*, *de Sponſa duorum* “.

SECTIO DCCXXXVI.

Caput VIII. Gaudemus, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Epiſcopo Tiberiadenſi reſcripta.*

Summa hujus Decretalis, cujus prolixum textum tranſcribere omitto, hæc eſt.

I. Conſultus Pontifex, utrum Pagani in ſecundo, vel tertio, vel ulteriore gradu copulati, poſt converſionem debeant ſeparari, reſpondet = Cum Sacramentum conjugii apud fideles, & infideles exiſtat, quemadmodum oſtendit Apoſtolus 1. *Cor.* 7. & Pagani Conſtitutionibus canonicis non arctentur = in favorem religionis, & fidei ſic copulati libere, & licite remanent conjuncti.

II. Conſultus, utrum Pagani, habentes plures uxores, omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant; reſpondet = nulli unquam licuiſſe inſimul plures uxores habere, niſi cum fuerit divina revelatione con-

conceſſum, ut Patriarchis = quod probat ex utroque teſtamento.

III. Qui autem ſecundum ritum ſuum (Judæos intellige) repudians uxorem = cum tale repudium Chriſtus in Evangelio reprobavit *Mat.* 19. *Luc.* 10. converſus ea utens, non poteſt alteri nubere, niſi poſt converſionem illa renunciet habitare cum ipſo; aut certe non ſine contumelia Creatoris, vel perverſionis periculo; quibus caſibus reſtitutionem petenti, etiam injuſte ſpoliato, reſtitutio negatur.

IV. Si converſum ad fidem, & illa converſa ſequatur, antequam propter prædictas cauſas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compellitur.

V. Quamvis denique propter Evangelicam veritatem, qui duxerit dimiſſam, mœchatur, non tamen dimiſſor poterit objicere fornicationem dimiſſæ, pro eo, quod nupſerit alii poſt repudium, niſi alias fuerit fornicata.

Catholica doctrina, quam hic Pontifex exponit de prohibita uxorum pluralitate, hodie confirmata, & de fide declarata eſt a Tridentino *can. II. ſeſſ. XXIV. de reform matrim.* addendo excomunicationem ipſo facto incurrendam a contrarium ſentientibus, ibi.

Si quis dixerit, licere Chiſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum; anathema ſit.

Titulus XX. De Donationibus inter virum, & uxorem, & de Dote poſt divortium reſtituendu.

SECTIO DCCXXXVII.

CAPUT I. MULIERES, *ex Decretali, deſumpta a Concilio Vormatienſi, celebrato tempore Adriani II. & Ludovici II. Imperatoris anno* 868. *apud Vvormatiam intra Palatinatum Rheni, ſub Archiepiſcopatu Moguntino. Tribuitur tamen huic Concilio cum in nullo ex ejus Canonibus reperiatur.*

MUlieres, cum pro aliqua licita cauſa a propriis viris fuerint ſeparatæ, totam dotem præcipimus ſibi reddi.

Cum in hoc textu generaliter præcipiatur reſtitutio dotis poſt divortium ex aliqua licita cauſa ſecuutum, non diſtinguendo, an divortio cauſam dederit maritus, vel uxor, explicatus eſt a Cœleſtino III. ſtatuente, ut ſi divortium ſecuutum fuerit ob adulterium uxoris, non obſtringatur maritus ad dotis reſtitutionem, ut ex ejus Decretali relata *cap. IV. Plerumque, hoc eod. tit.* ibi.

Plerumque &c. ſi mulier ob cauſam fornicationis judicio Eccleſiæ, aut propria voluntate a viro receſſerit, nec reconciliata poſtea ſit eidem, dotem, vel dotalitium repetere non valebit.

Hic Tyrones in ſtudio juris pontificii monitos velim, ne, ſi forte legerent hunc integrum textum *Mulieres* apud Gonzalez, in quo poſt verba *ſibi reddi* legitur, & hæc alia (conſulto omiſſa a Sancto Raymundo) = *& poſt expletum annum accipiant alios viros, ſi voluerint, ſimiliter, & vir uxorem* = decipiantur, putantes, matrimonium diſſolvi poſſe etiam quoad vinculum ob quamcumque licitam cauſam divortii, cum juxta catholicam doctrinam antecedenti Sectione traditam, intelligenda ſint, diſſolvi dumtaxat quoad vinculum, quando declaratum fuerit invalidum fuiſſe ab initio.

Quod autem in dictis poſterioribus verbis permittat textus tranſitum ad ſecunda vota poſt annum, relationem habet ad diſpoſitionem legis cæſareæ, relatæ *in L. Si conſtante, C. de repud.* id prohibentis ob incertitudinem prolis, quæ cæteroquin ratio, licet non procedat in viro, mirum eſt, quod Patres Conc. hic æquales fecerint conjuges in contrahendo ſecundo matrimonio.

Prohibebatur etiam viduæ hujuſmodi tranſitus ante annum *a L. I. & II. C. de ſecundis Nupt.* ſub variis pœnis, & potiſſimum infamiæ, ſed iis derogatum eſt ut oſtendam infra Sectione DCCXL.

Titulus XXI. De Secundis Nuptiis.

SECTIO DCCXXXVIII.

CAPUT I. CAPELLANUM, *ex Decretali Alexandri III.*

CApellanum (quem benedictionem cum ſecunda conſtiterit celebraſſe) ab officio beneficioque ſuſpenſum, cum literarum tuarum teſtimonio, ad Sedem Apoſtolicam nullatenus deſtinare poſtponas.

Duo

Duo in hac Decretali ſtatuuntur, I. Quod ſi Capellanus (ideſt parochus, cui ex officio juxta Tridentinum *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matr.* privative competit matrimonio intereſſe, & benedictionem nuptialem conjugibus impartiri) benedixerit ſecundo nubentibus, ſuſpenſionem ab officio, & beneficio incurrat. II. Quod pro obtinenda abſolutione ab hujuſmodi ſuſpenſione, poſtquam promulgata fuerit ab Ordinario, mittendus ſit ad Sedem Apoſtolicam.

Sed juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam ex communi Doctorum ſententia, quos refert *Theſaurus de pœn. eccleſiaſt. cap. II. verb. Matrimonium*, eſt in arbitrio Epiſcopi eum punire, vel ſuſpenſionis pœna, vel alia: per conſequens ſublata eſt pariter miſſio ad Sedem Apoſtolicam, cum abſolutio non ſit amplius Papæ reſervata: idque nedum ex recepta praxi, ſed etiam ex Extravaganti Joannis XXIII. quæ licet in nulla Decretalium collectione reperiatur, refertur tamen a Covarruvia *part. II. cap. VIII. §. II. num. 2.* quem ſecuntur Canoniſtæ omnes.

Hujuſmodi benedictio prohibetur etiam ab Urbano III. nulla tamen adjecta pœna, per hæc verba, ut ex ejus Decretali, relata in *cap. III. hoc eodem tit.*

Vir autem, vel mulier ad an bigamiam troſiens, non debet a presbytero benedici, quia cum alia vice benedicti ſint, eorum benedictio iterari non debet.

Quæ Decretalis, utpote poſterior illa Alexandri, nudam tantum prohibitionem præſeferens, cauſam fortaſſe dedit, ut pœna in contrafacientem infligenda remitteretur arbitrio Epiſcopi.

Quamvis autem de rigore utriuſque Decretalis, inſpecto generali loquendi modo, hæc benedictio interdicta intelligatur tam ſi uterque, quam ſi alter ex conjugibus, ſive fœmina, ſive vir, ad ſecundas nuptias tranſeat; hodie tamen ex generali conſuetudine, fere ubique recepta, dari poteſt, ſi unus tantum dict. primo nubens. Quæ quidem praxis conformis eſt Rituali Romano, juſſu Pauli V. edito: verum cum limitatione, ut in ſequent. §. *Rubrica de Sacramen. matrim.* ibi.

Caveat etiam parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in ſecundis benedicat, ſive mulier, ſive etiam vir ad ſecundas nuptias tranſeat. Sed ubi ea viget conſuetudo, ut si mulier nemini unquam nupſerit, etiam si vir aliam uxorem habuerit, nuptiæ benedicantur, ea ſervanda eſt. Sed viduæ nuptias non benedicat, etiamsi ejus vir numquam uxorem duxerit.

SECTIO DCCXXXIX.

CAPUT II. DOMINUS, *ex Decretali Lucii III. univerſis Chriſtianis in Saracenorum captivitate poſitis ſcripta.*

Dominus, ac Redemptor noſter &c. Sane ſuper matrimoniis, quæ quidam ex vobis (nondum habita obeuntis conjugis certitudine) contraxerunt: id vobis reſpondemus, ut nullus amodo ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus. Si vero aliquis, vel aliqua id hactenus non ſervavit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi exiſtimat dubitandum, ei, quæ sibi nupsit, debitum non deneget poſtulanti: quod a ſe tamen noverit nullatenus exigendum. Quod si poſt hoc de prioris conjugis vita conſtiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem conjugem revertatur.

Qualis, & quanta eſſe debeat certitudo de morte prioris conjugis in hac Decretali præſcripta, ut conjux ſuperſtes tranſire poſſit ad ſecunda vota, jam notavi ſupra ad *caput XIX. In præſentia, de Sponſalibus.*

SECTIO DCCXL.

CAPUT IV. SUPER ILLA, *ex Decretali Urbani III. Epiſcopo Exonienſi, ſeu potius Brixienſi reſcripta.*

Super illa quæſtione, qua quæſitum eſt, an mulier poſſit ſine infamia nubere intra tempus luctus, ſecundum leges definitum; reſpondemus, quod cum Apoſtolus dicat: Mulier, viro ſuo mortuo, ſoluta eſt a lege viri ſui; in Domino nubat, cui voluerit; per licentiam, & auctoritatem Apoſtoli ejus infamia aboletur.

SE-

SECTIO DCCXLI.

Caput V. Cum secundum, *ex Decretali Innocentii III. B, nobili mulieri reſcripta*.

CUM ſecundum Apoſtolum mulier, mortuo viro ſuo, ab ejus ſit lege ſoluta, & nubendi, cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem; non debet legalis infamiæ ſuſtinere jacturam, quæ licet poſt viri obitum intra tempus luctus (ſcilicet unius anni ſpatium) nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo utitur poteſtate, cum in his præſertim ſeculares leges non dedignentur ſacros Canones imitari.

In utraque hac Decretali declaratur, mulierem, ſecundo nubentem intra annum luctus, non mereri infamiæ notam a civilibus legibus inflictam, *L. ſcilicet I. & II. §. I. ff. De his, qui notantur infamia, & L. I. & II. C. de ſecund. Nupt.* tam in ipſam, quam in maritum, qui eam ducebat, ac in patrem, qui illam nuptui collocabat, atque etiam in patrem mariti, cum poſſet filium prohibere.

An autem una cum infamia hodie ſublatæ ſint etiam aliæ pœnæ, ab iiſdem legibus contra viduas intra dictum annum nubentes decretæ, affirmativam ſententiam amplectitur Van Eſpen *part. II. tit. XV. cap III. num.* 12. ibi „Nec tantum pœna infamiæ, ſed „ eadem ratione aliæ pœnæ contra viduas intra an„ num luctus nubentes legibus civilibus decretæ, ho„ die omnino ſunt ſublatæ, & ita judicatum refert „ Antonius Faber *ad Codicem lib. V. tit. V. deſinit. I. & ibidem Nota V. infertur*. Itaque non eſt dete„ rior conditio viduæ intra annum, quam poſt annum „ nubentis. Id ipſum notavit Gudelinus *lib. I. de Ju„ re noviſſimo cap. XII.* ubi etiam ex Julio Claro mo„ net, quod ſi mulier non quidem intra annum luctus „ nubat, ſed luxurioſe vivat, & ex ſtupro pariat, „ eam hanc infamiam, & alias pœnas a legibus decre„ tas non evadere. Inſuper ſi quæ pœnæ in odium ſe„ cundarum nuptiarum per leges decretæ fuerunt, ho„ die ſublatæ ſunt: at ea, quæ tam in pœnam iteran„ tium nuptias in favorem liberorum primi matrimo„ nii, aliave conſideratione ſtatuta ſunt, etiamnum „ in uſu ſunt, ut obſervat Gudelinus *loc. cit.* & Zy„ pæus in *notitia juris Belgici, tit. de ſecund. nupt.* „ non enim (ait) = mens D. Pauli fuit aliquid cor„ rumpere ex publicis legibus, jura parentum, & „ liberorum juſte moderantibus “.

Cæterum a muliere ita feſtinanter ſecundo nubente non contemnenda eſt præcipua ratio, ob quam citata Lex II. eidem prohibuit tranſitum ad ſecunda vota, ut ſcilicet evitaretur ſanguinis turbatio, & ne frequenter incertum fieret quis natæ prolis pater eſſet, an primus, an ſecundus maritus. Nec itidem contemnenda hæc altera, quod ſi mox a morte mariti alteri nuberet, non levem ſuſpicionem ingereret perpetrati adulterii, viro adhuc vivente, vel ſaltem jam pridem cogitaſſe de ſecundis nuptiis, cui nubere feſtinat.

Sublatæ etiam ſunt pœnitentiæ, quæ imponi ſolebant bigamis, ſeu nuptias iterantibus, ut ex *Can. III. Synodi Neocæſarienſis*, relato a Gratiano *Can. VIII. De his, cauſ. XXXI. q. I.* de quibus meminit etiam Baronius ad annum 314. num. 91. = *Non quod ſecundum matrimonium contrahendo peccent* (inquit) *ſed quod ſuam ipſius incontinentiam manifeſtent, & bigamiam, quæ in humanæ imbecillitatis remedium inſtituta eſt, licentius uſurpent* =.

APPENDIX I.

AD HUNC LIRBUM IV. DECRETALIUM

In qua tamquam in corollario referuntur capita, in hoc eodem libro ſparſim ſancita, ob quæ nulla ſunt ſponſalia, nullumque matrimonium,

ET QUOAD SPONSALIA, NULLA SUNT.

I. SI Sponſalia inita ſint ante ſeptennium, dummodo rationis uſus non præveniat, & malitia non ſuppleat ætatem, in quo caſu valida erunt *cap. 3. Puberes, cap. 9. de illis, cap. 8. A nobis, & cap. 14. Tuæ de Deſponſat. impuberum*.

II. Si inita ſint cum coactione, auferente libertatem; cum hæc requiratur ad ſubſtantiam actus humani moralis.

III. Si inita ſint ficte, ſine animo ſcilicet ſe obligandi, ex cujus defectu nulla oritur in conſcientia obligatio fidelitatis: quod etiam locum habet, ſi ſecuta fuerit defloratio puellæ ſub ficta promiſſione matrimonii *cap. 26. Tua nos*, non tamen in foro externo, in quo verba cenſentur conformia menti, niſi probetur fictio. In foro vero conſcientiæ tenebitur dumtaxat reparare damna illata parti læſæ. Si verò deflorator aliter hæc reparare non poſſit, niſi ei nubendo, tunc tenetur eam ducere, cum injuſtus damnificator teneatur reſarcire eo modo, quo poteſt.

IV. Si inita ſint ſine conſenſu reciproco *L. I. §. 2. & 3. ff. de Sponſal.* Nec taciturnitas fœminæ, dum vir ei matrimonium promittit, eſt ſignum ſufficiens ſponſalium, cum in re, obligationem inducente, tacens non habeatur pro conſentiente, licet interne conſentiret, quia conſenſus in mente retentus nihil operatur in contractibus humanis.

V. Si, non diſſolutis primis, vel ex mutuo conſenſu, vel ex canonica cauſa, ab Ordinario approbanda, ineantur ſecunda *L. 1. ff. De his, qui notantur infamia.*

VI. Si ineantur ſecunda ante tranſactum tempus ab Ordinario præfigendum, ſi ſponſus, vel ſponſa poſt prima inita alio abierit, non animo mutandi domicilium, ſed ob aliquam juſtam cauſam, cum tunc non cenſeatur mutare terram. *L. Clam poſſidere* §. *Qui ad nundinas ff. De acquirend. vel amittend. poſſeſs.* Lege quidem civili expectandus erat abſens biennio, ſi degeret intra provinciam *L. 2. C. de Sponſal.* triennio vero, ſi extra, *L. 2. C. de Repud.* Imo etiam longiori tempore, ſi abſentiæ cauſa eſſet neceſſaria, ut valetudo, mors parentum &c. *L. penult. C. de Sponſal.* Qui tamen juris rigor temperatus eſt ab Alexandro III. qui reſpondens Archiepiſcopo Panormitano, abſolute declaravit liberum eſſe ſponſo, vel ſponſæ reſpective *ad alia vota ſe transferre*, ut ex ejus Decretali, relata in *cap.5. De illis, tit. de Sponſalib. & matrim.* Verum id eis ita liberum erit, ſi tranſactum fuerit tempus ad expectandum, ab Ordinario præfixum, ut cum communi DD. ſentit Benedictus XIV. *Inſtit. Eccleſiaſt. XLVI. num.4. 5. & 6.* ex declaratione Cong. Conc. 2. Octobr. 1723.

CAPITA, OB QUÆ NULLUM EST MATRIMONIUM.

I. Ex defectu ætatis legalis, a jure canonico ſcilicet præſcriptæ, quæ in maſculis debet eſſe XIV. in fœminis autem XII. annorum completorum *cap. 3. Puberes, cap.11. Ex literis, cap.10. Atteſtationes, & cap 19. Tuæ de Deſponſat. impuberum*: dummodo adſit plenus rationis uſus, & malitia non ſuppleat hanc legalem ætatem, in quo caſu, cum puberes poſſint copula carnali conjungi, matrimonium erit validum, *cap.5. De illis, cap. 3. Puberes, cap. 1. Tuæ de Deſponſat.impuberum*, ac ex declaratione Congregat. Conc. in *Januen: apud Fagnan. ad cap. De illis eod. tit.*

An autem malitia vere ſuppleat ætatem, intercedere ſemper debet judicium Ordinarii, vel Sedis Apoſtolicæ, ſi agatur de matrimonio contrahendo, ut declaravit Benedictus XIV. in Epiſtola ad Poloniæ Primatem *Magnæ nobis*, 29. *Junii* 1748.

II. Ex defectu conſenſus per vim, & gravem metum cadentem in conſtantem virum, a quocunque injuſte incuſſum, *cap.2. Abbas, cap. 4. Ad audiantiam, & cap.VI. Cum dilectus, de iis, quæ vi metuſve cauſa fiunt, ac cap. 14. Cum locum, cap. 13. Veniens, & cap. 38. Conſultationi, de Sponſalib.* qui ut talis dicatur, hæc quatuor ſimul requiruntur. I. Ut malum, quod timetur inferendum, ſit grave. II. Ut prudenter timeatur. III. Ut illum incutiens, minas exequi poſſit. IV. Ut huic a metuente reſiſti nequeat, nec malum, quod timet, vitare poſſit.

Non tamen metus, licet gravis, invalidat matrimonium, vel ſi ab habente poteſtatem juſte incutiatur *cap.11. Ex literis, de Sponſalib. & cap.2. Pervenit, de Adulterio, & Stupro*, vel ſi incutiatur ad alium finem, quam ad extorquendum conſenſum: vel tandem, ſi oriatur ab intrinſeco, puta, ſi a metuente dumtaxat concipiatur, aut ob ſui animi perturbationem, aut ob cauſam aliquam naturalem.

III. Ex errore ſubſtantiali perſonæ, cum ſcilicet unus ex contrahentibus putat, ſe matrimonium inire cum Antonia, & hæc eſt Franciſca, & e converſo, *Can.1. Quod autem cauſ. 29. quæſt.1.* errantis enim nullus eſt conſenſus, *cap.14. Cum locum, de Sponſalib.*

Error vero fortunæ, & qualitatis non dicitur redundare in ſubſtantiam perſonæ, puta, ſi mulier contraheret cum Titio, credens eſſe divitem, & eſt pauper: ſi quis contraheret cum muliere putans eſſe caſtam, & virginem, & eſt meretrix, vel corrupta *cit. Can. Quod autem.*

Si quis autem expreſſe contrahere nollet, niſi ſub alterutra ex his qualitatibus, vel alterius conditione, hac deficiente, deficeret etiam conſenſus, ideoque nullum eſſet matrimonium, *L. Cum ad præſens ff. De rebus credit.*

IV. Ex impotentia ad coeundum, ſeu ad perfectam conjugalem copulam habendam, ante, vel etiam poſt contractum matrimonium cognita, ſive ſit naturalis, & intrinſeca, ſive accidentalis, & extrinſeca, puta, orta ex maleficio, ſeu opera hominis; dummodo utraque ſit perpetua, tam abſoluta, quam reſpectiva *cap.1. Accepiſti, cap.2. Quod ſedem, cap.3. Ex literis, de frigid. & malefic.* & Conſtit. Sixti V. *Cum frequenter 27. Junii* 1587.

Quod, ſi dicta impotentia matrimonium præceſſerit, & dubitetur, an perpetua ſit, vel temporalis, indulgetur conjugibus a Cæleſtino III. triennalis cohabitatio a tempore attentatæ copulæ ad experiendum, an haberi poſſit copula perfecta, *cap.5. Laudabilem, cit. tit. De frigid.* & Gloſs. hic, vel juxta praxim a die decreti a judice eccleſ. interpoſiti.

V. Ex ligamine, tam jure divino, quam eccleſiaſtico, quando ſcilicet adhuc conſtante primo matrimonio valido, attentatur ſecundum *1. ad Cor. cap.7. verſ.39. Trident. Can. 2. ſeſſ. XXIV. de Sacram. matrim. cap.8. Gaudemus, De divortiis.*

VI. Ex cognatione naturali, ſpirituali, & legali.

Ex naturali quidem, quæ conſanguinitas dicitur, oritur impedimentum dirimens in infinitum, ſi eſt in linea recta aſcendentium, & deſcendentium, ex Nicolao I. *cap. 37. ad Conſulta Bulgarorum.* In linea vero tranſverſali, ſeu collaterali, quæ olim uſque ad ſeptimum gradum incluſive matrimonium dirimebat, hodie illud dirimit uſque ad quartum dumtaxat incluſive, *cap.8. Non debet, de conſanguinit. & affinit.*

Ex ſpirituali cognatione, quæ ſolum contrahitur a baptizante, & confirmante, ac ſuſcipiente, ſeu tenente baptizatum, & confirmatum, oritur idem impedimentum, *cap.3. Quamvis, de cognat, ſpirit. in VI. & cap.2. Trident. ſeſſ.XXIV. de reform. matrim.* Contrahitur itaque a baptizato, & confirmato cum baptizante, & confirmante, ac cum patrino, vel matrina, & dicitur paternitas, & filiatio ſpiritualis, atque a patrino, vel matrina cum patre, & matre baptizati, & confirmati, vel confirmati, & baptizati cum confirmante, & baptizante, vocaturque compaternitas, & commaternitas.

Notandum tamen eſt, quod tenens confirmandum, ſi ipſe non ſit confirmatus, nullam contrahit cognationem, ut declaravit Cong. Conc. *in Licien. 13. Julii 1654. lib.19. Decretor. ejuſdem Cong. pag.358.* prout retuli Sect. DCCX. pag.524.

Ex cognatione etiam legali oritur prædictum impedi-

pedi-

pedimentum dirimens, *L. Adoptivus ff. De ritu nupt. & §. 1. & 2. Inſtit. de nupt. Can. 1. Ita diligere*, *& Can. 6. Per adoptionem* (*Palea*) *cauſ.30. quæſt. 3. cap. 1. Siqua*, *de Cognat. legali*, quæ contrahitur in linea recta inter adoptantem, tanquam legalem patrem & adoptatum, tanquam filium, ejuſque deſcendentes uſque ad quartum gradum incluſive, & dicitur paternitas, quæ matrimonium dirimit, licet per emancipationem ſoluta fuerit adoptio *cit. Can. 1. Ita diligere*, *& L. Quin etiam*, *de ritu nuptiar.* ſive adoptio ſit perfecta, quæ adrogatio vocatur, ſive imperfecta ut notavi Sectione DCCXIII. §. *Nota 1. pag. 526.*

Itidem oritur in linea collaterali inter filios naturales legitimos adoptantis, & adoptatos tanquam inter fratres, & ſorores legales, *cit. cap. Siqua*, *& L. Qui in adoptionem ff. de optionibus*, & dicitur fraternitas, quæ expirat, expirante adoptione, *cit. cap 1. Si qua*.

Oritur inſuper inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac inter hunc, & uxorem adoptantis; & dicitur affinitas legalis, quæ durat etiam ſoluta adoptione, *L. Adoptivus*, *ff. de ritu nuptiar.*

VII. Ex affinitate, quæ oritur ex carnali copula, perfecta tamen, ideſt cum effuſione ſeminis intra vas naturale, tam licita, nempe conjugali, quam illicita, unius cum alterius conſanguineo, vel conſanguinea, etiam invita, ebria, aut dormiente *Can. 11. Extraordinaria pollutio*, *cauſ. 35. quæſt. 2. & 3. & Can. 1. Fraternitatis*, *ead. cauſ. quæſt.* 10. Quæ affinitas oritur inter conſanguineos fœminæ perfecte carnaliter cognitæ, & virum cognoſcentem, & inter hujus conſanguineos, & fœminam cognitam. Quæ ſi orta ſit ex copula conjugali, dirimit matrimonium uſque ad quartum gradum incluſive, *cap.* 8. *Non debet*, *de conſanguinit. & affinit.* ſi vero ex illicita, uſque ad ſecundum tantum pariter incluſive *Trident. cap.4. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* S.Pius V. Conſtit. *Ad Romanum*, 18. *Novemb.* 1566.

Eſt hic notandum, quod olim affinitas pariebat affinitatem, non autem hodie, *cit. cap. Non debet*. Unde valide contrahitur matrimonium a duobus unius familiæ fratribus cum duabus alterius familiæ ſororibus, a patre, & filio unius familiæ cum matre, & filia alterius familiæ.

VIII. Ex juſtitia publicæ honeſtatis, quæ oritur ex ſponſalibus validis de futuro, *cap. 3. Juvenis*, *cap.4. Ad audientiam*, *cap.8. Sponſam*, *de Sponſalib. & matrim. & cap. unico*, *Ex ſponſalibus*, *cod. tit. in VI.* Quæ dirimit matrimonium, non ut olim uſque ad quartum gradum, quacumque ratione invalida fuiſſent, excepto defectu conſenſus, *cit. cap. Ex ſponſalibus*, *& cit. cap. Sponſam*, ſed uſque ad primum tantum, ſi valida erant *Trident. cap.3. cit. ſeſs.* Quod impedimentum non aufertur, etiamſi ſponſalia valida diſſoluta fuerint mutuo conſenſu, ex declaratione Congreg. Conc. 6. Julii 1658. confirmata die 10. ejuſdem menſis, & anni ab Alex. XII. teſte Fagnan. ad *cap. Ad audientiam*, *de Sponſalibus num. 29.*

Oritur etiam hoc impedimentum ex quocumque matrimonio rato, etiam invalido, dummodo invalidum non fuerit ex defectu conſenſus, dirimitque matrimonium, ut olim ex *cit. cap. Ex ſponſalibus*, uſque ad quartum gradum incluſive, prout declaravit S.Pius V. Conſt. *Ad Romanum*, 1. Julii 1568.

IX. Ex ſervili conditione, quando quis ſcilicet liber nubit mulieri, quam liberam eſſe credit, cum tamen libera non ſit, ſed ancilla, *Can.4. Si quis ingenuus*, *cauſ.29. quæſt.2. & cap.4. Ad noſtram*, *de conjug. ſervor.* Valide vero contraheret, ſi ſciens, eſſe ancillam, ei libens nuberet, *Can.5. Si fœmina*, *cit. cauſ. & quæſt.*

Et hic notandum eſt ex mox citt. Teſtibus, quod validum eſſet matrimonium, initum inter duas perſonas ſervilis conditionis, etiam invitis dominis. Verum cum hodie rigoroſa ſervitus inter Chriſtianos in deſuetudinem abierit, ut notavi ad *tit. De conjug. Servor.* Sect. CXXX. pag. 82. & Sect. DCXCIX. ac DCC. pag. 519. hoc impedimentum locum amplius non habet.

X. Ex cultus diſparitate, diverſitatis nempe Religionis, ut ſi fidelis contrahat cum infideli, ſeu non baptizato, ex ſolo jure eccleſiaſtico, tradito potius, quam ſcripto, ut communiter tenent DD. ex uſu, & praxi Eccleſiæ, prout etiam declarat Bened. XIV. Conſt. *Singulari nobis*, 9. *Febr.* 1749. §§. *IX. & X.*

Circa matrimonium duorum infidelium valide contractum, & conſummatum, quid agendum ſit, quando unus ex conjugibus ad chriſtianam fidem converſus baptizetur, & alter in infidelitate remaneat, adeatur Conſtit. laudati Benedicti, *Apoſtolici miniſterii 17. Kalend. Octob.* 1747.

XI. Ex voto ſolemni caſtitatis, ſolemnizatum per ſuſceptionem Ordinis ſacri, aut per profeſſionem religioſam, emiſſam in aliquo Ordine regulari, a Sede Apoſtolica approbato, *cap. 1. de Diacono*, *cap. 2. Ex literarum*, *cap.3. Meminimus*, *cap.7. Inſinuante*, *qui Clerici*, *vel vovent. cap. 1. Si qui clericor. de Clericis conjug. cap. unic. Quod Votum*, *de Voto in VI. Trident*, *Can. IX. ſeſſ. XXIV. de matrim.*

Et notandum, quod votum per Ordinis ſuſceptionem ſolemnizatum dirimit matrimonium contractum poſt Ordinem ſuſceptum, non autem contractum ante, licet ſit ratum dumtaxat, non conſummatum, *Extravagant. Joann. XXII. cap. unic. Antiquæ*, *de voto*. Votum vero ſolemnizatum per profeſſionem religioſam dirimit etiam matrimonium ante contractum, ratum tantum, non vero conſummatum *Trident. Can. 6. cit. ſeſſ.*

XII. Ex Ordine ſacro, *cap.7. Conc. Lateranen. II. celebrati ſub Innocentio II. anno 1139. & cap. 8. de Monialibus*, *& cit. cap. de Diacono*, *Ex literarum*, *cap. Si qui clericorum*, *ac cap. 6. Cum olim*, *de Cleric. conjug. Trident. cit. Can. IX.*

XIII. Ex crimine nullum eſt matrimonium, quod eſt quadruplex. I. Homicidium alterutrius conjugis patratum a viro, ſeu muliere ex mutua machinatione ad finem contrahendi matrimonium poſt obitum innocentis, *can. V. Si quis vivente*, *cauſ.31. quæſt.1. cap.1. Laudabilem*, *de Converſ. infidel.* II. Homicidium alterutrius conjugis, etiam non conventum, cum adulterio ab utroque cognito, ad finem pariter contrahendi matrimonium, *cap. 2. Significavit nobis*, *cap. 3. Super hoc*, *& cap.6. Significaſti*, *de eo*, *qui duxit in matrim.* III. Adulterium conſummatum, ab utroque cognitum cum reciproca promiſſione, ſive ante, ſive poſt illud habitum, futuri matrimonii, licet ſine conſpiratione homicidii, *cap. 1. Propoſitum*, *cap. 4. Ex literarum*, *cap.6. Significaſti*, *cap.7. Veniens*, *cap.8. Si qui*, *de eo*, *qui duxit in matrim.* IV. Matrimonium attentatum cum adultero, vel adultera, conſtante primo matrimonio valido, etiam dumtaxat rato; quod crimen matrimonium dirimit, etiam defuncto

 adul-

adulteræ viro, aut adulteri uxore, ſi tamen utrique adultero innotuerit primum matrimonium validum, *cap.5. Cum haberet*, *cap. 7. Veniens*, *cap. 8. Si qui, cit. tit. De eo, qui duxit &c.*

XIV. Ex defectu præſentiæ Parochi proprii contrahentium, aut alterius Sacerdotis, ab eo deputati, & duorum teſtium, *Trid. cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* circa quam præſentiam notandum eſt.

I. Parochum proprium ſponſi, vel ſponſæ, eum eſſe, in cujus parochia ille, vel iſta habet domicilium, aut quaſi domicilium, *Cong. Conc. in Mutinen.* 18. *Novemb.*1702. & Conſtit. Benedicti XIV. *Paucis ab hinc 19. Martii* 1758. & ſufficere præſentiam ſolius parochi proprii ſponſæ, quando matrimonium contrahitur in hujus parochia; ſicuti & ſufficere præſentiam ſolius parochi ſponſi, ſi in ejuſdem parochia contrahatur. Cong. Conc. anno 1573. *lib. 1. Decretor. pag.*125. & laudatus Benedictus *Inſtit. eccleſiaſt. XXXIII. n.5.*

Quaſi domicilium autem contrahitur, quando quis ſpatio ſaltem unius menſis degerit in loco, ubi matrimonium celebrat, *cit. Conſtit. Paucis ab hinc*: dummodo tamen eo ſe tranſtulerit animo figendi domicilium.

II. Si alteruter ex contrahentibus duo domicilia in diverſis parochiis habeat, cum ſcilicet æqualiter, moraliter tamen, non arithmetice, in utroque degat, ſufficere præſentiam parochi, ſub cujus juriſdictione degit, quando nubet.

Nullum vero eſt matrimonium contractum coram parocho loci, ad quem ſe quis tranſtulit non animo figendi domicilium, ſed vel peragendi cauſa rem familiarem, vel ruſticandi, *Cong. Conc. In Romana* 22. *Februar.* 1631. *lib.XIV. Decretor. pag.*390. *In Abulen. & Urbinaten.* 1. *Decemb.*1640. *lib.XVI. pag.*456. & 457. *In Lauretana* 13. *Julii* 1725. & alibi paſſim. Sicuti etiam nullum eſt, ſi contractum fuerit ſine parocho, & teſtibus a tranſeuntibus per locum, in quo Trident. in puncto matrimonii non eſt promulgatum, vel ad illum a ſe transferentibus ſolo animo contrahendi ſine dicto parocho, & teſtibus, non mutato domicilio, ex declaratione ejuſdem Cong. 5. Septemb. 1626. confirmata ab Urbano VIII. in Brevi, edito 14. Auguſti 1627. & a Benedicto XIV. *Conſtit. Cum venerabilis*, 19. *Martii* 1758.

III. Etiam nullum eſt, ſi contractum fuerit coram parocho, & teſtibus, intereſſentibus præſentia dumtaxat phyſica, & materiali, nihil eorum, quæ aguntur, videntibus, vel audientibus, eadem Congreg. *in Lauden. matrim.* 28. *Jan.* 1678. *in Giennen. anno* 1581. *lib.III. Decretor. pag* 59. *in Romana ſuper dubiis matrimoniorum* 7. *Martii* 1700. & laudatus Benedictus *de Synod. Diœc. lib.*13. *cap.* 23. *num.* 1. Validum tamen eſt, ſi parochus affectaſſet non videre, aut non audire, aures ſibi obtrudendo, vel faciem velando, vel terga vertendo, dictus Benedictus *loco cit.num.*10. & noviſſime *in Carthaginen.matrim.* 1753. Sicuti etiam validum eſt, ſi tam parochus, quam teſtes ad intereſſendum non expreſſe vocati, neque ſponte, ſed vel fortuito, vel dolo, aut vi adacti audierint vel mutuum contrahentium conſenſum, vel ſigna hunc ſignificantia, *L. coram Titio*, *ff de verbor. ſignific. L. non multum ff. de Auctorit. tutorum L. teſtium*, *Cod. de teſtib. & cit. Giennen. ad V.*

Proprius vero parochus prætoris, Judicis, medici, facultatum profeſſoris, diſcipulorum, & famulorum, licet exeri ſint, ille eſt, in cujus parochia degunt, ſi per aliquod temporis ſpatium ibi morati fuerint, cum quaſi domicilium ibidem contraxerint, *Cong. Conc. in Abulen.* penes Garziam *de benefic. part.* 5. *cap.*7. *nu.*11. & Benedictus XIV. *cit. Inſtit. eccleſiaſt. XXXIII. num.* 10.

Proprius etiam parochus vagorum, qui nempe, relicto domicilio, ſedem alibi inquirunt, ille eſt, in cujus ditione degunt, cum matrimonium contrahunt *L. Ejus* §. *Celſus*, *ff. Ad municipalem*. Quid autem faciendum ſit parocho, antequam horum matrimonio interſit, adeatur *Trident. cap.VII. ſeſs.XXIV. de refor. matrim.* Vagorum vero nomine non veniunt peregrini, cum peregrinentur animo revertendi ad ſuum domicilium.

Proprius inſuper parochus carceribus detentorum ille eſt, in cujus parochia ſiti ſunt carceres: ſi tamen perpetuo, vel ad certum tempus in pœnam ibi detineantur, *L. filii*, §. *Ad municipalem*, non vero ſi detineantur dumtaxat, donec eorum cauſa a Judice per ſententiam definiatur *Cong. Conc. in Farfen. matrim.* 26. *Maii* 1707. tunc enim proprius eorum parochus ille eſt, in cujus parochia domicilium habent.

Ex decretis ejuſdem Cong. relatis a laudato Benedicto cit. Inſtit. XXXIII. rite contrahere poſſunt matrimonium, ut alibi jam notavi, coram parocho loci, intra cujus parochiæ limites degunt. I. Puellæ expoſitæ in hoſpitio ſpuriorum detentæ. II. Puellæ, quæ in aliis hoſpitiis, ſeu conſervatoriis ſervantur, & eorundem proventibus aluntur, licet per breve tempus diſcedant, ſuos domeſticos inviſuræ. Puellæ vero, quæ, data fide, & viro jam deſtinatæ, per conſanguineos invitæ monaſteriis detinentur, ex generalibus decretis *Cong. Epiſc. & Regul. cit. Inſtit.* relatis, extrahi debent ab iiſdem monaſteriis, licet Ordinario minime ſubjectis, ut contrahere poſſint coram parocho, cujus ditioni paterna ædes adjecta judicabitur. Quod ſi difficile ſit ad extractionem devenire, illæque in alia parochia domicilium non habeant, tunc matrimonium contrahent coram parocho, intra cujus parochiam ſitum eſt monaſterium: ſi vero proprium domicilium habeant, coram hujuſmodi domicilii parocho contrahent, ut probat idem Benedictus loc. cit.

Quis autem debeat aſſiſtere matrimonio, quod aliquando ineundum eſt ab iis, qui in Xenodochiis in gravi vitæ periculo verſantur, ut animæ ſaluti proſpiciant, an ſcilicet capellanus, vel parochus, in cujus ditione illa ſita ſunt, magna eſt contentio inter DD. ideoque ſtandum erit in tali caſu declarationi, ſeu deputationi Ordinarii, ut ibidem ſentit idem Pontifex. Verum tunc monendus erit ægrotus, ne ſanitati reſtitutus ad uxorem accedat, donec paruerit iis, quæ a S. Officio præſcribuntur circa juramentum ab eo præſtandum de ſua libera conditione, cæteriſque impedimentis, juxta Inſtructionem d. Tribunalis, jam a me impreſſam poſt Sect.DCLVI. pag.491. quam tamen in tali vitæ periculo locum habere non poſſe credit laudatus Pontifex, ſi temporis ſpatium non ſuppetat ad illam executioni mandandam.

Validum eſt etiam matrimonium contractum coram proprio parocho, licet juxta communiorem ſententiam, aut non ſit Sacerdos, aut ſit ſuſpenſus, aut excommunicatus, etiam non toleratus, cum cenſuræ non tollant titulum parochiæ, commun. Aut pariter, ſi ei interdictum ſit ab Ordinario *Cong. Conc. in citat. Giennen. ad I.* aut item, ſi ſit vitæ criminoſæ, vel cum occulto defectu tituli, dummodo ex errore communi habea-

habeatur pro parocho, *L. Barbarius*, 3. *ff. de Offic. Prætor.*

Et notandum, quod non obſtantibus his defectibus, poteſt ex eadem ratione loco ſui deputare alium Sacerdotem, ſive ſecularem, ſive regularem ad aſſiſtendum matrimonio, etiam extra fines ſuæ parochiæ, imo & diœceſim, quemadmodum & ipſe poteſt, cum hæc aſſiſtentia non ſit actus juriſdictionis contentioſæ, ut cum communi Fagnan. *in cap. Quod nobis*, *num.* 33. *de Cland. deſponſ.* abſque tamen conſuetis ſolemnitatibus, quæ adhiberi non poſſent ſine licentia illius parochi, in cujus parochia aſſiſtentiam præberet, cum tunc exerceret juriſdictionem in alieno territorio, commun.

Notandum eſt etiam, quod ſi parochus loco ſui deputaret aliquem Sacerdotem ad generalem Sacramentorum adminiſtrationem, cenſeretur etiam incluſa facultas aſſiſtendi matrimonio, ut cum communi & praxi tenet Sanchez, relatus a Maſchat. *Inſtit. Canon. de Cland. deſponſat. num.* 17. cum talis generalis commiſſio, ſeu deputatio non prohibeatur a Tridentino.

IV. Nullum pariter eſt matrimonium, ſi teſtium præſentia fuerit ſucceſſiva & non ſimultanea, *Trid. cap.* 1. *ſeſs. XXIV. de reform. matrim.* Nulla autem in his requiritur peculiaris qualitas præter uſum rationis, cum Trident. nullam determinet. Unde poſſunt eſſe teſtes impuberes, conſanguinei domeſtici, Religioſi, fœminæ, excommunicati, infames, hæretici, & alii etiam ex jure poſitivo inhabiles ad ferendum teſtimonium, *arg. cap.* 6. *de Hæreticis in VI.*

XV. Ex capite tandem raptus fœminæ nullum eſt matrimonium, quamdiu rapta eſt in poteſtate raptoris, *Trident. cap. II. ſeſs. XXIV. de reform. matrim.* quæcunque ea ſit, ſive virgo, ſive corrupta, ſive vidua, ſive meretrix, cum Trident. generaliter loquatur, & reſpiciat dumtaxat ad libertatem matrimonii, non ad raptæ qualitatem. Quod vero impedimentum locum non habet, quoties mulier poſt tractatum de matrimonio contrahendo, vel poſt ſponſalia de futuro conſentiens abducatur a domo patris, aut tutoris, his licet invitis *cap.* 6. *Cum cauſa, de raptoribus*: nec quoties rapta ſit ad alium finem, quam ad matrimonium contrahendum, ut ex declaratione Cong Conc. 23. Junii 1586.

Circa impedimenta, matrimonium impedientia, vide notata ad *cap.* 12. *Literis*, *tit. de Præſumptionib.* Sect. CCLXIX. pag. 177.

APPENDIX II.

PRAXIS SERVANDA

Pro obtinenda facultate a S. Pœnitentiaria convalidandi matrimonium, nulliter contractum, juxta Inſtructionem

BENEDICTI XIV.

Exaratam in Inſtitutione eccleſiaſtica in ordine la LXXVII.

CUM difficile admodum ſit ei, qui nulliter matrimonium contraxit, ad S. Pœnitentiariam pro illius revalidatione recurrere, & idcirco munus ſit parochi, aut confeſſarii, ſupplicem ad eam libellum dirigere, ne in ejuſdem Pœnitentiariæ reſcriptis executioni demandandi ſerror obrepat, ſequentia ab eodem parocho, vel confeſſario obſervanda ſunt.

In dicto ſupplici libello, latino, vel italico idiomate exarato, ad Cardinalem majorem Pœnitentiarium dirigendo, res tota cum ſuis cauſis, & neceſſariis circumſtantiis fideliter eſt declaranda. In eo reticetur nomen illius, qui diſpenſationem poſtulat; cujus loco ponitur litera N. locus tamen deſignatur, ubi dantur literæ, & nomen, ac cognomen illius, ad quem reſponſum dari poſſit.

Si confeſſarius, vel parochus deprehenderit, conjuges conſcios eſſe impedimenti occulti, curare debet, ut clam, & caute (ne ex occulto fiat publicum) ſeparentur, donec obtenta fuerit a S. Pœnitentiaria diſpenſatio: ſi enim eſſet publicum, diſpenſatio non a Pœnitentiaria, ſed a Dataria obtineri deberet.

Quando diſpenſationis literæ ad confeſſarium diriguntur cum clauſula: *Diſcreto viro confeſſario, magiſtro in theologia, vel decretorum doctori, ex approbatis ab Ordinario*, duo ſimul requiruntur in earum executore, 1. ſcilicet quod lauream doctoralem in theologia, vel in jure canonico ſit conſecutus in aliqua Univerſitate, 2. quod ſit approbatus ad excipiendas ſacramentales confeſſiones ab Ordinario, in cujus territorio executurus eſt hujuſmodi literas. Idque requiritur etiam in Regularibus, non habentibus privilegium. Propterea non ſufficit, quod hi ſint approbati ab Ordinario ad confeſſiones, ac theologiam, ſeu jus canonicum profiteantur, aut doceant; neque quod magiſtri titulo inter ſuos fruantur; neque quod in alterutra, vel etiam in utraque facultate ſint licentiati, ut contra Rotarium *Theol. Regul. tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 1. *pun.* 9. *num.* 25. docet communis opinio. Ex privilegio tamen Ven. Innocentii XI. in Conſt. *Exponi* 17. *Novembris* 1679. eas exequi poſſunt veri Lectores jubilati Min. Obſerv. qui ſcilicet triennio philoſophiam, & decennio theologiam legerint; non ſic qui per minoris temporis ſpatium legerunt, ac ſolis literis Generalis lauream jubilationis obtinuerunt, ut animadvertit Mattheuccius *Offic. cur. cap.* 31. *n.* 34. Eodem privilegio gaudent ex conceſſione Greg. XIII. 3. April. 1582. PP. Societ. Jeſu per Præpoſitum generalem, vel de ejus licentia per alium ſuperiorem ejuſdem Societatis deſignati, & per Ordinarios locorum approbati. Quæſtio eſt, an Regulares participantes de hoc privilegio Patrum Societatis Jeſu, eodem beneficio fruantur? & ſententia affirmativa videtur communis, ac de Mendicantibus Ordinibus in eodem commu-

communicantibus expreſſe affirmant Marcus Paulus Leo in *Praxi ad lit. M. Pœnit. par. 1. de For. vot. pag. 15. de Juſtis*, *de diſpen. matr. lib. 1. cap. 8. numero* 104. aliique paſſim, ex Pyrrho Corrado *in Prax. diſp. apoſt. lib. 8. cap. 10. num.* 30. hoc peculiariter adnotantes, quod diſpenſatio matrimonialis facienda eſt *audita ſacramentali confeſſione*, *& non aliter*, ſiquidem tempore Pontificatus Pauli V. introducta fuit in formulam, talis clauſula, quæ de ſtylo Curiæ evaſit neceſſaria, proindeque ſervanda: quidquid in contrarium ante hujuſmodi introductionem, ac ſtylum, ſcripſerint Sanchez, Merolla, & alii, quoad hoc propterea non audiendi, ut videbimus.

Si prædictæ literæ conſignatæ, & ſimul apertæ fuerint a confeſſario, ut ſupra, non laureato, non idcirco novæ erunt poſtulandæ, ſed tantum primæ alicui ſunt tradendæ, qui ſupradictis qualitatibus præditus ſit.

Diſputant DD. an pollens facultate eligendi quemlibet inter confeſſarios, ſi poſtquam dictas literas aperiendas tradiderit alicui confeſſario, aut doctori, eas poſſit repetere, ſimulque illarum executionem alteri committere, Paulus Leo in voce *Literæ num.* 8. probat, tuto repeti poſſe, quoties primus confeſſarius imperitus, ignaruſque deprehenditur.

Literæ diſpenſationis ſemper munitæ ſunt clauſulis, expreſſis in ſequenti exemplari, vel ſimilibus.

Sacra Pœnitentiaria tibi confeſſario a latrice electo, facultatem concedit, ipſam latricem. I. Si expoſita veritati nitantur. II. Audita prius ejus ſacramentali confeſſione, ac remota occaſione amplius carnaliter peccandi cum dicti viri fratre, a quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, quibus propter præmiſſa quomodolibet innodata exiſtit, inceſtus reatu, & exceſſibus hujuſmodi, auctoritate Apoſtolica abſolvendi hac vice in forma Eccleſiæ conſueta. III. Et dummodo præfatum primi affinitatis gradus impedimentum ex illicita hujuſmodi copula proveniens, occultum ſit. IV. Aliudque canonicum non obſtet, cum eadem latrice, ut præmiſſis non obſtantibus, matrimonium cum recenſito viro. V. De nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita caute, ut latricis delictum uſquam detegatur. VI. Et uterque inter ſe de novo, ſecreto ad vitanda ſcandala, renovato conſenſu, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licite valeant, pari Apoſtolica auctoritate, miſericorditer diſpenſandi, prolem ſuſceptam, ſiqua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo, & reſpective nunciando. VII. Injuncta ei pro modo culpæ gravi pœnitentia ſalutari, & confeſſione ſacramentali ſemel quolibet menſe, per tempus arbitrio tuo ſtatuendum, aliiſque injunctis, de jure injungendis. VIII. In foro conſcientiæ, & in ſacramentali confeſſione tantum, & non aliter. IX. Ita, quod hujuſmodi abſolutio, & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ei ſuffragentur. X. Nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut literis datis. XI. Sed præſentibus ſub pœna excommunicationis, latæ ſententiæ, ſtatim per te poſt executionem laceratis.

I. Quoad clauſulam = *Si expoſita veritati nitantur* = Quilibet confeſſarius, earundem literarum executor, maxime attendere debet, antequam ad illarum executionem deveniat, ut impedimento ligatus, verum cum omnibus neceſſariis circumſtantiis in ſupplici libello expoſuerit: diſpenſatio enim non pro foro conſcientiæ tantum, ſed pro mixto etiam conceditur. Quapropter, ne incommodum hoc ſequatur, confeſſarius prius monere debet diſpenſationem petentem, ut nihil a veritate diſſonum exponat; non tamen jusjurandum ab eo exigere debet, reprobata circa hoc Pontaſii opinione. Quodſi illi conſtet, falſum fuiſſe expoſitum Majori Pœnitentiario, a diſpenſationis executione omnino abſtineat, licet mendaciter contrarium ab oratore afferatur: dummodo tamen falſitatem ex ſacramentali confeſſione non deprehenderit.

II. Quoad clauſulam = *Audita prius ejus ſacramentali confeſſione* = Hæc ita arctat, ut ſub pœna nullitatis diſpenſatio non aliter executioni demandari debeat; cum appoſita ſit tamquam conditio, ſine qua non, quod magis confirmatur ex hac altera clauſula, circa finem tranſcripti exemplaris addita = *In foro conſcientiæ, & in ſacramentali confeſſione tantum, & non aliter* =.

III. Quoad clauſulam = *Dummodo præfatum impedimentum occultum ſit* = Vi hujus ſimplicis clauſulæ (non addito ſcilicet adverbio (*omnino*) licet impedimentum pauciſſimis ſit notum, adhuc cenſetur occultum, juxta Fagnanum, Marcum Paulum Leonem, Theſaurum, Navarrum, & præcipue Syrum, *in Praxi exec. ejud. Pœnit. pag.* 269. ibi = Si delictum ſit notum duobus, vel tribus alicujus loci, aut communitatis, aut capituli, occultum cenſetur, ſi in oppido ſit notum quinque, aut ſex perſonis, in civitate numero 7. aut 8. adhuc cenſetur occultum = Quod tamen Fagnan. in *cap. Veſtra*, *de cohabit. Cleric. & mulier. num.* 120. impugnat, ſi dicta clauſula munita ſit adverbio *omnino*, videlicet, dummodo impedimentum *omnino* occultum ſit. Illud vero monent Navarrus, & Theſaurus, ut confeſſarius abſtineat a diſpenſationis executione, quando prudenti conjectura intelligit, crimen, ſeu impedimentum, quod paucis antea notum erat, poſt breve tempus fieri poſſe publicum. Plerumque autem a S. Pœnitentiaria addi ſolet ly (*omnino*) cum impedimentum (ſunt verba Benedicti cit. Inſtit. §. XLIV.) = criminis diſpenſandum proponitur, potiſſimum cum uterque conjux novo matrimonio copulatus, necem prioris conjugis molitus fuerit: dummodo impedimentum omnino occultum ſit, quod uterque oratorum in morte dicti mariti machinatus ſit, & plene ignoretur, quod ejus mors inde ſecuta ſit, & delinquentibus ſolum innoteſcat =.

Quando impedimentum publice in eo loco cognoſcitur, in quo contractum fuit, ſive alibi, hoc caſu, licet occultum ſit, ubi degunt diſpenſationem petentes, tamen juxta Navarri doctrinam *Manuduc. pract. lit. S. Pœnit. pag.* 20. *& ſeq.* diſpenſatio executioni non eſt demandanda, niſi in ſupplici libello declaratum fuerit, crimen eſſe alicubi publicum. Qua propter pro gratia, iterum obtinenda, denuo recurrendum erit ad Pœnitentiariam, & quod reticitum fuit, manifeſtandum.

Impedimentum, quod fuit aliquando publicum, temporis diuturnitate occultum fieri poteſt; ac proinde S. Pœnitentiariæ diſpenſatione poterit relaxari; dunmodo tamen quoad matrimoniales diſpenſationes decennium effluxerit.

Ut dignoſcatur, an occultum cenſeri debeat impedi-

pedimentum, quod Theologi materialiter publicum, formaliter vero occultum appellant, diſtinguendum eſt; & affirmative ſentiendum, quoties factum, in ſe publicum, eſt occultum, tam ratione criminis, quam pœnæ, ſeu impedimenti; negative autem, quando factum eſt publicum ratione criminis, ſed occultum ratione pœnæ, ſeu impedimenti. Juxta hanc autem diſtinctionem procedere Pœnitentiariæ praxim teſtantur *Theſaurus de pœn. eccleſiaſt. cap.25. part.1. §. Advertendum ſecundo*, & Benedictus *cit. Inſtit. §. XLVIII.*

Licet crimen, ſeu impedimentum deductum fuerit ad forum contentioſum, occultum tamen cenſetur a S. Pœnitentiaria, quando reus in eodem foro per judicis ſententiam abſolutus fuit, vel tamquam repertus innocens, & non culpabilis, vel ex hactenus deductis, vel ab obſervatione judicii, vel demum tamquam non repertus culpabilis, nec de jure punibilis: ſecus quando in libertatem redditus fuit cum cautione de ſe repræſentando, Fagnan. *ad cit. cap. Veſtra*, & laudatus Benedictus *cit. Inſtit. §. XLIX.*

Cæteri, qui de his rebus ſcripſerunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioſo examinatur, ſi forte ex ſupradictis ſententiis per falſos teſtes, aliaſque rationes, ab æquitate abhorrentes, comparetur; nam licet hoc pacto ſemper impedimentum ſuperſit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipſum quibuſdam tenebris obducitur.

Notandum vero eſt, quod ſi prædictæ clauſulæ = *Dummodo præfatum impedimentum occultum ſit* = unita fuerit hæc altera = *& ſeparatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo*, cum apposita eſſet tamquam conditio, ſine qua non, valide deveniri non poſſet ad diſpenſationem, ſi abſque hoc ſeparatio fieri poſſet.

Sapienter autem conditionate a S. Pœnitentiaria præciperetur ſeparatio = *ſi (nempe) fieri poſſet abſque ſcandalo* = etenim ſi matrimonium publice contractum fuerit = procul dubio (ita Benedictus *citata Inſtit. §. LX.*) veri conjuges exiſtimantur; ideoque, ſi ſejungantur, admirationem id populo, & ſcandalum concitabit. At vero id continget, ſi domicilii, non autem, ſi *thori* ſeparatio præſcribatur; nam ſi jubeantur ejuſmodi conjuges fraterno tantum amore ſe proſequi, donec obtineant diſpenſationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim, ſi mulier impedimenti ſit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali ſuſpicabitur. Sin autem uterque ipſum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet. *Animadvertas (inquit de Juſtis)* quod rariſſime, aut nunquam erit neceſſarium experiri, an poſſint conjuges ſeparari, & honeſte vivere, tanquam frater, & ſoror, quia ſæpe ex hujuſmodi ſeparatione oriuntur ſcandala, & periculum incontinentiæ, ſicut etiam ex habitatione, dicto modo facta. Itaque judicamus a parocho, qui literas a Pœnitentiaria, & facultatem expoſcit, vel ab aliis expoſci deprehendit, monendos eſſe conjuges (ſi impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui rei conſcius eſt, ne in copulam conſentiat, donec diſpenſatio reddatur. Monendus eſt (ait Navarrus) a confeſſario, ne prius conſentiat in copulam, quam contrahat matrimonium, renovato conſenſu; quia tunc, quamvis abſolutio, & diſpenſatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante matrimonium in copulam conſentiret =.

IV. Quoad clauſulam = *Aliudque canonicum non obſtet* = Per hanc denotatur, nullam eſſe expreſſi in precibus impedimenti diſpenſationem, ſi aliud reticitum fuit; ita, ut ſi matrimonium nondum ſit contractum, ullo modo contrahi nequeat: ſi vero contractum fuerit, & impedimentum reticitum pro publico habeatur, conjuges ſeparari omnino debent, donec rurſus ad Datariam confugerint, vel ad ipſam Pœnitentiariam, ſi idem impedimentum adhuc occultum remanet. Quapropter literarum executor, antequam eas exequatur, exquirere debet, utrum aliud impedimentum ſubſit, præter jam S. Pœnitentiariæ declaratum.

V. Quoad clauſulam = *Viro* (aut muliere, ſi vir diſpenſationem petat) *de nullitate prioris conſenſus certiorato* = Per hæc verba ſatis evincitur eſſentialis conditio ad convalidandum matrimonium, vigore ablativi abſoluti, quidquid in contrarium nonnulli ſenſerint.

Plura adhiberi poſſunt remedia, recenſita a Bened. XIV. in laudata Inſtitut. a §. LXXI. ad LXXII. quæ pariter locum habent, quando unus ex conjugibus per vim, ſeu metum in matrimonium conſenſit, & hujus nullitas, ex metu reſultans ab uno ex dictis conjugibus ignoratur. Ex omnibus autem remediis probabilius, & tutius juxta Theologorum, ac præfati Benedicti ſententiam in utroque caſu eſt, quod literarum executor moneat conjugem impedimenti conſcium, qui diſpenſationem obtinuit, ut comparti libere aperteque declaret, ſe non rite matrimonio conſenſiſſe; ideoque oportere conſilio confeſſarii, & internæ tranquillitatis cauſa, ut ambo conſenſum renovent, ſeque id libenter facturum oſtendat: quod ſi alter conjux eandem patefaciat voluntatem, id ſatis erit, ut novus conſenſus juxta præſcriptam normam elicitus intelligatur. Atque ita ignarus conjux matrimonium irritum cognoſcit, & crimen, ex quo idem impedimentum provenit, in tenebris remanet, abſque eo quod ullum mendacium admiſceatur; cum jure dici poſſit, non præſtitum fuiſſe conſenſum, qui rite præſtitus non fuit, juxta unaniem Theologorum ſententiam.

Si vero conjux, impedimenti conſcius, ex vehementiſſimis, & ſaltem moraliter certis conjecturis, ac circumſtantiis ſuſpicet ne conjux ignarus de irrito matrimonio, poſtea certior factus, novum conſenſum dare recuſet, ſolutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi, tamquam ſpurii habe-rentur, aliaque inde ſequerentur incommoda; hoc certe caſu, ut omnis timor abjiciatur, ſimulque conſcientiæ conſulatur tranquillitati, hæc a parocho, & confeſſario reſpective, illi, qui diſpenſationem obtinuit, ſunt inſinuanda. I. Pro certo haberi debet, legitimam cenſeri prolem, quando impedimentum non innoteſcit, & unus ex conjugibus rite contractum fuiſſe matrimonium arbitratur coram parocho celebratum. II. Quando revera ex ſupradicta renovatione conſenſus graviſſima provenirent incommoda ad majorem Pœnitentiarium iterum eſt recurrendum, qui ſane magnis recenſitis difficultatibus adductus, vel aliquid de ſeveritate remittet, vel neceſſarias facultates a Pontifice poſtulabit: qui, ſi non agitur de impedimento erroris perſonæ, quod ad naturale jus refertur, ſed de aliis a jure ſcripto ſtatutis, non ſolum de medio auferre poterit incommoda ex invalido matrimonio ſecuta, legitimam etiam prolem, ſi opus fuerit, declarando, ſed etiam ob naturalem conſenſum ab ini-

ab initio præſtitum, diſpenſare poterit, ſi velit, a nova ejuſdem conſenſus præſtatione (& ſic abſque onere certiorandi partem) ut in ſæpedicta Inſtitut.

Et hic monitum velim parochum, aut confeſſarium, ut quoties dicta incommoda, & ſcandala certitudine ſaltem morali obfutura dignoſcat, eodem tempore, quo ad Sacram Pœnitentiariam pro facultate convalidandi matrimonium recurrit, ea ſimul in ſupplici libello exponat, ne cogatur iterum ad eandem recurrere pro obtinendis ſecundis literis; potiſſimum, ſi periculum ſit in mora.

VI. Quoad clauſulam = *Et uterque inter ſe de novo, ſecreto ad vitanda ſcandala, renovato conſenſu* = Vigore hujus clauſulæ renovandus eſt quidem mutuus conſenſus, ſed ſine parochi, & teſtium interventu (imo etiam ſine præſentia exſecutoris literarum S. Pœnitentiariæ) hæc enim ſolemnitas ſolum requiritur, quando matrimonium contractum fuit coram dictis parocho, & teſtibus cum impedimento publico, ut decrevit eadem S. Pœnitentiaria auctoritate S. Pii V. prout ex authenticis documentis id tamquam certum oſtendit Benedictus XIV. in cit. Inſtitutione §. LXIII.

VII. Quoad clauſulam = *Injuncta ei pro modo culpæ gravi pœnitentia ſalutari, & confeſſione ſacramentali, ſemel quolibet menſe per tempus, arbitrio tuo ſtatuendum, aliiſque injunctis de jure injungendis* = Hæc pœnitentia injungi debet a confeſſario executore, juxta arbitrium boni viri, regulatum a jure, & precipue ſpectatis conditione, ætate, & ſexu illius, cui pœnitentia ipſa injungitur. Menſtrua autem pœnitentia, ſingulis menſibus peragenda numquam prætermitti poteſt ſine gravi peccato. Idem militat de aliis pœnis, infligi ſolitis.

VIII. Quoad clauſulam = *In foro conſcientiæ, & in ſacramentali confeſſione tantum, & non aliter* =

Vi hujus clauſulæ diſpenſatio non aliter executioni demandari debet, quam in ſacramentali confeſſione poſt impertitam a cenſuris, & peccatis abſolutionem, cum appoſita ſit, tamquam conditio, ſine qua non, ut præſeferunt *ly tantum*, *& non aliter*.

IX. Quoad clauſulam = *Ita, quod hujuſmodi abſolutio, & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ei ſuffragetur* = Hujus clauſulæ vi, ſi contigerit, etiam poſt contractum matrimonium, vigore diſpenſationis, impedimentum ex occulto publicum fieri, poterit loci Ordinarius contra conjuges procedere, & erunt ſeparandi. Hac tamen ſeparatione non obſtante, ii adhuc in foro conſcientiæ ſunt veri conjuges; & ſi tempore ſeparationis, remoto ſcandalo, debitum conjugale ſibi invicem reddant, nullius criminis rei erunt; per obtentam enim diſpenſationem, impedimentum, quod tunc erat occultum, vere ſublatum fuit. Quinimo, ſi Epiſcopus moneatur ſecreto ab eo, qui Pœnitentiariæ literas executioni demandavit, de obtenta diſpenſatione, ejus teſtimonio debet omnino aquieſcere, nec ullam afferre diſpenſatis moleſtiam; alias recurritur ad Cardinalem Majorem Pœnitentiarium, qui eidem Epiſcopo injunget, ut ab omni moleſtia, judicioque abſtineat. Ita Benedictus XIV. in laudata Inſtit. §. LI.

X. Quoad clauſulam = *Nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut literis datis* = Satis proviſum eſt in explanatione clauſulæ numero VI. contentæ.

XI. Quoad clauſulam tandem = *Præſentibus ſub pœna excommunicationis, latæ ſententiæ, ſtatim per te poſt executionem laceratis* = Hanc clauſulam S. Pœnitentiaria omittit, quando vir, & mulier ſimul impudice viventes, vulgo pro conjugibus putati, ab ea obtinent facultatem matrimonium ineundi coram parocho, & teſtibus, conſuetis omiſſis proclamationibus, in quo caſu eadem S. Pœnitentiaria in ſuis literis ſolum parocho indicit (non ſimplici confeſſario, qui, cum agitur de matrimonio ineundo pœnitentes remittere debet ad parochum) ut matrimonium jam initum adnotet in conſueto libro, eum in finem, ut, ſi forte ejuſdem matrimonii fides requiratur, hanc facere poſſit, ſeq. tueatur iiſdem literis, quas ſecreto apud ſe retinebit.

Quando vero concubinarii pro veris conjugibus habiti ligantur impedimento dirimente, tunc S. Pœnitentiaria duas ſeorſum literas concedit: in primis diſpenſat ſuper impedimento, additque laceratis: in ſecundis tribuit parocho facultatem, ut ineatur matrimonium coram ſe, & teſtibus abſque mandato eas lacerandi, ſimulque jubetur in libro adnotare idem matrimonium, ea diligentia, quam Benedictus XIV. præſcribit in Conſt. de matrimoniis conſcientiæ, quam leges poſt, *cap. II. Quod nobis, de Clandeſtin. deſponſ.* Sect. DCLXXIV. Atque ita tum conjugum, procreatorumque liberorum, tum ejuſdem parochi indemnitati conſulitur.

Quibus omnibus ſerio, & accurate perpenſis, poſtquam hujuſmodi literarum exſecutor conſueta verba abſolutionis pronunciaverit (ſi agitur de matrimonio ineundo, in quo caſu executor eſt parochus, non ſimplex confeſſarius utatur hac formula = *Et inſuper auctoritate Apoſtolica, mihi ſpecialiter delegata, diſpenſo tecum ſuper impedimento, ut præfato impedimento non obſtante, matrimonium cum dicta muliere publice, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, conſummare, ac in eo manere licite poſſis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen* =.

Inſuper, eadem auctoritate Apoſtolica, prolem, quam ex matrimonio ſuſceperis, legitimam fore nuncio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Si vero agatur de matrimonio jam inito, parochus, vel confeſſarius utatur hac ſequenti = *Et inſuper auctoritate Apoſtolica, mihi ſpecialiter delegata, diſpenſo tecum ſuper impedimento, ut eo non obſtante, matrimonium conſummare, & in eo remanere licite poſſis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Et pariter, eodem auctoritate Apoſtolica, prolem, ſi quam ſuſcepiſti, & ſuſceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen* =.

His, peractis literas, ſeu diploma dilaceret, ſi illud indicatur *laceratis*, ex explanatione hactenus expoſitarum clauſularum, executor earundem literarum, ſive parochus ſit, ſive ſimplex confeſſarius reſpective, regulam ſibi figere poterit pro intellectu aliarum clauſularum, quas juxta diverſi facti ſpeciem, & circumſtantias S. Pœnitentiaria apponere cenſuerit.

Finis Decretalium, ex Libro IV. excerptarum.

PARS

PARS PRIMA

EX LIBRO V. DECRETALIUM

TITULUS I.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denuntiationibus.

SECTIO DCCXLII.

CAPUT II. SI QUIS EPISCOPUS, *ex Decretali Felicis I. non II. juxta Gonzalez, Epiſcopis per Galliam conſtitutis reſcripta.*

SI quis Epiſcopus ab illis accuſatoribus, qui recipiendi ſunt, accuſatus fuerit, poſtquam ab eis charitative conventus fuerit, ut cauſam emendet, & eam corrigere noluerit: non olim [ideſt non ante] ſed tunc ad Primates cauſa ejus canonice deferatur.

In hac Decretali præcipitur, cauſas criminales Epiſcoporum deferendas eſſe ad Primates, ideſt Patriarchas. Verum hodie ex Concilio Trident. earum delatio, & cognito privative ſpectat ad Romanum Pontificem, ut etiam uſque a ſeculo II. in uſu erat; quandoquidem Comprovinciales, & Metropolitani audire tantum poterant eaſdem cauſas, ſed non definire, prout ex *Can. VII. Quamvis, cauſ. III. quæſt. VI.*

Circa dictas cauſas laudatum Trident. ſtatuit.

I. Epiſcopos non eſſe citandos, ut perſonaliter compareant, niſi ex cauſa, ex qua deponendi, aut privandi eſſent, *cap. VI. ſeſſ. XIII.* ibi.

Epiſcopus, niſi ob cauſam, ex qua deponendus, ſive privandus veniret, etiamſi ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, vel accuſationem, ſive alio quovis modo procedatur, ut perſonaliter compareat, nequaquam citetur, vel moneatur.

II Non eſſe in cauſa criminali teſtes contra eos recipiendos, niſi conteſtes, & bonæ converſationis, exiſtimationis, & famæ fuerint, hoſque graviter puniendos eſſe, ſi odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depoſuerint, ut *cap. VII. ejuſdem ſeſſ.* ibi.

Teſtes in cauſa criminali ad informationem, vel indicia, ſeu alias in cauſa principali contra Epiſcopum, niſi conteſtes, & bonæ converſationis, exiſtimationis, & famæ fuerint, non recipiantur: & ſi odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depoſuerint, gravibus pœnis multentur.

III. Eorundem Epiſcoporum cauſas, quando pro objecti criminis qualitate comparere debent, coram Pontifice referendas, ac per ipſum terminandas eſſe, ut *cap. VIII. cit. ſeſſ.* ibi.

Cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipſum terminentur.

Et *cap. V. ſeſſ. XXIV. de reformat.* ibi.

Cauſæ criminales graviores contra Epiſcopos, etiam hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, ab ipſo tantum Summo Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur.

IV. Ut cauſæ, quæ contra præfatos Epiſcopos criminaliter accuſatos extra curiam neceſſario committuntur, nemini committi debent, niſi Metropolitano, aut Epiſcopo, ſpeciali commiſſione ipſius Papæ manu ſignata, eligendo, pro ſumenda facti inſtructione, ſententia definitiva ipſi ſoli Papæ reſervata, ut mox cit. *cap. V.* ibi.

Quod, ſi ejuſmodi ſit cauſa, quæ neceſſario extra romanam Curiam ſit committenda; nemini prorſus ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis, a Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc vero commiſſio, & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata; nec unquam plus his tribuat, quam ut ſolam facti inſtructionem ſumant, proceſſumque conficiant

ficiant, quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmitttant: reſervata eidem Sanctiſſimo ſententia definitiva. Cætera alias ſub fel. rec. Julio III. ſuper his decreta, necnon & Conſtitutio ſub Innocentio III. in Concilio generali, quæ incipit. *Qualiter*, *& quando*, quam ſancta Synodus in præſenti innovat, ab omnibus obſervetur.

V. Tandem ſtatuit, & declarat, ut ſi dictæ cauſæ criminales ſint minores, cognoſcantur tantum, & terminentur in provinciali Concilio, vel a deputandis per dictum Concilium, eodem *cap.V.* ibi.

Minores vero criminales cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantum provinciali cognoſcantur, & terminentur, vel a deputandis per Concilium provinciale.

Nota I. Circa citationem, & monitionem, de qua loquitur ſupra allatum *cap. VI. ſeſs. XIII.* juxta Gonzalez *ad regulam VIII. Cancellariæ*, *Gloſſa XLI. n.* 5. intelligi debere de Epiſcopis non reſidentibus = Epiſcopos autem reſidentes, etſi cauſa ſit atrociſſima, v. g. hæreſis, aut læſæ majeſtatis, non poſſe citari, aut moneri ad perſonaliter comparendum, niſi de expreſſa commiſſione, & ſpeciali, manu Papæ ſignata =.

Nota II. Etiam cauſas criminales minores Epiſcoporum deferendas eſſe ad Summum Pontificem, & ab ipſo definiendas, quando Concilium provinciale vel numquam, vel niſi poſt longum tempus convocatur; ne remaneant indeciſæ, vel dicantur ſuſpenſæ.

Ad hunc finem Sixtus V. erexit Congreg. S.R.E. Cardinalium ſuper conſultationibus Epiſcoporum, quæ eſt duodecima, inſerta in Conſt. *Immenſa* 1. *Feb.* 1587. eidemque facultatem conceſſit in Conſtit. 74. quæ incipit: *Eximiæ*, cognoſcendi cauſas Epiſcoporum; in quibus tamen non requiritur diſcuſſio formalis proceſſus (in his enim ſe non ingerit, ut declaratum eſt etiam in reformatione ultima Innocentii XII. & controverſias eorundem, etiam a ſubditis promotas, ac teſtatur Petra *tom.* 1. *Commentar. ad Conſtit.* 2. *Leonis IX. Sect.* 1. *n.* 36. de facto ita ſervari in praxi præviis recurſibus contra Epiſcopos, ſupplicibuſque libellis partium; ut ſcilicet præfati Eminentiſſimi PP. cum matura conſideratione, ac diligenti informatione extrajudiciali, paſſim edant reſcripta opportuna, quoad exceſſus, vel indemnitatem Epiſcoporum. Subdit nihilominus idem Petra, pluribuſque oſtendit, facultatem cognoſcendi cauſas, etiam majores Epiſcoporum, & quorumcumque Prælatorum exemptorum, etiam archiepiſcopali, primatiali, vel majori eccleſiaſtica dignitate præditorum, competere Auditori Cameræ, tum ex quadam Conſtit. Gregorii XIV. cum ex alia Pauli V. quæ eſt 28. ejuſdem incip. *Eximiæ tom.* 3. *Bullar.* ubi revera §. 12. Auditor Cameræ declaratur Judex ordinarius omnium prædictorum, tam per accuſationem, quam per denunciationem, inſtigationem, & inquiſitionem, in caſu omnium, & ſingulorum, ac quorumcumque, & quantumcumque enormium criminum, delictorum, & exceſſuum, tam in Urbe, quam extra commiſſorum; nec non quoad pœnas contra culpabiles repertos, juxta exceſſuum exigentiam. Vide eundem Petra ex profeſſo tractantem rem præſentem per fere totam cit. Sect. ubi docte etiam oppoſita reſolvit.

SECTIO DCCXLIII.

Caput VIII. Accusasti, *ex Decretali deſumpta a Brochardo ex cap. XXV. Pœnitentialis romani.*

ACcuſaſti aliquem; & per tuam accuſationem occiſus eſt: niſi pro pace hoc feceris. XL. dies in pane, & aqua [quod carena vocatur] cum ſeptem ſequentibus annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus eſt, per tres debes Quadrageſimas pœnitere,

Pœnitentia hic injuncta falſo accuſanti, hodie obſolevit, ut alibi oſtendi, tam in foro conſcientiæ, quam in foro externo, & in hoc hujuſmodi reus punitur pœna falſariis, vel calumniatoribus debita.

SECTIO DCCXLIV.

Caput X. Cum P. Manconella, *ex Decretali Alexandri III. ſcripta Electo Calaciæ, vulgo Calazo in Campania.*

CUM P. Manconella Presbyter ex una parte, & Bonus Presbyter, & I. Bonus Cocti laicus, frater ejus ex altera, in noſtra eſſent præſentia conſtituti: eundem I. quia laicus erat, in dicti P. accuſationem non duximus admittendum. Cumque præfatus B. eundem P. ſuper crimine ſimoniæ conſtantius accuſaret, nos eum, quia in teſtimonium illius cauſæ adductus fuerat, & quia prædictus I. frater ejus ipſum P. coram te prius accuſaverat,

ab

ab accuſatione repulimus, præſertim cum frater P. memoratum B. antea de cauſa conſimili accuſaſſet: unde quoniam unus poſt alterum prædictum P. inſtanti viciſſitudine accuſabant, neutrum ad ejus accuſationem admiſimus; ſed utrique Presbytero de objectis criminibus purgationem duximus indicendam. Ideoque mandamus, quatenus uterque illorum cum tribus Sacerdotibus faciat ſe purgare.

Huic Decretali, in eo, quod ſpectat ad purgationem canonicam indicendam, derogatum eſt contraria conſuetudine, cum hodie hæc purgatio fere in omnibus eccleſiaſticis tribunalibus obſoleverit, ut infra notabo ad eundem titulum.

SECTIO DCCXLV.

CAPUT XII. SI CONSTITERIT, *ex Decretali Alexandri III. Ambianenſi Epiſcopo, & Abbati S. Remigii ſcripta.*

SI conſtiterit, quod D. Eccleſia non perpetuo conceſſa, ſed ad tempus fuerit commendata, & de vinolentia, & quod in taberna pernoctaverit, ita quod altera die, nulla præmiſſa dormitione, Miſſam cantaſſet (& infra.) Si de hoc rationabiliter convictus fuerit in judicio ante Epiſcopum ſuum, ſive accuſatus, vel ad rationem poſitus, ſine coactione fuerit confeſſus, ei ſuper eadem Eccleſia perpetuum ſilentium imponatis, ipſum ab impetitione B. deſiſtere compellentes. Cæterum, ſi eidem fuit Eccleſia canonice conceſſa, & tradita, & poſtea de crimine aliquo non fuit convictus, propter quod de jure debeat ſpoliari, vel poſt appellationem (ſicut aliquando allegavit) Eccleſia illa fuerit ſpoliatus, ipſam ei faciatis reſtitui, & in pace dimitti.

Caſus hujus Decretalis eſt: quidam parochus vino deditus, cum in taberna pernoctaſſet, ſequenti die, nulla præmiſſa dormitione, Miſſam celebravit; de quo, ſi aut legitime convictus, aut poſt accuſationem. vel inquiſitionem ultro id ipſum fuerit confeſſus mandat Pontifex, illum parochiali Eccleſia privari, ſi eidem ad tempus tantum commendatam fuiſſe conſtiterit. Secus autem, ſi perpetuam de illa inſtitutionem, & inveſtituram obtinuiſſet: in quo caſu declarat Pontifex, privari non poſſe, niſi convictus fuerit de crimine, cui ex juris diſpoſitione annexa eſt privatio beneficii.

Hanc Decretalem tranſcripſi, ut palam fiat, qualis ſit illius germanus intellectus in ea parte, in qua videtur decerni, puniendum eſſe Sacerdotem, qui poſt cibum, vel potum ſumptum ante mediam noctem, poſtridie celebrat, non præmiſſa dormitione, ne aliquibus ſcrupulus fortaſſe ingeratur, Miſſæ ſacrificium celebrari, aut Euchariſtiam ſumi nullatenus poſſe ante cibi, vel potus digeſtionem, ſomni adjumento obtinendam: quemadmodum nonnulli per errorem ſenſerunt tam ex hac Decretali, quam ex Gloſſa verbo *Minimum* ad Canonem II. *Concilii Toletani VII.* relatum a Gratiano *in Can. CXVI. Nihil, cauſa VII. q. I.* contra communiſſimam, & ubique receptam doctrinam, quam poſt S. Thomam *III. par. quæſt.* 80. *art. VIII. ad* 5. ſine ulla hæſitatione ſecuti ſunt DD. cumulate hic a Gonzalez relati: cum ad eſſentiam jejunii communicaturis ab Eccleſia præſcripti non requiratur cibi, aut potus concoctio, ſed omnimoda abſtinentia alterutrius ſumptionis, etiam in quantacumque minima quantitate: alias qui ſtomachi debilitate laborant, cruditateſque adhuc ſequenti die patiuntur, prohiberentur a receptione hujus Sacramenti.

Germanus itaque tranſcriptæ Decretalis intellectus is eſt, ut parochus iſte puniri debuerit, non quia poſt potationem nullam præmiſerit dormitionem, ſed quia potationi indulſerit etiam poſt mediam noctem, ut clare infertur ex verbo illo *pernoctaverit*, quod ſignificat totam noctem; & ſic quod celebraverit non jejunus.

Cum autem in ea ſtatuatur, non eſſe ſpoliandum beneficio, ad quod quis perpetuo inſtitutus eſt, niſi propter crimen, quod de jure privationem inducit, ſi cupias ſcire quæ ſint crimina, propter quæ jure Decretalium quicumque beneficiatus beneficiis, vel ipſo facto privantur, vel privari poſſint, adeas Rebuffum, Paſtorem, Loterium, Cabaſutium *Theor. & Prax. jur. Canc* & Petrum Gibert *tom. III. tractat. de benef.* Hic ſubdam quæ a Concilio Tridentino recenſentur.

I. Si turpiter, & ſcandaloſe vivunt, ſi poſtquam præmoniti, correcti, & caſtigati fuerint, adhuc incorrigibiles in ſua nequitia perſeverent *cap. VI. ſeſ. XXI. de reform.*

II. Si ultra bimeſtre abſentes, & per edictum citati, contumaciter abſint. Cenſetur autem contumaciter abeſſe, ſi poſt adhibitas cenſuras, & ſequeſtrationem, ac ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia pergant abeſſe *cap. I. ſeſs. XXIII. de reform.*

III. Si excommunicatus, poſt legitimas monitiones non reſipuerit, & cenſuris ligatus, in illis per annum inſorduerit, contra eum, tanquam de hæreſi ſuſpectum, procedi, adeoque etiam a beneficio deponi poterit, *cap. III. ſeſſ. XXV. de reform.*

IV. Si concubinarius fuerit, aut mulierem, de qua poſſit haberi ſuſpicio, domi, vel extra detineat, aut cum ea ullam conſuetudinem habere audeat, & a ſuperioribus monitus, ab ea ſe non abſtinuerit, tertia parte fructum beneficii ipſo facto ſit privatus. Si vero in eodem delicto perſeveret cum eadem, vel alia fœmina, & ſecundæ monitioni non parverit, non

ſolum omnes fructus beneficii amittat, ſed etiam a beneficii adminiſtratione, quandiu Ordinario videbitur, ſuſpenditur, & ſi nihilominus eam non expellat, vel cum ea verſetur, beneficio in perpetuum privetur, & inhabilis ad quæcunque beneficia, vel officia declaretur, donec cum eo fuerit diſpenſatum, *cap. XIV. eadem ſeſs. XXV. de Reformat.*

Quibus addendum eſt crimen ſimulationis, quo quis pro obtinendis beneficiis, ſe ipſum pro aliis ſupponit, vel annuas penſiones offert, aut beneficia impetrat pro aliis, ut ab eis aliquid conſequatur, vel pro ſe ipſo, ut aliis poſtea cum penſione reſignet, ex Conſtit. Pauli IV. *Inter cæteras*, 27. *Novembr.* 1557. in qua §. I. præter excommunicationem Papæ reſervatam, incurrit ipſo facto privationem omnium beneficiorum, quæ obtinet, & conceſſiones factæ nullæ ſunt.

Item crimen ſimoniæ confidentialis, ob quod ex Conſtit. S. Pii V. *Intolerabilis* 1. *Junii* 1569. §. *VIII.* quis privatur ipſo facto, nedum beneficio, confidentiæ vitio recepto, ſed etiam quocumque alio antea legitime obtento. Quæ Pii Conſtit. in Galliis executioni mandaretur, juſſit Sixtus V. Conſtit. *Paſtoralis* 13. *Aug.* 1587. idem fere ſtatuens, & tantum moderatus pœnas in ea ſancitas. Sed de hac ſimoniæ ſpecie alibi inſtituetur ſermo.

SECTIO DCCXLVI.

Caput XIII. Meminimus, *ex Decretali Alexandri III. ignotum, cui reſcripta.*

MEminimus tibi mandaſſe, ut C. Abbatiſſæ, cujus electionem confirmavimus, munus benedictionis impendere procurares. Sed quia H. pro alia parte a te ad noſtram audientiam appellavit, proponens, quod de ſimonia accuſaret eandem, mandatum noſtrum diſtuliſti effectui mancipare. Quia vero te non decet in hac parte appellationi ejuſdem H. deferre, cum idem illius manifeſtus fuerit inimicus, & contra eam teſtimonium tulerit; mandamus, quatenus (cum inde fueris requiſitus) præfatæ Abbatiſſæ munus benedictionis non differas impartiri.

Duo in hac Decretali incidenter extra Rubricam tituli decernuntur. I. Quod Abbatiſſa, poſt electionem confirmari debeat a Superiore, & in caſu hujus Decretalis, a Summo Pontifice, cui monaſterium, quod hic eruitur fuiſſe immediate ſubjectum, prout etiam in terminis hujus ſubjectionis declaratur a Bonifacio VIII. *cap. XXXVI. Si Abbatem, de Elect. in VI.* Si vero monaſterium Sedi Apoſtolicæ non ſit ſubjectum, confirmatio facienda ſit ab Epiſcopo.

II. Ut ſi Abbatiſſa munus benedictionis expetierit, ab Epiſcopo impendatur.

Ad benedictionem quod ſpectat, quæ ſit hodierna Eccleſiæ diſciplina, ſatis oſtendi in Clementina *Attendentes, de ſtatu Monachor.* Sect. DLXII. p. 373.

Quoad confirmationem vero, cum ex contraria hypotheſi Decretalis, ſi nempe Monaſterium S. Sedi non ſit immediate ſubjectum, clare ut dixi, inferatur ſpectare ad Epiſcopum, non ſemel ortum eſt dubium, an ad eum etiam ſpectet, ſi agatur de Monialibus Ordinibus regularibus ſubjectis in vim Conſtitutionis Gregorii XV. *Inſcrutabili*, *nonis Feb.* 1622. in qua conceditur Epiſcopo facultas intereſſendi una cum Superiore regulari electioni Abbatiſſæ: ſed eodem dubio propoſito S. Cong. Conc. his verbis extenſo inter alia num. V. = An per eandem Conſtitutionem in illis verbis = poſſit Epiſcopus una cum Superioribus regularibus quarumcumque Abbatiſſarum electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere, jus Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur =.

S. Congregatio reſpondit = Ad V. Jus confirmandi Abbatiſſas minime fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum = ut videre eſt in calce ejuſdem Conſtitutionis una cum approbatione Urb. VIII.

Neque itidem ex decreto Cong. Epiſcopor., & Regul. ſub die 15. Maii 1671. relato a Ferraris *Prompta Bibliotheca verb. Abbatiſſa num.* 38. poteſt Epiſcopus intereſſe confirmationi ejuſdem Abbatiſſæ, quæ penes aliquos Regulares quotannis fieri ſolet.

In propoſito caſu tranſcriptæ Decretalis, cauſa cur Epiſcopus diſtulerit benedictionis munus Abbatiſſæ impartiri, aſſeritur, quod accuſata fuerit de ſimonia; ignoratur tamen, an hæc interceſſerit in electione, vel ob aliquod aliud caput. Controvertitur autem a Canoniſtis, an ſimonia locum habere poſſit in electione Abbatiſſæ, cum Abbatiſſatus neque ſit beneficium proprie dictum, neque officium eccleſiaſticum cum juriſdictione ſpirituali, *Theſaurus de pœnis c. II. verb. Simonia*, §. *Amplia prædictas*, & Rota Caſſiodori *deciſ. I. de Simonia*, affirmativam ſententiam vocat tutiorem, & probabiliorem. Subdit tamen eſſe materiam ſimoniæ quoad peccatum, non vero quoad pœnas.

SE-

SECTIO DCCXLVII.

Caput XXIV. Qualiter, *ex Decretali Innocentii III. in Concilio generali Lateranenſi IV. celebrato an.* 1215.

QUaliter, & quando debeat Prælatus procedere ad inquirendum, & puniendum ſubditorum exceſſus, ex auctoritatibus vet. & novi Teſtamenti colligitur evidenter, ex quibus poſtea proceſſerunt canonicæ ſanctiones; ſicut olim aperte diſtinximus, & nunc ſacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum ſuum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius, audivit ab illo = Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ; jam enim non poteris amplius villicare. = Et in Geneſi Dominus ait = Deſcendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint = . Ex quibus auctoritatibus manifeſte probatur, quod non ſolum cum ſubditus, verum etiam cum Prælatus excedit, ſi per clamorem, & famam ad aures ſuperioris pervenerit, non quidem a malevolis, & maledicis, ſed a providis, & honeſtis, nec ſemel tantum, ſed ſæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifeſtat, debet coram Eccleſiæ ſenioribus veritatem diligentius perſcrutari, ut (ſi rei popoſcerit qualitas) canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis, non tanquam idem ſit accuſator, & judex, ſed quaſi denunciante fama, vel deferente clamore, officii ſui debitum exequatur. Licet autem hoc ſit obſervandum in ſubditis, diligentius, tamen eſt obſervandum in Prælatis, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. Et quia non poſſunt omnibus complacere, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur. Et ideo Sancti Patres provide ſtatuerunt, ut accuſatio Prælatorum non facile admittatur, ne, concuſſis columnis, corruat ædificium; niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere Prælatis, ne criminarentur injuſte, ut tamen caverent, ne delinquerent inſolenter: contra morbum utrumque invenientes medicinam congruam: videlicet, ut criminalis accuſatio, quæ ad diminutionem capitis, id eſt, degradationem intenditur, niſi legitima præcedat inſcriptio, nullatenus admittatur. Sed cum ſuper exceſſibus ſuis quiſquam fuerit infamatus, ut jam clamor aſcendat, qui diutius ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, vel ſine periculo tolerari, abſque dubitationis ſcrupulo ad inquirendum, & puniendum ejus exceſſus, non ex odii fomite, ſed ex charitatis procedatur affectu: quatenus, ſi fuerit gravis exceſſus, etſi non degradetur ab Ordine, ab adminiſtratione tamen amoveatur omnino; quod eſt ſecundum ſententiam evangelicam a villicatione villicum amoveri, qui non poteſt villicationis ſuæ dignam reddere rationem. Debet igitur eſſe præſens is, contra quem facienda eſt inquiſitio, niſi ſe per contumaciam abſentaverit; & exponenda ſunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi ſe ipſum; & non ſolum dicta, ſed etiam nomina ipſa teſtium ſunt ei, (ut quid, & a quo ſit dictum appareat) publicanda, necnon exceptiones, & replicationes legitimæ admittendæ: ne per ſuppreſſionem nominum, infamandi, per exceptionum vero excluſionem deponendi falſum audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque ſubditorum exceſſus tanto diligentius debet Prælatus aſſurgere, quanto damnabilius eorum offenſas deſereret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis exceſſibus taceatur, etſi tribus modis poſſit procedi, per accuſationem videlicet, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave diſpendium veniatur; ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem charitativa monitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio prævenire; illo ſemper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, ſententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus uſquequaque ſervandum, quæ (cum cauſa requirit) facilius, & liberius a ſuis poſſint adminiſtrationibus amoveri.

In hac Decretali, innovata a Conc. Tridentino *cap. V. ſeſſ. XXIV. de reform.* præſcribitur theoria, & praxis inſtituendæ Inquiſitionis contra Epiſcopos, & ſubditos ſuper exceſſibus, de quibus fuerint graviter diffamati.

Ad Epiſcoporum exceſſus quod ſpectat, jam oſtendi ex cit. *cap. V. Trid.* Sect. DCCXLII. hodie eorum cognitionem privative ad Summum Pontificem pertinere.

Ad

Quoad ſubditos vero pro regula inquiſitionis inſtituendæ inter cætera ſtatuitur. I. Ut Epiſcopus ante punitionem præmittere debeat inquiſitionem diffamationis, eiſque ejuſdem diffamationis capitula tradat. II. Ut facta inquiſitione, contra tales criminoſos non procedat, niſi adhibito capituli conſilio.

Verum ad primum quod attinet, hæc regula limitata fuit a Bonifacio VIII. in ſequentibus Decretalibus relatis *hoc eod. tit. in VI. in cap.I. Poſtquam, & cap.II. Si is cui*, decernente, valere proceſſum, etiam omiſſa inquiſitione infamiæ, ac traditione capitulorum, ibi.

Poſtquam coram eo, qui contra te ſuper certis criminibus inquiſitor fuerat deputatus, eadem crimina fuiſti confeſſus, fruſtra confeſſionem tuam (quominus puniaris ex ea, prout juſtitia ſuadebit) eo prætextu impugnare contendis, quod ſuper iiſdem criminibus non fueras ante diffamatus, vel quod per eundem Inquiſitorem capitula, ſuper quibus contra te volebat inquirere, tibi tradita non fuerunt.

Si is, cui contra te commiſſa fuerat ſimpliciter inquiſitio ſuper certis criminibus facienda, proceſſerit, te præſente, nec reclamante, aut quidquam ſuper hoc excipiente (infamiæ inquiſitione omiſſa) ad veritatem eorundem criminum inquirendam; proceſſum hujuſmodi ex eo, quod non fuit de infamia primitus inquiſitum, ulterius impugnare nequibis.

Ad ſecundum vero quod ſpectat, nempe quoad capituli conſilium ab Epiſcopo exquirendum, hodie ex communi Canoniſtarum ſententia, Fagnani potiſſimum ad hanc eandem Decretalem num.14. Epiſcopus contra capitulum præſcripſit, ut ipſe ſolus de criminibus inquirat. Et hanc præſcriptionem valere expreſſe declaravit etiam Bonifacius VIII. in ſequenti *cap.III. Non eſt, de conſuetud. in VI.* ibi.

Non eſt, dum tamen alias ſit præſcripta canonice conſuetudo, quam allegat Epiſcopus, reprobanda, quod in inquirendis, puniendis, & corrigendis ſubditorum exceſſibus conſilium ſui capituli requirere minime teneatur.

Quæ tamen præſcriptio locum non habet in capitulis, quæ exemptionis privilegio, vel alio ſpeciali jure ſe tuentur adverſus juriſdictionem Epiſcopi: tunc enim hic non poteſt ſolus procedere, ſed ſervare debet formam a Concilio Tridentino præſcriptam *cap.VI. ſeſſ.XXV. de reform.* ut notavi *in cap. Irrefragabili, tit. de Offic. Judic. Ordin.* Sect. CLXXXI. pag. 107.

SECTIO DCCXLVIII.

Caput XXV. Sicut olim, *ex Decretali ejuſdem Innocentii III. in Concilio Lateranenſi IV. celebrato An.* 1215.

Sicut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis cum ſuis Suffraganeis provincialia non omittant Concilia celebrare; in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, canonicas regulas, maxime quæ ſtatutæ ſunt in hoc generali Concilio, relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo. Ut autem id valeat efficacius adimpleri per ſingulas diœceſes ſtatuant perſonas idoneas, providas videlicet, & honeſtas, quæ per totum annum ſimpliciter, & de plano abſque ulla juriſdictione ſolicite inveſtigent, quæ correctione, vel reformatione ſunt digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti, ut ſuper his, & aliis, prout utilitati, & honeſtati congruerit, provida deliberatione procedant; & quæ ſtatuerint, faciant obſervari; publicaturi ea in epiſcopalibus Synodis, annuatim per ſingulas diœceſes celebrandis. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutum neglexerit adimplere, a ſui executione officii ſuſpendatur.

In hac Decretali ſtatuit Pontifex. I. Ut ſemel in anno celebrentur Concilia provincialia, ad Cleri præſertim exceſſus corrigendos. II. Ut hunc in finem deputentur in qualibet diœceſi perſonæ idoneæ, quæ per totum annum abſque ulla juriſdictione, & de plano inveſtigent, quæ vel correctione, vel reformatione indigeant, eiſdem Conciliis deferenda. III. Ut quotannis celebretur Synodus diœceſana, in qua quæ in dictis Conciliis ſtatuta fuerint, publicentur: additurque pœna, ferendæ tamen ſententiæ, a ſui executione officii hoc ſtatutum adimplere negligentibus.

Ad primum quod attinet: hæc fuit Eccleſiæ diſciplina. Ex Canone V. Nicænæ œcumenicæ Synodi, habitæ an. 325. Concilium provinciale celebrari debebat bis in anno. Ex Canone vero VIII. Generalis VI. Synodi Conſtantinopolitanæ, nempe III. celebra-

lebratæ an. 680. ſemel tantum; qui canon refertur a Gratiano *diſtin. XVIII. Can. VII. Quoniam*, & renovatus fuit a Patribus VII. Œcumenicæ Synodi Nicænæ, videlicet II. habitæ an. 787. *Can.VI.* ad quem hic ſe refert Innocentius. Poſtea an. 1512. ob difficultates & incommoda ita ſæpe cogendi dicta Concilia, placuit primum Patribus Concilii generalis Lateranenſis V. ſub Leone X. *ſeſs.X*, itemque deinde an. 1563. Patribus Concilii Trident. hoc tempus extendere ad quodlibet triennium ut ex *cap.II. ſeſſ. XXIV. de reformat.* Textum leges parte. II. cum de eodem cap. II.

Verum hodie convocatio Concilii provincialis, fere ubique obſolevit: in Germania quidem: id non ſervari de facto notorium eſt, neque ſervari moraliter, & ordinarie poſſe; ideoque nec de jure debere convincit Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum latitudo, Cleri amplitudo, ſumptuumque magnitudo, qui pro his Synodis requiruntur: ita Wagnerk ad ſupra tranſcriptum *cap. Sicut olim*, *in Commentariis exegeticis SS. Canonum*. In Italia etiam, teſte Cardinal. de Luca *diſcurſ.XXX. Conc. Trid.* = Nimium rara eſt, adeout in hac re præſens (Tridentini) decretum pene ab aula receſſiſſe videatur.... quare (ita proſequitur laudatus Auctor) ex iiſdem, aliiſque rationibus (diſſentionum nempe inter Metropolitanos, & Suffraganeos) prohibita quoque fuit convocatio Synodi provincialis, inconſulta hac S. Cong. Concilii, quæ aliquando, ſed raro, Suffraganeorum, informationibus prius auditis, omnibuſque diligenter penſatis, id demandare ſolet =.

Quod ad ſecundam allatæ Decretalis partem pertinet, ad deputationem nempe perſonarum, quæ corrigenda inveſtigent, & provinciali Concilio referant, in deſuetudinem penitus abiit, etiam in iis Provinciis, in quibus adhuc forte viget diſciplina convocandi Concilii, ut in confeſſo eſt apud omnes.

Quoad tertiam vero, de onere videlicet diœceſanæ Synodi ſemel in anno celebrandæ, hæc habet dictus de Luca loc. cit. „ Quo vero ad Synodum diœ-„ ceſanam pariter uſus parum recepit hujus decreti „ obſervantiam circa tempus, ut ſcilicet ſingulis an-„ nis celebrari deberet, cum iſta frequentia, nedum „ Epiſcoporum, ſed etiam ſubditorum, ſuperfluam „ incommoditatem, aliaque inconvenientia potius „ producere videatur: ideoque rara pariter eſt pra-„ xis, ut ſcilicet Epiſcopus pene unica Synodo, toto „ tempore præſulatus contentus eſſe ſoleat, atque „ plures omnino abſtineant, demandando obſervan-„ tiam Conſtitutionum ſynodalium Prædeceſſorum“. Ita etiam nimium benigne hoc Tridentini præceptum moderantur DD. relati a Benedicto XIV. *lib.I. cap.VI. num.5. de Synod. diœc. edit. an.* 1755. quibus tamen objicienda ſunt verba ejuſdem Pontificis, ibi „ Nos „ vero, quamquam non negemus, potuiſſe Triden-„ tini decretum contraria conſuetudine nonnihil „ emolliri, & temperari; non idcirco tamen appro-„ bamus effrænem iſtam licentiam, quam privati Do-„ ctores ſibi uſurpant, illud pro libito, etiam contra „ expreſſa ejuſdem verba, interpretandi, & limitan-„ di: neque illos excuſamus Epiſcopos, qui, cum „ nihil ſit, quod eos impediat ex ſola ſocordia, & „ negligentia, Synodum facere prætermittunt: eoſ-„ que magis redarguimus, qui cum plures annos diœ-„ ceſim gubernaverint, ne de cogenda quidem Sy-„ nodo unquam cogitarunt; hi enim, cæterique, qui „ ex mera incuria, & inertia præfato Tridentini præ-„ cepto non parent, & ſine ulla cauſa Synodum fa-„ cere omittunt, meminiſſe deberent, ſe, præter „ reatum inobedientiæ, pœnam incurrere ſuſpenſi-„ ſionis ab officio, ſtatutam *in cap. Sicut olim*, *de* „ *accuſat. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutum ne-„ glexerit adimplere, a ſui executione officii ſuſpen-„ datur*: licet pœna hujuſmodi, ut ipſa indicat vox „ *ſuſpendatur*, non ſit latæ, ſed ferendæ ſententiæ, „ quod in eodem *cap. Sicut olim* adnotarunt Hoſtien-„ ſis in fine, Joannes Andreas num.7. Fagnan. n.105. „ & ſeq. referens etiam reſolutiones Sacræ Congreg. „ Conc. Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl.* „ *par.II. lib.III.cap LXXV. num.*10 Neque audiendi „ ſunt, qui ad propriam obtegendam ignaviam, ſe „ conſulto, & prudenter abſtinere dictitant a Syno-„ di coactione, ne novarum Conſtitutionum in dies „ acceſſione, commiſſæ ſibi diœceſis ſtatus pertur-„ betur: nam in primis neceſſe non eſt, ut novæ Con-„ ſtitutiones in Synodo edantur, ſed quandoque ex-„ pedit, ſolam urgere executionem illarum, quæ „ jam ſancitæ fuerunt .... Deinde difficile videtur „ hoc tempore, quo eccleſiaſtica diſciplina quotidie „ conſeneſcit, & labefactatur, aliquam inveniri diœ-„ ceſim, cui opus non ſit ulla nova Conſtitutione, qua „ ſaltem antiquæ leges corroborentur, & quæ mo-„ rum corruptela pene obſoleverunt, revireſcant“.

Ex quibus verbis patet, Pontificem excuſare Epiſcopos, diœceſanam Synodum cogere prætermittentes ob certa dumtaxat, quæ obverſari poſſent, impedimenta, ut etiam innuit in Conſtitutione *Quamvis paternæ 26. Auguſti* 1741. §. III. in qua permittitur Epiſcopis eligere extra Synodum, ſi hac non celebretur, Judices ſynodales cum conſilio capituli, cujus Textum habes ſupra ad *cap. Statutum*, *de Reſcriptis in VI.*

Cæterum, poſito quod provinciale Concilium celebratum fuerit, tenetur Epiſcopus poſt ſex menſes ab illius celebratione, præfatam Synodum cogere, ut in ea publicentur dicti Concilii decreta. Cumque dubitatum fuerit in Cong. Conc. ut refert Fagnan. in cit. *cap. Sicut olim*, an eam negligens, incurreret pœnam ſuſpenſionis duorum menſium, juxta *Can. Decernimus XVII. diſt.XVIII. deſumptum ex cap. VI. Conc. Toletani XVI.* Cong. reſpondit = Epiſcopum teneri ad congregandam dictam Synodum diœceſanam juxta dict. cap. fin. & DD. ibidem. Nec Tridentinum Concilium Epiſcopum ab hoc onere liberavit: ideo ad tollendum omnem ſcrupulum ab eo, qui omiſit eam Synodum celebrare, petendam abſolutionem a Papa, & monendum Epiſcopum per literas Congreg., ut deinceps ſervet. d. cap. fin.=

Nota I. Quod ſi Epiſcopus habeat duas Cathedrales unitas, tenetur Synodum alternatim celebrare in ambabus, ex decreto dict. Congr. *in Ampurien. 8. Maii 1694. ut lib.LXIV. Decretor.*

Nota II. Quod, licet Tridentinum loc. citato nullam mentionem faciat pœnæ inferendæ recuſantibus accedere ad Synodum diœceſanam, ſi de jure ei intereſſe teneantur, poſſunt tamen per Epiſcopum cenſuris, aliiſque pœnis, etiam pecuniariis, coerceri; prout etiam ii, qui vel ad eam ita cunctanter ſe conferunt, ut perveniant, cum jam abſoluta eſt, vel priuſquam abſolvatur, recedunt, ut ex declaratione Cong. Conc. probat laudatus Bened. *in cit. tract. lib. III. cap.I. n.5. & cap.XII. num.1. & 2.*

De Synodo diœceſana, quotannis peragenda agi-

agitur etiam in Conſtit. Alexandri VII. *Inter cætera*, *26. Maii* 1658. qui Pontifex Conſtit. *Gravibus*, 10. *Novemb.* 1657. eam congregandam eſſe præceperat etiam ab Archiepiſcopis, & Epiſcopis Poloniæ, & Lituaniæ.

An, & quando, Prælati regulares, vocati teneantur diœceſanæ Synodo intereſſe? Vide Benedictus XIV. *de Syn. diæc, cap.1. & 2. libri 3.*

Titulus II. De Calumniatoribus.

SECTIO DCCXLIX.

CAPUT I. CUM FORTIUS, *ex Decretali S. Gregorii ad Anthemium Subdiaconum Campaniæ.*

CUM fortius punienda ſint crimina, quæ inſontibus, & maxime ſacratis hominibus inferuntur, quam ſitis culpabiles, qui in cauſa Joannis diaconi reſediſtis, attendite, ut Hilarium criminatorem ipſius nulla ex definitione veſtra pœna proveniens caſtigaret (& infra.) Quia ergo tantæ nequitiæ malum ſine digna non debet ultione tranſire, jubemus eundem Hilarium prius Subdiaconatus, quo indignus fungitur, privari officio, & verberibus publice caſtigatum in exilium deportari.

Verberatio, qua inter cæteras pœnas hîc puniendum ſtatuitur Clericum calumniatorem, ex contraria, & longiſſima conſuetudine non eſt amplius in uſu, ut præter teſtimonium *Clari* §. *final. qu. LXX. num.* 2. patet ex praxi eccleſiaſticorum tribunalium.

S. Pius V. & Gregorius XIII. varias pœnas inflixerunt contra calumniatores, & alienam famam lædentes libellis famoſis, quorum Conſtitutiones habes infra *tit.XVI. de Maledicis*.

Benedictus XIV. Conſtit. *Sacramentum pœnitentiæ* 1. *Junii* 1741. §. *Et quoniam*, reſervavit Summo Pontifici abſolutionem cuiuſcumque perſonæ, falſo, vel per ſe de ſolicitatione accuſantis innocentes confeſſarios, vel procurantis, ut id ab aliis fiat: qui caſus eſt eidem Pontifici reſervatus, licet nullam cenſuram adnexam habeat, ibi.

Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſa commoti, vel aliarum impiis ſuaſionibus, aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio poſthabito, & Eccleſiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud eccleſiaſticos Judices falſo ſolicitationis inſimulant. Ut igitur tam nefaria audacia, & tam deteſtabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque perſona, quæ execrabili hujuſmodi flagitio ſe inquinaverit, vel per ſe ipſam innocentes confeſſarios impie calumniando, vel ſceleſte procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote, quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, noſtriſque Succeſſoribus, niſi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, ſpe abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuo careat.

Et nota, quod dictus caſus eſt Papæ reſervatus, etiam poſt factam a falſo accuſante retractationem.

Propoſitiones proſcriptæ ab Innocentio XI. circa calumniatores ſub die 2. Martii 1679. ſub pœnis in eas docentes, defendentes, edentes, aut de iis etiam diſputative publice, aut privatim tractantes, niſi forſan impugnando, excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & Papæ reſervatæ, ac prohibitionis in virtute S. obedientiæ, & ſub interminatione divini judicii eas a quoquam ad praxim deducendi, ſunt in ordine la.

XLIII. Quid, non niſi veniale ſit, detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere.

XLIV. Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat: & ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in tota Theologia.

SE-

SECTIO DCCL.

Caput II. Cum dilectus filius, *ex Decretali Innocentii III. ad Epiſcopum Zamorenſem, Segonienſem, & Abulenſem.*

CUM dilectus filius magiſter ſcholarium Palentinus ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſet, & de ſuo Epiſcopo exceſſus varios nuntiaſſet, examinationem commiſimus exceſſuum objectorum (& infra.) Cum autem proceſſum negotii examinaverimus diligenter, nec intelligere potuerimus, probatum eſſe ſufficienter aliquid de prædictis, eundem Epiſcopum abſolvendum decernimus ab objectis; vobis mandantes, quatenus memoratum magiſtrum ſcholarium, donec canonice ſuam purgaverit innocentiam, ſcilicet, quod non calumniandi animo ad hujuſmodi crimina proponenda proceſſit, ab officio, & beneficio ſuſpendatis; ut cæteri ſimili pœna perterriti, ad infamiam ſuorum facile non proſiliant Prælatorum.

In hac Decretali Innocentius, ſtatuit iſtum calumniatorem admittendum eſſe ad purgationem canonicam, antequam condemnetur, aut abſolvatur, & interim, donec ſe purgaverit, ſuſpendatur, ab officio, & beneficio.

Verum cum hodie purgatio canonica fere in deſuetudinem abierit, ut notabo in dicto titulo alias innui, & ideo contra calumniatores, qui ad ſe purgandum amplius non admittuntur per hoc remedium, procedendum erit prout de jure, pro qualitate delicti.

Titulus III. De Simonia.

SECTIO DCCLI.

Caput I. In ordinando, *ex Decretali, juxta Gonzalez, deſumpta a Canone V. Synodi Romanæ, celebratæ a S. Gregorio Magno an. 595.*

Hæc Decretalis penes Gonzalez diverſum habet initium ideſt *Antiquam*, ac de Epiſcopi ordinatione procedit, ut videri poteſt apud illum. Sed cum in Codice Decretalium, quo in ſcholis utimur, his ſequentibus terminis eandem expreſſam habeamus, & ſub quibus eandem commententur Jo. Andr., Fagnanus, aliique celebriores canonici juris Interpretes: ideo cum eiſdem hic eam tranſcribo.

IN ordinando (& infra.) Sicut non debet Epiſcopus manum, quam imponit, ita nec miniſter, vel notarius in ordinatione ejus vocem, vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur, vel uſu pallii, ſeu chartis, atque paſtellis, eum, qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus.

Cum tot Eccleſiæ legibus prohibitum jam fuerit quidquam recipere pro collatione Ordinum, temporibus Gregorii cæpit conſuetudo, ut Ordinatores nomine pallus, ſeu paſtelli, aliquid exigerent ab ordinatis; quod occaſionem præbuit eidem Gregorio, ut præſenti Canone eandem prohibitionem innovaret, paſtellique uſum ſpeciatim interdiceret, prout etiam interdictus legitur a Paſchali I. & Innocentio II. in *Can CVII. Si quis objecerit, & Can.CXV. Si quis prabendas, cauſ.I. q. 3.*

Quas pœnas hodie incurrant tam Ordinans, quam ordinatus ſymoniace, & quæ limitatio huic prohibitioni acceſſerit ex decreto Concilii Tridentini, & taxa innocentiana, tam quoad Ordinatores, quam quoad notarios, exponam infra parte II. ad *caput I. ſeſſ. XXI.* ejuſdem Trident.

SECTIO DCCLII.

Caput III. Si Dominus, *ex Decretali, tributa Adeodato, ſeu Deodato Papæ.*

SI Dominus, & Magiſter omnium, qui ſine peccato fuit, accuſandi licentiam uni dedit, (& infra.) Non igitur quilibet catholicus eſt reſpuendus, ſed ut veritatem aſſerat ad propalandam ſimoniacam tabiem (ideſt pravitatem) magnis eſt precibus exhortandus.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, neminem catholicorum excludi ab accuſatione ſimoniacæ labis, magis explicatur ſequenti Decretali relata in *cap. VII. Tanta, hoc tit.* eidem Deodato tributa, in qua ad hujuſmodi accuſationem admittuntur, tam ſervi contra dominum, quam quilibet criminoſi, adin-

ſtar publici delicti, & læſæ majeſtatis, ad cujus accuſationem admittuntur etiam qui a civilibus legibus excluduntur ab accuſando, cum crimen ſimoniæ maxime periculoſum ſit, & vocetur a Sacris Canonibus flagitium horribile, comparandum blaſphemiæ Judæorum, & peccato Judæ proditoris, labes, & peſtis tanta, ut ſui gravitate alios morbos, ipſamque hæreſim vincat, *Can. XIV. Cum ordinaretur L. qu. 1. Can. fin. 1. qu. 7.*, ibi.

Tanta eſt labes hujus criminis, quod etiam ſervi adverſus dominos, & quilibet criminoſi admittuntur ad accuſationem. Item omnis peccator Miſſam cantare poteſt, præter ſimoniacum, quem quilibet, ut ab Ordine male accepto removeatur, accuſare poteſt, vel etiam meretrix.

Nota I. Quod cum in prima Decretali dixerit Pontifex, neminem catholicorum eſſe reſpuendum ab accuſatione ſimoniæ, infertur ex contrario ſenſu reſpuendum eſſe judæum, & hæreticum; excepto caſu, ſi ſimonia adjunctam haberet hæreſim, puta, ſi ſimoniacus crederet cum pertinacia, ſpiritualia, aut ſpiritualibus adnexa poſſe temporali pretio comparari; tunc enim admitti debet, vel ut accuſator, vel ut teſtis, juxta *cap. XIII. Contra, de Hæretic. in VI.*

Nota II. Quod ex Extravaganti Pauli II. *Cum deteſtabile*, relata inter *Extravagantes communes*, *hoc eod. tit. cap. II.* nedum quilibet catholicus reſpuendus non eſt ad revelandum ſimoniacum, ſed etiam revelare tenetur, ſi agatur de crimine ſimoniæ commiſſo ſuper beneficio: itaut, ſi non revelaverit, a nemine abſolvi poſſit, donec id onus impleverit.

Similem Conſtit. ediderat Eugenius IV. Conſtit. *Cum deteſtabile* 15. *Kal. Junii* 1434. ubi imponitur hoc idem onus ſub eadem pœna = Sed hodie (teſte *Theſaur. de pæn. eccleſ. cap. II. verb. Simonia n.* 10. cum DD. ibi cit.) hæc obligatio non eſt in uſu =.

Nota III. Quod cum in ſecunda Decretali dixerit, omnem peccatorem Miſſam cantare poſſe præter ſimoniacum, eſt intelligendus, declaraſſe, licere cuilibet alteri peccatori Sacerdoti poſt pœnitentiam Miſſam celebrare, non autem ſimoniaco, etiam poſt peractam pœnitentiam, cum quo non ſolet diſpenſari, ut in Ordinibus miniſtret.

SECTIO DCCLIII.

Caput IV. Accusatum, *ex Decretali Deodati Papæ*.

Accuſatum ſimoniacum neceſſe habuimus prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebraret, donec, quid eſſet verius, conſtitiſſet.

SECTIO DCCLIV.

Caput V. Quoties, *ex Decretali eidem Deodato tributa, ſed eſt Divi Gregorii, Præſumptori Eccleſiæ Salonitanæ ſcripta.*

Quoties &c. Pervenit ad nos, quod per ſimoniacam hæreſim fueris ordinatus: propterea neceſſe habuimus te prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebrare debuiſſes, donec, quid ſit, verius diſcerneremus.

In his duabus Decretalibus ſtatuitur, ut pendente accuſatione de ſimonia, vel accuſatus, ſeu etiam de ea inquiſitus, interim ſuſpendatur a celebratione Miſſæ; ut in utraque tam accuſatus, quam inquiſitus, de facto ſuſpenſi fuerunt, quamvis propter præviam eorundem infamationem circa ſimoniæ labem de jure jam eſſent ſuſpenſi, tam quoad ſe, quam quoad alios, ut probat Fagnanus ad hanc primam Decretalem ex *Can. VI. Præter hoc, diſtin. XXXII.* itaut, inſpecta antiqui juris diſpoſitione, prohiberentur fideles audire Miſſas eorum, qui accuſati, vel inquiſiti tantum fuiſſent de ſimonia, aut de alio crimine, de quo prius præceſſiſſet infamia.

Verum hodie rigor iſte temperatus eſt a Martino V. Conſtit. *Ad evitanda ſcandala*, poſt Concilium Conſtantienſe, inchoatum a Joanne XXIII. die 5. Novembris 1414. & clauſum, ac confirmatum a laudato Martino die 22. Aprilis 1418. virtute cujus Conſtitutionis hodie „ licite (Ita Fagnan. *loc. cit.* cum „ communi) communicamus etiam in divinis officiis, „ & receptione Sacramentorum cum excommunica„ tis, ſuſpenſis, & interdictis, niſi ſint publice de„ nunciati per ſententiam hominis, aut notorii Cle„ ricorum percuſſores " quorum percuſſio nulla tergiverſatione celari poſſit.

De hac Conſtitutione fuſior inſtituetur ſermo infra in notis ad *cap. VIII. Nulli, de Sent. excomm.* Sect. DCCCCXIX. ubi eandem leges per extenſum, ſeu Articulum in concorda tis initis cum natione germanica in dicto Concilio Conſtantienſi.

SECTIO DCCLV.

CAPUT VIII. NON SATIS, *ex Decretali Alexandri III. in Concilio Turonenſi celebrato an.* 1163.

NON ſatis (& infra.) Prohibemus igitur, ne ab iis, qui ad Religionem tranſire volunt, aliqua pecunia requiratur. Nec prioratus, vel capellaniæ quælibet Monachorum, aut Clericorum annua diſtractione vendantur. Nec ab eo, cui regimem ipſarum committitur, pro earum commiſſione ullum pretium exigatur. Unde quiſquis contra hoc decretum attentare præſumpſerit, tam ille, qui dederit, quam ille, qui receperit, vel conſenſerit, partem ſe cum Simone non dubitet habiturum. Pro ſepoltura quoque, & chriſmatis, & olei receptione, nulla cujuſquam pretii exactio attentetur, nec ſub obtentu cujuſquam conſuetudinis reatum ſuum quis tueatur: quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, ſed auget.

In hac Decretali inter cætera prohibetur ſub reatu ſimoniæ quidquam exigi, nec pro ingreſſu in Religionem, nec pro ſepoltura, nec pro adminiſtratione Sacramentorum.

Quoad primum, quæ ſit hodierna praxis, notabo infra ad Decretalem Urbani V. relatam in *cap. I. Sane*, *hoc eod. tit. inter Extravagantes commun.* Sectione DCCLXIII.

Quoad ſecundum, ſi accipiatur ſepultura pro loco ſacro, ubi ſepeliuntur fidelium cadavera, certum eſt tam ex *Can. XII. Quæſta*, *& ſeqq. cauſ. XIII. quæſt.* 2. quam ex hac Decretali, ac altera Honor. III. relata in *cap. XIII. Abolendæ*, *de Sepult.* citra ſimoniæ labem nec emi, nec vendi poſſe: ex communiſſima tamen praxi vendi poteſt locus honorabilior, & capella pro conſtruenda ſepultura, etiam ſine beneplacito Apoſtol. ex decreto Congreg. Conc. 6. Septem. 1659. in *Meliten. alienat.* relat. a Card. Petra *tom. V. ad Conſtit. Pauli II. ſect. 2. num.* 18. quod tamen requiritur, ſi concedatur uſus capellæ, ſeu ſepulturæ jam constructæ, *ibid. num.* 19.

Si vero accipiatur pro actu ſepulturæ, ſeu exequiis, quid exigi poſſit, notabo infra ad *cap. XXIX. hoc eod. tit.* Sect. DCCLVII.

Quoad tertium, adminiſtrationem videlicet Sacramentorum, attendenda eſt Conſtitutio S. Pii V. *Cum primum*, 1. *Aprilis* 1566. qui §. *IX.* locorum Ordinarios urget, ut hujuſmodi reos ſeveriſſime puniant juxta Conc. Triden.

SECTIO DCCLVI.

CAPUT IX. CUM IN ECCLESIÆ, *ex Decretali ejuſdem Alexandri in Concilio lateranenſi III. celebr. an.* 1179.

CUM in Eccleſiæ corpore (& infra.) Horribile nimis eſt, quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, itaut pro Epiſcopis, vel Abbatibus, ſeu quibuſcumque perſonis eccleſiaſticis ponendis in ſedem, ſive introducendis Presbyteris in Eccleſiam, nec non & pro ſepulturis, & exequiis mortuorum, & beneditionibus nubentium, ſeu aliis Sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plures ex eo licere, quia legem mortis longa invaluiſſe conſuetudine arbitrantur, non attendentes, quod tanto graviora ſunt crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. Ne igitur hæc de cætero fiant, vel pro perſonis eccleſiaſticis deducendis in ſedem, vel Sacerdotibus inſtituendis, aut ſepeliendis mortuis, ſeu benedicendis nubentibus, ſeu aliis Sacramentis conferendis, ſeu collatis aliquid exigatur, diſtrictius prohibemus. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, portionem cum Giezi ſe noverit habiturum.

In hac Decretali innovatur ſub pœna ſimoniæ prohibitio aliquid exigendi pro inſtitutione, inſtallatione, vel miſſione in poſſeſſionem beneficii, & ſimilium. Quam etiam innovavit Tridentinum *ſeſs. XXIV. cap. XIV. de reformat.* mandavitque Epiſcopis, ut hujuſmodi quaſcumque conſuetudines tanquam pravas, & ſcandaloſas penitus rejiciant, & aboleant ſub pœnis in contrafacientes a SS. Canonibus, & Summorum Pontificum Conſtitutionibus contra ſimoniacos inflictis, quoties datum, & receptum in uſos pios non convertatur, ibi.

In pluribus Eccleſiis, tam cathdralibus, quam collegiatis, & parochialibus, & earum Conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine obſervari intelligitur, ut in electione, præſentatione, nominatione, iſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive

admiſſione ad poſſeſſionem alicujus cathedralis Eccleſiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, ſeu ad diſtributiones quotidianas certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationesve illicitæ, aut etiam, quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc cum ſancta Synodus deteſtetur, mandat Epiſcopis, ut quæcumque hujuſmodi in uſus pios non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habent, fieri non permittant; ipſique diligenter de eorum conſtitutionibus, ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcant, & illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas, ut pravas, ac ſcandoloſas, rejiciant, & aboleant. Eos vero, qui adverſus hæc, in præſenti decreto comprehenſa, quavis ratione commiſerint, pœnis contra ſimoniacos editis ſacris Canonibus, & variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit. Non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, conſtitutionibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam Apoſtolica auctoritate confirmatis: de quarum ſubreptione, obreptione, & intentionis defectu, Epiſcopus, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, cognoſcere poſſit.

Huic Tridentini prohibitioni acceſſit Conſtitutio S. Pii V. *Durum nimis*, 31. *Maii* 1570. in qua eadem innovatur cum additione pœnarum, ut ſequitur.

Durum nimis, & incommodum arbitramur, quod Eccleſiarum miniſtri in iis, quæ ad ipſorum ſuſtentationem ſuppeditant, diſpendia patiantur: quocirca cum hanc ad rem, ſimulque prohibendam ab Eccleſia Dei avaritiæ pravitatem, editas ante hac ſanctiones minime ſatis eſſe intelligimus, novæ Conſtitutionis ſubſidio cogimur providere.

§. I. Cum itaque alias ex plurium Eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum Conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine obſervari intelligeretur, ut in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus cathedralis Eccleſiæ, vel beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, ſeu ad diſtributiones quotidianas certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur turnorum lucra, interponerentur, licet ſancta Synodus hæc deteſtata, mandaverit Epiſcopis, ut quæcumque hujuſmodi, quæ in uſus pios non converterentur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem haberent, fieri non permitterent, ipſique diligenter de eorum Conſtitutionibus, ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcerent, & illis tantum, quas probarent, exceptis, reliquas, ut pravas, & ſcandaloſas rejicerent; eos vero, qui adverſus prædicta quavis ratione commiſiſſent, pœnis contra ſimoniacos editis teneri decreverit, multorum tamen indomita cupiditate, tam prædicta, quam alia ad beneficium, & commodum ipſorum miniſtrorum edita, aut omnino contemnuntur, aut in varios ſenſus traducta perperam eluduntur.

§. II. Quare nos pro divini cultus exercitio, ſimulque evocatorum ad illum, auxilio plenius, evidentiuſque conſulendum fore rati, revocamus, & abolemus omnia, & quæcunque privilegia, conſuetudines, & ſtatuta quarumcumque Eccleſiarum cathedralium, & metropolitanarum, ac majorum, necnon collegiatarum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, aut alio quovis præſidio munita, ac etiam ſupra hominum memoriam, & longiſſimo, ac quantocunque tempore etiam continuo obſervata, ſive pro ſolvendis Eccleſiarum, vel Prælatorum debitis, ſive pro ſupportandis illorum oneribus, ſive aliis etiam majoribus, maximis, & urgentiſſimis cauſis conceſſa, & approbata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extenſa, & moderata, quod vacantibus ipſarum Eccleſiarum dignitatibus, Canonicatibus, Præbendis, portionibus, beneficiis, & officiis, fructus, ac etiam quotidianæ diſtributiones ex eis primo ab ipſo vacationis anno, aut longiore, vel etiam breviore tempore proventuri, menſæ epiſcopali, ſeu capitulari, aliove loco, integre, vel partim remaneant, ſeu applicentur, aut in communes uſus cedant, ſeu inter alios Canonicos, & perſonas Eccleſiæ, ſeu capituli dividantur. Quodque nullus etiam Apoſtolica auctoritate proviſus in Canonicum recepi, aut ad dignitatem, ſeu portionem, beneficium, vel officium admitti, vel alias in ejus poſſeſſionem induci poſſit, niſi prius de obſervandis hujuſmodi privilegiis, conſuetudinibus, & ſtatutis juramentum præſtiterit, & obtentæ illorum derogationi,

tioni, ac fructuum, & diſtributionum perceptioni renunciaverit, ſeu capitulo, & perſonis prædictis ceſſerit, ſeu (ut appellant) dulciaria, aut quid aliud præſtiterit; quorum omnium tenores, cauſas, & effectus habemus præſentibus pro expreſſis, quibuſcunque illa concepta ſint formulis, nec non irritantibus, & aliis decretis roborata. Volentes ea omnes vires, & effectum de cætero non habere.

§. III. Præcipimus igitur, & interdicimus omnibus Epiſcopis, Capitulis, collegiis, & perſonis, ad quos id pertinet, ne poſthac fructus, aut diſtributiones hujuſmodi, nec prorſus ullam eorum partem retineant, neve ipſorum ceſſionem, vel renunciationem, aut dulciaria, vel alia quomodocunque petant, vel exigant, aut quemquam, ſive ordinaria, ſive Apoſtolica auctoritate proviſum, ad præſtandum hujuſmodi juramentum inducant, aut illi prædicta non facienti poſſeſſionem impediant, vel remorentur. Quicunque contrafecerint, ſi Eccleſiarum Antiſtites, tamdiu a pontificalis officii exercitio ſint ſuſpenſi, donec, ſatisfactione prævia, illis per Sedem Apoſtolica ſuſpenſio relaxetur. Capitula vero, & collegia quæcunque eccleſiaſtico ſuajaceant interdicto, ac ſingulares perſonæ in excommunicationis ſententiam incurrant, a qua, niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio quam a Rom. Pont. abſolutionis beneficium nequeant obtinere; decernentes hujuſmodi præſtita juramenta non tenere, nec quemquam illis obligari, quinimmo jurantes in hujuſmodi cenſuram incidere, necnon irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper his per quoſcunque ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. IV. Et nihilominus ſtatuimus, ut ubicunque hujuſmodi fructus, & diſtributiones fabricæ, vel ſacriſtiæ, aut alterius pii loci uſibus ultra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum dumtaxat dimidia pars ipſi ſacriſtiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero Beneficiati prædicti integre percipiant.

Hanc Conſtitutionem innovavit Innocentius XII. Conſtit. *Eccleſiæ Catholicæ*, 22. *Septembr.* 1695. cum additione pœnarum, ut ſequitur.

Hinc eſt, quod Nos . . . omnia, & ſingula præmiſſa a præfatis Nicolao, Pio, & Gregorio Prædeceſſoribus conſtituta, ordinata, interdicta, decreta, & reſpective declarata, ut præfertur, expeditaſque deſuper illorum Conſtitutiones, ſeu literas ſupradictas tenore præſentium perpetuo approbamus, confirmamus, & innovamus, illiſque perpetuæ, atque irrefragabilis Apoſtolicæ firmitatis robur, patrocinium, & præſidium adjicimus. Præterea, ut eadem præmiſſa firmius, atque inviolabilius de cætero obſorventur, ultra omnes, & ſingulas pœnas in iiſdem Conſtitutionibus, ſeu literis impoſitas, privationis Dignitatum, Canonicatuum, & Præbendarum, aliorumque beneficiorum eccleſiaſticorum, & quoad Regulares, etiam vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, munerum, & officiorum quorumcumque per eos reſpective obtentorum, perpetuæque inhabilitatis ad illa, & alia ſimilia, vel diſsimilia quæcumque in poſterum quomodolibet obtinendam pœnas per contrafacientes ipſo facto, abſque alia declaratione incurrendas, adjungimus. Porro ad penitus extirpandum, atque evellendum abuſum capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum, ſeu ſtatutorum quorumcumque, quæ perperam, ac adverſus ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum diſpoſitionem, occurrente Eccleſiarum quarumlibet, præſertim cathedralium, & metropolitanarum, ſeu monaſteriorum quorumvis vacatione, ab iis, ad quos electio perſonarum idonearum ipſis Eccleſiis, ſeu monaſteriis ad electionem hujuſmodi reſpective præficiendarum juxta privilegia, & indulta Apoſtolica eis deſuper conceſſa, aut alias legitime ſpectat, ſive ante, ſive poſt electionem prædictam interdum iniri, condi, aut fieri conſueverunt, motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine paribus earundem tenore præſentium omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis fuerint, ſub eiſdem omnino pœnis ſuperius expreſsis, quarum abſolutionem, ſeu relaxationem Nobis, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti dumtaxat ſpecialiter reſervamus, diſtricte prohibemus, & interdicimus, ne capitulationes, pactiones, conventiones, concordata, ſeu ſtatuta hujusmodi ante ipſam quidem electionem, ſeu etiam poſt electionem de cætero inire, condere, aut facere audeant quovis modo, ſeu præſumant; illaque proinde, quatenus de facto contra præſentis noſtræ prohibitionis formam inita, condita, ſeu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribusque, & effectu penitus, & omnino vacua,

cua, ac nullius roboris, & momenti eſſe, & perpetuo fore, neminemque ad illorum, ſeu cujuslibet eorum, etiamſi juramento vallata ſint, obſervantiam teneri, aut obligatum exiſtere, vel fore decernimus, & declaramus. Quæ vero, electione, ſeu poſtulatione hujuſmodi ſecuta, quomodolibet iniri, condi, ſeu fieri contigerit, ad Nos, ſeu eundem Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem quamprimum deferri, atque ita noſtro, & Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjici præcipimus, ſuſpenſa interim eorum omnium, & ſingulorum executione, donec, & quouſque ab eadem Sede, ſine cujus auctoritate nihil omnino in ſimilibus paciſci fas eſt, Apoſtolicæ confirmationis robur in totum, vel in partem receperint. Cæterum per præſentes non intendimus ea, quæ antehac contra ſupradictarum Nicolai, Pii, & Gregorii Prædeceſſorum, ſeu forſan aliarum Apoſtolicarum Conſtitutionum, ſeu literarum formam quomodolibet geſta fuerunt, ullatenus approbare, nec pœnas ea de cauſa per transgreſſores incurſas remittere, vel condonare.

Circa hanc materiam vide notanda infra ad *caput XLIV. Jacobus*, Sectione DCCLXXVIII.

Quod ſpectat ad exactionem pretii pro ſepultura mortuorum, ac Sacramentorum adminiſtratione, attendenda ſunt mox notata, & notanda infra.

SECTIO DCCLVII.

CAPUT XI. DE HOC AUTEM, *ex Decretali laudati Alexandri III, Archiepiſcopo Toletano reſcripta.*

De hoc autem, quod Epiſcopus Oxonien. Archid. beneficium, & cuidam Clerico ante electionem ſuam prioratum dicitur promiſiſſe, ut uterque conſentiret eidem: tuæ prudentiæ reſpondemus, quod ſi manifeſtum eſt, eundem Archid. & Clericum ob cauſam illam promiſſa recepiſſe, aut exinde confeſſi fuerunt in jure, vel legitime convicti, ab Altaris miniſterio ſunt perpetuo deponendi. Si vero id manifeſtum eſt, nec tamen inde convicti, vel confeſſi fuerint, ſed tantum publica laborant infamia, eis canonica purgatio debet indici: in qua, ſi defecerint, tanquam auctores tanti ſunt ſceleris puniendi. Regem autem, & Principes ejus debes inducere, ut, ſi qua receperint a præfato Epiſcopo, ut ejus electioni præſtarent aſſenſum, Eccleſiæ Oxonien. ſine diminutione reſtituant, cum ea ſine gravi ſuæ ſalutis periculo retinere non poſſint.

In hac Decretali præcipit Alexander, indici purgationem canonicam diffamatis de ſimonia. Verum hodie hæc fere obſolevit, ut animadvertam ad eundem titulum.

Diſtinctio autem, quam hic Pontifex affert inter ſimoniam manifeſtam, & occultam, attento jure, quo nunc utimur, ex Decretali Pauli II. relata in *cap. II. Cum deteſtabile*, *in Extravagan. commun. hoc eod. tit.* locum amplius non habet: ſublato enim in ea inter occultam, & manifeſtam ſimoniam omni diſcrimine, ordinatus ſimoniace ipſo facto ab Ordinum executione ſuſpenditur.

Neque obiicias, S. Pium V. Conſt. *Cum primum*, 1. *Aprilis* 1566. quodammodo poſtea renovaſſe dictam diſtinctionem, ſtatuendo, quod ſimoniace ordinatus, ad incurrendam ſuſpenſionem, debeat prius eſſe convictus ſimoniacæ pravitatis: *quicumque deteſtabile vitium ſimoniacæ pravitatis convictus fuerit commiſiſſe in conſequendis Ordinibus, eo ipſo ab illorum executione per decennium, ſine ſpe diſpenſationis, ſit ſuſpenſus*. Nam, quidquid dicant aliqui, per hæc verba non negat Sanctiſſ. Pontifex, quod ſimoniacus occultus, & qui non eſt convictus, incurrat ſuſpenſionem; ſed tantum quoad eum, qui ſimoniacæ pravitatis convictus fuerit, ſuſpenſionem, antea triennalem, extendit ad decennalem, inſuper addendo pœnam carceris per annum, ut videri poteſt in eadem Conſtitutione. Propterea cum in præfata II. *Extravag. hoc eod. tit.* ſtatuerit Paulus II. ut ſimoniaci (& quidem exprimendo *eorum quemlibet tam manifeſtum, quam occultum*) *a ſuorum ſint Ordinum executione ſuſpenſi*; dicendum etiam a ſimoniaco occulto, & non convicto, hujuſmodi ſuſpenſionem contrahi, cum hactenus revera tale ſtatutum non fuerit ablatum, imo pluries confirmatum, ut in decurſu videbitur. Textum dictæ Decretalis, *Cum deteſtabile*, leges infra Sect. DCCLXIX.

Notandum hic velim cum Panormitano ad hoc idem *caput num.* 5. quod quamvis pretium ſimoniacum regulariter reſtituendum ſit danti; in præſenti tamen caſu reſtituendum præcipitur Eccleſiæ, licet non provenerit ex ipſius bonis.

SECTIO DCCLVIII.

Caput XIII. Insinuatum, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. Epiſcopo Ciceſtrenſi in Anglia ſcripta.*

INſinuatum eſt, quod in Eccleſiis tui Epiſcopatus plurimi Clerici per ſimoniam habere dicuntur ingreſſum, & infamia inde reſpergi. Unde mandamus, quatenus, ſi qui fuerint, quos in prædictis Eccleſiis publicum, & notorium eſt ſimoniace intraſſe, eos amoveas ab Eccleſiis taliter acquiſitis. Illis autem, quorum crimen non eſt publicum, & notorium, ſi publica laborant infamia, cum quinta, vel ſexta manu ſui Ordinis purgationem indicas: in qua ſi defecerint, beneficiis hujuſmodi Eccleſiarum perpetuo prives eoſdem.

In hac pariter Decretali præcipit Alexander, diffamatis de ſimonia indici purgationem canonicam: ſed ex hodierna diſciplina tu tene notata in antecedenti Sectione.

Circa diſtinctionem, quam affert inter ſimoniam manifeſtam, & occultam, idem judicium eſto ac in eadem præcedenti Sectione.

Quod vero ſpectat ad beneficium ſimoniace obtentum, hic quidem eo proviſus privari jubetur. Verum ex poſteriori jure, ex Decretali ſcilicet Pauli II. relata in *cap. II. Cum deteſtabile, hoc eod. tit. in Extravag. commun.* cujus Textum leges infra Sectione DCCLXIX. eſt ipſo jure privatus, ut ante omnem declarationem illud dimittere omnino debeat, fructuſque inde perceptos ſub animæ ſuæ periculo, peccato ſcilicet, adſtrictus ſit: in qua inſuper infligitur excommunicatio latæ ſententiæ, Papæ reſervata, in univerſos, & ſingulos, cujuſcumque ſtatus ſint, gradus, ordinis, conditionis, vel præeminentiæ, etiam cardinalatus, patriarchalis, epiſcopalis, regalis, vel reginalis, qui quomodolibet, dando, vel recipiendo, in hoc ſimoniam commiſerint, ejuſque mediatores.

Hæc Papalis Decretalis nedum confirmata eſt a S. Pio V. *Cum primum*, 1. *Aprilis* 1566. ſed etiam ampliata, excepto, quod expreſſam mentionem non faciat de dignitate cardinalatus, ut §. VIII. ibi.

Et ut ſimoniacæ pravitatis, & labes prorſus aboleatur, Conſtitutiones Anteceſſorum noſtrorum contra ſimoniacos editas, & præſertim Pauli ſecundi inviolabiliter obſervari mandamus, & delinquentes tam in ſacrorum Ordinum receptione, quam in beneficiorum aſſecutione, ſtatutis etiam inferius pœnis noſtra auctoritate affici volumus. Quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ pravitatis commiſiſſe convictus fuerit in conſequendis Ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum executione per decennium, ſine ſpe diſpenſationis, ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates eccleſiaſticas ſimoniace acquiſiverit, illis ſit ipſo jure privatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quaſcunque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticum ſimoniace adeptus fuerit, illis ſimiliter ſit ipſo jure privatus, & ad fructuum omnium, quos perceperit, reſtitutionem teneatur, & perpetuo ſit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia ecclesiaſtica obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commiſiſſe convictus fuerit, præter ſupradictas pœnas, etiam corporaliter puniatur, & ab Ordinibus ecclesiaſticis degradatus, a fidelium conſortio ejiciatur, Qui vero Ordines, & beneficia simoniace contulerint, pœnis a jure ſtatutis puniantur, cujuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis, etiamsi Epiſcopi, Archiepiſcopi, vel majores fuerint.

Huc etiam ſpectant pœnæ, quas leges in ſequenti Conſtitutione *Romanum Pontificem*, 16. *Octobris* 1564. a Pio IV. inflictæ contra committentes ſimoniam ſuper beneficiis, quam vulgo vocant confidentiam, cum ſcilicet contracta fiducia, illa recipit cum pacto eadem conferentibus, vel reſignantibus dimittendi, ſeu retrocedendi, ſive gratis, ſive cum penſione, vel ex eis fructus, vel penſiones in alios trasferendi, ibi.

Sane licet dudum, cum certam simoniacæ pravitatis ſpeciem, quam beneficiorum confidentiam vocant, etiam Romanæ Curiæ, atque adeo in ſacrum venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Collegium, quasi per cuniculos irrepsiſſe, ac nonnullos ex ipsis Fratribus, nimia quadam facilitate, ſeu potius importunis amicorum, familiariumque precibus adductos, beneficia eccleſiaſtica in confidentiam hujuſmodi recepiſſe, & frequenter recipere intelleximus, hanc illicitam beneficientiæ exercendæ, ſeu amicitiæ colendæ viam, a tanto ſaltem Collegio prorſus eliminare cupientes, eoſdem Fratres in Conſiſtorio noſtro ſecreto, non ſemel admonuerimus, huic aliena beneficia cuſtodiendi modo ne aſſueſcerent, neve illa hoc pacto reciperent, utque sic recepta dimitterent, nihilominus nuper ad

aures noſtras pervenit, eorum aliquos, monitionis noſtræ, immo potius ſuimet oblitos, ea, quæ cuſtodienda receperant beneficia, nondum tamen dimiſiſſe. Et inſuper illos, & nonnullos alios, etiam Patriarchas, Archiepiſcopos, & alios Epiſcopos, ac etiam Cameræ Apoſtolicæ Clericos, Eccleſias, monaſteria, dignitates, & alia beneficia hujuſmodi, in ſui favorem reſignata, ceſſa, vel alias dimiſſa, acceptaſſe, aut de illis, per obitum, vel alias vacantibus, a nobis, & Prædeceſſoribus noſtris, ſeu etiam ab Ordinariis, & aliis inferioribus collatoribus, etiam ad patronorum præſentationem, ad alterius commodum ſibi provideri obtinuiſſe, illaque, ac etiam alia aliter vacantia, ſibi in titulum, commendam, vel adminiſtrationem, aut alias dicta auctoritate conceſſa, quandoque in reſignantium, vel cedentium, ſeu etiam aliorum favorem ceſſiſſe, vel alias dimiſiſſe. Ac ſibi propterea penſiones annuas, ac fructus, redditus, & proventus Eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, & aliorum beneficiorum hujuſmodi in toto, vel in parte, etiam aliquando cum facultate illas, & illos transferendi, ac etiam collationem, proviſionem, præſentationem, & aliam diſpoſitionem beneficiorum eccleſiaſticorum ad earundem Eccleſiarum, monaſteriorum, & dignitatum Prælatos pro tempore exiſtentes, ac alios hujuſmodi beneficia pro tempore obtinentes pertinentium, necnon regreſſus, ſive acceſſus, & ingreſsus ad Eccleſias, etiam cathedrales, monaſteria, ac alia diverſa beneficia eccleſiaſtica, ſibi reſervari procuraſse, & obtinuiſse, ad hoc videlicet, ut confidentes ſic decimarum Apoſtolicarum, vel communis dicti Collegii, & annatæ, aliorumque jurium dictæ Cameræ debitorum, ſolutionem eludant. integriſque beneficiorum, etiam in menſibus Apoſtolicis vacantium, aut alias diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ generaliter reſervatorum collationibus, ac interdum, ut beneficia ipſa, tempore procedente, in aliquorum tunc forſan de jure inhabilium, & incapacium, vel nondum adhuc natorum, favorem, cedantur, ſeu reſignentur, vel ut perſonæ inhabiles, & incapaces hujuſmodi, etiam laici, penſionibus, ac fructibus, redditibus, & proventibus eccleſiaſticis fruantur, & gaudeant, ſeu potius illis, & facultate transferendi prædicta abutantur, in animarum ſuarum periculum, & pernicioſum exemplum.

Quare nos hanc Cardinalium eorundem in monitionibus noſtris parendo incuriam, & tam illorum, quam cæterorum Prælatorum, etiam Clericorum, ac aliorum quorumcumque indignam fallaciam, conniventibus oculis, diutius minime diſſimulandam, ſed huic errori, ne radices altius agat, occurrendum tandem eſse cenſentes. Et quoniam hanc ipſorum, qui monitioni noſtræ non parentes, beneficia hujuſmodi in confidentiam, ut præfertur, retinuerunt, & fructus ex eis indebite, vel percipiendo, vel per alios nomine ſuo, etiam per ſimulatas illorum locationes, & fictas de receptis quietantias, ac donationes, & remiſſiones percipi ſinendo, graviter exceſserunt Cardinalium metam, potius ex immoderata erga ſuos indulgentia, quam aliquo præceptorum noſtrorum ſpretu proceſſiſse facile reputamus. Idcirco omnes, & ſingulas Eccleſias, etiam metropolitanas, & alias cathedrales, ac monaſteria, etiam conſiſtorialia, prioratus, præpoſituras, præpoſitatus, dignitates, etiam majores, & principales, etiam conventuales perſonatus, adminiſtrationes, & officia, cæteraque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quorumvis Ordinum, regularia, etiam de jurepatronatus, etiam laicorum, etiam nobilium, & illuſtrium, etiam ex fundatione, & dotatione exiſtentia, per ejuſdem Rom. Eccleſiæ, etiam Epiſcopos Cardinales, & quoſcumque alios, etiam Patriarchas, Archiepiſcopos, & alios Epiſcopos, ac etiam ejuſdem Cameræ Clericos, in titulum, commendam, vel adminiſtrationem, aut alias in hujuſmodi confidentiam jure prohibitam, cujuſvis perſonæ, ut præfertur, contemplatione, vel intuitu, quovis modo recepta, illorum liberam collationem, & diſpoſitionem Nobis, & Sedi Apoſtolicæ harum ſerie reſervantes, ipſo jure a die receptionis eorundem vacaviſſe, & vacare. Ac fructuum, & penſionum reſervationes, ac facultates transferendi, & collationis beneficiorum conceſſiones, eis, ut præmittitur, factas, ac regreſſus, ſive acceſſus, & ingreſſus conceſſos hujuſmodi ceſſaſſe, & ceſſare, ac extinctos eſſe.

Et eoſdem Cardinales, ſeu quoſvis alios, a prima die receptionis beneficiorum hujuſmodi, citra fructus, redditus, & proventus earundem Eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, & aliorum beneficiorum, ac penſiones prædictas indebite percipere, ſuoſque facere non potuiſſe, neque debuiſſe, ſed illos omnes, & ſingulos ad Cameram eandem devolutos fuiſſe, & eſſe, illique deberi, ac ipſos Cardinales, & alios, ad quorum manus quomodolibet pervenerunt, & eorum hæredes, ad integram illorum reſtitutionem in utro-

que

que foro teneri, & ad id opportunis juris remediis compelli debere, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium decernims, & declaramus.

Et inſuper univerſis, & ſingulis tam ejuſdem Rom. Eccleſiæ Cardinalibus, etiam Epiſcopis, quam Prælatis, & Clericis, ac aliis prædictis præſentibus, & futuris, ne deinceps ullo unquam tempore aliquas Eccleſias, monaſteria, dignitates, vel alia beneficia, etiam de dicto jurepatronatus, uti præfertur, exiſtentia, aut fructus, vel penſiones, aut regreſsus, ſeu acceſsus, in confidentiam prædictam, aut ad effectum reſervationum hujuſmodi ſibi poſtmodum cedentibus procurandarum, recipere præſumant, Cardinalibus videlicet, & aliis Prælatis hujuſmodi, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interdicti ingreſsus Eccleſiæ, reliquis vero ſub majoris excommunicationis latæ ſententiæ pœna, per contrafacientes eo ipſo incurrenda, a qua, niſi a Nobis, aut Rom. Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolvi nequeant, diſtrictius inhibemus.

Ac quaſcunque collationes, proviſiones, præfectiones, commendas, reſervationes, facultates, etiam transferendi, ac regrediendi, ſive accedendi, & ingrediendi, ac alias diſpoſitiones de Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, & aliis beneficiis, eorumque fructibus, & beneficiorum collationibus, per Nos, & alios Roman. Pontifices Succeſsores noſtros, etiam motu proprio, ſeu conſiſtorialiter, aut etiam per Ordinarios, & alios inferiores collatores, etiam ad patronorum eorundem præſentationem, & alias quomodolibet cum interventu confidentiæ hujuſmodi, expreſſe, ſive occulte, ac de jure præſumpto, & alias contra præmiſſa pro tempore factas, nullas, & invalidas, nulliuſque roboris, vel momenti fore, neque cuiquam ſuffragari, ſed Eccleſias, monaſteria, dignitates, ac alia beneficia hujuſmodi, ipſo jure vacare, ac noſtræ, & Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni reſervata, fructuſque, & penſiones Cameræ Apoſtolicæ applicatos, ut præfertur, eſſe, & cenſeri.

[1] Hæc Conſtitutio confirmata fuit cum declaratione regularum ad dignoſcendum, in quibus caſibus locum habeat hujuſmodi confidentia, & cum aggravatione pœnarum, a S. Pio V. ſequenti Conſtit. *Intolerabilis, ſub die* 11. *Junii*, *&* 14. *Novembr.* 1569. ibi,

Intolerabilis multorum perverſitas, qui ſacroſanctas Conſtitutiones novis quotidie fraudibus eludere nituntur, ſæpe illarum auctores in neceſſitatem adducit cautius providendi, quo pertinacium animi ab improbis conatibus graviore ſanctione propoſita reprimantur.

Bene quidem, & providenter fel. record. Pius Papa IV. Prædeceſsor noſter ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum eccleſiaſticorum corruptelam, ſtatuit, & decrevit &c.

Verumtamen propter improbas multorum cupiditates prædictas, quæ ad purgandam hac pernicie Eccleſiam, & animarum ſalutem ab ipſo Prædeceſsore edita ſunt, in multis deprehendimus viam aperviſſe gravius delinquendi. Siquidem cum frequentibus plurium querelis pridem concitati, quod Judices in cauſis hujuſmodi confidentiarum expediendis remiſſiores eſſent, omnes, & ſingulas cauſas ipſas, ubicunque, & inter quoſcunque motas ad nos advocaviſſemus, ac omnimodam hujuſmodi cauſarum præſentium, & futurarum, rerumque omnium ex ipſis reſultantium cognitionem Nobis, & Succeſſoribus noſtris reſervaviſſemus, & ſuper quibuſdam coram Nobis proceſſum fuiſſet, variis inde, nec levibus conjecturis, intelleximus, vitium quidem confidentiæ occulte irrepſiſſe, ſed plerisque cauſis præſumptiones, & conjecturas, quæ ad illud probandum deducuntur, minime ſufficere, ejuſque rei cauſa plurimos, qui ante literarum prædictarum editionem hujuſmodi confidentias exercebant, ubi cognoverunt obſtructam veritatem propter difficultates probandi in judiciis confidentias ipſas, contempta Conſtitutione prædicta, Eccleſias, monaſteria, & beneficia ſic recepta, ut prius retinere, alios fructus, penſiones, & alias res accipere, alios eorum exemplo ad ſimilia, & graviora fidentius commoveri. Multi enim ipſa beneficia jure retinere nequeuntes, alii, ne cogantur ad ſacros Ordines, ad reſidentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum proficiſcantur, ut inimicos occidant; alii, ut alieno nomine lites agant, aut defendant; alii propter crimina incapaces; quidam, ut purgato delicto, vel abſolutione conſecuta, illa repetant, eadem in alios deponunt, & in plerisque fructus ipſorum, aut eis miniſtrantur, aut quibus ipſi ſtatuunt, ſæpe laicis, & inhabilibus. Plerique, vel

vel ſenes, vel infirmi, ut beneficia in domibus ſuis perpetuent, illa renunciarunt, & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus eccleſiaſticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut naſcituris aſſervent, facto interdum circuitu retroceſſionis, cum reſervatione fructuum, & aliarum rerum, aut acceſſu, præſertim ab illis, qui præſtandorum jurium Cameræ Apoſt. ſunt immunes, alii aut incapaces, aut aliis beneficiis eccleſiaſticis onuſti, aut eccleſiaſtico Ordini ſeſe mancipare refugientes, aut mere laici beneficia eccleſiaſtica aliis conferenda procurant, ut de illis poſtmodum ad libitum ſuum diſponatur, fructus etiam percipientes illorum. Ad hæc plerique Ordinarii, & collatores, ac etiam patroni laici, curant deponenda beneficia, ut fructus, ſeu penſiones capiant eorundem, aliiſve faciant miniſtrari. Alia item per multa ejuſcemodi admittuntur, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, diſciplinæ eccleſiaſticæ neruus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum.

Quare nos volentes periculoſam talium audaciam novi juris ſubſidio cohibere, præſentium auctoritate ſtatuimus,

I. Ut, ſi quis quacunque auctoritate Eccleſiam, vel monaſterium, aut aliud beneficium eccleſiaſticum qualecunque ex reſignatione, vel ceſſione cujuſcunque perſonæ, ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis, cum regreſſu, vel acceſſu, etiam ſola dimittentis intentione, receperit, ut illa, vel illud etiam in eventum regreſſus, vel acceſſus, eidem dimittantur, vel alteri poſtea conferantur, aut illius fructus, vel eorum pars alii, vel aliis concedantur, vel penſiones ſolvantur, ex eiſdem hæc confidentia cenſeatur.

II. Itidem, ſi Ordinarius, vel alius collator contulerit antehac, aut conferat in futurum, beneficium eccleſiaſticum quovis modo vacans, ea conditione, tacita, vel expreſſa, ut poſtea in alterum pro arbitrio Collatoris, ſeu alterius cujuſcunque contra juris communis ordinationem diſponatur, ſive ut de eo proviſus, fructus illius, vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis, vel decedentis, aut alterius relinquat, & remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per ſe, vel per alium, ſcripto, aut verbo juſſerit, ſeu ſignificaverit, perſolvat, & pariter ſi a patrono etiam laico, vel alteri præſentatori, ſeu electori contingerit, aut contingat id fieri.

III. Adhæc, ſi Clericus prædictæ Cameræ, aut Cardinalis, aut alius a ſolutione jurium ipſius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apoſt. exemptus, poſt reſignationem, vel ceſſionem alicujus extranei, de Eccleſia, monaſterio, vel alio beneficio eccleſiaſtico in ſe, apoſtolica, vel alia auctoritate factam, & admiſſam, illam, vel illud, etiam confectis literis Apoſtolicis, & poſſeſſione apprehenſa, in eundem reſignantem, vel cedentem, modico ſpatio interdicto veluti duorum, vel trium menſium retroceſſerit, aut retrocedat in futurum, & ex illa retroceſſione fructus Eccleſiæ, ſeu monaſterii, aut beneficii, vel eorum pars, ſeu penſio, ſeu quid aliud ſuper his reſervatum, aut regreſſus, ſeu acceſſud, & ingreſſus ad illam, vel illud, ipſi Clerico, vel Cardinali, aut alii exempto ſit, fueritve conceſſus.

IV. Poſtremo, ſi quis crimine aliquo abſolutus, aut cum quo ſuper irregularitate diſpenſatum eſt, denuo receperit quacunque auctoritate Eccleſiam, monaſterium, vel aliud beneficium eccleſiaſticum, quod ante, vel poſt commiſſum delictum, aut contractam irregularitatem dimiſerit, in quibus horum caſuum confidentiæ pravitas ſit contracta, caſuſque hujuſmodi literis prædictis comprehendantur, ac ſi illis ſpeciatim expreſſi fuiſſent, licet ipſum confidentiæ crimen alterius tantum partis conſcientia ſit admiſſum.

Ad probandum vero plene confidentiarum abuſum, inter alias etiam hæ præſumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ videlicet.

I. Si quis poſt ceſſam ab ſe Eccleſiam, vel monaſterium, aut beneficium, & publicatam reſignationem, ſeu ceſſionem, captamque a ſucceſſore poſſeſſionem, ſeſe in illa, vel illo, ſeu rebus illius, per ſe, vel alium, ſeu alios, de facto ingeſſerit, aut fructus perceperit, aut quicunque ſucceſſor illi, vel ejus propinquis ipſe, aut partem aliquam remiſerit eorundem.

II. Si recipiens beneficium conſtituerit dimittentem, vel ejus parentes, aut propinquos, procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficii dimiſſi, & illi, vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit.

III. Si vel ſola procuratoris depoſitione, vel libris rationalibus menſariorum ex parte dimittentis, expeditio, quæ perſonam recipientis concernit, proſecuta ſit, ſimulque expenſæ pro ea neceſſariæ ab illo factæ fuerint. De-

Denique ſi quis pro conceſſione alicui facta, quacunque auctoritate, de beneficio eccleſiaſtico per ſe, vel alium, ſeu alios interceſſerit, vel alias in negocio conceſſionis ſeſe immiſcuerit quoquo modo, deinde aliquid de fructibus talis beneficii de facto, etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illo poſtmodum ad voluntatem intercoſſeris fuerit diſpoſitum quandocunque.

Teſtes autem de quaque re ſingulares ſingulas probare valeant præſumptiones, & conjecturas, pluresque hujuſmodi præſumptiones, & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis.

Cæterum criminoſi, & cæteri omnes, qui ad prohibendum in caſibus ſimoniæ teſtimonium recipi poſſunt, ad prædicta omnia admittantur.

Sed, ne quiſquam, etiam vana fiducia fretus, non intendendi contra ſe judicii, in crimine perſeveret, utque hoc malum gravioris cenſuræ ſtimulo uſquequaque prohibeatur, omnes, & ſingulos qui hucuſque Eccleſias, monaſteria, beneficia, fructus, penſiones, aliaſve res, intercedente hoc confidentiæ vitio, receperunt, ac retinent, niſi ſtatim ad ſe reverſi, & reſipiſcientes, celeri dimiſſione ſibi proſpexerint, & quiquid tale admiſerint in futurum, etiam omnibus, & ſingulis aliis Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, adminiſtrationibus, officiis, & beneficiis obtentis, quæ pariter ſub dicta reſervatione comprehendi volumus, necnon fructibus, penſionibus, & aliis rebus eccleſiaſticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & aliis officiis temporalibus præſentium auctoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in juris ſubſidium excommunicationis ſententia innodamus, a qua nullus, niſi in mortis articulo conſtitutus, ab alio quam a Romano Pontifice, abſolutionis beneficium valeat obtinere. Nos enim advocatione cauſarum hujuſmodi, & reſervatione cognitionis illatum, rerumque omnium inde emergentium, Nobis, & prædictis Succeſſoribus, ut prædictum eſt, facta, cauſis illis dumtaxat exceptis, quæ jam coram Nobis pendere noſcuntur, ac etiam iis, quas ratione Eccleſiarum, & monaſteriorum, quorum diſpoſitio in Conſiſtorio fieri conſuevit, aut debet, itemque contra ordinarios collatores, Epiſcopos, & alios Superiores Prælatos, etiam Cardinales, haberi contigerit, uti jam aliis noſtris literis ſtatutum eſt, audiendis, decidendis, & terminandis, harum ſerie prorſus relaxata, decernimus, ita deinceps quoſcunque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac prædictæ S. R. E. Cardinales, ſublata eis, & ipſorum cuicunque, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique judicari, interpretari, & definire debere, necnon irritum, & inane quidquid ſecus in prædictis per quoſcunque, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca omnibus locorum Ordinariis diſtrictius injungimus, ut in ſuis quiſque Eccleſiis, Civitatibus, Diœceſibus, & locis, etiam exemptis, ad prædicta ſtudioſe attendant, & quatenus illis relaxavimus, in delinquentes ſevere animadvertant, si divinæ majeſtatis judicium, dictæque Sedis cenſuram voluerint evitare. In cæteris vero cauſis, & negociis (Nobis, & prædictis Succeſſoribus exceptis) eoſdem locorum Ordinarios præſentium auctoritate delegamus, ut gratia, & favore poſtpoſitis, pro ſe quiſque, cum venerit uſus, contra prædictos omnes ſub ipſa exceptione comprehenſos diligenter inquirant, ſuoque inquiſitiones omnes ſigillo obsignatas ad prædictam Sedem quamprimum transferant, ut nos, & prædicti Succeſſores in cauſis hujuſmodi procedentes, quod juſtum fuerit, decernamus.

Nos enim ſingulis Ordinariis ipſis prædictos omnes, & quoſcunque alios, etiam exemptos, etiam per edictum publicum, conſtito prius ſummarie, & extrajudicialiter de non tuto ad illos acceſſu, citandi, & monendi, eiſque, ac Judicibus ordinariis, & delegatis, aliiſque perſonis quibuſcunque, ne prædictorum executionem quoquo modo impediant, vel alias in illis ſeſe interponant, etiam per ſimile edictum inhibendi, eoſdemque, ac alios contradictores, & rebelles quoſcunque per cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, ac omni alia juris, & facti remedia opportuna compellendi, auxilium brachii ſecularis, quandocunque opus erit, invocandi, cæteraque in prædictis omnibus, & ſingulis neceſſaria faciendi, & exequendi, plenam, & liberam tenore præſentium concedimus facultatem.

Hodie in Conſiſtorio noſtro ſecreto, ut moris eſt, accepto, quod a nonnullis prætendebatur S. R. E. Cardinales obtentu privilegiorum ſub Conſtitutione noſtra de confidentiis beneficialibus, ſaltem quoad privationem, cenſuras, & alias pœnas in dicta Conſtitutione contentas, propter non factam in clauſula impoſitionis illarum ſpecialem, & expreſſam

 de

de dictis Cardinalibus, & privilegiis mentionem minime comprehendi, licet aliter mentis, & intentionis noſtræ fuerit quemadmodum, & ex literis dictæ Conſtitutionis colligi poſſet.

Ad tollendum tam omne dubium, atque impedimentum, quominus Conſtitutio præfata commune bonum, & ſalutem animarum concernens, plenarium effectum ſortiatur, declaravimus, omnes S. R. E. Cardinales, in Conſtitutione, & literis præfatis, ac ſingulis earum partibus, etiam quoad privationes, omneſque, & ſingulas alias cenſuras, & pœnas in ipſis literis contentas, comprehendi, ac contrafacientes, privationes, cenſuras, & pœnas ipſas incurrere, prout nos illos omnes includi, & incurrere volumus eo ipſo.

Decernentes ſic per quoſcunque &c. etiam Cardinales, in quavis cauſa, & inſtantia, ſublata &c. judicari &c. debere necnon irritum &c. attentari.

Ac privilegia præfata, necnon exemptiones, conſervatorias, & indulta omnia, per quoſcunque Romanos Pontifices &c. etiam motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac etiam conſiſtorialiter, & ex quibuſcunque cauſis in genere, vel in ſpecie conceſſa, confirmata, extenſa, & moderata, & quantocunque tempore obſervata, ad effectum præfatorum revocavimus, & annullavimus, viribuſque, & effectu quoad hæc prorſus carere decrevimus, voluimuſque, & ſtatuimus, tenores privilegiorum &c. qualiacunque ſint, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis haberi.

Solamque hanc ſchedulam manu noſtra ſignatam, & in Cancellariæ Apoſtolicæ libro ad perpetuam rei memoriam regiſtratam, abſque alia literarum confectione, ſufficere, eamque, & ejus exempla ubique locorum in judicio, & extra illud fidem facere.

Sixtus autem V. Conſtit. *Divina Dei providentia* 1. *Novembr.* 1586. ſtatuit regulam, qua Judex cauſarum confidentialis confidentiæ, & ſimoniæ procedere debeat in Romana Curia movendarum, aut per appellationem a judicibus extra Curiam introducendarum.

Qui tamen quoad executionem allatarum Conſtitutionum Pii IV. & V. in Regno Galliæ ſub die 13. Auguſti 1567. edidit ſequentem Conſtitutionem cum moderatione pœnarum in iiſdem inflictarum, *Paſtoralis officii*, ibi.

Paſtoralis officii ... Cum autem ſicut accepimus literæ prædictæ in Regno Galliæ ob temporum injuriam, aliaſque varias ſubortas difficultates, diverſaque impedimenta adhuc debitæ executioni non fuerint demandatæ, ac propterea tam pernicioſum confidentiæ vitium, quod celeriter extirpari, & eradicari oportuerat, in dies magis ſerpere, ac propagari noſcatur in maximum animarum periculum, ac ſcandalum plurimorum: Nos ad hanc corruptelam e Regno illo, quod non ita dudum omni chriſtianarum virtutum genere florebat, & adjuvante Domino, etiam in poſterum florebit, tollendam, ac prorſus eliminandam, animarumque ſaluti in primis conſulere volentes, omnibus, & ſingulis dicti Regni Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eorumque officialibus, & ad quos de jure, & conſuetudine pertinet, per præſentes mandamus, ac ſub interminatione divini judicii diſtrictius injungimus, ut in ſuis quiſque Eccleſiis, Civitatibus, Diœceſibus, & locis, etiam exemptis, ad prædicta ſtudioſe attendant, & in eos, quos in confidentiæ crimine, præſertim vero in aliquo ex caſibus ſuperius expreſſis, etiam per præſumptiones, & conjecturas prædictas deliquiſſe conſtiterit, ſevere animadvertant. Qui ſi in præmiſſis exequendis negligentiores fuerint, eorum negligentiam ſuppleri volumus a capitulis Eccleſiarum metropolitanarum, & cathedralium, ac etiam collegiatarum, ubi de beneficiis ipſarum collegiatarum Eccleſiarum agatur, ac etiam ab Abbatibus, ſeu Prioribus clauſtralibus, & conventibus monaſteriorum, aliorumque regularium locorum, ubi de eorundem monaſteriorum, ſeu locorum officiis, & beneficiis quæſtio extiterit.

Et nihilominus appellationes a ſententiis, quas contra delinquentes hujuſmodi fieri contigerit, ad proximos ſuperiores juxta canonicas ſanctiones devolui, executionem tamen ſententiarum prædictarum minime impedire, aut retardare.

Beneficia vero occaſione confidentiæ hujuſmodi ad præſens vacantia, & in poſterum vacatura ab ipſorum beneficiorum ordinariis collatoribus, perinde acſi diſpoſitioni dictæ Sedis Apoſtolicæ minime reſervata fuiſſent, libere conferri, & de illis provideri poſſe, & debere decernimus; dum tamen talium criminum participes, aut conſentientes non fuerint. Quo caſu, ac etiam ubi iidem ordinarii collatores per ſex menſes a die detectæ, & comprobatæ, ſeu convictæ confidentiæ beneficia ipſa, ut præfertur, vacantia, canonice conferre, & de illis providere neglexerint, beneficiorum eorundem Collegio, & proviſio ad proximos Superiores

riores devolvatur. Quæ vero beneficia de jure patronatus laicorum fuerint, ad eorundem patronorum præſentationem, dummodo in crimine hujuſmodi non fuerint participes, conferri. De Eccleſiis vero, ac monaſteriis, aliiſque beneficiis eccleſiaſticis, ac chariſſimi in Chriſto filii noſtri Henrici III. Francorum Regis Chriſtianiſſimi nominationem ſpectantibus, novam ipſius Regis nominationem juxta concordata, ſeu indulta a Sede Apoſtolica ei conceſſa volumus ſpectare.

Fructus vero ex Eccleſiis, monaſteriis, & aliis beneficiis prædictis male, & indebite perceptos, in uſum, ac reparationem Eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum prædictorum, ſuper quibus confidentia hujuſmodi contracta, & commiſſa fuerit, per Archiepiſcopos, Epiſcopos, ſeu officiales, alioſque prædictos converti, & applicari poſſe volumus, ac decernimus.

Magnopere hortantes, & enixe in Domino requirentes eundem Regem Chriſtianiſſimum, ut omne ſtudium, operam, & auctoritatem ad prædicta peragenda, & exequenda præſtare, & impertiri velit.

Abſolutionem autem a cenſuris, & pœnis, ac irregularitatibus propter crimen confidentiæ hujuſmodi quomodolibet incurſis, pro tempore exiſtenti noſtro, & Sedis Apoſtolicæ apud Regem prædictum Nuncio, & quoad Provincias ſub Legatione Avenionen. comprehenſas, eidem Avenionen. Legato, cum facultate etiam alios ſubdelegandi, de quorum pietate, & prudentia magis confidant, per præſentes committimus, & demandamus.

Non obſtantibus Pii IV. & Pii V. Prædeceſſorum prædictorum literis, quas quoad dictum Regem in ſuperius expreſſis duximus relaxandas, & moderandas, illis nihilominus, quoad alia Regna, & loca in ſuo robore duraturis, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus, privilegiis quoque, & indultis, generalibus, vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, aut in totum non inſerta præſentium effectus, & executio impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, eorumque totis tenoribus habenda ſit, in noſtris literis mentio ſpecialis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Præter relatas ſimoniæ confidentialis ſpecies ſuper beneficiis, locum etiam habet procuratio beneficii in Curia romana pro perſona cognita, ſed id ignorante cum ſpe ſuper eod. beneficio cum proviſo contractandi, ſeu paciſcendi, vel etiam procuratio beneficii pro ſe, ſive per alio cum oblatione penſionis annuæ; vel tandem procuratio pro aliis cum ſpe penſionis ab eis obtinendæ, vel recipiendi aliquod, quantumvis modicum, temporale commodum. Quæ omnia prohibita ſunt a Paulo IV. Conſtit. *Inter cæteras* 27 *Novembris* 1557. ſub pœna excommunicationis Papæ reſervatæ, ac inſuper nullitatis proviſionis, ibi.

Nos præmiſſis fraudibus, & dolis, ac hæreſi ſimoniacæ, quantum cum Deo poſſumus, efficaciter occurrere volentes, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, ſtatuimus, & ordinamus, atque decernimus, quod de cætero omnes, & ſinguli, qui poſt publicationem præſentium in locis infraſcriptis faciendam, occaſione beneficiorum obtinendorum, ſe alios eſſe ſimulaverint, & tanquam tales ſe in examine ſuppoſuerint, aut beneficia pro perſonis id ignorantibus, ſeu pro ſe, vel pro aliis, cum oblatione alicujus penſionis annuæ, aut pro aliis, cum ſpe penſionem annuam, aut aliud, quantumvis modicum, temporale commodum ab eis conſequendi, vel pro ſeipſis principaliter, animo, & intentione ea poſtmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum, & benemeritorum, cum ſimili penſione, aut commodo, aut etiam ſine eo reſignandi, obtinere procuraverint, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtant, etiamſi epiſcopali, aut alia majori dignitate eccleſiaſtica, vel Cardinalatus honore, ſeu mundana, etiam regia, ducali, aut marchionali, præminentia præfulgeant, excommunicationis, & anathematis, ac maledictionis æternæ ſententiam, a qua, niſi a Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolvi nequeant, necnon privationis omnium, & ſingulorum beneficiorum eccleſiaſticorum, cum cura, & ſine cura, ſecularium, & quorumvis Ordinum regularium per eos in titulum, vel commendam, aut alias quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnam eo ipſo abſque alia deſuper facienda declaratione, incurrant, itaut, conſtito ſolum ſummarie, & extrajudicialiter, quod ipſi contra tenorem præſentium, aliquid fecerint, per Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ generalem Auditorem, ſeu vice Auditorem, vel ejus Locumtenentem pro talibus, & ut tales publicari poſſint.

Et ni-

Et nihilominus, ſic, ut præfertur, obtenentæ proviſiones, & commendæ, aliæque diſpoſitiones, nullæ ſint, irritæ, & inanes, nullumque alicui jus in ipſis beneficiis, vel ad illa tribuant, nec aliquis earum vigore fructus ſuos faciat, ſed ad eorum reſtitutionem teneantur, poſſintque beneficia tam ſic impetrata, quam per eos antea obtenta, tamquam modo præmiſſo vacantia, a Nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente dumtaxat libere impetrari.

Volumuſque ſtatutum, ordinationem, & decretum noſtra hujuſmodi, etiam quoad monaſteria monialium, & alia beneficia per moniales, aut alias mulieres obtineri ſolita locum habere.

Circa allatam S. Pii V. Conſtitutionem *Cum primum*.

Nota I. Beneficium ſimoniace obtentum, in foro conſcientiæ ante ſententiam tenetur quis reſtituere ei, a quo receptum eſt, & ſic, ſi erat vacans per obitum, dimittere debet in manibus collatoris; ſi vero reſignatum, reſignanti, qui licet illud ſimoniace contulerint, ſecundum magis communem non ſunt privati jure ſuo ante ſententiam ob nullitatem collationis factæ. Quamvis ſi agatur de beneficio reddendo reſignanti, juxta *Theſaurum de pæn. cap. II. verbo Simonia*, §. *Sed quod*, ſit moraliter impoſſibile ad praxim deducere „ Nam ſi id fieret ſine nova canonica collatione, in foro externo, punirentur tanquam ſimoniaci confidentiales ex Bulla Pii V. 85. incipit *Intolerabilis* § *IV.* Nova autem reſignatio ad favorem primi reſignantis vix unquam admitteretur a Sede Apoſtolica, ob ſuſpicionem confidentiæ: multo minus poterit reſignans via juris beneficium repetere, ut Garzias *ibi num.* 218. niſi quando ſimonia eſſet contracta a mediatore cum reſignatario, inſcio reſignante, ut Garzias *ibi num.* 224. *in fin.*“

Nota II. Ad reſtitutionem pretii ſimoniaci quod ſpectat, faciendam in foro conſcientiæ, etiam ante ſententiam, varias eſſe DD. ſententias, cui facienda ſit, quas referens laudatus *Theſaurus loc. cit. num.* 4. aperit ſenſum ſuum, cui ex his adhæreat, ibi „ Et quidem, ſi ſimonia non fuit realis contracta, ideſt utrinque completa, ſed alter dedit pretium, alter beneficium non contulit, ſeu diſpoſitionem non fecit conventam, communis ſententia docet, pretium ante ſententiam declaratoriam reſtituendum eidem, a quo ſolutum eſt, Sanchez *dub.* 114. *n.* 2. cum ibi allegatis: ſi autem ſimonia fuit utrinque completa, tunc alii dicunt, reſtituendum Eccleſiæ, cui per ſimoniam injuria illata eſt, alii dicunt ante ſententiam declaratoriam reſtituendum ei, qui illud dedit; alii dicunt, reſtituendum pauperibus; alii vero reſtituendum pauperibus, vel Eccleſiæ læſæ, & ſunt omnes illæ probabiles ſententiæ, ut tute quis eligere poſſit, quam maluerit, ut Sanchez *dub.* 114. *num.* 12. Prima, & ſecunda ſunt magis communes, ut patet ex Doctoribus recenſitis a Sanchez *ibi*: tamen veriorem puto ultimam opinionem, ſcilicet Eccleſiæ, vel pauperibus reſtituendum, per *cap. De hoc cap. Audivimus de ſimon.*“

Nota III. Circa pœnam generalis inhabilitatis ad quæcumque alia beneficia ſuperadditam a S. Pio V. contra ſimoniace beneficium obtinentem, ſecundum veriorem, & ſtylum S. Pœnitentiariæ, ut ibidem probat *cit. Theſaur.* eidem obnoxium eſſe ante omnem ſententiam, cum ſit pœna mere privativa: quidquid in contrarium nonnulli ſenſerint, eam nempe non habere locum, niſi ratione infamiæ, & irregularitatis per ſententiam condemnatoriam, per notorietatem criminis incurſæ, aſſerentes, allatam Pianam Conſtit. in hac particula non fuiſſe uſu receptam.

SECTIO DCCLIX.

Caput XIV. Nemo, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III.*

NEmo Presbyterorum xenium, vel emolumentum quodlibet temporale, imo ſpirituale detrimentum a quocunque publice peccante accipiat, ut Epiſcopo, vel miniſtris ejus peccatum illius celet: nec pro reſpectu cujuſcunque perſonæ conſanguinitatis, aut familiaritatis alienis communicans peccatis, hoc Epiſcopo innoteſcere detrectet. Nec quenquam pœnitentem, vel minus digne pœnitentem, gratia, vel favore ad reconciliationem adducat, & teſtimonium reconciliationis ferat eidem, vel quocunque livore digne pœnitentem a reconciliatione removeat, quia ſimoniacum eſt utrumque.

Hanc Decretalem tranſcribo, non quod ei novi aliquid acceſſerit, ſed cum ejus intellectus ſit valde obſcurus, & Interpretes diſcrepent, an omiſſio actus ſpiritualis pro temporali, ſimoniæ crimen involvat, pro ejuſdem elucidatione refero, quæ a Gonzalez ſubjiciuntur „ Circa actum ſpiritualem omiſſum pro temporali pretio, non conſentiunt Interpretes, an ſimonia ſit, vel non, & eo caſu ſimoniam committi, probari videtur in hoc textu, cujus auctoritate docuerunt in pura omiſſione actus ſpiritualis, pretio, aut favore, ſimoniam committi, Gloſa, Panormit., Felinus, & Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 25. *quæſt.* 5. Contrarjam vero ſententiam, videlicet, non committi vere, ſed impropriе ſimoniam, ſe- „ cun-

„ cundum quandam ſimilitudinem, exiſtimarunt Innocentius, Holſtienſis, & Joannes Andreas, Victoria *relect. 2. de Simon. Aragon. 2. 2. qu.* 100. *art.* 1. Bifelsdius in præſenti, qui textum hunc accipiunt de ſimonia ſimilitudinaria; & inpropria. Sed hanc quæſtionem, variis diſtinctionibus adductis, explicant Barboſa hic, Gibalinus *de Simon. quæſt.* 6. *conſectar.* 12. juxta quorum doctrinam ſciendum eſt, Alexandrum in præſenti duas ſuæ deciſionis partes proponere. In priori parte duos decidit caſus. Primus videlicet, eſt quando Presbyter, ideſt parochus, aliquod emolumentum temporale recipit a publico peccatore, ut Epiſcopo, vel ejus Vicario celet peccatum illius. Secundus cum ipſe propter conſanguinitatem, vel familiaritatem alicujus, ejus peccatum celat, ne innoteſcat. Quibus caſibus certum eſt, presbyterum peccare contra officium, juſtitiam, & charitatem. Unde turpiter accipi pretium pro fure non revelando, aut ſervo fugitivo non indicando, docetur *in l.* 4. §. 1. *ff. de condict. ob turpem.* Attamen his duobus caſibus nulla proprie committitur ſimonia, niſi in tali occultatione utatur parochus aliqua poteſtate ſpirituali. In ſecunda parte deciduntur ab Alexandro alii duo caſus. Primus eſt, cum Presbyter peccatorem non vere pœnitentem, propter gratiam, & favorem ad reconciliationem admittit, ut ita teſtimonium reconciliationis ferat. Secundus cum ipſe parochus propter favorem, aut odium removet a reconciliatione pœnitentem. Quibus duobus caſibus vere ſimonia committitur, cum poteſtas ſpiritualis exerceatur, aut omittatur ob pretium, aut favorem, unde illa verba Alexandri, *quia ſimoniacum eſt utrumque*, ad hos duos caſus in ſecunda parte relatos referunt Suarez *lib. IV. de Simonia, cap. XXII. nu.* 14. Barboſa hic, *num.* 2. Et ſi adhuc inſtes, ad totam Conſtitutionem referenda eſſe prædicta verba, ſupponendum eſt, in prioribus caſibus ultra omiſſionem interceſſiſſe exercitium aliquod ſpiritualis poteſtatis, ut docuit Gibalinus ſupra, *conſect.* 3, qui inde infert reſolutionem ad varios caſus, in quibus propter omiſſionem actus ſpiritualis ſimonia committitur ". Sanctus Thom. *in Summa theologiæ quæſt. C. art. III. ad tertium* ſentit eſſe ſimoniacum, ibi „ Et propter hoc non licet pro quacumque diſpenſatione aliquid accipere; nec etiam pro hoc, quod vices ſuas committant: nec etiam pro hoc, quod ſubditos ſuos corrigant, vel a corrigendo deſiſtant". Quoad duos ſecundos caſus idem ſentit hic Maſch. *Inſt. can.* §. I. *n.* 12.

SECTIO DCCLX.

CAPUT XVIII. ETSI QUÆSTIONES, *ex Decretali laudati Alexandri III. Archiepiſcopo Strigonienſi in Hungaria reſcripta.*

ETſi quæſtiones tuas de fervore religionis exurgere, & ex intimæ devotionis affectu [a], quem circa nos, & Eccleſiam habes, ad noſtram cognitionem perferri nullatenus ignoremus; non tamen eſt tibi in his ultra, quam oporteat, dubitandum; cum leges humanæ dicant, quod quidam tenui religione Sacramenta etiam neceſſaria, & legitime exhibere contemnunt: tenuem religionem vocantes, quæ in talibus hæſitat, ubi non eſt aliquatenus hæſitandum. In hoc itaque, Presbyter Cardinalis. Apoſt. Sedis Legatus, pro electione tua, ut pallium tibi traderet, ad partes illas acceſſit, & frater tuus, ejus præſciens neceſſitatem, ei equum unum, te ignorante, tranſmiſit, quoniam per mare veniens nullas, aut paucas ſecum adduxit equitaturas, te nullo modo timere oportet, cum in accipiendis, vel dandis muneribus tria ſint maxime attendenda, perſonæ ſcilicet dantis, & accipientis qualitas muneris quantitas, & donationis tempus: qualitas perſonarum, ut a quo, & cui, videlicet, an a paupere diviti, vel e converſo, ſive a divite locupleti datum fuerit, eſtimatio muneris, & donationis tempus, ſi magni, vel minoris pretii res data exiſtat; & an inſtante neceſſitate, ſeu alio tempore conferatur. Si ergo prædictorum Cardinalis, & fratris tui perſonam, & qualitatem penſamus, non fuit magnum ab eodem fratre tuo Cardinali equum unum tranſmitti, quem etiam joculatori non petenti vir tantus, & tam abundans forte donaret. Verum ſi temporis neceſſitatem perpendimus, non alia intentione hoc conſtat factum fuiſſe, quam ut Cardinali in articulo prænotato ſubveniretur (& infra.) Quod autem ſcriptum eſt: Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere, de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere, vel pervertere ſolent; quoniam ſi ipſa etiam perſona electi offerat Ordinatori, vel Conſecratori ſuo electuarium, aut de vino, aut de aliis hujuſmodi, quæ modici pretii fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant, non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit accipientem, vel dantem in his delinquere,

[a] Hanc Decretalem tranſcribo, in eum dumtaxat finem, ne ex ejus intellectu, cæteroquin claro, Tyrones in ſtudio juris canonici, minus fortaſſe cauti, aut laxioris ſenſus, inde argumenta deſumant, in ſimonia dari poſſe parvitatem materiæ; cum revera dari nequeat contra naturam ejuſdem ſimoniæ, cujus malitia ſita eſt in contemptu rei ſpiritualis formaliter ſumptæ, & non materialiter: adeoque ejus malitia utpote

utpote indiviſibilis, tota ſemper relucet tam in magno, quam in parvo.

Nec enim Alexander, dicendo in propoſito caſu, nullius dubitationis ſcrupulum de ſimonia emergi debere, cum res data modici pretii, quantum ad perſonam dantis, vel accipientis extiterit, docet dari parvitatem materiæ, ſed infert dumtaxat ex parvitate doni, & qualitate perſonæ dantis, & recipientis argui non poſſe, utrumque habuiſſe in mente animum alliciendi, & reſpective ab honeſtatis propoſito ad aliud declinandi, dando aliquid modici valoris; quandodo vere argui non poteſt, eo fine dari.

Quapropter permiſſum eſſe concludit, ſponte offerre pocula, & eſculenta, dummodo ſint modici pretii = quæ voluntatem recipientis inclinare, vel mutare non debeant =.

Hæc eſculenta, & poculenta permittuntur etiam a Bonifacio VIII. *in cap. XI. Statutum*, §. *Inſuper, de Reſcriptis in* VI. reſpectu Judicis, a Sede Apoſtolica delegati, ibi.

Inſuper, ut gratis, & cum omni puritate judicium coram ipſo procedat, nullum munus, vel quidquid aliud, niſi forſan eſculentum, vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis conſumi poſſit diebus.

Paucos iſtos dies Gloſſa hic ſentit, intelligendos eſſe, nedum de biduo, ſed etiam de pluribus diebus. Idem ſentit Theſaurus de pœnis, cum Sanchez *verbo Munera cap.* VI.

Permittuntur etiam a Paulo II. Conſtit. *Munera* 18. *Martii* 1466. reſpectu Gubernatorum Civitatum ſtatus eccleſiaſtici, quibus prohibet, ne aliquod munus a Communitatibus recipiant, exceptis dictis eſculentis, & poculentis, ſed §.I. breve tempus, intra quod eadem conſumi poſſint, reſtringit ad biduum, ibi.

Prohibemus, ne .... aliquod genus muneris, nec aurum, nec argentaum, aut veſtem, aut equum, vel aliquod cujuslibet ſpeciei munus accipiat, præter eſculenta, & poculenta, quæ brevi tempore conſumi poſſunt, quod tempus, ab biduum moderamur.

Permittuntur inſuper ab Alexandro VII. Conſt. *Inter graviſſimas*, 2. *Maii* 1656. de datis, & promiſſis pro obtinenda gratia, vel juſtitia apud Sedem Apoſtolicam, ut §. XII. ibi.

Porro xenia ſolita, eſculenta, & poculenta, quæ judicibus, miniſtris, & officialibus romanæ Curiæ exhiberi conſueverunt, præfatis Prædeceſſorum noſtrorum literis, ac præſentibus noſtris minime prohibita fuiſſe, nec prohiberi decernimus.

SECTIO DCCLXI.

Caput XIX. Veniens, *ex Decretali Alexandri III. ignotum autem, cui reſcripta.*

VEniens ad nos F. Presbyter propoſuit, quod Abbas, & fratres Sancti R. noluerunt eum in monachum recipere, quouſque triginta ſolidos dare convenerit: conventione autem facta, ſequenti die eum monaſticum habitum induerunt: & iidem monachi triginta ſolidos, Abbas vero decem, & familia duodecim pro paſtu (aſſerentes hoc eſſe de conſuetudine monaſterii) poſtularunt. Quam ergo factum hujuſmodi pernicioſum videtur, mandamus, quatenus, ſi ita eſſeo inveneris, Abbatem, & monachos ad reſtituendam pecuniam præfato F. tam indigne acceptam compellas, & Abbatem, & majores perſonas monaſterii pro tantæ pravitatis exceſſu ab officii executione ſuſpendens, præcipias dicto F. ut in alio monaſterio in habitu monaſtico Domino ſtudeat deſervire.

Cum hic exactum, & receptum ceſſerit in privatum commodum Abbatis, & monachorum, ideo redarguuntur de magnæ pravitatis exceſſu. Cæterum quid hodie recipi poſſit pro ingreſſu tam virorum, quam mulierum in Religionem, inſtituetur ſermo infra, cum de Extravaganti Urbani V. agetur, relata *hoc eod. tit cap.*I. *Sane* Sect DCCLXXX.

Ad reſtitutionem pecuniæ quod ſpectat, quæ hic fieri præcipitur eidem monacho, intelligendum crederem, ut fieri deberet alteri monaſterio, ejuſdem nempe Ordinis, & profeſſionis, in quo ille tanquam vere profeſſus præceptus eſt vivere: cum enim vi voti paupertatis renunciaverit proprio, non ſibi, ſed monaſterio reſtituta pecunia acquiri deberet.

Translatio, ſeu detruſio in aliud monaſterium hic præcepta, in deſuetudinem abiit, ut notabo infra *ad caput Sane* Sect. DCCLXXX.

Vide infra ad *caput XXV. de Regularibus* Sectione DCCLXVI.

SE-

SECTIO DCCLXII.

Caput XX. Ex tuæ, *ex Decretali laudati Alexandri ignotum, tui reſcripta.*

EX tuæ fraternitatis literis, & ex conſeſſione Sacerdotis præſentium latoris accepimus, quod cum ad Sacerdotii Ordinem non aliter voluiſſet eum ejus Archidiaconus præſentare, ſex ſolidos ſolvit eidem, & ſic Ordinem ipſum per eum præſentatus accepit.

Unde tibi ſic duximus reſpondendum, ut, ſi hoc non eſt publicum, ſed ſecretum, eundem Sacerdotem ſecreto convenias, monens ſine ulla coactione propenſius, & inducens, ut Ordinem alicujus Religionis aſſumat, & perpetuo ab officio abſtineat, quod illicite acquiſivit. Alioquin non erit tutum (cum ſit ſecretus exceſſus) ipſum invitum ab eodem officio coercere, cui tamen ſecretam pœnitentiam, ſecundum quod tibi viſum fuerit, injungere non poſtponas.

In hac Decretali præſervatur facultas Archidiacono examinandi, & renunciandi, ſeu præſentandi tanquam idoneos promovendos ad Ordines Diaconatus, & Presbyteratus juxta veterem morem, de quo in *cap. unico Ex parte, de Scrutinio in Ordine facien.* Sed hic mos hodie fere in totum obſolevit, ut notavi ad eundem titulum.

Quam pœnam vero ex poſteriori jure tam ſimoniace præſentans Ordinandum, ut fecit iſte Archidiaconus, quam ordinatus, patebit infra ex Decretali Gregorii IX. relata in *cap. XLV. Si quis ordinaverit*, & ex Conſtit. Sixti V. Sect. DCCLXXIX.

Circa diſtinctionem inter ſimoniam manifeſtam, & occultam, quam hic affert Pontifex, vide notata ſupra ad *cap. XI. De hoc autem* Sect. DCCLVII.

Cum autem ſæpius in Decretalibus mentio fiat de moneta ſolidorum, quæ pro varietate temporum fuerit ſoli valor, adeatur Gonzalez ad hoc idem caput X.

SECTIO DCCLXIII.

Caput XXI. Ad nostram, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, Herefordenſi Archidiacono ſcripta, quam integram ex Gonzalez tranſcribo.*

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe, unde, ſi verum eſt, plurimum admiramur, & adverſus vos jure movemur, quod in Eccleſiis in veſtra juriſdictione conſtitutis Vicarios, niſi ab eis extorta pecunia, nulla ratione miniſtrare permittitis, & perſonas Eccleſiarum, quaſi ſervos, & cenſuarios, ſingulis annis indebitis exactionibus gravare præſumitis, extorquendo ab eis pecuniam, & procurationes, eas diverſis nominibus, aliquando auxilium Epiſcopi, interdum ejuſdem Epiſcopi, & veſtras conſuetudines nuncupantes: quas ſi vobis forte reddere contendunt, vos eaſdem perſonas, & Eccleſiarum Vicarios ab officio ſuſpenditis, & in eorum Eccleſiis divina prohibetis officia celebrari, & inter cætera denarium chriſmatis pro voluntate veſtra ab eis in veſtræ ſalutis periculum extorquere præſumitis, hujuſmodi exactionem, ut eam liberius videamini exigere, quandoque conſuetudinem Epiſcopalem, quandoque ſynodalia, quandoque Paſchale denarios appellantes [& infra.] Quia vero non decet vos Clericos ita viliter, & inhoneſte tractare, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ab eis pro miniſterio eccleſiaſtico exercendo, ſive pro Vicariis aſſignandis, ſeu pro chriſmate nullatenus exigatis pecuniam, & eos indebitis exactionibus, aut procurationibus de cætero gravare, vel perſonas eorum, aut Eccleſias ſine manifeſta ratione, & rationabili cauſa nullatenus interdicto ſupponere præſumatis &c. alioquin ſi ad nos exinde iterata querela pervenerit &c.

Quæ prohibitio acceſſerit exactionibus, de quibus in hac Decretali, notabo infra ad titulum *Ne Prælati vices ſuas.*

SECTIO DCCLXIV.

Caput XXII. De simoniace, *ex Decretali Lucii III. Archiepiſcopo Spalatrenſi in Sclavonia, vulgo Spalatta, reſcripta.*

De ſimoniace ordinatis certum tibi non poſſumus dare reſponſum, niſi plenius cognoſcamus, qualiter fuerint ordinati: cum quidam, licet ſecundum quandam ſpeciem ſimoniæ, utpote ipſis ignorantibus, ſimoniace ordinentur, poſſunt (quia ſimoniaci non ſunt) in ſuis Ordinibus remanere.

Cum pro praxi valde utilis ſit hujus Decretalis intellectus, cumque non una, eademque ſit Canoniſtarum ſententia, ideo ſubjicio quæ de eodem intellectu exponit *Theſaurus de pœnis cap.* IX. *verb. Simonia*, ibi „ Limita I. Ut Epiſcopus non poſſit quidem abſolvere, neque diſpenſare cum ſimoniace „ promoto ſcienter, vel cum ignorantia craſſa, vel „ ſupina; ſed bene poſſit eum ſimoniace omnino „ ignoranter promoto; ſcilicet quando tertius, eo „ ignorante, pecuniam dedit; quamvis enim etiam „ hoc caſu promotus ſit ſuſpenſus ſecundum communem ſententiam Canoniſtarum, & Summiſtarum, „ per *cap. Si quis a Simoniacis* 1. *quæſt* 1. tamen „ Epiſcopus poteſt cum tali diſpenſare, ex *cap. de* „ *Simoniace*, 22. *de Simon.* & ita diſtinguunt, & „ docent ibi Gloſſ. *verbo Remanere*, & Canoniſtæ „ communiter, & plurimi, quos allegat Sanchez „ *Opuſ. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 120. quod tamen limitant „ communiter Doctores; dummodo Epiſcopus ipſe „ non ſit complex ſuper illa ſimoniaca ordinatione, „ ut apud Sanch. *num* 14. licet ipſe *num.* 15. cum „ Navarro teneat, etiam tunc poſſe diſpenſare: addit Sanch. *dub.* 104. *num.* 46. eſſe valde probabile, „ promotum ſimoniace omnino ignoranter, ex ignorantia invinoibili, vel non craſſa, nec ſupina, non „ eſſe ipſo jure ſuſpenſum, neque irregularem; & „ & hoc tenent multi Canoniſtæ, quos ipſe allegat, „ *ibidem*.

SECTIO DCCLXV.

Caput XXIV. Ad aures, *ex Decretali ejuſdem Lucii III. ignotum, cui reſcripta.*

Ad aures noſtras perveniſſe noveris, quod cum C. de Senevilla propter pecuniam, quam debebat, vinculo fuiſſet excommunicationis adſtrictus, creditoribus ſatisfecit, ſed excommunicatoribus decem libras pro abſolutione quærentibus, non valuit abſolutionis beneficium obtinere. Quoniam igitur indignum eſt, & eccleſiaſticæ rationi contrarium, ut abſolutionis beneficium redimatur diſcr. V. mandamus, quatenus ſi præfatus C. debitum ſolvit, ipſum gratis faciatis abſolvi, ſi excommunicatores id non fecerint requiſiti.

Ad hanc prohibitionem ſolvendi pecuniam pro obtinenda abſolutione a cenſuris referri poteſt Conſtitutio S. Pii V. *Quam plenum* 2. *Januarii* 1570. in qua prohibetur publicatio indulgentiarum, & confeſſionalium ad quæſtum; attentanteſque licentiam impertiri ſolventibus pecuniam ſub prætextu cauſæ piæ eligendi confeſſarium cum facultate abſolvendi a caſibus reſervatis, ſi Epiſcopi ſint, etiam Cardinales, incurrunt ſuſpentionem, ſeu interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; eiſque interdicitur perceptio fructuum ſuarum Eccleſiarum, donec a Papa abſolvantur, ſatisfactione præmiſſa: his vero inferiores excommunicationem Papæ pariter reſervatam, ibi.

Quicumque ſecus egerint, ſeu attentaverint, Antiſtites, etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, ab ingreſſu, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum tandiu ſuſpenſi jaceant, donec, ſatisfactione prævia, illis per Sedem prædictam ſuſpenſio relaxetur. Inferiores vero ab Epiſcopis ſententiam excommunicationis incurrant, a qua, niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio, quam Romano Pontifice abſolutionis beneficium nequeant obtinere. Decernentes etiam irritum, & inane, quidquid ſecus per quoſcunque, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

SECTIO DCCLXVI.

Caput XXV. De regularibus, *ex Decretali Clementis III, ignotum, cui reſcripta.*

De regularibus Canonicis, ſeu monachis nos conſulere voluiſtis, qui per ſimoniam ingreſſum, ipſis ſcientibus, habuerunt. Unde cum ſuper hoc auctoritates multæ reperiantur expreſſæ, non aliud, quam ſtatutum eſt, reſpondemus, ut locum, quem taliter adepti ſunt, omnino dimittant, & ſolitudines, ſeu alia monaſteria diſtrictiora adeant, in quibus tam execrabilem exceſſum ſine intermiſſione deplorent. Si autem, ignorantibus ipſis, pecunia data fuerit, cogas eos ad renunciandum loco eidem, & poſtmodum in ipſum reducere, ſi ibi abſque ſcandalo potuerint remanere, vel in alio, qui ſit de Ordine ipſo, ad ſerviendum Deo poteris collocare.

Hic loquitur Pontifex de Abbatibus, Epiſcopo immediate ſubjectis. Cæterum hodie Regulares cujuſcumque criminis rei non poſſunt in pœnam transferri ad monaſterium alterius Ordinis abſque ſpeciali commiſſione Papæ.

SECTIO DCCLXVII.

Caput XXVII. Nobis fuit, *ex Decretali Cœleſtini III. ignotum, cui reſcripta.*

Nobis fuit ex parte tua intimatum, quod cum quatuor eſſent a capitulo conſtituti, qui debebant quemdam eligere in Plebanum, amici ejus, de cujus electione ſpes habebatur, uni vel omnibus eligentium promiſerunt, ſe pecuniam ſoluturos, eo tamen ignorante, qui hujuſmodi promiſſione interveniente poſtmodum eſt electus. Quia igitur ſuper hoc conſulere nos voluiſti; conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod niſi conſtaret illos, qui promiſſum tale fecerunt, per fraudem in diſpendium illius, qui eligendus erat, id malitioſe feciſſe: quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit, ejus tamen electio, tanquam ſimoniaca pravitate præſumpta, eſt penitus reprobanda. Ad ultimum, quod in fine conſultationis tuæ invenimus, hoc duximus reſpondendum, quod aliquis in Eccleſiæ cujuslibet Prælatum electus, & ut dictum eſt, per pravitatem ſimoniacam reprobatus, ab Epiſcopo ſuo diſpenſationem aliquam obtinere de jure non poteſt.

An ſimoniace proviſus de beneficio, aut ad prælaturam electus, ipſo ignorante, ut eſt caſus hujus Decretalis, juvetur indulgentia Regulæ XXXVI. Cancellariæ de triennali convalidantis quemcunque titulum coloratum, dummodo ingreſſus non fuerit ſimoniacus, ſi bona fide poſt triennalem pacificam poſſeſſionem certior fiat de ſimonia ab alio commiſſa, diſcrepant Canoniſtæ, *Theſaurus de pœn. cap. 2. verb. Simonia num. 2.* ſuſtinet juvari cum agatur de ignorantia facti, cumque jura ſubveniant ignorantibus, hanc opinionem receptiorem eſſe in praxi probat Riganti ad dictam Regulam *num.* 132. cum DD. & noviſſimis Rotæ deciſionibus cumulate ibidem relatis.

SECTIO DCCLXVIII.

Caput XXVIII. Dilectus filius, *ex Decretali Caliſtini III. Linconienſi Epiſcopo, & Priori de Fractoponte, & Archidiacono de Marin. ſcripta.*

Dilectus filius R. Præpoſitus nobis expoſuit, quod cum Eboracen. Archidiaconus eum multis gravaminibus affiecere non ceſſaret, promiſit ei certam quantitatem pecuniæ ſe daturum, ut ab ipſius deſiſteret læſione: verum dictus Archidiaconus poſt receptionem pecuniæ ſuper dignitatibus, & beneficiis ſuis, ab ejus moleſtia non quievit. Ideoque diſc. v. mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, Archid. reſtituere quod accepit (ſi eum contra promiſſionem ſuam veniſſe conſtiterit) compellatis.

In hac Decretali ſentit Gonzalez agi de Archiepiſcopo, non Archidiac. In ea agitur de jure quæſito in beneficiis jam obtentis, inferunt Canoniſtæ, inter quos egregie Fagnanus ad *cap. Nobis*, mox tranſcriptum *num.* 104. *&* 105. non eſſe ſimoniacum dare aliquid temporale ad redimendam vexationem ſuper illorum pacifica poſſeſſione: idque probat nedum ex Gloſſa prima hujus *cap. Dilectus*, ſed etiam ex auctoritate D. Thomæ qui 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. *ad* 5. hæc habet ,, Antequam alicui acquiratur jus in Epi- ,, ſcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda ,, per electionem, vel proviſionem, ſeu collationem, ,, ſimoniacum eſſet adverſantium obſtacula pecunia ,, redimere: ſic enim per pecuniam pararet ſibi viam ,, ad rem ſpiritualem obtinendam; ſed poſtquam jus ,, alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta ,, impedimenta removere ".

Hæc D. Thomæ ſententia, quoad ſecundam partem magis roboratur ex facto S. Gregorii Magni, jam in Pontificem electi, qui pecuniam ſolvit Mauritio Imperatori, ne ab ipſo injuſte impediretur a ſui muneris exercitio, de quo ita Baronius ad annum Chriſti 590. ibi ,, Et ſi pendenda ab ipſo Gregorio ,, fuerit Imperatori eadem pecuniæ quantitas, quæ ,, a prædeceſſoribus Gothorum temporibus exacta ,, eſt; haud tamen in crimen adduci potuit, quaſi ,, redemptum pecunia Pontificatum obtinuerſt: ete- ,, nim electio, ut dictum eſt, legitime facta illi con- ,, tulit Pontificatum, non Imperatoris confirmatio ,, tyrannica uſurpata, quæ pecunia licite reddi potuit, ,, cum non redimeretur ea Pontificatus, ſed executio ,, muneris, eo modo quo aliter liceret ab illata ve- ,, xatione ſe liberare ".

Hæc, inſpecto jure comuni. Verum ſi agatur de obtinenda gratia, vel juſtitia apud Sedem Apoſtolicam. etiam ſuper jure quæſito, ſive petitio ſit de re ſpirituali, ſive tamporali, & mixta, ex Conſtitut. Alexandri VII, *Inter graviſſimas* 2. *Maii* 1656. interdictum eſt redimere vexationem, quidquam dando, quantumvis minimum, ſub pœnis in eadem Conſtit. contentis, cujus tenorem leges infra, cum de *Extravaganti* 1, *de Senten. excommunic.*

SECTIO DCCLXIX.

CAPUT XXIX. SUAM NOBIS, *ex Decretali Innocentii III. Abbati de Jugo Dei, Ordinis Ciſtercienſis in Anglia ad partes Hiberniæ, & Priori monaſterii Ordinis S. Baſilii Oppidi de Sillo, in Anglia pariter ſiti ſcripta.*

SUam nobis parochiani de Villa Franca querimoniam deſtinarunt, quod Capellanus eorum pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium minus licite pecuniam ab eis exigit, & extorquet (& infra.) Diſcr. v. mandamus quatenus dictum Capellanum, ut a tanta præſumptione deſiſtat, & etiam pro exceſſu ſatisfaciat competenter, moneatis: ſibi (ſi obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

In prima hujus Decretalis parte præcipit Pontifex, ne pro exequiis mortuorum pecunia exigatur, ac extorqueatur: quod idem prohibuit in Decretali, relata in cap. XLII. *Ad apoſtolicam*, quam leges infra Sect. DCCLXXVI. in qua tamen ſtatuit, ut, ſiqua laudabilis conſuetudo vigeat offerendi aliquid a fidelibus pro iiſdem exequiis, ab Epiſcopo compeſcantur, qui eam malitioſe mutare nituntur.

Cum autem hodie nedum hujuſmodi conſuetudo juxta Innocentii præſcriptum ſervetur, ſed etiam taxatum fuerit quantum Eccleſiæ tumulanti ſolvendum ſit, hujus taxationis cauſam reddit Vaneſpen. *par.* II. *tit.* XXXVIII. *cap.* IV. *num.* 40. *de Sepult.* ibi ,, Poſt- ,, quam autem decimæ perſonales deſierunt, & de- ,, cimæ reales, ac mixtæ ſenſim ad monaſteria, & ,, capitula Canonicorum devolutæ fuere, neceſſitas ,, quodammodo coegit conſuetudines has offerendi ,, ſtabilire, ipſoſque laicos quaſi conſtringere ad ipſas ,, oblationes hactenus conſuetas, ut parochorum, ,, & Eccleſiarum parochialium neceſſitatibus provi- ,, deretur, creditumque fuit æquum eſſe, proprio ,, paſtori tam pro officio exequiarum, quam reliquis ,, charitatis officiis defuncto, vita ejus durante, im- ,, penſis, debitum honorarium poſt mortem præ- ,, ſtari ".

Similiter pro ipſamet nuptiarum benedictione nihil accipi poteſt; attamen quod ſponte offertur in donum tali occaſione, licite accipitur in eleemoſynam, vel tamquam extraordinarium emolumentum, pia offerentium conſuetudine inductum in ſuſtentationem parochi benedicentis: cum acceptio taliter facta nullibi prohibita inveniatur; ac libera, & ſpontanea hujuſmodi traditio a ſponſis, aliiſque tali occaſione facta, non ſit in benedictionis pretium, neque ex pacto, ſed ex pia tradentium voluntate, ut docent Barboſa in *cap. ad Apoſtolicam* XLII. *hoc tit.* aliique innumeri apud ipſum. Proindeque ubi viget conſuetudo taliter dandi, & accipiendi, licite ſervari poteſt; immo laudabilem, ac obſervandam dicit expreſſe Innocentius III. in eod. cap. hujuſmodi conſuetudinem.

SE-

SECTIO DCCLXX.

CAPUT XXX. DILECTUS FILIUS, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Archiepiſcopo Cantuarienſi reſcripta.*

DIlectus filius A. nuncius tuus pro parte tua propoſuit, quod cum Cantuarien. dioeceſim viſitans, in monaſteriis, & religioſis locis pullulaſſe repereris ſimoniacam pravitatem, ita quod in eis multi pretio ſunt recepti, qui potius gratis recipi debuiſſent, imo etiam ad religionis obſervantiam invitari. Dubitas igitur, an quia multitudo reperitur in cauſa, ſeveritati ſit aliquid detrahendum, Nos inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi adverſus eos, qui labe fuerint hujuſmodi maculati, accuſatio coram te fuerit canonice inſtituta, poſtquam crimen ordine fuerit judiciario comprobatum, tam in dantes, quam in recipientes canonicæ ſeveritatis exerceas ultionem. Quod ſi de hoc tibi per ſolam inquiſitionem conſtiterit, eos, qui per ſimoniacam pravitatem in locis talibus ſunt recepti, ab illis amotos, ad agendam pœnitentiam ad monaſteria dirigas arctiora. Abbatibus autem, & Abbatiſſis, Prioribus, Prælatis quibuslibet, & officialibus eorundem injungas pœnitentiam competentem, & donec illam peregerint, eos a ſacrorum Ordinum executione ſuſpendas: injungens Epiſcopis tuis, ut hanc formam per ſuas dioeceſes ſtudeant obſervare. Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum.

In hac Decretali agitur de Regularibus Epiſcopo immediate ſubjectis: ſed quid hodie recipi poſſit pro ingreſſu in Religionem notabo ad Extravagantem Urbani V. Sect. DCCLXXX. Videnda ſunt etiam notata ſupra ad caput XIX. *Veniens* Sect. DCCLXI.

SECTIO DCCLXXI.

CAPUT XXXVI. IN TANTUM, *ex Decretali dicti Innocentii, Cantuarienſi Archiepiſcopo ſcripta.*

INtantum peccatis exigentibus corda quorundam ſimoniaca pravitas depravavit (& infra.) Sane pervenit ad audientiam noſtram, quod cum olim quidam Suffraganei tui pro chriſmate certam conſueverint accipere pecuniæ quantitatem, non metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ ſolutionis anticipant, recipientes in media Quadrageſima, quod recipere conſuevere poſt Paſcha, & ut cauſam recipiendi diſſimulent, nomen denariorum variant, denarios, quos prius chriſmales, ſecundo Paſchales dicebant, conſuetudinem mediæ Quadrageſimæ nuncupantes (& infra.) Cum vero expreſſius exprimat venditionis ſpeciem, qui prius recipit pretium, quam rem conferat pretioſam, & gratis ſit gratia conferenda: mandamus quatenus taliter exceſſus corrigas ſupradictos, Suffraganeos tuos, & officiales eorum a tam illicita exactione compeſcens, quod aliorum culpa tibi ob tuam negligentiam non imputetur ad pœnam. Pravam etiam illlam conſuetudinem de tua provincia ſtudeas abolere, per quam pro Eccleſiarum inveſtitura Archidiaconi marcham argenti, minores vero Decani vaccam albam ſibi dari poſtulant, vel certam ſolvi pecuniæ quantitatem,

Prohibet hic Innocentius, ſicuti & prohibitum legitur ab Alexandro III. in Decretali ſupra tranſcripta Sect. DCCLIV. quidquam exigi ſive pro chiſmate, ſive pro inſtitutione corporali in beneficiis, vulgo inveſtitura, ſeu inſtallatione, non obſtante contraria conſuetudine.

Quæ inſtitutio, inſpecto jure communi, tum ex hoc Textu, tum ex *cap. VII. Ad hæc*, §. *In quadam, de offic. Archid.* olim ad ipſum Archidiaconum, & Decanum pertinebat, Verum hodie ex conſuetudine, quæ in omnibus fere dioeceſibus obtinet, pertinet ad Epiſcopum, Reiffenſt. *cum communi titulo VII. De Inſtitutionibus* §. *II. num.* 43. & 44.

SECTIO DCCLXXII.

Caput XXXVII. Per tuas, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, ignotum, cui reſcripta.*

PER tuas nobis literas intimaſti, quod cum D. lator præſentium vellet in Subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam Presbyterum exoravit, ut ipſum ad Eccleſiæ ſuæ titulum præſentaret, quod cum ille facere recuſaret, ipſe illi firmiter repromiſit, quod nunquam, ſi preſentaret eundem, in Eccleſia ſua aliquam peteret portionem, & ſic ad præſentationem ejus, extitit ordinatus, nec ſe in hoc illicitum egiſſe aliquid intellexerit (& infra.) Nos inquiſit. tuæ taliter reſpondemus, quod niſi cum eo fuerit miſericorditer diſpenſatum, nec ad ſuperiores aſcendere, nec in ſuſcepto debet Ordine miniſtrare.

De hac Decretali ſermo inſtituetur infra Sectione DCCLXXIX. cum de Decretali Gregorii IX. relata *hoc eodem tit. caput XLV. Si quis*, in qua eadem pœna infligitur ſic paciſcenti in receptione Ordinis.

SECTIO DCCLXXIII.

Caput XXXVIII. Consulere, *ex Decretali laudati Innocentii, ignotum, cui reſcripta.*

COnsulere (& infra.) Quicunque vicedominatum, vel aliam eccleſiaſticarum rerum adminiſtrationem per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quam vendentes cum Simone percelluntur, & ab illa Eccleſia, in cujus contumeliam dare pecuniam, & accipere voluerunt, juxte excluduntur.

Cica hac Decretalem vide notata infra ad *cap.*III. *Quoniam, tit. Ne Prælati vices ſuas* Sect. DCCLXXXIV.

SECTIO DCCLXXIV.

Caput XXXIX. Sicut, *ex Decretali dicti Innocentii, in Concilio lateranenſi IV. ſub eodem celebr. an.* 1215.

SIcut pro certo didicimus, in pleriſque locis a pleriſque perſonis, quaſi columbas in templo vendentibus, fiunt exactiones, & extorſiones turpes, & pravæ pro conſecrationibus Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & Ordinibus Clericorum: eſtque taxatum quantum ſit iſti, vel illi, quantumve alteri, vel alii perſolvendum: & ad cumulum damnationis majoris quidam cupiditatem, & pravitatem hujuſmodi nituntur defendere per conſuetudinem longo tempore obſervatam. Tantum igitur abolere volentes abuſum, conſuetudinem hujuſmodi (quæ magis dicenda eſt corruptela) penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut pro his, ſive conferendis, ſive collatis, nemo aliquid quocunque prætextu exigere, aut extorquere præſumat: alioquin, & qui receperit, & qui dederit hujuſmodi pretium omnino damnatum, cum Giezi, & Simone condemnetur.

Pœnam inflictam Epiſcopis quidquam recipientibus pro benedictione Abbatum, vide infra cap. XLIII. *Ne Dei Eccleſ.* Sect. DCCLXXVII. & pro Ordinibus caput XLV. *Si quis, hoc tit.* Sect. DCCLXXIX. & pro conſecrationibus Epiſcoporum, vide DD. ad hanc Decretalem, Gonzalez vero ad *cap.* 1. *hoc tit.*

SE-

SECTIO DCCLXXV.

Caput XL. Quoniam, *ex Decretali laudati Innocentii, deſumpta ex cap. LXV. ejuſdem Concilii lateranenſis.*

QUoniam ſimoniaca labes adeo pleraſque moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu volentes hujuſmodi vitium palliare; ne id de cætero fiat, penitus prohibemus: ſtatuentes, ut quæcunque de cætero talem commiſerint pravitatem, tam recipientes, quam recepta, ſive ſit ſubdita, ſive Prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellatur in locum arctioris regulæ ad agendam perpetuam pœnitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc ſynodale ſtatutum taliter ſunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de monaſteriis, quæ perperam ſunt ingreſſæ, in aliis locis ejuſdem Ordinis collocentur. Quod ſi forte propter nimiam multitudinem alibi nequiverint commode collocari, ne damnabiliter in ſeculo evagentur, recipiantur in eiſdem monaſteriis diſpenſative de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis. Hoc etiam circa Monachos, vel alios Regulares decernimus obſervandum. Verum, ne per ſimplicitatem, vel ignorantiam ſe valeant excuſare, præcipimus, ut diœceſani Epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

Ad prohibitionem quod ſpectat aliquid exigendi pro admiſſione tam virorum, quam mulierum ad Religionem, de qua in hac Decretali, vide notanda infra, cum ſermo erit de Decretali Urbani V. a quo ſublata eſt pœna hic inflicta expulſionis de monaſterio, & detruſionis in aliud arctioris regulæ, ut ibi.

SECTIO DCCLXXVI.

Caput XLII. Ad Apostolicam, *ex Decretali dicti Innocentii, deſumpta ex cap. LXVII. laudati Concilii lateranenſis.*

AD Apoſtolicam audientiam frequenti relatione pervenit, quod quidam Clerici pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, & ſimilibus, pecuniam exigunt, & extorquent: & ſi forte eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. E contra vero quidam laici laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccleſiam pia devotione fidelium introductam ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere ſub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter ſuper his pravas exactiones fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſervari: ſtatuentes, ut libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta, ſed per Epiſcopum loci, veritate cognita, compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.

Circa prohibitionem, de qua in hac Decretali, aliquid exigendi pro exequiis mortuorum &c. ſatis notatum eſt ſupra ad caput XXIX. *Suam nobis* Sectione DCCLXIX.

SECTIO DCCLXXVII.

Caput XLIII. Ne Dei Ecclesiam, *ex Decretali Honorii III. univerſis Abbatibus, & Fratribus Ordinis Ciſtercienſis ſcripta.*

NE Dei Eccleſiam, quam lavit proprio ſanguine Jeſus Chriſtus, macula fœditatis coinquinet, ruga duplicitatis deformet, cupiditatis ſpurcitia, omnium malorum radix, & venalitatis deformitas, quaſi ruga ſub conſuetudinis prætextu contracta, eliminandæ ſunt penitus ab eadem, ut diſpenſatio myſteriorum Dei, & ipſa myſteria gratis accepta, giezitica pravitate prorſus abolita, charitate gratuita conferantur, quæ vendere, ſeu emere, quam deteſtabile, quamve periculoſum exiſtat, liquido perpendi poteſt ex eo, quod Dominus vendentes, & ementes oves, & boves ejecit de templo, & cathedras vendentium columbas evertit. Jn ejectione denique vendentium, & ementium facinoris inquinantis

nantis utrumque exprimitur deteſtatio, & in cathedrarum everſione monſtratur, cui pœnæ ſubjaceant hi, qui præſunt, vendentes Dei dona, & Eccleſiæ Sacramenta. Ut igitur hujuſmodi facinus, quod quos coinquinat, æquat Prælatos, & ſubditos, non poſſit inficere quoquo modo, auctoritate Apoſtolica diſtrictius inhibemus, ne quis Archiepiſcopus, vel Epiſcopus, Archidiaconi, vel officiales ipſorum a quoquam in Abbatem electo, pro benedictione, ſeu inſtallatione, vel recipienda profeſſione ab eo ſub conſuetudinis prætextu cujuſquam palefridum, ſeu aliud quidquam, quocunque nomine cenſeatur, exigere, vel extorquere præſumant, vobiſque ſub prætextu hujuſmodi exacta taliter ne præſtetis, interdicimus, cum non ſolum a malo, ſed a mali ſit ſpecie abſtinendum. Inſtallationis quoque ſolemnitates fieri prohibentes, adjicimus, ut Archiepiſcopi, & Epiſcopi ea ſint forma profeſſionis contenti, quæ ab origine veſtri Ordinis noſcitur inſtituta, cujus tenorem ad majorem evidentiam huic noſtræ paginæ duximus inſerendum. Ego frater Abbas Ciſtercienſis Ordinis ſubjectionem, reverentiam, & obedientiam a ſanctis Patribus conſtitutam, ſecundum regulam Sancti Benedicti, tibi Domine Epiſcope, tuiſque Succeſſoribus canonice ſubſtituendis, & Sanctæ Sedi, ſalvo Ordine meo, perpetuo me exhibiturum promitto.

Integram hanc Decretalem pro majori caſus intellectu ex Gonzalez tranſcripſi, in qua inter cætera tamquam ſimoniacum prohibetur Epiſcopis quidquam exigere pro benedictione impertienda Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, quod idem jam prohibuerat Innocentius III. favore Abbatum Ordinis Præmonſtratenſis, & Abbatis S. Maglorii Pariſienſis, ut hic refert Gonzalez. Qui favor ex Conſt. Bened. XIII. *Commiſſi* 6. *Maii* 1725. quam habes pag 48. extenſus eſt ad Abbates cujuſcumque Ordinis, prohibentis Epiſcopis ſub pœna interdicti per annum ab uſu Pontificalium, tam ante, quam poſt benedictionem receptionem cujuſcumque muneris, etiam commeſtibilium; ac inſuper ſolemnem pompam, quæ ſumptus, quantumcumque modicos, etiam prandii, ſecum ferat. Eadem prohibitio in ea facta legitur quibuscumque eorum officialibus, aſſiſtentibus, & miniſtris.

Subjectio, & obedientia, quæ in hac Decretali præcipitur præſtanda Epiſcopo, locum habebat ante exemptionem Regularium.

Circa inſtallationem vide notata ſupra ad *caput IX. & caput XXXVI.* pag. 563. & 582.

SECTIO DCCLXXVIII.

CAPUT XLIV. JACOBUS, *ex Decretali Gregorii IX. Priori S. Thomæ, Aſculanæ diœceſis in Piceno, ſcripta.*

JAcobus Canonicus Eſculanus expoſuit, quod cum ipſe in Eccleſia Aprutin. ſit receptus in Canonicum, & in fratrem, Canonici ejuſdem Eccleſiæ partem proventuum, ac præbendam ſibi aſſignare recuſant, quandam conſuetudinem prætendentes, quod prandium habere debeant a Canonico recepto de novo. Quocirca mandamus, quatenus, ſi eſt ita, dictos Canonicos, ut (tali conſuetudine non obſtante) ſibi, ſicut uni ex aliis, in proventibus, & præbenda provideant, appell. remota, compellas.

In hac Decretali reprobatur conſuetudo exigendi prandium a Canonico noviter recepto, prohibeturque capitulo partem præbendæ illi debitæ loco denegati prandii ſibi retinere. Et merito quidem, cum hæc convivia neque in Eccleſiæ, aut ſacrarii beneficium, nec in uſus pios cedant, ſed privatorum voluptati dumtaxat deſerviant, contra prohibitionem innovatam a Tridentino, ut notavi ſupra ad *cap. IX. Cum in Eccleſia* pag. 563.

Verum cum admodum difficile ſit receptos uſus penitus abolere, ubi præſertim ab immemorabili tempore vigeant, non ſemel Congr. Conc. reſcripſit, tolerari poſſe immemorabilem conſuetudinem, quod novus Canonicus ſuos Canonicos convivio excipiat; dummodo id ſponte faciat, moderatæque frugalitatis leges obſervet, ut videre eſt *tom. IV. Theſaur. Reſolut. ejuſdem Cong. pag.* 140. *&* 141. ubi referuntur ſimiles reſolutiones in *Burgen.* 3. *Septembris* 1728. *& in Leodien.* 18. *Julii* 1733.

Quibus Congr. reſolutionibus ſuffragatur etiam Decretalis Urbani V. relata in *cap. I. Sane inter Extravag. commun. hoc eod. tit.* in qua nullatenus reprobatur quidquid ſponte datum fuerit. Textum leges pag 586.

SECTIO DCCLXXIX.

CAPUT XLV. SIQUIS ORDINAVERIT, *ex Decretali ejuſdem Gregorii IX.*

SIquis ordinaverit, ſeu ad Ordinem præſentaverit aliquem, promiſſionem, vel juramentum ab illo recipiens, quod ſuper proviſione ſua non inquietet eundem, Ordinator a col-

a collatione; præſentator vero ab executione Ordinum per triennium, & ordinatus ab Ordine ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam obtinere meruerint, noverint ſe ſuſpenſos.

Hæc Decretalis jungenda eſt cum altera Innocentii III. relata in *cap. XXXVII. Per tuas* ſupra tranſcripta Sect. DCCLXXII. in qua declaratur ſuſpenſus ab ordine ſuſcepto, & eſt prohibitus ad ſuperiores aſcendere, donec cum eo diſpenſatum fuerit, qui rogavit Eccleſiæ Rectorem, ut ordinari poſſit, firmiter promittens, numquam in Eccleſia ſua, ad cujus titulum fuerit ordinatus, ſe aliquam portionem petiturum.

Pœnæ in his duabus Decretalibus inflictæ, quæ locum habent dumtaxat in receptione ſacrorum Ordinum, innovatæ fuerunt prius a Paulo II. ut *cap. II. Cum deteſtabile, inter Extravag. commmun. hoc eod. tit.* cujus Textum leges infra Sectione DCCLXXXI. & deinde quoad fictum patrimonium a Concilio Tridentino *cap. II. ſeſſ. XXI. de reform.* quibus pœnis ſubjicit eos = Qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, ſe beneficium eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtinere =.

Sed pro majori utriuſque Decretalis elucidatione placet hic tranſcribere, quas interpretationes de iiſdem referat *Theſaurus de pæn. eccleſ. cap. XI. num. 6. verb. Ordo*, ibi = Advertendum eſt, circa iſtas Decretales, quod licet ponantur ſub titulo de ſimonia, non tamen iſti incurrunt pęnas ſimonię in Ordine, propter hoc ſolum, quod promittat promovendus, non petere ſuſtentationem, aut non percipere portionem ex maſſa communi, aut non petere, vel non retinere patrimonium; quia nihil hic datur propter Ordinem immediate, cum tantum promittat promovendus nihil petere de eo, quod ante Ordines collatos non debebatur, Innocen. Joan. Andræa, Abb. & Zabarell. in d. cap. penult. *de Simon.* Navarr. *conſ. 67. verſu Tertio quod, qui, de Simon.* Quaranta, *verbo Ordo*, §. *Unde reſolutive:* neque incurrit pœnas ſimoniæ ſuper beneficiis, ſi ficte quis accommodat ordinando titulum ſui beneficii, Quaranta, §. *Sed res dubia*.

„ Si autem vere ei reſignaret beneficium, ſed cum occulto pacto retroceſſionis beneficii, vel fructuum, tunc multi dicunt, recipientem beneficium ſub eo pacto fiduciario incurrere in pœnas ſimoniæ confidentialis, & reſignantem, & complices in pœnas ſimonię ordinariæ in beneficiis, ut Pariſius *de Confid. quæſt. 1. num. 93.* Gonzal. *regul. 8. Gloſ. 5. §. 10. num. 27.* tamen magis communis ſententia tenet, pactum retroceſſionis fructuum, vel penſionis, & non beneficii ipſius, non inducere pęnas ſimoniæ confidentialis, ſed ſimoniæ ordinariæ beneficialis, ſcilicet ſi fuerit utrinque completa, ut Sanch. *Opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 34. numero 12.* Quaranta ibid.

„ Advertendum ſecundo, quod prædictæ pęnæ *cap. Per tuas, & cap. penult. de Simon.* ſecundum magis communem, non procedunt in caſu, quo quis conſtituit patrimonium promovendo cum pacto fiduciario de retrocedendo patrimonio, vel fructibus illius; quia illi textus tantum loquuntur de accomodato titulo beneficii; Zabarell. in dict. *cap. penult. Leſs. lib. 2. cap. 35. num. 143.* Tolet *lib. 1. cap. 48. §. Quinta*, Navarr. *conſil. 17. num. 2. de temp. ordin.* Quaranta *loco cit.* §. *Quod intellge*, Gonzalez *loco cit.* Garz. *part. 2. cap. 5. num. 168.* eſt contra Suarez *tract. de ſuſpen. num. 35. diſc. 31. Sect. 1. de cenſur.* Sayr. *lib. 4. cap. 15. numero 23.* Azor *part. 3. cap. 15. quæſt. 1.* Navarr. *cap. 27. num. 158.*

„ Adverte tertio, quod dictæ pœnæ contra præſentantem ad titulum beneficii, contracta fiducia, ſolum procedunt de præſentante ex officio, qualis eſt Archidiaconus, vel concedens dimiſſoriales; Joan. Andræas *in dict. cap. penult.* Zabarell. *ibid. in fin.* Barboſ. *in dict. cap. Per tuas num. 6.*

„ Adverte quarto, quod pactum illud fiduciarium de non petenda ſuſtentatione ab Epiſcopo ordinante eſt ipſo jure nullum, ut contra bonos mores, neque firmatur juramento, Sanchez *Opuſc. lib. 7. cap. 1. dub. 34. num. ult.* cum Canoniſtis: pactum autem de non petendo patrimonio vere conſtituto, aut de eo reſtituendo, ſecundum multos DD. eſt validum, ut teneatur promitttens in foro conſcientiæ illud obſervare; & ideo tanquam ordinatus ſine vero patrimonio, ſed ficto, incurrit ordinatus in ſuſpenſionem innovatam *a Conç. Trident. ut ſupra num. 1. & 3.* poſſet tamen ab Ordinario tale pactum reſcindi in pœnam, & ita tenent Suar. *num. 167.* & multi apud Garz. *num. 166.* & apud Dianam *reſol. 184. tract. 4. tom. 2.* Sed contra multi etiam tenent, pacta prædicta, eſſe ipſo jure nulla, & ita patrimonii titulum validum remanere, & idcirco ordinatum non incurrere in prædictam ſuſpenſionem: ita tenent, Quaranta §. *Quod intellige*, Garz. *numero 161.* Tolet. *loc. cit.* Diana *ibid.* cum aliis per eos allegatis; ſi autem conſtitutio patrimonii fuit ficta, & ſimulata, certum eſt, ordinatum incurrere in præfatam ſuſpenſionem, quia nullum habuit titulum, Garz. *num. 153.* Sanchez *de matrim. lib. 6. diſ. 32. num. 8.* Suar. *num. 35.* qui plures allegat ".

Cæterum ad fictum patrimonium quod ſpectat, de quo Theſaurus §. *Advertendum ſecundo*, ex Conſtitutione Urbani VIII. *Secretis 11. Decembr. 1624.* Ultramontani, ſeu exteri, facientes ſe promoveri in Italia ad Ordines ſacros ficto, vel fiduciario, aut falſo patrimonii titulo, incurrunt pœnam perpetuæ ſuſpentionis abſque ſpe diſpenſationis a Sede Apoſtolica obtinenda, ut §. III. ibi.

Cum autem non ſine gravi animi noſtri moleſtia nobis innotuerit quam plures ultramontanos ſuæ ſalutis immemores, Deique timore poſtpoſito, ad Ordines prædictos dimiſſorialibus literis, ſeu etiam cum titulo patrimonii ficto, vel fiduciario, ſeu etiam falſo, cum maximo bonorum omnium ſcandalo ſe promoveri feciſſe, nos . . . Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium

prohibemus, ne quovis prætextu, & ex quacumque cauſa, Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoſcumque ultramontanos, & ex quibuſvis locis extra Italiam oriundos, non ſolum ad ſacros, ſed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalem characterem promovere audeant, ſeu præſumant niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum literas a noſtris, & hujus Sanctæ Sedis Nunciis, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorumdemve Nunciorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones a dilecto filio noſtro in Alma Urbe Vicario, in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & approbatæ fuerint; alias promoventes, ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti vero, perpetuæ ſuſpentionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis a Sede Apoſtolica obtinendæ, incurrant eo ipſo. Inſuper promotos hujuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonii titulis ſcienter ſe ad Ordines hujuſmodi promoveri fecerint, non ſolum prædictis, verum etiam majoribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis.

Circa hanc Conſtitutionem, ita proſequitur laudatus Theſaurus *num.*7. ibi „ Nota, quod hæc Bulla „ non loquitur de Italis promotis titulo ficto, ſeu falſo, „ quidquid dicat Bonac. *tract. de ſuſpen. particul.* „ *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 8. *num.* 3 ſibi contrarius, „ *num.*3. *ibid.* neque procedit contra ultramontanos „ ordinatos, nullo obtento titulo patrimonii, neque „ procedit contra fingentem titulum beneficii, quia „ in pœnalibus non fit extenſio ob paritatem rationis: „ neque ibi Ordinans in hoc caſu incurrit cenſuram „ ullam, quatenus ſit ex vi hujus Conſtitutionis “.

Quia autem in tranſcripta Decretali *Si quis* infligitur pena ſuſpenſionis per triennium præſentatori ad Ordinem cum pacto fiduciario ibidem expreſſo, oritur dubium quis per præſentatorem hic intelligatur. Quaranta *in ſumma Bullarii, verbo Ordo*, §. *Subſequenter* reſpondet, altero de duobus modis debere intelligi ibi „ Et primo, quod præſentator ad Ordines, „ de jure communi eſt Archidiaconus, qui Epiſcopi, „ oculus appellatur, vel alia perſona in ſimili dignitate conſtituta, cujus officium eſt ordinandos examinare, & inquirere, an habeat titulum ſufficientem, „ & poſtea illos præſentare Epiſcopo ordinatori ad „ textum in *cap. Ut noſtrum*, & *cap. Ad hæc*, ubi „ Gloſſ. *de Offic. Archid.* & ita exponit Hoſtienſem, „ quem etiam refert Alexander de Nevo, *in ultima* „ *apoſtilla ad Abbatem, in dict. cap. penult.* Secundo modo poteſt ſumi hujuſmodi præſentator pro „ Epiſcopo ordinario, faciente literas dimiſſorias „ ſuo ſubdito, ut promoveri poſſit ab alio Antiſtite, „ per quas illum approbatum, & examinatum, (ex „ mandato *Concilii Triden. ſeſſ. XXIII. de reformat.* „ *cap.III.* dimittere debens,) præſentare videtur; „ vel ſi hanc licentiam daret certis perſonis juxta *tex.* „ *in cap. Si Epiſcopus de præb. lib. VI.* ex interpretatione P. Marii de Andria *in publica lectura de* „ *Simonia*, & ſic excipitur ex diſpoſitione illius text. „ laicus præſentans ad aliquem titulum beneficii, „ ut ibidem Card. Zabarel. *innuit in finalibus verbis*: quia pœna ſuſpenſionis ab Ordinum executione ibi lata non cadit in laicum “.

Verum reſponſum laudati Auctoris ad primam dubii partem non eſt amplius attendendum; quamvis enim, inſpecto jure communi, præſentatio ad Ordinem ex more antiquo ſpectaverit ad Archidiaconum, vel ad aliam perſonam in ſimili dignitate conſtitutam, aut etiam ad parochum, juxta quem morem præſentabat coadjutorem, parte ſui benefici aſſignata, ut probat Gonzalez *in cit. cap. XXXVII. Per tuas*, hodie tamen ex contraria conſuetudine in omnibus fere diœceſibus privative ſpectat ad Epiſcopum, ut ſupra notavi ad *caput XXXVI. In tantum* Sectione DCCLXXI. pag. 581.

Circa ordinatos ſine legitimo titulo, vel cum patrimonio ficto, vide jam notata *ad cap. IV. Epiſcopus* pag. 250.

Eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

SECTIO DCCLXXX.

Caput I. Sane, *ex Decretali Urbani V.*

SAne, ne in vinea Domini noſtri ...... Sane multorum fide dignorum relatione didicimus, quod in nonnullis Eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, & aliis locis religioſis, tam virorum, quam mulierum, ordinum, regionum, & partium diverſarum deteſtabilis, & a Canonibus reprobata ſervatur abuſio, quod cum perſonæ aliquæ recipiuntur ab eis ad obſervantiam regularem, ipſæ temeritate præſumptuoſa paſtus, ſeu prandia capitulis, & conventibus ipſarum Eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, & locorum, aut pecunias, aut jocalia, ſeu res alias ipſis Eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, & locis, ſeu præſidentibus eis, ex ſtatuto, ſeu conſuetudine, quæ corruptela eſt potius dicenda, tribuere compelluntur; ex quibus decori eccleſiaſtico, & immaculatæ Religionis detrahitur. Quamplures etiam, tam execratione hujuſmodi criminis, quam expenſarum onere a ſacræ Religionis

nis propoſito retrahuntur; ipſæque Eccleſiæ, monaſteria, & loca famulantium in Deo conſuetis numeris remnent deſtituta, & in multorum mentibus fidelium ſcandalum generatur. Nos igitur huic morbo peſtifero cupientes congruam adhibere medelam, & aliis pœnis in talia præſumentes inflictis a jure in ſuo robore duraturis, pœnam adjicere graviorem: univerſis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpoſitis, & Magiſtris, necnon Abbatiſſis, & Prioriſſis, aliiſque Prælatis, quovis nomine nuncupatis, & eorum officialibus quarumcunque etiam Eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, domorum, & locorum quorumlibet, Religionum, Ordinum, etiam militarium, tam exemptorum, quam non exemptorum, quocunque nomine cenſeantur, ac capitulis, & conventibus, & ſingularibus perſonis eorum, tenore præſentium auctoritate Apoſtolica (quamvis ſit eis a jure inhibitum) diſtrictius inhibemus, ne tam a maribus, quam a mulieribus, volentibus ingredi eorum Religionem, Eccleſias, monaſteria, prioratus, domus, ſeu loca, in earundem perſonarum receptione, aut ante, vel poſt illam, quoſcunque paſtus, prandia, ſeu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad uſum eccleſiaſticum, ſeu quamvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directe, vel indirecte petere, vel exigere quoquo modo præſumant. Sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu, & veſtitu ſicut alias perſonas ſuarum Eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, domorum, & locorum ſincera charitate pertractent. Illa dumtaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes pure, & ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante dare, vel offerre Eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, domibus, & locis hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi. Nos enim, qui ſecus egerint, ſi ſint ſingulares perſonæ, tam dantes, quam accipientes, hujuſmodi excommunicationis; ſi capitulum, vel conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere: a quibus (præterquam in mortis articulo) abſolvi nequeant abſque Sedis Apoſt. licentia ſpeciali. Cæterum perſonis illis utriuſque ſexus, quæ jam labe hujuſmodi ſunt fœdatæ, earum providentes ſaluti, de benignitatis gratia eas liberantes, concedimus, quod per ſuos locorum Diœceſanos hac vice dumtaxat a crimine hujuſmodi, & nota infamiæ inde contracta, auctoritate Apoſtolica abſolvantur: canonica proinde ipſis pœnitentia ſalutari impoſita, de qua ipſorum diſcretioni videbitur expedire: & demum cum ipſis, ut in earum Eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, dignitatibus & locis licite valeant remanere, miſericorditer diſpenſetur. Inſuper erga perſonas illas, quæ in præmiſſis, recipiendo aliqua contra canonicas ſanctiones peccaſſe noſcuntur, volentes nos reddere gratioſos, omnia recepta hujusmodi, ſi ad communem uſum monaſteriorum, ſeu locorum eorum ſunt applicata, ea ad dictum usum licite concedimus retineri. Si vero ad ſpecialem usum Abbatis, seu Abbatiſſæ, Prioris, aut Prioriſſæ, aut alterius ſingularis perſonæ retineantur, illa venire præcipimus in communi.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum 2. nonas menſis Aprilis, Pontif. noſtri Anno I.

Prohibet hic Urbanus omnibus Religioſis utriuſque ſexus, etiam militaribus, ne ab ingredientibus eorum Ordinem, Eccleſias, monaſteria, domos, ſeu loca ante, vel poſt eorum receptionem directe, vel indirecte ab iis petere, vel exigere præſumant paſtus, pecunias, jocalia, aliaſque res, etiam ad uſum pium deputandas, ſed mandat, ut gratis illos admittant, ſub pena excommunicationis ipſo facto incurrende tam a dantibus, quam a recipientibus: etſi capitulum, vel conventus fuerit, ſub pœna ſuſpentionis pariter ipſo facto incurrendæ, quarum abſolutionem Papæ reſervat. Permittit tamen receptionem earum rerum, quæ ſponte ab iiſdem ingredientibus, omni pactione ceſſante, offerrentur.

Ad receptionem virorum in Religionem quod ſpectat, non deſint Auctores relati *a Theſ. de pœn. cap. X. verb. de Simonia*, inhærendo ſententiæ D.Thomæ 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* III. *ad quartum*, aſſerentes hujus Decretalis prohibitionem, ne quidquam exigatur ab ingredientibus, non procedere, ſi monaſterium ſit inops, exigaturque aliquid cauſa ſuſtentationis, cum tunc temporale non exigatur, tanquam pretium, pro ingreſſu, ſed pro ſuſtentatione profeſſi.

Cæterum licet ex hac Decretali novitius gratis in omnibus admittendus ſit ad habitum, hodie tamen ex declaratione Concilii Triden. *cap.*XVI. *ſeſ.* XXV. *de regul.* certum eſt, exigi poſſe quantum ſufficiat ad illius victum, & veſtitum, ſive monaſterium ſit inops, ſive locuplex, cum Concilium indiſtincte, & abſolute id permittat, ibi,

Sed neque ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocunque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus monaſterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur.

Eeee 2 Quod

Quod autem ſpectat ad receptionem monialium, ex SS. Congregationum declarationibus per Summos Pontifices approbatis, hæc eadem Decretalis locum amplius non habet, licet monaſterium ſit locuplex, etiam quoad ordinarium monialium numerum, ut ex declaratione Congreg. Epiſcopor. & Regul. refert Fagnanus in *cap. Non amplius, de Inſtitut. num.* 24. *&* 25. in quo poſt propoſitam ſibi difficultatem, ortam ex *cap. Quoniam, de Simonia*, damnante ſimoniace labis moniales aliquid exigentes ab ingreſſura monaſterium, eam ſolvit per hæc verba, ibi „Verum hanc difficultatem poſtea ſuſtulit S. Congregat. ſuper negociis Epiſcoporum, & Regularium, quæ animadvertens ſanctimonialium monaſteria ſine dotium ſubſidio diu ſuſtineri non poſſe, & propter ingruentes neceſſitates, & caſus inopinatos, plerumque ad inopiam redigi; Summis Pontificibus approbantibus, prudenter ſanxit, ut dotales eleemoſynæ a monialibus numerariis perſolverentur, tametſi numerus eſſet taxatus ad menſuram redditunm monaſterii. Ex penuria enim multa proveniunt mala, præſertim in monaſteriis dominarum, ut inquit Hoſtien. *hic in fin. facit can. Si quis objecerit*, 1. *q.* 3. Nec obſtat textus, *in dict. cap. Quoniam*, nam, ut ibi reſpondet gloſſa Joannis *in verb. Paupertatis*, ſi moniales ita pauperes ſunt, ut non poſſint aliquo modo ibi aliam recipere, quia non habent ibi victum; ſub hac forma poſſunt recipere; *Non habemus quid demus tibi pro victu, niſi tu portes tecum, unde vivas*, dum tamen hoc non dicatur in fraudem, nec deducatur in pactum, *argum. cap. Si quis, propter hoc* 1. *quæſt.* 2. & quamvis Bernardus ibi in fine ejuſdem Gloſſæ addat, tutius eſſe, ut nullo caſu taliter aliqua recipiatur; tamen praxis quotidiana docuit, id ſine gravi monaſteriorum detrimento ſervari non poſſe ".

Quare clare infertur, non eſſe ſimoniacum has dotes recipere, ut etiam expreſſe declaravit Congr. Conc. ſub die 18. *Septembris* 1683. prout ex ejuſdem decreto relato in folio diei 14. *Aprilis* 1725. *in cauſa Bononien. tom.* 3. *Theſaur. reſolut. dictæ Congr. pag.* 154. per hæc verba „ De hoc articulo actum fuit in hac Sacra Congregatione anno 1683. editaque conſultatione a Belgio transmiſſa ſatis ampla, & luculenta, *die* 18. *Septembris ejuſdem anni*, in cauſa Belgii ſubſidiorum dotalium propoſitum fuit ſequens dubium: *Cum in Belgio* fuerit dubitatum, an ſimoniacum ſit recipere dotem ſolvendam pro victu, amictu, ſupellectili, & aliis neceſſariis ad ſuſtentationem puellæ volentis ingredi monaſterium, ſupplicantur EE. PP. pro hujuſmodi dubii *reſolutione*, & Sacra Congregatio reſpondit, *non eſſe ſimoniacum*, ut videre eſt *lib.* 13. *Decret. fol.* 310. *a tergo*. Et idem reſpondit *in cit. Bononien.*

De hoc eodem articulo, poſtquam egregie diſſeruit Benedictus XIV. *de Synodo diœc. edit. anno* 1755. *lib. XI. cap.* 6. *num.* 5. refellendo contrarias Auctorum opiniones, & potiſſimum Van-Eſpen *cap.* 2. *tract. de Vitio Simoniæ*, circa ingreſſum Religionis, auctoritate præfatarum reſolutionum, & ex decretis Conciliorum Mediolanenſium a S. Carolo Borromæo celebratorum *I. an.* 1565. *part.* 3. *& II. an.* 1569. *cap.* 2. hæc ſubdit *num.* 5. „ In hac opinionum varietate, diu anceps hæſerat Sacra Congregat. Concilii, & quandoque propenderat in Turonenſium Patrum ſententiam, ſicuti a Fagnano accepimus; ſed, cum experientia didicerit, nullum reperiri adeo opulentum ſanctimonialium cœnobium, quod, ad reparanda quotidiana ſuorum redditunm decrementa, non egeat novarum dotium acceſſione, firmiter tandem amplexata eſt S. Caroli decreta, eaque religioſe obſervari voluit: quod non ſolum conſtat ex allegatis ejuſdem deciſionibus, ſed adhuc clarius ex alia, quæ refertur in Bibliotheca Præmonſtratenſi pag. 356. cujus verba ſunt — Non veſtiantur moniales, nec admittantur ad habitum, niſi prius parentes, vel illi, ad quos earum cura ſpectat, promptam habuerint pecuniam pro dote, vel eleemoſyna conſueta, & illam depoſuerint ſolvendam monaſterio poſt emiſſam profeſſionem".

Inhærendo poſtea laudatus Benedictus quoad alia præter dotem, prohibitioni hujus tranſcriptæ Urbani Decretalis, hoc Epiſcopis ſalutare reliquit monitum num. 6. ibi „ Illud autem curabit Epiſcopus, ne ultra præfinitam dotem monaſterio pendendam, alia pecuniæ ſumma a puellis extorqueatur in monialium commodum, alioſve uſus impendenda, qui ad puellæ ſuſtentationem nequaquam pertinent: id quippe cum nulla ratione cohoneſtari valeat, adhuc remanet ſub cenſura *Extravag. I. de Simonia, inter comm.* ubi Urbanus V. utriuſque ſexus Regularibus diſtricte inhibuit, ne ante, aut poſt cujuſquam in Religionem ingreſſum, *quoſcumque paſtus, prandia, ſeu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad uſum eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda, directe, vel indirecte petere, vel exigere quoquo modo præſumant* ".

Quomodo autem & penes quem dotes deponi debeant, tradit Card. Petra in Commentar. ad Conſtitut. XII. Innoc. IV. *Sectione I. num.* 59. ibi „ Illarum autem dotium tam intra, quam extra numerum, debet fieri depoſitum penes ædem ſacram, vel ſaltem apud idoneam perſonam, & quidem effectivum in pecunia, itaut non valeat confeſſionatum, neque fictitium, alias teneretur Epiſcopus, ſi actus invalidi eſſet conſcius, ut reſolvit S. Cong. Epiſcoporum *in Portugallen.* 6. *Junii* 1615. *& in Brundusina* 15. *Januarii* 1616. apud Monacell. *cit. parte* 1. *tit.* 11. *formul.* 7. *num.* 7. & debere fieri in pecunia numerata, vel in cedula bancaria, nec ſufficere, ſi fiat in ſtabili, & cenſu, obligatione, aut alia re, Nicol. *in Floſc. verb. Dos num.* 8. niſi cum licentia S. Congreg. Card. de Luca *de Dote diſc.* 167. *num.* 31. *& de Regular. diſc.* 1. *num.* 144. *& de legatis diſcurſ.* 16. *num.* 5. & in Urbe ſufficere cedulam Confraternitatum, reſolvit pluries Sacra Congregatio apud Nicol. *cit. verb. Dos num.* 8. vel ſaltem in ſubſidium, in loco, ubi non adeſt neque ædes ſacra, neque publicus, ac idoneus campſor, ab Ordinario, vel monaſterii Prælato approbandus, debet poni in depoſito monaſterii cum duabus clavibus, una penes Epiſcopum, & altera penes Abbatiſſam, etſi agatur de monaſteriis exemptis, & ſubjectis Regularibus, Card. de Luca *diſcurſ.* 167. *num.* 32. *& ſeqq. de dot. & diſcurſ.* 1. *num.* 144. *de Regular.* & ſi fiant penes particulares campſores, cura Epiſcopi debet eſſe, ut tuto collocentur, cum facillime eveniant colluſiones, & fraudes ".

Et hæc quoad receptionem monialium intra numerum. Si vero recipienda ſit monialis ſupranumeraria,

raria, ex decretis Congr. Epiſcoporum, & Regul. *ſub die 20. Septemb.* 1594. *in Novarien. & 22. Auguſti* 1605. *ac Congr. Conc. in Cæſenaten.* 18. *Auguſti* 1696. relatis a Card. Petra *loc. cit. num.* 55. dos ſolvi debet duplicata. Si vero agatur de admiſſione puellæ in monaſterium, in quo jam admiſſæ fuerint duæ ejuſdem ſorores, tunc, ut refert Lucius Ferraris *Prompta Bibliotheca art.* 11. *verb. Moniales num.* 46. *& ſeqq.* „Dotem triplicatam ſolvit tertia ſoror, ſi „ numerus monialium ſit minor 90. Si vero major, „ admittitur cum duplicata; *Sacra Congr. Epiſcop.* „ *in Bononien.* 23. *April.* 1602. ſi vero pater ſit be- „ nemeritus &c. admittitur etiam cum dote ordinaria; *ead. Sacr. Congr. in una Venetiarum* 26. *Octobr.* 1604. *in Faventina* 12. *Martii* 1608. *In Bracharenſi autem* 27. *Auguſti* 1616. *ſic reſcripſit illi Archiepiſcopo* = *Utique hæc Sacra Congregatio, & infra. Aut igitur tertia ſoror intra præfinitum monialium numerum in monaſterium introducenda eſt, aut ſupra illum, ſi ut numerata ingredi voluerit, eleemoſynam totalem duplicatam monaſterio perſolvat, ſuffragioque tam activo, quam paſſivo carebit, quouſque altera ex duabus ejus ſororibus e vita deceſſerit; ſi vero ut ſupra definitum monialium numerum admitti petierit, ſpeciali Sacræ hujus Congregationis licentia opus erit; quæ quidem concedi non ſolet, niſi ex conditione, ut ipſa tertia ſoror triplicatam eleemoſynam dotalem monaſterio ſolvat, nec reliquis ejus duabus ſororibus ſimul ſuperſtitibus, activo, vel paſſivo ſuffragio gaudeat* =.

Sed notandum circa licentiam, de qua in hoc allato decreto, quod de ſtylo Curiæ juxta laudatum Petram *dict. num.* 55. dari quidem ſoleat a præfata Congr. pro monialibus Italiæ, & Inſularum adjacentium, extra Italiam vero requiratur breve Apoſtolicum.

Nota per hanc Decretalem, tacite ſublatam eſſe pœnam expulſionis de monaſterio, & detruſionis in aliud arctioris regulæ, inflictam ab Innocentio III. in *cap. XL. Quoniam*, tam contra ſimoniace recipientes in Religionem, quam receptos, ut innui in notis ad idem cap. Sectione DCCLXXV. quandoquidem, cum ſit poſterior illa Innocentii, nullamque de eadem pęna mentionem faciat, ex generali regula, intelligitur eſſe ſublata; aut certe in deſuetudinem abiiſſe. Wagnerck ad *cit. cap. Quoniam*.

SECTIO DCCLXXXI.

CAPUT II. CUM DETESTABILE, *ex Decretali Pauli II. data apud S. Petrum IX. Kalend. Decembr.* 1464.

CUM deteſtabile ſcelus ſimoniacæ pravitatis tam divinorum, quam ſacrorum Canonum auctoritas abhorreat, atque damnet, nos conſiderantes, quod plures pœnarum gravitas, quam Dei timor arcere ſolet a voluntate peccandi, ac ſummis deſideriis affectantes, ut horum peſtiferum vitium non ex uſu ſolum, ſed etiam ex mentibus hominum, ſaltem propter pœnarum metum penitus evellatur: Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, ac etiam omnes, & ſingulas excommunicationis, ſuſpenſionis, privationis, & interdicti ſententias, cenſuras, & penas, dudum a Romanis Pontificibus prædictis, & pro talibus reputatis, contra ſimoniacos quomodolibet latas, & illos, qui, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, vel præeminentiæ fuerint, etiamſi Cardinatus, patriarchali, epiſcopali, regali, reginali, vel alia quavis eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet tam manifeſtum, quam occultum, quas ipſo facto eos incurrere volumus, confirmantes, & innovantes, Apoſtolica auctoritate declaramus, quod omnes illi, qui ſimoniace ordinati fuerint, a ſuorum ſint Ordinum executione ſuſpenſi. Per electiones vero, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, ſeu quaſvis alias diſpoſitiones, quas ſimoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis eccleſiaſticis, & quibuſvis beneficiis, aut aliquo eorum cuiquam jus nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus ſuos, ſed ad illorum omnium, quæ percepit, reſtitutionem ſub animæ ſuæ periculo ſit adſtrictus. Statuentes præterea, quod univerſi, & ſinguli etiam præmiſſis dignitatibus prædit, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam commiſſerint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, ſeu procuraverint, ſententiam excommunicationis incurrant: a qua niſi a Romano Pontifice pro tempore exiſtente non poſſint abſolvi, præterquam in mortis articulo conſtituti. Et ut hujuſmodi labis contagio frequentius reprimatur, omnibus, & ſingulis eccleſiaſticis, ſecularibuſque perſonis, cujuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius injungimus, ut eos omnes, quos ſimoniam hujuſmodi commiſiſſe, vel procuraſſe, aut in ea mediatores eſſe ſciverint, Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex duxerit committendum, per se, vel alios relevare quantocius non omittant. Pro revelatione hujuſmodi, etiamſi complices fuerint, non ſolum veniam a nobis, sed etiam gratiam conſecuturi, ſi eorum indicio partici-

ticipes tanti criminis valeant coerceri. Quod ſi non fecerint, abſolvi non valeant, donec prædicta revelent, & complices hujuſmodi detecti arctius punientur.

I. In hac Decretali confirmantur, & innovantur omnes pœnæ quomodolibet latæ, ideſt excommunicatio, ſuſpenſio, & juris infamia, contra ſimoniacos, tam manifeſtos, quam occultos, cujuſcumque dignitatis fuerint, etiam Cardinalitiæ, patriarchalis, epiſcopalis, regiæ, & reginalis.

II. Omnes ſimoniace ordinati declarantur ipſo facto ſuſpenſi a ſuorum Ordinum executione.

III. Statuitur, ne ullum jus cuiquam acquiratur per electiones, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, ſeu quaſvis alias diſpoſitiones ſimoniacas, quæ declarantur omnino nullæ, neque ſuos fructus faciat, & ut ad illorum reſtitutionem teneatur.

IV. Statuitur, ut tam prædicti omnes, dando, vel recipiendo, ſimoniam committentes, quam procuratores, vel mediatores, ut hæc fiat, incurrant excommunicationem, Papæ reſervatam.

V. Ut ſcientes, cujuſcumque dignitatis ſint, teneantur hos omnes Pontifici revelare, nec abſolvi poſſint donec revelaverint, & ſi complices fuerint, veniam conſequantur.

Quoad I. hæc Decretalis ampliata eſt a Sixto V. Conſtit. *Sanctum, & ſalutare*, 5 *Januarii* 1588. cum enim Paulus confirmet pœnas ſimoniacis in collatione Ordinum, ab antiquo jure jam inflictas, inter quas incurrebant ſuſpenſionem a collatione Ordinum per triennium, ut in *cap. XLV. Siquis, de Simon.* de quo ſupra Sectione DCCLXXIX. hodie ex dicta Conſtitutione illam perpetuo incurrunt, & interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, nedum pro collatione Ordinum, ſed etiam primæ Tonſuræ, ut quoque ſtatuitur a Trident. *cap. I. ſeſſ. XXI. de reform.* de qua nulla mentio fit in hac Decretali, ac utraque hæc pœna eſt Papæ reſervata, & ſi eam, aut interdictum violaverint, incurrunt etiam ſuſpenſionem ab adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum, a qua abſolvi nequeunt, niſi a Papa.

Quoad II. pariter ampliata eſt; quandoquidem ſuſpenſio a Paulo ſimoniace ordinatis inflicta nemini eſt reſervata, ex citata autem Conſtit. eſt reſervata Papæ; quæ quamvis in vim citati *cap. Si quis*, ſit ab Ordine ſimoniace dumtaxat ſuſcepto, tamen tam ex hac Decretali, quam ex præfata Conſtitutione eſt etiam ab omnibus aliis, cum indiſtincte loquantur.

Quod ſi hanc ſuſpenſionem violaverint per exercitium etiam Ordinum minorum, ſtatuit Sixtus, præter irregularitatem, clericum ſecularem incurrere privationem officiorum, & beneficiorum, quæ beneficia remanent reſervata Papæ, tamquam vacantia in Curia: clericum vero regularem, privationem vocis activæ, & paſſivæ, & inhabilitatem ad eam, reſervata Papæ diſpenſatione.

Præterea licet ex Conſtitutione S. Pii V. *Cum primum* 1. *Apr.* 1566. §. VIII. Quicumque deteſtabile crimen ſimoniacæ pravitatis commiſiſſe convictus fuerit in conſequendis Ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum executione per decennium, ſine ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur, ex poſteriori tamen laudatæ Sixti Conſt. perpetoo ſuſpenſus declaratur.

Quoad III. eadem Decretalis confirmata, & ampliata eſt a cit. Conſtit. S. Pii, quicumque enim dignitates, beneficia, aut officia eccleſiaſtica ſimoniace acquiſierit, declaratur ulterius perpetuo inhabilis ad eas, & ea, ac quæcumque alia obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commiſiſſe convictus fuerit, præter ſupradictas pœnas, etiam corporaliter puniatur, & ab Ordinibus eccleſiaſticis degradatus, a fidelium conſortio eiiciatur.

Quoad V. circa onus ſcilicet in hac Decretali injunctum revelandi Pontifici prædictos omnes ſimoniacos, quod jam injunxerat Eugenius IV. Conſtit. *Cum deteſtabile*, 15. *Kal. Jun.* 1434. la VII. in ordine, hodie hæc obligatio non eſt in uſu: ita *Theſaur. de panis cap. II. verb. Simonia num.* 10. *cum DD. ibi cit.*

Nota I. quod quamvis Sixti Conſtitutio redacta fuerit a Clemente VIII. ad terminos juris communis, Conſtit. *Romanum Pontificem decet* 28. *Febr.* 1595. præſervata tamen ſunt in ea diſpoſita contra ſimoniace ordinantes, & ordinatos, ut §. I. *in fine*.

Nota II. quod Epiſcopus in vim decreti Trident. *cap. VI. ſeſs. XXIV. de reform.* abſolvere non poſſint etiam in caſu occulto, a prædictis cenſuris ob ſimoniam in Ordine incurſis cum Sixtus quoad hoc expreſſe derogaverit etiam dicto decreto, ut §. IV.

Nota III. quod neque vigore ejuſdem decreti diſpenſare poſſit ſuper pœna inhabilitatis, etiam in occultis, quia dictum decretum non loquitur de inhabilitate *Theſaur. cum commun. cit. cap. II.* §. *ſexto circa*.

Nota IV. quod ſi Epiſcopus non corrigat ſimoniacos ſubditos in adminiſtratione Sacramentorum, ſuſpendendus eſt ab officio per duos menſes *Can. CI. Quidquid cauſ. I. quaſt. I.* & ibi Gloſ. *verb. Excommunicationi*.

Reliqua circa ſimoniam jam alibi notavi, de qua ex profeſſo *Theſaurus locis citatis*.

Titulus IV. Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

SECTIO DCCLXXXII.

CAPUT I. PRÆTEREA, *ex Decretali Alexandri III. in Concilio lateranenſi IV. celebrato an.* 1179. *Cau. XV.*

PRæterea, quoniam quidam in quibuſdam partibus ſub pretio ſtatuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate epiſcopalem juriſdictionem exercent, præ-

præſenti decreto ſtatuimus, ut qui id de cætero præſumpſerit, officio ſuo privetur, & Epiſcopus conferendi hoc officium poteſtatem amittat.

SECTIO DCCLXXXIII.

CAPUT II. QUONIAM, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, deſumpta a Can. VII. Concilii Turonenſis celebrati an.* 1163.

QUoniam in quibuſdam partibus Decani quidam, vel Archipresbyteri ad agendas vices Epiſcoporum, ſeu Archidiaconorum, & terminandas cauſas eccleſiaſticas ſub annuo pretio ſtatuuntur, quod ad Sacerdotum gravamen, & ad ſubverſionem judiciorum non eſt dubium redundare, id ulterius fieri prohibemus: quod ſi quis de cætero fecerit, noſtra auctoritate removeatur a Clero. Epiſcopus autem, qui in ſua diœceſi hoc ſuſtinuerit, & eccleſiaſticam jurisdictionem ſua patitur diſſimulatione perverti, canonica diſtrictione percellatur.

SECTIO DCCLXXXIV.

CAPUT III. QUONIAM, *ex Decretali dicti Alexandri, deſumpta a Can. V. laudati Concilii Turonenſis.*

QUoniam enormis quædam conſuetudo in quibuſdam locis contra Sanctorum Patrum inſtitutiones invaluit, ut ſub annuo pretio Sacerdotes ad Eccleſiarum regimen ſtatuantur, ne id fiat, modis omnibus prohibemus, quia dum Sacerdotium ſub hujuſmodi mercede venale diſponitur, ad æternæ retributionis præmium conſideratio non habetur.

His tribus Decretalibus acceſſit etiam prohibitio Concilii Tridentini, his verbis concepta, ut *caput XI. ſeſsione XXV. de reformatione*, ibi.

Non liceat etiam juriſdictiones eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus, locare: nec conductoribus per ſe, aut alios ea exercere; aliterque conceſſiones, etiam a Sede Apoſtolica factæ, ſurreptitiæ cenſeantur.

Vi allatarum prohibitionum, neque vendi, neque locari poteſt Cancellaria epiſcopalis, ſed exerceri debet a propriis Epiſcopi miniſtris, & quidem juxta taxam Innocentianam quoad emolumenta percipienda, cujus exemplar aſſervandum eſt in unaquaque Cancellaria, quin ulla pars dictorum emolumentorum cedat Epiſcopo, ne eadem redundent in Clericorum, aliarumque perſonarum gravamen, & judiciorum ſubverſionem, ut cavendum monet idem Alexander in mox tranſcripto cap. II. Ita etiam pluries declaravit S. Congr. Epiſcopor. & Regul. ut refert Lucius Ferraris *Prompta Bibliotheca verb. Cancellaria num.* 7. & 8. Idipſum ex ejuſdem Cong. ſententia refert Fagnanus ad dictum *cap. II. num.* 23. probatum fuiſſe a Clemente VIII. 26. Auguſti 1592. pro toto Regno Neapolitano.

SECTIO DCCLXXXV.

CAPUT IV. QUERELAM, *ex Decretali laudati Alexandri III. ad Epiſcopum Exonienſem.*

QUerelam magiſtri Guil. recepimus, quod cum Eccleſiam de Chephalai a G. perſona ejuſdem ad annuum cenſum tenendam per ſeptennium ſuſcepiſſet: ipſe antequam eam per unius anni ſpatium tenuiſſet, auferre præſumpſit: quanquam præſtita fide firmaverit, quod uſque ad ſtatutum terminum, nullam ei exinde moleſtiam, vel gravamen inferret. Ideoque mandamus, quatenus, ſi conſtiterit ita eſſe, eum diſtricte compellas, ut præfatam Eccleſiam dicto Guil. reſtituat, & uſque ad terminum conſtitutum (ſecundum quod inter ſe convenerint) ipſum eandem permittat pacifice poſſidere.

Cum

Cum Eccleſia, de qua ſermo eſt in hac Decretali, non accipienda ſit, ut optime animadvertit Gloſſa, pro prælatura, aut rectoratu, prout accipitur in præcedenti cap. III. ſed pro obventionibus, & redditibus ipſius Eccleſiæ, ideoque Alexander non eſt hic ſibi contrarius.

Verum cum locationem fundorum eccleſiaſticorum Paulus II. reſtrinxerit ad ſolum triennium, ut in ejus Decretali *Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienand.* cujus textum jam habes ſupra pagina 285. dicendum eſt per hanc correctam fuiſſe tranſcriptam Alexandri Decretalem, in qua decidit, locationem ad ſeptennium factam a rectore Eccleſiæ eſſe ſuſtinendam.

Nec in praxi admitti poſſe videtur quorundam opinio, dictitantium, hanc Pauli Conſtitutionem prohibere quidem locationem rerum, ſeu fundorum Eccleſiæ ultra triennium, non tamen fructuum, & redditum ex ipſis provenientium: locatio enim fructuum fieri nequit ſine locatione fundorum, & ſi forte fiat, non erit locatio, ſed venditio, quæ utique beneficiatis non prohibetur; niſi dictos fructus vendant ad vitam, aut ad longum tempus cum pacto anticipatæ ſolutionis: quam venditionem eis expreſſe prohibuit ſub infraſcriptis pœnis Benedictus XIV. Conſtit. *Univerſalis Eccleſiæ*, 29. *Auguſti* 1741. ibi.

Omnibus Clericis ... interdicimus, & prohibemus, ne in poſterum audeant ſub nomine alienandi utilitatem, & commodum percipiendi fructus, vel alio quovis titulo, prætextu, & colore vendere, ac diſtrahere ſuorum reſpective beneficiorum redditus, & proventus, vel ad vitam, vel in longum tempus, recepta ab emptore per unam, vel plures ſolutiones, pecuniarum quantitate, quam ipſi beneficiati per ejuſdem temporis, vel vitæ ſpatium probabiliter conſequi potuiſſent: ſub pœna excommunicationis, & nullitatis actus, ſeu contractus, & omnium inde conſecutorum, aliiſque pœnis inflictis, præſcriptis, & ſtatutis contra alienantes bona Eccleſiæ, quas rurſus hic contra eoſdem Clericos ſic contrahentes renovare, decernere, ac ſtatuere intendimus, & volumus. Et inſuper ad uberiorem cautelam, & quatenus opus ſit, omnes hujuſmodi contractus, quos in futurum fieri contigerit, motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtate ſimili damnamus, reprobamus, caſſamus, irritamus, & annullamus, eoſque nullos, caſſos, ac irritos decernimus, & declaramus, illoſque ſuis auctoribus, tanquam invalidos, caſſos, irritos, atque inanes, viribuſque, & effectu ab initio vacuos, neque in judicio, neque extra, ad ullum effectum ſuffragari debere, neminemque ad eorum obſervantiam obligare, etiamſi pluries juramento firmati, & vallati ſint, ſed nullum inde jus cuicumque, aut actionem, vel titulum, etiam coloratum poſſidendi, aut præſcribendi per quodvis longiſſimum temporis ſpatium acquiri unquam poſſe, pariter præcipimus, & jubemus.

Titulus V. De Magiſtris.

SECTIO DCCLXXXVI.

CAPUT I. QUONIAM, *ex Decretali, deſumpta a cap. XVIII. Concilii generalis lateranenſis III. celebr. ſub Alexandro III. an.* 1179.

QUoniam Eccleſia Dei, ſicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non poſſunt, legendi, & proficiendi opportunitas ſubtrahatur, per unamquamque cathedralem Eccleſiam magiſtro, qui Clericos ejuſdem, & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium præbeatur (& infra.) Pro licentia vero docendi nullus pretium exigat, vel ſub obtentu alicujus conſuetudinis ab eis, qui docent, aliquid quærat, nec docere quenquam (qui ſit idoneus) petita licentia interdicat. Qui autem contra hoc venire præſumpſerit, ab eccleſiaſtico fiat beneficio alienus. Dignum quippe videtur, ut in Eccleſia fructum ſui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, eccleſiaſticum profectum nititur impedire.

Quatuor in hac Decretali ſtatuuntur.

I. Ut in unaquaque Eccleſia cathedrali conſtituatur magiſter, qui gratis illius Clericos, & ſcholares pauperes doceat.

II. Ut eidem hunc in finem conferatur competens beneficium.

III. Ne prætextu alicujus conſuetudinis exigatur pretium pro impertienda licentia docendi ſub pœna privationis beneficii.

IV. Ne ſub eadem pœna cuiquam idoneo petita docendi licentia interdicatur.

Hæc Decretalis ampliata eſt a laudato Alexandro III. quoad tertiam partem: quandoquidem in hac prohibetur dumtaxat, ne quid exigatur pro impertienda

tienda licentia docendi; in ſequenti vero Decretali, Wintonienſi Epiſcopo ſcripta, relata *hoc eod. tit. caput II.* nedum prohibet idem Alexander quidquam recipi, ſed etiam, ne promitti quidem: & præterea, ſi quid ſolutum fuerit, aut promiſſum, præcipit, ut & reſcindatur promiſſio, & ſolutum danti reſtituatur, ibi

Prohibeas, ne in parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, aut etiam promittatur. Si quid vero poſtea ſolutum fuerit, vel promiſſum, remitti promiſſum facias, & reſtitui, appellatione ceſſante, ſolutum, ſciens quod ſcriptum eſt, *gratis accepiſtis, gratis date*. Sane ſi quis diſtulerit magiſtros in locis congruis inſtituere, tibi liceat, app. poſtpoſita, ibi aliorum inſtructioni præficere viros providos, honeſtos, & diſcretos.

Rurſus ampliata eſt ab eodem Alexandro in hoc, quod ſi qua vigeat conſuetudo aliquid exigendi pro licentia docendi, quam exigenti non ſuffragari declaratum eſt in tranſcripto *cap. I. Quoniam*, in hac ſequenti Decretali, relata *hoc eodem tit. cap. III.* Galliarum Epiſcopis ſcripta, præcipit, ita extirpari, ut præter privationem officiorum, & dignitatum ſub pœna etiam excommunicationis, ne aliquid exigere quis præſumat, interdicatur, ibi,

Quanto Gallicana Eccleſia (& infra.) Dignos eſſe animadverſione cenſemus, qui nomen magiſtri ſcholarum, & dignitatem aſſumunt, & ſine certo pretio eccleſiaſticis viris docendi alios licentiam non impendunt. Cum autem hæc prava conſuetudo a cupiditatis radice proceſſerit, & decorem admodum eccleſiaſticæ honeſtatis confundat, mandamus, quatenus (conſuetudine ipſa de veſtris Eccleſiis extirpata) ſub anathematis interminatione hoc inhibere curetis: diſtricte præcipientes, ut quicunque viri idonei, & literati voluerint regere ſtudia literarum, ſine moleſtia, & exactione qualibet ſcholas regere permittantur. Si qui vero hujuſmodi prohibitionis, vel præcepti extiterint tranſgreſſores, eos officiis, & dignitatibus ſpolietis.

Antonius Auguſtinus refert, hanc Decretalem, emanaſſe contra Cancellarium Pariſienſem, qui a quolibet publice docere volente unam marcam argenteam exigebat.

Præterea laudatum ſtatutum Concilii lateranenſis III. circa magiſtrum grammaticæ in unaquaque Cathedrali conſtituendum, confirmatum, & ampliatum eſt ab Innocentio III. in Concilio itidem lateranenſi IV. celebrato an. 1215. præcipiente, ut hic idem magiſter conſtituatur nedum in Cathedrali, ſed etiam in aliis Eccleſiis, ideſt collegiatis, ſeu conventualibus, capitulum habentibus: ac inſuper præter illum in Eccleſia metropolitana eligi debeat etiam Theologus, cui pariter aſſignentur unius præbendæ proventus, non ut efficiatur Canonicus, ſed ut eos tandiu percipiat, quandiu perſtiterit in docendo, prout ex ſequenti Decretali relata *hoc eodem tit. cap. IV. Quia nonnullis*.

Quia nonnullis propter inopiam, & legendi ſtudium, & opportunitas proficiendi ſubtrahitur, in Lateran. Concilio pia fuit conſtitutione proviſum, ut per unamquamque cathedralem Eccleſiam magiſtro, qui ejuſdem Eccleſiæ Clericos, alioſque ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium præberetur, quo & docentis relevaretur neceſſitas, & via pateret diſcentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis Eccleſiis id minime obſervatur: nos prædictum roborantes ſtatutum, adjicimus, ut non ſolum in qualibet cathedrali Eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur magiſter idoneus, a Prælato, cum capitulo, ſeu majori, & ſaniori parte capituli eligendus, qui Clericos Eccleſiarum ipſarum gratis in grammatica facultate, ac alios inſtruat juxta poſſe. Sane metropolis Eccleſia Theologum nihilominus habeat, qui Sacerdotes, & alios in ſacra Pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur. Aſſignetur autem cuilibet magiſtrorum a capitulo unius præbendæ proventus, & pro Theologo a Metropolitano tantundem, non quod propter hoc efficiatur Canonicus. ſed tamdiu redditus ipſos percipiat, quamdiu perſtiterit in docendo. Quod ſi forte de duobus Eccleſia metropolis gravetur, Theologo, juxta modum prædictum ipſa provideat; grammatico vero in alia Eccleſia ſuæ civitatis, ſive diœceſis, quæ ſufficere valeat, faciat provideri.

Hanc Decretalem de ſtatuendis per ſingulas metropoles Theologos innovavit Honorius III. præſcribens modum, ne ob raritatem eorundem Thologorum dictæ Decretalis ſtatutum exequi impediretur, ut in ejus Decretali, relata *cap. V. ſuper ſpecula, hoc eod. tit.* ſed de ea infra inſtituetur ſermo Sectione DCCLXXXVII.

Innovavit itidem Concilium Tridentinum *cap. I. ſeſs. V. de reform.* partim moderando, partim ampliando. Antequam vero exponam in quibus hæc eadem

dem Decretalis differat, notandum eſt, illius lectionem vulgatam depravatam eſſe; perperam enim in ea legitur = qui Clericos Eccleſiarum ipſarum gratis in grammatica facultate, & alios inſtruat juxta poſſe = Cum legi debeat = in grammatica facultate, & & aliis = ideſt facultatibus, ſeu diſciplinis, prout legitur apud Harduinum *Tom.* VII. *Concilior. pag.* 30.

Moderata eſt igitur a Tridentino.

I. In hoc, quod hæc exigit conſenſum capituli in electione magiſtri grammaticæ, ab Epiſcopo facienda; Tridentinum vero conſilium tantum, ut ex textu mox tranſcribendo. Quod tamen conſilium Epiſcopus non tenetur ſequi juxta *cap. Olim, de Arbitr. & cap. I. de Capell. Monachor.* ut etiam declaravit Congregat. Conc. teſte Fagnan. ad hanc eandem Decretalem *num.* 16.

II. Hæc mandat in Cathedralibus, & collegiatis conſtituendum eſſe unum magiſtrum grammaticæ, in Metropolitana vero duos, unum in theologica, alterum in grammatica facultate: Tridentinum autem in qualibet Eccleſia, ſive metropolitana, ſive Cathedrali, ſive etiam collegiata non mandat conſtitui, niſi Theologum cum aſſignatione præbendæ proxime vacaturæ. Et ſi Theologi electio in iis commode fieri nequeat ob tenues earundem proventus, vel ob exiguam populi multitudinem, tunc ſaltem conſtituatur magiſter grammaticæ, qui Clericos, alioſque ſcholares pauperes gratis doceat; & ſic in ſubſidium dumtaxat, in defectum nempe Theologi.

III. Hæc itidem mandat, ut magiſtro grammaticæ aſſignetur a capitulo proventus unius præbendæ ab eo percipiendus, quandiu perſtiterit in docendo; qui ſi non ſufficiat, præcipit Metropolitano, ut eidem providere faciat in alia Eccleſia ſuæ civitatis, vel diœceſis: Tridentinum e contra nullam mentionem facit de præbenda, ſed mandat aſſignari ab Epiſcopo fructus alicujus ſimplicis beneficii, vel condignam mercedem ex capitulari, aut epiſcopali menſa perſolvendam, quandiu pariter in docendo perſtiterit, vel alias ab eodem Epiſcopo aliqua ratio ineatur ſuæ Eccleſiæ accommoda.

IV. Eadem tandem Decretalis moderata eſt in hoc, quod hæc declarat, officium Theologi eſſe, ut Sacerdotes, & alios doceat in ſacra Pagina; inſtruatque in iis præſertim, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur; ex Tridentino vero illius munus eſt, ſacram Scripturam duntaxat exponere, & interpretari. Quamvis ex ſenſu Cong. Conc. ut refert Fagn. *loc. cit. num.* 31. videatur Tridentinum reſpexiſſe ad utramque facultatem, ad explicationem videlicet ſacræ Paginæ, & ad Theologiam ſcholaſticam.

E contra ampliata eſt in quatuor.

I. Quia in hac onus magiſtri grammaticæ reſtringitur ad gratis docendos Clericos dumtaxat illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus: Tridentinum vero, cum ſimpliciter, & indiſtincte loquatur, illud extendit ad omnes Clericos.

II. Juxta hanc Theologus eſt eligendus in Metropolitana dumtaxat, ſed juxta Tridentinum etiam in Cathedralibus, ſi civitas ſit inſignis, vel populoſa; ſicuti & in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, etiam nullius diœceſis.

III. Addit præterea Tridentinum, ut in monaſteriis monachorum, ubi commode fieri poſſit, habeatur lectio ſacræ Scripturæ; ad quam Abbates, ſi negligentes fuerint, compellantur opportunis remediis ab Epiſcopo, tanquam in hoc Sedis Apoſtolicæ delegato. Eandem lectionem præcipit haberi in conventibus Regularium, ubi ſtudia commode vigere poſſint; ac etiam in publicis gymnaſiis, ad quod munus tam publice, quam privatim exercendum præcipit, neminem admitti, niſi prius ab eodem Epiſcopo de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus fuerit: excepto Lectore deputando in clauſtris monachorum, & conventibus Regularium, ut ex decreto Congr. Conc. relato hic a Fagnano *num.* 27.

IV. Denique laudata Decretalis ampliata eſt a Tridentino in hoc, quod præcipiat, ut non fructus tantum unius præbendæ aſſignetur Theologo, quandiu perſtiterit in docendo, cum declaratione, ne efficiatur Canonicus, prout ſtatuerat dicta Decretalis, ſed ut præbenda quomodocumque primo vacatura, præterquam ex cauſa reſignationis, ipſo facto perpetuo conſtituta, & deputata intelligatur, & ut Canonicus efficiatur.

Allatas moderationes, & ampliationes ex Tridentino emanatas habes in ſequenti textu *cap. I. ſeſ. V. de reformatione*.

Eadem ſacroſancta Synodus, piis Summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum Conſtitutionibus inhærens, eaſque amplectens, & illis adjiciens, ne cæleſtis ille ſacrorum Librorum theſaurus, quem Spiritus Sanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat, ſtatuit, & decrevit, quod in illis Eccleſiis, in quibus præbenda, aut præſtimonium, ſeu aliud quovis nomine nuncupatum ſtipendium pro lectoribus ſacræ Theologiæ deputatum reperitur, Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & alii locorum Ordinarii eos, qui præbendam, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium hujuſmodi obtinent, ad ipſius ſacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem per ſeipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneum ſubſtitutum, ab ipſis Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & aliis locorum Ordinariis eligendum etiam per ſubtractionem fructuum cogant, & compellant. De cætero vero præbenda, præſtimonium, aut ſtipendium hujuſmodi non niſi perſonis idoneis, & quæ per ſe ipſas id munus explicare poſſint, conferantur; & aliter facta proviſio nulla ſit, & invalida. In Eccleſiis autem metropolitanis, vel cathedralibus, ſi Civitas inſignis, vel populoſa, ac etiam in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, etiam nullius diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus fuerit, ubi nulla præbenda, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium hujuſmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpe-

tuo

tuo conſtituta, & deputata intelligatur; & quatenus in ipſis Eccleſiis nulla, vel non ſufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Epiſcopus ipſe per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis beneficii, ejuſdem tamen debitis ſupportatis oneribus, vel per contributionem beneficiorum ſuæ civitatis, & diœceſis, vel alias, prout commodius fieri poterit de capituli conſilio, ita provideat, ut ipſa ſacræ Scripturæ lectio habeatur; ita tamen, ut quæcunque aliæ lectiones, vel conſuetudine, vel quavis alia ratione inſtitutæ, propter id minime prætermittantur. Eccleſiæ vero, quarum annui proventus tenues fuerint, & ubi tam exigua eſt Cleri, & populi multitudo, ut Theologiæ lectio in eis commode haberi non poſſit, ſaltem magiſtrum habeant, ab Epiſcopo cum conſilio capituli eligendum, qui Clericos, alioſque ſcholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipſa ſacræ Scripturæ ſtudia, annuente Deo, tranſire poſſint: ideoque illi magiſtro grammatices, vel alicujus ſimplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo perſtiterit, aſſignentur; dum tamen beneficium ipſum ſuo debito non fraudetur obſequio, vel ex capitulari, vel epiſcopali menſa condigna aliqua merces perſolvatur, vel alias Epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat, ſuæ Eccleſiæ, & diœceſi accommodam, ne pia hæc, utilis, atque fructuoſa proviſio, quovis quæſito colore negligatur. In monaſteriis quoque monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio ſacræ Scripturæ habeatur: qua in re, ſi Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorum, in hoc ut Sedis Apoſtolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In conventibus vero aliorum Regularium, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt, ſacræ Scripturæ lectio ſimiliter habeatur: quæ lectio a Capitulis generalibus, vel provincialibus aſſignetur dignioribus magiſtris. In gymnaſiis etiam publicis, ubi tam honorifica, & cæterorum omnium maxime neceſſaria lectio hactenus inſtituta non fuerit, religioſiſſimorum Principum, ac Rerumpublicarum pietate, & charitate ad catholicæ fidei defenſionem, & incrementum, ſanæque doctrinæ conſervationem, & propagationem inſtituatur, & ubi inſtituta foret, & negligeretur, reſtituatur. Et, ne ſub ſpecie pietatis impietas diſſeminetur, ſtatuit eadem ſancta Synodus, neminem ad hujuſmodi lectionis officium tam publice, quam privatim admittendum eſſe, qui prius ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus non fuerit: quod tamen de lectoribus in clauſtris monachorum non intelligatur. Docentes vero ipſam ſacram Scripturam, dum publice in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia, a jure communi conceſſis, plene gaudeant, & fruantur.

His etiam Tridentini decretis ſequentes acceſſerunt ampliationes, &.

I. Decreto contento in §. *Eccleſiæ vero*, circa magiſtrum grammaticæ acceſſit Conſtitutio Pii IV. *In ſacroſancta* 13. *Novembris* 1564. decernentis, ut is teneatur emittere fidei profeſſionem, cum juramento fidelitatis, & obedientiæ Summo Pontifici præſtandæ juxta formam ibi præſcriptam, in manibus Ordinarii, ſive ejus Vicarii, ſub pœna nullitatis promotionis, ſeu electionis, tam in judicio, quam extra, reſpectu magiſtri aliter promoti: reſpectu vero promoventium, ſi Antiſtites ſint, interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; ſi inferiores, excommunicationis latæ ſententiæ, privationum dignitatum, beneficiorum, feudorum eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad illa, & alia hujuſmodi, ibi.

Idcirco.... motu proprio...., quod deinceps nullus doctor, magiſter, Clericus, ſive laicus, ac ſecularis, vel cujuſvis Ordinis Regularis ſit, in quibuſvis ſtudiorum generalium Univerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam lectoris cathedram aſſequi, vel jam obtentam retinere, ſeu alias Theologiam, Canonicam, vel civilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuſcunque civitatibus, terris, oppidis, ac locis, etiam in Eccleſiis, monaſteriis, aut conventibus Regularium quorumcunque, publice, vel privatim quoquomodo profiteri, ſeu lectiones aliquas in facultatibus hujuſmodi habere, vel exercere.

Neque doctores ipſi, aut Univerſitatum, ſeu gymnaſiorum eorundem rectores, cancellarii, vel alii Superiores, ſed nec etiam palatini Comites, aut alii particulares facultatem eruditos viros ad eoſdem gradus promovendi, etiam a Nobis, & Apoſtolica Sede, vel alias undecunque habentes, ſcholares, tam laicos, quam clericos, & cujuſvis Ordinis Regulares, vel alios quoſcunque quantalibet eruditione præditos, ad ullum gradum in eiſdem facultatibus ſuſcipiendum recipere, & admittere.

Neque doctores, magiſtri, & ſcholares ad electionem alicujus in rectorem, vel cancellarium Univerſitatis, aut gymnaſii procedere, nec ipſi ſcholares, vel alii quamtumlibet docti, & alioqui habiles, gradus hujuſmodi, vel eorum aliquem, palam, vel privatim recipere valeant, niſi doctores videlicet, ac regentes, magiſtri, & alii profeſſores jam ad cathedras, & lecturas recepti, in Italia infra tres, extra vero illam infra ſex menſes a die publicationis præſentium computandos, reliqui vero ad cathedras, & alias lecturas ibidem in poſterum aſſumendi ante illorum receptionem, in rectoris, vel aliorum Superiorum, eligendi autem in rectores, vel cancellarios ante illorum electionem, vel ſaltem admiſſionem in Ordinarii loci, vel ejus in ſpiritualibus Vicarii: ac promovendi ſcholares, & alii præfati ante illorum promotionem in eiſdem Ordinarii, ſeu ejus Vicarii, aut doctorum, aliorumvè promoventium manibus, prævio etiam proceſſu, vel debita informatione, quantum eis ſufficere videbitur, ſuper religione, fideque catholica, rectorum, cancellariorum, doctorum, lectorum, & promovendorum eorumdem per ipſos locorum Ordinarios, vel eorum Vicarios rite facta præcedente, eandem catholicam fidem, verbis, juxta formæ infraſcriptæ tenorem conceptis, palam, & ſolemniter profiteri teneantur. Et deſuper inſtrumentum publicum confici, ac de proceſſu, ſeu informatione, & fidei profeſſione in privilegio doctoratus, vel alterius gradus hujuſmodi ſpecialis, ac de verbo ad verbum mentio, & relatio fieri debeat, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo ſtatuimus, & ordinamus.

Ac omnibus, & ſingulis earundem Univerſitatum, & gymnaſiorum rectoribus, doctoribus, & aliis Superioribus, ac alias facultatem doctorandi habentibus, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ fuerint, etiamſi epiſcopali, archiepiſcopali, patriarchali, vel majori dignitate, etiam Cardinalatus honore, ac ducali, vel alia etiam regia, & imperiali auctoritate præfulgeant, ne quem in Univerſitatibus, civitatibus, oppidis, vel aliis locis ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubjectis, aliter cathedras, aut alias lectiones retinere, conſequi, vel ad gradus promoveri reſpective patiantur, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad Antiſtites, quo vero ad inferiores, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, necnon privationis omnium, & ſingulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum eccleſiaſticorum per eos quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, eo ipſo per contrafacientes incurrendis pœnis diſtrictius inhibemus.

Ac quaſcunque receptiones, promotiones, electiones, & admiſſiones abſque proceſſu, certaque de religione, & fide catholica notitia, ac dicta fidei profeſſione, ſic, ut præfertur, præcedente, pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe, neque cuiquam in judicio, vel extra ſuffragari poſſe.

Idem, & ſub iiſdem pœnis ſtatuit Bened. XIII. *tit. I. de Summa Trinit. cap. I. Concilii romani celebrati an.* 1725. pro iis locis, quos complectitur dictum Concilium, cujus Textum leges infra par. II. ad caput II. *ſeſs. XXV. Trident. de reform.*

II. Decreto contento in §. *In Eccleſiis autem*, circa præbendam conſtituendam pro lectore Theologiæ cum onere exponendi ſacram ſcripturam, ejuſdemque lectoris, ſeu Theologi electionem acceſſit Conſtitutio Benedicti XIII. *Paſtoralis* 14. *Kal. Junii* 1725. decernentis, ut in Cathedralibus quibuſcumque Italiæ, & Inſularum adjacentium, nedum talis præbenda, ubi non eſt, erigatur, ſed etiam, ut eadem per concurſum peragendum *coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint*, digniori, & aptiori conferatur, eo pari modo, quo conferuntur parochiales Eccleſiæ, eique tantum, qui vel conſecutus ſit magiſterium, & lauream in ſacra Theologia, vel intra annum conſequi poſſit, ibi.

Cum itaque ſaluberrimo prædicti Concilii Tridentini decreto, relato in *cap. I. ſeſs. V. de reform.* cautum ſit, ut nedum in Eccleſiis cathedralibus, ſed in collegiatis etiam oppidorum inſignium, in quibus præbenda, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium pro ſacræ Scripturæ lectoribus conſtitutum non reperitur, præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacatura, ipſo facto ad eum uſum perpetuo conſtituta, ac deputata intelligatur; & quatenus nulla, vel non ſufficiens præbenda foret, locorum Ordinarii per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis beneficii, debitis tamen ejus ſupportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum ſuarum diœceſum, vel alias, prout commodius fieri poterit, ita provideant, ut ipſa ſacræ Scripturæ lectio omnino habeatur. Verum ejuſmodi provida præfati Concilii diſpoſitio in aliquibus Cathedralibus, ſicut non abſque

gravi

gravi animi noſtri dolore percepimus, hucuſque neglecta, debitæque executioni demandata non fuerit. Hinc igitur eſt, quod nos illius executionem pro pontificiæ vingilantiæ debito urgere intendentes, motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, decernimus, & mandamus, ut in Cathedralibus quibuſcumque Italiæ, Inſularumque adjacentium, in quibus præbenda theologalis hactenus inſtituta non fuerit, præbenda primo vacatura, poſt ejuſdem præſentis Conſtitutionis publicationem, ſive ad Nos, Sedemque Apoſtolicam, ſive ad Ordinarium illius collatio, atque proviſio pertineat, ipſo jure, & abſque ulla declaratione ſit, ac eſſe cenſeatur præbenda theologalis conſtituta. Volumus inſuper, ut tam illa, quam reliquæ omnes aliæ præbendæ theologales hactenus conſtitutæ, & deputatæ conferri ſemper debeant doctori in ſacra Theologia, vel qui infra annum doctoralem lauream in eadem facultate ſuſcipiat, & cæteroquin magis idoneo in formali concurſu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo parochiales Eccleſiæ conferuntur. Hunc porro in finem quotieſcumque ejuſmodi præbenda theologalis conferenda erit, per edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini ſeſe ſubjicere voluerint, coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi ſynodales non ſint, ab eodem Epiſcopo actu eligendis, ac deputandis, in theologali tamen facultate licentiatis, & valde peritis, ſive ſecularibus, ſive regularibus, & illi, qui in ejuſmodi concurſu probatus, magiſque idoneus renunciatus fuerit, præbenda conferatur. Quoties autem præbendæ collatio ad ſanctam Sedem ſpectabit, Epiſcopus ad Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, acta concurſus tranſmittere teneatur, ut ipſe vacantem præbendam illi aſſignare, atque conferre poſſit, quem cæteris digniorem, & magis idoneum in Domino judicaverit.

Quod ſi Epiſcopus primo vacaturam præbendam contra formam in præſenti Conſtitutione præſcriptam conferre præſumpſerit, vel etiam in aliis occurrentibus caſibus eandem formam obſervare neglexerit, illius collatio, atque proviſio ipſo jure nulla, & irrita, nulliuſque prorſus roboris, vel momenti ſit, ac eſſe debeat; ejuſdemque præbendæ diſpoſitio ſtatim devolvatur, & pertineat ad ſanctam Sedem, & Romanum Pontificem, pro tempore exiſtentem, a quo doctori in ſacra Theologia conferetur.

Cæterum, ut fructus, quem Tridentina Synodus ex præbendæ theologalis inſtitutione perceptum iri ſperavit, omnino reipſa, & cum effectu percipiatur, volumus, ſtatuimus, & mandamus, tertiam partem proventuum dictæ præbendæ theologalis ab Epiſcopo diſtribui, & proportionaliter applicari ſingulis lectionibus ſacræ Scripturæ, quæ a præbendato præſcriptis diebus, & horis totius anni habendæ erunt; itaut ſi præbendatus univerſas lectiones habuerit, aſſignatas diſtributiones integras abſque ulla prorſus diminutione conſequatur; ſi vero in aliqua, vel pluribus lectionibus defecerit, diſtributiones, neglectis lectionibus reſpondentes, amittat, quæ in ſacriſtiæ Eccleſiæ beneficium cedant, ac erogentur. In caſu autem gravioris contumaciæ præbendati, liceat Epiſcopo deputare alium Theologum Sacerdotem ſecularem, vel regularem, qui jugiter ſupplendo ejuſdem præbendati vices, præfatis diſtributionibus potiatur.

Quoniam vero nonnulli Epiſcopi, ſicut accepimus, ut propriæ incuriæ aliquod velamen obtendant, dilatæ erectionis ejuſmodi præbendæ theologalis cauſam in tenuitatem, ac inſufficientiam præbendarum ſuarum Eccleſiarum rejicere ſolent; nos omnem de cætero prætextum, ſive excuſationem e medio tollere, ac penitus eliminare volentes, motu, ſcientia, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus decernimus, ſtatuimus, atque præcipimus, quod ubi præbenda theologalis, computatis etiam diſtributionibus quotidianis, ad annuum ſaltem redditum ſcutorum ſexaginta monetæ Romanæ non aſcendat, pro ſumma ad hanc taxam conficiendam deficiente iidem Epiſcopi unire poſſint, & debeant eidem præbendæ aliquod ſimplex beneficium, cujus ſupplemento prædicta ſumma conficiatur, primo vacaturum in quocumque menſe, & qualitercumque, ac quomodocumque Sedi Apoſtolicæ affectum, & reſervatum, ita tamen, ut a tali unione illa omnia beneficia, quæ pro ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Papæ familiaribus, Nunciis apoſtolicis, atque Prælatis Congregationum, quibus iidem S. R. E. Cardinales interſunt, Secretariis, in alia Conſtitutione ad promovendam ſeminariorum erectionem noviſſime per Nos condita peculiariter reſervavimus, perpetuo reſervata, & excepta ſint, ac eſſe intelligantur, & quidquid ſecus fieri contingeret, ex nunc prorſus irritum, ac inane, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe, ac fore decernimus, & declaramus.

Con-

Conſtitutionem, ad quam §. *Quoniam*, hic Benedictus ſe refert, leges infra cum de *cap. XVIII. ſeſ. XXIII. Conc. Triden.*

Non ſemel ortum eſt dubium, an Canonicus theologalis ſatisfaciat muneri ſuo, & Tridentini menti, ſi loco explicandi, & declarandi libros ſacræ Scripturæ, Clerum erudiat in Theologia ſcholaſtica: pro cujus ſolutione ſubjicio verba Benedicti XIV. *lib. XIII. cap. IX. de Synod. diœc. edit. anni* 1755. *numero* 17. ibi „ Juxta præſentem eccleſiaſticorum ſtudiorum methodum, negari non poteſt, ea in varias claſſes eſſe diſtincta: altera enim eſt eorum, qui ſacras Scripturas interpretantur, altera eorum qui theologicas diſciplinas, ſive ſcholaſtice, ſive dogmatice exponunt: altera Moraliſtarum, qui de agendis, & vitandis in praxi diſputant: altera demum eorum, qui ſacros Canones profitentur. Hæc diverſarum claſſium diſtinctio occaſionem dedit nonnullis Epiſcopis, ut ſanctæ Sedi aliquando in ſuis relationibus repræſentarent, pro Cleri utilitate, & inſtructione magis expediens fore, ſi a Canonico theologo in ſuis Cathedralibus, & collegiatis Theologia moralis traderetur, quam ſi idem divinas Scripturas exponeret; ex ea potiſſimum ratione, quod ſacrarum Scripturarum explanationem a Concionatoribus intelligere Clerus facile poſſit, Theologiam vero moralem ab aliis fere, quam a Canonico theologo, addiſcere nequeat. De hac etiam re actum fuit, cum nos a ſecretis eſſemus ſæpe dictæ Congregationi Concilii; quin etiam typis impreſſus fuit diſcurſus quidam noſter, in ea Congregatione relatus, quæ habita fuit die 5. Junii anni 1723. qui legitur *in Theſauro reſolutionum tom. 2. pag.* 329. In eo probavimus, decretum illud Tridentini Concilii, ſive ejus verba conſiderentur, ſive ratio habeatur praxis, & conſuetudinis ſequentium temporum, æque comprehendere Scripturarum ſacrarum expoſitionem, ac Theologiæ ſcholaſticæ diſciplinam, & a Canonico theologo, non magis ſuo muneri ſatisfieri, ſi ſacros Scripturæ libros explicet, & declaret, quam ſi in Theologia ſcholaſtica clerum erudiat; dummodo hæc talis ſit, qualem Melchior Canus tradendam, addiſcendamque ſuadet *in ſuo libro* 8. *de locis theologicis cap.* 1. & quidem nos etiam indicavimus *in noſtra Inſtitutione* XLII. *pag.* 220. *& ſeq.* quæ ſcilicet circa quæſtiones gravis momenti, & utilitatis verſetur, eaſque pertractet, allatis divinæ Scripturæ teſtimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum auctoritatibus. Ulterius adnotavimus, nonnullorum Epiſcoporum mandato laudabiliter factum eſſe, ut per Canonicum theologum ea traderetur Theologia, quæ eſt de conſcientiis, & moribus dirigendis: id unum vero minime deciſum fuiſſe, num juxta Concilii mentem Canonicus theologus ſuum munus ſatis adimpleat, ſi explicando, juri canonico operam præſtet. Sane profeſſores juris canonici aliquando præbendam theologalem ſe poſſe conſequi contenderunt, etiamſi laurea doctorali in ſacra Theologia inſigniti non fuiſſent; ſatis eſſe cenſentes, ſe lauream reportaſſe in jure canonico. Et quidem inficiari non poſſumus, arcto inter ſe ſe vinculo copulari Theologiam moralem, & canonici juris ſcientiam, ſicuti in citato diſcurſu oſtendimus; nihilominus, cum hodie hæ facultates, tamquam ab invicem diſtinctæ, diverſa ratione tractentur, & magiſteria ſeorſim conferantur, ſtatueritque Concilium, ut is Theologus Canonicus eligatur, qui in ſacra Theologia ſit doctor, merito a ſacra Congregatione reſponſum fuit, ad conſequendam præbendam theologalem, generaliter loquendo, ſatis non eſſe, ut quis in jure canonico doctoris gradum adeptus fuerit: in caſibus tamen particularibus videri poſſe, an expediat eandem præbendam alicui ſacrorum Canonum magiſtro conferre, qui ſcilicet cum juris canonici lectione ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem; quod ſane ab aliquibus magna cum laude præſtitum fuiſſe, & adhuc præſtari dignoſcitur, ut patet ex eruditis eorum Operibus typis impreſſis. Videatur reſponſum ejuſdem Congregationis ad dubium propoſitum *die 5. Junii 1723. in Theſauro reſol. tom.* 2. *pag.* 321. “

Dubium ibi propoſitum eſt = *An proviſis de præbenda theologali cum clauſula de aſſumendo infra annum gradu magiſterii in ſacra Theologia in aliqua approbata Univerſitate, de jure ſufficiat, quod magiſterium intra annum recipiant in jure canonico in aliqua approbata Univerſitate* = Et reſponſum fuit = Negative, & habebitur ratio in caſibus particularibus =.

III. Decreto contento in §. *in Monaſteriis* circa lectionem ſacræ Scripturæ in quorumcumque monachorum monaſteriis, ſi commode fieri queat, acceſſit Conſtitutio Pauli V. *Apoſtolicæ* 31. *Julii* 1610. addentis etiam lectionem linguæ hebraicæ, græcæ, & arabicæ, ibi.

Quamobrem .... ſancimus, ſtatuimus, & ordinamus, ut in cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti Regularium, tam mendicantium, quam non mendicantium, etiam quomodolibet exemptorum, & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectorum, ſtudiis omnibus trium linguarum hujuſmodi, hebraicæ videlicet, græcæ, & latinæ: in majoribus vero, ac celebrioribus etiam arabicæ doctores, Regulares quidem, & ejuſdem Ordinis, ſi in illo harum linguarum ſufficientem notitiam habentes ſint, ſin minus, ſeculares, aut alterius Ordinis Regulares, qui illas actu, & diligenter doceant, habeantur, ſi ſtudia in urbibus, & locis exiſtunt, ubi linguarum prædictarum peritos conducendi facultas eſt. Studiis vero locorum, ubi hujuſmodi doctores deſunt, cum primum in aliis ſtudiis ubi linguæ hujuſmodi docebuntur, ſcholares tantum profecerint, ut docendis aliis idonei ſint, de iiſdem ſcholaribus provideatur.

Quod, ut citius, & facilius fieri poſſit, & ſperati fructus, ex linguarum hujuſmodi ſtudio appareant, omnibus, & ſingulis Regularium Superioribus ſub indignationis noſtræ

pœna

pœna eadem auctoritate, tenore præſentium præcipimus, & mandamus, & ſi ipſi negligentes fuerint, eorundem Ordinum regularium apud Nos, & Sedem Apoſtolicam Protectoribus injungimus, eorum conſcientias deſuper onerantes, ut omni cura, & ſolicitudine quantocitius provideant, ut ſcholæ linguarum hujuſmodi quamprimum inſtituantur, ac doctores prædicti deputentur, earundemque linguarum lectionibus ſcholares aſſignentur, qui illis ſedulam, & aſſiduam operam navent.

Hi vero ſcholares, ut alacrius huic ſtudio incumbant, volumus, & decernimus, ut in promotione ad doctoratus gradus, & alios ſui Ordinis honores illi cæteris paribus præferantur, qui in cognitione trium ſaltem linguarum prædictarum profecerint, itaut ad illas docendas apti ſint.

Nota I. Onus deputandi magiſtrum grammaticæ, ut præcipitur tam in tranſcriptis Decretalibus *Quoniam*, & *Quia nonnullis*, quam *in cit. cap. I. Tridentini*, hodie ſatisfieri per Clericorum ſeminaria, & gymnaſia in omnibus fere locis erecta, cura nedum Epiſcoporum, ſed etiam civilium Magiſtratuum; quorum magiſtri publico ærario conducuntur. Satisfit pariter, & quidem non ſine magno ſtudioſorum progreſſu per ſcholas PP. Societatis Jeſu, ac Ordinis Scholarum Piarum, cujus magiſtri ad juventutem pietate, & literis gratis erudiendam quarto ſolemni voto, & quidem ſpeciali præ ceteris regularibus Ordinibus obſtricti ſunt. Quas autem facultates, cujuſque conditionis pueros in ſuis ſcholis edocere poſſint, ad quaſcumque controverſias dirimendas ſatis clare declaravit Clemens XII. Conſtitutione *Nobis 1. Maii* 1731.

Nota II. Ex declaratione Congr. Conc. relata a Lucio Ferraris, Prompta Bibliotheca *verbo Magiſter num.* 7. Magiſtros a locorum Magiſtratu, ſeu Communitate conductos examinari poſſe ab Epiſcopo in iis dumtaxat, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam chriſtianam, & bonos mores.

Pro coronide hujus ſectionis monitos velim, tam lectores philoſophiæ in Univerſitatibus, quam alios quoſcumque magiſtros, ut pro viribus ſatagant implere, quæ ab iiſdem præſtanda præcipit Leo X. in Concilio generali lateranenſi V. relato *libro VII. Decretalium Clementis VIII. hoc eod. tit.* pag. 82. a tergo edit. Romæ ex Typograph. Rev. C. Apoſt. 1598.

Omnibus, & ſingulis philoſophis in Univerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publice legentibus diſtricte præcipiendo mandamus, ut cum philoſophorum principia, aut concluſiones, in quibus a recta fide deviare noſcuntur, auditoribus ſuis legerint, ſeu explanaverint, quale hoc eſt de animæ mortalitate, aut unitate, & mundi æternitate, ac alia hujuſmodi, teneantur ejuſdem veritatem Religionis chriſtianæ omni conatu manifeſtam facere, & perſuadendo pro poſſe docere, ac omni ſtudio hujuſmodi philoſophorum argumenta, cum omnia ſolubilia exiſtant, pro viribus excludere, atque reſolvere. Et hunc Canonem per Ordinarios locorum, ubi generalia ſtudia vigent, & Rectores Univerſitatis eorundem ſtudiorum ſingulis annis in principio ſtudii in virtute ſanctæ obedientiæ publicari mandamus.

Ac in ejus Conſtitutione *Supernæ* 5. *Maii* 1514. §. XXXII. ibi.

Et cum omnis ætas ab adoleſcentia prona ſit ad malum, & a teneris aſſuefieri ad bonum, magni ſit operis, & effectus: ſtatuimus, & ordinamus, ut magiſtri ſcholarum, & præceptores pueros ſuos, ſive adoleſcentes, nedum in grammatica, & rethorica, ac cæteris hujuſmodi erudire, & inſtruere debeant, verum etiam docere teneantur ea, quæ ad Religionem pertinent, ut ſunt præcepta divina, articuli Fidei, ſacri Hymni, & Pſalmi, ac Sanctorum vitæ. Diebuſque feſtivis nihil aliud eos docere poſſint, quam in rebus ad Religionem, & bonos mores pertinentibus, eoſque in illis inſtruere, hortari, & cogere, in quantum poſſunt, teneantur, ut nedum ad Miſſas, ſed etiam ad Veſperas, divinaque officia audienda ad Eccleſias accedant, & ſimiliter ad prædicationes, & ſermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere poſſint.

Ad tramites hujus Conſtitutionis Congregatio Concilii in *Spalaten. Doctrinæ chriſtianæ* 17. *Julii* 1688. declaravit, ludi magiſtros, tam Clericos, quam laicos, ſive a Communitatibus conductos, ſive non, prius hortandos, deinde cogendos eſſe ad docendam Doctrinam chriſtianam pueros, ac rudes ſcholares, *ut lib. Decretor. XXXVIII. pag.* 336.

SE-

SECTIO DCCLXXXVII.

Caput V. Super ſpecula, *ex Decretali Honorii III.*

Super ſpecula (& infra.) Volumus, & mandamus, ut ſtatutum in Concilio generali de magiſtris theologis per ſingulas Metropoles ſtatuendis, inviolabiliter obſervetur: ſtatuentes, ut quia ſuper hoc propter raritatem magiſtrorum ſe poſſent forſitan aliqui excuſare, ab Eccleſiarum Prælatis, & capitulis ad theologicæ profeſſionis ſtudium aliqui docibiles deſtinentur, qui cum docti fuerint, in Dei Eccleſia velut ſplendor fulgeant firmamenti, ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum, qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri ad juſtitiam valeant plurimos erudire: quibus ſi proprii proventus eccleſiaſtici non ſufficiunt, prædicti neceſſaria ſubminiſtrent. Docentes vero in theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, & ſtudentes in ipſa, integre per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apoſt. proventus præbendarum, & beneficiorum ſuorum, non obſtante aliqua alia conſuetudine, vel ſtatuto, cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes.

Hac Decretali, ut ſupra innui, renovatum eſt decretum Concilii lateranenſis IV. relatum in jam tranſcripta Decretali *Quia nonnullis*, de ſtatuendis per ſingulas Metropoles theologis: & ne ejus diſpoſitioni moram afferret theologorum raritas, ſtatuit hic Honorius.

I. Ut ab Eccleſiarum Prælatis, & capitulis aliqui bonæ mentis juvenes ad Theologiæ ſtudium deſtinentur, qui alios poſtea erudire poſſint.

II. Ut his, ſi proprii proventus eccleſiaſtici ad hoc non ſufficiant, ab iiſdem Prælatis, & capitulis neceſſaria ſubminiſtrentur.

III. Ut lectores dictæ facultatis, quouſque eam docuerint, non obſtante eorum a choro abſentia, integros ſuarum præbendarum, & beneficiorum fructus percipiant, ſicuti & eidem facultati ſtudentes, per annos tamen quinque, & de licentia Sedis Apoſtolicæ.

Verum prima, & ſecunda pars hujus ſaluberrimi ſtatuti hodie non obſervatur, ut præter praxim notat etiam hic Fagnanus *num.1.* cum illius ceſſationi ſatis proviſum ſit a Tridentino per erectionem ſeminariorum, ut dixi.

Tertia vero pas limitanda eſt ex Decretali ejuſdem Honorii relata in *cap.XXXII.Licet,de Præbend.* ut ſcilicet percipere poſſint integros ſuorum beneficiorum fructus, omiſſis diſtributionibus, cujus textum habes ſupra Sectione CCCV. pag.260. Quæ tamen Decretalis viciſſim limitanda eſt ex hac mox tranſcripta, ibi enim non reſtringitur tempus vacandi ſtudio; hic autem quinquennium dumtaxat indulgetur.

Ampliata vero eſt quoad ſtudentes parochos, quibus hujuſmodi indultum ſuffragari ſtatuit Bonifacius VIII. uſque ad ſeptennium, ut in ejus Decretali, relata in *cap. XXXIV. Cum ex eo, de Elect. in VI.* cui tamen hodie derogatum eſt, ut ibi notavi.

Hæc eadem tertia pars confirmata eſt a Concilio Tridentino *cap.I. ſeſſ. V. de reformat.* favore tam lectorum, ſacram Scripturam docentium in publicis ſcholis, quam ei ſtudentium, ibi.

Docentes vero ipſam ſacram Scripturam, dum publice in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum, in abſentia a jure communi conceſſis, plene gaudeant, & fruantur.

Hujuſmodi indultum ex declaratione Congregat. Conc. relata a Fagnan. in *cit. cap. XXXII. Licet*, *num.97. 124. & 129.* ac in Conſtit. Innocentii XII. mox tranſcribenda, locum habet, quando fructus præbendæ a diſtributionibus ſunt ſejuncti. Si vero iidem integri fructus dictis diſtributionibus conſtent, vel tertiam partem earundem non attingant, tunc tam lectores, quam ſtudentes lucrantur duas dumtaxat tertias illarum partes reſpective, cumulatas ex fructibus præbendæ, & diſtributionibus, omiſſa tertia, choro inſervientibus accreſcenda.

Ex declaratione ejuſdem Congreg. in *Tropejen.* 10. *Novembris* 1597. *lib. Decretor. IX. pag. 361. & in Peruſina 7. Maii* 1707. præfatum indultum ſuffragatur nedum lectoribus S. Theologiæ, ſed etiam juris canonici, & civilis; etiamſi illud legant in publica Univerſitate, exiſtente in eadem civitate, ubi præbendas obtinent, ſive ſtipendium ſit eis ex publico ærario conſtitutum, ſive non; & etiam, ſi non ſint ex numero eorum, qui cathedras habent; dummodo docendi facultas iiſdem data fuerit ab iis, ad quos ſpectat.

Suffragatur itidem juri civili ſtudentibus, ſi huic operam dent cauſa adiſcendi poſtea jus canonicum, ut ex declaratione ejuſdem Congr. in reſponſo ad III. dubium ſub die 31. *Maii* 1607. *lib. Decretor. pag. 7. a tergo.*

Laudatum autem indultum ſtudentibus non ſuffragatur, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia hujuſmodi conſiſtunt, conſenſus, gratis præſtandus, ad id accedat ex Conſtitutione Pii IV. *Sanctiſſimus* 24. *Novembris* 1564. *impreſſa poſt Concilium Tridentinum, Romæ editum typis Joſephi Corvi, & Bartholomæi Luprandi Impreſſor. Cameral.* 1676. *pag.*289. ibi.

San-

Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. D. Pius divina providentia Papa IV. Ad cujus aures nuper pervenit, nonnullos curata, vel alios ſacros Ordines, aut perſonalem reſidentiam requirentia beneficia obtinentes ſub prætextu, quod literis operam dare cupiebant, poſt confirmationem Concilii Tridentini per Sanctitatem ſuam factam, & publicatam, ſecum, ut literarum ſtudio in loco, ubi illud vigeat generale, actu inſiſtendo ratione beneficiorum per eos obtentorum hujuſmodi uſque ad quinquennium, vel aliud tempus tunc expreſſum, dummodo intra primum illius annum ſubdiaconi fierent, ad reliquos Ordines promoveri minime tenerentur, & tam iidem interim, quam alii etiam ad eoſdem Ordines, vel eorum aliquem, ſive aliquos promoti, quod ſimiliter ſtudentes beneficiis per eos obtentis, vel Vicarios idoneos per locorum Ordinarios, etiam congrua fructuum beneficiorum hujuſmodi portione illis aſſignata, vel alias deputandos in divinis deſerviendo animarum curam illis imminentem exercendo, & alia incumbentia onera ſupportando, uſque ad ſimile tempus perſonaliter in eiſdem beneficiis reſidere non tenerentur, & nihilominus interea omnes eorundem beneficiorum fructus percipere poſſent, per ordinariam Sanctitatis ſuæ ſignaturam, ſeu Pœnitentiariæ ſuæ officium diſpenſari, ubique pariter indulgeri obtinuerunt, nullum in his, vel fraudi, vel circumventioni locum, præſertim quoad abſentes a romana Curia, de quorum qualitatibus facilis notitia haberi non poteſt, quantum humana ratione provideri poteſt, relinquere volens, Concilii etiam Tridentini decretis inhærendo, hujuſmodi diſpenſationes, & indulta hactenus conceſſa, ac tam ipſius Pœnitentiariæ, quam Apoſtolicas, & alias deſuper confectas, & conficiendas literas, proceſſuſque habitos, & habendos, per eaſdem dictis abſentibus nullatenus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum in quibus ſingula beneficia hujuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id accedat, Apoſtolica auctoritate declaravit, decernens irritum &c.

Neque ex ſtylo Congr. Conc. ſuffragatur iis, qui jam XXV. annum attigerunt, ut in *Sigien.* 8. *Aprilis* 1592. *lib. Decretor VII. pag.* 41. *a tergo*: quod idem jam ſtatuerat Concilium Toloſanum, celebratum an. 1590. & refert etiam Card. Petra *tomo III. ad Conſtit. X.* Bonifacii VIII. *numer.* 10. ubi etiam monet Epiſcopos, ut curare debeant = quod ii dumtaxat, qui bonam ſpem proficiendi in ſtudiis præſeferant, hoc indulto fruantur, ne fruſtrata mente dictorum jurium, indociles, & inepti ad ſtudia ſe conferant, ut innuit Fagnanus plurib. cit. in dict. *cap. Cum ad hoc num.* 10.

Imo, ſi agatur de beneficiatis Urbis Romæ, hujuſmodi indultum non eſt concedendum ultra triennium, neque majoribus XXV. annis, ut ex Conſtit. Innocentii XII. *Sanctiſſimus Dominus* 23. *Maii* 1693. ſuper reformatione indultorum, eximentium a ſervitio chori Canonicos, ſive beneficiatos ejuſdem Urbis §. V. ibi.

Indulta cauſa ſtudii pro lucrandis fructibus dumtaxat, nec aliter pro lucrandis diſtributionibus quotidianis, eſſe concedenda, quam pro Eccleſiis, quarum redditus conſiſtunt, vel in ſolis diſtributionibus quotidianis, vel in iiſdem diſtributionibus una cum aliquibus fructibus tenuis præbendæ, dempta tamen tertia parte, quæ intereſſentibus accreſcat: nec pariter concedenda ultra triennium, neque majoribus XXV. annis, quinimo hujuſmodi ætate XXV. annorum expleta, eadem indulta, licet idem triennium adhuc expletum non fuerit, expirare.

Quæri hic poſſet, an ſæpe dictum indultum, quemadmodum non ſuffragatur magiſtris, niſi doceant in publicis Univerſitatibus, ſeu Accademiis privilegiatis, per Papam, vel alium ſupremum Principem erectis cum facultate doctoratus inſignia conferendi, ita neque ſuffragetur ſcholaribus, ſi in iiſdem ſtudio operam non dent, ſed in quocumque alio publico gymnaſio, in quo hujuſmodi facultates optime edocentur, puta in gymnaſiis PP. Societatis Jeſu, & Scholarum piarum. Quamvis DD. communi calculo non ſuffragari inferant ex negativo reſponſo Innocentii III. ad Altiſſiodorenſem Epiſcopum, relato in *cap. XII. Tua fraternitatis, de Cleric. non reſident.* qui poſtulaverat, an Canonici indulto ſtudiorum fruerentur, dum accepta licentia, ad villas, & caſtra ſe trasferebant, in quibus nullum erat, vel minus competens ſtudiorum exercitium: ex declaratione tamen Congreg. Conc. fruuntur æque, ac ſi ſtuderent in publicis Univerſitatibus: propoſito enim inter alia dubio V. in *Mediolanen.* 19. *Novembris* 1673. = An ipſi (beneficiato) debeantur duæ ex tribus partibus diſtributionum, quamvis non inſervierit, ſub prætextu, quod ſtudiis S. Theologiæ vacaverit in ſcholis PP. Societatis Jeſu Mediolani, S. Congr. auditis utriuſque partis Procuratoribus, & noviter deductis accurate perpenſis, ad V. prævio receſſu a deciſis, reſpondit, affirmative = *ut lib. XXVIII. Decretor. pag.* 188.

Eodem Titulo de Magiſtris in Clementinis.

SECTIO DCCLXXXVIII.

CAPUT I. INTER SOLICITUDINES, *ex Decretali Clementis V. edita in Concilio generali Vien. in Gallia celebrato an.1311. cum interventu trecentorum, & amplius Epiſcoporum.*

INter ſolicitudines ..... Ut igitur peritia linguarum hujuſmodi (ſequentium videlicet) poſſit habiliter per inſtructionis efficaciam obtineri , hoc ſacro approbante Concilio, ſcholas in ſubſcriptarum linguarum generibus ubicumque romanam Curiam reſidere contigerit, necnon in Pariſien.& Oxonien.Bononien. & Salamantino ſtudiis providimus erigendas, ſtatuentes , ut in quolibet locorum ipſorum teneantur viri catholici ſufficientem habentes hæbraicæ, arabicæ, & chaldeæ linguarum notitiam ; duo videlicet uniuſcujuſque linguæ periti , qui ſcholas regant inibi , & libros de linguis ipſis in latinum fideliter transferentes, alios linguas ipſas ſolicite doceant , earumque peritiam ſtudioſa in illos inſtructione transfundant , ut inſtructi , & edocti ſufficienter in linguis hujuſmodi fructum ſperatum poſſint (Deo auctore) producere , Fidem propagaturi ſalubriter in ipſos populos infideles. Quibus equidem in romana Curia legentibus per Sedem Apoſtolicam ; in ſtudiis vero , Pariſienſi per Regem Franciæ , in Oxonienſi Angliæ, Scotiæ , Hiberniæ , ac Vualiæ; in Bononienſi per Italiæ , in Salamantino per Hiſpaniæ Prælatos, monaſteria , capitula , conventus , collegia exempta, & non exempta , & Eccleſiarum rectores in ſtipendiis competentibus , & ſumptibus volumus provideri: contributionis onere ſingulis juxta facultatum exigentiam imponendo : privilegiis , & exemptionibus quibuſcumque contrariis nequaquam obſtantibus , quibus tamen nolumus quoad alia præjudicium generari.

Hanc Decretalem , dici poſſet in deſuetudinem abiiſſe, cum hodie non amplius vigeat ratio , ob quam emanata eſt: cum enim emanaverit initio ſeculi XIV. quo tempore adhuc frequens erat diſſertatio de rebus Religionis inter Chriſtianos, & Saracenos, dominantes in Aſia, Africa, & magna parte Hiſpaniæ, utentes lingua arabica , mixta ex hæbraica , & caldaica , ideo Clemens V. una cum Concilio juſſit, ut tam eo in loco , ubi Curia Romana reſideret, quam in Accademia Bononienſi in Italia , Pariſienſi in Gallia , Oxonienſi in Anglia , & Salmaticenſi in Hiſpania doceretur lingua hæbraica , arabica , & caldaica a duobus magiſtris deputatis in unaquaque lingua ; ac pro illorum ſtipendio in Hiſpania , ubi deerant ſumptus regii, ab Epiſcopis provideretur per contributionem Cleri tam ſecularis, quam regularis, etiam exempti. Verum Romæ publici profeſſores dictas linguas docent.

SECTIO DCCLXXXIX.

CAPUT II. CUM SIT , *ex Decretali ejuſdem Clementis V. in eodem Concilio Viennenſi edita.*

CUM ſit nimis abſurdum, ut quis cum vanitate , & imperitia ad honorem aſcendat peritiæ literarum , non ſine turbatione miramur , illum apud ſcholaſticos invaluiſſe abuſum , quod plerique eorum, qui in quavis ſcientia ad doctoratus, vel magiſterii aſſumuntur honorem , cum ſua ſolemniter principia faciunt , aut ſui recipiunt inſignia doctoratus , circa cibos, veſtes, & alia ſic in expenſis excedunt , quod & ipſi tranſeunte expenſarum hujuſmodi vanitate , vacui plerumque remaneant, & gravati : & cæteri, qui vel nolunt , vel nequeunt ſimiles expenſas ſubire , hac occaſione frequenter a receptione honoris hujuſmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno ſuper his remedio providere, illis, ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratum , diſtricte præcipimus , ut quoſcumque ab eis de cætero dictum recipientes honorem, juramento prius obſtrigant , ne ultra tria millia turonen. argenteorum in ſolemnitate , circa hujuſmodi doctoratum , aut magiſterium quomodolibet adhibenda , expendant : ipſoſque nihilominus (niſi forſan nobilis conditionis extiterint) ut intra ſummam prædictam hujuſmodi moderentur expenſæ , efficaciter exhortan-

tantes, ac ſi hoc illorum congruere ſtatui viderint, juramentum exigentes ab eis, quod certos infra ſummam præfatam taxandos ab ipſis expenſarum terminos non excedant. Siquis autem, pontificali etiam dignitate præfulgens, non recepto prius juramento præfato, honorem cuiquam tribuerit ſupradictum, a collatione magiſterii, ſeu doctoratus cujuslibet per ſex menſes ſequentes eo ipſo noverit ſe ſuſpenſum.

Hæc pariter Decretalis, tam circa taxam expenſarum ſervandam in conferendo gradu doctoratus, Accademiis præfinitam in tribus millibus argenteis turonenſibus, qui ad monetam romanam redacti, aſcendebant ad ſcuta centum triginta circiter, quam circa juramentum exigendum a graduandis de non excedendo dictam taxam, in deſuetudinem abiit, cum hodie quælibet Accademia, ſeu ſtudiorum Univerſitas propriis utatur taxis, & conſuetudinibus.

In Romana Univerſitate Sapientiæ pauperibus, & egenis doctoratus gradus gratis conferendus eſt ex Conſtitutione Julii III. *Cum ſicut 6. Febr.* 1552. *§. III.* ibi.

Nos...., ſtatuimus, & ordinamus.... vos (Advocatos ſcilicet conſiſtoriales) quoſcumque pauperes, vel egenos, quos ad ſuſceptionem graduum hujuſmodi habiles, & idoneos repereritis, ad doctoratus in utroque, ſeu altero jurium [civilis nempe, & canonici] gradus hujuſmodi gratis pro Deo, & abſque aliqua pecuniarum ſolutione ab eis facienda, aſſumere, ſeu doctores creare debere.

Titulus VI. De Judæis, & Saracenis, eorumque ſervis.

SECTIO DCCXC.

CAPUT I. PRÆSENTI, *ex Decretali, deſumpta a Canone XVI. non Concilii Matiſcenſis, ſed Matiſconenſis, celebrati Matiſcone, quæ eſt Galliæ Civitas an.* 581. *hortatu Gunteramni Regis Gallorum.*

PRæſenti Concilio ſancimus, ut nullum chriſtianum mancipium judæo ſerviat, ſed datis XII. ſolidis pro quolibet bono mancipio, ipſum quicunque chriſtianorum, ſeu ad ingenuitatem, ſeu ad ſervitium, licentiam habeat redimendi: & ſi chriſtianus fieri deſiderat, & non permittitur, idem fiat: quia nefas eſt, quem Chriſtus redemit, blaſphemum Chriſti (ideſt judæum) in ſervitutis vinculis detinere.

Cum ſeculo VI. in Gallia in tantum devenerit judæorum in chriſtianos petulantia, & ſævitia, ut eos in ſuam ſervitutem redegerint, ideo Patres Concilii Matiſconenſis ſtatuerunt, quod jamdiu conſtituerant Imperatores *capit. Ne chriſtianum mancipium*, ut tenerentur chriſtiana mancipia dimittere pro duodecim ſolidis in ſingula capita; idemque obſervaretur, ſi ethnicum mancipium eorundem judæorum Chriſti fidem amplecti vellet, & a ſuo domino impediretur.

Hanc legem renovavit Gregorius IX. addens pœnam amittendi mancipium baptizatum, niſi intra tres menſes illud venale pro duodecim itidem ſolidis, a Chriſtianis quidem redimendum, exponerent, ut in ſequenti ejus Decretali, relata *hoc eod. tit. capit. XIX.*

Nulli judæo baptizatum, vel baptizari volentem emere liceat, vel in ſuo ſervitio retinere. Quod ſi quem nondum ad Fidem converſum cauſa mercimonii emerit, & poſtmodum factus ſit, vel fieri deſideret chriſtianus, datis pro eo XII. ſolidis, ab illius ſervitio protinus ſubtrahatur. Si autem intra tres menſes ipſum venalem non expoſuerit, vel ad ſibi ſerviendum emerit eundem, nec ipſe vendere, nec alius audeat comparare, ſed, nullo dato pretio, perducatur ad præmia libertatis.

Verum utraque hæc Decretalis hodie locum amplius non habet, ſive dictum mancipium tam chriſtianum, quam ethnicum chriſtianam Religionem amplecti volens redimatur, ſive non, quia nullus emptor appareat: cum hujuſmodi uſurpatum dominium in chriſtianos penitus abolitum ſit, Card. Albitius *de Inconſtan. in fide cap. IX. num.* 54. qui *num.* 55. ſubdit ex Calvino, Lexicon juris *verbo Solidus*, duodecim ſolidorum loco, de quibus in allatis textibus, ex generali omnium populorum conſuetudine ſubrogata, eſſe duodecim ſcuta aurea.

SECTIO DCCXCI.

Caput II. Multorum, *ex Decretali S. Gregorii Magni, deſumpta ab ejus Epiſtola XXI. Epiſcopo Lunenſi (non Lucenſi) ſcripta, quam integram ex Gonzalez tranſcribo.*

MUltorum ad nos relatione pervenit, a judæis in Lunenſi civitate degentibus, in ſervitio chriſtiana detineri mancipia. Quæ res nobis tanto viſa eſt aſperior, quanto a fraternitatis tuæ patientia operoſior. Oportebat quippe, te reſpectu loci tui, atque chriſtianæ Religionis intuitu, nullam relinquere occaſionem, ut ſuperſtitioni judaicæ ſimplices animæ, non tam ſuaſionibus, quam poteſtatis jure quodammodo deſervirent. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, ut ſecundum piiſſimarum legum tramitem, nulli judæo liceat chriſtianum mancipium in ſua retinere domo. Sed ſiqui penes eos inveniuntur, libertas eis tuitionis auxilio ex legum diſtrictione ſint liberi: tamen quia colendis eorum terris diutius adhæſerunt, utpote conditionem loci debentes, ad colenda, quæ conſueverant, rura permaneant, penſioneſque prædictis viris præbeant, & cuncta, quæ de colonis, vel originariis præcipiunt, peragant, extra quod nihil eis oneris amplius indicatur. Quod ſi quiſquam de his, vel ad alium migrare locum, vel in obſequio ſuo retinere voluerit, ipſe ſibi reputet, qui jus colonarium temeritate ſua, jus vero dominii ſub juris ſeveritate damnavit. In his ergo omnibus ita, te volumus ſolerter impendi, ut nec direpti gregis paſtor reus exiſtas, nec apud Nos minor æmulatio fraternitatem tuam reprehenſibilem reddat.

Eodem ſeculo VI. nedum in Gallia, ut ſupra notavi, ſed etiam in Tuſcia tantum erat judæorum odium in chriſtianos, ut hos tanquam vere mancipia retinerent: ideo S. Gregorius Epiſcopo Lunenſi præcepit, ut ad tramites *L. I. C. Chriſtianum mancipium, & L. LVII. C. de Epiſc. & Cleric.* id ſolerter prohiberet, ſed dumtaxat illis permitteret eoſdem chriſtianos apud ſe retinere tanquam ſervos adſcriptitios, ſeu originarios, colonos videlicet colendis eorum agris adſcriptos, quibus nihil novi oneris imponi poſſent, præter ea onera, quæ de colonis, vel originariis jura præſcribebant: hoc addito, quod ſi eos in alium locum transferre voluiſſent, ubi ea immunitas a mancipatu non viget, vel ſi nova onera impoſuiſſent, jus colonarium amitterent.

Verum & hæc Decretalis locum amplius non habet, cum judæi hodie, ſaltem in Statu eccleſiaſtico, nulla immobilia bona poſſidere poſſint, ut ex Conſtitutionibus Summorum Pontificum, neque ex decreto Concilii Lateranenſis III. eis permittendum ſit, eoſdem chriſtianos ſecum pro famulatu retinere, ut notabo infra.

SECTIO DCCXCII.

Caput III. Judæi, *ex Decretali, deſumpta ab Epiſtola V. ejuſdem S. Gregorii, ſcripta Januario Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Calaritano in Sardinia.*

JUdæi de civitate (& infra.) ſicut legalis diffinitio Judæos novas non patitur erigere ſynagogas, ita eos ſine inquietudine veteres habere permittit.

Præcipit hic Gregorius, ne judæi juxta *L. ultimam C. de Judæis*, novas ſynagogas conſtruant; permittit tamen veteres retinere.

Alexander vero III. aliquantulum ampliavit Gregorii permiſſionem; nedum enim eis permittit veteres retinere, ſed etiam collapſas, & ruvinoſas reædificare; dummodo eas altius non extollant, vel ampliores, & pretioſiores reddant, ut in ſequenti ejus Decretali *hoc eod. tit. relata cap VII. Conſuluit*, reſcripta, juxta Cujacium, Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Pariſienſi.

Conſuluit (& infra.) Judæos de novo conſtruere ſynagogas, ubi non habuerunt, pati non debes. Verum, ſi antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut eas reædificent, poteſt æquanimiter tolerari: non autem, ut eas exaltent, aut ampliores, aut pretioſiores faciant, quam antea fuiſſe noſcuntur: qui utique hoc pro magno debent habere, quod in veteribus ſynagogis, & ſuis obſervantiis tolerantur.

Utraque hæc Decretalis confirmata, & ampliata eſt a Paulo IV. Conſtit. *Cum nimis abſurdum, pridie idus Julii* 1555. præcipiente, ut ſi plures præter unam ſynagogam ædificaverint, demoliri teneantur ſub

pœna

pœna læſæ majeſtatis, & diffidationis, ſeu proſcriptionis a toto populo chriſtiano. Quam Conſtitutionem confirmavit S. Pius V. Conſtit. *Romanus Pontifex* 13. *Kalend. Maii* 1566. quarum tenorem leges infra poſt notata ad *cap. II. Dignum* Sect. DCCCVIII.

Quod ſi novas conſtruant abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, puniri etiam poſſunt ab Inquiſitoribus S. Officii, ut ſub die 20. Octobris 1601. & 25. Septembris 1608. reſolutum fuiſſe ab ejuſdem Congregatione teſtatur Card. Albitius *de Incoſtan. in fide parte I. cap. XXXI. num.* 109. ſubditque *num.* 112. non ita facile S. Sedem hanc licentiam impertiri; imo pluries denegatam fuiſſe.

Unum hic addere optimum cenſeo, quod, cum Decretalis afferat judæis permiſſum eſſe, nedum habere veteres ſynagogas, verum etiam eaſdem habere *ſine inquietudine*: eædem non ſunt eis occupandæ abſque gravi, juſta, & rationabili cauſa; prout habetur in hac eadem Decretali, fuſius tranſcripta a Gonzalez: nec ii perturbari debent in ſuis feſtivitatibus, aut bonæ conſuetudines, quas hactenus habuerunt, eiſdem immutari, ut infra videbitur *cap. IX. hoc eod. tit.* Verum tamen eſt, quod ſiquæ ſynagoga judæorum impediat officia Eccleſiæ, illa transferenda eſt, ut conſtat ex Regeſto ejuſdem D. Gregorii *lib. XII. epiſtola* 18. Imo & ſiqua, inconſulto, ac etiam temere fuerit occupata, & in Eccleſiam conſecrata, hæc judæis reſtituenda non eſt, ſed juſtum dumtaxat pretium ejuſdem: quod enim ſemel proprie conſecratum eſt, judæis ultra reſtitui non valet, *ut ex eod. Regeſ. lib. VII. epiſt.* 59. notat P. Paravicinus *in Polianth. ſacr. Can. V. Judæorum ritus, & ſynagogæ, ſub n.* 8. Diverſimode tamen lonquendum eſſet, ſi ſola Crux cum Crucifixo, & aliquot aliis imaginibus ibi appoſita fuiſſet, ut conſtat ex integra Decretali præſenti, prout refertur a ſupracit. Gonzalez.

SECTIO DCCXCIII.

Caput IV. Quia super his, *ex Decretali laudati Alexandri III. Maſſilienſi Epiſcopo reſcripta.*

Quia ſuper his (& infra.) Generaliter interdicas, ut judæi oſtia, vel feneſtras in die Paraſceves apertas non habeant, ſed clauſas teneant tota die.

Hæc Decretalis, in qua Pontifex præcepit, ut in diœceſi Maſſilienſi (non Januenſi, ut aliqui notarunt) interdiceretur judæis, ne in die Paraſceves, ideſt feria VI. majoris hebdomadæ, oſtia, & feneſtras apertas haberent, ampliata eſt ab Innocentio III. in Concilio Lateranenſi IV. celebrato anno 1215. præcipiente, ut ſub pœnis a Poteſtate ſeculari infligendis prohibeantur ab Epiſcopo, ne præſumant in publicum prodire, nedum in dicta diœceſi, & præfato die, ſed ubique locorum, & in omnibus diebus Lamentationis, & Dominicæ paſſionis, ut in ejuſdem Decretali relata *hoc eod. tit. cap. XV. In nonnullis*.

Hoc decretum in Italia, aliiſque provinciis ſtrictius obſervatur quam in Germania, Maſchat *hoc tit. num.* 7.

SECTIO DCCXCIV.

Caput V. Judæi, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, deſumpta a cap. XXVI. Concilii generalis Lateranenſis III. ſub eodem celebrati an.* 1179.

Judæi, ſive Saraceni neque ſub alendorum puerorum ſuorum obtentu, nec pro ſervitio, vel alia qualibet cauſa chriſtiana mancipia in domibus ſuis permittantur habere: excommunicentur autem, qui cum eis præſumpſerint habitare (& infra.) Siqui præterea, Deo inſpirante, ad Fidem ſe converterint chriſtianam, a poſſeſſionibus ſuis nullatenus excludantur, cum melioris conditionis ad Fidem converſos eſſe oporteat, quam antequam Fidem ſuſceperint, habebantur. Si autem ſecus fuerit factum, Principibus, ſeu Poteſtatibus eorundem locorum injungimus ſub pœna excommunicationis, ut portionem hæreditatis ſuæ, & bonorum ſuorum ex integro eis faciant exhiberi.

Quatuor in hac Decretali præcipit Alexander.

I. Ne judæis, aut Saracenis permittatur ſecum retinere pro famulatu chriſtiana mancipia, etiam ſub prætextu alendi illorum filios.

II. Ut excommunicentur chriſtiani præſumentes cum iiſdem habitare.

III. Ne judæi ad chriſtianam Fidem converſi, priventur bonis ad ipſos ſpectantibus.

IV. Ut in caſu denegatæ dictorum bonorum reſtitutionis, Principes, ſeu Gubernatores locorum, in quibus ea poſſident, ſub pœna excommunicationis (quæ eſt ferendæ ſententiæ) teneantur illos in eorundem poſſeſſione manutenere.

Ad I. Quod ſpectat, repetenda ſunt jam notata ad *cap. I. & II. pag.* 603. *&* 604.

II. Vero confirmatum eſt a Paulo IV. & S. Pio V. ut ex eorum Conſtitutionibus, quas leges infra poſt notata ad *cap. II. Dignum* Sect. DCCCVIII.

De III. & IV. Inſtituetur ſermo infra in notis ad *cit. cap. II. Dignum, inter Extravag. commun.* potiſſimum quoad poſſeſſionem bonorum ſtabilium.

SE-

SECTIO DCCXCV.

Caput VI. Ita quorundam, *ex Decretali, deſumpta a cap. XXIV. ejuſdem Concilii Lateranenſis III.*

ITA quorundam animos occupavit ſæva cupiditas, ut qui glorientur nomine chriſtiano, Saracenis arma, ferrum, & ligamina deferant galearum, & pares, aut etiam ſuperiores in malitia fiant illis, dum ad inpugnandos chriſtianos arma eis, & neceſſaria ſubminiſtrant. Sunt etiam qui pro cupiditate ſua in galeis, & piraticis Saracenorum navibus regimen, & curam gubernationis exerceant. Tales igitur ab eccleſiaſtica communione præciſos, & excommunicationi ſubjectos, rerum ſuarum per Principes catholicos, & Conſules civitatum privatione multari, & capientium fieri ſervos cenſemus. Præcipimus etiam, ut per Eccleſias maritimarum urbium crebra, & ſolemnis in eos excommunicatio proferatur.

De prohibitione, & pœnis in hac Decretali inflictis ſpecialis inſtituetur ſermo infra in notis ad Decretalem Clementis V. relatam in *cap. I. Multa, inter Extravag. commun.*

SECTIO DCCXCVI.

Caput VII. Consuluit, *ex Decretali laudati Alexandri III. Pariſienſi Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

Circa hanc Decretalem jam tranſcriptam poſt *cap. III. Judæi pag. 604.* notandum eſt, ut ibi.

SECTIO DCCXCVII.

Caput VIII. Ad hæc, *ex Decretali dicti Alexandri, univerſis Angliæ Prælatis ſcripta, juxta Gonzalez.*

AD hæc omnibus chriſtianis, qui ſunt in juriſdictione veſtra, penitus interdicatis, & ſi neceſſe fuerit, diſtrictione eccleſiaſtica compellatis eoſdem, ne judæorum ſervitio ſe aſſidue pro aliqua mercede exponant, quod etiam obſtetricibus, & nutricibus eorum prohibere curetis, ne infantes judæorum in eorundem domibus nutrire præſumant. Quoniam judæorum mores, & noſtri in nullo concordant, & ipſi de facili ob continuam converſationem, & aſſiduam familiaritatem ad ſuam ſuperſtitionem, & perfidiam ſimplicium animos inclinarent.

Ex ſenſu contrario hujus Decretalis eruitur, non prohiberi chriſtianis nutricibus infantes judæorum nutrire extra eorum domos; cum hic expreſſe prohibeatur dumtaxat eos nutrire intra eorundem domos. Verum ex Conſtitutionibus Pauli IV. & S. Pii V. quas leges infra poſt notata ad *cap. II. Dignum*, generaliter, & indiſtincte id prohibetur: ideoque vi harum Conſtitutionum neque extra permiſſum eſt; ut etiam declaravit Cong. Univerſalis Inquiſitionis 15. Martii, & 17. Maii 1612. ſuper quo neque Epiſcopus, neque Nuncius Apoſtolicus diſpenſare poteſt. Et ſi iidem judæi retinuerint dictas nutrices, & uſi fuerint opera chriſtianorum, tam ipſi, quam hi puniuntur ab Inquiſitoribus ex decreto ejuſdem Inquiſitionis 12. Octobris 1627. teſte Albitio *de Inconſtan. in fide parte II. cap. XXXI. num. 117.*

SECTIO DCCXCVIII.

Caput IX. Sicut, *ex Decretali Clementis III.*

SIcut judæi (& infra.) Statuimus, ut nullus invitos, vel nolentes Judæos ad Baptiſmum venire compellat. Si quis autem ad chriſtianos cauſa Fidei confugerit, poſtquam voluntas ejus fuerit patefacta, chriſtianus abſque calumnia efficiatur: quippe Chriſti Fidem

dem

dem habere non creditur, qui ad chriſtianorum baptiſmum non ſpontaneus, ſed invitus cogitur pervenire.

Nullus etiam chriſtianus eorum quemlibet ſine judicio terrenæ poteſtatis, vel occidere, vel vulnerare, vel ſuas pecunias auferre præſumat, aut bonas, quas hactenus habuerint conſuetudines, immutare: præſertim in feſtivitatum ſuarum celebratione quiſquam fuſtibus, vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta ſervitia exigat, niſi quæ ipſi tempore præterito facere conſueverunt. Ad hoc, malorum hominum pravitati, & avaritiæ obviantes, decernimus, ut nemo cœmeterium judæorum mutilare, aut invadere audeat, ſive obtentu pecuniæ corpora humata effodere. Si quis autem hujuſmodi decreti tenore cognito (quod abſit) contraire præſumpſerit, honoris, & officii ſui periculum patiatur, aut excommunicationis ſententia plectatur, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit.

Hanc Decretalem prohibentem, ne ullus chriſtianus judæos nolentes, aut invitos venire ad baptiſmum compellat, innovavit Innocentius III. ut ex ejus Epiſtola finali *lib. II. apud Sirletum fol.* 434. ibi.

Sicut ergo judæis non debet eſſe licentia in ſynagogis ſuis, ultra quam permiſſum eſt lege, præſumere, ita in his, quæ ſunt illis conceſſa, nullum debent præjudicium ſuſtinere. Nos ergo licet in ſua magis velint duritia perdurare, quam vaticinia Prophetarum, & legis arcana cognoſcere, atque ad chriſtianæ fidei notitiam pervenire: quia tamen noſtræ poſtulant defenſionis auxilium, & chriſtianæ pietatis manſuedinem, Prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Caliſti, Eugenii, Alexandri, Clementis, & Cæleſtini Rom. Pontificum exemplis inhærentes, ipſorum petitionem admittimus, eiſque protectionis noſtræ clypeum indulgemus. Statuimus ergo, ut nullus chriſtianus invitos, vel nolentes eos ad baptiſmum per violentiam venire compellat, ſed ſi eorum quilibet ſponte ad chriſtianos fidei cauſa confugerit, poſtquam voluntas ejus fuerit patefacta, ſine qualibet efficiatur calumnia chriſtianus.

Quod ſpectat ad coactionem non inferendam judæis, ut inviti ad baptiſmum veniant, referre juvat, quæ notatu digna leguntur in Epiſtola Benedicti XIV. ad Archiepiſcopum Tarſenſem, Viceſgerentem Urbis, *Poſtremo menſe* 28. *Februar.* 1747. *in ejus Bullar. tom. II.* circa judæorum, & infidelium baptiſmum; in qua probatur licite baptizari poſſe filios infantes, & impuberes judæorum, & infidelium, invitis parentibus, in ſequentibus caſibus.

I. Si ſint in extremo mortis articulo ex decretis S. Congr. Inquiſit. 2. *Novembr.* 1678. *&* 18. *Febr.* 1706. *ibid. relatis* §. VIII.

II. Si ſint a parentibus projecti, atque derelicti; cum tunc ſtatim ſubducti dicantur a patria poteſtate, *cap. I. de Infant. & languid. expoſitis*. Tales autem intelliguntur, non qui ſine patre, & ſine matre, vel nullo comite, aut per urbem, aut extra hæbreorum vicum temere vagantur, ſed qui in loco publico ſoli, abjecti, atque omni cura, & ſpe deſtituti inveniuntur, ibidem §. IX. & X. Item baptizari poſſe cenſet Reiffenſt. *lib. V. Decret. tit. VI. de Judæis num.* 52. ſi ita ſint a parentibus jam ſeparati, ut iis amplius non debeant, aut nequeant reſtitui, v. g. ſi parentes eſſent mortui. Crederem tamen, hanc ſententiam corrigendam eſſe, quoad ſecundam partem, ſi adeſſet avus (qui etiam vivente ejus filio, jam habebat poteſtatem in nepotem *L. 4. de his, qui ſui §. Qui igitur inſtit. de patria poteſtate*) vel adeſſet Tutor, utpote ſuccedens in jura patris, communiter; tunc enim his reſtitui deberent. Item baptizari poſſe ſentiunt Auctores relati a Lucio Ferraris *Prompta Bibliotheca, verbo Baptiſmus art. V. num.* 22. amentes, quando nulla eſt ſpes, ad rationis uſum eos pervenire poſſe.

III. Si offerantur ad baptiſmum a patre converſo, etiam invita matre, *cap. Ex literis, de converſ. infidel.*, vel a matre, invito patre, ob favorem Fidei, qui juxta magis receptam opinionem, locum habet, etiam in caſu matris converſæ, ibidem §. XV. & XVI.

IV. Si offerantur ab avo paterno, pariter converſo, etiam utroque genitore invito, ex decreto Gregorii XIII. aliiſque juribus ibidem allatis §. XVII.

V. Si offerantur ab avia paterna converſa nepotes ex filio defuncto, etiam contradicente matre, ut decrevit in hac eadem facti ſpecie, quod Romæ accidit anno 1751. idem Bened. XIV. ut in altera ejuſdem Epiſtola ad Petrum Hieronymum Guglielmi, Sac. Inquiſitionis Aſſeſſorem. *Probe te* 15. *Decemb.* 1751. impreſſa in *cit. Bullar. Tom. III.*

Hic quæri poſſet, an & id aviæ maternæ liceret: & quamvis ex paritate rationis, in favorem nempe Religionis, primo intuitu videatur licere, non tamen crederem, hoc tuto aſſerendum; ne dum quia hic caſus nullibi reperitur deciſus, & in jure poſitivo de caſu ad caſum non valeat illatio, ſed maxime quia in avia materna non ea poteſt conſiderari qualitas, quæ in paterna: pro hac enim, præter favorem Religionis, militat etiam legis diſpoſitio, cum & ipſa veniat ſub appellatione parentum, *L. appellatione, ff. de verbor. ſignificat.* & quod pertinet ad curam nepotum, pari jure cenſeri debet avus, & avia paterna ex benigna conceſſione *Auth. matri, & aviæ eod. tit.* ex quo fit, quod non ſit perſona penitus extranea, ſed a familia ſua per matrimonium in filii familiam translata, naturali quadam connexione primas in hac eadem familia partes una cum ipſo obtineat; quod dici

dici nequit de avia materna; & cæteroquin ſolus Religionis favor non ſatis ſit, ut reluctantibus parentibus, eorum filii licite offerri poſſint; alias unicuique perſonæ, quamvis extraneæ, id liceret, ut doctiſſime in cit. Epiſt. ratiocinatur idem Pontifex.

VI. Si parentibus orbi offerantur a Tutoribus juxta receptam ſententiam, ibidem relatam §.XIII. & in citat. Epiſt. ad Archiep. Tarſenſem §.XIV.

VII. Si filii ſervorum pœnalium offerantur ab eorum dominis, filii ſcilicet Turcarum bello capti, ſicut & nati ab ipſis in captivitate, non autem filii chriſtianorum capti in bello, inter eoſdem chriſtianos geſto, cum hi ſint ſervi ſervitute tantum civili, ut ex rationibus allegatis in cit. Epiſt. ad Petrum Guglielmi §. XV. & XXVI.

VIII. Si offerantur infantes hæbreorum a parentibus, qui ſemel dixerunt, ſe catholicam fidem amplecti velle, licet poſtea a propoſito recedant, ex dec. Sac. Inquiſitionis ſub die 24. *Septembr.* 1699. relat. §. *XVIII.* cit. Epiſtol. ad Archieniſcop. Tarſen.

IX. Si offerantur nedum a parentibus neophitis, ſed etiam ab Ethnicis, & judæis in infidelitate, & judaiſmo remanentibus; dummodo fide bona ab eis id fiat, & infantes baptizati apud chriſtianos remaneant, ut §. X. Epiſtol. ad Petrum Guglielmi; & in eo etiam caſu, quo unus conſentiret, & alter non, ut ſentit cum Bartholomæo ab Angelo Paſſerin. Reiffenſt. Lucius Ferraris *loc. cit. num.* 20.

X. Si ipſimet judæorum, & infidelium filii, ſtatim ac ad uſum rationis pervenerint, baptiſmum ultro poſtulaverint §. *XXXVI. & ſeqq.* Epiſt. ad Archiep. Tarſen.

Notandum etiam eſt ex hac eadem Epiſtola.

I. Rationis uſum regulariter ab anno ſeptimo completo inchoari, ex decreto Cong. Conc. 16. *Julii* 1639. ibidem relato §. *XXXII.*

II. In dubio de perfecto rationis uſu baptiſmum eſſe protrahendum, & interim puerum illum petentem non remittendum ad parentes, ſed ab eis procul retinendum, donec conſtet de ejuſdem perfecto rationis uſu, ibidem §. *XXXIII. & ſeqq.*

III. Si poſt adhibitam diligentiam reperiatur vere rationis uſu carere, reſtituendum eſſe parentibus, ibidem §. IV.

IV. Illicite baptizatos, ideſt neque a parentibus, neque ab aliis, jus in eos habentibus ad baptiſmum oblatos, non eſſe reſtituendos parentibus, etiamſi hi cautione, aut fidejuſſione data, ingenue ſpondeant, ſe eos, vix dum ad convenientem ætatem pervenerint, chriſtifidelibus reſtituturos, nec quidquam contra Fidem catholicam edocturos, ibidem §. *XXVIII. & ſeqq.* Contra autem ſic baptizatos, ſi poſtquam adoleverint, parentum ritibus adhæſerint, & fuerint de hoc confeſſi, aut convicti, procedendum eſſe tamquam contra hæreticos.

Quod autem ſpectat ad probationem patefactæ voluntatis judæi cupientis baptiſmum ſuſcipere, ex decreto Cong. Univerſalis Inquiſitionis, confirmato a Benedicto XIII. Conſtit. *Emanavit* 14. *Febr.* 1727. hæc traditur regula, quæ licet tradita ſit pro judæis Urbis, inſervire tamen poteſt locorum Ordinariis pro judæis, ubique degentibus,

Feria 4. die 12. Februarii 1727. in Congregatione generali S. Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis habita in conventu S. Mariæ ſuper Minervam coram Eminentiſſimis, & & Reverendiſs. DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in tota Republica chriſtiana contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus, a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

§. II. Cum plures exortæ ſint controverſiæ ſuper intelligentia, & executione decreti ab hac ſacra Congregatione editi die 8. Julii 1641. quoad hebræos utriuſque ſexus denunciatos de eorum animi declaratione ſuſcipiendi baptiſmum, Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi DD. Cardinales generales Inquiſitores prædicti, dictum decretum declarando, & quatenus opus ſit reformando, in poſterum illud ſequenti modo exequi mandarunt, & decreverunt: nempe, quod teſtes qui hebræos denunciabunt, ſive mares, ſive fœminas de declaclaratione animi ſuſcipiendi baptiſmum per Notarium juxta interrogatoria generalia ab R.P.D. Vices-gerente præſcribenda cum ſpeciali monitione relevantiæ juramenti in ſcriptis coram eodem R. P. D. Vices-gerente, & eo impedito, coram ejus Auditore examinentur, qui etiam examen præfatum ſubſcribere debeant, & quatenus duo teſtes ſint de loco, tempore, & occaſione conteſtes, tunc denunciati ad domum Cathecumenorum duci, & collocari in loco ſeparato ad hunc effectum deſtinato, in eoque per duodecim dies detineri poſſint, ut ſuper veritate, & conſtantia declarationis eorum voluntatis ſuſcipiendi baptiſmum explorentur. Si autem teſtes erunt ſingulares, vel unus adeſt teſtis idoneus, & fide dignus, tunc denunciati non ſtatim poſt denunciationem, & teſtium examen educendi erunt ad domum Catechumenorum, ſed per R. P. D. Vices-gerentem extra Ghettum, vel in ejus domo, vel in aliqua Eccleſia, vel alio loco ſibi beneviſo, & intra tempus neceſſarium, & opportunum juxta facti ſpeciem, & circumſtantias pro arbitrio, & prudentia dicti R.P.D. Vices-gerentis eorum voluntas exploranda erit.

Antonius Lancionus S. Rom. & univerſalis Inquiſitionis Notarius.

Loco ✠ ſigilli.

Notan-

Notandum eſt cum Albitio *de Inconſt. in Fide cap. XXXI. num.* 136. *ex decreto univerſalis Inquiſitionis ſub die* 3. *Julii* 1613. cogi poſſe judæos tam a tribunali ejuſdem Inquiſitionis, quam ab Ordinario, ad ſubminiſtranda alimenta, & expenſas filiis ad chriſtianam fidem converſis.

Quamvis autem inviti baptizandi non ſint, compellendi tamen ſunt ad audiendam prædicationem verbi Dei qualibet hebdomada ſub pœna interdicti commercii cum fidelibus, & alia arbitrio Ordinarii, pro modo contumaciæ infligenda, juxta Conſtitutionem Gregorii XIII. *Sancta mater* 1. *Septembris* 1588. in qua declarantur etiam ipſo facto excommunicati quicunque chriſtiani dictos hebræos directe, vel indirecte impedientes, & retrahentes ab acceſſu ad præfatam prædicationem, ibi.

§. I. Quare ſolicito hæc animo meditantes, ac felicis recordationis Nicolai Papæ III. nonnullorumque Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, præſenti Conſtitutione generali præcipimus omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, etiam Cardinalatus honore præditis, ut in ſuis quiſque civitatibus, terris, & locis, in quibus competens aliquis numerus judæorum, qui synagogam conſtituat, commoratur, curent ſabbati, vel alio cujuſcumque hebdomadis ſtatuto die, ad judæos ipſos in locum præſtitum, non tamen ſacrum, nec ubi ſacra confici ſolent, convocatos, per aliquem magiſtrum in Theologia, aliumve idoneum virum ab eis eligendum cum mercede congrua illi ex ipſorum hebræorum collatione, aut alias, prout commodius eis videbitur, hebraicæ (ſi fieri poterit) linguæ peritum, ſermones, vel lectiones haberi, in quibus illis exponantur ſcripturæ veteris Teſtamenti, Moyſis ſcilicet, & Prophetarum, præſertim vero, quæ eo ſabbato leguntur, ſeu lectæ in eorum ſunt synagogis, juxta Sanctorum Patrum interpretationes, & verum catholicæ Eccleſiæ ſenſum, ac in eis diſſeratur de veritate chriſtianæ Fidei, de certo Adventu, & Incarnatione Filii Dei, illiuſque Nativitate, vita, miraculis, paſſione, morte, ſepultura, deſcenſu ad inferos, Reſurrectione, in cœlum Aſcenſione de ejus Evangelio in toto terrarum orbe per Apoſtolos ejus, & alios Sanctos prædicato, innumeris atque clariſſimis virtutibus, & illuſtrium miraculorum gloria confirmato, ac de ejus ſpirituali, & vero regno, & de impio idolorum cultu ſublato, & gentium vocatione, de perpetua tum Hieruſalem, & terræ eorundem judæorum deſolatione, tum ipſorum ubique terrarum diſperſione, & captivitate, & de aliis ſimilis argumenti dogmatibus, & articulis ex lege, & Prophetis, de diutina præterea, & irrita judæorum adventus Meſſiæ, & carnalis illius Regni expectatione, de vana eorum, quæ ſæpe, quinimmo quotidie eos fruſtrata eſt ſpe reditus in terram promiſſionis, & reſtaurationis tertii templi; & demum de multiplicibus, & variis erroribus, & hæreſibus eorum, in quas miſerrime ſe demerſerunt poſtquam Chriſtum Dominum in carne venientem agnoſcere noluerunt, & de falſa per eorum Rabbinos tradita ſacrarum Scripturarum interpretatione, quarum literam, & ſenſum fabulis, mendaciis, & variis dolis, & modis detorquentes corruperunt, & depravarunt, & hactenus corrumpere, & depravare non deſinunt, deque omnibus, aliiſque eos poſſint ad agnitionem Fidei, ad errorum ſuorum correptionem, ad orthodoxamque Fidem convertere pro loci, temporis, ſumptique argumenti ratione prudenter agant, veris, & ex ſacra Scriptura depromptis demoſtrationibus, nulla cum obtrectatione, aut iracundia, ſed magna cum charitate, & modeſtia, veritatis lumen illis aperire conentur.

§. II. Ad quos ſermones, & lectiones volumus univerſos, & ſingulos utriuſque ſexus judæos a duodecim annis ſupra, infirmitate, aut alia legitima cauſa, de qua Ordinarios docere debeant, non impeditos, in civitate, & locis, ut præfertur habitantes, vel aliunde advenientes, etiamſi inibi domicilium non habeant, ita percircuitum convenire, ut tertia ſaltem eorum pars, nec unquam minor, ſemper adſit. Quod ſi facere neglexerint, interdicti cum fidelibus commercii, & aliis pœnis arbitrio Ordinarii pro contumaciæ modo imponendis, donec ſatisfecerint competenter, ad ipſos ſermones audiendos compellantur.

§. III. Si quis vero de numero fidelium ita fuerit ſalutis, aut ſui, aut proximi ſui, de quo unicuique mandatum eſt, immemor, qui eos a ſalutaribus hujuſmodi ſermonibus, ſeu lectionibus directe, vel indirecte abduxerit, aut impediverit, ſeu contenderit quoquomodo, excommunicationis ſententia ſit eo ipſo ligatus, & contra eum ad alias pœnas Ordinarii arbitrio omnino procedatur.

Hanc Conſtitutionem confirmavit Clemens XI. Conſt. *Propaganda* 5. *idus Martii* 1704. in qua §. XX. præcipit hujuſmodi prædicationem in uſum revocari ab omnibus, ad quos ſpectat, ſicubi in deſuetudinem abierit.

SECTIO DCCXCIX.

Caput X. Quam sit, ex Decretali Clementis III. ignotum, cui ſcripta.

QUam ſit laudabile (& infra.) Tuis, frater Epiſcope, petitionibus annuentes, tibi, tuiſque ſociis, cum ad prædicandam Chriſti fidem, paganis exhibetis Apoſt. auctor. concedimus, ut vobis his cibis cum modeſtia, & gratiarum actione, ſervata temporum qualitate juxta canonicas ſanctiones, uti liceat, qui vobis ab ipſis infidelibus apponuntur. Inſuper indulgemus, ut quicunque Religioſi, ſeu Clerici idonei ad annunciandum gentibus evangelicam veritatem, requiſita, & habita Prælatorum ſuorum licentia, tibi voluerint adhærere, id abſque contradictione qualibet liberam exequendi habeant, auctoritate Apoſtol. facultatem.

In hac Decretali ad petitionem cujuſdam Epiſcopi indulget Pontifex tam ipſi, quam ejus ſociis, exeuntibus ad prædicandum Paganis Chriſti Evangelium, ut poſſint uti cibis, qui ab iiſdem illis apponuntur, dummodo abſtineant ab eſu carnium iis diebus, quibus juxta SS. Canonum ſtatuta uti non licet: utque quicunque Religioſi, vel Clerici idonei, qui cum licentia ſuorum Superiorum ſecum ire voluerint, prædicationis munus libere exercere valeant.

Ad primam partem, quod ſpectat, hæc Decretalis locum amplius non habet: cum enim hodie Pagani, ut hic notat Gloſſa, diſcernant cibos, ut judæi, ſicuti interdictum eſt chriſtianis horum cibis veſci *Can. XIII. Nullus, & XIV. Omnes, cauſ. XXVIII. quæſt.* 1. ita & illorum.

Cæterum, omiſſa etiam hac ratione, hujuſmodi indultum non eſt trahendum in conſequentiam, itaut ſit in facultate cujuſcumque Epiſcopi idem facere, cum fuerit ſpeciale, & huic Epiſcopo id petenti dumtaxat, ea de cauſa potiſſimum conceſſum, ut Pagani noviter ad fidem converſi, Livonienſis nempe Provinciæ, ad quam ſupponitur hunc Epiſcopum perrexiſſe, magis confirmarentur in chriſtiana Religione, quam temporibus Clementis III. amplexi fuerant, quibus eadem de cauſa nonnulla alia ſpeciatim deinde indulſit Innocentius III. ut in ejus Decretalibus, relatis in *cap. XI. Deus; de Vita, & honeſt. Clericor. & cap. IX. Deus, de Divort.*

Neque locum amplius habet quoad ſecundam partem: quandoquidem nemo tam Regularis, quam ſecularis Clericus munus prædicationis in partibus infidelium obire poteſt, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, ſeu Congregationis de Propaganda Fide deputatione.

SECTIO DCCC.

Caput XI. Significavit, ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum cui reſcripta.

SIgnificavit nobis tua fraternitas, quomodo aliqui civium in Alexandriam valeant proficiſci pro recuperandis concivibus ſuis, qui illic in captivitate tenentur. Hoc arbitramur licite poſſe fieri, dummodo nihil in mercibus ſuis, vel alio modo ſecum illuc deferant unde poſſit Saracenis (excepto redemptionis articulo) aliquod commodum, aut ſubſidium provenire: quod etiam coram te prius juramento firmabunt. Illi quoque, qui poſt treugam in tranſmarinis partibus factam, cum commercio Alexandriam adiverint, ſi detulerint merces prohibitas cauſa lucrandi, excommunicationis vinculum non evadunt: ſicut nec illi, qui in perſonis propriis non euntes, merces eis per nuncios deſtinarunt. Ad ultimum illos, qui juraverunt, ſe amplius in terram Saracenorum cum mercibus non ituros, niſi pax eſſet inter chriſtianos, & ipſos, & poſt treugam factam venerunt illuc: conditio illa de pace, aut treuga habenda ab excommunicationis vinculo non abſolvit.

SECTIO DCCCI.

Caput XII. Quod olim, ex Decretali laudati Clementis.

QUod olim præceptum fuit (& infra.) Sane licet hoc fuerit in Concil. Lateran. diſtricte inhibitum, Nos tamen omnes illos excommunicationi ſupponimus, qui jam amplius cum Saracenis mercimonium habuerunt, vel per ſe, vel per alios, navibus, ſeu quo-

cun-

cunque alio ingenio eis aliqua rerum ſubſidia, ſeu conſilia, quamdiu inter nos, & illos guerra duraverit, duxerint inpendenda. Veſtræ igitur diſcretioni mandamus, quatenus nec per vos, nec per veſtras naves, nec alio quocunque modo, aut ingenio eis mercimonia, conſilia, vel alia ſubſidia tranſmittatis: ne, ſi aliqui in ſua malitia indurati ſecus agere præſumpſerint, non ſolum ipſo jure incidant in excommunicationem illam, verum etiam iram Dei vientis incurrant.

De prohibitione in his duabus Decretalibus deferendi arma, & alias merces interdictas ad Saracenos inſtituetur ſermo in notis ad *cap. Multa, inter Extravag. commun.* pag. 614.

SECTIO DCCCII.

Caput XIII. Etsi, *ex Decretali ejuſdem Clementis, Archiepiſcopo Senonenſi, & Pariſienſi ſcripta.*

Etſi judæos (quos propria culpa ſubmiſit perpetuæ ſervituti) pietas chriſtiana receptet, & ſubſtineat cohabitationem illorum, ingrati tamen nobis eſſe non debent, ut reddant chriſtianis pro gratia contumeliam, & de familiaritate contemptum, qui tanquam miſericorditer in noſtram familiaritatem admiſſi, nobis illam retributionem inpendunt, quam (juxta vulgare proverbium) mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis conſueverunt hoſpitibus exhibere. Accepimus autem, quod judæi faciunt chriſtianas filiorum ſuorum nutrices, & (quod non tantum dicere, ſed etiam nefandum eſt cogitare) cum in die Reſurrectionis Dominicæ illas recipere corpus, & Sanguinem Jeſu Chriſti contingit, per triduum antequam eos lactent, lac effundere faciunt in latrinam. Alia inſuper contra Fidem catholicam deteſtabilia, & inaudita committunt, propter quæ fidelibus eſt verendum, ne divinam indignationem incurrant, cum eos perpetrare patiuntur indigne, quæ Fidei noſtræ confuſionem inducunt (& infra.) Inhibemus ergo diſtricte, ne de cætero nutrices, vel ſervientes habeant chriſtianos, ne filii libere filiis famulentur ancillæ, ſed tanquam ſervi a Domino reprobati, in cujus mortem nequiter conjurarunt, ſe ſaltem per effectum operis recognoſcant ſervos illorum, quos Chriſti mors liberos, & illos ſervos effecit, (& infra.) Si vero nutrices, & ſervientes non dimiſerint chriſtianos ſub excommunicationis pœna inhibeatis diſtricte omnibus chriſtianis, ne cum eis commercium aliquod audeant exercere.

In hac Decretali interdicitur judæis, ne retineant in propriis domibus nutrices chriſtianas; quod idem jam interdixerat Alexander III. ut in ejus Decretali *Ad hæc*, tranſcripta Sectione DCCXVII. Cum vero ex ſenſu contrario videatur non interdictum, ſi extra domos illis utantur, tu nota ampliationem in eadem Sectione allatam.

SECTIO DCCCIII.

Caput XV. In nonnullis, *ex Decretali, deſumpta a cap. LXVIII. Concilii generalis lateranenſis IV. celebr. ſub Innocentio III. an.* 1215.

In nonnullis provinciis a chriſtianis judæos, ſeu Saracenos habitus diſtinguit diverſitas; ſed in quibuſdam ſic quædam inolevit confuſio, ut nulla differentia diſcernantur. Unde contingit interdum, quod per errorem chriſtiani, judæorum ſeu Saracenorum, & judæi, ſeu Saraceni chriſtianorum mulieribus commiſcentur. Ne igitur tam damnatæ commixtionis exceſſus per velamen erroris hujuſmodi ulterioris excuſationis poſſint habere diffugium: ſtatuimus, ut tales utriuſque ſexus in omni chriſtianorum provincia, & omni tempore, qualitate habitus publice ab aliis populis diſtinguantur. In diebus autem Lamentationis, & Dominicæ paſſionis in publicum minime prodeant, eo quod nonnulli ex ipſis talibus diebus (ſicut accepimus) & ornatius non erubeſcunt incedere, ac chriſtianis, qui Sacratiſſimæ Paſſionis memoriam exhibentes, lamentationis ſigna prætendunt, illudere non formidant. Illud autem ſtrictiſſime inhibemus, ne in contumeliam Creatoris proſilire

præſumant, & quoniam illius diſſimulare non debemus opprobrium, qui probra noſtra delevit, præcipimus præſumptores hujuſmodi per Principes ſeculares condignæ animadverſionis adjectione compeſci, ne Crucifixum pro Nobis aliquatenus blaſphemare præſumant.

Licet hæc Decretalis in narrativa vocet commixtionem judæorum cum mulieribus chriſtianis damnatæ commixtionis exceſſum, in diſpoſitiva tamen reſtringit prohibitionem ad ejuſdem habitus delationem. Quoad diſtinctionem igitur habitus, ſeu ſigni reſpectu judæorum per eos, tam maſculos, quam fœminas deferendi, ut a chriſtianis diſcernantur, confirmata eſt a Paulo IV. S. Pio V. Clemente VIII. Innocentio XIII. & Benedicto XIII. ut ex eorum Conſtitutionibus, quarum tenores leges infra poſt notata ad *cap. II. Dignum* Sect. DCCCVIII.

Et notandum, quod in Conſtitutione S. Pii V. §. V. ſublata ſit quibusvis perſonis facultas ſuper hoc judæos diſpenſandi, etiam Cardinalibus, Eccleſiæ Camerario, & Legatis Sedis Apoſtolicæ: quodque onus deferendi hujuſmodi ſignum afficiat judæos, nedum in Statu Eccleſiæ degentes, ſed etiam ubique locorum, ut §. VIII. non obſtante moderatione quoad hoc Conſtitutionis Pauli IV. *Cum nimis*, facta a Pio IV. Conſtit. *Dudum* 27. *Februarii* 1562. eos ab hac delatione eximente, cum iter agunt, cui §. X. expreſſe derogat.

Quod ſi quæras, qua pœna puniendus ſit tam judæus, quam mulier chriſtiana carnalis commixtionis rei; nulla quidem in jure communi ſtatuta reperitur: eam tamen ſuppeditat Concilium Viennenſe, celebratum Viennæ *VI. Id. Martii* 1267. ſub Clemen. IV. a Card. Fr. Guidone, tit. S. Lurentii in Lucina, Apoſt. Sedis Legato, in cujus Conc. *cap. XVII.* hæc ſtatuta legitur = Si quis vero judæus cum aliqua chriſtiana fornicationis vitium deprehenſus fuerit commiſiſſe, quoaduſque decem minas argenti ad minus pro emendatione ſolverit, diſtricto carceri mancipetur, & mulier chriſtiana, quæ tam damnatum coitum elegerit, per civitatem fuſtigetur, & de ipſa civitate, ſine ſpe redeundi, penitus expellatur =.

Hæc autem pœna infligenda eſt ab Ordinariis, non ab Inquiſitoribus, ut, teſte Card. Albitio *de Inconſtan. in Fide, quæſt. I. cap. XXXI. num.* 91. *&* 92. declaravit S. Cong. univerſ. Inquiſit. 4. *Aug.* 1610. 18. *Jan.* 1617. 11. *Jun.* 1621. *&* 10. *Jan.* 1623. dummodo dicta carnalis commixtio, ſeu copula habita non fuerit in contemptum Fidei: tunc enim infligenda eſſet ab Inquiſitoribus, prout limitat idem Albitius *cit. num.* 91.

SECTIO DCCCIV.

Caput XVI. Cum sit nimis, *ex Decretali, deſumpta a cap. LXIX. Concilii generalis lateranenſis IV. celebrati ſub Innocentio III. an.* 1215.

CUM ſit nimis abſurdum, ut blaſphemus Chriſti in chriſtianos vim poteſtatis exerceat, quod ſuper hoc Toletanum Concilium (III. ſub Pelagio II. Can. XIV.) provide ſtatuit, Nos propter transgreſſorum audaciam in hoc generali Concilio innovamus, prohibentes, ne judæi publicis officiis præferantur: quoniam ſub tali prætextu chriſtianis plurimum ſunt infeſti. Si quis autem eis officium tale commiſerit, per provinciale Concilium, quod ſingulis annis præcipimus celebrari, monitione præmiſſa, diſtrictione, qua convenit, compeſcatur. Officiali vero hujuſmodi tamdiu chriſtianorum communio in commerciis, & aliis denegetur, donec in uſus pauperum chriſtianorum, ſecundum providentiam diœceſani Epiſcopi convertatur, quidquid fuerit a chriſtianis adeptus occaſione officii ſic ſuſcepti, & officium cum pudore dimittat, quod irreverenter aſſumpſit. Hoc idem extendimus ad Paganos.

In hac Decretali ſtatuitur.

I. Ne ullus judæus, aut Gentilis publicis officiis præficiatur.

II. Ut is, qui eum alicui ex his officiis præfecerit, puniatur a Concilio provinciali, quod quotannis præcipitur celebrandum.

III. Ut, ſi forte judæus, aut Gentilis tali officio præfectus fuerit, interdicatur a commercio cum chriſtianis, donec quidquid officii occaſione a chriſtianis lucratus fuerit, in pauperes chriſtianos erogaverit, cum dimiſſione ejuſdem officii.

Hæc eadem prohibitio præficiendi judæos publicis officiis innovata eſt a Gregorio IX. in ſequenti Decretali, relata *hoc eod. tit. cap. XVIII. Ex ſpeciali*, qua reſcribens Aſtoricenſi, & Lucenſi Epiſcopis in Regnis Legionis, & Gallociæ, utpote vicinioribus Regno Luſitaniæ, præcepit, ut ſanctio Regis Luſitanorum, cognomento Capello, exprobrarent exceſſum ab eo commiſſum in præficiendo judæos officiis publicis, inter quæ enumeratur exactio tributorum, & ſimilium, ſimulque eidem ſuaderent, ut ſi forte redditus ſuos ipſis judæis, vel Paganis conduxerit, chriſtianum tunc deputet, de gravamine inferendo Clericis, & Eccleſiis non ſuſpectum, per quem regalia jura ab iiſdem empta ſine chriſtianorum injuria conſequantur, ibi.

Ex ſpeciali, quem erga illuſtrem Regem Portugalliæ gerimus, charitatis affectu (& infra.) Mandamus, quatenus Regem ipſum ſolicite inducatis, ne in officiis publicis judæos chriſtianis præficiat, ſicut in generali Concilio continetur: & ſi forte redditus ſuos judæis vendiderit, vel Paganis, chriſtianum tunc deputet de gravaminibus inferendis Clericis, & Eccleſiis non ſuſpectum, per quem judæi, ſive Saraceni, ſine chriſtianorum injuria jura regalia conſequantur.

Cum autem ex diſpoſitione hujus Decretalis nonnulli Canoniſtæ, relati a laudato Albitio *part.* I. *cap.* XXXI. *num.* 133. *& ſeqq.* argumentum deſumpſerint, vendi, ſeu locari poſſe judæis redditus Principis, dummodo ab eo, & non a judæo præficiatur chriſtianus, qui eoſdem redditus colligat „ nihilominus (ita proſequitur laudatus Auctor) S. Congregatio non probavit Canoniſtarum illationem, quia „ Summus Pontifex in eo caſu proceſſit per viam gratiæ ſpecialis privilegii, ſive diſpenſationis; „ ideo non poteſt trahi in conſequentiam, præſertim „ quia Rex vectigalia, & redditus regios jam vendiderat, ut patet ex textu, & ideo Pontifex toleravit in illo caſu particulari, ut bene notat Hoſtien. in dict. *cap. Ex ſpeciali*, *verb. Vendiderat*, „ ex quo Rex ſuæ culpæ veniam petiit, ut dicit Anton. de Butrio in *dict. cap. num.* 1. *verb. In prima*, „ & ſic non eſt præſumendum, quod Papa legem, „ ſeu Canonem ſtatuere voluerit, cum non apparet „ derogaſſe Conc. generali Lateranenſi, de quo in „ *cap. Cum ſit*, *eod. tit. de Judæis*, prout neceſſarium erat, ut late probat Garzias *de Benefic. par. IV. cap. V. num.* 37.“

Circa Concilium provinciale, quod in allata Decretali *Cum ſit nimis*, quotannis cogendum præcipitur, vide notata ſupra ad *cap.* XXV. *Sicut olim*, *tit. de Accuſationibus* pag. 558.

S E C T I O   D C C C V.

Caput XVII. Ad liberandam, *ex Decretali, deſumpta a Concilio generali Lateranenſi IV. celebrato ſub Innocentio III. an.* 1215. *prout habetur poſt Canones ejuſdem Concilii.*

AD liberandam Terram ſanctam (& infra.) Excommunicamus præterea, & anathematizamus illos falſos, & impios chriſtianos, qui contra ipſum Chriſtum, & populum chriſtianum Saracenis arma, ferrum, & ligamina (quidquid dixerit auctor Gloſſæ marginalis tam hic, quam in antecedenti Decretali Alexandri III. relata *cap. VI. hoc tit.* pag. 606. *Non lignamina, ſed ligamina*, legi debet, prout exprimunt eædem Decretales; quæ ſignificant funes, & rudentes, ac quidquid aliud, quo in genere funium indigent naves, aliaque hujuſmodi: propterea tale verbum importat quid longe diverſum a lignaminibus) deferunt galearum: eos etiam, qui galeas eis vendunt, vel naves quique in piraticis Saracenorum navibus curam gubernationis exercent, vel machinis, aut quibuſlibet aliis aliquod eis impendunt conſilium, vel auxilium in diſpendium Terræ ſanctæ: ipſoſque rerum ſuarum privatione multari, & capientium ſervos fore cenſemus: præcipientes, ut per omnes urbes maritimas diebus Dominicis, & feſtivis hujuſmodi ſententia publice innovetur. Et talibus gremium non aperiatur Eccleſiæ, niſi totum, quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem de ſuo in ſubſidium Terræ ſanctæ tranſmiſerint, ut æquo judicio, in quo deliquerint, puniantur. Quod ſi forte ſolvendo non fuerint, ſic alias reatus talium caſtigetur, quod in pœna ipſorum aliis interdicatur audacia ſimilia præſumendi.

De prohibitione, & pœnis hic contentis inſtituetur ſermo infra ad *cap. I. Multa*, *inter Extravagantes commun.* pag. 614.

Eodem Titulo de Judæis, in Extravagantibus Joannis XXII.

S E C T I O   D C C C V I.

Caput Unicum, Copioſus, *ex Decretali Joannis XXII.*

COpioſus in miſericordia Dominus, qui de ſua abundantia pietatis corda fidelium ad ſuæ majeſtatis obſequia devotionis ardore ſuccendit, præcordiis dilecti filii nobilis viri

viri Petri, infantis nati claræ memoriæ Sanchii Regis Caſtellæ, adeo copioſe gratiam cæleſtis inſpirationis infundit, quod ſibi delectabile reputat propriam exponere in ipſorum proſecutione perſonam. Pio quidem nobilis ipſe ductus propoſito, tanquam ſtrenuus athleta Domini, negocium impugnationis perfidorum Agarenorum, a quibus regnum Granatæ in Dei contumeliam detinetur, tutorio nomine, chariſſimi in Chriſto filii noſtri Alphonſi Caſtellæ Regis illuſtris, qui ſub teneritudine puerilis ætatis adhuc dignoſcitur conſtitutus, aſſumpſit ſub ſpe cæleſtis auxilii ſerventer, & viriliter proſequendum. Cum igitur omnia cupiamus obſtacula removere, per quæ dicti negocii proſecutio poſſet quomodolibet impediri, univerſis, & ſingulis cujuſcunque conditionis, præeminentie, vel ſtatus exiſtant, diſtrictius inhibemus, ne arma, equos, ferrum, ligamina, victualia, & alia quæcunque prohibita per Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros ad terras Egypti deferri ad Saracenos d. regni Granatæ intra triennium incipiendum a cal. Aprilis proxime ſecuturi, quomodolibet deferre præſnmant. Nos enim omnes, & ſingulos, qui ad dictum regnum arma, equos, ferrum, ligamina, & victualia ſupradicta, & quæcunque prohibita contra tenorem hujus noſtræ prohibitionis deferre præſumpſerint, illis pœnis, & ſententiis, quas deferentes hujuſmodi prohibita in Alexandriam, vel ad Ægypti partes incurrunt, decernimus ſubjacere. Et nihilominus omnes, & ſingulos, qui Saracenis Granatæ præſtabunt (dicti negocii proſecutione durante) auxilium, conſilium, vel favorem, aut proſecutionem dicti negocii directe, vel indirecte, ſecrete, vel publice impedire, vel turbare ſorte præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrere volumus ipſo facto. Nulli ergo noſtræ inhibitionis, Conſtitutionis & voluntatis, &c.

Dat. Aven. 5. Kal. Mart. Anno I.

De prohibitione, & pœnis hic contentis ſpecialis inſtituetur ſermo in ſequenti Sectione.

Eodem Titulo de Judæis in Extravagantibus communibus.

SECTIO DCCCVII.

Caput I. Multa, *ex Decretali Clementis V.*

MUlta... Nos igitur, qui ad liberandum terram ipſam operam dare intendimus (cum Dei adjutorio) efficacem, tam graves tranſgreſſus ulterius ſuſtinere nolentes. fel. recordationis Nicol. Papæ IV. Prædeceſs. noſtri veſtigiis inhærentes, præſentium tenore ſtatuimus, ut nullus, arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Saracenorum terræ Ægypti deferre, mittere, vel portare, ſeu de portubus eorum, ut eiſdem deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis alias auxilium, vel favorem præſtare quoquo modo præſumat. Nos vero illos, qui contra hujuſmodi Conſtitutionem noſtram auſu temerario venire præſumpſerint, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere: a qua abſolvi nequeant, niſi tantum de bonis propriis in dictæ terræ ſubſidium convertendum exſolverint, quantum ad partes prædictas detulerint, vel miſerint, aut deferri, vel de ipſorum portubus extrahi permiſerint deferendum: nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) abſolvantur ſententia, abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali. Et nihilominus, ſi perſonas eorum capi contingat, in ſervitutem, & capturam illorum eſſe volumus, in quorum ceciderint captionem. Auctoritate inſuper Apoſtolica ſtatuentes, ut illi, qui contra hujuſmodi ſtatutum noſtrum quomodolibet venire præſumpſerint, præter pœnas prædictas, quas ipſo facto incurrant, perpetuo ſint infames, & inteſtabiles habeantur: ita quod nec teſtari, nec legata eis, ſeu relicta percipere valeant: & inſuper ad ſucceſſiones, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato ſint prorſus, & reddantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, ſintqne illis omnes actus legitimi penitus interdicti, & tanquam excommunicati, hoſteſque catholicæ Fidei (poſtquam de ipſorum hujuſmodi temeritate conſtiterit) diebus Dominicis, e feſtivis publice nuncientur, & in fiſcum bona eorum omnia devolvantur.

Hæc

Hæc Decretalis concordat cum Decretalibus Alexandri, Clem. & Innocentii III. ſupra tranſcriptis pag. *606. 610. 613.*

In ea igitur fertur excommunicatio, Papæ reſervata in præſumentem deferre, aut extrahere, aut extrahi permittentem quovis tempore ad Saracenos Ægypti arma, annonam, aut mercimonia, & etiam auxilium, vel favorem ad ea præſtantem: a qua excommunicatione declarat Pontifex neque in articulo mortis eum abſolvi poſſe, niſi hac prævia ſatisfactione, ut ſcilicet tantumdem de propriis bonis exoſoluat in ſubſidium Terræ ſanctæ, quantum extraxerit, vel detulerit ad eoſdem Saracenos.

Verum *Theſaurus de Pæn. eccleſiaſt. cap. VII. verb. Arma*, ſentit, dictam excommunicationem hodie non eſſe in uſu, quia Regnum Ægypti non eſt amplius ſub poteſtate Saracenorum, quemadmodum & excommunicationem, ac pœnam latam ab Innocentio III. *in cap. Ad liberandam*, cum Terra ſancta hodie ab Infidelibus detineatur, *loc. cit. cap. V.*

Quid quid autem ſit de uſu harum cenſurarum, & pœnæ, certum eſt in præſens ex cap. VII. Bullæ Cœnæ, quod leges in calce hujus Operis, incurrere excommunicationem, Papæ reſervatam mittentem, aut deferentem arma, armorumque materiam quovis tempore ad Infideles quoſcumque, chriſtiani nominis hoſtes, vel ad hæreticos, expreſſe, vel nominatim a Sede Apoſtolica declaratos, ſicuti & mittentem, aut deferentem quæcumque alia, quibus illi chriſtianos, ſeu catholicos impugnant; qua etiam ligari declaratur quicumque auxilium, conſilium, vel favorem in præmiſſis præbuerit.

Circa arma, aliaſque res pro inſtruendis Turcarum onerariis, æque ac bellicis navibus, quas catholici in Albaniæ regionibus degentes ad eoſdem tranſuehunt, notanda eſt declaratio Congr. de Propaganda Fide, relata a Benedicto XIV. *lib. XIII. de Synodo diœc. edit. romanæ an. 1755. cap. XX. num. 7.* his verbis, ibi.

= Albanenſibus itaque Epiſcopis, qui in relatione ſtatus ſuarum Eccleſiarum petitionem, de qua hucuſque diſſervimus, pro miſerrimis chriſtifidelibus ſibi ſubditis, ad Congr. de Propaganda Fide detulerunt, poſt accuratum rei examen, conſcriptæ fuerunt, ac datæ encyclicæ literæ die 14. Martii 1747. quibus auctoritate noſtra mandatum ipſis fuit, ne moleſtiam ullam afferrent miſeris illis catholicis, ſi ſuis navibus ad Turcas, nullo inter hos, & chriſtifideles indicto bello, tranſueherent ſclopos majores, atque minores, ſariſſas, gladios, plumbeas glandes, nitratum pulverem, chalybem, ferrum, aurichalcum, æs, funes, alique ad onerarias, aut bellicas naves ſtruendas idonea: adhibito tamen modo quoad numerum, & quantitatem, quemadmodum plerumque fieri dignoſcitur; ac firma cæteroquin, & illæſa remanente prohibitione tranſvehendi, ſive pax vigeat, ſive bellum ardeat, mortaria, incendiarias pilas, tormenta bellica majora, plumbeos, aut ferreos majoris moduli globos, ipſoſque ſclopos ingenti numero; quod tamen, ut ſupra diximus, rarius continget. Qua inita ratione, ſatis proviſum putamus, ut & prohibitio, quantum neceſſe eſt, ſarta tecta ſervetur, & miſeris illis chriſtifidelibus, nihil iniquo animo molientibus in Religionis ſodales, facultas relinquatur comparandi ſibi victum, ac evadendi violentias, atroceſque perſecutiones ſibi ab iniquis dominis imminentes =.

Quod ſpectat ad auxilium præbentem prædictis Infidelibus, & hæreticis, hoc ſibi dubium proponit *Theſaurus loc. cit. cap. VIII.*

= Quæres primo, an Chriſtiani remiges in triremibus Turcarum peccent, & incurrant in hanc cenſuram, remigando in prælio contra claſſem, aut locum Chriſtianorum. Reſpondeo, communiter loquendo, eos excuſari a culpa, & pœna, quod gravi metu coacti cooperentur armis Turcarum per actionem de ſe indifferentem, & non intrinſece malam; & licet, ſi omnes alii unanimiter a remigio ceſſarent, cum magno bono chriſtianitatis, ſingularis teneretur deſiſtere ſub peccato, & ſub pœna hujuſmodi; tamen communiter loquendo, non cenſetur ſpes, quod ſi ille deſiſtat, alii deſiſtant, & ita tenent Sanch. *lib. 9. de Matr. d. 31. num. 6.* Navar. *de Reſt. lib. 3. cap. 4. numero 52.* Molina *tom. 1. diſp. 115.* Coninch. *de Fide diſp. 13. num. 219.* Avila *part. 2. cap. 6. diſp. 8. dub. 5. §. Sequitur*, Filiuc. *tract. 16. num. 76.* ubi addit, eos non excuſari a peccato, ſi cooperentur immediate deprædationi, ſeu violentiæ =.

SECTIO DCCCVIII.

CAPUT II. DIGNUM, *ex Decretali Joannis XXII.*

Dignum arbitrantes, & juri conſonum, fonte renatos baptiſmatis, judaica cæcitate dimiſſa, amplioribus favoribus, aut gratiis, quam antea abundare: indecens, & abſurdum, ut qui in perfidia abundarent, cogantur mendicare fideles: univerſis, & ſingulis Rectoribus, & aliis Officialibus Comitatus Veneſini, aliorumque Comitatuum, & terrarum pertinentium ad Apoſtolicam fidem, diſtricte præcipimus, & mandamus, quatenus converſis hujuſmodi, & qui in poſterum convertentur, in poſſeſſionibus, & bonis aliis, quocunque nomine cenſeantur, quæ in Comitatibus, & terris prædictis converſionis tempore obtinebant, ſeu etiam obtinebunt, occaſione prædicta nullam moleſtiam inferant, nec ab aliis inferri permittant, ſed ipſis in his, & aliis ſe favorabiles exhibentes, ipſos ab injuriis, & moleſtiis protegant, & defendant: ut ſic de ſervitute ad libertatem ſe tranſiiſſe percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimiſſam perfidiam compellantur

Nul-

Nulli ergo &c. noſtrorum perceptionis, & mandati infringere. Datum Avenione. 10. Kalend. Auguſti Pontificatus noſtri Anno quarto.

Huic Decretali acceſſit Conſtitutio Pauli III. ac Gregorii XIII. in quibus nedum judæis, ſed etiam quibuſcumque Infidelibus ubique locorum ad fidem converſis conceditur retentio bonorum, illicite etiam quæſitorum, niſi notæ ſint perſonæ, quibus reſtitui deberent: item privilegia civitatis, & filiisfamilias legitima, ac exemptio, ſive liberatio a jugo patriæ poteſtatis, quas Conſtitutiones confirmavit, explicavit, ampliavitque Clemens XI. Conſtit. *Propagandæ per univerſum, quinto Id. Martii* 1704. ut ſequitur.

Propagandæ per univerſum .... Paulus Papa III. ad perpetuam rei memoriam. Cupientes, judæos, & alios infideles quoslibet ad Fidem catholicam converti, & prætextu bonorum per eos ante poſſeſſorum ab eadem Fide non diſtrahi, motu proprio .... hac in poſterum valitura Conſtit. ſancimus, quod cuicumque eorundem judæorum, & infidelium ad dictam Fidem converti volenti, etiamſi in patria poteſtate conſtitutus fuerit, bona ſua quæcumque, tam mobilia, quam immobilia intacta, & illæſa permaneant: ita, ut etiam filiifamilias, & in patria poteſtate, ut præfertur, conſtituti, legitima, & quacumque portione bonorum patrimonialium, aut maternorum eis de jure, ſeu ſucceſſione bonorum eis alias debitorum, per eorum parentes fraudari, aut privari non poſſint, neque debeant; ſed eis integre, etiamſi contra voluntatem parentum ſuorum ad Fidem ipſam converſi fuerint, etiam eorum parentibus viventibus debeantur...

Et ſi bona ipſa ex uſura, aut illicito quæſtu fuerint acquiſita, & notæ ſint perſonæ, quibus eorum fuerit de jure facienda reſtitutio (quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur male ablatum, illa eiſdem perſonis omnino reſtituantur; perſonis vero non extantibus prædictis, quia bona ipſa eſſent per manus Eccleſiæ in pios uſus convertenda, bona hujuſmodi eiſdem judæis, & aliis infidelibus, in favorem ſuſcepti baptiſmatis, tanquam in pium uſum libere concedimus, eaque apud ipſos ſic converſos judæos, & alios infideles remanere decernimus: interdicentes ſub divini anathematis pœna quibuſvis tam eccleſiaſticis, quam ſecularibus perſonis, ne ullam ſuper bonis hujuſmodi quovis quæſito colore moleſtiam inferant, aut inferri patiantur; ſed magnum ſe feciſſe lucrum exiſtiment, dum tales Chriſto lucrati fuerint.

Nos igitur, ne tam ſalubris Conſtitutionis memoria temporis diuturnitate deficiat, & obſervantia neglectu cujuſpiam obſoleſcat, aut etiam Fidei hoſtium dolo, notitia converti volentibus ſupprimatur, de nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum romanæ Curiæ Prælatorum, quibus hujuſmodi negocium commiſimus expediendum, conſilio, atque etiam motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine eandem præinſertam Conſtitutionem, omniaque, & ſingula in ea contenta tenore præſentium confirmamus, approbamus, & innovamus, eamque ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter obſervari perpetuis futuris temporibus debere ſtatuimus, & mandamus.

Simulque ad omnis dubitationis umbram penitus removendam, eadem a memorato Paulo Prædeceſſore ſtatuta clarius explicantes, & quatenus opus ſit, etiam amplius extendentes, bona quædam adventitia, quocumque modo talia cenſeantur, ad filiosfamilias, chriſtianam Religionem profitentes, utpote a patriæ poteſtatis jugo, quo parentibus infidelibus ſubdebantur, ſacri baptiſmatis beneficio prorſus exemptos, pleno jure ſpectare, neque ſuper illis uſum fructum, aut aliud quodcumque jus præfatis parentibus, quamdiù in infidelitate permanſerint. ullo modo competere: e contra vero parentes ipſos, & alios quoſcumque, qui converſis, eorumque deſcendentibus alias alimenta, ſeu dotem præſtare quocumque titulo, etiam in ſubſidium tenerentur, ad eadem alimenta, ſeu dotem illis ſubminiſtranda pariter teneri, & obligatos eſſe poſt converſionem eorum, ſimiliter tenore præſentium declaramus; atque etiam ex integro ſtatuimus, decernimus, & mandamus.

Et quoniam infidelium, ac præ cæteris judæorum malitiam eouſque in odium chriſtiani nominis proceſſiſſe pluries compertum eſt, ut bona ſua occultando, ſeu in alios transferendo, vel alias de illis inter vivos, vel etiam in ultima voluntate diſponendo, filios, alioſque conſanguineos ad Chriſti Fidem converſos, eorundem bonorum ſucceſſione, ad quam ab inteſtato legitime admittendi fuiſſent, aut etiam ſpe ſucceſſionis ejuſdem fraudare tentaverint: idcirco Nos rec. mem. Gregorii Papæ XIII. Prædeceſſoris noſtri, qui per ſuas quaſdam

ſub

ſub annulo Piſcatoris die 13. Septembris 1581. Pontificatus ſui Anno X. datas literas hujuſmodi malo, utpote in chriſtianæ Fidei detrimentum cadenti occurrendo merito cenſuit, veſtigiis inhærentes, judæos quoslibet, ſicut, & alios infideles, bona ſua, & jura quæcumque, in præjudicium filiorum, aut aliorum conſanguineorum, qui alias ipſis ab inteſtato decedentibus ſucceſſuri eſſent, & chriſtianam ſuſceperint Religionem, quocumque modo alienare, ſeu occultare, vel diminuere inter vivos, aut in qualibet ultima voluntate non poſſe, ſed potius eadem bona, & jura quæcumque (tradita ſtatim poſt baptiſmum legitima quibuſcumque alias poſt obitum competeret eorundem) integre conſervare, teneri, & obligatos eſſe, tamque ipſos, quam alios bonorum eorundem detentores, vel occupatores ad illa, ſeu eorum rationes, quoties opus fuerit, exhibenda, & de eiſdem inventarium legitime faciendum, & de utendo, & fruendo de arbitrio boni viri cavendum, opportunis juris, & facti remediis compelli poſſe; atque in eorum bonis, & juribus, ſi in infidelitate deceſſerint, ipſorum filios, ſeu alios quoſcunque conſanguineos, ut præfertur, chriſtianos eodem prorſus modo, & jure, nulla etiam obſtante ingratitudinis, aut alia quantumvis legitima exhæredationis cauſa, quam ob ſuſcepti poſtea baptiſmi venerationem, ſublatam prorſus eſſe volumus, ſuccedere debere, acſi eidem judæi, ſeu alii infideles, nullum feciſſent, aut ordinaſſent teſtamentum, vel aliam ultimam voluntatem, omneſque, & ſingulas bonorum, & jurium, ſive inter vivos, ſive in ultima voluntate alienationes, diſtractiones, aut alias diſpoſitiones prædictas in hujus noſtræ Conſtitutionis fraudem, & in odium chriſtianæ Fidei factas, ſeu potius attentatas cenſeri, ac nullius propterea roboris, & momenti eſſe, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus tenore præſentium ſancimus, decernimus, & ordinamus.

Subnectuntur hic Conſtitutiones Clement. VIII. Pauli IV. S. Pii V. Innocentii XIII. ac Benedict. XIII. quæ acceſſerunt ſupra tranſcriptis Decretalibus circa judæis prohibita, quæ inſertæ leguntur in ſequenti Conſtit. laudati Benedicti XIII. 21. Martii 1729.

Alias emanarunt a rec. mem. Innocentio XIII. Prædeceſſore noſtro literæ in ſimili forma Brevis, tenoris, qui ſequitur, videlicet.

§. I. Ad futuram rei memoriam. Ex injuncto Nobis cælitus Apoſtolicæ ſervitutis munere, illa, quæ a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris ad gentis judæorum chriſtiano nomini jugiter infenſæ perfidiam, & cupiditatem coercendam provido conſilio emanaſſe noſcuntur, ut ſolidiori robore perennent, Apoſtolici muniminis noſtri præſidio libenter conſtabilimus, ac alias deſuper opportune providemus, prout conſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Dudum ſiquidem per felic. record. Clementem Papam VIII. Prædeceſſorem noſtrum accepto, quod judæi quarundam ſuper confirmatione Conſtitutionis piæ mem. Pauli Papæ IV. ſimiliter Prædeceſſoris noſtri, per quam inter cætera ſanciebatur, ut iidem judæi in Urbe, & reliquis S. R. E. civitatibus, terris, & locis degentes ſola arte ſtracciariæ, ſeu cenciariæ, ut vulgo dicitur, contenti, aliquam mercaturam frumenti, vel hordei, aut aliarum rerum ad uſus humanos neceſſariarum facere nequirent, a ſan. mem. Pio Papa V. Prædeceſſore noſtro editarum literarum obſervantiam aliqualiter relaxare, præſertim in locis ab eadem Urbe remotis, & nominatim in civitate Avenionenſi, & Comitatu noſtris, tunc ſuis Venaiſſini in deſuetudinem trahere dignoſcebantur. Idem Clemens Prædeceſſor literas, & Conſtitutionem prædictas, ut par erat, inviolate obſervari volens, illas auctoritate Apoſtolica confirmavit, ac omnibus, & ſingulis, quos literæ, & Conſtitutio hujuſmodi concernebant, ſub pœnis in eis contentis injunxit, ut illas, & in eis depoſita obſervarent, & obſervari curarent; ac nihilominus ſuis, & Apoſtolicæ Sedis Legatis, Vice-legatis, Gubernatoribus, & Miniſtris, ſignanter in civitate Avenionen. & comitatu Venuciſini prædictis pro tempore exiſtentibus diſtricte præcipiendo mandavit, ut literas, & Conſtitutionem præfatam in civitatibus, terris, & locis quibuſcumque, præſertim dicti Comitatus, & Legationis Avenionen, omnino obſervari facerent, & inter alia judæis ibidem degentibus, ne merces rerum novarum, ſed tantummodo ipſas res veteres vendere, & mercari præſumerent, expreſſe prohiberent, in contravenientes pœnas in literis, & Conſtitutione hujuſmodi comminatas irremiſſibiliter exequendo, & alias, prout uberius continetur in ipſius Clementis Prædeceſſoris literis in ſimili forma Brevis, cum eorundem

Pii, & Pauli Prædeceſſorum literarum, & Conſtitutionis prædictarum inſertione deſuper expeditis tenoris qui ſequitur, videlicet.

§. II. Clemens Papa VIII. Ad perpetpam rei memoriam. Cum ſemper accidere poſſit, ut vel temporum injuria, vel hominum negligentia, aut alias ea, quæ a Romanis Pontificibus provide ſanciuntur, paulatim in deſuetudinem abeant, ideo expedit quandoque eorum memoriam adhibito confirmationis, & innovationis remedio per eoſdem Romanos Pontifices revocari, ut illa perpetuo firmiora perſiſtant. Dudum ſiquidem a fel. rec. Pio Papa V. Prædeceſſore noſtro emanarunt literæ confirmatoriæ Conſt. piæ mem. Pauli Papæ IV. ſimiliter Prædeceſſoris noſtri contra judæos editæ tenoris ſubſequentis, videlicet.

§. III. Pius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex, Chriſti Vicarius in terris nonnunquam ea, quæ pro zelo Religionis a cæteris Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus ſuis conceſſa dicuntur, ut illibata perſiſtant, approbat, & confirmat, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Dudum fel. rec. Paulus Papa IV. Prædeceſſor noſter zelo Fidei chriſtianæ motus, certum modum vivendi, & habitandi judæis præſcripſerit, prout in quadam ejus Conſtitutione, cujus tenor ſequitur, & eſt talis, videlicet.

§. IV. Paulus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cum nimis abſurdum; & incoveniens exiſtat, ut judæi, quos propria culpa perpetuæ ſervituti ſubmiſit, ſub prætextu, quod pietas chriſtiana illos receptet, & eorum cohabitationem ſuſtineat, chriſtianis adeo ſint ingrati, ut eis pro gratia contumeliam reddant, & in eos pro ſervitute, quam illis debent, dominatum vindicare procurent. Nos, ad quorum notitiam nuper pervenit, eoſdem judæos in alma Urbe noſtra, & nonnullis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ civitatibus, terris, & locis in id inſolentiæ prorupiſſe, ut non ſolum mixtim cum chriſtianis, & prope eorum Eccleſias, nulla intercedente habitus diſtinctione cohabitare, verum etiam domos in melioribus civitatibus, terrarum, & locorum, in quibus degunt, vicis, & plateis conducere, & bona ſtabilia comparare, & poſſidere, ac nutrices, & ancillas, alioſque ſervientes chriſtianos mercenarios habere, & diverſa alia ingnominiam, & contemptum chriſtiani nominis perpretare præſumant, conſiderantes Eccleſiam Romanam eoſdem judæos tolerare in teſtimonium veræ Fidei chriſtianæ, & ad hoc, ut ipſi Sedis Apoſtolicæ pietate, & benignitate allecti errores ſuos tandem recognoſcant, & ad verum catholicæ Fidei lumen pervenire ſatagant, & propterea convenire, & quandiù in eorum erroribus perſiſtunt, effectu operis recognoſcant ſe ſervos, chriſtianos vero liberos, per Jeſum Chriſtum Deum, & Dominum noſtrum effectos fuiſſe, iniqumque exiſtere, ut filii liberæ, filiis famulentur ancillæ, volentes in præmiſſis, quantum cum Domino poſſumus, ſalubriter providere, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus tam in dicta Urbe, quam in quibuſvis aliis ipſius Romanæ Eccleſiæ civitatibus, terris, & locis judæi omnes in uno, & eodem, ac ſi ille capax non fuerit in duobus, vel tribus, aut tot, quot ſatis ſint contiguis, & ab habitationibus chriſtianorum penitus ſejunctis per Nos in Urbe, & per Magiſtratus noſtros in aliis civitatibus, terris, & locis prædictis deſignandis vicis, ad quos unicus tantum ingreſſus patet, & quibus ſolum unicus exitus detur, omnino habitent, & in ſingulis civitatibus, terris, & locis, in quibus habitaverint unicam tantum ſynagogam in loco ſolito habeant, nec aliam denuo conſtruere, aut bona immobilia poſſidere poſſint, quinimmo omnes eorum ſynagogas præter unam tantum demoliri, & devaſtare, ac bona immobilia, quæ ad præſens poſſident, infra tempus eis per ipſos Magiſtratus præfigendum chriſtianis vendere.

§. V. Et ad hoc, ut pro judæis ubique dignoſcantur maſculi, birretum, fœminæ vero aliud ſignum patens, ita, ut nullo modo celari, aut abſcondi poſſit glacei coloris palam deferre teneantur, & adſtricti ſint, nec ſuper non delatione birreti, aut alterius ſigni hujuſmodi prætextu cujuſvis eorum gradus, vel præeminentiæ excuſari, aut per ejuſdem Eccleſiæ Camerarium, vel Cameræ Apoſtolicæ Clericos, ſeu alios illi præſidentes perſonas, aut Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel eorum Vicelegatos quovis modo diſpenſari, aut abſolvi poſſint. Nutrices quoque, ſeu ancillas, aut alias utriuſque ſexus ſervientes chriſtianos habere, vel eorum infantes, per mulieres chriſtianas lactari, aut nutriri facere, ſeu dominicis, vel aliis de præcepto Eccleſiæ feſtis diebus in publico laborare, aut laborari facere, ſeu chriſtianos quoquomodo gravare, aut contractus fictos, vel ſimulatos celebrare, ſeu cum ipſis chriſtia-

nis

nis ludere, aut comedere, vel familiaritatem, ſeu converſationem habere nullatenus præſumant, nec in libris rationum, & computorum, quæ cum chriſtianis pro tempore habent, aliis quam latinis literis, & alio quam vulgari italico ſermone uti poſſint, & ſi utantur, libri hujuſmodi contra chriſtianos nullam fidem faciant.

§. VI. Judæi quoque præfati ſola arte ſtracciariæ, ſeu cenciariæ, ut vulgo dicitur, contenti aliquam mercaturam frumenti, vel hordei, aut aliarum rerum uſui humano neſſariarum facere, & qui ex eis Medici fuerint etiam vocati, & rogati ad curam chriſtianorum, accedere, aut illi intereſſe nequeant, nec ſe a pauperibus chriſtianis dominos vocari patiantur.

Et menſes in eorum rationibus, & computis ex triginta diebus completis omnino conficiant: & dies, qui ad numerum triginta non aſcendunt, non pro menſibus integris, ſed ſolum pro tot diebus, quot in effectu fuerint, computentur, & juxta ipſorum dierum numerum, & non ad rationem integri menſis eorum credita exigant, ac pignora eis pro conventione pecuniariam ſuarum pro tempore conſignata, niſi tranſactis prius a die, quo illa eis datæ fuerunt, decem, & octo integris menſibus vendere nequeant, & poſtquam menſes prædicti effluxerint, ſi ipſi judæi pignora hujuſmodi vendiderint, omnem pecuniam, quæ eorum credito ſuperfuerit, domino pignorum conſignare; & ſtatuta civitatum, terrarum, & locorum, in quibus pro tempore habitaverint, favorem chriſtianorum concernentia inviolabiliter obſervare etiam teneantur, & ſi circa præmiſſa in aliquo quomodolibet defecerint, juxta qualitatem delicti in Urbe per Nos, ſeu Vicarium noſtrum, aut alias a Nobis deputandos, in civitatibus, terris, & locis prædictis per eoſdem Magiſtratus, & tamquam rebelles, & criminis læſæ majeſtatis rei, ac toto populo chriſtiano diffidati, noſtro, ac ipſorum Vicarii, ac deputandorum, & Magiſtratuum arbitrio puniri poſſint.

§. VII. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſvis tolerantiis, ſeu privilegiis, & indultis Apoſtolicis eiſdem judæis, per quoſcumque Romanos Pontifices, Prædeceſſores noſtros, ac Sedem prædictam, aut illius Legatos, vel ipſius Romanæ Eccleſiæ Camerarios, & Cameræ Apoſtolicæ Clericos, ſeu alios illi præſidentes ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſquæ efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis, etiam motu proprio, ac ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine conceſſis, & etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de eis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu qu[illegible]s alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, acſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis facientibus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſanctionis, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ 1555. pridie idus Julii Anno I.

§. VIII. Nos igitur cupientes, ut Conſtitutio, ſtatuta, & ordinationes hujuſmodi perpetuis futuris temporibus obſerventur, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, & non ad alicujus alterius Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex mera noſtra deliberatione Conſtitutionem, ſtatuta, & ordinationes hujuſmodi, & prout illa concernunt, omnia, & ſingula in dicti Prædeceſſoris literis contenta, & inde ſecuta quæcumque, auctoritate Apoſtolica præſentium tenore approbamus, innovamus, & confirmamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decernimus, ac volumus ſub interminatione divini judicii, & præcipimus ea omnia in poſterum obſervari firmiter non ſolum in terris, & dominiis Nobis ſubjectis, ſed etiam ubique locorum, & ad omnes circa colorem birreti per maſculos, & ſigni per fœminas deferendum hujuſmodi ſubmovendam hæſitationem declaramus dictum colorem eſſe, qui vulgo *giallo* dicitur.

§. IX. Mandantes in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, & ſingulis venerabilibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quatenus in civitatibus, & diœceſibus

propriis præſentes noſtras literas publicari, & obſervari faciant, & omnes Principes ſeculares, alios dominos, Magiſtratus temporales rogamus, & obſecramus per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, eiſdem in remiſſionem peccatorum nihilominus injungentes, quod in præmiſſis omnibus eiſdem Patriarchis, & Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis aſſiſtant, & ſuum favorem, & auxilium præſtent, & contrafacientes pœnis etiam temporalibus afficiant.

§.X. Non obſtantibus omnibus, quæ idem Paulus Prædeceſſor in ſupradictis literis voluit non obſtare; privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis per rec. mem. Pium IV. Romanum Pontificem, Prædeceſſorem noſtrum, & Sedem Apoſtolicam, etiam forſan conſiſtorialiter, ac per viam generalis legis, & ſtatuti, ac in vim ſtipulati contractus ex quavis etiam urgentiſſima, & oneroſa cauſa, ac motu proprio, & ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis decretis quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis, etiamſi in eis diſponeretur, & caveretur expreſſe, quod ad delationem birreti glauci coloris hujuſmodi in itinere, ac quod non, ut præmittitur, in loco clauſo habitare teneantur, & quod bona ſtabilia uſque ad certam ſummam acquirere, ac ſocietatem cum chriſtianis ſuper rebus ad annonam ſpectantibus inire, ac converſationem cum eiſdem chriſtifidelibus habere, ac pignora alias, quam præſcripto modo diſtrahere, ac plures ſynagogas retinere poſſent, indulſerit, aut alias quomodolibet eis dictas literas Pauli Prædeceſſoris in favorem hebræorum prædictorum limitaverit, quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficenti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, & alia exquiſita forma ſervanda foret, & in eis caveatur, quod nullatenus derogari poſſit, illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum, inſertis habentes, necnon modos, formas obſervandas, pro individuo ſervatis habentes, harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ac literas ejuſdem Pauli Prædeceſſoris, & omnia in eis contenta obſervari in omnibus, & per omnia mandamus, perinde, acſi literæ Pii ſimiliter Prædeceſſoris noſtri non emanaſſent, aut ſi aliquibus communiter, aut diviſim ab eadem ſit Sede indultnm, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujuſmodi mentionem. Volumus autem, quod præſentes literæ in Cancellaria, & acie Campi Floræ publicentur, & inter Conſtitutiones, & Extravagantes perpetuo valituras conſcribantur. Et quia difficile foret præſentes ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Prælati munitis eadem prorſus fides ubicumque adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, innovationis, confirmationis, decreti, præcepti, mandati, requiſitionis, obſecrationis, injunctionis, derogationis, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraiere. Si quis hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, tertio decimo Kalendas Maii, Pontificatus noſtri Anno I.

C. Glorierius.

§.XI. Cum autem, ut liquido apparet, præinſertam literarum obſervationem ipſi judæi aliqualiter relaxare, præſertim in locis ab Urbe remotis, & nominatim in civitate Avenionenſi, & Comitatu noſtris Venaiſſini, & in deſuetudinem trahere dignoſcantur: Nos volentes literas, & Conſtitutionem prædictas, ac omnia, & quæcumque perpetuo, ut par eſt, inviolate obſervari debere, eaſdem literas, & Conſtitutionem perpetuo confirmantes, & approbantes, noſtræque Apoſtolicæ confirmationis perpetuæ munimine roborantes, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis, quos literæ, & Conſtitutio prædictæ concernunt, ſub pœnis in eis contentis, ut ea omnia, & ſingula inviolabiliter perpetuo obſervent, ac obſervari curent, & faciant, & nihilominus dilectis

ctis filiis noſtris, & Apoſtolicæ Sedis Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, officialibus, & miniſtris, quibuſcumque nominatim in civitate Avenionen; & Comitatu noſtris Venaiſini prædictis, nunc, & pro tempore exiſtentibus diſtricte præcipiendo mandamus, ut literas, & Conſtitutionem prædictas in civitatibus, terris, & locis quibuſcumque, præſertim Comitatus prædicti, & ſeu Legationis Avenionen. omnino obſervari faciant, ac inter alia judæis ibidem degentibus, ne merces rerum novarum, ſed tantummodo ipſas res veteres, ut in ipſis literis diſponitur, vendere, aut mercari præſumant, expreſſe prohibeant, in contravenientes pœnas in literis, & Conſtitutione hujuſmodi comminatas irremiſſibiliter exequendo. Et ita in præmiſſis per ejuſdem civitatis, & Comitatus Legatos, ſeu Vicelegatos, ac alios quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere: irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obſtantibus omnibus, quæ in ipſis literis expreſſum eſt non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, die 28. Febr. 1592. Pontificatus noſtri Anno I.

§. XII. Cum autem, ſicut ex dilectorum filiorum mercatorum civitatis Avenionen. & Comitatus Venaiſini prædictorum ad Apoſtolatum noſtrum delatis querelis accepimus, adeo creverit judæorum in illis partibus degentium temeritas, ut non minus in manifeſtum præinſertarum literarum, eiſque adjectarum prohibitionum, & pœnarum ſpretum, quam in grave eorundem mercatorum detrimentum, bombycinos folliculos, vulgo cocconi, o bocci a chriſtianis emere, & mercari, ac ſericum texere, pannoſque ſericos conficere non ita pridem præſumpſerint, & etiam num præſumant: Nos ipſorum mercatorum indemnitati proſpicere, ſimulque effrænatam dictorum judæorum licentiam cohibere volentes, præinſertas Clementis Prædeceſſoris literas, quibus inter alia judæis præfatis quodvis rerum novarum mercimonium prohibetur, iiſque ſolum permittitur artis ſtracciariæ, ſeu cenciariæ exercitium, ſicut præmittitur, ac in eiſdem literis contenta quæcumque auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac quatenus opus ſit, illa omnia, & ſingula innovamus, ac exacte, & inconcuſſe in civitatibus, præſertim terris, & locis Legationis Avenionen, & Comitatus Venaiſini præfatorum perpetuo ſervari mandamus, & præcipimus. Præterea ſub enarrata novarum rerum mercimonii prohibitione tam texturam, & confectionem ſerici cujuſcumque generis, vel ſpeciei, quam emptionem, & venditionem etiam indirectam novi ſerici, ſive contexti, ſive non contexti, ac folliculorum bombycinorum, quos gallico idiomate *cocon*, italice vero *coccone*, ſeu *boccio* appellant comprehendi, & comprehenſas eſſe auctoritate, & tenore prædictis decernimus, & declaramus.

§. XIII. Volentes, & eadem auctoritate pariter decernentes eaſdem præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque in præmiſſis, per ejuſdem civitatis, & Comitatus Vicelegatos, & alios quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ in iiſdem Clementis Prædeceſſoris literis conceſſa ſunt non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S.M. Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 18. Jan. 1724. Pontificatus noſtri Anno III.

§. XIV. Cum autem, ſicut dilecti filii mercatores civitatis, & Comitatus Avenionen. exponi Nobis nuper fecerunt, ipſi præmiſſa, quo firmius ſubſiſtant, & ſerventur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri plurimum deſiderent: Nos ſpecialem ipſis mercatoribus gratiam facere volentes, eorumque ſingulares perſonas a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtant, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutas fore cenſentes, ſupplicationibus illorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, præinſertas Innocentii Prædeceſſoris literas, cum omnibus, & ſingu-

lis

lis in eis contentis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus; illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus,

§. XV. Decernentes eaſdem præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari: ſicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. etiam de latere Legatos, civitatiſque, & Comitatus præfatorum Vicelegatos, alioſve quoſlibet, quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. XVI. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon omnibus, & ſingulis, quæ idem Innocentius Prædeceſſor in præinſertis literis voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Petrum, ſub Annulo Piſcatoris, die 21. Martii 1729. Pontificatus noſtri Anno V.

Titulus VII. De Hæreticis.

SECTIO DCCCIX.

Cum cauſarum cognitio in materia hæreſis privative ſpectet ad Inquiſitores hæreticæ pravitatis, æqueac ad Epiſcopum, aut ad ambos ſimul, qui hodie in hæreticis, eorumque fautoribus puniendis juxta ſuam praxim procedunt, conſulto in exponendis Decretalium variationibus, in hoc titulo contentarum non immoror. Verum nonnulla ex poſteriori jure, ſacræque Univerſalis Inquiſitionis decretis afferam, quæ Chriſtifidelibus, confeſſariis potiſſimum, regulam præbeant, qua ratione ſe gerere debeant in certis caſibus, ad hæreſim ſpectantibus, &.

I. Excommunicatio inflicta contra hæreticos, eorumque fautores a Decretalibus hoc eodem titulo relatis *cap. VII. Cum Chriſtus*, *cap. VIII. Sicut ait*, *cap. IX. Ad abolendam*, *cap. XIII. & XV. Excommunicamus*, cujus abſolutio nullatenus reſervata erat, hodie ex *cap. I. Bullæ in die Cœnæ Domini* legi ſolita, cujus textum habes in calce hujus Operis, eſt reſervata Papæ, ita ut neque abſolvi poſſit in vim privilegiorum Bullæ Cruciatæ, ut declaravit Greg. XIII. Conſtit. *Officii noſtri* 22. *Septemb.* 1576. neque tempore Jubilæi, in quo concedi ſolet facultas abſolvendi ab omnibus caſibus Papæ reſervatis, etiam in dicta Bulla contentis, niſi expreſſa mentio facta fuerit de excommunicatione propter hæreſim incurſa, ut ex ſequenti decreto Alexandri VII. 23. Martii 1656. relato a Card. Albitio *de Inconſtantia in Fide, parte I. cap. XXV. num.* 28.

In Congregatione generali S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico, apud Sanctum Petrum coram Sanctiſſimo D. N. Alexandro VII. ac Eminentiſſimis &c.

Memoriali D. Franciſci de Cabrera audito &c. Sanctiſſimus D. N. Alexander VII. prædictus, inhærendo declarationibus, alias a Prædeceſſoribus ſuis factis, ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa id in poſterum ullo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis præ cæteris graviſſimum, ſpeciali nota dignum ſit, decrevit, facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus, non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi.

Jo. Lupus S. R. & Univerſalis Inquiſit. Not.

Regiſtr. fol. 52.

Hæc eadem reſtrictio militat pro ab ſolutione a caſibus in dicta Bulla contentis, licet conceſſa fuerit facultas abſolvendi ab omnibus caſibus Papæ reſervatis, ut clare eruitur ex §. *Non obſtantibus* præfatæ Bullæ, quam habes, ut dixi, in calce hujus Operis.

II. Ab hac excommunicatione quicumque hæreticus ſponte comparens, vel quoquo modo denunciatus abſolvi poteſt in utroque foro æque ab Epiſcopo vi *cap. XII. Ut officium*, *hoc tit. in VI.* ac ab Inquiſitore, licet hic adſit in diœceſi, ut, teſte Albitio *loc. cit.*

cit. num. 35. declaravit Cong. Univerſ. Inquiſit. *ſub die* 28. *Novembr.* 1595. & noviſſime hoc tanquam certum tenendum aſſerit Benedictus XIV. *de Synodo diœc. edit. an.* 1755. *lib. IX. cap. IV. num.* 3. & 4. ita, ut uterque poſſit hæreticum, poſtquam coram eo ſuos abjuraverit errores, remittere ad ſimplicem confeſſarium pro abſolutione in foro ſacramentali, quæ etiam prodeſt in foro externo.

Quod ſi hæreticus damnatus fuerit ab Epiſcopo, & Inquiſitore ſimul, juxta Clementinam I. *Multorum, hoc tit.* abſolvitur ab eo, (niſi uſus ſit contrarius) a quo confectus fuerit proceſſus, ut ex declaratione ejuſdem Congr. ſub die 8. Maii 1619. relata a dicto Albitio *loc. cit. num.* 39.

III. Ita autem, tam cognitio cauſarum ad hæreſim ſpectantium, quam facultas hæreticos, ut ſupra, abſolvendi, privative pertinet ad Inquiſitores hæreticæ pravitatis, ut nullus alius judex poſſit cognoſcere de cauſa hæreſis, vel differre executionem in reum, etiam poſtquam hic ab iiſdem traditus eſt Poteſtati ſeculari puniendus, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Papæ reſervatæ; qua ligantur & ipſi Epiſcopi diœceſani, & Inquiſitores, ſi laicos de eodem crimine ſecum quomodocumque cognoſcere aut judicare permiſerint, ut ex Conſtitutione Julii III. *Licet a diverſis* 18. *Martii* 1551.

Imo cum Pius IV. Conſtit. *Paſtoris æterni* 1. *Aprilis* 1562. dictis Inquiſitoribus ademerit facultatem inquirendi, & procedendi contra Regulares, de crimine hæreſis quomodolibet ſuſpectos, aut culpabiles, quando ab eorum Superioribus in cauſis hujuſmodi præventi fuerint, Paulus V. derogavit in hac parte prædictæ Conſtitutioni, ut ex ejus Conſtitut. *Romanus Pontifex* 1. *Septembr.* 1606. ibi.

Dudum ſiquidem fel. rec. Pius Papa IV. Prædeceſſor noſter ſua perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, ordinavit, & declaravit, quod ex tunc deinceps in omnibus chriſtiani Orbis partibus Inquiſitores hæreticæ pravitatis tam generales, quam in quibuſvis provinciis, civitatibus, oppidis, terris, & locis pro tempore deputati particulares, contra omnes quorumcunque Ordinum, etiam exemptorum, etiam Mendicantium profeſſores, & Religioſos, ac etiam alios quoſcumque quovis modo privilegiatos, & exemptos, de hæreſis crimine quomodolibet ſuſpectos, aut culpabiles, dummodo ab eorundem profeſſorum, & Religioſorum Superioribus, vel Prælatis in cauſis hujuſmodi præventi non fuiſſent juxta facultates Officii Inquiſitionis ipſius pravitatis inquirere, & procedere, ac culpabiles, & delinquentes repertos ſecundum canonicas ſanctiones caſtigare, atque punire poſſent, & valerent, ac alias prout in literis ipſius Pii Prædeceſſoris latius continetur.

§. 2. Cum autem rerum uſu compertum ſit, occaſione præventionum hujuſmodi nonnulla interdum impedimenta orta eſſe, quominus cauſæ hujuſmodi ea, qua decet, diligentia cognoſcantur, Nos de conſilio Venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, contra hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum illa de medio tollere volentes, motu proprio, hac noſtra etiam perpetuo valitura Conſtitutione omnia, & quæcunque privilegia, indulta, facultates, & conceſſiones Generalibus, Superioribus, & Prælatis quorumcunque Ordinum, ſive Mendicantium, ſive Clericorum regularium, cujuſvis Ordinis, & inſtituti, etiam in dicta Conſtitutione non expreſſorum, & quantumvis exemptorum, & quocunque nomine nuncupentur, per dictum Pium, ac quoſcumque Romanos Pontifices, Prædeceſſores noſtros, & Sedem Apoſtolicam conceſſa, approbata, & innovata, & quantumvis etiam longiſſimo tempore obſervata, cauſas ad dictum Officium quovis modo ſpectantes, cognoſcendi, & terminandi, ſeu in illis quoquo modo ſe intromittendi, quorum omnium, & ſingulorum tenores, etiam ſi de illis ſpecialis, & expreſſa mentio habenda eſſet, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo caſſamus, revocamus, & abolemus: ipſiſque Generalibus, Superioribus, & Prælatis, ut de cætero quovis quæſito colore, vel prætextu præventionis, vel conſuetudinis, & præſcriptionis immemorabilis, ſeu cognoſcendi, an delationes hujuſmodi calumnioſæ ſint, nec ne, in eiſdem cauſis, tam motis, quam movendis, quoquo modo ſe intromittere, ſeu immiſcere, denunciationes recipere, teſtes examinare, proceſſus conficere, cauſas ipſas cognoſcere, definire, vel terminare minime audeant, ſeu præſumant, ſimili auctoritate diſtrictius inhibemus.

§. 3. Volentes, & expreſſe mandantes, ut ipſi Religioſi poſſint, & debeant omnes, etiam Ordinum hujuſmodi profeſſores de hæreſi ſuſpectos, Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus libere denunciare, abſque eo quod Superiores prædicti perſonas denunciandas, & cauſas perquirere, vel quoquo modo id impedire, vel retardare audeant, ſeu præſumant.

§. 4. Inſuper omnes, & quaſcunque cauſas ad dictum Officium quomodolibet ſpectantes, & pertinentes coram Generalibus, Superioribus, & Prælatis hujuſmodi, in quibuſcunque locis exiſtentibus, ac contra quoſcunque Religioſos, ut præfertur, exemptos, mo-

tas, & pendentes, ad nos harum ſerie avocamus, eaſque omnes in ſtatu, & terminis, in quibus de præſenti reperiuntur, ipſius pravitatis Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum viciniòribus terminandas committimus.

§. 5. Præterea ipſis Generalibus, Superioribus, & Prælatis pari auctoritate præcipimus, atque mandamus, ut omnes proceſſus, & acta cauſarum hujuſmodi Inquiſitoribus, ſeu Ordinariis prædictis reſpective remittant, & conſignent; necnon profeſſores fratres, & Religioſos ſupradictos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos etiam in viſitatione eſſe noverint, abſque alia conſultatione cum propriis Superioribus facienda, eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus reſpective denuncient.

§. 6. Quod ſi Generales, aliique prædicti præſentibus literis non paruerint, eos omnes privationis quarumcunque dignitatum, ſeu prælaturarum, vel officiorum ſuorum Ordinum, ac vocis activæ, & paſſivæ, perpetuæque inhabilitatis ad eaſdem, necnon contra fautores hæreticorum, & impeditores Officii ſtatutas, & inflictas pœnas, aliaſque cenſuras eccleſiaſticas, etiam excommunicationis majoris, latæ ſententiæ, a qua non niſi a Nobis, vel a Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficium valeant obtinere, eo ipſo incurriſſe.

Hæc Conſtitutio innovata, & ampliata eſt ab Alexandro VII. ut ſequitur.

Feria V. die 8. Julii 1660.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico apud Sanctam Mariam Majorem coram Sanctiſſimo D. N. Alexandro divina providentia Papa VII. ac Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. S.R.E. Cardinalibus in univerſa Republica chriſtiana, contra hæreticam pravitatem Inquiſitoribus generalibus, a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Licet alias per Conſtitutionem fel. record. Pauli V. emanatam ſub die 1. Sept. 1606. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, fuerit diſtricte prohibitum Superioribus Regularium, ne quovis titulo, vel prætextu præventionis, aut conſuetudinis, & præſcriptionis, etiam immemorabilis, aut alio, in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantibus, ſe quoquo modo intromittere, aut immiſcere, denunciationes recipere, teſtes examinare, proceſſus conficere, cauſas cognoſcere, aut terminare audeant; imo ex ejuſdem Conſtitutionis diſpoſitione eiſdem fuerit graviter injunctum, ut ſuos ſubditos, ac Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel de hæreſi ſuſpectos noverint, abſque alia conſultatione cum propriis ſuæ Religionis Superioribus, vel alia quavis perſona facienda, ſine mora Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis vicinioribus denuncient.

§. 1. Nihilominus, animadvertens Sanctiſſimus D. N. Alexander VII. ab aliquibus Regularibus in dubium revocari prædictam denunciandi obligationem, adeo ut nedum ſuos ſubditos non denuncient, verum etiam fideles ad ipſos pro conſilio recurrentes, an debeant Sancto Officio denunciare, quæ audierunt, aut viderunt ad ipſum Sanctum Officium ſpectantia, ad id faciendum, ut deberent, non obligent, imo aliquando eoſdem perperam inſtruant, non teneri, nec ſub obligatione Conſtitutionum Apoſtolicarum comprehendi, & hanc opinionem erroneis aliquot Doctorum ſententiis confirmare tentantes, eoſdem in maximum Fidei diſcrimen ab onere denunciandi retrahere conentur.

§. 2. Volens proinde Sanctitas ſua abuſum hujuſmodi ex ſui paſtoralis officii debito coercere, poſt maturam facti diſcuſſionem, auditis votis Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum Dominorum Cardinalium, adverſus hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum, innovat Conſtitutionem prædictam, a fel. record. Paulo V. emanatam, & quatenus opus ſit, eam declarans, hoc præſenti decreto diſtricte præcipit, & mandat omnibus, & ſingulis Regularium Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, Rectoribus, Præpoſitis, aliiſque ejuſmodi quocunque nomine nuncupatis Superioribus cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, ſive Mendicantium, ſive non Mendicantium, nec non Congregationis, & Societatis Clericorum Regularium quorumcunque, etiam Societatis Jeſu, aliorumque quomodocunque exemptorum, vel non exemptorum, etiamſi eſſent ſpecialiter, & non nominatim exprimendi, ut omnino dictæ Conſtitutioni in omnibus pareant, & omnes,

& quoſ-

& quoſcunque Religioſos, tam ſibi ipſis ſubditos, quam non ſubditos, cujuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, hæreticos, vel de hæreſi quomodocunque, etiam leviter, ſuſpectos deferant, & judicialiter denuncient Inquiſitoribus, vel locorum Ordinariis, & nullatenus in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantibus audeant ſe intromittere, neque ſuos ſubditos, ad Sanctum Officium recurrentes, vel recurrere, aut accedere volentes, moleſtare, vexare, vel alio quovis modo, ſive directe, ſive indirecte, avertere, retrahere, diſſuadere; imo prædictos ſuos ſubditos monere debeant, ut ipſi quoque eidem decreto omnino pareant, & alios chriſtifideles, etiam Confratres ſuos, ad parendum pariter hortentur, & ſuadeant, rejectis penitus hujuſmodi opinionibus, atque interpretationibus, quas Sanctitas ſua, cum voto dictorum Eminentiſſimorum DD. Cardinalium, tanquam pernicioſas, temerarias, & non conſiſtentes, & a mente Sanctitatis ſuæ prorſus alienas, reprobavit, & reprobat.

§. 3. Et quia quandoque etiam eorum ſubditi deficiunt in eo, quod ipſis implendum incumbit cum Religioſis ejuſdem, alteriuſve Ordinis, aliiſve quibuſcumque perſonis de Fide ſuſpectis, cæteriſque petentibus conſilium in materiis ad Sanctum Officium ſpectantibus, ita, ut nedum ipſimet denunciationes differant, vel ab illis prorſus abſtineant, verum etiam multoties ab eiſdem alios a ſe conſilium petentes retrahant malis artibus, vel mendicatis Doctorum opinionibus, vel ſub fraternæ correctionis factæ, vel faciendæ, aliove prætextu.

§. 4. Propterea idem Sanctiſſimus declaravit, præfatos ſubditos abſque ulla participatione, etiamſi nulla petita venia a Superioribus, etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit, omnino teneri, & obligatos eſſe accedere ad denunciandum Ordinariis, vel Inquiſitoribus locorum quoſcunque, etiam Confratres, ac Superiores, etiam primarios ſuos ejuſdem Ordinis, & Religionis, quos noverint eſſe de Fide quomodolibet, etiam leviter, ſuſpectos: ac propterea eoſdem debere omnes, & quoſcunque etiam alios a ſe conſilium, ut ſupra, petentes, monere, & obligare ad denunciandum, nec poſſe illos a denunciando ſub dictæ fraternæ correctionis, vel alio quovis prætextu retrahere, aut retardare, & præfatos omnes tam Superiores, quam ſubditos contrafacientes Sanctitas ſua voluit, & declaravit, ſubjacere omnibus cenſuris, in dicta Conſtitutione Pauli V. expreſſis, nec non privationis quarumcunque dignitatum, ſeu prælaturarum, ſeu officiorum ſuorum Ordinum, ac vocis activæ, & paſſivæ, perpetuæque inhabilitatis ad eadem ipſo facto, & abſque alia declaratione incurrendis, aliiſque Sanctitatis ſuæ, ac Succeſſorum arbitrio infligendis pœnis, quarum relaxationem, ſuſpenſionem, abſolutionem, vel diſpenſationem Sanctitas ſua ſibi ipſi, & Succeſſoribus ſuis Romanis Pontificibus tantum expreſſe reſervavit.

§. 5. Et ne præmiſſorum prætendi poſſit ignorantia, idem Sanctiſſimus mandavit, ſub eiſdem pœnis, ipſo pariter facto incurrendis, ut ſupra reſervatis, ut Superiores omnes præfati in quocunque loco, conventu, vel collegio ſui Ordinis, decretum hoc ſemel ſaltem ſingulis annis Kalendis Martii in publica menſa, vel alias in capitulo ad hoc specialiter convocato, legi curent una cum aliis decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad Sanctum Officium Inquiſitionis adversus hæreticam pravitatem pertinentibus, quotannis legi ſolitis juxta decretum fel. recor. Urbani VIII. & insuper iidem Superiores teneantur curare, & efficere, ut hujus decreti exempla aliquo in loco apud eos publico affigantur, & affixa conſerventur, itaut ab iiſdem ſubditis Religioſis omnibus videri, ac legi commode queant: deque hujusmodi lectione, & commonitione publico documento ab iiſdem Superioribus conventus, vel domus ſubſcripto, unaque ab aliis duobus Religioſis ejusdem domus, vel conventus ſtatim certiorem facere Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis in Urbe, vel locorum Inquiſitores, ubi ſunt.

Ad hæc facit etiam decretum S. Pii V. relatum a Quaranta *Summa Bullarii*, *verb. Hæreticus*, per hæc verba.

Regulares recurrentes ad Sanctum Officium, ut in eo teſtimonium perhibeant, non graventur a ſuis Superioribus.

Die 17. Auguſti 1567.

Sanctiſſimus D. N. Pius Papa V. in generali Congregatione Sancti Officii, conſulens libertati ipſius Sancti Officii, & indemnitati recurrentium ad illud, vel in eo teſtimonium perhi-

perhibentium, ſtatuit, & decrevit, ut Regulares quorumvis,etiam Mendicantium Ordinum perſonæ, quæ pro tempore ad officium Sanctæ Inquiſitionis pro quocunque Fidei negocio recurrent, ſeu confugerint, vel in eo teſtimonium perhibuerint veritatis, aut alia quomodolibet depoſuerint, nequaquam a ſuis Superioribus per quinquennium continuum a die recurſus, ſeu depoſitionis hujuſmodi moleſtari, vel ex quacunque cauſa, vel exceſſibus prætenſis perſonarum iſtarum, & debitis propterea pœnis, ſeu pœnitentiis eiſdem imponendis, niſi ipſi Illuſtriſſimi Cardinales Inquiſitores generales certiores facti fuerint, vel eis aliter clare notificatum, & ab ipſis Cardinalibus deſuper reſponſum fuerit.

Ita habetur inter decreta Sancti Officii, in fine judiciar. Inquiſit. Romæ Impres. anno 1570. fol. 476.

An autem hujuſmodi decretum adhuc ſit in viridi obſervantia, aliquid certi affirmare non audeo: crederem tamen Eminentiſſimos Inquiſitores, juxta facti, & ſuſpicionis futuri gravaminis circumſtantias in caſibus particularibus illud in praxim reducturos, monendo eoſdem Superiores, ne ſine eorum ſcientia in præfatos Regulares procedant.

IV. Excommunicatio, ſub qua in iiſdem reſpective Decretalibus prohibetur Catholicis civilis ſocietas, ſeu communicatio cum hæreticis extra cauſam, aut favorem hæreſis, quamvis indiſtincte inflicta legatur, ita, ut intelligi poſſit de majori, potiſſimum cum de minori in nulla alia Decretali,quam legerim, aperte mentio fiat, præterquam in quinque, I. videlicet Innocentii IV. relata in *cap. III. Statuimus, de Sent. excommunic. in VI.* II. Innocen. III. relata in *cap. XXXIX. de Elect.* III. Bonifacii VIII. relata in *cap. III. Statuimus, de Sent. excommunic. in VI.* IV. Gregorii IX. relata in *cap. X. Si celebrat, de Cleric. excommun. miniſtran.* V. ejuſdem Gregorii relata in *cap. XLIX. Si quam, de Sent. excommunic.* ex communi tamen Theologorum, & Canoniſtarum ſententia intelligenda eſt de minori dumtaxat, dummodo communicatio non ſit in crimine hæreſis.

An autem hæc incurratur,communicando nedum cum hæreticis, ſed etiam cum quibuſvis aliis excommunicatis excommunicatione majori, ſi non fuerint nominatim excommunicati, ut vitandi, ſpecialis inſtituetur ſermo infra in notis ad *cap. VIII. Nulli, de Sent. excommunic.* ubi agetur de Extravaganti *Ad evitanda, ſeu Articulo VII. ex Concordatis cum natione Germanica*, initis a Martino V. in Concilio Conſtanſienſi, quod inchoatum fuit a Joanne XXIII. *anno* 1414. & ſub dicto Martino finem habuit *anno* 1418.

Unum tamen adverto ex declaratione laudati Martini, Conſtitutionem *Inter cunctas, editam ſub die* 22. *Februarii* dicti anni in præfato Concilio, quod licet hæretici non ſint nominatim excommunicati, eccleſiaſticæ nihilominus ſepulturæ, eiſdem jam interdictæ in *cap. VIII. Sicut ait, hoc tit.* dari nequeunt ut ex §. VIII. ejuſdem Conſtit. ibi.

Etſi tales hæretici publici, ac manifeſti, licet nondum per Eccleſiam declarati, in hoc tam gravi crimine deceſſerint, eccleſiaſtica careant ſepultura, nec oblationes fiant, aut recipiantur pro eiſdem: bona tamen ipſorum a tempore commiſſi criminis ſecundum canonicas ſanctiones confiſcata, non occupentur per illos, ad quos alias pertinerent, donec per hujuſmodi Judices eccleſiaſticos ſuper hoc poteſtatem habentes, ſententia declaratoria ſuper ipſo hæreſis crimine fuerit promulgata.

Quam declarationem expreſſe confirmavit Urbanus VIII. in approbatione decreti Univerſalis Inquiſitionis emanati *die* 6. *Novembr.* 1641. occaſione ſepulturæ datæ in Eccleſia Catholicorum civitatis Duſeldorpii cadaveri ſororis, uxoris Ducis Neoburgici, hæreticæ calviniſtæ, quod inter alia tunc emanata his verbis extenſum refert Card. Albitius *de Inconſtan. in fide parte I. cap. XVIII. num.* 28.

Hæreticos notorios, quantumvis non denunciatos nominatim excommunicatos, non poſſe ſepeliri in Eccleſia catholica.

= Subdit vero idem Albitius circa horum ſepulturam in Eccleſia catholica = Cæterum ſi abſque ſcandalo a catholicis reſiſti non poſſit, hujuſmodi conſuetudo eſt toleranda per conniventiam, ut fuit reſolutum in ſuprema ab Univerſali Inquiſitione *ſub die* 23. *Julii* 1609.

V. Sententiæ in favorem quorumcumque reorum inquiſitorum latæ, ex motu proprio S. Pii V. *Inter multiplices, publicato die* 30. *Decembris* 1567. nunquam tranſeunt in rem judicatam,ita,ut denuo ſemper examinari, & reaſſumi poſſint.

Si quis autem impediret Inquiſitores in eorum inquiſitionis negocio, & conſilium, auxilium, aut favorem ad id dederit, ex cit. Conſtit. Julii III. incurrit ipſo facto excommunicationem,Papæ reſervatam; ſicut & ex Conſtitut. S. Pii V. *Si de protegendis* 2. *Maii* 1569. cum additione aliarum pœnarum; quarum inſuper abſolutio, & reſpective remiſſio, diſpenſatio, & rehabilitatio, etiam a Papa conceſſa, declaratur nulla, niſi fuerit conceſſa ſemeſtri poſt aſſumptionem ad Pontificatum, precibus verificatis apud ſupremum Romanæ Inquiſitionis officium ex certa Papæ ſcientia, & propria ipſius manu ſignata.

Has pœnas *Theſaurus de pœn. verb. Inquiſitores* ſentit cum Bonacina, locum habere, etiam ſi Inquiſitores non procedant in cauſa Fidei, ſeu hæreſis, ſed in

in alia qualibet ad eorum juriſdictionem pertinente.

VI. In Decretali S. Gregorii relata in *cap. IV. Fraternitatis*, *hoc tit.* ſtatuitur, ut damnato Auctore, intelligantur damnata ejus ſcripta, & libri, nulla facta diſtinctione de ſtatu, ſeu qualitate Auctoris, & librorum; nullaque adjecta pœna in eos retinentem, vel legentem.

Sed hodie ex cap. I. Bullæ in die cœnæ Domini legi ſolitæ, cujus textum habes in calce hujus Operis, ſi Auctor eſt hæreticus, & liber continet hæreſim, vel tractat de Religione (intellige ex profeſſo, & non obiter) tam eum ſcienter retinens, quam legens, aut defendens, & imprimens, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam.

Si vero non continet hæreſim, nec tractat de Religione, & Auctor eſt hæreticus, incurrit excommunicationem Indicis, quæ tamen non eſt reſervata: & ſi Auctor non eſt hæreticus, nec continet hæreſim, nec tractat de Religione, incurrit ſolum peccatum, etiamſi Auctor ſit infidelis, ut ex regula II, & IX. dicti Indicis, quas leges parte II.

Excipe librum Thalmud, quem jamdum damnarunt, retinerique prohibuerunt Gregorius IX. Innocentius, Clemens, & Honorius IV. Joannes XXII. Paulus IV. & Gregorius XIII. poſtremo Clem. VIII. Conſtit. *Cum hæbreorum*, 28. *Febr.* 1593. *§. VI. & VII.* in quibus §§. hæc circa eundem librum leguntur.

Præcipientes, tam ipſis judæis, quam quibuſcumque Typographis, Bibliopolis, ſeu mercatoribus, & aliis quibuſcunque chriſtifidelibus, etiam cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtentibus, ſub pœnis amiſſionis librorum, & publicationis omnium bonorum, Fiſco ejus Principis, in cujus ditione libri reperti fuerint, applicandorum, ac aliis etiam gravioribus, & corporis afflictviis, arbitrio Diœceſani, ac etiam Inquiſitoris, ſi inibi fuerit, ſtatuendis, ac moderandis, necnon quoad chriſtianos etiam excommunicationis majoris latæ ſententiæ per unumquemque contrafacientem eo ipſo incurrendæ, ne hujuſmodi libros, & alia ſcripta ſuperius prohibita, ut præfertur, retinere, habere, legere, edere, typis excudere, ſeu imprimere, deſcribere, vel exemplare, advehere, emere, vendere, donare, commutare, aut alias quomodolibet diſtrahere, vel alienare.

Neve quiſquam, etiam ſub prædictis, & aliis pœnis contra fautores apoſtatarum a Fide, & hæreticorum a ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis inflictis, ipſis hebræis, pro habendis, ſcribendis, ſeu imprimendis hujuſmodi libris, vel undecunque afferendis, ſeu tranſuehendis, aut pro eorundem legendorum licentia de cætero impetranda, opem, conſilium, auxilium, vel favorem præſtare, aut impendere quoquo modo audeat.

Excommunicatio hic inflicta non eſt reſervata; ſed quis delinqueret contra diſpoſita in hoc ſecundo §. incurreret excommunicationem latam in *cap. I. Bullæ cænæ* (quæ eſt reſervata) tamquam hæreticorum fautor, prout talis hic declaratur.

VII. In Decretali Innocentii III. relata in *capit. XIII. Excommunicamus*, *hoc tit.* §. *Adjicimus* præcipitur, eos, qui ſciunt, aliquem eſſe hæreticum, & occulta conventicula celebrare, compellendos eſſe medio juramento ad eundem Epiſcopo revelandum, nulla tamen adjecta pœna in non revelantes.

Verum ex Conſtitutionibus Gregorii IX. *Excommunicamus*, Innocentii IV. *Noverit* 15. *Junii* 1254. (in qua mentio fit de dicta Gregorii Conſtit.) & Nicolai III. *Noverit* 5. *Martii* 1280. hæc revelatio præcipitur ſub pœna excommunicationis: in quibus horum poſteriorum Pontificum Conſtitutionibus hujuſmodi præceptum iiſdem verbis extenſum legitur, ibi.

Item, ſiquis hæreticos ſciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, ſeu a communi converſatione fidelium vita, & moribus diſſidentes, eos ſtudeat indicare confeſſori ſuo, vel alii, per quem credat ad Prælati ſui, & Inquiſitorum hæreticæ pravitatis notitiam pervenire, alioquin excommunicationis ſententia percellatur.

Cum autem excommunicatio hic inflicta, ſit ferendæ ſententiæ, ut legenti patet, nec ulli reſervata, hodie ex Edictis Inquiſitorum hæreticæ pravitatis, eſt latæ ſententiæ, & iiſdem reſervata, ſi intra menſem a die ſcientiæ delicti, juxta Edictum Univerſalis Romanæ Inquiſitionis, vel intra tempus præſcriptum in Edictis tam cæterorum particularium Inquiſitorum, quam Epiſcoporum, qui eis reſpective denunciandos non revelaverit; etiamſi hi denunciandi ſint leviter dumtaxat ſuſpecti de hæreſi, ex declaratione Alexandri VII. Conſtitut. *Licet alias* 8. *Junii* 1660.

Omittentes intra id reſpective tempus denunciationem, in Urbe, & ejus diſtrictu, incurrunt excommunicationem, quæ reſervata eſt S. I. Extra Urbem vero, ejuſque diſtrictum, nonniſi ab Epiſcopo, vel peculiare Inquiſitore, ſi tamen eam ſibi, & peccatum reſervaverint; alias poſt denunciationem factam abſolvi poterunt a quolibet confeſſario, quemadmodum teſtatur, ſibi reſponſum fuiſſe a P. Commiſſario Univerſalis Inquiſitionis Romanæ Nicolaus Terzago, Epiſcopus Narnienſis, in *Inſtructione ad confeſſarios ſuæ Diœceſis*, §. *De peccatis contra Fidem*. Omittens vero denunciare confeſſarium de ſolicitatione intra

intra dictum menſem, etiamſi poſtea denunciaſſet, olim non poterat abſolvi, niſi a dicta Inquiſit. Rom. hodie tamen ex decretis ejuſdem an. 1735. & 1758. abſolvi poteſt a quolibet confeſſario.

Nota I. Non ſatisfieri denunciationis oneri, ſi fiat per epiſtolam abſque nomine, & agnomine denunciantis, aut aliis incertis modis, ut in cit. Edicto generalis Inquiſitionis.

Nota II. Denunciationem faciendam eſſe, etiam non præmiſſa correctione fraterna, ex Conſtitut. Alexandr. VII. *Licet alias* 8. *Junii* 1660.

Nota III. Faciendam item eſſe, quamvis denuncians hæreſim, vel illius ſuſpicionem probare nequeat, vel hæc occulta ſit, ut ex contrario ſenſu propoſitionis V. inter proſcriptas ab eodem Alexandro 24. Sept. 1665. mox tranſcribenda.

Nota IV. Item, quamvis delictum denunciandum quis ſciat ſub ſecreto naturali, etiam jurato, ut præter alios DD. laudatus Terzago *loc. cit.*

Nota V. Item, ſi habeat complices delicti, licet ipſe eſſet principalis.

Nota VI. Cum eodem Terzago *loc. cit.* & Franciſco Maria Campioni in *Inſtructione pro ſe præparantibus ad audiendas confeſſiones par.* 1. *cap.* 29. *numero* 4. & 5. teneri ad denunciationem audientes aliquem docere, aſſerere, defendere conjunctim, vel diviſim propoſitiones a Summis Pontificibus proſcriptas, tanquam hæreticas, erroneas, & de hæreſi ſuſpectas.

In quarum claſſe ſunt propoſitiones LXXIX. Michaelis Baji, a S. Pio V. proſcriptæ an. 1567. V. Cornelii Janſenii, Epiſcopi Jprenſis, proſcriptæ ab Jnnocen. X. an. 1644. LXVIII. Michaelis Molinos Presbyteri Hiſpani, proſcriptæ ab Jnnocen. XI. an. 1687. II. proſcriptæ ab Alex. VIII. 24. Auguſt. 1690. & aliæ XXXI. ab eodem proſcriptæ 7. Decembr. 1690. XXIII. Archiepiſcopi Cameracenſis, proſcriptæ ab Jnnoc. XII. 12. Mart. 1699. ac tandem CI. Paſchalis Queſnelli Presbyteri Galli, proſcriptæ a Clemen. XI. 6. idus Septembr. 1713:

Nota VII. Non eſſe denunciandos docentes, aſſerentes, vel defendentes propoſitiones in materia morum dumtaxat proſcriptas: uti ſunt Propoſitiones XLV. proſcriptæ tanquam ſcandaloſæ ab Alex. VII. 24. Sept. 1665. Jtem LXV. proſcriptæ pariter tanquam ſcandaloſæ, & in praxi pernicioſæ ab Jnnoc XI. 2. Mart. 1679. cum neque hæretici, neque de hæreſi ſuſpecti dici poſſint, prout cum Campioni animadvertit idem Terzago *loc. cit.* incurrerent tamen ipſo facto excommunicationem Papæ reſervatam. Inſuper eas, aut illarum aliquam ad praxim deducentes, lethaliter peccarent contra præceptum ſanctæ obedientiæ, ut videre eſt in eorum reſpective decretis: niſi excuſaret parvitas materiæ; uti eſſet, ſi quis deduceret ad praxim Propoſitionem octavam ab Jnnoc. XI, proſcriptam; comedendo ſcilicet, & bibendo uſque ad ſatietatem ab ſolam voluptatem.

Nota VIII. Ab Alex. VII. ſub die 24. Sept. 1665. proſcriptam fuiſſe hanc Propoſitionem, quæ eſt la V. in ordine.

= Quamvis evidenter tibi conſtet, Petrum eſſe hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis =.

Ad conventicula quod ſpectat, de quibus in Conſtit. Nicolai III. mox tranſcripta §. *Verum ex Conſtitutionibus*, repetam hic jam a me allata in Additionibus ad *Theſaurum de pæn. eccleſiaſt. cap. I. verbo Conventicula* contra ineuntes hæc conventicula, cætus, ſeu ſocietates illicitas ad libidines, falſas Religiones, & factiones.

„ Hi itaque *lege cæſarea puniuntur variis pœnis, ut vis publicæ, proſcriptionis, domus, aliiſque arbitrariis tit. ff. de Colleg. & cod. L.* 15. *C. de Epiſcop. & Cler. ac inſuper privatione cujuſcumque ſucceſſionis ad hæreditates, lege eccleſiaſtica prohibentur cap. Cum ex injuncto* 12. *de Hæret. & ſi ſunt in præjudicium, ſpretum, aut contra Religionem, ea ineuntes denunciandi ſunt Sac. Inquiſitioni, ut ex ejuſdem Edicto* 6. *Novemb.* 1754. noviſſime a Clem. XII. Conſtit. *In eminenti* 4. *Kal. Maii* 1738. confirmata a Bened. XIV. Conſtitut. *Providas* 18. *Maii* 1751. *Prohibita ſunt conventiuncula, ſocietates, cætus, conventus, collectiones, ſive aggregationes, vel aliter nuncupatæ*, vulgo de Liberi Muratori, ſeu de Francs Mangons, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Papæ reſervatæ, ab adeuntibus, vel præſumentibus = *Hujuſmodi ſocietates inire, vel propagare, aut confovere, receptare, occultare, iiſque adſcribi, aggregari, aut intereſſe* = Qui inſuper puniendi ſunt tam ab Epiſcopis, & Prælatis ſuperioribus, quam ab hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, tanquam de hæreſi vehementer ſuſpecti: in his autem conventiculis, ſeu ſocietatibus = *cujuſcumque Religionis* (ut narrat Clemens) *& ſectæ homines, affectata quadam contenti honeſtatis naturalis ſpecie, arcto, æqueac impervio fœdere, ſecundum leges, & ſtatuta ſibi condita invicem conſociantur, quæque ſimul clam operantur, tum diſtricto jurejurando ad ſacra Biblia interpoſito, tum gravium pœnarum exageratione, inviolabili ſilentio obtegere adſtringuntur* =.

IX. In *cap. IX. Ad abolendam, hoc tit.* Clerico in hæreſim lapſo infligitur pœna privationis beneficii. Sed notandum, quod ex decreto Congr. Univerſ. Inquiſitionis emanato 18. Jul. 1558. & relat. a Ludovico de Ameno *de Delict. & pæn. tom.* 3. *tit.* 2. §. 7. *num.* 53. „ quantum ad titulum privantur ſtatim a commiſſo crimine abſque ulla declaratione judicis: quantum ad poſſeſſionem vero requiritur declaratio de crimine hæreſis patrato; quia cum in *cap. Ad abolendam* 9. *de Hæret. dicatur* = Si Clericus eſt, totius eccleſiaſtici Ordinis prerogativa nudetur; & ſic omni beneficio, & officio ſpoliatus eccleſiaſtico, ſecularis relinquatur arbitrio poteſtatis animadverſione debita puniendus, Iy nudetur, & puniendus ſunt verba futuri temporis, ideoque indicant, & requirunt factum judicis ".

X. In *capit. XX. Statuto* §. *Et ut eorundem, hoc tit. in VI.* decernitur = ut pro majori ſecuritate teſtium accuſatorum in Sancto Officio, Inquiſitores, & Epiſcopi illud exercentes, quando communicant proceſſus Sancti Officii Conſultoribus ſuis, poſſint illis injungere ſecretum ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda = Quod ampliatum eſt a Clemente XI. cum ex ipſius decreto ſub die 24. Aprilis 1710. incurrant excommunicationem, Papæ reſervatam, etiam procurantes, ut dicti Inquiſitores, & miniſtri ſecreta revelent circa cauſas, & materias, quæ agitantur in tribunali ejuſdem S. Officii.

XI. In *cap. Accuſatus*, §. *Sane, hoc eod. tit.* in

in VI. Ut Inquiſitores hæreticæ pravitatis procedere poſſent circa ſortilegia, requirebatur, ut hæc ſaperent hæreſim manifeſtam, ſed hodie = vigore Conſtitutionum Apoſtolicarum, nempe Innocentii VIII. Alexandri VI. Leonis X. Adriani VI. & Sixti V. etiam de ſimplicibus ſuperſtitionibus cognoſcunt = ita Albitius *de Inconſtan. in fide par. I. cap. XXXII. n.* 101.

XII. Placet hic, etiam tranſcribere jam a me addita in Acceſſionibus ad *cit. Theſaurum*, *cap. I. verbo Hæreſis*, ad hæreſim externam ſpectantia.

Ad hanc ergo ſpectat nedum externa tantum Fidei negatio ad evitanda dira ſupplicia, & mortem, ſed etiam ſimulatio falſæ Religionis verbis, aut factis, ut cum communi optime demoſtrat Paulus Gabriel Antoine, Societat. Jeſu, *in tractat. de Virtutibus theolog. cap.* 3. & Philippus de Carboneano, Ord. Minor. Regul. Obſervantiæ, a quo in fine *cit. cap.* enumerantur capita, quibus, vel facto, vel implicite catholica Fides violari videtur; quæque hic tranſcribuntur.

„ Primo itaque Fidem facto ſuo negare dicitur, „ qui ea faciat, quæ ad falſi numinis, hæreticique „ hominis obſequium, & cultum referantur; is enim „ facto ſuo falſam Religionem profitetur, atque hanc „ ob rem ſupremæ Inquiſit. decr. an. 1626. & an. 1669. „ definitum eſt, nullo modo licere chriſtianis, nec „ ulla cauſa, aut motivo poſſe permitti, aut tolerari, ut operam ſuam navent, ædificandis, inſtaurandis, verrendiſque templis, falſis numinibus, „ vel auctoribus falſarum ſectarum dicatis, aut eorundem purgandis parietibus, & pavimentis, „ mundandis altaribus, aperiendis, claudendiſque „ foribus. Atque hinc ſequitur, rei de ſe malæ operam dare, ac facto negare Fidem, qui idola, quæ „ infideles colunt, conſtruant, vel falſi numinis imagines pingant; quippe falſis numinibus famulatum „ præbent, iiſque, ſi non per ſe, per alios ſaltem, „ obſequium, cultumque exhibent.

„ Secundo, facto Fidem negat, qui ea faciat, „ quæ ritum falſum, ſacrilegumque cultum comprobent, ratumque habeat: id enim eſt Fidem „ orthodoxam, quæ hæc damnat, contemnere, falſamque Religionem opere profiteri. Ratum vero „ habent ritum, falſumque cultum, qui in Schiſmaticorum, hæreticorum, infideliumque templis, „ organa, vel alia inſtrumenta pulſent, metros canant, aut concinendos componant, vel artem muſicam alio modo exerceant: vide Conſtit. Benedicto XIV. *Omnium ſolicitudinum*.

„ Tertio, qui facto aliquo orthodoxam Religionem in odium Fidei contemnat; ut qui, imperante infideli Principe, in catholicæ Fidei contemptum ſacros ritus ſpernat, carnes, quo prohibentur tempore, comedat, immolatis utatur, „ chriſtianorum templa evertat, ex equo deſcendat, „ dum ante fores tranſit templi idolorum, ex decreto ſuprem. Inquiſit. 1674. & Fidei profeſſionem „ omittit, quam, vigente illo Principis præcepto, „ quod vim interrogationis habet, palam facere debet, & Fidem ipſam exteriori contemptu negat.

„ Quarto, qui veſtem induat, quæ ex inſtituto „ hominum, uſu recepto, & approbato, falſæ ſectæ „ profeſſorem, ſive falſæ Religionis miniſtrum deſignet, ut lineam veſtem talarem, quæ Mahumettanis Sacerdotibus eſt propria, vel faſciam „ quandam, qua apud Indos idolorum Sacerdotes „ utuntur: is enim hoc modo falſæ ſectæ profeſſorem „ ſe ſe oſtendit, ac virtuali ter ſaltem, Fidem negat, „ decret. ſuprem. Inq. 8. Julii 1630.

„ Quinto, qui nomina turcica, quorum nec memores eſſe deberent, per labia ſua aſſumunt: abominanda infidelium templa, quæ moſcheas vocant, „ frequentant, eccleſiaſticorum jejuniorum dies carnium eſu profanant, & hæc eo fine, ut mahumetani credantur, opera faciunt, quæ mendacium in „ re graviſſima continent, & virtualem Fidei negationem, maxima cum Dei injuria, proximique ſcandalo includunt: quemadmodum legitur „ in Conſtit. *Inter omnigenas, tom. I. Bull. pag.* 32. „ in qua SS. D. N. Bened. XIV. abuſus damnat nonnullos, Fidei puritati contrarios, qui in Regno „ Serviæ, finitimiſque regionibus in chriſtianam „ Religionem irrepſerunt; atque decernit, eos = „ qui obſtinate in hujuſmodi via impiorum pergere „ velint, incapaces eſſe Sacramentorum in vita, etſi „ impœnitentes deceſſerint, ſuffragiorum poſt mortem, ad quæ nullus Eccleſiæ miniſter illos admittere præſumat, alioquin a proprio Epiſcopo canonicis pœnis plectendus erit ".

His iiſdem pœnis contentis in Can. 3. Concilii Albaniæ, celebr. an. 1730. ſub Clem. XII. dictus Bened. Conſtitut. *Quod Provinciale* 1. *Auguſti* 1754. multandos præcipit chriſtifideles Provinciæ Albaniæ ſub Turcarum ditione verſantes, qui turcicis, ſeu mahumetanis nominibus, quæ nunquam ſibi impoſita fuerant, ob quamcumque vel tributorum exemptionem, & immunitatem, vel liberi commercii commodum, vel evitandarum pænarum cauſam ſe nuncupari = patiuntur.

„ Sexto, qui ritus uſurpent falſæ Religionis „ proteſtativos, hujuſmodi uſu errores contra chriſtianam Fidem, quos indicant, ſeſe approbare „ demonſtrant, ac falſæ ſectæ profeſſores exterius „ manifeſtantur: vid. cit. Conſt. *Inter omnigenas* ".

Nota, ſi ritus indifferentes occurrant, tutius eſt, ut Catholici, quoad fieri poſſit, ab illis abſtineant; ne cultu peregrino, & Eccleſiæ catholicæ ignoto, verum Deum venerentur. Nunquam vero licet = Gentilium ritus adoptare, eoſque in chriſtianos uſus convertere, inconſulta Apoſtolica Sede = ut decernitur in antea laudata Conſt. *Omnium ſolicitudinum*.

Implicite contra orthodoxæ Fidei confeſſionem peccat, qui cum debitus Deo honor id poſtulet, libere orthodoxam Fidem non profitetur, ſed tacet, atque ſilentio ſuo alios in ſuſpicionem ducit, ſe vel Fidem negare, vel eam profiteri erubeſcere; in Deum enim injurioſus eſt, qui veritatem ab ipſo revelatam libere confiteri erubeſcit.

Primo itaque peccat, qui interrogatus a publica poteſtate de ſua Religione taceat. 1. Si interrogatio ſit in odium Religionis: ſi enim ob politicas ſtatus rationes fieret, ut pecunia v. g. a Catholicis extorqueretur, debitus Deo honor ex confeſſionis ſilentio non ſubtraheretur. 2. Si ſilentium, attentis circumſtantiis, non appareat omnibus implicita orthodoxæ Fidei confeſſio.

Secundo peccat etiam, qui interrogatus a privata perſona, Fidem palam non fateatur in iis circumſtantiis, in quibus, confeſſionis omiſſione Deus injuria afficeretur, & proximus pateretur ſcandalum; (hæc enim duo ſemper vitare tenemur) ut ſi interrogatus,

§. I. Quoniam autem a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris quibuſdam in locis proviſum fuit, ut impium, ac nefandum ſcelus, quod non ſolum inter chriſtifideles non eſſe, ſed nec etiam nominari debet, procul ab iis arceatur, videlicet, ut aliquis Sacerdos ad ſacras audiendas Confeſſiones deputatus, ſacroſancto Pœnitentiæ Sacramento ſolicitando pœnitentes ad turpia abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aſpidem porrigat, ex cæleſti medico infernalis veneficus, ex patre ſpirituali proditor execrabilis animarum reddatur; idcirco nos ea, quæ his perniciosiſſimis diaboli inſidiis arcendis certis locis ſalubriter conſtituta ſunt, ut nullibi deſiderentur, quantum ex alto conceditur, providendum duximus.

§. II. Alias ſiquidem a fel. record. Pio Papa IV. Prædeceſſore noſtro emanarunt literæ tenoris ſubſequentis, videlicet. Pius Papa IV. Venerabili fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi in Regnis Hiſpaniarum, hæreticæ pravitatis Inquiſitori generali.

Cum, ſicut nuper, non ſine animi noſtri moleſtia accepimus, diverſi Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarum, atque etiam in eorum civitatibus, & diœceſibus curam animarum habentes, ſive eam pro aliis exercentes, aut alias audiendis confeſſionibus pœnitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem, ut Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi confeſſiones abutantur, nec illi, & qui id inſtituit, Domino Deo, & Salvatori noſtro Jeſu Chriſto injuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audiunt confeſſiones, alliciendo, & provocando, ſeu allicere, & provocare tentando, & procurando, ac loco eorum per Sacramentum hujuſmodi Creatori noſtro reconciliationis, graviori peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in divinæ majeſtatis offenſam, & animarum perniciem, & chriſtifidelium ſcandalum non modicum.

§. III. Nos in animum inducere nequeuntes, quod qui de Fide catholica recte ſentiunt, Sacramentis in Eccleſia Dei inſtitutis abutantur, aut illis injuriam faciant, fraternitati tuæ, de cujus eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præſentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel per alium, ſeu alios a te deputandum, ſeu deputandos contra omnes, & ſingulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum civitatum, & diœceſum de præmiſſis quomodolibet diffamatos, tam ſeculares, quam quorumvis, etiam exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectorum, Ordinum Regulares, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præminentiæ exiſtant, tam ſuper præmiſſis, quam ſuper Fide catholica, & quid de ea ſentiant, diligenter inquiras, & juxta facultatum tibi contra hæreticos, aut de hæreſi quovis modo ſuſpectos, a Sede Apoſtolica conceſſarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos juxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout juris fuerit, punias; eos etiam, ſi, & prout juris fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, ſecularis judicis arbitrio puniendos tradendo.

§. IV. Non obſtantibus Conſtitutionibus &c. Quibus omnibus eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ die 17. Apr. 1561. Pontificatus noſtri Anno II.

§. V. Igitur, ut literæ prædictæ perpetuis futuris temporibus, & ubique locorum inviolabiliter obſerventur, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtra, ac de conſilio Venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum, præinſertas literas hujuſmodi, ac omnia, & ſingula in eis contenta, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, illaſque non ſolum in prædictis Hiſpaniarum Regnis, ſed in quibuſvis chriſtiani orbis partibus firmiter, & inviolabiliter obſervari præcipimus, & mandamus.

§. VI. Ac præterea, ne in futurum de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo contra eoſdem procedendi ab aliquo dubitari poſſit, ſtatuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, & ſinguli Sacerdotes, tam ſeculares, quam quorumvis, etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectorum Ordinum, inſtitutorum, ſocietatum, & congregationum Regulares, cujuſcumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti exiſtant, qui perſonas, quæcumque illæ ſint, ad inhoneſta,

ſive

ſive inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu ſacramentalis confeſſionis, ſive antea, vel poſt immediate, ſeu occaſione, vel prætextu confeſſionis hujuſmodi, etiam ipſa confeſſione non ſecuta, ſive extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario, aut in loco quocumque, ubi confeſſiones ſacramentales audiantur, ſeu ad confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem confeſſiones audire, ſolicitare, vel provocare ten taverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſive tractatus habuerint, in officio ſanctæ Inquiſitionis ſeveriſſime, ut infra, puniantur. Et præterea omnes hæreticæ pravitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarios omnium regnorum, provinciarum, civitatum, dominiorum, & locorum univerſi orbis chriſtiani in ſuis quemque diœceſibus, & territoriis per has noſtras literas, etiam privative quoad omnes alios ſpecialiter, ac perpetuo judices delegamus, ut ſuper his contra prædictos ſimul, vel ſeparatim in omnibus, prout in cauſis Fidei, juxta ſacrorum Canonum formam, nec non officii Inquiſitionis hujuſmodi Conſtitutiones, privilegia, conſuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant; & quos in aliquo, ex hujuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab executione Ordinis, privationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis activæ, & paſſivæ, ſi Regulares fuerint, exilii, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque ulla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernant, eos quoque, ſi pro delicti enormitate graviores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ ſeculari puniendos tradant.

§. VI. Dantes etiam facultatem Venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei tam pernicioſum remaneat, ob probationum defectum, impuntium, cum difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis, delictum probatum eſſe arbitrio ſuo judicandi, & Curiæ ſeculari, ut præfertur, reum tradendum eſſe, pronunciandi.

§. VII. Non obſtantibus omnibus, quæ dictus Prædeceſſor in ſuis literis prædictis voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. VIII. Mandantes omnibus confeſſariis, ut ſuos pœnitentes, quos noverint fuiſſe ab aliis, ut ſupra ſolicitatos, moneant de obligatione denunciandi ſolicitantes, ſeu, ut præfertur, tractantes, Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis prædictis; quod ſi hoc officium prætermiſerint, vel pœnitentes docuerint, non teneri ad denunciandum confeſſarios ſolicitantes, ſeu tractantes, ut ſupra, iidem locorum Ordinarii, & Inquiſitores illos pro modo culpæ punire non negligant.

Cum autem poſt emanatam Gregorii Conſtitutionem nonnulla exorta fuerint dubia circa onus denunciandi confeſſarium ſolicitantem, cumque propoſita fuerint Congregationi ſupremæ Univerſalis Inquiſitionis, prævio Qualificatorum examine, ſequentibus verbis extenſa, & relata a Card. Albitio *par. I. cap. XXV. de Inconſtan. in Fide num. 66.* eadem Congregatio ipſorum reſolutiones approbavit, & ſervari mandavit, videlicet.

Die 11. *Februarii* 1661.

I. An ſit denunciandus confeſſarius, qui dat pœnitenti chartam in confeſſione, poſtea domi legendam, in qua ad venerem ſolicitabat.

Domini Qualificatores cenſuerunt, eſſe denunciandum, & opinionem negativam non eſſe probabilem.

II. An confeſſarius conſentiens ſolicitationi, ſed ſtatim deſiſtens de illa turpi materia loqui, differendo illius complementum ad aliud tempus, & non præbendo abſolutionem pœnitenti, incidat in pœnas contentas in Bulla Gregorii, & ſit denunciandus.

Cenſuerunt incidere, & confeſſarium eſſe denunciandum, rejecta opinione contraria, quam non eſſe probabilem cenſuerunt.

III. An confeſſarius, ſolicitando propter parvitatem materiæ ſit denunciandus:

Cum in rebus venereis non detur parvitas materiæ, & ſi daretur, in re præſenti non dari cenſuerunt, eſſe denunciandum, & opinionem contrariam non eſſe probabilem.

IV. An confeſſarius, qui fœminæ in confeſſionario dicenti, ſe velle in craſtinum confiteri, illam ſolicitat, & confeſſionem diſſuadet, ſit denunciandus.

Si ſolicitatio fiat extra locum confeſſionis, & abſque prætextu confeſſionis, cenſuerunt negativam opinionem eſſe probabilem, ſecus in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis.

V. An Sacerdos carens juriſdictione, ſi ſolicitet in confeſſione pœnitentem, ſit denunciandus.

Cenſuerunt, eſſe denunciandum, & opinionem negativam non eſſe probabilem.

VI. An

VI. An interpres, ſi ſolicitet in confeſſione pœnitentem, ſit denunciandus.

Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate.

VII. An mandans confeſſario, ut in confeſſione ſolicitet, ſit denunciandus.

Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate.

VIII. An quando confeſſarius, & pœnitens invicem ſe ſolicitant, confeſſarius ſit denunciandus.

Affirmative reſponderunt, & opinionem negativam non eſſe probabilem.

IX. An confeſſarius ſolicitatus, ſi metu inductus, ſolicitanti conſentiat, ſit denunciandus.

Cenſuerunt, eſſe denunciandum, & opinionem negativam non eſſe probabilem.

X. An confeſſarius incidat in pœnas Conſtitutionis Apoſtolicæ contra ſolicitantes, ſi ſolicitet mulierem in aliis Sacramentis, ſcilicet baptiſmi, matrimonii, ſit denunciandus, & ſi denunciandus, poſſit ab Inquiſitoribus puniri.

Quoad utrumque articulum cenſuerunt, opinionem negativam eſſe probabilem.

XI. An confeſſarius, qui ſolicitat pœnitentem ad actus illicitos extra actus venereos, ſit denunciandus.

Cenſuerunt, opinionem negativam eſſe probabilem.

XII. An confeſſarius, ſi laudet pœnitentem ex pulchritudine, & venuſtate, dicatur illam ſolicitare, & ideo ſit denunciandus.

Cenſuerunt, ſi laus illa ſit ſeria, & nihil pravæ intentionis redoleat, negativam eſſe probabilem: ſi vero ſecus, non eſſe probabilem.

XIII. An ſit denunciandus confeſſarius, qui propter ſolicitationem alterius abjuravit.

Cenſuerunt, opinionem negativam non eſſe probabilem, & ideo denunciandus (quod etiam fuit reſolutum ſub die 26. Julii 1628.)

XIV. An quis teneatur denunciare confeſſarium ſolicitantem, ſi hoc audivit non ſolum a fide dignis, ſed a levibus perſonis.

Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate.

XV. An ſit denunciandus confeſſarius, qui ſedens in confeſſionario, ſolicitat mulierem ſtantem ante confeſſionarium, non ſimulando confeſſionem

Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate.

XVI. An ſit denunciandus confeſſarius, qui audiens confeſſionem, dat donum mulieri, ita ut dicatur illam ſolicitaſſe.

Idem cenſuerunt quoad duodecimum.

Reſolutionem dubii primo loco expoſitam, confirmavit Alexander VII. die 24. Septemb. 1665. qui proſcripſit contrariam propoſitionem, quæ eſt la VI. inter alias ab ipſo damnatas, eodemque die proſcripſit & iſtam.

Modus evadendi obligationem denunciandæ ſolicitationis, eſt, ſi ſolicitatus confiteatur cum ſolicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denunciandi.

Hæc proſcriptio reſpicit dumtaxat opinionem, eximentem ab onere denunciandi ſolicitantem, non vero nullitatem confeſſionis in caſu quo ſolicitans abſolveret ſolicitatum ſolicitationi conſentientem: ſed hodie ex Conſtitutione Benedicti XIV. mox transcribenda, reſpicit etiam nullitatem confeſſionis, cum ſolicitans abſolvens complicem peccati contra ſextum præceptum, privatus ſit eo ipſo facultate abſolvendi.

Tranſcriptas Pii, & Gregorii Conſtitutiones, ac allatas omnes reſolutiones, proſcriptaſque propoſitiones confirmavit, atque ampliavit Benedict. XIV. ſequenti Conſtitutione *Sacramentum pœnitentiæ* 1. *Junii* 1741.

Sacramentum pœnitentiæ.... Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. Prædeceſſore noſtro, per ſuas literas in forma Brevis, ſub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 30. Auguſti 1622. Pontificatus ſui anno ſecundo, ſapienter proviſum fuit contra quoſcunque Sacerdotes audiendis confeſſionibus deputatos, ad turpia, & inhoneſta ſolicitantes; & deinceps ſucceſſivis temporibus, ad earum literarum interpretationem, & declarationem plura ſubinde a Congregatione Venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium adverſus hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum ſub die 11. menſis Februarii anno Domini 1661. prodierunt decreta, & a rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædeceſſore noſtro, in Congregatione generali Sanctæ Romanæ Univerſalis Inquiſitionis, die 24. Septembris 1665. coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas, & diſſonas propoſitiones, ſexta videlicet, & ſeptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fuerunt; Nos itaque mature perpendentes, quanti momenti ſit ad æternam animarum ſalutem ea ubique exacte obſervari, & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem Sanctæ Eccleſiæ Dei retinendum, intererit, ne aliqui Sacerdotes pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro piſce ſerpentem, pro medicina venenum porrigant, ſed animo ſecum recolentes, ſe a Criſto Domino præſides, & judices animarum conſtitutos, ea ſanctitate, quæ ſublimitati, ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum adminiſtrent: motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtra, præfatas literas hujuſmodi, ac omnia, & ſingula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apoſtolica auctoritate tenore

præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus. Atque etiam, quatenus opus ſit, denuo committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & locorum Ordinariis omnium Regnorum provinciarum, civitatum, dominiorum, & locorum univerſi Orbis chriſtiani, in ſuis reſpective diœceſibus, ut diligenter, omnique humano reſpectu poſtpoſito, inquirant, & procedant contra omnes, & ſingulos Sacerdotes, tam ſeculares, quam regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectos, quorumcunque Ordinum, inſtitutorum, ſocietatum, & congregationum, & cujuſcunque dignitatis, & præminentiæ, aut quovis privilegio, & indulto munitos, qui aliquem pœnitentem, quæcunque perſona illa ſit, vel in actu ſacramentalis confeſſionis, vel ante, vel immediate poſt confeſſionem, vel occaſione, aut prætextu confeſſionis, vel etiam extra occaſionem confeſſionis in confeſſionali, ſive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem confeſſionem, ad inhoneſta, & turpia ſolicitare, vel provocare, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, aut tunc, aut poſt legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint; & quos in aliquo ex hujuſmodi nefariis exceſſibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis ſevere animadvertant per condignas pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædeceſſoris noſtri Conſtitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inſerta haberi volumus. Dantes etiam, ſi opus ſit, & rurſus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Eccleſiæ Dei injurioſum remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfata Conſtitutione tributam, procedendi cum teſtibus etiam ſingularibus, dummodo præſumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant.

§. 2. Meminerint præterea omnes, & ſinguli Sacerdotes ad confeſſiones audiendas conſtituti, teneri ſe, ac obligari ſuos pœnitentes, quos noverint fuiſſe ab aliis, ut ſupra, ſolicitatos, ſedulo monere juxta occurrentium caſuum circumſtantias de obligatione denunciandi Inquiſitoribus, ſive locorum Ordinariis prædictis, perſonam, quæ ſolicitationem commiſerit, etiamſi Sacerdos ſit, qui juriſdictione ad abſolutionem valide impertiendam careat, aut ſolicitatio inter confeſſarium, & pœnitentem mutua fuerit, ſive ſolicitationi pœnitens conſenſerit, vel longum tempus poſt ipſam ſolicitationem jam effluxerit, aut ſolicitatio a confeſſario non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit. Caveant inſuper diligenter confeſſarii, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſolicitatos, ſacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, deliquentem indicaverint competenti Judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant.

§. 3. Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſa commoti, vel aliorum impiis ſuaſionibus, aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio poſthabito, & Eccleſiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud eccleſiaſticos Judices falſo ſolicitationis inſimulant: ut igitur tam nefaria audacia, & tam deteſtabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcunque perſona, quæ execrabili hujuſmodi flagitio ſe inquinaverit, vel per ſe ipſam innocentes confeſſarios impie calumniando, vel ſceleſte procurando, ut id ab aliis fiat, a quocunque Sacerdote, quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, preterquam a Nobis, noſtriſque Succeſſoribus, niſi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, ſpe abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuo careat.

§. 4. Demum magnopere cupientes a ſacerdotalis judicii, & ſacri Tribunalis ſanctitate omnem turpitudinis occaſionem, & Sacramentorum contemptum, & Eccleſiæ injuriam longe ſubmovere, & tam exitioſa hujuſmodi mala prorſus eliminare, & quantum in Domino poſſumus, animarum periculis occurrere, quas ſacrilegi quidam, dæmonis potius, quam Dei miniſtri, loco eas per Sacramentum Creatori ſuo, ac noſtro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis baratrum nefarie ſubmergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & aliquorum in Theologia magiſtrorum conſilio deſuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Epiſcoporum ſupplicationibus, ac noſtra in perpetuum valitura ſanctione, quemadmodum

bus

pluribus Epiſcopis, per synodales ſuas Conſtitutiones jam factum eſſe novimus, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam ſecularibus, quam regularibus cujuſcunque Ordinis, ac dignitatis, tamenet ſi alioquin ad confeſſiones excipiendas approbatis, & quovis privilegio, & indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digno, ſuffultis, auctoritate Apoſtolica, & noſtræ poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocunque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit, confeſſionem ſacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacunque auctoritate, & juriſdictione ad qualemcunque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; adeo quidem, ut abſolutio, ſiquam impertierit, nulla, atque irrita omnino ſit, tanquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, ac facultate ad valide abſolvendum neceſſaria privatus exiſtit, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus; & nihilominus, ſi quis confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat.

§. 4. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ ſanctæ, aut alterius cujuslibet indulti confeſſionem dicti complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere, eique ſacramentalem abſolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, & in hoc caſu nullus confeſſarius, utpote qui in hujuſmodi peccati, & pœnitentis genere juriſdictione, ut præfertur, careat, & abſolvendi facultate a Nobis privatus exiſtat, habendus ſit pro confeſſario legitimo, & approbato.

§. 5. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, præſertim, quæ nuncupantur Cruciatæ ſanctæ, vel Jubilæi univerſalis, & plenarii, necnon quibuſvis Eccleſiarum, monaſteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet conceſſis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

Hanc autem Conſtitutionem quoad ademptam confeſſario facultatem abſolvendi complicem peccati contra ſextum præceptum, ita idem Pontifex declaravit in altera ſua Conſtit. *Apoſtolici* 8. *Februarii* 1745. ibi.

Edicimus, ac declaramus, eadem Conſtitutione ſingulis, ut ſupra, Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi quoque culpa rite contritam abſolvere, deficiente tunc quocunque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit; ita interdici re ipſa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & abſolvere, ut ſi alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex confeſſionem excipere, ac abſolutionem impertiri.

Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere, ſine gravi aliqua exoritura infamia, vel ſcandalo nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret; ac proinde in eo rerum ſtatu, non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe re ipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitut. inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultro ipſe confingat, ubi non ſunt: imo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere, opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat

illius confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & prœcipimus.

Quod ſi idem Sacerdos, aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus, ingeſſerit, aut, ubi infamiæ, vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumpſerit; quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pænitentis diſpoſitiones a Criſto Domino ad Sacramenti pænitentiæ valorem requiſitæ non defuerint: non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat. Nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario legis pænas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Conſtitutione majorem excommunicationem, eodemque plene modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurret, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus.

Non obſtantibus omnibus, & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

Pro majori in praxi allatarum Conſtitutionum Gregorii, & Benedicti intellectu, ſubnectos regulas ad cognoſcendum, qui denunciandi ſint, quas ob cauſas, quando, & qua ratione denunciare oporteat, prout ad ſingulas earundem Conſtitutionum partes exaratæ leguntur a jam laudato Filippo de Carboneano, in ejus Additionibus ad cit. Theologiam moralem Antoine *adit. romana an.* 1757. *par. II. pagina* 251. *& ſeqq.* ibi.

I. Regula = *Denunciandi ſunt omnes, & ſinguli Sacerdotes, ſive abſolvendi juriſdictione, & auctoritate polleant, ſive careant.*

Hujuſmodi regula expreſſe legitur num. 1. & 2. Conſtitutionis (Benedicti nempe XIV.) quamombrem dubitari amplius non poteſt, quin ſimplex Sacerdos, is ſcilicet, qui ad valide abſolvendum juriſdictione careat, denunciandus ſit, ſi confeſſionem ſimulando, vel prætextu, aut occaſione confeſſionis, modo infra explicando, ſolicitaverit, vel inhoneſta, atque turpia tractaverit. Sed cum nihil, ſive in hac, ſive in aliorum Pontificum Conſtitutionibus, vel ſupremæ Inquiſitionis decretis ſtatuatur de denunciandis, vel Clericis, vel laicis, qui ſolicitandi cauſa confeſſionem ſimulaverint, vel confeſſionis prætextu ſolicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipſio tribuitur opinio, qui, ut refert Cozza pag. 153. Clericos etiam, laicoſque denunciandos eſſe contendebat, harumce legum virtute: nam ſi juxta reg. 15. juris *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In pænis benignior eſt interpretatio facienda*, manifeſtum eſt, pœnis ſubjiciendos non eſſe, qui in lege non deſignantur, ſed excludi videntur. In iis ergo Conſtitutionibus cum ſoli Sacerdotes nominentur, ac denunciationis pœnis ſubdantur, Clerici, laicique præſumuntur excluſi. Ac ſi ii Miſſam celebrarent, & ſacramentalem confeſſionem audirent, ob alias Conſt. Inquiſitorum judicio, ac pœnis graviſſimis ſupponuntur, atque hanc ob rem denunciandi eſſent, ut debitas pœnas ſubirent.

Secunda. *Qui aliquem pænitentem, quacunque perſona illa ſit, ſive pro ſe ipſo, ſive pro alia perſona ſolicitaverit.*

Habes hic clare definitum. Primo denunciandum eſſe confeſſarium, ſive ſolicitaverit fæminam, ſive maſculum, ut liquet, tum ex ſupra relato ſupremæ Inquiſitionis decreto, tum etiam ex Conſtit. verbis, nam to *aliquem pænitentem, quacunque perſona ſit*, innuit vel maſculum, vel fœminam. Deinde denunciandum quoque eſſe, qui non pro ſe, ſed pro alia perſona pœnitentem incitaverit, ſeu ad turpia provocaverit, ut in Conſt. num. 2. expreſſum eſt.

Tertia. *In actu Sacramentalis confeſſionis, vel ante, vel immediate poſt.*

Qui eo temporis ſpatio ad turpia provocet, quod inter confeſſionis initium, & abſolutionem intercedit, is ſolicitare dicitur in actu confeſſionis. At quid ſit ſolicitare, vel immediate ante, aut immediate poſt confeſſionem, non convenit inter Auctores, ut videre eſt apud Cozzam dub. 21. pag. 95. communior autem opinio, quæ meo judicio, vera eſt, atque fini legis omnino conſentanea, aſſerit vocabulum iſtud *immediate*, non pro phyſico, ſed pro morali ſignificato eſſe uſurpandum; ſcilicet, non pro momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel ſubſequitur confeſſionem; ſed pro brevi illo temporis ſpatio, in quo ſi quid piam fiat, attentis circumſtantiis, ſecundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, ſive immediate ante, vel immediate poſt confeſſionem factam dicatur. Quare, qui mulierem, petentem confeſſionem, ſive ad confeſſionem paratam, & quam paulo poſt ad confeſſionem acceſſuram noverit, ad inhoneſta incitaret, is immediate ante confeſſionem ſolicitare diceretur, licet breve temporis intervallum provocantem actionem, confeſſionemque intercederet. Atque eandem ob cauſam, immediate poſt confeſſionem ſolicitare diceretur, qui vel illico poſt abſolutionem, vel in Eccleſia, cum primum e confeſſionali egreditur, mulierem

lierem ad turpia provocaret, ſive chartam ei traderet ad venerem incitantem, domi legendam. Imo communior opinio eſt, hac quoque lege comprehendi, qui pœnitentem deinceps ſequatur, eamque vel in itinere, aut domi ſolicitet: is enim ſecundum prudentum judicium, ſtatim poſt confeſſionem ſolicitaſſe diceretur; quia cum primum potuit, præconceptum in confeſſione de ſolicitando deſiderium executioni demandavit: ſed indicati caſus clarius comprehenduntur ſub regula, quam ſubjicimus

Quarta. *Vel occaſione, aut prætextu confeſſionis.*

Occaſio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ ſunt invicem diſtincta, atque omnino diverſa: nam confeſſionis occaſione ſolicitare, eſt ex confeſſione provocandi motivum ſumere: prætextu vero confeſſionis ſolicitat, qui confeſſionem prætexit, ſive fingit, ac ſimulat, ut liberius, vel inhoneſta tractet, vel advenerem incitet. Occaſione confeſſionis tribus modis confeſſarius ſolicitare poſſe videtur. Primo, dum ex expreſſa, aut tacita confeſſionis petitione ſolicitandi motivum ſumit: tum enim medecinam petenti, venenum, atque panem expectanti, ſcorpionem porrigit, juxta Conſt. allegorias; atque veneratione, demiſſione animi, confidentia, aliiſque pœnitentis affectibus erga Sacramentum, ac Chriſti miniſtrum, abutitur, quo facilius ad inhoneſta incitet, adeoque denunciandus eſt. Secundo ex confeſſione ipſa, hoc eſt, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere optavit, aut ad venerem proclivitatem occaſionem nanciſcitur, vel verbis, vel ſignis ad inhoneſta provocandi. Tertio demum, cum notitia utitur, quam ex confeſſione habuit, ad incitandum, & facilius movendum ad aſſenſum; ab hac enim notitia motum ad ſolicitandum manifeſtum eſt, ex ipſa confeſſione incitandi occaſionem deſumere.

Sed ut pœnitens hanc ob cauſam denunciare teneatur, habeat neceſſe eſt certa indicia, quibus prudenter judicare poſſit, ex hujuſmodi ſcientia ſolicitandi motivum accepiſſe: nam ſi indicia hujuſmodi deſint, præſumi poteſt, aliis ex cauſis motum fuiſſe ad ſolicitandum; ſuppetunt vero pœnitenti hujuſmodi indicia, ſi confeſſarius brevi poſt confeſſionem tempore pœnitentem ſolicitet, veluti perſonam, quæ facile acquieſcere ſoleat, vel natura ad hujuſmodi actus propenſa ſit, & ſi aut generalibus verbis, aut nutibus in ſolicitando utitur, quibus indicare videatur, ſe ſcire, vel quid cum aliis egerit; vel quam alias ad hæc propenſa fuerit, aut quidpiam his ſimile, quod ex confeſſione noverit =.

Notandum hic eſt, ex praxi Tribunalis Univerſalis Inquiſitionis non intelligi, *immediate poſt* confeſſarium ſolicitaſſe, ſi poſt integrum tranſactum diem tractatus, aut actus inhoneſtos habuerit cum pœnitente, dummodo nullo modo in confeſſione pravum ſuum animum indicaverit: cum tunc verificari non videatur illa particula: *immediate poſt*.

Quinta. *Vel etiam extra occaſionem confeſſionis in confeſſionali:*

Hac regula ii deſignantur, qui denunciandi ſunt ratione loci, in quo ad inhoneſta aliquem provocent: ſcilicet ii, qui in loco deſtinato ad ſacri pœnitentiæ miniſterii exercitium, & ad abſolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcunque confeſſionis occaſionem, & ſimulationem, ad turpia ſolicitant, vel inhoneſta tractant. Conſtat id primum ex decreto ſupremæ Inquiſitionis ſub Paulo V. quod una cum aliis a SS. D. N. Bened. XIV. approbatum, & confirmatum fuit; deinde ex eo, quod finis legis videatur hujuſmodi pœnis Sacerdotes ſubjicere, quia in loco, ex quo fideles ſolutionem a culpis, ac animæ ſalutem quærunt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æternam ducere ſtudent =.

Quod hic traditur pro quinta regula, & infra, non ſemel repetitur à Clariſs. Patre a Carboneano, nolim adeo certum reputes, ut ſententiam, quæ oppoſitum docet, deſtitutam exiſtimes ſolida probabilitate; ſuprema namque Univerſalis Romanæ Inquiſitionis Congregatio ad hoc dubium XV. *An ſit denunciandus confeſſarius, qui ſedens in confeſſionario ſolicitat mulierem ſtantem ante confeſſionarium, non ſimulando confeſſionem*, die 11. Febr. 1661. reſpondit: *Cenſuerunt opinionem negativam non carere probabilitate*, ut ex dubiis, ac reſolutionibus ejuſdem Congregationis, per extenſum ſupra relatis pag. fit manifeſtum. Porro ſi ſententia opinioni P. Carboneani oppoſita, eſt vere probabilis, profecto illa talis Auctoris probabilitatis limites non excedit, ideoque firmare nequit regulam certam. Neque putes probabilitatem à ſuprema Congreg. aſſertam opinioni præfatæ, eſſe probabilitatem utcumque, ac levem. Fallitur enim quicumque id auſit aſſerere; nam in rebus momentoſis, practicis, ac ad eum finem propoſitis, ut quiſque ſciat quonam modo in tali, vel tali circumſtantia tuto in praxi ſe gerere poſſit, ac debeat; S. Congregatio prædicta in ſuis reſponſis levem ſententiarum probabilitatem non curat, ſolidamque tantum, ac in praxi tutam, ubi de veritate certo non conſtat, probabilitatem attendit; ut non obſcure colligitur ex aliis ejuſdem reſponſis, tum ipſa eadem die, cum alias datis his, vel æquivalentibus verbis: *Cenſuerunt talem opinionem non eſſe probabilem*, etſi levis probabilitas quandoque eidem conveniat. Accedit, quod reſponſum ſupremæ à me ſupra allegatum, eſt unum ex decretis, expreſſe approbatis, & confirmatis (quod non invenio de decreto edito ſub Paulo V. cui P. Carboneanus adeo innititur) a Benedicto Papa XIV, in Conſtit. *Sacramentum Pænitentiæ*. Jam vero eſt credibile, quod ea occaſione, qua doctiſſimus Pontifex rem ſerio perpenderat, id feciſſet quoad tale reſponſum, ſi hoc defectu levis probabilitatis laboraſſet? Certe quod non, maxime cum agatur de approbatione, & confirmatione per Conſtitutionem. Aſſerta ergo in eo probabilitas vere ſolida eſt, ac tuto reducibilis ad praxim; ideoque approbatum fuit, & confirmatum.

At inquies tali occaſione approbatum quoque fuit, & confirmatum reſponſum ad IV. cujus petitio erat: *An confeſſarius, qui fœmina in confeſſionario dicenti ſe velle in craſtinum confiteri, illam ſollicitat, & confeſſionem diſſuadet, ſit denunciandus?* cui Suprema reſpondit: *Si ſolicitatio fiat extra locum confeſſionis, & abſque prætextu confeſſionis; cenſuerunt negativam opinionem eſſe probabilem, ſecus in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis*; ubi ex ſecunda reſponſionis parte liquet, quod, ut confeſſarius ſit denunciandus, ſatis eſt, quod ipſe ſollicitaverit in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis. Propterea

illius confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.

Quod ſi idem Sacerdos, aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus, ingeſſerit, aut, ubi infamiæ, vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumpſerit; quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pænitentis diſpoſitiones a Criſto Domino ad Sacramenti pænitentiæ valorem requiſitæ non defuerint: non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat. Nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario legis pænas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Conſtitutione majorem excommunicationem, eodemque plene modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurret, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus.

Non obſtantibus omnibus, & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcunque.

Pro majori in praxi allatarum Conſtitutionum Gregorii, & Benedicti intellectu, ſubnectos regulas ad cognoſcendum, qui denunciandi ſint, quas ob cauſas, quando, & qua ratione denunciare oporteat, prout ad ſingulas earundem Conſtitutionum partes exaratæ leguntur a jam laudato Filippo de Carboneano, in ejus Additionibus ad cit. Theologiam moralem Antoine *adit. romana an.* 1757. *par. II. pagina* 251. *& ſeqq.* ibi.

I. Regula = *Denunciandi ſunt omnes, & ſinguli Sacerdotes, ſive abſolvendi juriſdictione, & auctoritate polleant, ſive careant.*

Hujuſmodi regula expreſſe legitur num. 1. & 2. Conſtitutionis (Benedicti nempe XIV.) quamobrem dubitari amplius non poteſt, quin ſimplex Sacerdos, is ſcilicet, qui ad valide abſolvendum juriſdictione careat, denunciandus ſit, ſi confeſſionem ſimulando, vel præteſtu, aut occaſione confeſſionis, modo infra explicando, ſolicitaverit, vel inhoneſta, atque turpia tractaverit. Sed cum nihil, ſive in hac, ſive in aliorum Pontificum Conſtitutionibus, vel ſupremæ Inquiſitionis decretis ſtatuatur de denunciandis, vel Clericis, vel laicis, qui ſolicitandi cauſa confeſſionem ſimulaverint, vel confeſſionis prætextu ſolicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipſio tribuitur opinio, qui, ut refert Cozza pag. 153. Clericos etiam, laicoſque denunciandos eſſe contendebat, harumce legum virtute: nam ſi juxta reg. 15. juris *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In pænis benignior eſt interpretatio facienda*, manifeſtum eſt, pœnis ſubjiciendos non eſſe, qui in lege non deſignantur, ſed excludi videntur. In iis ergo Conſtitutionibus cum ſoli Sacerdotes nominentur, ac denunciationis pœnis ſubdantur, Clerici, laicique præſumuntur excluſi. At ſi ii Miſſam celebrarent, & ſacramentalem confeſſionem audirent, ob alias Conſt. Inquiſitorum judicio, ac pœnis graviſſimis ſupponuntur, atque hanc ob rem denunciandi eſſent, ut debitas pænas ſubirent.

Secunda. *Qui aliquem pænitentem, quacunque perſona illa ſit, ſive pro ſe ipſo, ſive pro alia perſona ſolicitaverit.*

Habes hic clare definitum. Primo denunciandum eſſe confeſſarium, ſive ſolicitaverit fæminam, ſive maſculum, ut liquet, tum ex ſupra relato ſupremæ Inquiſitionis decreto, tum etiam ex Conſtit. verbis, nam to *aliquem pænitentem, quacunque perſona ſit*, innuit vel maſculum, vel fœminam. Deinde denunciandum quoque eſſe, qui non pro ſe, ſed pro alia perſona pœnitentem incitaverit, ſeu ad turpia provocaverit, ut in Conſt. num. 2. expreſſum eſt.

Tertia. *In actu Sacramentalis confeſſionis, vel ante, vel immediate poſt.*

Qui eo temporis ſpatio ad turpia provocet, quod inter confeſſionis initium, & abſolutionem intercedit, is ſolicitare dicitur in actu confeſſionis. At quid ſit ſolicitare, vel immediate ante, aut immediate poſt confeſſionem, non convenit inter Auctores, ut videre eſt apud Cozzam dub. 21. pag. 95. communior autem opinio, quæ meo judicio, vera eſt, atque fini legis omnino conſentanea, aſſerit vocabulum iſtud *immediate*, non pro phyſico, ſed pro morali ſignificato eſſe uſurpandum; ſcilicet, non pro momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel ſubſequitur confeſſionem; ſed pro brevi illo temporis ſpatio, in quo ſi quid piam fiat, attentis circumſtantiis, ſecundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, ſive immediate ante, vel immediate poſt confeſſionem factam dicatur. Quare, qui mulierem, petentem confeſſionem, ſive ad confeſſionem paratam, & quam paulo poſt ad confeſſionem acceſſuram noverit, ad inhoneſta incitaret, is immediate ante confeſſionem ſolicitare diceretur, licet breve temporis intervallum provocantem actionem, confeſſionemque intercederet. Atque eandem ob cauſam, immediate poſt confeſſionem ſolicitare diceretur, qui vel illico poſt abſolutionem, vel in Eccleſia, cum primum e confeſſionali egreditur, mulierem

lierem ad turpia provocaret, ſive chartam ei traderet ad venerem incitantem, domi legendam. Imo communior opinio eſt, hac quoque lege compuehendi, qui pœnitentem deinceps ſequatur, eamque vel in itinere, aut domi ſolicitet: is enim ſecundum prudentum judicium, ſtatim poſt confeſſionem ſolicitaſſe diceretur; quia cum primum potuit, præ conceptum in confeſſione de ſolicitando deſiderium executioni demandavit: ſed indicati caſus clarius comprehenduntur ſub regula, quam ſubjicimus

Quarta. *Vel occaſione, aut prætextu confeſſionis.*

Occaſio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ ſunt invicem diſtincta, atque omnino diverſa: nam confeſſionis occaſione ſolicitare, eſt ex confeſſione provocandi motivum ſumere: prætextu vero confeſſionis ſolicitat, qui confeſſionem prætexit, ſive fingit, ac ſimulat, ut liberius, vel inhoneſta tractet, vel advenerem incitet. Occaſione confeſſionis tribus modis confeſſarius ſolicitare poſſe videtur. Primo, dum ex expreſſa, aut tacita confeſſionis petitione ſolicitandi motivum ſumit: tum enim medecinam petenti, venenum, atque panem expectanti, ſcorpionem porrigit, juxta Conſt. allegorias; atque veneratione, demiſſione animi, confidentia, aliiſque pœnitentis affectibus erga Sacramentum, ac Chriſti miniſtrum, abutitur, quo facilius ad inhoneſta incitet, adeoque denunciandus eſt. Secundo ex confeſſione ipſa, hoc eſt, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere optavit, aut ad venerem proclivitatem occaſionem nanciſcitur, vel verbis, vel ſignis ad inhoneſta provocandi. Tertio demum, cum notitia utitur, quam ex confeſſione habuit, ad incitandum, & facilius movendum ad aſſenſum; ab hac enim notitia motum ad ſolicitandum manifeſtum eſt, ex ipſa confeſſione incitandi occaſionem deſumere.

Sed ut pœnitens hanc ob cauſam denunciare teneatur, habeat neceſſe eſt certa indicia, quibus prudenter judicare poſſit, ex hujuſmodi ſcientia ſolicitandi motivum accepiſſe: nam ſi indicia hujuſmodi deſint, præſumi poteſt, aliis ex cauſis motum fuiſſe ad ſolicitandum; ſuppetunt vero pœnitenti hujuſmomodi indicia, ſi confeſſarius brevi poſt confeſſionem tempore pænitentem ſolicitet, veluti perſonam, quæ facile acquieſcere ſoleat, vel natura ad hujuſmodi actus propenſa ſit; & ſi aut generalibus verbis, aut nutibus in ſolicitando utitur, quibus indicare videatur, ſe ſcire, vel quid cum aliis egerit; vel quam alias ad hæc propenſa fuerit, aut quidpiam iis ſimile, quod ex confeſſione noverit =.

Notandum hic eſt, ex praxi Tribunalis Univerſalis Inquiſitionis non intelligi, *immediate poſt* confeſſarium ſolicitaſſe, ſi poſt integrum tranſactum diem tractatus, aut actus inhoneſtos habuerit cum pœnitente, dummodo nullo modo in confeſſione pravum ſuum animum indicaverit: cum tunc verificari non videatur illa particula: *immediate poſt c*

Quinta. *Vel etiam extra occaſionem confeſſionis in confeſſionali:*

Hac regula ii deſignantur, qui denunciandi ſint ratione loci, in quo ad inhoneſta aliquem provocent: ſcilicet ii, qui in loco deſtinato ad ſacri pœnitentiæ miniſterii exercitium, & ad abſolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcunque confeſſionis occaſionem, & ſimulationem, ad turpia ſolicitant, vel inhoneſta tractant. Conſtat id primum ex decreto ſupremæ Inquiſitionis ſub Paulo V. quod una cum aliis a SS. D. N. Bened. XIV. approbatum, & confirmatum fuit; deinde ex eo, quod finis legis videatur hujuſmodi pœnis Sacerdotes ſubjicere, quia in loco, ex quo fideles ſolutionem a culpis, ac animæ ſalutem quærunt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æternam ducere ſtudent =.

Quod hic traditur pro quinta regula, & infra, non ſemel repetitur a Clariſs. Patre a Carboneano, nolim adeo certum reputes, ut ſententiam, quæ oppoſitum docet, deſtitutam exiſtimes ſolida probabilitate; ſuprema namque Univerſalis Romanæ Inquiſitionis Congregatio ad hoc dubium XV. *An ſit denunciandus confeſſarius, qui ſedens in confeſſionario ſollicitat mulierem ſtantem ante confeſſionarium, non ſimulando confeſſionem*, die 11. Febr. 1661. reſpondit: *Cenſuerunt opinionem negativam non carere probabilitate*, ut ex dubiis, ac reſolutionibus ejuſdem Congregationis, per extenſum ſupra relatis pag. ſit manifeſtum. Porro ſi ſententia opinioni P. Carboneani oppoſita, eſt vere probabilis, profecto illa talis Auctoris probabilitatis limites non excedit, ideoque firmare nequit regulam certam. Neque putes probabilitatem a ſuprema Congreg. aſſertam opinioni præfatæ, eſſe probabilitatem utcumque, ac levem. Fallitur enim quicumque id auſit aſſerere; nam in rebus momentoſis, practicis, ac ad eum finem propoſitis, ut quiſque ſciat quonam modo in tali, vel tali circumſtantia tuto in praxi ſe gerere poſſit, ac debeat; S. Congregatio prædicta in ſuis reſponſis levem ſententiarum probabilitatem non curat, ſolidamque tantum, ac in praxi tutam, ubi de veritate certo non conſtat, probabilitatem attendit; ut non obſcure colligitur ex aliis ejuſdem reſponſis, tum ipſa eadem die, cum alias datis his, vel æquivalentibus verbis: *Cenſuerunt talem opinionem non eſſe probabilem*, etſi levis probabilitas quandoque eidem conveniat. Accedit, quod reſponſum ſupremæ a me ſupra allegatum, eſt unum ex decretis, expreſſe approbatis, & confirmatis (quod non invenio de decreto edito ſub Paulo V. cui P. Carboneanus adeo innititur) a Benedicto Papa XIV, in Conſtit. *Sacramentum Pœnitentiæ*. Jam vero eſt credibile, quod ea occaſione, qua doctiſſimus Pontifex rem ſerio perpenderat, id feciſſet quoad tale reſponſum, ſi hoc defectu levis probabilitatis laboraſſet? Certe quod non, maxime cum agatur de approbatione, & confirmatione per Conſtitutionem. Aſſerta ergo in eo probabilitas vere ſolida eſt, ac tuto reducibilis ad praxim; ideoque approbatum fuit, & confirmatum.

At inquies tali occaſione approbatum quoque fuit, & confirmatum reſponſum ad IV. cujus petitio erat: *An confeſſarius, qui fœminæ in confeſſionario dicenti ſe velle in craſtinum confiteri, illam ſollicitat, & confeſſionem diſſuadet, ſit denunciandus?* cui Suprema reſpondit: *Si ſollicitatio fiat extra locum confeſſionis, & abſque prætextu confeſſionis; cenſuerunt negativam opinionem eſſe probabilem; ſecus in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis*; ubi ex ſecunda reſponſionis parte liquet, quod, ut confeſſarius ſit denunciandus, ſatis eſt, quod ipſe ſollicitaverit in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis. Propterea

pterea cum huic conſonum ſit decretum editum ſub Paulo V. non abs re dicitur iſtud in hoc approbatum fuiſſe, & confirmatum a Benedicto XIV.

Verum qui ita diſſerit, doctrinam non habet P. Carboneani: quia enim hic optime perceperat ſenſum hujus reſponſi, hoc ne quidem tetigit, ſed editum tantum ſub Paulo V. allegavit, & ſcite: correſpondet enim interrogationi de ſolicitatione fœminæ, in confeſſionario pariter exiſtentis, ſeu confeſſionem ſimulantis, ut clare patet ex illis verbis: *qui fœminæ in confeſſionario dicenti ſe velle in craſtinum confiteri, illam ſolicitat &c.* Cui propterea correſpondens reſponſio fuit, quod ſi ſolicitatio talis fœminæ fiat, ea adhuc exiſtente in confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis, tunc confeſſarius eſt denunciandus; quod nec ego inficior, cum in illo caſu non exiſtat in confeſſionali ſolus confeſſarius, verum etiam fœmina ſolicitata. Si vero fiat, ea extante extra locum confeſſionarii, & abſque prætextu confeſſionis, tunc inquit Suprema, opinio negativa eſt probabilis; prout poſtea ad XV. reſpondit, negativam opinionem eſſe probabilem, etiamſi confeſſarius ſede & in confeſſionario, dummodo non ſimuletur confeſſio, quod eſt id, quod contra P. Carboneanum & ego aſſero.

Idque eo libentius ſolide probabile affirmo, quia Benedictus XIV. quando adhuc erat tantum Cardinalis, ac Bononiæ Archiepiſcopus, etiam decretum editum ſub Paulo V. procedere dicebat in caſu, quo ſimuletur confeſſio; ideo enim prodiit, quia relatum fuerat, quod *multi confeſſarii tractant de rebus inhoneſtis cum mulieribus in confeſſionali extra occaſionem confeſſionis, ubi ly tractant cum mulieribus in confeſſionali*, ſatis deſignat coexiſtentiam mulierum in tali loco: & de facto tale decretum excludit quidem *occaſionem*, ſed non *ſimulationem* confeſſionis; & quando a Suprema ſimul excluſa fuit etiam ſimulatio, ut in reſponſo ad præfatum dubium XV. tunc expreſſe reſpondit, *opinionem negativam eſſe probabilem*. Item conſtanter ajebat, etiam clauſulam illam Bullæ Gregorianæ, *Sive extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario*, eſſe intelligendam copulative, ac connexive ad eam; *ſimulantes ibidem confeſſiones audire*; ut pro certo teſtificari adhuc poſſunt plures, qui eo tempore Examinatoris munere fungebantur Bononiæ. Quid plus ergo deſiderandum pro aſſerenda ſolida probabilitate hujus ſententiæ: præcipue cum ſic concordentur omnia ſupremæ Congregationis decreta cum præfato reſponſo ejuſdem ad dubium XV.

Me non latet diverſa utriuſque expoſitio, & intelligentia Fautorum opinionis contrariæ, dicentium ſufficere exiſtentiam in confeſſionario ſolius confeſſarii ſolicitantis, 1. quia mens Pontificum in hac materia ſolicitationis ſemper fuit Inquiſitorum facultates ampliare, ac dilatare. Unde per ly *extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario*, inquiunt eoſdem Pontifices habuiſſe reſpectum, non ad confeſſionem, quam expreſſe excluſerunt per eas particulas *extra occaſionem confeſſionis*, ſed ad injuriam loci, utpote ad tribunal ordinarium ſacramentalis judicii; ideoque pro onere denunciandi non eſt neceſſe, quod intervenerit confeſſionis ſimulatio, ſed ſatis eſt, quod per confeſſarium ſolicitantem illata fuerit injuria ipſimet loco, quod verificatur ſemel ac ipſe ſolicitavit exiſtens in confeſſionario, 2. Quia ſubſequens particula *aut* disjungit caſus, eoſque diſtinguit. Ex quo fit quod cum ly *ſimulantes* ſit terminus reſtrictivus, afficit quidem caſum proximum *aut in loco quocunque, ubi confeſſiones audiantur*; non vero antecedentem de confeſſionario, reſpicitque confeſſionem ipſam, non locum, proindeque in illo caſu requiritur ſimulatio.

Attamen utrumque hoc fundamentum facile diſſolvitur, dicendo quantum ad 1. gratis omnino ſupponi, quod ampliatio, ac dilatatio dictarum facultatum ad id facta fuerit cum ſolo reſpectu ad locum confeſſionum, nullibi enim hoc expreſſere Pontifices; quæque ſtatuerunt ad rem præſentem, non excludunt ſimulationem confeſſionis, imo ſi eorum expreſſiones naturaliter accipiantur, ac intelligantur, eandem involvunt, ut jam ſupra dictum eſt: & ſi attentius Conſtitutio Gregoriana, ac etiam Benedictina legantur, aperte apparebit in quo conſiſtat ampliatio earundem, quod hic eſt ſuperfluum repetere, cum ſatis alibi exprimatur. Addo quidem etiam locum electum ad ibi confeſſiones audiendas, ſtatim fieri tribunal ſacramentale per aliquam confeſſionem ibi exceptam, & tamen etiam per adverſarios ſolicitatio facta a confeſſario in dicto tribunali abſque confeſſione, ſaltem ſimulata, non inducit obligationem ipſum denunciandi: ergo a pari. Ad 2. quod attinet, dico, quod ſicut particula *aut* disjungit, ac diſtinguit a caſu antecedenti ly *in loco quocunque &c.* ita ſubſequens particula *ſeu* pariter diſtinguit caſum loci electi ad ibi confeſſionem audiendam a præcedenti caſu loci cujuſque ad confeſſiones audiendas deputati; ac proinde, ſi ly *ſimulantes*, ex quo ſit terminus reſtrictivus, afficit ſolum caſum proximum, hinc fit, quod afficere non debeat ly *aut in loco quocunque &c.* ſed ly *ſeu ad confeſſionem electo*: alius enim eſt locus quicunque ad confeſſiones audiendas deputatus, & alius locus electus ad confeſſionem, vel confeſſiones audiendas. Atqui, non obſtante dicti termini reſtrictivitate, ly *ſimulantes* per adverſarios extenditur etiam ad ly *aut in alio quocunque &c.* ergo non afficit ſolum caſum proximum, & ſic, cum hactenus nulla adducta ſit ratio, quæ re vera probet, ipſum non poſſe extendi ad ly *extra occaſionem confeſſionis in confeſſionario*, hujuſmodi extenſionem permittant eandem admittentibus cum adducto fundamento ſolide probabili, vallato quoque communi ea regula legali: *Clauſulæ ultimo loco poſita ad omnia antecedentia connexa referuntur*: quam amplexata eſt etiam *Rota Romana*, *ut ex compend. Recen. deciſ ejuſdem tom. 6. verb. Clauſula ultimo loco poſita*, ſit manifeſtum.

Sexta. *Sive in alio loco, ad confeſſiones audiendas deſtinato, aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem confeſſionem.*

Tria locorum genera diſtinguuntur, in quibus confeſſiones audiri ſolent. Primus, inquit Felix Poteſtat. tom. II. pag. 3. cap. 9. eſt confeſſionale ordinarium, quod confici ſolet ex ligno, habens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Eccleſia collocatur. Atque hujuſmodi eſt, quod in ſuperiori regula indicatur. Secundus eſt locus quicunque ab illo diſtinctus, ubi confeſſiones audiuntur; tales ſunt in domibus religioſis cellulæ quædam in primo clauſtro, aut in ſacriſtia, atque hujuſmodi confeſſionis locum deſignari, ait, verbis illis, *ſive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato*. At ſi in hujuſmo-

juſmodi cellulis confeſsionale, ut ſupra dictum eſt, conſtructum adſit, quod formam habeat tribunalis ordinarii ſacramentalis judicii, tunc ad locum prioris generis pertinebit; ac ſolicitans, ſola loci circumſtantia inſpecta, denunciandus erit. Tertius locus eſt, quem confeſſarius ad confeſsionem audiendam pro ſuo arbitrio eligit; ita poteſt eſſe in Eccleſia, in foro, in domo, in agro, ubique, atque hunc ſolum deſignant illa verba, *ad confeſſiones audiendas electo*.

Qui in prioris generis loco ſolicitant, ſunt juxta quintam regulam denunciandi: qui vero in locis ſecundi, & tertii generis, quæ loca deſtinata, aut electa dicuntur ad confeſsionem, ſolicitaverint, tunc tantum ſunt denunciandi, cum vel confeſsiones audiunt, aut audire ſimulant. Hinc confeſſarius e confeſsionali provocans mulierem, vel ante ſedentem, vel tranſeuntem, vel rem aliquam indifferentem ſecum tractantem, aut cum ea inhoneſtos ibi ſermones habens, denunciandus eſſet; non vero, ſi extra occaſionem confeſsionis, vel ejuſdem ſimulationis in loco ſecundi, & tertii generis eadem, vel ſimilia ageret.

Septima. *Ad inhoneſta, & turpia, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, tunc, aut poſtea legendam, tentaverint.*

Quamquam omnia peccata inhoneſta ſunt, & turpia, quod in unoquoque finis honeſtus deſideretur, ac turpitudo illa inſit, quæ deformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta communem loquendi modum, cum inhoneſta, & turpia dicimus, venereos actus indicamus. Atque hoc ſenſu inhoneſta, & turpia in Pontificiis Conſtitutionibus uſurpantur, ut cum Theologi omnes fatentur, tum etiam conſtat ex eo, quod hujuſmodi peccata legibus, pœniſque illis ſtatuendis motivum dederint: atque demum ex ipſa Inquiſitionis praxi. Igitur harumce legum virtute denunciandi non ſunt, ad furtum, vel alia facinora pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abuſum, atque hæreſeos ſuſpicionem, ii quoque legibus in hæreſeos ſuſpectos latis, Inquiſitorum judicio ſubjiciuntur; quamombrem Auctores bene multi denunciandos eſſe tuentur, licet non denunciantes pœnas in hac Conſtit. ſtabilitas non ſubeant.

Aliis Conſtitutionum particulis indicatur, denunciandos eſſe, qui provocant, incitant, ſive alliciunt verbis, aut ſignis &c. quæ vel ex ſe, aut ex loci conſuetudine, ſive ad venereum conciliandum amorem, ſive ad venereos actus inducant, *Signa ſunt*, inquit Felix Poteſt. cap. 4. *oſcula, tactus impudici, etiam ſui ipſius confeſſarii, tactus manus pœnitentis ſine cauſa, miſsio oſculi manibus, ſtudioſa compreſsio pedis, aut oculi, & ſimilia ſigna amatoria, quibus amantes uti ſoleant ad invitandum, aut alliciendum aliquam perſonam ad ſui amorem. Quod eſt verum, etiamſi ſolicitatio fiat per ſigna venialiter inhoneſta, nempe leviter indicativa amoris laſcivi: quia licet tales actus ſint ex ſe leves, ex circumſtantia tamen Sacramenti, cum qua ſunt conjuncti, ſunt graves, & mortales.*

Literæ quoque amatoriæ, traditæ etiam, ut domi legantur, ſufficiens denunciandi motivum præbent, ut verbis Conſtit. liquet; ſufficit autem literas hujuſmodi tales eſſe, quæ ad prophanum amorem alliciant.

Octava. *Aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, vel tractatus temerario auſu habuerint.*

Quemadmodum ſuperioribus verbis eos denunciandos eſſe præcipitur, qui vel in actu ſacramentalis confeſsionis, vel ante, aut immediate poſt, ſive in confeſsionali extra occaſionem confeſsionis, vel alio in loco confeſsionem ſimulando, ſolicitare, & provocare tentaverint; ita hac regula denunciandos eſſe præſcribitur, qui in iiſdem circumſtantiis cum pœnitentibus, ſive cum iis, quibus cum confeſsionem ſimulaverint, illicitos, & inhoneſtos ſermones, aut tractatus habuerint. Ex quo apparet, non ſolum eos denunciare oportere, qui illicitis, inhoneſtiſque ſermonibus, ac tractatibus ad turpia ſolicitaverint, ſeu provocare tentaverint; ſed etiam illos, qui vel turpia verba proferant, vel illicitos, aut caſtitati contrarios ſermones habeant, ſive de rebus tractent, quæ vel turpes ſint, aut pudori, honeſtatique adverſentur; licet hujuſmodi verbis, aut tractatibus nec ſolicitare, ſeu provocare contendant, nec ex parte pœnitentis ſolicitatio, & provocatio ſequatur ulla. Rem ita oſtendit Poteſt. *cit. tom. III. cap. II. Sub his verbis comprehenduntur etiam ſermones inhoneſti ſine provocatione, nam hæc clauſula eſt diſtincta a priori*, ſolicitare, vel provocare tentaverint, *& additur disjunctiva*, aut, *quod non eſſet verum, imò clauſula hæc eſſet ſuperflua, ſi ſolum comprehenderet ſermones inhoneſtos cum provocatione.*

Nona. *Denunciare oportet, etiamſi ſolicitatio inter confeſſarium, & pœnitentem mutua fuerit.*

Cum mutua ſolicitatio ſit, ſive a pœnitente incipiat, ſive a confeſſario, ut eſt manifeſtum, ex hac regula clare deducitur, falſam, & improbatam omnino eſſe ab Apoſtolica Sede illorum opinionem, qui denunciandum non eſſe tuentur confeſſarium ſolicitanti fœminæ conſentientem.

Decima. *Sive ſolicitationi pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit.*

Horum verborum ſenſus, atque regulæ hujuſmodi uſus ex ſupradictis abunde patet. Hic vero in memoriam revocandum eſt Supremæ Inquiſitionis decretum Nota 2. indicatum, quo decernitur, pœnitentem teneri ad denunciandum, non vero ad aperiendum præſtitum ſolicitationi conſenſum; ac decretum aliud ejuſdem Congregationis ſub die 27. Januarii 1613. *ubi decretum fuiſſe volunt nonnulli*, inquit Cozza pag 91. *quod confeſſarius, qui mulierem pœnitentem ante ejus pedes ſigno crucis munitam ſolicitat, dicens ei, nolle ei ſuam confeſſionem audire pro tunc, ut commodius ſolicitet, ſit denunciandus.*

Undecima. *Vel longum tempus poſt ipſam ſolicitationem jam effluxerit.*

Non ſolum hic illorum proſcribitur opinio, qui contendunt, poſt triennium denunciandi obligationem ceſſare; ſed innuitur etiam tamdiù in pœnitente denun-

nunciandi onus manere, quoaduſque ſatisfecerit. Imo & eos quoque denunciare debere, qui vel ob ignorationem legis de denunciandis ſolicitationibus, vel, quod non illico ob ſimplicitatem ſolicitationis verba, aut nutus intellexerint, nonniſi poſt longum tempus agnoſcunt, aut teneri ad denunciandum, vel ſolicitatos fuiſſe.

Duodecima. *Aut ſolicitatio a confeſſario non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit.*

Regula ex iis, quæ ſupra ſunt explicata, clara eſt. Addimus autem hæc alia verba, quæ in Gregoriana Conſtitutione habentur = *Qui ad inhoneſta, ſive inter ſe, ſive cum aliis perpetranda ſolicitaverint* = ut confeſſarii intelligant, denunciandos eſſe ſolicitantes cum pro ſe ipſis, tum pro aliis perſonis, tum etiam per alias perſonas.

☞ Additio horum verborum = *Ut exinde confeſſarii intelligant denunciandos eſſe ſolicitantes etiam per alias perſonas* = videtur male facta; hoc enim non eruitur ex talibus verbis Bullæ Gregorianæ & Suprema Congreg. Romana ſic generaliter interrogata Dubio 7. An mandans confeſſario, ut in confeſsione ſolicitet, ſit denunciandus? dic 11. Febr. 1661. reſpondit: *Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate*; ut videri poteſt in præfata Reſolutione pag. 633.

Melius propterea exponendum hoc eſt, nimirum id valere de confeſſario, qui vere, vel ſimulate confitente utatur ad aliquam perſonam pro ſe, vel pro alio ſolicitandam; vel ei hoc dicat immediate ante, vel immediate poſt, & tunc in rigore eſt denunciandus, non vigore dictorum verborum, ſed quia turpia, ac inhoneſta tractavit, ſi mavis rem ad eam regulam deducere: *Qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur.* ☜

= His præmiſſis, monentur confeſſarii, *ut caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſolicitatos, ſacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant.*

Ex iis manifeſtum eſt, omnes pœnitentes gravi præcepto obligatos eſſe ad denunciandos ſolicitantes confeſſarios, nec ſine gravi culpa id omittere poſſe: agitur enim de re gravi, cujuſmodi eſt Sacramenti abuſus, ac de crimine, quod præ ſe ſuſpicionem fert hæreſeos.

Neque ſolum pœnitens, ſed ii quoque, qui vel ſolicitantem confeſſarium caſu viderunt, vel audierunt, vel immediate aut ab ipſo ſolicitante confeſſario, ſive ex ſolicitato pœnitente ſolicitationis ſcientiam habuerunt. Id univerſim Theologi oſtendunt, ex eo, quod hujuſmodi confeſſarii ſint hæreſeos ſuſpecti, quodque teſtes quoque de immediato auditu, per Inquiſitionis Edicta ſuſpectos de hæreſi denunciare præcipiantur.

Quæſtio dumtaxat eſt, num denunciare teneatur, qui idem ex levibus, ac ſuſpectis perſonis audierit? Tutior vero, & communior opinio eſt, hos quoque denunciare debere; quia in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantibus admittuntur etiam teſtes inhabiles, excommunicati, perjurii, infames &c. nec privati eſt, ſed Inquiſitoris inveſtigare, & decernere, num perſona, ex qua audita fuit facta a confeſſario ſolicitatio, fide ſit digna. Cujus quidem rei ratio eſt, quod hæreſeos, aut hæreſeos ſuſpicionis crimen ita chriſtianæ reipublicæ perniciosum ſit, ut ad illud extirpandum omnia adhibere oporteat media, atque adeo cujuſcunque generis teſtes. Ad cohibendum vero hac in re calumniatores, Sanctiſſimus D. N. Bened. XIV. in ſuperiori Conſtit. num. 3. pœnas in calumniatores, ſive falſos delatores conſtituit, ut ibi legere eſt. =

☞ Cautius tamen procedendum crederem in firmanda obligatione denunciandi ob auditum ex levibus ac ſuſpectis perſonis. Si enim Inq. Supr. ad hoc Dub. XIV. relat. p. 633. *An quis teneatur denunciare confeſſarium ſolicitantem, ſi hoc audivit non ſolum a fide dignis, ſed a levibus perſonis?* dic 11. Februar. 1661. reſpondit: *Cenſuerunt, opinionem negativam non carere probabilitate*; itaque omnia reſponſa approbata fuere, & confirmata per Bullam, *Sacramentum Pœnitentiæ* a Benedicto XIV. idemque docent tot alii, & quidem præclari DD. profecto non video, qua ratione communior, & quodammodo plauſibilior venditetur opinio eandem obligationem imponens, cum præciſe quis id audivit a levibus, ac ſuſpectis perſonis. ☜

= Igitur omnes pœnitentes, vel ex pœnitentibus audientes, ſolicitantem confeſſarium denunciare tenentur; idque etiamſi delictum occultum ſit, ac ſolicitans vir bonæ famæ, ex decreto Alex. VII. die 24. Septembris 1665. & etiam ſi ſciat ſub ſigillo naturali, jurejurando quoque confirmato; quia hoc ad privatum bonum, denunciatio vero hujus criminis ad publicum reipublicæ chriſtianæ bonum ſpectat; ac publicum bonum privato anteponendum eſt, neque juramentum de re mala tenet, ut ex Bord. argumentatur Felix Poteſt. cap. 12.

Perſona ſolicitata tenetur per ſe ipſam denunciare, quia hæc obligatio eſt perſonalis; et ſi per alium denunciaret, denunciatio eſſet ex auditu alterius. Qui per epiſtolam denunciant, niſi ſubſcribant proprium nomen, & cognomen, non ſatisfaciunt, ac ſunt deinceps ab Inquiſitore vocandi, ut iterum juridice deponant.

Si mulieres nobiles ſint, aut puellæ, quæ denunciare debeant, ac vereantur ad Inquiſitionis tribunal accedere, monere debent per internuncium Inquiſitorem, ut domum Notarium mittat ad ſuſcipiendam denunciationem. Aptior vero internuncius eſt confeſſarius, cui Inquiſitor de ſolicitatione jam monitus, committere poteſt, ut recipiat in ſcriptis juramento firmatam denunciationem, ex decreto Inquiſit. Rom. juſſu Urbani VIII. 27. Sept. 1624. Qui quidem modus ſervari maxime debet in recipienda monialis denunciatione, ne res aliis monialibus manifeſtetur. Reliqua patent ex ipſa Conſt. in qua pœnæ quoque in delinquentes ſtatutæ leguntur.

Nota. Qui in partibus ſchiſmaticorum, hæreticorum, & mahumetanorum degunt, licet ſubjecti ſint Conſtitutionibus contra ſolicitantes, tamen in iis locorum circumſtantiis, in quibus nulla ſpes adſit punitionis denunciati, atque mulieres ſine periculo, & infamia denunciare nequeant, denunciatos vero facile pœnam declinare poſſe credatur, recurrendo, vel ad Epiſcopos ſchiſmaticos, vel ad laicos judices in-

fide-

fideles, ex decreto Sac. Cong. S.Officii die 21. Febr. 1630. attentis ſupradictis cauſis, abſolvendi ſunt, & liberandi ab hujuſmodi onere denunciandi; moneri tamen debent, ut *ceſſantibus ſupranarratis periculis, & impedimentis, teneantur denunciare* =.

Præter reſolutiones, ſeu decreta circa ſollicitationem ſuperius jam relata, attendenda etiam ſunt ſequentia, excerpta ab eodem Carboneano ex dubiis ſelectis Laurentii Cozzæ, olim S.Univerſalis Inquiſitionis Conſultoris, quæ refert loc. cit. pag. 241.

I. Paulum V. ſub die 29. Novembris 1612. declaraſſe, quod etiam ex vi Conſtitutionis Pii IV. comprehendi ſollicitatos maſculos.

II. Quod a Congr. Univerſalis Inquiſitionis ſub die 25. Julii 1624. declaratum fuerit, mulierem, qui ſollicitanti Sacerdoti conſenſerit, non teneri in denunciatione conſenſum a ſe præſtitum manifeſtare: teneri tamen denunciare, etiamſi ipſa prius ſollicitaverit, & ad conſenſum traxerit confeſſarium.

III. Sub die 17. Novembris 1624. deciſum fuiſſe, confeſſarios ſollicitantes non eſſe cogendos ad denunciandum ſe ipſos.

IV. Refert Carboneanus decretum Pauli V. quo ſub die 10. Julii 1614. declaravit, ut procedatur in S. Officio contra confeſſarios tractantes cum mulieribus in confeſſionali de rebus inhoneſtis, etiam extra occaſionem confeſſionis.

V. Decretum Alexandri VII. ſub die 8. Julii 1660. quo declaratur, teneri pœnitentem denunciare, etiamſi nulla fraterna correctio præmiſſa fuerit, vel alia monitio.

VI. Decretum Univerſalis Inquiſitionis editum 26. Julii 1628. quo definitum fuit, mulierem ſollicitatam teneri ad denunciationem, etiamſi ſciret, ſollicitantem ſponte comparuiſſe.

VII. Decretum, quo die 22. Januarii 1727. S. Congr. S. Officii reſpondens dubiis propoſitis a P. Carolo Joſepho Spediæ, Præfecto Miſſionum in America, declaravit, mulieres ſollicitatas non ſe teneri ad denunciationem, ſi miniſtri Inquiſitionis, & Vicarii Epiſcopi in longinquis regionibus degentes, ſine gravi incommodo adiri nequeant, obſervanda tamen ſunt dicta ſupra §. *Nota qui*.

VIII. Decretum, quo eadem S. Congr. die 11. Maii 1707. declaravit, puellam ſollicitatam in ſimplicitate conſtitutam, & abſque notitia inhoneſtatis, teneri denunciare confeſſarium ſollicitantem, poſtquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ ſollicitationis acquiſiverit.

Subnectitur tandem decretum Bened. XIV. quo approbantur pœnæ contra ſollicitantes, tenoris, ut ſequitur.

Feria 5. *die* 5. *Auguſti* 1745.

In generali Congr. Sac. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram SS. D. N. Bened. Divina Providentia Papa XIV. & Eminentiſſ. ac Reverend. DD. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoribus generalibus, a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis: Sanctiſſimus D. N. ſollicite animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui ſacroſanctæ Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod in poſterum Sacerdotes tam ſeculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis, etiam de neceſſitate exprimendæ, vel in actu ſacramentalis confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu ad turpia ſollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pœnas a jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter ſan. mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitatem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem, quodque ejuſmodi decretum ſignificetur ſingulis cujuſcunque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc, ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in generali decreto ſupremæ Inquiſitionis die 15. Decemb. 1633. ſemel ſaltem in anno, ideſt feria ſexta poſt octavam Aſſumptionis B. M. Virginis in publica menſa, vel in capitulo, ad hoc ſpecialiter convocato: ac inſuper in quocumque generali, vel provinciali capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato capitulari congreſſu, ſuos ſubditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram ſuprema Congregatione juratum teſtimonium exhibeant.

Nota tranſcriptas omnes Conſtitutiones, editas contra ſollicitantes in confeſſione, in ſingulas nationes univerſim vires ſuas extendere, ac latinos æque ac Græcos ſua amplitudine comprehendere, declaravit idem Bened. XIV. Conſtit. *Etſi paſtoralis* 26. *Maii* 1742. §. *IX. num.* 5.

Circa tamen abſolutionem dandam, vel denegandam ſollicitatis in partibus Schiſmaticorum, hæreticorum, & mahumetanorum degentibus, & non denunciantibus, recolenda ſunt dicta ſupra pag. 640. §. *Nota qui*, & decretum ſub die 22. Jan. 1727. hic relatum num. VII.

SUBNECTUNTUR VARIÆ INSTRUCTIONES

Circa denunciationes faciendas, & reſpective recipiendas in materia ſolicitationis; prout referuntur in Appendice Synodi diœceſanæ Civitatis Caſtellanæ, celebratæ a Sancte Lanucci anno 1756.

XV.

Iſtruzione della Sagra Congregazione del S. Officio per le denunzie de' Penitenti ſollecitati nella confeſſione, ſenza manifeſtare il proprio conſenſo.

REv. P. doppo eſſerſi avuta lunga, e matura conſiderazione ſopra il dubbio ſignificato da diverſe bande, ſe i penitenti ſiano obbligati a denunziare i Confeſſori, da quali ſono ſtati ſollecitati nel luogo, ed atto della confeſſione, quando anno acconſentito alla ſollecitazione. N. S. e queſti miei Signori Eminentiſſimi in Congregazione tenuta avanti ſua Santita ai 25. di Luglio paſſato, dopo aver anco inteſo il parere d' una particolar Congregazione deputata a quell' effetto, hanno riſoluto, che qualſivoglia penitente è tenuto a denunziare il Confeſſore, dal quale ſarà ſtato ſollecitato nel luogo, ed atto della confeſſione, ancorche egli abbia conſentito, e non è tenuto a propalare il proprio conſenſo, ne ſopra ciò s' interroghi dal Veſcovo, ò dall' Inquiſitore, ò da loro Vicarj, avanti i quali deporrà: ne meno il Confeſſore denunziato, procedendoſi poi contro di lui nei coſtituti, che ſe gli faranno, s' interroghi ſopra detto conſenſo, ed in caſo ch' egli voleſſe dirlo da ſe, non ſi ſcriva il ſuo detto, come coſa in ordine alla perſona ſollecitata, non ſpettante all' Sant' Offizio della S. Inquiſizione. Le parti dunque di V. R. ſono di ſignificar a' Confeſſori detta riſoluzione, e d' incarricargliene ſtrettamente l' oſſervanza, acciò ne caſi, che occorrono alla giornata, conforme al tenore della Conſtituzione pubblicata da Gregorio XV. di ſan. mem. contro i Confeſſori ſollecitanti, ſignifichino ai penitenti l' obbligo, che hanno di denunziare i Confeſſori, da quali ſaranno ſtati ſollecitati; ed avendovi conſentito, e facendo difficoltà di ſcoprire il proprio conſenſo, conforme alla riſoluzione, che ſi è fatta, gli dicano apertamente, che non ſono tenuti a propalare il proprio conſenſo, e che tanto i penitenti, quanto i Confeſſori ſollecitanti, procedendoſi contro di loro, non ſaranno di ciò interrogati, e dicendolo da ſe, non ſi ſcriverà il detto loro. E quando il penitente perſiſte tuttavia nella medeſima renitenza, N. S. ſi contenta, che dal Veſcovo, ò dall' Inquiſitore ſi dia autorità al Confeſſore di ricevere per ſcrittura, e con giuramento la denunzia, per portarla à chi gli averà data autorità di pigliarla. E ſe oltre le coſe ſudette occorrerà altro caſo grave, per il quale il penitente non ſi poſſa indurre, ſua Santità vole, che ſe ne ſcriva, e ſi aſpetti la riſpoſta, ed in tanto non ſi proceda all' aſſoluzione. E tanto V. R. ſi contenterà di far oſſervare nella ſua giuriſdizione, facendo regiſtrare la preſente negli atti di cotesto S. Offizio per informazione ſua, e de ſuoi Succeſſori, quali averanno mira, che la preſente riſoluzione riſguarda ſolo quei penitenti, che per avere conſentito, fanno difficoltà in denunziare: ma quei, che non hanno conſentito, ò avendo conſentito, non ſono in ciò renitenti, il Confeſſore non deve porre difficoltà alcuna, ma laſciare, ch indifferentemente, e liberamente ſodisfacciano all' obbligo, che hanno di denunziare, conforme la Coſtituzione. Ed il Signore Iddio la conſervi.

Di V. S.

Roma li 27. Settembre 1624.

come Fratello. Il Cardinal Mellino.

XVI.

Iſtruzione nella materia delle denunzie di ſollecitazione de' Confeſſori per la cuſtodia del ſigillo ſacramentale.

LA Santità di N. S. e queſti miei Eminentiſſimi Colleghi generali Inquiſitori conſiderando, che i rei di ſollecitazione nelle ſagramentali Confeſſioni facilmente poſſono incorrere, o nelle ſpontanee comparſe, ò nei coſtituti, nella rivelazione delle confeſſioni ſacramentali, ſenza fare rifleſſione alla violazione del ſigillo ſacramentale, che è de jure divino, e indiſpenſabile per qualſiſia graviſſima cauſa anco di ereſia, hanno perciò ſtimato eſpediente di rinovare a cautela gli avvertimenti altre volte dati, ſi a V. S. che a tutti gli altri Veſcovi, e Inquiſitori d'Italia, acciò nelli proceſſi di ſollecitazione nelle ſacramentali confeſſioni li preteſi rei ſollecitanti, o ſia nelle ſpontanee comparſe, o nei coſtituti, non rivelino, anco innocentemente le confeſſioni, con dire: Confeſſandoſi da me la tale di penſieri, o atti diſoneſti, le diſſi &c. Ma procedendo V. S. colla ſolita ſua attenzione, ammonirà li ſponte comparenti, o rei coſtituiti a non deporre coſa alcuna, che concerna il ſigillo delle ſacramentali confeſſioni de' penitenti, ma di riferire ſolamente ciò, che riguarda il detto, ò fatto di eſsi ſollecitanti, in occaſione di aver amminiſtrato il Sacramento della Penitenza, o immediatamente avanti, ò dopo, ò nel confeſsionario, o ſotto preteſto di confeſsione, e perciò dovranno ſemplicemente i ſollecitanti deporre: confeſſandoſi da me N. N. le diſsi &c. ò feci &c. ſenza dir altro in ordine alla confeſsione de' penitenti, e ſe cadeſſero nel detto errore di rivelare le confeſsioni, non ſi dovrà la loro depoſizione in queſta parte ſcrivere in proceſſo,

e ſe

e ſe mai per innavvertenza di qualche miniſtro, che acremente corregerà, ſi trovaſſe ſcritta in qualche proceſſo, ſi dovranno caſſare dalli proceſsi originali tutte quelle circoſtanze, che riguardano la detta rivelazione di confeſſioni ſacramentali; così colla ſua ſolita attenzione dovrà V. S. regolarſi, e il preſente avvertimento communicherà a tutti i ſuoi Vicarj, che hanno facoltà di far proceſsi in materia di Fede, acciò colla dovuta attenzione invigilino all'eſecuzione del preſente ordine, e Dio la proſperi.

Di V. S.

Roma 23. Marzo 1726.

come Fratello

F. Card. Paulucci.

XVII.

Iſtruzione quando, e come ſi poſſano delegare li Sacerdoti Confeſſori, per ricevere le denunzie nelle materie ſpettanti al Santo Offizio, ſenza Notaro.

Queſta ſagra Congregazione del S. Offizio con ſue circolari de 27. Settembre 1624. e 24. Gennaro 1667. che ſi conserveranno in coteſta ſua Cancellaria, hà già conceduta à Veſcovi, ed Inquiſitori la facoltà in materia di ſollecitazione, di delegare in caſi particolari i Confeſſori, quando le perſone ſollecitate non poſſono diſporſi a denunciare nella forma giuridica ordinaria, per ricevere anco ſenza Notaro le denunzie, con iſtruirli del modo di ben riceverle, e darli il giuramento de ſilentio ſervando, *& fideliter ſibi munus commiſſum exercendo*. Ora ſua Santità, ſentito il voto di queſti Eminentiſsimi Colleghi, hà confermate, e novamente concedute à Veſcovi, ed Inquiſitori le predette facoltà di delegare, come ſopra, qualſiſia Sacerdote approvato per le confeſsioni ſacramentali; ma V. S. di dette facoltà, parcamente, e dopo aver procurato, che le donne ſollecitate denunzino nella forma giuridica ordinaria, ſi prevalerà, e Dio la proſperi.

Di V. S.

Roma 7. Luglio 1725.

come Fratello

F. Card. Giudice.

Copia d' un Capitolo di lettera ſcritta dalla S. Congr. del S. Offizio.

Con tal congiuntura ſi degnerà V. E. partecipare al ſuo Vicario generale, che alla riſerva delle materie di ſollecitazione, non ha egli facoltà di deputare alcuno à ricevere denunzie, o ſpontanee, ma deve ne caſi particolari ricorrere alla ſagra Congregazione, che prontamente le accorda, redendoſi in tal forma legitimi gli atti, e pieno di un coſtante riſpetto bacio all' E. V. umilmente le mani.

Di V. S.

Roma 14. Luglio 1753.

Umiliſſimo Servitore vero

N. Card. Corſini.

XVIII.

Metodo di ricevere le denunzie da Sacerdoti Confeſſori, ſpecialmente però delegati in materia di ſollecitazione, ſenza Notaro.

Si fà un memoriale dalla denunziante, per il quale narra aver da eſporre coſe pertinenti al Tribunale del S. Offizio, che però prega ſua Signoria Illuſtriſſima commettere a perſona religioſa, che con ogni ſecreto vada à ricevere detta denunzia nel tal luogo, à fine di liberare da ogni ſcrupolo la conſcienza di eſſa ſupplicante, ſottoſcrivendo à piè del memoriale il nome, e cognome di eſſa eſponente, potendo mandarſi detto memoriale per il Confeſſore al Prelato, il quale udendo dire, che ſe le hà da proporre negozio ſpettante alla Santa Inquiſizione, deve riceverlo con grandiſſimo ſecreto, aſſumendo almeno due perſone gravi, religioſe, e zelanti, delle quali una ſe ne ſervirà per ſcrivere gli atti, che occorrono, come ſarebbe:

Die.... Menſe.... Anno.... in palatio epiſcopali N. in aula interiori ejuſdem ſolitæ habitationis Illuſtriſſimi, & Reverend. D. Epiſcopi N. coram eodem prædicto D. Illuſtriſſimo Aſſiſtente R. D. N. Canonico Cathedralis N. & in præſentia mei D. N. Sacerdotis Eccleſ. N. actuarii aſſumpti ad hunc actum, comparet R. P. Fr. N. N. profeſſus Sacerdos Theologus Ordinis N. exponens videlicet.

Vengo avanti V. S. Illuſtriſſima a portarle queſto memoriale continente negozio del S. Offizio, conſegnatomi da N. N. il quale con occaſione, che io ſono andato a confeſſare alla Chieſa N. mi è ſtato dato da lei, a fine che io, con ogni ſecreto lo preſenti a V. S. Illuſtriſſima, acciò deputi una perſona, che riceva la denunzia di queſta ſupplicante, la quale mi hà detto, che ſe veniſſe di perſona, darebbe da ſoſpettare altri negozj a ſuoi parenti, che le potrebbe cagionare danno grave.

Ovvero, ſe la ſupplicante non ſaprà ſcrivere, potrà inviare d. Religioſo a dire a bocca tutto ciò, che chi ſa ſcrivere direbbe per memoriale; e ſi procederà nel modo, come di ſopra, dal Prælato, mutatis mutandis.

L'Attuario notarà ogni coſa per extenſum.

Tunc Illuſtriſſimus D. prædictus commiſit eidem P. Fr. N. N. profeſſo Religionis N. ut accedat ad locum N. ad finem accipiendi denunciationem faciendam a N. N. juxta Inſtructionem Tribunalis S. Officii, quam præcepit ſibi dari a me Notario aſſumpto, exacto

prius juramento, tam a prædicto R P. N. N. tangendo, prout tetigit, ſacra Evangelia, & pro veritate omnium ſupradictorum, & pro bene, & fideliter recipienda denunciatione ſibi danda, ac ſub ſilentio omnia retinendi, quam a vobis aſſiſtentibus, & a me de non præſentia propalando, nec in totum, nec in partem, prout juravimus tactis ſacris prædictis Evangeliis: imponendo dicto Patri, & nobis de toto præſenti negocio ſilentium, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſtatim incurrendæ in caſu contraventionis, reſervatæ eidem Illuſtriſſimo, reſpectu aſſiſtentis, & mei ipſius, & Sanctiſſimo D. Papæ, reſpectu prædicti Rev. Patris, & fuit dimiſſus præſens tutus, cum mandato, ut omnes ſubſcribamus. Ego P. Fr. N. N. profeſſus Ordinis N. N. S. Theolog. P. prædicta omnia expoſui. Ego N. N. Canonicus Eccleſiæ N. aſſiſtens deputatus interfui. Ita eſt N. N. Sacerdos Eccleſiæ N. Actuarius aſſumptus ad hunc actum ab Illuſtriſſimo D. N. Epiſcopo N.

Il delegato dal Veſcovo andarà con carta, e calamajo, ſe non potrà accompagnarſi con il Notaro predetto, o aſſiſtente, almeno eſſo ſolo, nel luogo, tempo, e giorno più opportuno, per oſſervanza del ſecreto, e venendo la denunziante, ha da ſcrivere nel ſeguente modo.

Die .... Menſe .... Anno .... in tali loco ... s' avverta, che ſia fuori del confeſsionario, e non potendoſi, ſi noti il luogo, ubi ſolent ſacramentales confeſsiones excipi (ſed hæc omnia extra Sacramentum Pœnitentiæ) comparet coram me N. N. profeſſo talis Religionis, qui de mandato Illuſtriſsimi, & Reverendiſsimi D. Epiſcopi N. acceſsi ad finem &c. talis de tale, ætatis ſuæ annorum .... ut dixit, & ex aſpectu apparet, ſecularis, vel monialis profeſſa, vel Bizzoca, vidua, quondam N. N. vel uxorata ..... figlia .... ponendo il nome del padre, madre, luogo, dove abita, profeſsione, che eſercita, confini della parrochia, paeſe, o tempo, che ne manca, ſtatura, pelo, ſegnali, ed altre circoſtanze, che poſſono deſcrivere la perſona, quando non foſſe ben nota alla Corte veſcovile, ſponte, non citata, neque vocata, quæ medio ejus juramento ſibi per me dato, tactis ſacris Evangeliis mei Breviarii, prout tetigit, de veritate dicenda, prius monita de gravitate ejuſdem, fuit interrogata ad quid venerit, quæ reſpondit.

Sono venuta, come diſsi, a V. R. la ſettimana paſſata, che mi volevo sgravare la conſcienza, giache mi avete detto, che ſono obbligata denunziare il Confeſſore, che mi hà parlato di coſe brutte, quando mi confeſſavo; deſidero ſapere, ſe avete parlato a Monſignore Illuſtriſsimo, e che vi ha detto.

Cui a me fuit dictum habere in commiſsis recipiendi formiter ſuam denunciationem, & proinde, pro exoneratione ſuæ conſcientiæ explicite fuit interrogata, ut dicat, quidquid ſibi occurrerit, circa prædicta a ſe ſuperius nominata. Reſpondit, e ſi pongano le ſue proprie parole volgari, che dice, ben vero, ſiano chiare, ed eſplicative, il Confeſſore ſollecitante, per nome, cognome, Religione, ò dignità, giorno, meſe, anno, volte che ſollecitò, ſegni, contraſegni, abitazione, luogo, dove abita, abitava il ſollecitante, parole dette, eſpreſſe, ſegni, ſeu atti fatti, e tutte le circoſtanze, che conducano alla replicata chiarezza del ſollecitante, o ſolltecitazione.

Avvertendo, che ſe la perſona non ſi ſapeſſe ſpiegare, il Deputato coll' interrogatorj, che anderà facendo, farà ſpiegare le coſe predette neceſſariamente.

L' interrogatorj, benchè ſi diano in volgare, ſi ſcrivano in latino v. g.

Interrogata quænam verba ſpecialia, vel quoſnam actus inhoneſtos fecerit prædictus N. Confeſſarius ipſi teſti exponenti, & dicat explicite, & clare omnia.

Reſpondit, mi diſſe ....

Se la ſollecitazione è di qualche tempo paſſato, le ſe dice.

Interrogata, quare prius, non exoneravit ſuam conſcientiam, denunciando prædictum &c.

Reſpondit &c.

Interrogata de conteſtibus.

Reſpondit: queſto fatto è paſſato da ſolo a ſolo fra me, ed il detto N. N. mentre mi confeſſava nel confeſsionario, come hò detto di ſopra, e perciò non vi è perſona, che lo poſſa deporre.

Interrogata, an exerceat aliquam inimicitiam, vel aliquam exercuerit cum dicto N. N Confeſſario, vel cum ſuis conſanguineis, aut amicis, vel e contra.

Reſpondit &c.

Interrogata, cujus famæ ſit prædictus N N Confeſſarius, & an audierit aliquando ab aliis ſimilia prædictum N. N. patraſſe.

Reſpondit &c.

Si avverta, che le riſpoſte (non mi ricordo) non ſi ammettano, ma ſi dimanda doppo quelle, & fuit dictum a me, ut bene recordetur &c.

Se parlaſſe con ira, e paſsione grande, che daſſe ſoſpetto d' inimicizia, dal Notaro, o dal deputato ſi noti: videlicet, locuta eſt nimis iracunde &c. vel animoſe, aut temere.

Interrogata, an viderit ipſa comparens prædictum N. N. Confeſſarium feciſſe aliqua opera ſpiritualia. videlicet, orare eleemosynas elargiri, Miſſas auſcultare, & ſimilia.

Reſpondit &c.

Quibus habitis, ego ipſe mandavi, ut ſe ſubſcribat, imponendo ſilentium, ut nullatenus alicui dicat ſe revelaſſe, & denunciaſſe prædicta in totum, vel in partem, contra prædictum N. N. Confeſſarium, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, reſervatæ ipſi D. Illmo Epiſcopo (e ſe ſarà neceſſario) SS. D. Papæ, & fuit dimiſſum examen, præſtito denuo juramento, tactis &c. prout tetigit, de ſilentio obſervando ſuper prædictis.

Io N. N. ho depoſto come di ſopra, o vero ✠ & quia ſcribere neſcit, fecit ſignum Crucis, cum calamo à me dato.

Ita eſt, Ego N. N. profeſſus Ordinis N de mandato Illmi &c. acceſsi, & interrogavi.

Ricevuta la ſcritta rivelazione, il Prelato averta conſervarla con eſtremo ſegreto: ſe il caſo ſarà grave, ovvero foſſero più rivelazioni contro uno ſteſſo Confeſſore, potrà detto Veſcovo farne copia (avvertendo dare il giuramento, quando aſſume perſona molto grave, per far detta copia) ed includer gli atti in una ſua, che potrà ſcrivere alla ſagra Congrazione del S. Offizio di Roma, a fine che gli ordini, come si ha à portare in tal caſo, e chiegga l'Iſtruzione per non errare; avvertendo di più non fare veruno motivo contro il denunziato, acciò non penetri eſſer reo nel Tribunale, ne comunichi tal ſegreto al ſuo Superiore, ò altra, che ſia nel mondo, perche ſareb-

ſarebbe errore grave in materia di S. Offizio.

Le ſcritture ſopra queſte materie, non ſi confidino à miniſtri, ma o ſi conſegnino al Tribunale ſupremo, ovvero ſi ſugillino, ſcrivendovi ſopra: ſcritture, che appartengono al Tribunale del S. Offizio, quali neſſuno può aprire, lacerare, brugiare, o occupare, ſotto le pene apposte nella Bolla di PP. S. Pio V. che comincia: *Si de protegendis*, cautelandoſi a fine, che in vita detti negozj paſsino, come quelli del ſigillo ſacramentale, e provvedere in caſo di morte, non vadano in potere de' Commiſſarj degli ſpogli, miniſtri della Sedia vacante, ò Corteggiani de Prelati defonti, quali per lo più non avendo molta coſcienza, o pubblicano li negozj, ò gli conſegnano in mano della parte per mercede. E queſto baſti per una breve, e facile Iſtruzione.

Titulus VIII. De Schiſmaticis, & ordinatis ab eis.

SECTIO DCCCX.

CAPUT I. QUOD A PRÆDECESSORE, *ex Decretali, deſumpta a Canone II. Concilii generalis Lateranenſis III. celebrati ab Alexandro III. an.* 1179.

QUod a Prædeceſſore noſtro felicis memoriæ Papa Innocentio factum eſt, innovantes, ordinationes ab Octaviano, & Guidone hæreſiarchis, necnon & Joanne Strumenſi, qui eos ſecutus eſt, factas, & ab ordinatis ab eis, irritas eſſe cenſemus, adjicientes etiam, ut qui dignitates eccleſiaſticas, ſeu beneficia per prædictos ſchiſmaticos acceperint, careant impetratis. Alienationes quoque, ſive invaſiones, quæ per eoſdem ſchiſmaticos, ſive quæ per laicos factæ ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad Eccleſiam ſine omni onere ejus revertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe noverit ſubjacere. Illos autem, qui ſponte juramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterunt, a ſacris Ordinibus, & dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos.

Hæc Decretalis hic tranſcripta, prout refertur a Gonzalez, in qua Alexander innovans ſancita ab Innocentio II. circa ordinationes factas ab Epiſcopis ſchiſmaticis per hæc verba, prout leguntur in Canone XIV. Concilii Romani ſub eo celebrati = Ordinationes factas a Petro Leone, & ſchiſmaticis hæreticis evacuamus, & irritas eſſe cenſemus = eaſdem & ipſe irritas eſſe hic cenſet, prius tacite declarata eſt ab Innocentio III. qui in ſequenti *cap. II. Fraternitati, hoc eod. tit.* eas non pro irritis, ſed pro illicitis dumtaxat habet, quoad nempe Ordinum executionem, ſeu exercitium: quandoquidem decernit non, ut ordinati a ſchiſmaticis iterum ordinentur, ſed ut diſpenſari debeant, ſi velint in Ordinibus miniſtrare, ibi.

Fraternitati tuæ (& infra.) Priorem, quem a Schiſmatico aſſeris ordinatum, ab officio poteris repellere incunctanter, niſi legitime probaverit, ſecum fuiſſe miſericorditer diſpenſatum, & ab ea perſona, quæ ſuper hoc poteſtatem habuerit diſpenſandi.

Poſtea vero clariſsime declarata eſt a Clemente VIII. Conſtit. *Sanctiſſimus Dominus* 31. *Auguſti* 1595. per hæc verba, ibi.

Ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis, alias rite ordinatis, ſervata debita forma, recipiunt quidem Ordinem, ſed non executionem.

Allata Decretalis Innocentii III. *Fraternitati*, ex qua eruitur, ordinatos a Schiſmaticis non eſſe eo ipſo ſuſpenſos, ſed ſuſpendendos, in qua præterea non exprimitur a quo iiſdem ordinatis diſpenſatio concedi poſsit, an ab Epiſcopo, vel a Papa; quoad utranque partem declarata eſt ab eodem Clemente in cit. Conſtit. ubi decernuntur ipſo facto ſuſpenſi, & diſpenſandi nonniſi a Romano Pontifice.

Proinde ipſi ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis, correcti, vel emendati, reconciliandi ſunt, & abſolvendi cum pœnitentiis ſalutaribus, dummodo errores, vel ſaltem ſchiſma Ordinatoris abjuraverint in judicio, vel publice, vel ſecreto pro qualitate facti. In Ordinibus autem per eos alias rite ſuſceptis miniſtrare non permittantur, niſi cum ipſis ſuper irregularitate, hujuſmodi occaſione contracta, auctoritate ſanctæ Sedis Apoſtolicæ fuerit diſpenſatum.

Ad

Ad hanc diſpenſationem obtinendam praxis Sac. Pœnitentiariæ eſt, ut remittantur ad Tribunal Univerſalis Inquiſitionis, propter præſumptionem, quod eorundem ſchiſmaticorum erroribus ſint infecti.

Quæſtiones, quæ circa has ordinationes excitari poſſent, cum hodie rarus admodum detur caſus, ſaltem in Eccleſia latina, quod quis ab Epiſcopis ſchiſmaticis, & hæreticis ordinetur, videri poſſunt in *Theſauro de pæn. eccleſiaſt. cap. XXIV. verb. Ordo.*

Neque in hoc capitulo diutius immorabor, cum hodie in praxi raro inveniatur ſchiſma purum, ſed plerumque habeat adnexam hæreſim, ideoque ejus cauſæ ad S. Officium privative pertineant: indicabo dumtaxat, quæ huic eidem titulo de jure novo acceſſerint, &

I. Jure antiquo non videntur ſchiſmatici puri, ideſt nulli adhærentes hæreſi, excommunicati ipſo facto; de quo etiam controvertunt Doctores relati ab Albitio *part. I. cap. X. num.* 33. ſed hodie ex cap. I. Bullæ Cœnæ incurrunt ipſo facto excommunicationem Papæ reſervatam, & quamvis (ſubdit idem Albitius num. 35.) = Dubium ſit, an Conſtitutiones Apoſtolicæ „ comprehendant Orientales, quia mens Summorum Pontificum eſt non dirigere eas ad illos, ut voluit Azorius *Inſtit. moral. tom. I. lib. V. cap. XI. quæſt. 7.* & hanc opinionem ſequuntur Salas, & alii relati a Verticell. *de Apoſt. Miſſion. qu* 83. *n.* 4. nihilominus, quando tractatur de cenſuris in Bulla Cœnæ Domini latis contra ſchiſmaticos, non eſt dubium iis comprehendi etiam Orientales, ut fuit reſolutum in S. Cong. die 7. Junii 1639. =

II. In cit. cap. I. Bullæ Cœnæ non comprehenduntur ſchiſmaticorum fautores, hi tamen, præter alias pœnas, ipſo facto incurrunt excommunicationem, ſed non reſervatam ex Conſtitutione Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus* 15. *Kal. Martii* 1559.

III. Videnda eſt etiam Conſtitutio Pii II. *Execrabilis* 18. *Januarii* 1459. in qua, quemadmodum & in *cap. II. Bullæ Cœnæ*, infligitur excommunicatio Papæ reſervata contra appellantes a ſententiis, & decretis Romani Pontificis ad futurum Concilium, eorumque fautores: ſicuti & Conſtitutio Gregorii XV. *Æterni Patris* 15. *Novemb.* 1621. circa electionem Papæ, in qua pariter infligitur eadem excommunicatio, Papæ reſervata, in uſurpantes nomen Romani Pontificis.

IV. Extat Decretalis Bonifacii VIII. relata in *cap. unico Ad ſuccidendos, hoc tit. in VI.* in cujus prima parte continentur ſententia, & pœnæ inflictæ contra Jacobum, & Petrum olim Cardinales Columnenſes ex cauſa ſchiſmatis: in ſecunda vero parte decernitur, ut eædem pœnæ in perpetrantes ſimilem exceſſum locum habeant: ſed quoad primam, excepta confiſcatione bonorum, derogatum fuit a Benedicto XI. ut in ipſius Decretali, relata in *cap. unic. Dudum, inter Extravag. commun.* Secunda vero cum ſtatuat, dictas pœnas eſſe ferendæ ſententiæ dumtaxat, ampliata eſt a Paulo IV. cit. Conſtit. in qua declaratur, ſchiſmaticos eo ipſo præfatis pœnis obnoxios eſſe. Vide Pacerinum in Sextum Decretalium ad cit. Decretalem *Ad ſuccidendos.*

Titulus IX. De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſmum.

SECTIO DCCCXI.

CAPUT I. PRAETEREA, *ex Decretali Eugenii III. Sarenſi Epiſcopo reſcripta juxta correctionem Gonzalez, non Alexandri III. ut legitur in vulgato Codice Decretalium.*

PRæterea Clerici, qui relicto Ordine clericali, & habitu ſuo, in apoſtaſia, tanquam laici converſantur, ſi in criminibus comprehenſi teneantur, per cenſuram eccleſiaſticam non præcipimus liberari.

Ex hac Decretali, in qua dumtaxat agitur de apoſtaſia a ſtatu clericali, ſeu ab Ordine, communiter inferunt Canoniſtæ, Clericum in quocunque Ordine conſtitutum, ac etiam prima dumtaxat Tonſura inſignitum, dimiſſo habitu, & Tonſura ſe enormitatibus immiſcentem, eo ipſo privatum eſſe privilegio fori: ſed de hoc vide notanda infra ad *caput XXV. In audientia, de Sent. excommun. & part. II. ad cap. VI. Trident. ſeſs. XXIII. de reform.* De apoſtaſia, ſtatu, & profeſſione religioſa, jam ſermo inſtitutus eſt, *tit. de Regularib.*

SECTIO DCCCXII.

CAPUT II. EX LITERARUM, *ex Decretali Alexandri III. Abbati S. Genovefæ, Monaſterii Canonicorum regularium S. Auguſtini.*

EX literarum tuarum tenore perpendimus, quod quidam ægritudine longa confectus, inſano ſortilegarum mulierum credens conſilio, ut ſanaretur, per iterationem fecit injuriam Baptiſmatis ſacramento (& infra.) Quia ergo tua nos duxit prudentia conſulendos,

dos, qualiter puniri debeat Acolythus, quem minor ætas, & intentio fraternæ ſalutis excuſare videtur, diſcretioni tuæ præſentibus literis reſpondemus, quod ad ſuperiores Ordines promoveri (ſi publicum eſt, quod proponitur) non valebit, niſi ad Religionem tranſire voluerit, ut favore Religionis ipſius circa eum valeat diſpenſari. Si vero occultum eſt, promoveri poterit, & exceſſum ſuum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

Quamvis pœna hic ſtatuta afficiat Acolythum dumtaxat; ex conſuetudine tamen communiter recepta, quæ eſt optima legum interpres, extenditur etiam ad quemcunque tam ſolemniter, quam non ſolemniter rebaptizantem, quoties baptiſmus fuit jam valide collatus. Imo illum reiterans, ſentiens neceſſario eſſe reiterandum, eſt ipſo facto excommunicatus ex *Can. XI. Concilii Tridentini ſeſ. VII. de Baptiſmo*, ibi.

Si quis dixerit vere, & rite collatum baptiſmum iterandum eſſe illi, qui apud infideles fidem Chriſti negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur, anathema ſit.

Et præterea eſt vehementer ſuſpectus de hæreſi Anabaptiſtarum, & Novatianorum, jam damnata in Concilio I. Arelatenſi, confirmato a S. Sylveſtro anno Chriſti 314. Card. Albitius *de Inconſtantia in fide part. 1. cap. XXXIII. num. 5. & ſeq.* Ludovicus de Ameno *tom. III. de Delict. & pœnis*, §. *I. verb Abuſus in baptiſm. num. 18.* & DD. communiter.

Nota, hoc crimen eſſe mere eccleſiaſticum, ideoque hodie non habere locum pœnam ultimi ſupplicii ſtatutam *a L. 2. Cod. Ne ſanct. Baptiſ. reiteretur*, ſed aliter puniendum eſſe ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, *Theſaur. de pœn. eccleſiaſt. verb. Baptiſmus cap. I.*

Quando autem, & quomodo extra hanc facti ſpeciem, de qua in præſenti Decretali, reiterari poſſit, & debeat baptiſmus, lectorem remitto ad jam notata ad *cap. II. De quibus, tit. de Baptiſ.* pag. 443.

SECTIO DCCCXIII.

CAPUT III. TUÆ FRATERNITATI, *ex Decretali Innocentii III. ignotum, cui reſcripta.*

TUæ fraternitati (& infra.) Super ſecundo articulo inquiſitioni tuæ duximus reſpondendum, quod Clerici, qui ſunt de apoſtaſiæ crimine infamati, qui videlicet abjecerunt habitum clericalem, non ſunt in ſeculari habitu tollerandi: ſed per diſtrictionem eccleſiaſticam coercendi, donec deficiente probatione, ad infamiam abolendam purgationem canonicam curaverint exhibere.

In hac Decretali præcipit Pontifex, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, clericalem habitum dimittentes cogi debere per diſtrictionem eccleſiaſticam ad illius reaſſumptionem; & ſi de hoc fuerint diffamati, in defectum probationis, indicendam eis eſſe purgationem canonicam pro infamiæ abolitione.

Verum hodie hæc purgatio fere obſolevit, ut notabo ad eundem Titulum.

SECTIO DCCCXIV.

CAPUT IV. QUIDAM, *ex Decretali, deſumpta a cap. LXX. Concilii generalis Lateranenſis IV. celebrati ſub Innoc. III. an.* 1215.

QUidam (ſicut accepimus) qui ad ſacri undam baptiſmatis voluntarie acceſſerunt, veterem hominem omnino non exuunt, ut novo perfectius induantur, cum prioris ritus reliquias retinentes, chriſtianæ Religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus ſit homo, qui terram duabus viis ingreditur, & indui veſte non debeat, lino, lanaque contexta, ſtatuimus, ut per Prælatos Eccleſiarum talis obſervantia veteris ritus omnimode compeſcatur, ut quos chriſtianæ Religioni libere voluntatis arbitrium obtulit, ſalutiferæ coactionis neceſſitas, in ejus obſervatione conſervet: cum minus malum exiſtat, viam Domini non agnoſcere, quam poſt agnitam retroire.

Hæc

Hæc Decretalis, præcipiens Ethnicos, & judæos, qui poſtquam voluntarie baptiſmum ſuſceperunt, redeunt ad ſuos priores ritus, cogendos eſſe ad eos relinquendos, ampliata eſt a Bonifacio VIII. ſtatuente, ut tam ipſi, quam eorum fautores, receptatores, & defenſores nedum cogi ad præfatos ritus relinquendos, ſed etiam puniri debeant tanquam hæretici: & nedum, ſi adulti baptiſmum receperint, non ſolum voluntarie, aut mortis metu, ſed etiam dum erant infantes, ut ex ejus Decretali, relata in *cap. XIII. Contra chriſtianos, de hæretic. in VI.* in qua pariter, & eodem modo præcipitur puniri debere chriſtianos, ſi tranſierint ad ritum judæorum, ibi.

Contra chriſtianos, qui ad ritum tranſierint, vel redierint Judæorum, etiamſi hujuſmodi redeuntes, dum erant infantes, aut mortis metu, non tamen abſolute, aut præciſe coacti baptizati fuerint, erit tanquam contra hæreticos, ſi fuerint de hoc confeſſi, aut per chriſtianos, ſeu judæos convicti: & ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum, ſic contra fautores, receptatores, & defenſores talium eſt procedendum.

S E C T I O D C C C X V.

Caput V. A nobis, *ex Decretali Honorii III. Tyrenſi, Archiepiſcopo reſcripta.*

A Nobis expetiit tua fraternitas edoceri, quid de apoſtatis ſit agendum, cum in cuſtodia detinentur, qui minis, vel blanditiis nullatenus poſſunt induci, ut abjectum habitum reaſſumant. Ad quod tibi breviter reſpondemus, quod tales (ſi volueris) poteris ſub gravi cuſtodia carcerare: ita quod ſolummodo vita ſibi miſera reſervetur, donec a ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcant.

In hac Decretali, juxta Codicem Gregorii IX. quo in ſcholis utimur, videtur agi de pœna carceris infligenda Clericis in ſacris conſtitutis, donec dimiſſum habitum reaſſumant. Verum juxta omnes Canonum Interpretes, intelligenda eſt non de Clericis ſecularibus, ſed de monachis habitum dimittentibus: quandoquidem ad ly *habitum* addendum eſt verbum *Monachalem*, prout additum legitur in hac eadem Decretali a Gonzalez relata: cum cæteroquin de pœna infligenda Clericis ſecularibus in ſacris conſtitutis habitum dimittentibus jam ſatis proviſum ſit ſupra in *cap. III. Tuæ fraternitati pag. 647.*

Tributa eſt autem hic huic Archiepiſcopo facultas retinendi in carcere apoſtatas monachos, donec habitum reaſſumerent, quia forte illi monachi, ut animadvertit Gonzalez, non erant exempti, ſed ipſius juriſdictioni immediate ſubjecti: cum hodie monachi, & quicunque alii Religioſi apoſtatæ remitti debeant ab Epiſcopo ad ſuos Superiores regulares, ut notabo *par. II. ad cap. XIX. ſeſſ. XXIV. Trid. de reformat.*

S E C T I O D C C C X V I.

Caput VI. Consultationi, *ex Decretali ejuſdem Honorii, Archiepiſcopo Lundenſi reſcripta.*

COnſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod monachus aliquem ſacrum Ordinem in apoſtaſia recipiens, quamtumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pænitentiam, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poterit in Ordine ſic ſuſcepto.

Præter hanc ſuſpenſionem hic inflictam (quam *Theſaurus de pæn. eccl. c. II. verb. Apoſtaſia, §. Quinto* vocat impropriam, ſed quoddam canonicum impedimentum, & ſpeciem irregularitatis partialis) Apoſtata, Ordines nedum ſacros, ſed etiam minores recipiens in apoſtaſia incurrit aliam ſuſpenſionem ex Trident. *cap. VIII. ſeſſ. XXIII. de reform.* quatenus eos recipit ſine commendatitiis ſui Prælati, cujus abſolutio reſervatur arbitrio Ordinarii, a quo Religioſus, ſi non apoſtataſſet, ordinari debebat, & „ Irregularis efficitur, ſi celebret in Ordinibus ſacris, habitu dimiſſo, ſcilicet in excommunicatione, vel in ſuſpenſione incurſa ob Ordines ſuſceptos ſine commendatitiis ſui Prælati; alias non erit irregularis, ut Suar. *tom. 4. de Relig. lib. 3. cap. 1. numer. 28. & de Cenſur. diſp. 31. ſect. 5. numer. 5.* Filiuc. *auten. tract. 20. num. 250.* & Majol. *lib. 2. cap. 1. num. 15. §. Apoſtaſia*, ajunt eſſe irregularem, quamdiu manet in eo ſtatu, & probatur *Can. fin. 50. diſtinct. & cap. Cum illorum, de Sent.* „ ex-

„ *excomm.* ſed non eſt proprie irregularitas, cum „ tollatur ſine diſpenſatione, ut Garzias *de Benefic.* „ *part. 7. cap. 8. num. 65.* eſt tamen canonicum im„ pedimentum inhabilitans, ſicut irregularitas, quam„ diù durat, & impediens Ordinum omnium exer„ citium, ut Majol. & Filiuc. ibi =.

Titulus X. De His, qui filios occiderunt,

SECTIO DCCCXVII.

CAPUT I. VENIENS, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Tornacenſi ſcripta.*

VEniens ad Nos M. mulier, lacrymabili nobis confeſſione monſtravit, quod, cum de quodam filium genuiſſet, & ille ſibi ſæpe turgido vultu improperaſſet, quod filius ejus non eſſet, ipſa iracundiæ calore ducta, eundem filium interfecit, (& infra.) Mandamus, quatenus eam laboros inducere, ut ad aliquod monaſterium tranſeat, in quo peccata ſua perpetua pænitentia deploret. Si autem (repugnante carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit, ei licentiam in Domino nubendi tribuas: quia tutius nobis videtur, ut in Domino nubat uni ſoli, quam inhoneſte multos admittat.

In hac Decretali duo ſtatuuntur. I. Ut pro homicidio filii a matre patrato, ei imponenda ſit perpetua detruſio in monaſterium ad agendam pœnitentiam. II. Et ſi ad hanc detruſionem deveniri nequeat juſta de cauſa, quatenus eadem mater adhuc libera ſit, matrimonium contrahere non poſſit abſque diſpenſatione Epiſcopi: unde eruitur, homicidium in perſona filii commiſſum, eſſe impedimentum impediens matrimonium contrahendum.

Verum utraque hæc pœna in deſuetudinem abiit: loco enim detruſionis hodie hujuſmodi rei puniuntur pœnis ſtatutis a jure civili; impedimenta vero matrimonium impedientia hodierna Eccleſiæ diſciplina ad quatuor tantum reſtrinxit, inter quæ non eſt parricidium: ex ſtylo vero Datariæ datur etiam quintum impedimentum, ut dixi ſupra ad *titulum de Præſumptionibus* pag. 177.

SECTIO DCCCXVIII.

CAPUT II. INTELLEXIMUS, *ex Decretali Lucii III. Epiſcopo Pariſienſi (nunc Archiepiſcopo) ſcripta.*

INtelleximus, quod M. mulier filiam parvam furore accenſa diabolico jugulavit; propter quod Dominus terræ maritum ejus, & ipſam compulit abjurare. Quia vero illam alios habere filios intimaſti, mandamus, quatenus ita ſuper hoc provideas, quod ſui ſceleris pœnam luat, & ſaluti ejus, ac filiorum per tuam providentiam conſulatur, & non obſtante juramento, quod a viro dictus Dominus proponitur extorſiſſe (*ut ſe videlicet ab invicem ſepararent*) eam (ſicut expedire videris) eidem viro reſtituas: ita quod filios ſuos libere poſſit, & pacifice gubernare.

Circa pœnam & hic debitam matri pro occiſione filii, idem dicendum eſt, ut ſupra.

Huc referri poſſunt ſequentes pœnæ, a Sixto V. ſtatutæ contra matrem, alioſque quoſcunque procurantes abortum, Conſtit. *Effrænatam 29. Octob.* 1588.

§. I. Nos .... & quoſcunque tam viros, quam mulieres cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, ac conditionis, etiam Clericos ſeculares, vel cujuſcunque Ordinis regulares, quavis dignitate, & præeminentia eccleſiaſtica, vel mundana fulgentes, qui de cætero per ſe, aut interpoſitas perſonas abortus, ſeu fœtus immaturi, tam animati, quam inanimati, formati, vel informis ejectionem procuraverint, percuſſionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribuſque mulieri prægnanti impoſitis, ac aliis etiam incognitis, vel maxime exquiſitis rationibus, ita ut re ipſa abortus inde ſecutus fuerit, ac etiam prægnantes, ipſas mulieres, quæ ſcienter præmiſſa fecerint, pœnas, tam divino, quam humano jure, ac tam per canonicas ſanctiones, & Apoſtolicas Conſtitutiones, quam civilia jura adverſus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu, & re ipſa patraverint, propoſitas, & inflictas (quorum omnium tenores his noſtris literis pro expreſſis,

& ad verbum inſertis habemus) eo ipſo incurrere, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuimus, & ordinamus, ipſaſque pœnas, leges, & Conſtitutiones ad caſus præfatos extendimus.

§. II. Eos vero, qui Clerici fuerint, omni privilegio clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis eccleſiaſticis, quæ ſic vacatura noſtræ, & Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni perpetuo reſervamus, ipſo facto privamus, & in futurum inhabiles ad ea ſuſcipienda decernimus, adeo ut illi, qui hoc delictum commiſerint, non ſecus atque ii, qui ſua voluntate homicidium perpetraverint juxta Conc. Trid. decreta, etiamſi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, ad ſacros Ordines promoveri, aut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare nullo modo poſſint, nec illis aliqua eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferri liceat, ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio perpetuo careant.

§. III. Necnon & illos, qui Clerici non fuerint, & talia perpetraverint, non ſolum pœnas incurrere ſupra narratas, ſed etiam inhabiles ad Ordines, & alia prædicta decernimus, & declaramus.

§. IV. Volentes, quod hi, qui foro eccleſiaſtico ſubjecti, ut præfertur, deliquiſſe comperti fuerint, per Judicem eccleſiaſticum depoſiti, & degradati, curiæ, & poteſtati ſeculari tradantur, quæ de eis illud capiat ſupplicium, quod contra laicos vere homicidas per divinas leges, ac civilia jura eſt diſpoſitum.

§. V. Præterea eiſdem pœnis teneri omnino ſtatuimus eos, qui ſterilitatis potiones, ac venena potionibus propinaverint, & quo minus fœtum concipiant, impedimentum præſtiterint, ac ea facienda, & exequenda curaverint, ſive quocunque modo in his conſuluerint, ac mulieres ipſas, quæ eadem pocula ſponte, ac ſcienter ſumpſerint.

§. VI. Quocirca mandamus univerſis, & ſingulis judicibus, ordinariis, & delegatis, tam eccleſiaſticis, quam ſecularibus, quibus contra criminum reos etiam quoad cauſas hujuſmodi de jure, vel ratione delicti, aut perſonarum legitime competet juriſdictio, ita tamen, ut inter eos præventionis locus ſit, ut in his delictis, quæ utplurimum in occulto perpetrantur, contra quoſcunque, non ſolum per accuſationem, & delationem, verum etiam per inquiſitionem, ac ſimplicem denunciationem procedant, ac ad illa probanda teſtes alias de jure inhabiles, eorundem tamen judicum arbitrio, habita ratione perſonarum, cauſarum, & qualitatum illarum, ac circumſtantiarum quarumcunque admittant, ac in eos, qui culpabiles fuerint, prout per nos ſancitum eſt, demum animadvertant.

§. VII. Inſuper, ut immaniſſimi hujus delicti gravitati non ſolum temporalibus, verumtamen ſpiritualibus pœnis proſpiciamus, ac provideamus, omnes, & ſingulos cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentes, tam laicos, quam Clericos, ſeculares, & cujuſcunque Ordinis regulares, necnon mulieres ſeculares, vel quemcunque Ordinem profeſſas, qui, vel quæ, vel uti principales, vel ut ſociæ conſciæ ad tale facinus committendum opem, conſilium, favorem, potionem, vel alia cujuſcunque generis medicamenta ſcienter dederint, ac etiam ſcribendo literas privatas, vel apochas, vel alias verbis, aut ſignis juverint, aut conſuluerint, ultra ſupradictas pœnas, ipſo facto nunc, prout ex tunc, excommunicamus, & pro excommunicatis declaramus.

§. VIII. Decernentes, ac declarantes, quod per quæcunquæ Jubilæa, & Indulgentias, per Nos, & Succeſſores noſtros, etiam anno Jubilæi, aut alio quovis tempore, etiam Cruciatæ ſanctæ, Jubilæi, vel quovis alio titulo conceſſas, & concedendas, necnon per quaſcunque literas Apoſtolicas quibuſvis Principibus, ſeu ad eorum inſtantiam per Nos, & Succeſſores noſtros pariter conceſſas, & concedendas, ac etiam vigore privilegiorum mare magnum, vel alias quomodolibet nuncupatorum, quibuſvis Congregationibus Regularium, aut Epiſcopis vigore Conc. Trid. vel alios per Nos, & Prædeceſſores noſtros quomodocunque conceſſorum, vel in futurum concedendorum, ne perſonæ, ſic, ut præfertur, delinquentes, & excommunicatæ, præterquam in mortis articulo abſolvi valeant, nec cum iis Clericis, qui hujuſmodi delicta perpetraverint, etiamſi eorum crimen occultum fuerit, ſuper irregularitate, præmiſſorum occaſione contracta, nec per locorum Ordinarios, nec per alios quavis auctoritate fungentes, quam per Nos, & Rom. Pontif. noſtros Succeſſores, & tunc nonniſi urgentiſſimis de cauſis diſpenſari poſſit. Ac tam abſolvendi, quam diſpenſandi

ſandi facultatem hujuſmodi, etiam quoad forum conſcientiæ in caſibus ſuperius expreſſis, Nobis, & Succeſſoribus noſtris dumtaxat reſervamus.

Et quamvis hanc Sixti Conſtitutionem Gregorius XIV. moderaverit quoad reſervationem abſolutionis, & quoad directe, vel indirecte procurantes abortum fœtus adhuc inanimati, in reliquis tamen eam præſervavit, ut in ejus Conſtit. *Sedes Apoſtolica pridie Kalend. Junii* 1591. ibi.

§. I. Dudum ſiquidem fel. record. Sixtus Papa V. Prædeceſſor noſter, juſtitiæ zelo accenſus, contra procurantes abortum fœtus tam animati, quam inanimis, ejuſque graviſſimi ſceleris participes, & adjutores, necnon contra eos, qui mulierum fœcunditatem impedirent, & ſterilitatis potiones, ſeu venena præberent, Conſtitutionem edidit, ſub datum 4. Kal. Novemb. Pontificatus ſui anno III. per quam ultra diverſas ſpirituales, & temporales pœnas, etiam inter alia excummunicationis ſententiam contra eos promulgavit, ſibique, & Succeſſoribus ſuis tantum abſolvendi facultatem reſervavit, prout in eadem Conſtitutione plenius continetur.

§. II. Cum igitur poſtmodum experientia docuerit, ex remedio hujuſmodi non eam, quæ ſperabatur, utilitatem, & fructum proveniſſe, verum potius multis ſatanæ malitia ad peccandum inductis, difficiliori ob ſoli Sedi Apoſtolicæ reſervatam abſolvendi facultatem, reddito ad pænitentiam aditu, eos a nefariis hujuſmodi flagitiis perpetrandis non ſolum, non retraxiſſe, ſed etiam plurimorum ſacrilegiorum, graviſſimorumque peccatorum, & ſcelerum occaſionem dediſſe. Nos propterea animadvertentes, gladium eccleſiaſticæ diſciplinæ, præſertim quoad cenſuras, & pænas ſpirituales, ita exercendum eſſe, ut ad medicinam tendat, non ad perniciem animarum, æternumque Paſtorem, cujus vices in terris gerimus, quantum (divina ejus gratia adjutrice) poſſumus, imitari volentes, qui venit animas hominum salvare, non perdere, neminique quantuncumque graviter, & enormiter deliquerit, viam ſalutis præcluſit, quin potius ad eam aſſequendam copioſa remedia adhibuit, ac Nobis reliquit, & ſimul utilius cenſentes, ubi nec de homicidio, nec de animato fætu agitur, pænas non imponere duriores iis, quæ per ſacros Canones, & leges prophanas ſunt inflictæ, habita ſuper hoc cum Venerabilib. Fratrib. noſtr. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ſuper negociis, & conſultationibus Epiſcopor. deputatis, matura deliberatione, de eorum conſilio, Conſtitutionem prædictam ſic duximus moderandam, ut a peccato, & excommunicatione contra perſonas ibi expreſſas lata, tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos, qui poſt noſtram Conſtitutionem in eiſdem caſibus deliquerint, quilibet Presbyter, tam ſecularis, quam cujuſvis Ordinis regularis ad chriſtifidelium confeſſiones audiendas, & ad hos casus ſpecialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam in foro conſcientiæ tantum, abs olvendi habeat facultatem, eandem prorſus, quam idem Sixtus V. Prædeceſſor noſter, ſibi, ac ſuis Succeſſoribus reſervavit.

§ III. Quo vero ad pænas procurantium abortum fætus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel ſumentium venena ſterilitatis, aut quocunque modo auxilium, vel conſilium eis dantium, in prædicta Conſtitutione contentas, Conſtitutionem præfatam in ea parte, ubi de his agit, ad terminos juris communis, ac ſacrorum Canonum, & Conc. Trid. diſpoſitionem, auctoritate Apoſtolica tenore præsentium, tam quoad præterita, quam quoad futura, perpetuo reducimus, perindeac ſi eadem Conſtitutio in hujuſmodi parte nunquam emanaſſet.

Ex hac igitur Gregorii Conſtitutione, patet illam Sixti moderatam fuiſſe in duobus (ita appoſite animadvertit Lucius Ferrari Prompta Bibliotheca, verbo Abortus) = quantum ſcilicet ad abſolutionem ab excommunicatione, quæ per Sixtum reſervabatur Summo Pontifici, & nunc per Gregorium poteſt abſolvi ab Epiſcopo, & a quolibet Confeſſario per ipſum ſpecialiter deputato; & quantum ad pœnas procurantium abortum fœtus adhuc inanimati, vel præbentium mulieribus, ſeu ſumentium venena ſterilitatis, quas Gregorius reduxit ad terminos juris communis, auferendo illas rigidas pœnas, a Sixto in hac ſua peculiari Conſtitutione inflictas, puta excommunicationem, irregularitatem, privationem omnis privilegii clericalis, inhabilitationem ad omnia officia, & beneficia, privationem ipſorum officiorum, & beneficiorum jam obtentorum, & degradationem cum traditione curiæ ſeculari talis degradati, quæ tamen omnes una cum pœnis ab utroque Jure contra homicidas voluntarios ſtatutis remanent in ſuo robore, & adhuc hodie incurruntur a procurantibus abort. fœtus jam animati quocunque modo, ſive per ſe, ſive alium, ſive directe, ſive indirecte, ſive conſulendo, ſive auxilium, aut favorem præſtando, ut clare patet legenti

genti ipſas duas Conſtitutiones ad hunc finem per extenſum relatas. Ab omnibus autem ſupradictis pœnis, excommunicatione excepta, nemo diſpenſare, & abſolvere poteſt, niſi Summus Pontifex, cum Sixtus V. diſpenſandi, & abſolvendi ab illis facultatem ſibi, & Succeſſoribus ſuis expreſſe reſervaverit præciſis his verbis in fine §. 8. contentis = ac tam abſolvendi, quam diſpenſandi facultatem hujuſmodi, etiam quoad forum conſcientiæ in caſibus ſuperius expreſſis, Nobis, & Succeſſoribus noſtris dumtaxat reſervamus = & Gregorius XIV. ſolum moderavit quantum ad abſolutionem a peccato, & excommunicatione, quia ſtatuit, quod non obſtante ſtrictiſſima reſervatione Sixti, poſſit nunc in foro conſcientiæ abſolvere Epiſcopus, & quilibet Confeſſarius ſive ſecularis, ſive regularis, ab Epiſcopo ſpecialiter deputatus, ut patet in fine §. ſecundi = Quilibet Presbyter... ſpecialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam in foro conſcientiæ tantum abſolvendi habeat facultatem eandem prorſus, quam idem Sixtus V. Prædeceſſor noſter ſibi, ac ſuis Succeſſoribus reſervavit =.

Nota I. Procurantem abortum fœtus animati non gaudere jure Immunitatis eccleſiaſticæ, ſeu ſacri aſyli, eo modo quo privantur rei homicidii proditorii ex Conſtit. Gregor. XIV. *Cum alias nonnulli*, quid quid hactenus in contrarium ſenſerint DD. ut declaravit Congregatio Conc. 3. Decembr. 1632. teſte laudato Ferrari *loc. cit. num.* 11.

Nota II. Petentem diſpenſationem a S. Pœnitentiaria in caſu occulto ſuper irregularitate ex abortu, debere exprimere, ſi fœtus fuerit a ſe genitus, ut ex ſtylo, & facultatibus dicti tribunalis, alias gratia eſt ſubreptitia, cum in hoc caſu major ſit difficultas ad diſpenſandum, *Theſaur. de pœnis eccleſiaſt. verbo Abortus*.

Nota III. Propoſitiones circa abortum ab Innocentio XI. proſcriptas die 2. Martii 1679. ſub pena, qua proſcriptæ ſunt Propoſitiones circa homicidium, relata ſupra ad *cap. II. Interfeciſti*, ita conceptas eſſe.

La 34. in ordine. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, vel infametur.

La 35. Videtur probabile, omnem fetum, quandiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, & conſequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.

Nonnulla dubia circa abortum, ejuſque penas, *vide laudatum Theſaurum loc. cit.*

SECTIO DCCCCXIX.

Caput III. De Infantibus, *ex Decretali Alexandri III.*

De infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre, & matre, & non apparet, utrum a patre, vel a matre oppreſſi ſint ipſi, vel ſuffocati, vel propria morte defuncti, non debent inde ſecuri eſſe parentes, nec etiam ſine pœna, ſed tamen conſideratio debet eſſe pietatis, ubi non voluntas, ſed eventus mortis cauſa fuerit. Si autem non latet, ipſos interfectores eſſe, ſcire debent, ſe graviter deliquiſſe. Quidam autem pænitentiam trium annorum judicant eſſe debere, quorum unum peragant in pane, & aqua.

Uſus pœnitentiæ hic impoſitæ hodie exolevit. Sed ſi aliqualis culpa parentis, vel nutricis intervenerit, pœna remittitur arbitrio judicis, Reiffenſt. *hoc tit. num.* 11. cum DD. ibi cit. Si vero probetur, infanticidium omnino culpabiliter ſecutum fuiſſe, tunc locum habebit pœna juris civilis contra homicidas, cum verum homicidium ſit, ut reſpondit Stephanus V. Huberto Epiſcopo Moguntino *Can. XX. Conſuluiſti*, eidem Stephano tributo, & relato a Gratiano, *cauſa II. qu.* 5. ibi.

Conſuluiſti de infantibus, qui in uno lecto dormientes cum parentibus, mortui reperiuntur, utrum ferro candente, aut aqua fervente, ſeu alio quolibet examine parentes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque, & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſecum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente ſuffocentur, vel opprimantur, unde ipſi homicidii rei inveniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ ferventis examinatione confeſſionem extorqueri a quolibet ſacri non cenſent Canones, & quod Sanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinventione non eſt præſumendum, ſpontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro judicare. Occulta vero, & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus novit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur, vel confitentur talis reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio; quia, ſi ille, quia conceptum in utero per abortum celaverit, homicida eſt, quanto magis, qui unius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit.

In aliquibus diœceſibus retentio infantium in lecto, ſaltem ſine repagulo, eſt caſus Epiſcopo reſervatus.

Titulus XI. De Infantibus , & Languidis expoſitis .

SECTIO DCCCXX.

Caput Unicum , Si a patre , *ex Decretali Gregorii IX.*

SI a patre , ſive ab alio , ſciente ipſo , aut ratum habente (relegato pietatis officio) infans expoſitus extitit , hoc ipſo a poteſtate fuit patria liberatus . Nam & hoc caſu in ingenuitatem libertus , & ſervus in libertatem eripitur : quod , & de prædictis cujuſcunque ætatis languidis , ſi expoſiti fuerint , vel ſi alicui eorum alimenta impie denegari contigerit , eſt dicendum . Sane , qui hos ſuſcipiunt , non poſſunt propter hoc in eorum perſonis jus aliquod vendicare .

Hanc Decretalem tranſcribo , non quod ei novi aliquid acceſſerit , ſed ad reſolvenda varia dubia , quæ de Infantibus expoſitis in praxi exorta ſunt , & .

I. An ſint baptizandi ſaltem ſub conditione , etiamſi habeant appenſum collo ſcriptum , quo ſignificetur fuiſſe baptizatos : & quatenus affirmative .

II. An baptizandi ſint a Capellano Brephotrophii , vel potius a parocho , intra cujus parochiæ limites ſitum eſt dictum Brephotrophium .

III. An iidem expoſiti indigeant diſpenſatione Epiſcopi , ad hoc ut promoveri poſſint ad Ordines minores , ad majores vero , & beneficia curata, diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ juxta diſpoſita circa illegitimos in *cap.I. Is qui de fil. Presbyteror. in VI.*

IV. An , ſi forte jam promoti fuerint ad ſacros Ordines ſine diſpenſatione Apoſtolica , tuta conſcientia in illis miniſtrare poſſint .

V. In caſu obtentæ diſpenſationis quis ſit locus eorundem originis , ut hoc titulo ad Ordines promoveri valeant .

VI. An matrimonia puellarum expoſitarum celebrari poſſint coram Capellano Brephotrophii , an potius coram Rectore Eccleſiæ parochialis , intra cujus limites ſitum eſt .

Ad I. Dubium quod ſpectat , quamvis ex ſequentibus verbis Ritualis Romani, Pauli V. juſſu editi = Infantes expoſiti, & inventi , ſi re diligenter inveſtigata , de eorum baptiſmo non conſtet , ſub conditione baptizentur = videatur non eſſe baptizandos, cum ex dicto ſcripto vehemens oriatur præſumptio , eos fuiſſe baptiſmo ablutos ; quia tamen verbum *conſtet* claram ſignificat probationem , & hæc clara dici nequeat , quæ ex ſcripto reſultat , niſi certa habeatur notitia perſonæ , a qua ſit exaratum , aut aliunde indubitatum eruatur indicium collati baptiſmi , baptizandi ſunt ſub conditione . Hanc praxim ſequuti ſunt Concilii Toloſani Patres,habiti a Card. Franciſco de Joyoſa an. 1590. in cujus *part.II. cap.II.* ita decernitur = Cum projectis , expoſitiſque puerulis , licet affixa reperiatur ſchedula , quæ eos baptizatos eſſe teſtetur , in id tamen , an verum , fictumque ſit , parochi diligenter inquirent : ſi certi nihil compererint in ſcripto chartulæ nomine , eos ſub conditione baptizabunt,= Hanc pariter ſequutus eſt S. Carolus Borromæus in *Conc. Mediolanenſi III. in quo tit. de Baptiſ. infant.* ſic legitur = Infans expoſitus , licet appenſum collo ſcriptum habeat , quo ille baptizatus ſignificetur , ſi tamen re diligenter prærequiſita , quemadmodum in Catechiſmo Romano expreſſum eſt , adhuc dubium ſit, eum baptizatum eſſe , ea conditionis forma baptizetur : *Si tu es baptizatus , ego te iterum non baptizo* , & ſi nondum baptizatus es , ego te baptizo = .

Ab eadem praxi ne unum quidem unguem noviſſime receſſit Congregatio Conc. cum enim ſub die 18. Decembris 1723. parochus S. Spiritus in Saxia Urbis Romæ ſupplicem exhibuiſſet Sacræ Pœnitentiariæ libellum , in quo retulerat , præter infantes recenter natos , ad Archihoſpitale ejuſdem S. Spiritus ſæpiſſime etiam infantes deferri,duorum, quatuor, vel ſex , aut decem menſium , & etiam unius anni cum dimidio , abſque ullo certo ſigno baptiſmatis recepti : & ne ex una parte ſuo muneri in re tanti momenti deficiat , baptiſmum omittendo , & ex alia parte baptiſmum conferendo , ſe exponat periculo irregularitatis impoſitæ rebaptizantibus ad terminos textus in *cap. Ex literarum , de Apoſtatis* , humillime quæſiviſſet , quid a ſe eſſet agendum ; cumque a Sacra Penitentiaria dictus ſupplex libellus ad laudatam ſacram Congregationem remiſſus fuiſſet , extenſoque inſequenter coram eadem dubio his verbis .

= Quomodo ſe gerere debeat parochus S. Spiritus in Saxia in collatione baptiſmatis infantibus, qui ad Archioſpitale deferuntur, ſive iidem habeant ſchedulam de baptiſmo teſtantem , ſive non habeant , & etiamſi ex colore, & cæteris corporis qualitatibus depræhendatur , eoſdem eſſe conſtitutos in ætate ſex , aut decem menſium , vel unius anni cum dimidio = .

Reſpondit = Eſſe baptizandos ſub conditione in omnibus caſibus expoſitis juxta inſtructionem , & inſtructio eſt , quod excipiatur a baptiſmo ſub conditione caſus ſchedulæ , quæ haberet certitudinem = .

Ita reperitur in *Theſauro reſolutionum ejuſdem Congreg. tom.II. pag. 412. & tom. III. pag.2.*

Ad II. inſpecto jure communi , & ratione mox afferenda , ſentio , baptizandos eſſe a parocho , & non a Capellano: quin huic ſuffragari poſſit diſpoſitio *Clementinæ II. Quia contingit , de Relig. domib.* in qua §. *Ceterum*, præſervatur conſuetudo, hodie adhuc vigens in ſimilibus Hoſpitalibus miniſtrandi pauperibus ibi degentibus Sacramenta Communionis paſchalis , Viatici , & Extremæ Unctionis , ac eorundem cadavera ſepeliendi independenter a parocho ; tum quia hæc dumtaxat parochialia jura,tamquam contraria conſuetudine præſcripta , ibidem exercenda permittuntur ; tum quia in Eccleſia Brephotrophii , niſi

ſimul

ſimul parochialis fuerit, aut ſpeciali apoſtolico privilegio munita, non adeſt Fons baptiſmalis, nec retineri unquam conſueverit.

Ad III. motivum dubitandi ex eo oritur, quod, attenta univerſali cauſa projectorum expoſitionis, quæ verificari ſolet de illegitimis, & raro de legitimis, vehemens reſultat præſumptio de illorum illegitimitate: ideoque reſpondeo, indigere diſpenſatione juxta communem, & tutiorem DD. ſententiam, ac Rom. Curiæ praxim, ut probat Cardinalis Petra *tom. V. in Comment. ad Conſtit. XXII. Sixti IV. Religionis num. 9. & ſeqq.* alias omnino arcendi ſunt ab Ordinibus, pro quorum receptione non ſufficit ſola præſumptio legitimitatis, ut nonnulli opinantur, ſed requiritur certa illius probatio.

Ab hac regula eximuntur, teſte eodem Petra, *loc. cit.* expoſiti in Hoſpitali B. Virginis Annuntiatæ Neapolis, qui ex privilegio apoſtolico ad Ordines promoveri poſſe aſſeruntur ab Arhiepiſcopo Neapolitano abſque alia diſpenſatione.

Ad IV. huic dubio, præter generalem regulam, quod in dubio *Melior eſt conditio poſſidentis*, ſatis favere videtur reſolutio Congregationis Conſultorum S. Officii, habita die 6. Iulii 1643. prout refert laudatus Petra num. 16. ſcilicet = Non eſſe reſpondendum in ſcriptis cuidam Religioſo in Regno Cynarum, ſed oretenus dicendum, eſſe quietum in conſcientia, ut non indigeat diſpenſatione, præſertim cum ſit in quaſi poſſeſſione =.

Ad V. Clariſſimus vir Canonicus Romualdus Honoranti *in Praxi Secretariæ Urbis Vicarii, cap. I. in Notis ad Conſtitutionem Innocentii XII. Speculatores, §. Tertium dubium*, de origine expoſitorum ita ſentit = Expoſitos originarios eſſe loci, in quo expoſiti fuerunt; nam eo quod parentes, locuſque eorum ignoretur, cives ſunt loci, in quo expoſiti fuerunt, & ita tenet Barboſa ſupra num. 37. Campanil. apud Trullench *cit. num.* 12. ibi = *Expoſiti ordinari poſſunt ab Epiſcopo, qui eſt ordinarius loci, in quo expoſiti ſunt; nam eo quod parentes ignorantur, ſine dubio illius loci effecti ſunt cives* = Cum enim in obſcuris minimum ſit ſequendum, *cap. In obſcuris, de Reg. jur. in VI.* & locus, parenteſque expoſitorum adeo obſcuri ſint, locus, ubi expoſiti fuerunt, gerit vices patriæ, & patris, nam ibi cenſentur nati.

Sed quia pluribus in locis dicti Infantes exponi valent, experientia teſte, inquirendum eſt, quiſnam eorum determinate originis ad Ordines tribuat titulum, ne plures origines admittere compellamur contra Innocentianæ Conſtitutionis mentem; v. g. exponitur Titius primo in loco diœceſis tuſculanæ, ibique baptizatur: ſecum enim affert ſchedulam monentem, lavacro Baptiſmi non eſſe ablutum; deinde ad Hoſpitale S. Spiritus de Urbe, ad expoſitorum educationem deſtinatum, conducitur. Quæritur, cujus loci dictus Titius originarius ſit: an illius, in quo primo expoſitus fuit, an potius, in quo ad ſuam educationem permanet?

Reſpondetur, eſſe ad Ordines originarium loci Hoſpitalis, ubi ut alatur, ac educetur, permanet, non vero loci, in quo primo fuit expoſitus, & baptizatus; quia in iſto, quaſi accidentaliter fuit expoſitus.

Hactenus dicta intelligenda ſunt caſu, quo de parentibus, eorumque loco minime conſtet; aliter enim dicendum, ſi de ipſis conſtet temporis curſu; unde ſi de parentibus conſtet, iſque legitimus fuerit, erit origenarius loci, in quo naturaliter ortus fuit, modo inibi ex accidenti non ſit natus; in hoc enim caſu origo naturalis patris, origo filii erit, ex ſuperius dictis. Ratio eſt, quia ex quo de parentibus conſtat, deſinit expoſitus eſſe, ſaltem quoad effectum tituli originis ad Ordines.

Si tamen de loco, in quo expoſitus ortus eſt, minime vero de parentibus conſtet, verius judico originarium eſſe loci, in quo expoſitus fuit, non vero loci, in quo natus: imo baptizatus fuit: nam ignorantia ea parentum magnam inducit præſumptionem, ibi natum ex accidenti, cum impoſſibile moraliter appareat, parentes ignorari, ſi in eo loco domicilium contraxerunt.

Si vero expoſitus illegitimus fuerit, conſtetque de matre, originarius ad Ordines erit vel loci materni domicilii, vel originis naturalis maternæ, juxta dicta ſupra dubio antecedenti; ſi autem de matre non conſtet, originarius erit loci, in quo permanenter fuit expoſitus, gerit enim hic locus vices patriæ, & parentum.

Ad VI. Huic dubio ſatis proviſum eſt a S. Congreg. Conc. ſequenti declaratione in reſponſo ad preces Gubernatorum Hoſpitalis Expoſitorum Civitatis Eugubinæ *die 11. Aprilis* 1651. per hæc verba, prout reperitur *lib. XIX. Decretor. ejuſdem Cong. pag.* 124. *a tergo* = Gubernatores Hoſpitalis Expoſitorum Civitatis Eugubinæ aſſerentes, Sacerdotem ibi in Confeſſarium deputatum cum approbatione Epiſcopi huc uſque puellis expoſitis adminiſtraſſe matrimonia, præviis denunciationibus, in Eccleſia ipſius Hoſpitalis, ſupplicant pro declaratione, hujuſmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda eſſe, & non coram Rectore Eccleſiæ parochialis, intra cujus limites dictum Hoſpitale exiſtit, Sacra &c. cenſuit matrimonia dictarum Puellarum eſſe celebranda coram proprio parocho, non autem coram dicto Capellano Hoſpitalis.

Titulus XII. De Homicidio voluntario, & caſuali.

SECTIO DCCCCXXI.

Caput I. Si quis, *ex Decretali, deſumpta a cap. XXI. Exodi.*

SI quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari meo evelles eum, ut moriatur.

In

In hac Decretali ſtatuitur, ut ſi quis per induſtriam, ideſt præmeditate, & proditorie, nulla præcedente cauſa rixæ, aliquem occiderit, nedum privatus ſit beneficio aſyli, ſed etiam tradatur curiæ, ſeculari, ultimo ſupplicio plectendus.

Quæ autem declarationes ex Pontificiis Conſtitutionibus huic ſanctioni acceſſerint, jam notavi pag. 464. & ſeqq. *ad tit. de Immunit. eccleſiaſt.*

SECTIO DCCCXXII.

Caput II. Interfecisti, *ex Decretali, deſumpta a Pœnitentiali Romano.*

Interfeciſti furem, aut latronem, ubi comprehendi poterat abſque occiſione, quia ad imaginem Dei creatus eſt, per quadraginta dies non intres Eccleſiam, & lanea veſte indutus, ab eſcis, & potibus, qui interdicti ſunt, & a thoro, gladio, & equitatu per illos ſupradictos dies abſtineas. In tertia autem, & quinta feria, & ſabbatho aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & parvis piſciculis, cum mediocri cerviſia utere temperate. Si autem ſine odii meditatione te, tuaque liberando hujuſmodi diaboli membra interfeciſti (ſecundum indulgentiam dico propter imaginem Dei) ſi aliquid jejunare volueris, bonum eſt tibi, & eleemoſynam fac largiter. Si Presbyter eadem fecerit, non deponatur; tamen quandiu vivit, pœnitentiam agat.

Pœnitentiæ in vim hujus Decretalis ab homicidis peragendæ, jamdiù in deſuetudinem abierunt, ut alias innui.

Subnecto hic propoſitiones circa homicidium, proſcriptas ab Alexandro VII. die 24. Sept. 1665. & ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Papæ reſervatæ in eas docentes, defendentes, edentes, aut de eiſdem, etiam diſputative publice, aut privatim tractantes, niſi forſan impugnando: a quibus Pontificibus prohibitum inſuper fuit in virtute S. Obedientiæ, & ſub interminatione divini judicii ipſas a quoquam ad praxim reduci.

Proſcriptæ ab Alexandro VII. ſunt ſa.

XVII. Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit; uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.

XVIII. Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.

XIX. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehenſam.

Proſcriptæ ab Innocentio XI. ſunt ſa.

XIII. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

XXX. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit. Idem quoque dicendum eſt, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis, fugiat.

XXXI. Regulariter occidere poſſum furem, pro conſervatione unius aurei.

XXXII. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

XXXIII. Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicuti & jus habenti in cathedram, vel præbendam, contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

Alias propoſitiones proſcriptas circa Abortum habes ſupra pag. 652.

SECTIO DCCCXXIII.

Caput III. Si perfodiens, *ex Decretali, deſumpta a D. Auguſtino in cap. XX. Exodi.*

Si perfodiens inventus fuerit fur, & percuſſus mortuus fuerit, non eſt illi homicidium imputandum. Si autem oriatur ſol ſuper eum, reus erit. Intelligitur ergo non pertinere ad eum homicidium, ſi fur nocturnus occidatur: ſi autem diurnus fuerit, ad homicidium pertinere. Hoc eſt enim quod ait: ſi oriatur ſol ſuper eum &c. quia poterat diſcernere, quod ad furandum, non ad occidendum veniſſet; & ideo non debet occidi. Hoc etiam in antiquis legibus ſecularibus (quibus iſta eſt antiquior) invenitur, impune ſcilicet occi-

occidi nocturnum furem quoquo modo: diurnum autem, ſi ſe telo defenderit ; jam enim plus eſt, quam fur.

Hanc Decretalem tranſcripſi, non quod ei novi aliquid acceſſerit, ſed ne cum in ea exprimatur = impune occidi nocturnum furem quoquo modo = quis minus prudens credat id abſolute, & ſine ulla limitatione licitum eſſe: quandoquidem intelligi debet juxta diſtinctionem expreſſam in Decretali rel. in *cap. XVIII. Significaſti*, *§. Si vero*, *hoc eod. tit.* ſcilicet cum moderamine inculpatæ tutelæ, vim vi repellendo. Si enim fur, licet nocturnus, abſque probabili propriæ vitæ periculo capi, aut expelli poſſit, tunc nullatenus licite occideretur, quamvis fortaſſe impune quoad forum externum; ideoque prædictæ ſeculares leges intelligendæ ſunt quoad dictum dumtaxat forum cum utantur adverbio *impune*, non *licite*.

SECTIO DCCCXXIV.

Caput V. Si aliquis, *ex Decretali, deſumpta a Concilio Guarmerienſi, vel juxta Bruchardum, Vormatienſi.*

SI aliquis cauſa explendæ libidinis, vel odii meditatione, homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non poſſit generare, aut concipere, vel naſci ſoboles, ut homicida teneatur.

Huic Decretali nullam cenſuram infligenti tam contra præbentes, quam contra propinantes poculum ſterilitatis, acceſſit Conſtitutio Sixti V. *Effrenatam*, in qua declarat eo ipſo excommunicationem incurrere, Papæ reſervatam: et ſi Clerici beneficiati ſint, privationem beneficiorum pariter ipſo facto.

Verum hæc Conſtitutio moderata eſt a Gregorio XIV. & redacta ad terminos juris communis, ut ex utriuſque Conſtitutionis textu jam tranſcripto in notis ad *cap. II. Intelleximus*, *tit. De his qui*, p. 646.

SECTIO DCCCXXV.

Caput XIV. Ex literis, *ex Decretali Clementis III. Epiſcopo Metenſi reſcripta.*

EX literis tuæ Fraternitatis accepimus, quod cum H. Presbyter fœnum vellet de curru deponere, perticam ſuperius alligatam projecit in terram, & cum fœno inſiſteret deponendo, quidam puerum quendam juxta currum reperit ſemivivum, in quo præter modicum livoris in fronte nihil inveniri potuit læſionis. Nos autem ab eodem quæſivimus Sacerdote, ſi priuſquam jaceret perticam, circumſpexiſſet ſolicite, an aliquis eſſet circa currum; qui quod diligenter circumſpexit, aſſeruit, ſed, quod vidiſſet aliquem denegavit. Ad te igitur remittentes eundem, mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, niſi circa eundem grave ſcandalum ſit exortum, vel tanta laboret infamia, quod deficiente accuſatore, oporteat eidem canonicam purgationem indici, ipſum libere permittas exequi officium Sacerdotis.

In hac Decretali ſtatuitur, ut ſi de facto Presbyteri, de quo in eadem caſus eſt, orta fuerit diffamatio, ei indicenda ſit purgatio canonica.

Verum hæc fere jam obſolevit, ut notabo infra ad ejus titulum.

SECTIO DCCCXXVI.

Caput XIX. Tua nos, *ex Decretali Innocentii III.*

TUA nos ... Ad ultimum fuit ex parte tua propoſitum, quod quidam ſcholaris, metuens, ne latrones in hoſpitio ſuo eſſent, de ſtrato conſurgens, reperit ibi furem, qui non ſolum ipſum ſcholarem proſtravit ad terram, ſed pene ad mortem vulneravit eundem

dem (& infra.) Mane itaque ſcholares latronem quæſiverunt eundem, quem vulneratum inventum Poteſtati Vicentiæ tradiderunt, coram quo conſtanter negavit, quod præmiſſa minime perpetravit. Unde præfata Poteſtas ad eundem ſcholarem nuncios deſtinavit, ut exponeret, ſi qua ſciret de fure prædicto, vel traderet interſigna: qui cultrum, quem ipſi latroni abſtulerat, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, quos abſtraxerat, ne pedum ſtrepitus audiretur, nunciis tradidit memoratis, ſuper eodem facto ſe nihil amplius intromittens. Poteſtas igitur, receptis talibus interſignis, latronem ipſum apparitoribus ſuis tradidit puniendum; qui illi amputaverunt virilia, & oculos eruerunt, latro vero ira, & dolore commotus, nec potum ſumpſit, nec cibum, & ſic de medio eſt ſublatus. Unde per noſtrum oraculum poſtulas edoceri utrum præfatus ſcholaris ad ſacros valeat Ordines promoveri. Nos igitur inquiſ. tuæ taliter reſpondemus, quod ſi præfatus ſcholaris dignis meritis adjuvatur, propter præſcriptum eventum a ſuſceptione ſacrorum Ordinum nullatenus eſt arcendus.

Hæc Decretalis, in qua declaratur, eum non incurrere irregularitatem, qui dederit judici laico ad ejus petitionem interſigna aggreſſionis, ſibi illatæ a fure, licet hic ob virilium amputationem, & oculorum eruitione ab ejuſdem judicis apparitoribus factam ira & dolore commotus obierit, ampliata eſt a Bonifacio VIII. declarante, poſſe quoſcunque Clericos citra irregularitatis incurſum, etiam judice ſeculari non requirente, coram eo de ſuis malefactoribus conqueri, licet agatur de criminibus pœna ſanguinis puniendis; cum expreſſa tamen proteſtatione, ſe nolle, ſeu dictam pœnam non intendere, ut ex ſequenti ejus Decretali, *relata in cap. II. hoc eodem titulo in VI.*

Prælatis, vel Clericis quibuſcunque, qui de laicis ſuis malefactoribus querelam penes ſecularem judicem deponentes, petunt emendam ſibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præſumantur, proteſtando expreſſe, quod ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendunt, imputari non debet; quamvis alias in tali caſu de jure debeat pœna ſanguinis irrogari, ſi judex mortem illis inferat, juſtitia exigente. Alioquin ſi Prælati, aut Clerici propter metum hujuſmodi, quia judex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere, de ſuis malefactoribns taliter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona libere deprædandi.

SECTIO DCCCXXVII.

CAPUT XX. SICUT, *ex Decretali Innocentii III. Priori, & Fratribus Carthuſienſium Ordinis reſcripta.*

Sicut ex literarum veſtrarum tenore accepimus, cum quidam Presbyter veſtri Ordinis, qui prius fuerat niger monachus, quandam mulierem prægnantem, cum qua contraxerat conſuetudinem inhoneſtam, & quæ aſſerebat, ſe concepiſſe ex eo, per zonam arripuerit quaſi ludens, ipſa per hoc ſic ſe aſſeruit eſſe læſam, quod occaſione hujuſmodi abortivit: propter quod idem Presbyter proborum virorum uſus conſilio, ſe ipſum duxit ab altaris miniſterio ſequeſtrandum (& infra.) Nos vero devotioni veſtræ inſinuatione præſentium reſpondemus, quod ſi nondum erat vivificatus conceptus, miniſtrare poterit, alioquin debet ab altaris officio abſtinere.

In hac Decretali declarat Innocentius, dantem cauſam abortui, ſi fœtus non eſt animatus, non fieri irregularem: qui ex communi medicorum ſenſu, ſi maſculus eſt, ordinarie animatur intra quadraginta dies, ſi femina intra octoginta; & aliquando ob calidiorem, vel frigidiorem matris naturam tardius, vel citius reſpective; neque ulla pœna hic infligitur.

Sed circa hæc vide jam animadverſa in Notis ad *cap. II. Intelleximus, tit. De his, qui filios occider.* ex Conſtitut. Sixti V. & Gregorii XIV. pag. 649. & ſeq.

Notandum vero eſt cum *Theſaur. de pæn. &c. verb. Abortus*, cum DD. ibi citatis = Ut fœtus in dubio præſumendus ſit animatus, intellige quoad effectum irregularitatis tantum, non tamen quoad alias pœnas =.

Quapropter, cum ſciri nequeat, an fœtus ſit maſculus, vel fœmina, & an citius, vel tardius fuerit animatus, remanet ſemper dubium, an fuerit animatus, necne: & ſic juxta vulgata jura locum habet irregularitas, cum agatur de dubio homicidii voluntarii.

SECTIO DCCCXXVIII.

Caput XXI. Postulasti, *ex Decretali laudati Innocentii III. Silvacenſi Epiſcopo reſcripta, in Dania juxta Gonzalez.*

Poſtulaſti (& infra.) Quæſiviſti præterea, utrum contra quoſdam, contempta excommunicationis ſententia, debitas Eccleſiis decimas ſubtrahentes, tibi regiam implorare liceat poteſtatem, cum ad ſolutionem ipſarum vix abſque ſanguinis effuſione valeant coarctari. Ad qnod reſpondemus, quod ſi, te hujuſmodi querimoniam ſimpliciter deponente, Rex (cui ad bonorum laudem, vindictam vero malorum, gladius eſt commiſſus) in eoſdem rebelles traditam ſibi exercuerit poteſtatem, eorum erit duritiæ (aut malitiæ) imputandum.

Hæc Decretalis, ſtatuens, non imputari Clerico, civiliter petenti juſtitiam a poteſtate laica, nec proinde incurrere irregularitatem, ſi hæc poſtea in laicum reum exerceat vindictam ſanguinis, confirmata eſt a Bonifacio VIII. addente, ut expreſſam proteſtationem præmittat, ſe pænam ſanguinis non intendere, prout ſupra notavi ad *cap. XIX. Tua nos, hoc eod. titulo.*

Neque incurritur irregularitas ab Epiſcopo, vel parocho, etiamſi abſque proteſtatione ad petitionem judicis laici tradat fidem baptiſmi rei capitalis ſententiæ, quem certo ſcit inde eſſe morte multandum, puta ſi ex dicta fide comperiatnr, eum conſtitutum eſſe in ætate, a lege civili requiſita ad capitalem pœnam ſubeundam, ut ex ſequenti declaratione Cong. Conc. relata *lib. XXII. Decr. ejuſd. Cong. pag. 756.* a me de verbo ad verbum una cum facti ſpecie fideliter tranſcripta. X. Decemb. 1661.

= In Licien. irregularitatis. Coram judice ſeculari civitatis Licienſis adoleſcens de graviſſimo crimine accuſatus, facti probationibus adeo premitur, ut capitalem pœnam propediem daturus credatur. Ad quam ille effugiendam excepit, ſe in minori ætate conſtitutum eſſe, prout ejuſdem ſuadere videtur aſpectus. Fiſcus ad hujuſmodi exceptionem elidendam ab Epiſcopo Licienſi petit, ſibi exhiberi librum in actis Curiæ eccleſiaſticæ de more aſſervatum, in quo deſcribuntur pueri baptizati. Dubitans Epiſcopus, an ſibi liceat petitioni indulgere, quandoquidem ex eo libro reum ætate majorem eſſe comperietur, ſupplex Sacram Congregationem, controverſiis jurisdictionalibus præpoſitam conſuluit, quæ oratoris libellum ad hanc Sacram Congregationem Concilii remiſit, ideo quæritur. An ſecundum prænarratam facti ſeriem ita liceat Epiſcopo Licienſi petitum librum baptizatorum Judici ſeculari exhibere, ut irregularis propterea minime fiat.

Cong. Conc. cenſuit in caſu, de quo agitur, per exhibitionem libri baptizatorum non contrahi irregularitatem =.

Titulus XIII. De Torneamentis.

SECTIO DCCCXXIX.

Caput I. Felicis, *ex Decretali, deſumpta a Can. XX. Concilii generalis Lateranenſis III. celebrati ſub Alexandro III. an.* 1179.

Felicis memoriæ Innocentii, & Eugenii Prædeceſſor. noſtrorum veſtigiis inhærentes, deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, quas vulgo torneamenta vocant, in quibus milites ex condicto convenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ temere congredi, unde mortes hominum, & animarum pericula ſæpe proveniunt, fieri prohibemus. Quod ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poſcenti pœnitentia non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura.

SECTIO DCCCXXX.

Caput II. Ad audientiam, *ex Detretali Alexandri III. Ambienſi Epiſcopo ſcripta.*

Ad audientiam noſtram noveris perveniſſe, quod cum quidam ad locum deputatum torneamentis, cauſa requirendi debita acceſſiſſet [& infra.] Nos attendentes, quod

his

his tantum eccleſiaſtica ſepultura debeat interdici, qui ad torneamenta animo id faciendi, tantum accedentes, decedunt ibidem: fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi tibi conſtiterit, quod ad prædictum torneamentum non animo ludendi, ſed percipiendi credita perveniſſet, licet ibi fortuito caſu objerit, corpus ejus diſpenſatione eccleſiaſticæ tradi facias ſepulturæ; maxime ſi Dominicum corpus ſuſceperit, & ſacra fuerit unctione perunctus.

In his duabus Decretalibus innovatur prohibitio torneamentorum, olim jam facta a Conſtantino Imperatore *L. unica C. de Gladiatoribus*, & poſtea tam ab Innocentio II. in Synodo Romana, *Can. X.* quam ab Eugenio III. in Concilio Rhemenſi, *Can. XII.* ſub pœna (& latæ quidem ſententiæ juxta communem Canoniſtarum) privationis eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi quis in iis ludens objerit, licet penitens.

Præter hanc pœnam Clemens V. in Concilio Viennenſi (cujus tamen Conſtitutio non extat in corpore juris) addidit excommunicationem Papæ reſervatam, nedum hæc torneamenta, haſtiludia, ſeu juſtras inſtituentes, ſed etiam in præſtantes favorem, auxilium, & conſenſum: in loca vero, ubi exerceri permittebantur, Interdictum. Quas tamen pœnas ſuſtulit Joannes XXII. *in Extravaganti unica, Quia in futurum, hoc tit.* ea de cauſa, ut plures exerceri poſſent milites mittendi in ſubſidium Terræ ſanctæ contra Barbaros, cum tunc ſacra Fęderatorum ſocietas vigeret. Hæc vero revocatio non extenditur ad mox traſcriptam Conc. Lateranenſis Decretalem, cum accipienda ſit de tali armorum exercitio, in quo, quantum fieri poteſt, præcavetur corporis, & animæ periculum.

Cum autem non diſſimiles his torneamentis ſint taurorum agitationes, in quibus homines ad oſtentationem virium ſuarum cum tauris, aliiſque feris beſtiis pugnant, nec cum diſſimili vitæ diſcrimine, ut inter cæteros triſtis probavit eventus in hujuſmodi agitatione, Romæ habita, an. 1332. intra Amphiteatrum Flavium, vulgo Coloſſeum, in qua, prout refert Marangonius in *Memoriis ſacris, prophaniſque Amphiteatri Flavii Urbis pag.* 54. duodc viginti equites ex nobiliſſimis Urbis ſaliis enecati, novemque vulnerati fuerunt, vetitæ fuerunt a S. Pio V. ſub pęnis contentis in Conſtit. *De ſalute* 1. *Novembris* 1567. ibi.

Sane licet deteſtabilis duellorum uſus, a diabolo introductus, ut cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex decreto Concilii Tridentini prohibitus fuerit, nihilominus adhuc in pleriſque civitatibus, & aliis locis quamplurimi ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ in publicis, privatiſque ſpectaculis, cum tauris, & aliis feris beſtiis congredi non ceſſant, unde etiam hominum mortes, membrorum mutilationes, animarumque pericula frequenter oriuntur. Nos igitur conſiderantes, hæc ſpectacula, ubi tauri, & feræ in circo, vel foro agitantur, a pietate, & charitate chriſtiana alienaſſe, ac volentes hæc cruenta, turpiaque dæmonum, & non hominum, ſpectacula aboleri, & animarum ſaluti, quantum cum Deo poſſumus, providere, omnibus, & ſingulis Principibus chriſtianis, quacunque, tam eccleſiaſtica, quam mundana, etiam Imperiali, Regia, vel quavis alia dignitate fulgentibus, quovis nomine nuncupantur, vel quibuſvis Communitatibus, & Rebusblicis, hac perpetuo noſtra Conſtitutione valitura, ſub excommunicationis, & anathematis pœnis, ipſo facto incurrendis, prohibemus, & interdicimus, ne in ſuis Provinciis, civitatibus, terris, oppidis, a locis hujuſmodi ſpectacula, ubi taurorum, aliarumque ferarum beſtiarum agitationes exercentur, fieri permittant: militibus quoque, cæteriſque aliis perſonis, ne cum tauris, & aliis beſtiis in præfatis ſpectaculis, ipſi tam pedeſtres, quam equeſtres congredi audeant, interdicimus. Quod ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, eccleſiaſtica careat ſepultura. Clericis quoque tam regularibus, quam ſecularibus, beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris Ordinibus conſtitutis, ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint, ſimiliter prohibemus; omneſque obligationes, juramenta, & vota, a quibuſvis perſonis, Univerſitate, vel collegio de hujuſmodi taurorum agitatione, etiam ut ipſi falſo arbitrantur, in honorem Sanctorum, ſeu quarumvis eccleſiaſticarum ſolemnitatum, & feſtivitatum, quæ divinis laudibus, ſpiritualibus gaudiis, piiſque operibus, non hujuſmodi ludis celebrari, & honorari debent, hactenus factas, & facta, ſeu in futurum facienda, quæ, & quas omnino prohibemus, caſſamus, & annullamus, ac pro caſſis, nullis, & irritis haberi perpetuo decernimus, atque declaramus.

Mandamus autem omnibus Principibus, Comitibus, & Baronibus S.R.E. feudariis, ſub pœna privationis feudorum, quæ ab ipſa Eccleſia Romana obtinent: reliquos vero Principes chriſtianos, & terrarum dominos prædictos hortamur in Domino, & in virtute Sanctæ Obedientiæ mandamus, ut pro divini nominis reverentia, & honore, præmiſſa omnia in ſuis dominiis, ac terris hujuſmodi exactiſſime ſervari faciant, uberrimam ab ipſo Deo mer-

mercedem tam boni operis recepturi: ac univerſis venerabilibus fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, in virtute S. Obedientiæ, ſub obteſtatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, quatenus in civitatibus, & dioec. propriis præſentes noſtras literas ſufficienter publicari faciant, & præmiſſa, etiam ſub pœnis, & cenſuris eccleſiaſticis obſervari procurent.

Hujus Conſtitutionis rigorem temperavit Gregorius XIII. pro Regnis tamen Hiſpaniarum dumtaxat cum limitationibus, ut in ſequenti Conſtit. relata a Quaranta, verb. *Torneamenta*.

Exponi Nobis nuper fecit cariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus, quod fel. record. Pius Papa Prædeceſſor noſter periculis fidelium occurrere volens, per ſuam Conſtitutionem omnibus Principibus chriſtianis, cæteriſque perſonis in ea expreſſis, ſub excommunicationis, & anathematis, & aliis cenſuris, & pœnis prohibuerit, ne in eorum locis ſpectacula, ubi taurorum, aliarumque ferarum beſtiarum agitationes exercerentur, fieri permitterent, aut illis, quomodolibet intereſſe, prout in eadem Conſtitutione latius continetur. Nihilominus idem Philippus Rex Regnorum ſuorum Hiſpaniarum utilitate motus, quæ ex agitationibus hujuſmodi taurorum pervenire ſolita erant, nobis humiliter ſupplicari fecit, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos ipſius Philippi Regis Nobis in hac parte humiliter porrectis ſupplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti, aliarumque eccleſiaſticarum ſententiarum, & cenſurarum in ipſius Pii Prædeceſſoris Conſtitutione contentas poenas, eiſdem Hiſpaniarum Regnis, quoad laicos, ac Fratres milites tantum quaruncumque militiarum, etiam præceptorias, & beneficia ipſarum militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti Fratres milites ſacris Ordinibus initiati non fuerint, & agitationes taurorum feſtis diebus non fiant, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium tollimus, & amovemus, præmiſſis, aliiſque in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Proviſo tamen per eos, ad quos ſpectat, quod exinde alicujus mors, quoad fieri poterit, ſequi non poſſit.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 25. Auguſti 1575. Pontificatus noſtri Anno IV.

Denique a Clemente VII. pro dictis itidem Regnis ſublata eſt tantum pœnalis prohibitio præfatas agitationes ſpectandi quoad omnes, etiam Clericos ſeculares, non vero regulares, ut in ſequenti Conſtit. relata ab eodem Quaranta *loc. cit.*

Nos conſiderantes, pænas omnes, excommunicationis præſertim, & anathematis, ſalutares eſſe debere, quod eo conſilio adhibendæ ſint, ut omnes illarum timore perterriti eas res, quæ prohibentur, omnino evitent, & animadvertentes commemoratas cenſuras, & penas parum in dictis Hiſpaniarum Regnis hactenus profeciſſe, atque hoc tempore non ſolum animabus non mederi, ſed plurimum obeſſe, quinimo materiam ſcandali pleriſque afferre; his ſane malis, atque periculis pro debito paſtoralis officii, quantum cum Domino poſſumus, occurrere cupientes, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, excommunicationis, atque anathematis, cæteraſque pænas in dictis literis contentas, quoad omnes in illis expreſſos in Regnis Hiſpaniarum dumtaxat (Monachis, & Fratribus Mendicantibus, cæteriſque cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti Regularibus exceptis) tollimus, removemus, & amovemus, eaſdemque Pii Prædeceſſoris literas ad terminos juris communis, cui per præſentes non intendimus derogare, perpetuo reducimus, ac reſtituimus, reductaſque, & reſtitutas eſſe decernimus, & declaramus, non obſtantibus præmiſſis, necnon cæteris Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, ut hujuſmodi taurorum agitationes in eiſdem Hiſpaniarum regnis feſtis diebus non fiant, & per eos, ad quos ſpectat, provideatur, ne inde alicujus mors, quoad fieri poterit, ſequatur. Clericos vero ſeculares beneficia eccleſiaſtica obtinentes, & in ſacris Ordinibus, ſeu in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum regnis exiſtentes per præſentes monemus, & hortamur in Domino, ne paterna hac noſtra ex Sedis Apoſtolicæ benignitate abutantur, ſed memores muneris, & vocationis ſuæ, eamque utriuſque rationem habeant, ut nihil quod a p ropria dignitate, & a ſua, cætero runque ſalute, alienum exiſtimetur, ullo un-

unquam loco admiſiſſe arguantur. Dat. Romæ apud Divum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die decimotertio Januarii, anno 1596. Pontificatus noſtri Anno IV.

Titulus XIV. De Clericis pugnantibus in Duello.

SECTIO DCCCXXXI.

Caput I. Porro, *ex Decretali Alexandri III.*

PORro ſi Clericus alicui ſponte duellum obtulerit, vel oblatum ſuſceperit, ſive victor, ſive victus fuerit, de rigore juris eſt merito deponendus. Sed quantumcunque ejus in hoc gravis ſit, & enormis exceſſus, evadere poteſt depoſitionis ſententiam, ſi cum ipſo ſuus Epiſcopus duxerit miſericorditer diſpenſandum; dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit ſubſecuta.

SECTIO DCCCXXXII.

Caput II. Henricus, *ex Decretali Cæleſtini III. ignotum, cui reſcripta.*

HEnricus Presbyter Nobis humiliter intimavit, quod cum laicum quendam ſuper furto in ſeculari placito conveniſſet, quia teſtes ſui defecerunt, pugilem ſecundum pravam terræ conſuetudinem introduxit, qui reum uſque adeo ictibus vulneravit, quod coactus eſt expirare. Quia igitur ſuper hoc nos conſulere voluiſti, ambiguitatem tuam reſponſione hujuſmodi removemus, quod tales pugiles homicidæ veri exiſtunt: nec prædictus Sacerdos, licet non ipſe, ſed alius pro eo in duello pugnaverit, debet in ſacris Ordinibus miniſtrare, ſicut tradunt ſacrorum Canonum inſtituta. Homicidium autem, tam facto, quam præcepto, ſive conſilio, aut defenſione non eſt dubium perpetrari: poterit tamen cum eo circa habendum beneficium miſericorditer diſpenſari.

In prima hac Decretali ſtatuitur, deponendum eſſe Clericum, ſi alicui ſponte duellum obtulerit, vel oblatum ſuſceperit, & ab hac ſuſpenſione, poſtquam lata fuerit, diſpenſari, ſeu abſolvi poſſe a proprio Epiſcopo, ſi in duelli conflictu ſubſecuta non fuerit mors, aut membrorum mutilatio.

Pro intellectu ſecundæ Decretalis præmittendum eſt, prout notat ad hunc tit. Ambroſius le Grauffre *in Synopſi Decretalium*, apud aliquas nationes, etiam chriſtianas, in more poſitum fuiſſe, ut quoties dubia veritatis probatio de objecto crimine videretur, ea ex eventu ſingularis certaminis, ab accuſatore, & accuſato ineundi, erueretur, & ſi accuſator non valeret per ſe pugnare, obtinere poſſet a magiſtratu licentiam alium ſubſtituendi loco ſui, (quem pugilem, ſeu campionem Longobardi vocabunt) pro purgatione objecti criminis, tanquam ſpeciem purgationis vulgaris, ut *lib. V. L. L. Longobardicarum, tit. de Maleficiis, L. ultima*.

Cum igitur tempore Cæleſtini adhuc hic mos vigeret, & quidam Presbyter hoc certamen per alium iniiſſet, ſtatuit Pontifex; ut ſiquis Sacerdos id peregiſſet, adverſario occiſo, pro vero homicida, & irregulari habendus eſſet, relicta Epiſcopo facultate diſpenſandi, ut obtinere poſſet beneficium.

Verum hodie longe diverſa eſt Eccleſiæ diſciplina in infligendis pœnis contra hujuſmodi reos, inter quos reperiri ſolent quinque genera perſonarum, ut docet Azorius *par. III. lib. II. cap. VII.* I. Principes, Imperatores, Reges, vel alios dominos, duellum concedentes in terris ſibi ſubjectis. II. Pugnantes. III. Patrinos eorum. IV. Eos, qui conſulunt, vel aliquo modo favent. V. Spectatores, qui ad ſpectaculum concurrunt.

Quæ autem ſint eæ pœnæ, nedum contra Clericos, ſed etiam contra laicos quoſcunque, duellum, illudque permittentes, auctæ tam a Tridentino, quam ab Apoſtolicis Conſtitutionibus, ſpecialis inſtituetur ſermo *parte II. ad caput XIX. ſeſſ. XXV. ejuſdem Trident.* in qua etiam referentur propoſitiones hac de re proſcriptæ.

Titu-

Titulus XV. De Sagittariis.

SECTIO DCCCXXXIII.

Caput Unicum, Artem illam, *ex Decretali Innocentii II. non III. deſumpta ex Can.XIX. Concilii Lateranenſis II. ut probat Gonzalez, ſub eodem Pontifice celebrati an.* 1139.

ARtem illam mortiferam, & odibilem baliſtariorum, & ſagittariorum adverſus chriſtianos, & catholicos exerceri de cætero ſub anathemate prohibemus.

Sagittariorum ars olim in eo ſita erat, ut ex arcubus plures ſagittæ ſimul, & ſemel emitterentur: Baliſtariorum vero, ut ex baliſtis, & catapultis jacularentur ſaxa in hoſtes. Cum vero frequenter exerceretur contra catholicos, & etiam in bello injuſto, (juxta Gloſſam hic) inter catholicos, & catholicos, ideo Pontifex dictam artem prohibuit ſub pœna excommunicationis, ferendæ tamen ſententiæ.

Hodie ſagittarum, & balliſtarum loco ſunt in uſu tormenta, aliaque inſtrumenta bellica: & ſi bellum ſit juſtum, nihil ad juſtitiam intereſt, quibus inſtrumentis, & armis militetur, etiam inter catholicos, & catholicos, *Can.II. Dominus, cauſ.XXIII. qu.* 2.

Titulus XVI. De Adulteriis, & Stupro.

SECTIO DCCCXXXIV.

Caput I. Si seduxerit, *ex Decretali deſumpta a cap.XXI. Exodi.*

SI ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem. Si vero pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt.

Huic Decretali ſtatuenti, ut ſeducens, & ſtuprans virginem, eam debeat nedum dotare, ſed etiam in uxorem ducere, acceſſit uniformis Interpretum conſenſus, ac ubique recepta conſuetudo in omnibus tribunalibus, ut luculenter demonſtrat clariſſimus vir Chriſtophorus Coſci *de Sponſalib. filiorum familias, Voto VII. num.* 47. *& ſeqq.* qua vel hæc lex explicata eſt, vel nova ſancita, ut pro ſui optione, aut dotare, aut deſponſare teneatur, dummodo copulam non præceſſerit promiſſio acceptata contrahendi matrimonium, & ſtuprum non factum fuerit vi, ut probat Fagnanus *ad cap. II. Pervenit, hoc eod. tit. n.* 3. Quamvis non deſint Juriſtæ, aſſerentes particulam *Et*, quæ legitur in d. Decretali, ex ſui ſignificatione in jure accipi nedum pro conjunctiva, ſed etiam pro diſunctiva *L. LIII. ff. de verb. ſignificat.*

Poſita hac alternativa dotandi, vel nubendi, electio erit ſtupratoris, tanquam debitoris.

Non dabitur vero electioni locus, ſi ſtuprata nolit ei nubere, vel non poſſit ob aliquod impedimentum, & tunc tenebitur eam dotare, & ſi dotare nequeat, tenebitur ipſam volentem ducere. Si tandem hæc nubere nolit, loco ſolutionis dotis, ſuccedet pœna fuſtigationis, vel alia &c. Remig. Maſch. *Inſtit. Canon. hoc tit. par. II. num.* 12. *pag.* 523.

SECTIO DCCCXXXV.

Caput II. Pervenit, *ex Decretali S. Gregorii Magni, Epiſcopo Sipontino ſcripta.*

PErvenit ad Nos, quod Felix quandam virginem ſtupro decepit: quod ſi verum eſt, quamvis eſſet de lege pœna plectendus, Nos aliquatenus legis duritiem mollientes, hoc modo diſponimus, ut aut, quam ſtupravit, uxorem habeat, aut ſi renuendum putaverit, cor-

corporaliter caſtigatus, excommunicatuſque, in monaſterio, in quo agat pœnitentiam, detrudatur, de quo nulla ſit egrediendi ſine præceptione licentia.

Statuit hic Pontifex, ut quam quis ſtupravit, uxorem habeat, etſi eam ducere renuerit, puniatur corporaliter, ac præterea excommunicetur, & donec ſtupratam non deſponſaverit, in monaſterium detrudatur ad agendam pœnitentiam ſine ſpe egrediendi abſque licentia Papæ.

Ex hac Decretali infertur clare, derogatum fuiſſe alteri mox tranſcriptæ: quandoquidem non relinquitur hic ſtupratori optio dotandi, vel nubendi, ſed imponitur onus ſub gravibus pęnis nubendi dumtaxat.

Verum hæc hodie non eſt amplius in uſu, tam quoad onus nubendi, quam quoad pęnas, potiſſimum detruſionis in monaſterium, ſed ſervatur quod juxta probatam conſuetudinem de ſtuprata virgine, dotandi nempe, vel ducendi deciditur.

Romæ, præter onus dotandi, vel nubendi ſtupratam, & refectionis damnorum, ex edicto Cardin. Guadagni Papæ Vicarii, juſſu Clementis XII. publicato die 13. Septemb. 1736. ſtuprator ſubjacet pœnæ corporali, triremium videlicet, ſi laicus fuerit, & ergaſtuli, ſi Clericus, aut etiam relegationis, judicis arbitrio, juxta caſus, gradus, & conditionis perſonæ circumſtantias, & potiſſimum juxta majorem, vel minorem ſeductionem factam defloratæ: hæc vero ſubjacet pęnæ carceris, juxta pariter circumſtantias, ut ſupra, & qualitatem ſeductionis, quam vel paſſa fuerit, vel ipſamet fecerit.

Si ſtuprum commiſſum fuerit cum promiſſione matrimonii, nulla eidem ſtupratæ competit actio, niſi promiſſionem legitime, & concludenter probaverit: ſicuti nec ſi eſſet diſparis conditionis cum deflorante; ita ut ex matrimonio ſic contracto oriretur grave aliquod ſcandalum, aut conſanguineis ignominia, licet promiſſionem concludenter probaret: firmo tamen remanente onere in deflorante refectionis damnorum favore partium, prout de Jure.

Tandem parentibus, fratribus, aliiſque, quibus de Jure competit puellarum cuſtodia, ac proinde querela, & accuſatio ſecuti ſtupri, ſi reperti fuerint, vel lenocinii rei, vel conniventes pravæ deflorantis, & defloratæ conſuetudini, adimitur actio petendi tam dotem nomine defloratæ, quam refectionem damnorum, quorum æſtimatio, a deflorante debita, & judicis arbitrio taxanda, exigi debet a Fiſco, in pios uſus, prout ei libuerit, eroganda.

Quibus præterea pęnis prædicti ſubjaceant ſequenti Sectione dicetur.

Nota, quod quamvis prudenter fere ubique locorum prohibeatur, ne ante contractum matrimonium ſponſus in una, eademque domo cum ſponſa habitet propter periculum evidens copulæ, non tamen prohiberi poteſt ſub pœna ſtupri, ſed dumtaxat ſub pœna, arbitrio Ordinarii infligenda ex decreto Cong; Conc. relato a Bened. XIV. *lib. XII. de Synod. diœc. caput VI. num. 3.*

SECTIO DCCCXXXVI.

CAPUT III. SI VIR, *ex Decretali, tributa Concilio Arelatenſi, quam tamen Gratianus citat ex Hormiſda cauſ. XXXIV. Can. VII. quæſt. I.*

SI vir, ſciens, uxorem ſuam deliquiſſe, quæ non egerit pœnitentiam, ſed permaneat in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps. Quod ſi mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum ſuum reverti, debet, ſed non ſæpe, recipere peccatricem.

Duo in hac Decretali ſtatuuntur.

I. Ut maritus, conſcius adulterii uxoris, ſi hæc perſeveret in tali commercio, teneatur eam dimittere, ne fiat ejuſdem peccati particeps, & lenocinii reus.

II. Ut teneatur eam, ſaltem prima vice, recipere, ſi poſt peractam pœnitentiam ipſa ad eum redire voluerit.

Ad ſecundam partem quod ſpectat, huic Decretali derogatum eſt a Gregorio IX. declarante, maritum non teneri eam recipere, licet ad melioris vitæ frugem converſam, qui hortari quidem (non certe cogi poteſt) ut ex charitate recipiat, prout ex ejus Decretali, relata in *cap. XIX. Gaudeamus, de Converſ. conjugat.* ibi

Gaudeamus in Domino (& infra.) Mulieres vero, quæ relicto maritali thoro, lapſu carnis ceciderunt, ſi mariti earum a te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ converſas noluerint recipere propter Deum, in clauſtris cum religioſis mulieribus ſtudeas collocare, ut perpetuam pœnitentiam ibi agant.

Idem jam prius declaravit Alexander III. in *cap. IV. Significaſti, de Divortiis.*

Primæ vero parti acceſſit Conſtitutio Sixti V *Ad compeſcendum* 30. *Octobris* 1586. in qua præter alias pœnas, a Sacris Canonibus inflictas, addidit pœnam ultimi ſupplicii tam in adulteros, & adulteras, quam in Lenones, & Lenas, ibi.

Sta-

Statuimus, & ordinamus, ut conjuges, qui, quæque indiſſolubilem matrimonii nexum divina lege copulatum contemuentes, ſine Eccleſiæ judicio, ſeu eccleſiaſtici judicis ſententia propria temeritate a communi cohabitatione diſceſſerint, aut ſe a conjugali thoro ſeparare præſumpſerint, arbitrio judicum pro exceſſuum gravitate puniantur.

Sed &, ſi per ſententiam judicis eccleſiaſtici ſeparatio facta fuerit, ne ipſi conjuges ſacrorum Canonum, & publica judicum auctoritate abutentes, delinquendi, & adulteria committendi occaſionem ſumant, ſtatuimus, & decernimus, maritum, qui dolo, aut fraude, ſive alia quavis occaſione, vel cauſa, etiam ſecundum juris canonici diſpoſitionem, ſeparationem thori ab uxore ſua affectaverit, procuraverit, & obtinuerit, ſeque a cohabitatione uxoris cum effectu ſeparaverit, ac poſt a ſe abjectam, vel amotam uxorem, pellicem, vel concubinam palam induxerit, & retinuerit, aut cum ſcortis, & meretricibus, & aliis mulieribus impuram vitam duxerit, adeoque impudenter ſe volutaverit in cæno luxuriæ, & adulteriis, ut vel ex eo ſatis conſtet, ipſum ad exercendam liberius libidinem ſuam ſe ab honeſtiſſimo matrimonii jugo exolvendi cauſam de induſtria quæſiviſſe, pœna ultimi ſupplicii plectendum eſſe. Similiter uxorem, quæ iſtigante antiquo pacis, & pudicitiæ hoſte, ſub prætextu morum, ſevitiæ, furoris, vel inſaniæ, impotentiæ coeundi, maleficii, aut alterius canonici impedimenti, vel alicujus delicti marito ſuo objecti, aut alias quoquo modo ſuſcitatis contra maritum diſcordiis, ac diſſidiis, etiam ad id via juris procedendo, ſubterfugium obedientiæ maritalis improbe exquiſierit, & frænum, ac jugum viri ſui excutere, ſeque ab illo eximere procuraverit, aut certe culpa ſua marito petendæ ſeparationis cauſam præbuerit, & poſteaquam a connubiali thoro judicio Eccleſiæ ſeparata extiterit, quaſi auctoritate legum, & judiciorum ſuæ luxuriæ explendæ occaſionem nacta, ſe ſcandaloſæ, & impudicæ vitæ dederit, & complura, ac cum diverſis perſonis adulteria perpetraverit, aut ſe in prædam adulterorum turpiter commaculandam publice expoſuerit, ſive palam quæſtum fecerit, eadem pæna ultimi ſupplicii puniri volumus. Quod ſi, pendentibus hujuſmodi litibus, & controverſiis ſuper ſeparatione, vel divortio, aut ſubſecuta, ut præmittitur, thori ſeparatione, uxor ipſa arbitrio Judicis, ad quem ſpectaverit, in monaſterio aliquo monialium, aut certe in aliquo tuto, & honeſto loco, ſive apud aliquas probas, honeſtas, & non ſuſpectas perſonas depoſita, & collocata fuerit (ſuper quo etiam, ut id magna adhibita cautione, & ſine aliquo periculo, aut ſuſpicione circumſpecte fiat, judicis ipſius conſcientiam oneramus) ſtatuimus, ut ipſa uxor ſic depoſita, & collocata, ſi è monaſterio ſine licentia ſui Judicis, violata clauſura, exiverit, ſive a cuſtodia, & cura, vel alio honeſto loco ſibi per Judicem aſſignato, temerario auſu aufugerit, & vitam impudicam, & inhoneſtam duxerit, eadem etiam pæna plectatur. Præterea eum, qui, ut virginem aliquam, aut alienam uxorem, ſtupro, ſive adulterio corrumpat, aut polluat, ejus patrem, aut matrem, fratrem, ſive ſororem, aut maritum, aliamve perſonam, ſub cujus cura, tutela, cuſtodia, vel poteſtate illa exiſtit, prætextu cujuſvis cauſæ civilis, criminalis, aut mixtæ, etiam ad Procuratoris Fiſci inſtantiam in carcerem detrudi directe, vel indirecte procuraverit, & ea occaſione deinde virginem illam, ſive uxorem alienam ſtupraverit, aut adulteraverit, cum & is quoque ſuæ pravæ concupiſcentiæ explendæ cauſa, publicam legum, & magiſtratuum poteſtate impudenter abutatur, & ſub colore judicii innocentes, atque incautos opprimat, dicta quoque pæna ſtatuimus puniendum. Ac poſtremo etiam in patrem, matrem, aut virum, qui, quæve ſuæ filiæ virginis pudorem, aut propriam uxorem in prædam alienæ libidinis tradiderit, & re ipſa proſtituerit, aut induxerit, ut contra jus, & fas ſtupra, & adulteria, quæſtus, aut alia quavis cauſa palam exerceat, pæna eadem volumus animadverti. Antiquis tamen juribus contra cæteros adulteros, & adulteras, lenones, & lenas, ac ſtupra, & hujuſmodi facinora perpetrantes promulgatis, alias in ſuo robore permanſuris. Cæterum, quemadmodum hac noſtra Conſtitutione id nobis propoſitum eſt, ut ſi quos homines in poſterum honeſtatis, ac divinæ legis interdum oblivio cæperit, eos ſaltem ſupplicii metus, a flagitiis, ſceleribuſque deterreat, ita hodie tales nullos eſſe vehementer optamus. Quod ſiquæ forte ſint conjugatæ, quæ palam impudice, ac turpiter vivant, iis novem dumtaxat dierum ſpatium, poſt hujus Conſtitutionis publicationem ad reſipiſcendum damus: intra quod tempus, ſi velint redire ad cor, venerabilem fratrem noſtrum Jacobum Epiſcopum Portuenſem, Cardinalem Sabellum, noſtrum in prædicta Urbe Vicarium, vel ejus Viceſgerentem adire debeant, eiſque pollice-

ri,

ri, ſe deinceps pudicam vitam acturas, & aut cum ſuis viris cohabitaturas, aut honeſto in loco, ubi ab ipſis judicibus, ut ſupra dictum eſt, collocatæ, ſeu depoſitæ fuerint, permanſuras, quo termino elapſo contra ſic, ut ſupra, delinquentes, ad pœnas prædictas omnino procedi mandamus.

Nota I. Sixti Conſtitutionem locum habere in Urbe tantum, ut ex ipſius Pontificis declaratione in fine §. I.

Nota II. Ad incurrendam pœnam ibi ſtatutam requiri, quod uxor, vel filia pluries lenocinio mariti, vel fratris fuerit proſtituta: quamvis tam maritus, quam pater lenones dicantur, licet ſemel reſpective permittant eas alterius libidini inſervire, ut animadvertit Urſaya *Inſtit. crimin. lib. 3. tit. 5. de crimin. carn. num.*40.

Nota III. Ad perfectam rationem lenocinii requiri, ut hoc ſuum ſortitum ſit effectum, quod ſcilicet libidinis exercitium ſecutum fuerit, ut etiam animadvertit laudatus Auctor §. *Limita modo*.

Nota IV. Quod quamvis ad rigoroſum lenocinium requiratur, quod fiat cauſa lucri, in Urbe tamen reſpectu parentum, & reſpective maritorum ex cit. Sixti Conſt. ſemper eſt tale, etiam ex quacunque alia cauſa.

Nota V. Ex cit. Sixtina Conſtit. & Pauli IV. (de quibus ſermo eſt in mox cit. Cardin. Guadagni edicto) Clericos lenones privari ipſo facto omni beneficio clericali, & ex eodem edicto infamiam incurrere, ex clariſſima utriuſque lectura, ac proinde etiam irregularitatem, quæ ex vulgatis, oritur ex infamia.

Nota VI. Quod prædictæ Conſt. in laudato edicto declarantur in ſuo robore permanere, & expreſſe innovantur, & præcipitur a judicibus exacte ſervari, etiam quoad ultimum ſupplicium, in caſibus in eiſdem expreſſis: in quo ulterius contra reos ſimplicis lenocinii infliguntur ſequentes pœnæ in eadem Urbe valituræ, videlicet.

I. Carceris decem annorum juxta diverſitatem ſexus in parentes, fratres, alioſque, quibus de jure competit cuſtodia earum puellarum, ſi rei reperti fuerint dicti lenocinii; ſeptem vero annorum ad triremes, aut reſpective carceris, ſi conniventes tantum extiterint, relicto judicibus arbitrio puniendi etiam eorum negligentiam in illas cuſtodiendo.

II. Item ſeptem annorum ad triremes, & reſpective carceris, ut ſupra in famulos, famulas, alioſque ſalario conductos, quorum mediatione, auxilio, & conſilio ſtuprum ſecutum fuerit.

III. Item quinque annorum ad triremes, & totidem carceris reſpective in quoſcunque alios ſimplicis lenocinii reos, data facultate judicibus hanc pœnam ad majus tempus extendendi juxta diverſas caſuum circumſtantias.

IV. Tandem, ut omnes ſupra enunciati, ſive lenocinii rei, ſive conniventes, antequam ad triremes mittantur, aut carceri mancipentur, per Urbem cum ſolitis infamiæ inſignibus circumducantur, inſcripta ante pectus in membrana delicti ſpecie.

Quæ actio competere poſſit tam defloratis puellis, quam parentibus, fratribus, aliiſque, ad quos de jure ſpectat earundem cuſtodia, ſi reperti fuerint, vel lenocinii rei, vel conniventes ipſarum deflorationi, jam dixi in Notis ad *cap. II. Pervenit* pag. 653.

Propoſitio circa adulterium proſcripta ab Innocentio XI. *ſub die 2. Martii 1679.* in ordine la 50. inter alias ab eodem proſcriptas eſt= Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; ideoque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum = Quam propoſitionem docens &c. & ad praxim deducens, incurrit pœnas, quas incurrunt docentes &c. propoſitiones proſcriptas circa homicidium, relatas ſupra ad *cap. II. Interfeciſti* pag. 655.

SECTIO DCCCXXXVIII.

CAPUT V. SIGNIFICASTI, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Cartonenſi reſcripta*.

Significaſti nobis, quendam Presbyterum cum alterius conjuge infra Eccleſiam dormiviſſe, quæ ſe, & illum cuidam Sacerdoti hujuſmodi delictum confeſſos fuiſſe publice tibi detexit, & hoc ipſum idem Sacerdos nomen adulteri celans in tua præſentia dixit. Super quo quid fieri debeat, cum negante adultero, mulier in confeſſione perſiſtat, conſilium requiſiſti. Ideoque mandamus, quatenus condignam pænitentiam præfatæ imponens adulteræ, Eccleſiam per aſperſionem aquæ benedictæ reconciliare procures. Prædicto autem Sacerdoti, ne contra Apoſtolum infirmorum corda mala fama ipſius percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, neque ſecuriores Presbyteri exiſtentes, in peccatum licentius prolabantur, cum vicinis quinque Presbyteris, quos ſe nolle pejerare cognoveris, juxta arbitrium tuum purgationem indicas, quem, ſi purgare ſe poterit, in officio ſuo miniſtrare permittas: alioquin ab officio ſuo ipſum ſuſpendere non poſtponas.

In hac Decretali ſtatuitur, indicendam eſſe purgationem canonicam cuidam Presbytero diffamato de crimine commiſsi adulterii intra Eccleſiam.

Verum hæc purgatio fere jam obſolevit, ut notabitur infra ad eundem titulum.

Statuitur quoque, ad dictum unius de commiſſo adulterio in Eccleſia hanc eſſe pollutam, ideoque reconciliandam, licet alter hoc neget. Circa quam execrationem, & reconciliationem vide dicta Sectione DCCII. pag.426.

Titulus XVII. De Raptoribus, Incendiariis, & Violatoribus Eccleſiarum.

SECTIO DCCCXXXVIII.

Caput I. De illis, *ex Decretali, deſumpta, a Can.XX. Concilii Meldenſis celebrati an. 745. apud Meldam, vulgo Meaux, annuente Carolo Calvo, Francorum Rege.*

De illis autem, qui de loco ad locum iter faciunt, & ibi rapinas, & deprædationes peragunt, placuit, ut ab illius loci Prælato excommunicentur, nec ante ex parochia illa exeant, quam digne, quæ perpetrarunt, emendent, quorum excommunicatio proprio Epiſcopo ſignificanda eſt, ne eos recipiat, antequam illuc redeant, ubi rapinam fecerint, & omnia plene emendent.

Hæc Decretalis, ſtatuens, excommunicandos eſſe peragentes rapinas, & deprædationes, ampliata eſt ab Eugenio III. in ſequenti Decretali, univerſo Clero indicta, & relata *hoc eod. tit. cap.II. Super eo*, addente, ut ſi ante mortem noluerint ſatisfacere, priventur etiam eccleſiaſtica ſepultura, tanquam notorii peccatores, ibi.

Super eo vero (& infra.) Statuimus, ut quicunque ex his, qui violenter ſurrexerint in rapinam, ſive Eccleſiarum violationes, manifeſte fuerit deprehenſus, niſi prius ablata reſtituat, ſi poterit, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur. Si vero uſque ad obitum in contumacia ſua duraverit, & in extremis poſitus, remedium pœnitentiæ humiliter poſtulaverit, ſi emendationem, vel emendandi ſecuritatem præſtiterit, ei pænitentia, & ſepultura eccleſiaſtica concedantur. Qui autem in ſanitate, obſtinata mente, non pænituerit, vel emendaverit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiverit, ſolemnitas pænitentiæ parum prodeſſe videtur, ſicut credimus, ſed de peccato contrito, Viaticum non negetur, ita tamen, ut nullus Clericorum ſepulturæ illius interſit, nec ejus eleemosynam præſumat accipere. Quod ſiqui Presbyterorum, vel Clericorum contra hoc in vita, vel in morte pænitentias dare, aut ſepulturæ intereſſe, vel eorum eleemosynas accipere attentaverint, ſeu hujuſmodi rapinæ participes inventi fuerint, Ordinis ſui damnum irreparabiliter patiantur, & eccleſiaſtico beneficio careant.

Hæc Decretalis, ſi attendatur integra ejus lectio, prout refertur a Gonzalez, locum habebat in Urbe dumtaxat, ibi enim ſic legitur = Qui in Urbe, ſuggerente diabolo, violenter corruerit in rapinam, ſive Eccleſiarum violationes = ſed a Gregorio IX. extenſa eſt ad ſimilia perpetrantes ubique, ut in vulgato Codice Decretalium, quo in ſcholis utimur.

Ad violatores Eccleſiarum quod ſpectat, contra quos in hac Decretali infligitur pena duntaxat carentiæ eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi deceſſerint ſatisfactione non præmiſſa, addita eſt altera a Clem. III. excommunicatio ſcilicet latæ ſententiæ Papæ reſervata, poſtquam nominatim denunciati fuerint excommunicati ab Epiſcopo, prout denunciare tenetur, cum onere perſonaliter accedendi ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione obtinenda, præmiſſa tamen ſatisfactione, ut ex ejus Decretali, relata in *cap. XXII. Conqueſti, de Sent. excommun.* ibi.

Conqueſti ſunt Nobis Regin. Canonici, quod I. de Malafrena, & ejus ſequaces quaſdam Eccleſias Regin. Epiſcopatus violenter confregerunt, eaſque ſpoliare minime dubitarunt. Quoniam igitur gravia ſunt, nec clauſis debent oculis præteriri; mandamus, quatenus, ſi eſt ita, memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctius evitari, donec paſſis injuriam congrue ſatisfactionem, & damna (pro eis) data reſarciant, & cum literis veſtris, rei veritatem continentibus, Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent.

No-

Nota I. Nomine ſpoliationis venire omne factum grave, conſtituens materiam peccati lethalis; & ad incurrendam excommunicationem hic inflictam, ſatis etiam eſſe juxta DD. relatos a *Theſauro de pœnis eccleſiaſt. cap. III. verb. Sacrilegium*, fractionem, ſeu violentiam illatam contra portas, aut ſeras, vel muros Eccleſiæ: ſicuti & ſi quis cardines moveat, vel feneſtram vitream frangat, vel vectes, aut feneſtras inpingens, faciat eas cedere, vel cadere, vel vi aperiri: quam tamen docent non incurri, ſi hæ actiones fiant contra res ad Eccleſiæ uſum non deſtinatas: nec ſi intententur contra privatum Oratorium, vel cœmeterium, ſi non ſit unitum Eccleſiæ. Quod tamen dicitur de rebus Eccleſiæ, valet etiam de eidem commodatis, v. g. ſi Eccleſiæ fuerit commodatum tapete &c.

Nota II. Acceſſum perſonalem ad Sedem Apoſtolicam præſcriptum in mox allata Decretali, pro obtinenda abſolutione, hodie amplius præcipi non ſolere, niſi in gravioribus quibuſdam exceſſibus, quorum circumſtantiæ maximum populo ſcandalum ingerant, ut in percuſſione proprii parochi, & ſimilibus, juxta ſtylum S. Pœnitentiariæ, & tunc quidem non ut tales delinquentes Romæ abſolvantur, cum ab eadem S. Pœnitentiaria remittantur in forma miſſi ad eorum Ordinarios pro abſolutione, ſed ut aliquantulam peragant pœnitentiam commiſſi delicti, unde cæteri magis a ſimilibus perpetrandis facinoribus retrahantur. Pro abortu autem, etiam occulto, a Presbytero perpetrato, dicta S. Pœnitentiaria committere ſolet intra Italiam confeſſario facultatem eum abſolvendi, injuncto tamen onere accedendi intra certum tempus ad limina Apoſtolorum.

Huc ſpectat Conſtitutio Sixti IV. *Cum provida*, relata a laudato *Theſauro loc. cit. cap. IV. verbo Sacrilegium*, in qua lata eſt excommunicatio latæ ſententiæ Papæ reſervata contra quoſcunque, qui de lapidibus porphyreticis, marmoreis, aliiſque diverſorum generum, ſeu colorum ad Eccleſiarum Urbis Romæ decorem, & ornatum deputatis, ſive de aliis earundem Eccleſiarum ornamentis auſu ſacrilego abſtulerint, ſeu auferrent in futurum, aut per ſe, vel per alios ad diverſa loca aſportare præſumpſerint, aut talia habuerint, aut in ſurripiendo, ſervando, & retinendo auxilium præſtiterint, vel favorem, & contra ſcientes, & non revelantes Papæ: item ſtatutum eſt ibidem interdictum latæ ſententiæ contra Eccleſias, & loca, quorum uſui taliter ablata deputata fuerint, ſeu deputabuntur, quod tandiu duret, quandiu ad loca, unde prius ablata fuere, abſque diminutione aliqua fuerint reportata, in ſuo robore etiam permanentibus Conſtitutionibus ab aliis Summis Pontificibus promulgatis, quibus excommunicati declarantur auferentes lapides, ſeu ornamenta de Eccleſiis, ſeu ſacris locis =.

Ex Conſtit. Clem. XI. *Cum ſicut*, extrahentes vaſa, & ornamenta ſacra ex Sacriſtia, & Eccleſia SS. Fabiani, & Sebaſtiani extra muros Urbis, incurrunt excommunicationem, Papæ reſervatam.

Ex Conſt. Benedicti XIV. *Sub auguſtiſſimo*, 5. *Martii* 1744. Surripientes, aſportantes, aut apud ſe retinentes Hoſtias, vel Particulas conſecratas, ſeculari Curiæ tradendi ſunt, prævia degradatione, ſi ſint eccleſiaſtici; etiamſi juxta Conſt. Innocent. XI. *quarto idus Mart.* 1676. hoc ſcelus pro prima vice perpatraverint, & minores ſint annis XXV. dummodo XX. attigerint, rejectis exceptionibus, a reis dari ſolitis, vel quod non ſatis conſtet de eorundem Particularum conſecratione, vel quod non fuerint ſubreptæ, aſportatæ, vel reſpective retentæ ad malum finem: quarum exceptionum claram, & concludentem probationem ad eoſdem reos, & non ad Fiſcum ſpectare decernitur.

SECTIO DCCCXXXIX.

CAPUT III. EXCOMMUNICATIONI, *ex Decretali, deſumpta a cap. XXIV. Concilii generalis lateranenſis III. celebr. ſub Alexandro III. an.* 1179.

EXcommunicationi ſubdantur qui Romanos, aut alios chriſtianos pro negociatione, vel aliis honeſtis cauſis navigio vectos, aut capere, aut rebus ſuis ſpoliare præſumunt. Illi etiam, qui chriſtianos naufragium patientes (quibus ſecundum regulam Fidei auxilio eſſe tenentur) damnata cupiditate, ſpoliant rebus ſuis, niſi ablata reddiderint, excommunicationi ſe noverint ſubjacere.

Hæc Decretalis infligens in ſecunda ejus parte excommunicationem contra ſpoliantes chriſtianos, naufragium paſſos ipſo facto incurrendam, ſi ablata non reſtituerint, ampliata eſt a Bulla in die cœnæ Domini legi ſolita; quandoquidem excommunicatio, quæ hic infligitur, nedum non eſt reſervata, ſed neque incurritur, ſi facta fuerit ablatorum reſtitutio: in §. vero IV. dictæ Bullæ reſervata eſt Papæ, & incurritur, etiamſi facta fuerit reſtitutio, ut ex claro ejus textu, quem leges in calce hujus Operis.

Nota juxta ſententiam, quam amplectitur etiam *Theſaurus de pœnis eccleſiaſt. cap. I. verb. Naufragium*. I. Neutram hanc excommunicationem incurri in caſu naufragii facti in flumine, vel lacu, ſed in mare tantum. II. Neque in caſu naufragij hæreticorum, cum in favorabilibus non contineantur nomine chriſtianorum *cap. VIII. Sicut, de Hæret.* attamen etiam his, refectis expenſis, per ſe facienda eſt reſtitutio. III. Neque, ſi quis capiat res projectas, vel aliter naufragio amiſſas, ſi dominus cenſeatur eas habere pro derelictis, & non curare recuperationem; ut ſunt res, quæ vel ſtatim ſolent corrumpi, vel difficiliter recolligi poſſunt.

SECTIO DCCCXL.

Caput VII. Accedens, *ex Decretali Innocentii III. Epiſcopo Cracovienſi reſcripta*.

ACcedens ad Ap.S.(& infra)Rapta puella legitime contrahet cum raptore,ſi prior diſſentio tranſeat poſtmodum in conſenſum: & quod ante diſplicuit, tandem incipiat complacere, dummodo ad contrahendum legitimæ ſint perſonæ.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, puellam raptam legitime contrahere poſſe matrimonium cum raptore, quandiù in illius poteſtate fuerit, ſi prior ejuſdem puellæ diſſenſus tranſierit in conſenſum,correcta eſt a Conc. Trident. *ſeſſ. XXIV. cap. VI. de reform. Matrim.* nullum declarante hujuſmodi matrimonium, quandiù ipſa in poteſtate raptoris permanſerit, cum additione pœnarum tam in eundem raptorem, quam in omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes, ibi.

Decernit ſancta Synodus, inter raptorem, & raptam, quandiù ipſa, in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſive eam in uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter, arbitrio Judicis, dotare.

Nota I. Excommunicationem hic inflictam eſſe quidem latæ ſententiæ, ſed non reſervatam: pœnam vero infamiæ, inhabilitatis ad dignitates, & dejectionis a ſtatu clericali, hoc eſt depoſitionis, juxta probabiliorem, eſſe ferendæ ſententiæ.

Nota II. Rapientem puellam, invitis ejus parentibus, cum qua jam contraxit ſponſalia de futuro, ſi ipſa ſit conſentiens, cum tunc non ſit rigoroſus raptus, non incurrere pœnam juris canonici, nec civilis juxta communem Doctorum, quos refert *Theſaurus loc. cit. cap.II. verbo Raptus, ex cap VI. Cum cauſam, hoc eod. tit.* quam ſententiam amplectitur etiam de Ameno *de Delict. & pœn. tomo III. §. VII. verb. Raptus num.6.* aſſeritque laudatus Theſaurus jus civile in hoc correctum eſſe a Trident. incurrere autem,ſi mulier poſt ſponſalia mutaſſet voluntatem, & nihilominus rapta fuiſſet, in quo caſu iſte raptor puniendus eſſet pœna extrajudiciaria dumtaxat. Quæ opinio confirmari etiam poteſt ex mente Congregat. Conc. cum *in Ruben. Raptus, & Cenſurar. 3. Martii* 1714. declaraverit = Raptori, non obſtare raptum ad contrahendum matrimonium cum puella rapta, conſtito quod raptus fuerit executus nedum conſentiente, ſed & ſollicitante ipſa puella = ut ex *lib. Decretorum LXIV. ac in fol. dicti diei*.

Ex quo inferes quid reſpondendum allegant S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 154. *art.*7. dicentem: *Violentia quandoque infertur tam ipſi virgini, quam patri, & quandoque infertur patri, ſed non virgini, puta cum ipſa conſentit, ut per violentiam de domo patris abſtrahatur, qualitercunque violentia adſit, ſalvatur ratio raptus*. Pluries etiam,dixit *Rota Romana in Recent. ſcilicet deciſ.*498. *num.* 7. *par.* 14. *deciſ.* 162. *num.* 7. *& ſeq. par.* 15. *ac deciſ.* 250. *num.*3. 5. *&* 6. *par.* 16. Dicendum namque S. Thomam ita fuiſſe loquutum conformiter ad jus antiquum quod ſuo tempore adhuc vigebat; cum ſolum poſt fere trecentos annos editum fuerit, ac cœperit obligare jus novum Conc. Trid. pro valido ſtatuens matrimonium a filiisfamilias libere, ac ſponte contractum inſciis, ac etiam invitis parentibus, ut ex cit. *cap.VI. ſeſſ. XXIV. de reform. matrim.* aperte colligitur: proindeque validum declarat contractum etiam a filia, quæ poſt fugam cum viro a patria domo, in tuto poſita extra raptoris poteſtatem, in illud cum eodem libere conſenſit. Cui nec refragantur præfatæ aſſertiones Romanæ Rotæ; illæ enim procedunt ex præſumptione, quod puella fuerit ad fugam violentata; vel de ea loquuntur,quæ adhuc eſt ſub poteſtate raptoris, aut quando adhuc durat cauſa metus, vel illi nubere nequit ob aliud impedimentum dirimens. Cæterum quod ſolus diſſenſus parentum non officiat in caſu valori matrimonii, ſed tantum licitati ejuſdem, ex eo conjicitur, quod Tridentinum ibidem eos anathemate damnat, qui falſo affirmant matrimonia, a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe; & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe. Quinimmo eſt valde controverſum inter DD. an cadat ſub Tridentini decreto raptus ſeductionis, ſeu ſubornationis, cum ſcilicet puella fugit cum viro ſubornata dolo, aut illecebris &c plurimum affirmant Galli cum quibuſdam aliis. Cæteri tamen communius negant cum Cabaſſutio.

Si vero quis mulierem raperet ob aliam cauſam puta explendæ libidinis, non ut in uxorem duceret, non comprehenderetur in hoc Tridentini decreto, cum Concilium unice conſulere voluerit libertati matrimonii, & ita etiam declaratum fuiſſe hic refert Galemart ab eadem Cong. 23. *Jan.* 1585.

Et confirmatur hæc aſſertio ex ſtylo Romanæ Curiæ, qui ita ſe habet, ut in omnibus literis diſpenſationum, quæ committuntur Ordinariis, illi clauſulæ: *Dummodo mulier rapta non fuerit*, addat hæc verba: *Propter hoc*, cauſa ſcilicet contrahendi matri-

trimonium, cujus additionis ſtylus profecto inepte introductus fuiſſet, ſi in decreto Concilii comprehenderetur raptus mulieris, factus ob aliam cauſam, ſicut eſt illa explendæ libidinis, prout recte notat Vincentius de Juſtis *de Diſpenſ. matrim. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 48. ex quacumque enim alia cauſa factus fuerit raptus, amplius non verificatur, quod hic factus fuerit *propter hoc*, ſed ob talem aliam cauſam: unde optime monet, quod, ut raptus comprehendatur ſub Tridentini decreto, debet ſemper eſſe factus cauſa contrahendi matrimonium, quidquid poſtea ſit, quod factus ſimul fuerit etiam ob alium, vel alios fines, quod non obſtat dictæ comprehenſioni, cum in tali caſu adhuc verificetur quod raptus fuerit factus propter hoc.

Et in hoc ſenſu vere procedit Congr. Conc. decretum in contrarium allatum a Cabaſutio, Continuatore Oper. Tornely, & aliis. Viceverſa ob quoſcunque alios fines factus fuerit raptus, ſed non cauſa contrahendi matrimonium, non comprehenditur in Trident. decreto, quia tunc non eſt factus *propter hoc*, quod ſtylus Curiæ exigit pro comprehenſione in d. decreto.

Inſuper laudatus Theſaurus, circa raptum hæc habet = *Ex leg. unica cap. de Raptu virgin. ſ. Etſi quidem*, bona rapientis mulierem, nec non auxiliantium ipſo facto in dominium raptæ transferuntur, *Auth. de rapt. mulier.* §. *un. verſ. Sancimus*, ſi rapta conſentiat nubere raptori, matrimonium eſt nullum, & ammittit dominium prædictorum bonorum =.

Nota primo, quod pœna nullitatis matrimonii raptæ conſentientis cum raptore non procedit, ſi illa ſit repoſita in libertate, ut ſupra ex Trident. & contra hoc prædicta lex civilis nihil valet.

Nota ſecundo, quod ſecundum probabiliorem ſententiam, & magis communem, hodie per jus canonicum, præſertim per Trident. loc. cit. abrogata eſt pœna illa amiſſionis bonorum, quando mulier libere conſentit nubere raptori, ut Sanchez *lib. VII. diſp.* 12. *num.* 27. *de matrim.* Farinac. *quæſt.* 145. *num.* 12. cum multis DD.

Nota tertio, quod pœnæ Tridentini procedunt etiam in raptu mulieris inhoneſtæ: ſecus de pœnis juris civilis, Farinac. *n.* 153. cum communi =.

Opinionem Farinacci *quæſt.* 145. *num.* 153. cui adhæret dictus Theſaurus, de jure ſuſtineri non poſſe probat Ludovicus de Ameno *tom. III. de Delictis, & pæn. tit.* 4. §. 7. *verb. Raptus*, *num.* 31. ibi = Quia pœnæ appoſitæ a Concilio ſunt contra veros raptores, eos nempe, quos jus civile decernit reos de raptu, non enim Concilium aliquid ſtabilit circa crimen, ſed ſupponit illud jam determinatum a lege cæſarea, quæ non corrigitur ab eccleſiaſtica, niſi in ordine ad matrimonium, ut ſupra *num.* 9. dictum eſt. Cum igitur jus civile determinet, raptum tunc committi, quando honeſta mulier rapitur, nec raptus fit, quando rapitur inhoneſta, ſequitur, quod pœnæ conciliares, quæ afficiunt veros raptores, non poſſunt convenire violenter abducenti meretricem, qui raptum non committit, & cum ſimus in odioſis, non poſſunt extendi pœnæ ultra caſum expreſſum =.

Titulus XVIII. De Furtis.

SECTIO DCCCXLI.

Caput I. Qui furatur, *ex Decretali deſumpta a cap. XXI. Exodi.*

Qui furatur hominem, & vendiderit eum, convictus noxæ, morte moriatur.

Hanc Decretalem tranſcribo, non quod ei novi aliquid acceſſerit, ſed ne juris canonici ſtudio vacantes mirentur, cur pœna mortis contra plagiarios in ipſa ſtatuta, recipiatur inter leges eccleſiaſticas; cum cæteroqui Eccleſia, ne defectu lenitatis laboret, a ſanguinis effuſione ſemper abhorruerit *Can. VI. Inter hæc*, *cauſ. XXXIII. quæſt.* 2. *& cap. IV. In Archiepiſcopatu*, *de Raptorib.* Verum eam non amplectitur, ſed refert dumtaxat, qua pœna hujuſmodi rei puniendi ſint a judicibus ſecularibus, ad quos remitti debent, ut fiebat in lege antiqua.

Nec ſatis congrua videtur interpretatio quorumdam Canoniſtarum, aſſerentium, verba illa *morte moriatur*, non intelligenda eſſe de morte naturali, ſed de civili, de excommunicatione ſcilicet, quæ pro morte accipitur ab Innocentio III. *in cap. XIII. Per venerabilem*, *tit. Qui filii ſint illegitimi*, in quo §. *Tria quippe*, referens legem antiquam, inferentem mortem corporalem, intelligit, quoad judicem eccleſiaſticum, ſententiam excommunicationis; nimis ſiquidem violenta eſt, & contra textus intellectum.

SECTIO DCCCXLII.

Caput II. Fures, *ex Decretali deſumpta a cap. XXXI. Concilii Triburienſis celebrati an.* 895.

Fures, & latrones, ſi in furando, vel deprædando occiduntur, viſum eſt pro eis non eſſe orandum. Sed ſi comprehenſi, aut vulnerati Presbytero, vel diacono confeſſi fuerint, communionem eis non negamus.

Hæc

Hæc Decretalis, ut patet ex ipſomet textu, habet duas partes. In prima dicitur, quod, ſi fures, & latrones occiſi fuerint in fraganti, dum ſcilicet actu mortale furtum committunt, pro ipſis orandum non eſt. Rationem hic aſſignat Gloſſa, quia nempe conſtat in iſto caſu, eos mortuos eſſe in peccato mortali: pro iis autem, qui ſic mortui ſunt, orandum non eſſe, aperte patet ex *Can. XXI. Pro obeuntibus, Can. XIII. quæſt. II.* ubi congruum quidem dicitur, *ut Sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat; non tamen pro impiis (quamvis chriſtiani fuerint) tale quid agere licebit*. Hinc inferunt Jo. Andreas, Jo. de Anania, & alii Canoniſtæ comm. tales privandos etiam eſſe eccleſiaſtica ſepultura. Et quamvis Baſilius Pontius *De impedim. matrim. cap. 35. in fin.* Decretalem hanc explicet de raptoribus rerum eccleſiaſticarum, in quos lata eſt excommunicationis ſententia; cæteri nihilominus ponderantes, Decretalem hanc loqui de furto, vel deprædatione ſimpliciter, & abſolute, nec ullum verbum apponere, ſtatutum reſtringens ad furtum ſacrilegum, & excommunicationi obnoxium, de quocunque occiſo in actu mortalis furti, eandem intelligunt: ſiquidem notum eſt, quod ubi lex non diſtinguit, ſed abſolute loquitur, abſolute intelligenda eſt, neque nos diſtinguere debemus = In ſecunda dicitur, quod ſi iidem fures, & latrones occiſi non fuerint in fraganti, ſed tantum vulnerati, vel etiam comprehenſi, ac vere penitentes confeſſi fuerint, tunc non eſt illis neganda communio. At non levem ingerit difficultatem ly *ſi confeſſi fuerint Presbytero, vel Diacono*.

Ad conciliandum textum hunc, quoad confeſſionem faciendam Diacono, cum Fidei dogma ſit, ut ſoli Sacerdoti facultas competat dimittendi peccata clavium miniſterio, ut definivit Conc. Trident. *cap. VI. & Can. X. ſeſſ. XIV. de Pœnit.* nonnulli Interpretes ſenſerunt, confeſſionem, quam Patres Concilii Triburienſis in caſu propoſito exigebant, ut hujuſmodi publici peccatores admitti poſſent, non ad Euchariſtiam, ſed ad fidelium communionem, juxta quam, & oratur pro mortuis, & Sacrificium offertur, non fuiſſe ſacramentalem, ſed conteſtationem coram Diacono factam per ſigna pœnitentiæ, quibus oſtenderent, ſe ſerio fuiſſe converſos. Alii exiſtimarunt, præſentem textum intelligendum eſſe de abſolutione excommunicationis, quam olim incurrebant publici latrones, a qua ex Epiſcopi commiſſione abſolvi poterant a Diacono. Alii de Euchariſtia, quæ permittebatur adminiſtrari a Diacono furi vulnerato, ſi de illius contritione ei conſtitiſſet, cum inter cæteros caſus (ut animadvertit Benedictus XIV. *de Synodo diœc. edit. an. 1755. lib. VII. cap. XVI. num. 8.*) in quibus ſufficit contritio, ſine ſacramentali confeſſione ad percipiendam Euchariſtiam, enumeretur etiam ille hominis conſtituti in mortis articulo, cui deeſt Sacerdos, a quo ſacramentalem abſolutionem obtineat. Alii tandem intelligendum eſſe ſenſerunt de eo, qui erat in pœnitentia ſolemni, cujus reconciliatio, deficiente Sacerdote, ſpectabat ad Diaconum.

Verum, ſi Canon iſte Triburienſis Concilii ex integris ejuſdem exemplaribus repetatur, ſatis, ſuperque evincetur, allatis interpretationibus non opus eſſe. In collectione igitur Conciliorum *tomo XXIV. edita in regia typographia Pariſienſi an. 1644. pag. 629.* & altera ab Harduino confecta, edita in eadem typographia *an. 1714. tom. VI. par. 1. pag. 449.* his verbis extenſus legitur.

Statuimus, & judicamus, ut ſi quis poſt hæc evangelica, & apoſtolica, atque prophetica verba, & definitionem pacatiſſimæ Synodi inventus fuerit furtum, aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem mereatur incurrere, nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare: & eleemoſyna pro eo data, in memoriam Clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat. B. Auguſtinus de talibus horribilem profert ſententiam, dicens: nemo te poſt mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluiſti. Si autem ille fur, vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis deſperatus putatur, atque reconciliari ſe myſteriis ſacroſanctis habitu corporis, & voluntate piæ mentis deprecatur, Deoque, & Sacerdoti, comite vita, emendationem morum, & actuum confitetur, communionis gratiam non negamus tribuendam.

Quæ lectio concordat cum capitularibus Theodori Cantuarienſis *cap. XXXV. Spicilegii, tom. I. & cum Can. XXX. inter excerptos* a Gregorio III. ex variis Patrum ſententiis apud cit. Harduinum *tom. III. col. 1876.* quibus in locis dicitur, deficiente Sacerdote, in caſu neceſſitatis confeſſionem faciendam eſſe ſoli Deo.

Quommodo autem tranſcriptus fuerit in collectione Decretalium Gregorii IX. cum verbis illis, *Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint*, indicat Berardus ad Gratiani *Canones tom. I. par. I. cap. LIX. de Conc. Triburien. Can. XXXI. cauſ. XIII. quæſt. 2.* ibi „ Hunc Canonem ita deſcriptum primus, aut „ corrupit, aut corrumpendi occaſionem dedit Re- „ gino Prumienſis, apud quem ita legitur in *c. XCIV.* „ *lib. II. ex Concilio Triburienſi*. Fures, & latro- „ nes, ſi in furando, & prædando occidantur, vi- „ ſum eſt pro eis non orandum, ſi comprehenſi, aut „ vulnerati, Presbytero, vel Diacono confeſſi fue- „ rint, communionem eis non negamus, facile eſt „ in vetuſtis Reginonis Codicibus verba illa, quæ „ hodie leguntur: *vel Diacono*, breviata fuiſſe hoc „ modo, *Dō, vel D̄o*, quæ ſignificarent, *Deo*, „ *vel Domino*, quemadmodum in Triburienſi Con- „ cilio legitur, atqui Codicem Reginonis, & bre- „ viatos characteres non intellexit, facile potuit in „ illis verbis legere *Diacono*, præterquam in ipſo „ Concilio legatur, in quo nulla Diaconi mentio „ habetur. Atque erratum hoc ſecutus eſt Burchar- „ dus, ex Burchardo Gratianus, & ex Gratiano „ etiam Collector Decretalium in dicto *cap. II. de* „ *Furtis* “.

Et quod revera verba illa: vel *Diacono* non ſint authentica, probat etiam laudatus Benedictus *cit. num. 8.*

*num.*8. cum Antonio Auguſtino in notis ad primam collectionem Decretalium *hoc eod. cap. Fures*.

Supra relatæ quidem interpretationes aptari poſſunt aliis textibus, aſſerentibus, in extrema neceſſitate, abſente Sacerdote, confeſſionem faciendam eſſe Diacono; ita ut eorum ſenſus ſit, quemadmodum notat Cardinalis de Aguirre *tom. I. Conciliorum Hiſpaniæ pag.*729. = Abſente Sacerdote, & urgente extrema neceſſitate, Diaconos olim interdum, & in aliquibus locis ſolitos ex delegatione Epiſcoporum, audire confeſſiones lapſorum pœnitentium, non quidem ad abſolvendum illos (non enim unquam id facere potuerunt, aut poſſunt adhuc per delegationem Epiſcopi, imo nec Romani Pontificis, ſed ad explorandum illorum ſtatum, & veram contritionem, ſive plenam converſionem ad Deum =.

Canon vero I. *Qui vult de Pœnit. diſtin. VI.* & quotquot alii Textus, ac Patrum dicta, S. Cypriani potiſſimum Epiſtola XII. adduci poſſint, in quibus legatur, in extrema neceſſitate confeſſionem faciendam eſſe Diacono, vel laico, ſi deſit Sacerdos, intelligenda ſunt de confeſſione, qua morti proximus cum animi demiſſione, & dolore pandebat peccata ſua, ut in uſu fuit uſque ad ſeculum XV. teſte Guillelmo Lyndeuuode, *in Gloſſematis adjectis ad Conſtitutiones Angliæ*, *tit. de Sacram. iterand. vel non verſ. Pœnitentia pag.*32.

Et quamvis etiam D. Thomas *in IV. diſt-XVII. q.* 3. *art.III. q.* 2. aſſeruerit = Miniſter pœnitentiæ, cui confeſſio eſt facienda ex officio, eſt Sacerdos; ſed in neceſſitate etiam laicus vicem Sacerdotis ſupplet, ut ei confeſſio fieri poſſit = ſtatim tamen ſe, alioſque Doctores explicando, addidit in reſponſione ad primum = Confeſſio laico ex deſiderio Sacerdotis facta, ſacramentalis eſt quodammodo, quamvis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei id, quod eſt ex parte Sacerdotis = Et clarius in reſponſione ad tertium = Quamvis ille, qui laico confeſſus eſt in articulo neceſſitatis, conſecutus ſit veniam a Deo, eo quod propoſitum confitendi, ſecundum mandatum Dei, quod concepit, ſicut potuit, implevit, non tamen adhuc Eccleſiæ reconciliatus eſt, ut ad Sacramenta Eccleſiæ admitti debeat, niſi prius a Sacerdote abſolvatur: ſicut ille, qui Baptiſmo flaminis baptizatus eſt, ad Euchariſtiam non admittitur: & ideo oportet, quod iterum confiteatur Sacerdoti, cum copiam habere potuerit, & præcipue quia, ut dictum eſt, Sacramentum pœnitentiæ perfectum non fuit =.

SECTIO DCCCXLIII.

Caput III. Si quis, *ex Decretali deſumpta a Pænitentiali Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis*.

SI quis propter neceſſitatem famis, aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, veſtem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres: etſi reddiderit, non cogatur jejunare.

Pœnitentia jejunii per tres hebdomadas hic ſtatuta, non intelligenda eſt, ut per ſingulos hebdomadæ dies debuiſſet quis jejunare, ſed feria ſecunda, quarta, & ſexta juxta *CIX. De illis*, *cauſ. XI. q.* 3. quæ utique impoſita eſt pro furto commiſſo in neceſſitate gravi, ut patet ex qualitate ejuſdem furti, & pœnitentiæ hic injunctæ: cum alias in neceſſitate extrema nulla imponenda ſit pœnitentia; tunc enim, cum omnia ſint communia, dici nequit furtum committi. Sed hodie iſtæ pœnitentiæ, & ſimiles Canones pœnitentiales non ſunt in uſu, cum juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam pœnitentia pro peccatis injungenda, relicta ſit arbitrio prudentis confeſſarii, plus, minuſque pro qualitate, & gravitate culparum.

Quod autem declaretur, furem, de quo in textu, eximi ab hac pœnitentia, ſi ablatum reſtituerit, non inde ſequitur, nullatenus illum peccaſſe; cum neque in gravi neceſſitate licitum ſit furari, nec reſtitutio reddit actum licitum, qui ab initio, & ab intrinſeco fuit illicitus; & contraria aſſertio proſcripta eſt ab Innoc. XI. ut infra.

Dumtaxat igitur infertur, ſurripientem rem alienam in gravi neceſſitate, eſſe minoris culpæ reum, ideoque mitius puniendum, etiam in foro externo.

Huc revocanda eſt Conſtitutio Benedicti XIII. circa committentes furtum bonorum Montis Pietatis, de qua ſermo inſtituetur *part.II. cum de cap.XI. ſeſs. XXII. Conc. Trid. de reform.*

Revocandæ etiam ſunt propoſitiones circa furtum proſcriptæ ab Innoc.XI. die 2. Martii 1679. ſub pœnis in eas docentem, & ad praxim deducentem, quas vide poſt *cap. II. Interfeciſti*, *de Homicid.* videlicet in ordine la XXXVI. Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

XXXVII. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

XXXVIII. Non tenetur quis ſub pæna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcunque ſit magna ſumma totalis.

XXXIX. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Notandum hic, non eſſe accenſendos inter fures, pauperes colligentes ſpicas poſt meſſem, etiam invitis prædiorum dominis: imo nec ab iis prohiberi poſſunt, quin illas colligant, ut ex Conſt. Benedicti XIV. *Ex commiſſo*, 18. *Maii* 1751. edita pro tota ditione eccleſiaſtica, in qua.

I. Præcipitur, quod prædiorum domini, facta frugum collectione, ſpicas, vel ſolo diſperſas, vel a meſſoribus præteritas, pauperibus colligere minime impediant, ſequentibus ſub conditionibus, ut-

I. Non liceat cuipiam, ſe in prædium conferre, in

in quo actu metitur, ſolummodo tamen poſtquam ſpicarum acervi ſublati, & in nubilarium, vulgo *il Barcone*, translati fuerint.

II. Facta vero hujuſmodi translatione, fas utique ſit pauperibus, ut ſupra dictum fuit, ſpicas in ſolo relictas ſpatio decem dierum colligere, quo tempore nequeant domini in proprios agros boves, vel alia quæcunque animalia ad paſcendum immittere.

III. Hoc decem dierum ſpatio præterito, domini, vel ſpicarum emptores quæcunque voluerint animalia, ſecundum ipſorum conventionum formam poſſint in prædium immittere.

IV. Sub hac autem diſpoſitione omnia latifundia, poſſeſſiones, agri, ſeu prædia, in quibus colligatur frumentum, etiam ad Cameram Apoſtolicam, Eccleſias, Monaſteria, Religiones, Cardinales, Epiſcopos, Capitula ſpectantia, nemine excepto, comprehendantur.

Epiſcopi vero, & locorum Gubernatores cum juriſdictionis cumulativa executores deputantur.

Transgreſſores, ſiqui adſint, puniendi ſunt pœna ſcutorum triginta, manu regia exigendorum in quocunque contraventionis caſu. Declaratur inſuper tot fore contraventores, quot erunt latifundia, prædia, agri, a quibus pauperes arceantur; prædictæ autem pœnæ ipſis pauperibus diſtribuentur. Executorum conſcientia oneratur ad quamcunque diligentiam, adhibendam, tam in executione ipſarum pœnarum, quam in diſtributione facienda, neceſſariis expenſis ſublatis, cum clauſula derogatoria.

Titulus XIX. De Uſuris.

SECTIO DCCCXLIV.

CAPUT I. PLURES, *ex Decretali Alexandri III. in Concilio Turonenſi, celebrato an. 1163.*

PLures Clericorum (& infra.) Generalis Concilii decrevit auctoritas, ut nullus conſtitutus in Clero, vel hoc, vel aliud genus uſuræ exercere præſumat. Et ſiquis alicujus poſſeſſionem, data pecunia, ſub hac ſpecie (vel conditione) in pignus acceperit, ſi ſortem ſuam, deductis expenſis, de fructibus jam percepit, abſolute poſſeſſionem reſtituat debitori. Si autem aliquid minus habet, eo recepto, poſſeſſio libere ad dominum revertatur. Quod ſi poſt hujuſmodi conſtitutum in Clero quiſquam extiterit, qui deteſtandis uſurarum lucris inſiſtat, eccleſiaſtici officii periculum patiatur: niſi forte Eccleſiæ beneficium fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu laici videatur.

In hac Decretali, ſicut & in altera, relata in *cap. VIII. Conqueſtus, hoc eod. tit.* Alexander prohibet Clericis dumtaxat contractum Antichreſeos, quo abſolute pignoris fructus conceduntur creditori pro pecunia mutuata, etiam poſtquam ſortem æquant, vel excedunt, præcipitque computandos eſſe in ſortem; verum hanc prohibitionem poſtea extendit ad quoſcunque alios, etiam laicos, ut ex ſequenti ejus Decretali, relata in *cap. II. hoc tit.*

Quoniam non ſolum viris eccleſiaſticis, ſed etiam quibuslibet aliis periculoſum eſt uſurarum lucris intendere: auctoritate præſentium duximus injungendum, ut eos, qui de poſſeſſionibus, vel arboribus, quas tenere in pignore noſcuntur, ſortem (deductis expenſis) receperunt, ad eadem pignora reſtituenda ſine uſurarum exactione, eccleſiaſtica diſtrictione compellas.

Extenſa etiam legitur eadem prohibitio ad quoſcunque ab Innoc. III. ut in ejus Decretali *R. de Monte Fortino* Judici eccleſiaſtico ſcripta (ad quem criminis uſurarum cognitio ſpectat) relata in *cap. VI. Cum Contra de pignorib.* ibi.

Cum contra G. civem Anaginum ſuper quibuſdam poſſeſſionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul pro certa quantitate pecuniæ obligaverat, & ipſius creditoris hæredes prædicto G. pignoraverant, moviſſes in noſtra præſentia quæſtionem, legitime probaviſti, quod ex earum proventibus tantum fuerat tam ab eodem G. quam ab aliis, qui eas tenuerant a tempore, quo fuerant obligatæ, perceptum, quod fructus ſorti poterant adæquari. Nos igitur attendentes, quod in talibus perceptio fructuum in ſolutione ſortis accedat, cum ſecundum canonicas ſanctiones fructus reſtitui, & in ſortem debeant computari: conſiderantes etiam, quod poſſeſſiones ipſæ jam extenuaſſent penitus totum onus, & debitum annullaſſent, ipſas ſibi reſtituendas eſſe decrevimus, & te per nuncium noſtrum in poſſeſſionem induci fecimus corporalem.

Nul-

Nullatenus autem computandi ſunt in ſortem fructus fundi ſpecialiter hypothecati pro pecunia ſoluta titulo cenſus realis, cum ſit emptio juris exigendi ejuſdem fundi fructus, ut ex Conſtit. S. Pii V. notavi ad *cap. I. Regimini De empt. & vendit. in Extravag. comm.* pag. 294. ubi etiam de cenſu perſonali.

Idem dic de fructibus fundi a ſocero hypothecati genero cum proportione ad fructus dotis, eidem non ſolutę, nam in *cap. Salubriter 16. hoc tit.* inquit Innocentius III. *Sane generum ad fructus poſſeſſionum, quæ ſibi a ſocero ſunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in ſortem non credimus compellendum*. Aſt quid dicendum, ſi ſocer poſt aliquod temporis genero dotem offerat, eamque ipſi ſolvere velit; ſed per hunc ſtet, quod non recipiatur, poteſt ne gener proſequi perceptionem hujuſmodi fructuum hos non computando in ſortem? Reſp. negative cum Boſſio *de Dote cap. 20. num. 62.* ac Roſignolo *eod. tr. tom. 2. prænot. 21. num. 56.* teſtantibus, opinionem hanc eſſe communem. Semel ac enim dos offertur marito, prout tradi debet, & per hunc præciſe ſtat, quod illa non recipiatur, res ita ſe habet quoad fructus pignoris, perinde acſi dos ipſa effective ſoluta fuiſſet; proindeque ceſſat in iſto caſu diſpoſitio præfati *cap. Salubriter*, ut oſtendunt iidem DD.

SECTIO DCCCXLV.

CAPUT IV. SUPER EO, *ex Decretali Alexandri III. Panormitano Archiepiſcopo reſcripta, prout refertur a Gonzalez*.

Super eo vero, quod a Nobis tua devotio poſtulavit, utrum poſſit in recipienda pecunia ad uſuram fieri diſpenſatio, ut pauperes, qui in Saracenorum captivitate tenentur, per eandem poſſint pecuniam liberari; præſentibus tibi literis duximus reſpondendum, quod, cum uſurarum crimen utriuſque Teſtamenti pagina deteſtetur, ſuper hoc diſpenſationem aliquam non videmus adhibendam, quia cum Scriptura ſacra prohibeat, vel pro alterius vita mentiri, multo magis eſt prohibendus quis, ne pro redimenda vita captivi uſurarum crimine involvatur.

In hac Decretali definitur, ne Papam quidem diſpenſare poſſe, ut cuiquam liceat uſura, etiamſi pecunia ex ea proveniente redimendi eſſent pauperes in Saracenorum captivitate detenti, cum uſuræ crimen ſit contra jus naturale, & divinum in utriuſque Teſtamenti pagina fundatum.

Diſpenſare tamen poteſt Pontifex, ut bona ex uſuris acquiſita retineantur a Judæis ad chriſtianam Religionem converſis, dummodo non notæ ſint perſonæ, quibus ædem uſuræ eſſent reſtituendæ, ut oſtendi ſupra pag. *616.*

Licitum tamen eſt aliquid ſupra ſortem mutuatam exigere a Montibus Pietatis, ad mutuandam pecuniam egenis inſtitutis, ut definivit Leo X. in Concilio generali Lateranenſi V. ea vero lege præſcripta in ejus Conſtit. *Inter multiplices* 4. *Maii* 1515. ibi.

Sacro approbante Concilio, declaramus, & definimus, Montes pietatis antedictos, per Reſpublicas inſtitutos, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ hactenus probatos, & confirmatos, in quibus pro eorum impenſis, & indemnitate, aliquid moderatum ad ſolas miniſtrorum impenſas, & aliarum rerum ad illorum conſervationem, ut præfertur, pertinentium, pro eorum indemnitate dumtaxat, ultra ſortem, abſque lucro eorundem Montium, recipitur, neque ſpeciem mali præferre, nec peccandi incentivum præſtare, neque ullo pacto improbari, quinimmo meritorium eſſe, ac laudari, & probari debere tale mutuum, & minime uſurarium putari, licereque illorum pietatem, & miſericordiam populis prædicare, etiam cum Indugentiis a Sancta Sede Apoſtolica eam ob cauſam conceſſis. Ac deinceps alios etiam ſimiles Montes cum Apoſtolicæ Sedis approbatione erigi poſſe. Multo tamen perfectius, multoque ſanctius fore, ſi omnino tales Montes gratuiti conſtituerentur, hoc eſt, ſi illos erigentes, aliquos cenſus aſſignarent, quibus ſi non omni, ſaltem vel media ex parte, hujuſmodi Montium miniſtrorum ſolverentur impenſæ, ut ad leviorem æris ſolvendi portionem, modo hoc, pauperes gravari contingat, ad quos cum hujuſmodi cenſus aſſignatione, pro inpenſarum ſupportatione erigendos, Chriſtifideles majoribus Indulgentiis invitandos eſſe decermimus.

Omnes auten Religioſos, & eccleſiaſticas, ac ſeculares perſonas, qui contra præſentis declarationis, & ſanctionis formam de cætero prædicare, ſeu diſputare verbo, vel ſcriptis auſi fuerint, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, privilegio quocunque non obſtante, incurrere volumus.

Nota quod excommunicatio hic inflicta, non eſt reſervata; ſed hodie, ſi quis contra hanc definitionem obſtinate prædicaret, aut diſputaret, ſcilicet cum errore in intellectu, æſtimans, dictam definitionem non eſſe veram, ſeu tenendam, aut alias ſi externo ſigno hunc ſuum errorem proderet, incurreret excommunicationem latam contra hæreticos, Papæ reſervatam in Bulla Cœnæ Domini *cap. I. Quia hæc definitio eſt de Fide, & de Fide tenenda*, *Theſaurus de pœn. eccleſiaſt. cap. I. verb. Montes*.

De uſuræ labe, jure tam naturali, quam divino interdicta, fuſior redibit ſermo infra in Notis *ad cap. X. Conſuluit*.

SECTIO DCCCXLVI.

Caput VI. In civitate, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. Archiepiſcopo Januenſi reſcripta*.

IN civitate tua dicis, ſæpe contingere, quod cum quidem piper, ſeu cinamomum, ſeu alias merces comparant, quæ tunc ultra quinque libras non valent, promittunt, ſe illis, a quibus illas merces accipiunt, ſex libras ſtatuto termino ſoluturos. Licet autem contractus hujuſmodi ex tali forma non poſſit cenſeri nomine uſurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt, niſi dubium ſit, merces illas plus, minuſque ſolutionis tempore valituras: & ideo cives tui ſaluti ſuæ bene conſulerent, ſi a tali contractu ceſſarent, cum cogitationes hominum Omnipotenti Deo nequeant occultari.

In hac Decretali declarat Pontifex, eſſe quoddam uſuræ genus vendere piper, & cinamomum, aut alias merces pluſquam valent ob dilationem ſolutionis, niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis pretium excreſceret, & venditor antea venditurus non eſſet.

Cum hæc Decretalis concordet cum tertia parte ſequentis capituli; ideoque opportunas nata circa hujuſmodi contractum mox referendas leges.

SECTIO DCCCXLVII.

Caput X. Conſuluit, *ex Decretali Urbani III. Brixienſi Presbytero reſcripta*.

COnſuluit nos tua devotio, an ille in judicio animarum quaſi uſurarius debeat judicari, qui non alias mutuo traditurus, eo propoſito mutuam pecuniam credit, ut licet, omni conventione ceſſante, plus tamen ſorte recipiat. Et utrum eodem reatu criminis involvatur, qui (ut vulgo dicitur) non aliter parabolam juramenti concedit donec, quamvis ſine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat. Et an negociator pœna conſimili debeat condemnari, qui merces ſuas longe majori pretio diſtrahit, ſi ad ſolutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quam ſi ei in continent pretium perſolvatur. Verum, quia, quid in his caſibus tenendum ſit, ex Evangelio Lucæ manifeſte cognoſcitur, in quo dicitur: date mutuum, nihil inde ſperantes: hujuſmod homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis uſura, & ſuprabundantia prohibeatur in lege) judicandi ſunt male agere, & ad ea, quæ taliter ſunt accepta, reſtituenda, in animarum judicio efficaciter inducendi.

In hac Decretali explicans Pontifex Chriſti verba Lucæ VI. = Mutuum date, nihil inde ſperantes = auctoritati hujus textus omnem quantumcunque minimam uſuram univerſim vetitam definit; ut etiam definivit Alexander III. in *cap. IV. Super eo*, Quapropter ad hujus definitionis tramites declaravit, omnes tres caſus, hic ſibi propoſitos, uſuræ labe infectos eſſe.

Ad allatam Evangelici textus explicationem quod ſpectat, facit noviſſima declaratio Bene l. XIV. his verbis expreſſa in ejus Conſtitutione *Vix pervenit 1. Novembris 1745*.

I. Peccati genus illud, quod uſura vocatur, quodue in contractu mutui propriam ſuam Sedem, & locum habet, in eo eſt repoſitum, quod quis ex ipſomet mutuo, quod ſuapte natura tantundem dumtaxat reddi poſtulat, quantum receptum eſt, plus ſibi reddi velit, quam eſt receptum; ideoque ultra ſortem, lucrum aliquod ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat: omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum, & uſurarium eſt.

II. Neque vero ad iſtam labem purgandam, ullum arceſſiri ſubſidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens, & nimium ſed moderatum, non magnum, ſed exiguum ſit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat; nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coemendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negociis utiliſſime ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem, quæ neceſſario in dati, atque redditi æqualitate verſatur, agere ille convincitur, quiſquis eadem æqualitate ſemel poſita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non veretur: proindeque, ſi acceperit, reſtituendo erit obnoxius, ex ejus obligatione juſtitiæ, quam commutativam appellant, & cujus eſt, in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam, & ſancte ſervare, & non ſervatam exacte reparare.

III. Per hæc autem nequaquam negatur, poſſe quandoque una cum mutui contractu quoſdam alios, ut ajunt, titulos, eoſdemque ipſimet univerſim naturæ mutui minime innatos, & intrinſecos forte concurrere, ex quibus juſta omnino, legitimaque cauſa conſurgat quiddam amplius ſupra ſortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur, poſſe multoties pecuniam ab unoquoque ſuam, per alios diverſæ prorſus naturæ a mutui natura contractus recte collocari, & impendi, ſive ad proventus ſibi annuos conquirendos, ſive etiam ad licitam mercaturam, & negociationem exercendam, honeſtaque indidem lucra percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot ejuſmodi diverſis contractuum generibus, ſi ſua cujuſque non ſervatur æqualitas, quidquid plus juſto recipitur, ſi minus ad uſuram (eo quod omne mutuum tam apertum, quam palliatum abſit) at certe ad aliam veram injuſtitiam, reſtituendi onus pariter afferentem, ſpectare compertum eſt; ita ſi rite omnia peragantur, & ad juſtitiæ libram exigantur, dubitandum non eſt, quin multiplex in iiſdem contractibus licitus modus, & ratio ſuppetat humana commercia, & fructuoſam ipſam negociationem ad publicum commodum conſervandi, ac frequentandi. Abſit enim a Chriſtianorum animis, ut per uſuras, aut ſimiles alienas injurias, florere poſſe lucroſa commercia exiſtiment; cum contra ex ipſo oraculo divino diſcamus, quod *juſtitia elevat gentes, miſeros autem facit populos peccatum*.

V. Sed illud diligenter animadvertendum eſt, falſo ſibi quemquam, & nonniſi temere perſuaſurum, reperiri ſemper, ac præſto ubique eſſe, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel ſecluſo etiam mutuo, contractus alios juſtos, quorum, vel titulorum, vel contractuum præſidio, quotieſcunque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicunque creditur, toties ſemper auctarium moderatum ultra ſortem integram, ſalvamque, recipere. Ita, ſi quis ſenſerit, non modo divinis documentis, & catholicæ Eccleſiæ de uſura judicio, ſed ipſi etiam humano communi ſenſui, ac naturali ratione procul dubio adverſabitur. Neminem enim id ſaltem latere poteſt, quod multis in caſibus tenetur homo, ſimplici, ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ipſo præſertim Chriſto Domino edocente: *Volenti mutuari a te, ne avertaris*, & quod ſimiliter multis in circumſtantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero, juſtoque contractui locus eſſe poſſit. Quiſquis igitur ſuæ conſcientiæ conſultum velit, inquirat prius diligenter oportet, vere ne cum mutuo juſtus alius titulus; vere ne juſtus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omnis labis expers, & immune reddatur.

Huc revocanda eſt, præter Conſtitutionem Pii IV. *Cum ſicut*, prohibentis cambia ſicca in Urbe Romæ, Conſtitutio S. Pii V. *In eam*, 5. *Kalend. Februarii* 1571.

Cum ſicut .... Primum igitur damnamus ea omnia cambia, quæ ſicca nominantur, & ita confinguntur, ut contrahentes ad certas nundinas, ſeu ad alia loca cambia celebrare ſi-

mulant, ad quæ loca ii, qui pecuniam recipiunt, literas quidem ſuas cambii tradunt, ſed non mittuntur, vel ita mittuntur, ut tranſacto tempore, unde proceſſerant, inanes referantur, aut etiam nullis hujuſmodi literis traditis, pecunia ibi denique cum intereſſe repoſcitur, ubi contractus fuerat celebraturus; nam inter dantes, & recipientes, uſque a principio ita convenerat, vel certe talis intentio erat, neque quiſquam eſt, qui in nundinis, aut locis ſupradictis hujuſmodi literis receptis, ſolutionem faciat. Cui malo ſimile etiam illud eſt, cum pecuniæ, ſive depoſiti, ſive alio nomine ficti cambii traduntur, ut poſtea eodem in loco, vel alibi cum lucro reſtituantur. Sed & in ipſis cambiis, quæ realia appellantur, interdum, ut ad nos perfertur, campſores præſtitutum ſolutionis terminum, lucro ex tacita, vel expreſſa conventione recepto, ſeu etiam tantummodo promiſſo, differunt. Quæ omnia nos uſuraria eſſe declaramus, & ne fiant diſtrictius prohibemus. Porro ad tollendas quoque in cambiis, quantum cum Deo poſſumus, occaſiones peccandi, fraudeſque fœneratorum, ſtatuimus, ne deinceps quiſquam audeat, ſive a principio, ſive alias, certum, & determinatum intereſſe, etiam in caſum non ſolutionis paciſci, neque realia cambia aliter, quam pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur, ubi vero non celebrantur, pro primis terminis juxta receptum locorum uſum exercere, abuſu illo prorſus rejecto, cambia pro ſecundis, & deinceps nundinis, ſive terminis exercendi. Curandum autem erit in terminis, ut ratio habeatur longinquitatis, & vicinitatis locorum, in quibus ſolutio deſtinatur, ne, dum longiores præfiguntur, quam loca deſtinatæ ſolutionis deſiderant, fœnerandi detur occaſio. Quicunque contra hanc noſtram Conſtitutionem commiſerit, pœnis a Sacris Canonibus contra uſurarios inflictis, ſe noverit ſubjacere. Eos vero, qui conſpirationes fecerint, vel congeſtam undique pecuniam ita ad ſe redegerint, ut quaſi monopolium pecuniæ facere videantur, pœnis, quæ a jure contra exercentes monopolia, conſtitutæ ſunt, retineri ſancimus.

Revocanda eſt etiam Conſtitutio Sixti V. *Deteſtabilis* 21. *Octobris* 1586. circa contractum ſocietatis, ſecuritatem capitalis, aut certam reſponſionem uſuram continentem.

Proinde nos.... hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione damnamus, & reprobamus omnes, & quoſcunque contractus, conventiones, & pactiones poſthac ineundos, ſeu ineundas, per quos, ſeu quas cavebitur perſonis, pecunias, animalia, aut quaslibet alias res ſocietatis nomine tradentibus, ut, etiamſi fortuito caſu quamlibet jacturam, damnum, aut amiſſionem ſequi contingat, ſors ipſa, ſeu capitale ſemper ſalvum ſit, & integrum, a ſocio recipiente reſtituatur, ſive ut de certa quantitate, vel ſumma in ſingulos annos, aut menſes, durante ſocietate, reſpondeatur. Statuimuſque hujuſmodi contractus, conventiones, & pactiones uſurarios, & illicitos poſthac cenſeri debere, atque in poſterum non licere iis, qui pecunias, vel animalia, aut alias res in ſocietatem tradent, de certo lucro, ut præfertur, percipiendo, inter ſe paciſci, & concordare. Neque etiam ſive ad certum, ſive ad incertum lucrum convenerint, ſocios, qui ea recipient, ad ſortem, ſeu capitale ſalvum, & integrum, ubi illud caſu fortuito perierit, vel amiſſum erit, reddendum, quovis pacto, aut promiſſione ſibi obligare. Ac ne de cætero ſocietates ineantur ſub hujuſmodi pactis, & conditionibus, quæ uſurariam pravitatem ſapiunt, diſtricte interdicimus, & prohibemus.

Sed potius cuncti noverint, ſocietates hujuſmodi, cum in poſterum unus pecuniam, animalia, aut alias res, & bona, alter vero operam, vel induſtriam confert, pure, ſincere, & bona fide, ſicut decet, juſtis, & æquis conditionibus, & pactis, ſecundum juris diſpoſitionem, ac ſine ulla prorſus fraude, palliatione, aut uſurariæ pravitatis labe, aut ſuſpicione ineundas, ſeu contrahendas eſſe, ita ut non ad certam ſummam, aut quantitatem, ab omni periculo, & damno, ut præfertur, immunem lucri nomine perſolvendam, neque ad capitale, ſi caſu fortuito perit, reſtituendum, ſocius accipiens teneatur. Si vero, finita ſocietate, ipſum capitale extat, ei, qui illud in ſocietatem contulerit, reſtituatur, niſi ſocio recipienti fuerit communicatum, aut aliter inter ipſos contrahentes, ſuper eo legitime conventum ſit. Ac præterea iidem contrahentes, fructus, expenſas, & damna in commune conferant, & prout æquum, & juſtum fuerit, ſibi communicent, atque dividant. Decernentes, ſiqui contractus, conventiones, & pactiones in futurum contra noſtram hujuſmodi prohibitionem de facto initi fuerint, nullam ex eis, tanquam per hanc eandem Conſtitu-

ſtitutionem noſtram, damnatis, & reprobatis, etiamſi juramento, aut in forma Cameræ Apoſtolicæ, vel alias quomodolibet roborati fuerint, obligationem civilem, aut naturalem oriri, nullamque actionem realem, aut perſonalem, aut judicis officium, neque aliud quodcumque jus cuiquam competere, neque quoad ſortem, ſeu capitale integrum recuperandum, quod caſu fortuito perierit, aut amiſſum erit, neque quoad certas ſummas, & quantitates in ſingulos annos, aut menſes lucri ſocialis nomine promiſſas. Siqui vero in poſterum ſub prædictis conditionibus, & pactis contrahere temere præſumpſerint, aut prætextu ſimilium contractuum, conventionum, & pactionum ſocietatis nomine initorum, qui hucuſque durant, ad exactionem dictæ ſortis, ſeu capitalis, ſive illius pretii, & valoris, poſtquam illud in toto, vel in parte caſu fortuito perierit, aut amiſſum ſit, aut certæ ſummæ, vel quantitatis annuæ, aut menſtruæ ſibi promiſſæ in futurum, procedere auſi fuerint, eos univerſos, & ſingulos in pœnas contra manifeſtos uſurarios, & fœneratores, a Sacris Canonibus, & Conciliis generalibus latas, & promulgatas, eo ipſo incurrere, & contra illos, uti manifeſtos uſurarios, & fœneratores, via juris, aliiſque opportunis remediis procedi poſſe, & debere.

Circa hanc Conſtitutionem, & contractum ſocietatis cum aſſecuratione capitalis, & fructuum, qui etiam appellatur contractus trinus, placet hic per extenſum referre verba Benedicti XIV. quibus *lib. X. de Synod. diœc. edit. anno* 1755. *cap. VII.* ſuum ſenſum aperuit, ne in re tam plena periculi abundem in meo = Contractus ſocietatis, generatim acceptus, eſt duorum, vel plurium conventio contribuendi ad commune lucrum, & damnum ſecundum proportionem rerum contributarum. Poteſt autem contribui vel pecunia, vel opera, ſeu induſtria, vel inſtrumentum, puta navis, equus, animalia &c. eaque omnia debent ad negociationem deſtinari, nulla quippe, niſi ficta poteſt eſſe ſocietas, ubi nulla ex rebus a ſociis collatis inſtituitur negociatio, ex qua lucrum ſperari queat. Ut autem ſocietas juſta ſit, ſicuti lucrum, ita & periculum, ac damnum, debet ſecundum eandem proportionem eſſe ſingulis ſociis commune: nam ut ait Ulpianus in *leg.* 29. *ff. pro Socio*, ſi alter lucrum tantum, alter damnum ſentiret, ſocietas diceretur leonina, ab apologo leonis, qui abſque ullo ſui periculo, aliarum ferarum venationis particeps eſſe voluit.

Ad hujuſmodi vero periculum evitandum, atque unum ex ſociis ſolius lucri participem, ejuſque ſecurum reddendum, hic ineundæ ſocietatis modus eſt adinventus. Titius init contractum ſocietatis cum Sempronio mercatore, cui mille aureos tradit, e quibus probabiliter ſperat, ſe centum, & triginta lucraturum: ſed metuens Titius, ne una cum ſperato lucro etiam capitale amittat, alium contractum init cum eodem Sempronio. cui condonat ſexaginta aureos ſperati lucri, ut, qualiſcunque ſit futurus negociationis exitus, ipſi caveat de ſecuritate capitalis mille aureorum: rurſuſque ſecum reputans Titius, melius ſibi fore, aliquod moderatum lucrum, ſed certum habere, quam pinguius, ſed incertum expectare, tertium contractum cum eodem Sempronio init, quo eidem remittit alios viginti aureos ſperati lucri, ut quinquaginta reſiduos ei ſolvat, ſive negociatio bene, ſive male ſuccedat. Obſtringitur itaque hiſce contractibus Sempronius ad reddendum Titio intra certum tempus integram ſortem, ideſt ſummam mille aureorum ſalvam, & quinquaginta inſuper aureorum incrementum.

Hic porro eſt trinus ille contractus, quam celebrem fecit exorta inter Dominicum Sotum, & Martinum Navarrum diſcordia. Putabat nimirum Navarrus, tres prædictos contractus ſimul, & cum eadem perſona, tuta conſcientia iniri poſſe, atque ab uſuraria pravitate immunes eſſe ob rationes, quas adducit in ſuo Manuali *cap.* 17. *num.* 254. *& ſeq.* Sotus ex adverſo aſſerebat, trium illorum contractuum conjunctionem degenerare in mutuum fœneratitium, & ſocietatis leges, quæ lucri, damnique communionem expoſcunt, evertere, ſuamque aſſertionem pluribus propugnabat argumentis, quæ videri poſſunt in ejus Opere de Juſtitia *lib.* 6. *q.* 6. *art.* 2. Cauſa delata eſt ad Sixtum V. Pont. max. qui, diligenter quæſtione diſcuſſa, duplicis ſecuritatis pactionem ſocietati adjectam, uſurariam pronunciavit, eamque deinceps fieri prohibuit ſua Conſtitutione 68. quæ incipit *Deteſtabilis*, *edita anno* 1586. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 263.

Et nihilominus nondum cauſa finita eſt; ſiquidem plures, & non obſcuri nominis poſteriores Theologi trinum contractum ab omni uſuræ reatu abſolvunt, & licite etiam nunc fieri poſſe defendunt: inter quos Covarr. 3. *var. cap.* 2. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *de Juſt. cap.* 25. *dub.* 3. *num.* 24. Franciſcus Garcia *de Contract. part.* 2. *cap.* 67. Cardinalis de Lugo *de Juſt. & jur. diſp.* 30. *ſect.* 4. Gibalinus *de Uſur. lib.* 6. *cap.* 3. *art.* 4. Salmaticenſes *tom.* 3. *Curſ. moral. tract.* 14. *cap.* 3. *punct.* 2. §. 2. Bonacina *de Contract. diſput.* 3. *quæſt.* 3. *punct.* 11. *num.* 2. Vauroy *part.* 3. *tract. de Contract. cap.* 6. *quæſt.* 10. Neque his negocium faceſſit contraria Conſtitutio Sixti V. ajunt enim, Cardinales Toletum, & S. Severinæ, quibus concinnandæ Conſtitutionis cura fuerat a Pontifice commiſſa, teſtatos eſſe Patri Stephano Tuccio Societatis Jeſu, Sixti mentem fuiſſe, damnare dumtaxat conventiones, & pacta, quæ in ſe injuſta, illicita, & uſuraria forent, non vero, quæ omni uſura vacare probarentur, quod refert Comitulus *Reſponſ. moral. lib.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 3. hiſce verbis = Cardinalis Toletus, & Cardinalis S. Severinæ, quibus munus mandatum fuit a Sixto V. componendæ legis, ſeu Bullæ *Deteſtabilis*, affirmarunt Patri Stephano Tuccio, Theologo Societatis Jeſu, ut is datis ad me literis teſtatus eſt, noluiſſe Sixtum ſua lege prohiberi, niſi injuſtos ſocietatis contractus; quare qui ante legem latam juſti erant, poſt latam quoque licere. At ante legem a Sixto latam, pergunt præfati Doctores, injuſta, & uſuraria erat ſocietas, in qua periculum capitalis, & lucri rejici-

rejicitur in alium ſocium, virtute ſolius contractus, ſocietatis,non autem,quæ vi duorum, qui ſocietati ſuperadduntur,contractuum,unum ſocium ſecurum reddit capitalis, & alicujus partis lucri: hic quippe hanc ſecuritatem emit ab altero ſocio, qui libere, & ſponte ad eam ſe obligat, &, tanquam præſtitæ cautionis pretium, aſſequitur illud longe majus lucrum, quod primus ex collata in negociationem pecunia probabiliter poſſet ſperare. Ita pariter ſenſiſſe addunt celebrem Romanæ Rotæ Auditorem, Joannem Baptiſtam Coccinum in una Romana ſocietatis 3. Junii 1602. cujus ſententiam idem Sacræ Rotæ Tribunal conſtanter tenuit, pluribuſque confirmavit deciſionibus, in quibus ratum habuit contractum trinum.

At præfatis Doctoribus contradictores ſe præbent Genett. *Theolog. moral. tom.1.tract. 4. cap.14.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. edit. Pariſ. tom.2. lib.3. cap. 7. art. 5. regul. 23.* Auctor *Diſſertationis editæ Lugduni anno 1673. de uſuraria trium contractuum pravitate*, Aurelius Piette *to.4. de Contract. quæſt.4.* §.2. Saintebeuve *caſ.185. to. 2. reſolut.* Auctor *Theologiæ moralis ad uſum Seminarii* Petrocorenſis *tom. 2. lib.4. cap.8.* Gabriel Antoine *tom.3. tract. de Contract. cap.8. quæſt. 3.* Continuator Prælectionum Tournely *part. 2. de Contract. cap.4. art.1.* & nuper Daniel Concina *in Opere, cui titulus Uſura contractus trini diſſertationibus hiſtorico-theologicis demonſtrata*, aliique, quibus abſonum videtur opinari, Sixtum V. in Conſtitutione, quam edidit ad terminandam controverſiam inter Sotum, & Navarrum ſumma contentione agitatam circa illum contractum trinum, de quo in præſens eſt ſermo, verbis luſiſſe, & quæſtionis nodum non ſolum non ſolviſſe, ſed ne attigiſſe quidem. Ex aſſertione autem Cardinalium Toleti, & S. Severinæ, aliud non inferri autumant, niſi quod Sixtus noluerit legem novam rogare, ſed contractum proſcribere, quem deprehenderat jam in ſe turpem, & uſuræ labe fœdatum. Equidem cum tempore Clementis VIII. compilandus eſſet liber Septimus Decretalium, fuit dubitatum, an illi inſerenda foret prædicta Sixtina Conſtitutio, atque in Congregatione habita die 12. Novembris 1593. deliberatum, non eſſe inſerendam, eo quod nihil novi in ea decernatur, ſed contractus reprobetur in ſe fœneratitius, jam a jure communi proſcriptus; ſicuti colligitur ex actis Congregationum ea ſuper re habitarum, quæ aſſervantur in Archivio Arcis Sancti Angeli. Quod autem contractus trium contractuum ſit in ſe fœneratitius, evidenter patere prædicti Auctores arbitrantur: quoniam conferens pecuniam, rejecto periculo in accipientem, cenſetur mutuum dare, & pecuniæ dominium in eundem accipientem transferre, cui re ipſa perit, ſi pereat. Neque ad rem facere videtur, quod accipiens pecuniam obligetur ex pacto ad eam erogandam in negociationem, quod non contingit in vero mutuo, cujus ratione, ita mutuatarius fit dominus acceptæ pecuniæ, ut eam pro ſuo libito in quemcunque uſum impendere valeat: etenim ea pactio, & inde orta obligatio videtur apparens, atque unice appoſita ad obtegendam uſuram, quia revera nihil intereſt ejus, qui pecuniam tradit, habita cautione & pecuniæ, & lucri, an illa ab accipiente in negociationem, vel in alium quemcunque uſum impendatur. Addunt præterea trini contractus obtentu omnes leges eludi, uſuras prohibentes: cum petenti mutuum quilibet reſpondere poſſit: nolo mutuum dare, ſed ſocietatem tecum inire ſub pacto, ut me de ſorte ſecurum facias, & ob majus lucrum, quod ex negociatione probabiliter ſpero eventurum, aliquod minus, ſed certum, mihi tradendum promittas. Sciunt ſane etiam hunc contrahendi modum approbari a Navarro *c. loc. num. 55.* at non ita ſenſiſſe clamitant Gregorium IX. in *cap. Naviganti, de Uſuris*, cum ait: naviganti, vel eunti ad nundinas,certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus; ſiquidem (inquiunt) ſi Pontifex fœneratorem pronunciavit, qui non aliter pecuniam vult mutuam dare mercatori maritimo, quam ſubeundo ejuſdem pecuniæ periculum, ut hac ratione aliquid ultra ſortem a mutuatario percipiat, quemadmodum prædictum textum expendentes adnotarunt S. Antoninus *2. par. cap.7. §. 21. tit.7.* Sylveſter *verb. Uſura I. §.35.* Molina *de Contract. diſput. 318. num. 1.* & Gonzalez in *eod. cap. Naviganti num. 8.* multo magis uſurarius erit, qui non aliter vult ſocietatem inire, niſi rejecto in ſocium ſortis periculo, & accepta inſuper ab eo ſecuritate alicujus lucri. Neque vero audiendos volunt Auctores relatos a Gibalino *de Uſuris lib.2. c.4. art.3. num.25.* exiſtimantes, in allegatum textum irrepſiſſe mendum, & legendum, *Uſurarius non eſt cenſendus*: huic quippe explicationi, teſte eruditiſſimo Gonzalez *ibid. num. 7. in fin.* repugnat omnium codicum fides, in quorum nullo invenitur particula *non*, ſed textus legitur, ſicuti habetur in vulgata Decretali.

Hæc ſunt præcipua rationum momenta, quæ in utramque partem adducuntur, neque Apoſtolica Sedes priori opinioni, etſi minus congruere videatur Sixtinæ Conſtitutioni, ullam hactenus cenſuram inuſſit, a qua proinde ejdem infligenda debet Epiſcopus abſtinere. Ad uſum vero quod attinet, tuto poterit contractum trinum, quem etiam ejuſdem patroni periculoſum fatentur, pro viribus impedire, atque ab eo ineundo ſuos ſubditos dehortari; quod a pleriſque Epiſcopis in ſuis diœceſanis Synodis ſapientiſſime factum referunt citati Genet. *tom.1. tract.4. cap.14.* & Natalis Alexander *epiſt.94. in Appendic. ad tom.2. ſuæ Theolog. moral.* =

Quoad caſus vero in tranſcripta Decretali *Conſuluit* declaratos, attendenda etiam eſt proſcriptio ſequentium Propoſitionum, facta ab Alexandro VII. ſub die 18. Martii 1666. & ab Innocentio XI. 2. Martii 1679.

Ab Alexandro VII. quidem, quæ eſt in ordine la.

XLII. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

Ab Innocentio XI. quæ ſunt in ordine la.

XL. Contractus mohatra licitus eſt, etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis præviæ inito cum intentione lucri.

XLI. Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

XLII. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tamquam ex benevolentia, & gratitudine de-

debitum, ſed ſolum, ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum.

Circa venditionem mercium, dilata ſolutione pretii, vulgo a *Credenza*, de qua in caſu tertio allatæ Decretalis, & alterius Decretalis Gregorii IX. relatæ in *cap. IX. Naviganti*, attendenda eſt ſequens inſtructio, exarata a Benedicto XIV. cum eſſet a ſecretis Congregationis Concilii, italico idiomate impreſſa in folio ejuſdem Congr. habitæ ſub die 23. Februarii 1726. *ut tom. III. Theſauri Reſolutionum dictæ Cong. pag.* 285.

CONDIZIONI DE CONTRATTI

DI VENDITA A CREDENZA.

Due Regole generali devono oſſervarſi ne'contratti di vendita a credenza.

La prima è, che non ſi venda il tempo, cioè a dire, che quegli, che vende, non pretenda della coſa venduta qualche coſa di più del prezzo giuſto per il tempo, che concede a pagare.

La ſeconda, che il medeſimo non ponga ſe ſteſſo, ò ſempre, ò per il più in ſicuro del guadagno, ed il compratore per contrario in ſicurezza di perdita.

E perchè queſte regole dipendono molte volte dall' intenzione del vendente, quindi è, che il prudente Confeſſore dovrà in ſimili caſi eſplorar bene l' intimo di queſta ſua intenzione; poichè chi vende per eſempio il ſuo grano in credenza nel meſe di Decembre, per ricevere il prezzo nel meſe di Agoſto, ò intendeva di venderlo nel ſuddetto meſe di Decembre, ò penſava di trasferire queſta vendita in altro tempo, quando forſi probabilmente credeva, che poteſſe valer più caro, come nel meſe di Maggio, ver. gr.

Se intendeva di venderlo nel meſe di Decembre, non può ſenza manifeſta nota di uſura pretendere prezzo maggiore del prezzo giuſto, che corre nel predetto meſe, altrimenti venderebbe il tempo: ma ſe penſava di trasferirne la vendita in altro tempo, ò determinava in queſto caſo il prezzo, che corre nel tempo, che vende, ò ſi contenta, che queſta determinazione abbia a dipendere da un tempo futuro.

Se determina al ſuo grano il prezzo, che corre, ancorchè determinaſſe il prezzo rigoroſo, queſto contratto è lecito, purchè non traſcenda il detto prezzo rigoroſo: mentre debbonſi conſiderare dalla ſua parte i pericoli, le fatiche, e le ſpeſe, che regolarmente occorrono nella conſervazione del grano ſino al tempo, nel quale aveva propoſto di venderlo: ſe poi laſcia, che queſta determinazione dipenda da un tempo futuro, ò vuole, che queſto tempo ſia quello del pagamento, ò altro determinato, benchè in eſſo comunemente ſoglia valere più caro, che in altro tempo precedente, ò pretende, che abbia à dipendere da un tempo futuro indeterminato.

Se vuole, che dipenda il prezzo da un tempo futuro determinato, come ſe diceſſe per eſempio, io ti vendo adeſſo il mio grano, che mi pagherai il meſe di Agoſto al prezzo, che valerà a Maggio, ò a Giugno, queſto contratto è lecito, purchè due coſe vi concorrano.

La prima, che non pattuiſca del prezzo ſommo, che correrà nel tempo del pagamento, ma al più del prezzo medio.

La ſeconda, che ſi deducano dal prezzo le ſpeſe, che dovriano farſi, è tuttociò, che ſarebbe mancato nel conſervarlo ſino à quel tempo, ſecondo il giudizio di Uomini eſperti.

Ma ſe pretende, che il prezzo abbia à dipendere da un tempo futuro indeterminato, come ſe diceſſe, io voglio, che tu mi paghi il mio grano tanto, quanto valerà in qualſivoglia tempo ſino alla ſoluzione del prezzo, quando ſi venderà più caro; il contratto è uſurario; perchè egli ſi aſſicura per il più del guadagno, è pone in contrario il compratore nel ſicuro della perdita.

Queſte regole ſi verificano particolarmente nella vendita a credenza, o commutazione economica; che è allora, che il vendente non intende di negoziare il prezzo di ciò, che vende, ma di ſervirſene ſolo ad uſo proprio; è però, ſebbene in eſſa può ſuccedere talvolta il danno emergente, non per queſto potrà giammai il lucro ceſſante, come potriaſi forſe conſiderare nella vendita, o commutazione negoziativa: onde può un mercante, che tiene i ſuoi denari ſempre eſpoſti al negozio, vender le ſue merci più care in credenza, che in pecunia numerata, perchè vendendo a credenza, ſi priva del guadagno, che colla negociazione avrebbe potuto acquiſtare, il che ha da intenderſi con queſte limi tazioni,

I. Che veramente perda di quello il guadagno, perchè non riceve attualmente il prezzo.

II. Che nell' alterazione del prezzo abbia in conſiderazione i pericoli, le fatiche, è le ſpeſe, che avrebbe fatte nel conſervare le ſue merci; è perciò non deve alterarlo ſopra il prezzo rigoroſo, che corre.

III. Che non venda in credenza, perchè non può vendere di preſente à pecunia numerata.

IV. Che ammoniſca il compratore, che egli veramente *coram Deo* per la dilata ſoluzione ceſſa di guadagnare tanto, quanto egli vende a credenza più care del prezzo giuſto le ſue merci, acciò ſe il ſuddetto con queſta condizione non vuole comprarla, ſia poſto in ſua libertà.

SECTIO DCCCXLVIII.

Caput XVIII. Quanto, *ex Decretali, deſumpta a cap. LXVII. Concilii generalis lateranenſis IV. celebr. ſub Innocentio III. an.* 1215.

QUanto amplius chriſtiana Religio ab exactione compeſcitur uſurarum, tanto gravius ſuper his Judæorum perfidia inſoleſcit, ita quod brevi tempore Chriſtianorum exhauriunt facultates. Volentes igitur in hac parte proſpicere chriſtianis, ne a Judæis immaniter aggraventur, ſynodali decreto ſtatuimus, ut ſi de cætero quocunque prætextu Judæi a Chriſtianis graves, immoderataſve uſuras extorſerint, Chriſtianorum eis participium ſubtrahatur, donec de immoderato gravamine ſatisfecerint competenter. Unde Chiſtiani (ſi opus fuerit) per cenſ. eccl. app. poſtpoſita, compellantur ab eorum commerciis abſtinere. Principibus autem injungimus, ut propter hæc non ſint Chriſtianis infeſti, ſed potius a tanto gravamine ſtudeant cohibere Judæos. Hac eadem pœna Judæos decernimus compellendos, ad ſatisfaciendum Eccleſiis pro decimis, & oblationibus debitis, quas a Chriſtianis de domibus, & poſſeſſionibus aliis percipere conſueverant, antequam ad Judæos quocunque titulo deveniſſent; ut ſic Eccleſiæ conſerventur indemnes.

Cum in hac Decretali prohibeatur Judæis = graves tantum, immoderataſque uſuras exigere, primo intuitu videtur, eis permitti uſurarum ſaltem moderatarum exercitium: at verus intellectus eſt, quaſcunque etiam modicas hic eſſe interdictas = Nam (ita Gonzalez) *omiſſa ſolutione Gloſſæ ibi, dum ait illa verba referenda eſſe ad uſuras, quæ excedunt legitimum modum, cum certum ſit, jure canonico attento, uſuras etiam in parva quantitate prohibitas eſſe. Verius reſpondendum eſt, in ſpecie illius textus non poſſe ſumi argumentum a contrario ſenſu, quia reſultat abſonus intellectus, & contrarium jure divino, naturali, & poſitivo reperitur expreſſum, argumento legis, Conventicula Cod. de Epiſc. & Cleric. l. 1. ff. de Offic. ejus: illa namque verba, graves, immoderataſve referenda ſunt ad quaſcunque uſuras, quæ immoderatæ, & graves, atque pravæ cenſentur*, ut probant Hoſtienſ. & Joannes Andreas =.

Cum autem hic præcipiatur, compellendos eſſe ad ſolvendas decimas, & oblationes, quæ a Chriſtianis ſolvi conſueverant, de bonis ſtabilibus, antequam hæc in eorum manus devenirent, id hodie locum amplius non habet, cum interdictum ſit Judæis, ſaltem in ſtatu eccleſiaſtico, bona immobilia poſſidere, ut ſupra notavi *tit. de Judæis*.

SECTIO DCCCXLIX.

Caput XIX. Naviganti, *ex Decretali Gregorii IX. ignotum, cui reſcripta*.

NAviganti, vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem, eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus. Ille quoque, qui dat x. ſolidos ut alio tempore totidem ſibi grani, vini, vel olei menſuræ reddantur. quæ licet tunc plus valeant, utrum plus, vel minus ſolutionis tempore fuerint valituræ, veriſimiliter dubitatur, non debet ex hoc uſurarius reputari. Ratione hujus dubii etiam excuſatur, qui pannos, granum, vinum, oleum, vel alias merces vendit, ut amplius, quam tunc valeant in certo termino recipiat pro eiſdem, ſi tamen ea tempore contractus non fuerat venditurus.

Nihil quidem novi huic Decretali acceſſit; verum cum eam diverſimode Auctores interpretentur, ideo tranſcripſi, ut intelligatur, qui verior ſit illius intellectus. Alii enim, ut licitum reddant nauticum fœnus ratione periculi a mutuante in ſe ſuſcepti, ſupponunt, eam eſſe corruptam, in eaque eſſe ablatam particulam *non*, ita ut ejus ſenſus ſit, Uſurarius non eſt cenſendus. Alii vero rectius ſuſtinent, minime eſſe corruptam, inter quos Benedictus XIV. *de Synod. diœc. lib. X. cap. VII. num. 5. edit. anno* 1755. & alii ibidem relati, cujus verba paulo ante tranſcripſi pagina 678. columna 2. ideoque ita eſſe intelligendam, ut ſic contrahens, cenſeatur uſurarius in foro interno, quoties ipſe mutuans non relinquat in electione debitoris, an velit in ſe ſuſcipere periculum ſortis, vel potius illud tranſmittere in eundem mutuantem; ſed mutuat hac lege, & intentione, ut onus periculi ſibi omnino remaneat ad hoc, ut aliquid ultra ſortem recipere poſſit. Secus autem eſt, ſi mutuans relinquat in electione debitoris ſuſcipere periculum, quia in hoc caſu, ſi de conſenſu ejuſdem debitoris ſuſcipit in ſe periculum, poteſt aliquid ultra

tra ſortem recipere ratione dicti periculi , dummodo hoc ſit extrinſecum , nempe maris , tempeſtatum , prædonum &c. Quandoquidem ratione periculi intrinſeci , quale eſt inopia debitoris , vel ipſius mala conditio , nunquam licite poteſt aliquid ultra ſortem accipi , quemadmodum egregie diſſerit Fagnanus in hoc eodem cap.

In foro autem externo contractus cenſetur uſurarius , ſi mutuans accepit aliquid ultra ſortem ratione periculi ; ſecus autem eſt , ſi per probationes extrinſecas clare conſtet , ipſum recepiſſe lucrum ultra ſortem non ratione mutui , ſed ratione periculi tantum in ſe ſuſcepti ex conſenſu mutuatarii idem Fagn. *loc. cit. a n.18. ad 23.*

Hanc tandem regulam , quod ſcilicet ratione tantum periculi aliquid ſupra ſortem mutuans recipere poſſit , firmavit etiam S. Antoninus *part. II. tit. I. cap. VII.* §. *XXI.* ejuſdem Decretalis intellectum explicans per hæc verba ,, Quid de eo , qui mutuavit negotianti , vel eunti ad nundinas recepturus aliquid ultra ſortem , pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum , ideſt , ſi pecuniam , vel merces inde emptas portaverit ſalvas , alias nihil recepturus etiam de ſorte ? Reſpondet , quod aut illud ultra ſortem recipit ratione mutui tantum , & ſic eſt uſura , non obſtante , quod periculum ipſe ſuſcipiat : & iſte eſt caſus capitis *Naviganti* , aut accipit illud ultra ſortem præciſe ratione periculi , ut pretium periculi ; & ſic non eſt uſura , ſed licitum : nam etiamſi non mutuaret , & periculum navigantis in ſe vellet recipere , licite poſſet recipere pretium periculi . Nec propter hoc , quod ei ſervitium faciat in mutuando , efficitur deterioris conditionis . Aut aliquid ultra ſortem recipit partim ratione periculi , & partim ratione mutui , & tunc uſura eſt quantum ad id , quod plus percipit reſpectu mutui , & illud tenetur reſtituere ".

Cæterum circa periculum etiam intrinſecum , quod excludit Fagnanus , Cabaſutius *Juris can. theoria lib. VI. cap. VIII. num.2.* hæc habet ,, Licitum eſt igitur in mutuo aliquid ſupra ſortem recipere ratione periculi amittendi ſortem , aut recuperandi cum moleſtiis , laboribus , & expenſis , ut docent Sylveſter *verbo Uſura I. quæſt.* 35. Petrus Navarrus *lib.3. cap.2. num.343.* Medina *tract. de Reſtit. quæſt.38.* Fillucius *tract.34. num.97. & 103.* Bonacina *de Contract. diſput. 3. quæſt. 3. puncto 5.* ceſſant tamen hujuſmodi cautiones ubi creditor nihil periclitatur , eo quod ſit præmunitus idoneis cautionibus , fidejuſſoribus , & pignoribus . Sed tandem præter rationis , & periculi evidentiam , quale non tenetur creditor ſubire , quæſtionem , & reſolutionem iſtam extra omnem dubitationis aleam eximit decretum Sacræ Congregationis ab Innocentio X. Pontifice approbatum , poſtulantibus apud Sinenſium regionem Regularibus Miſſionariis , Romæ typis editum anno 1645. relatumque a Ludovico Bancel Dominicano , Profeſſore Theologiæ in Avenionenſi Civitate , & Fidei Inquiſitore , in ſua Morali ſumma , *verbo Uſura* , his ſancitum verbis = *In præfato Sinarum Regno lege ſtabilitum eſt , ut in mutuo triginta pro centum accipiantur abſque reſpectu lucri ceſſantis , & damni emergentis . Quæritur utrum chriſtianis ſit licitum pro pecuniarum ſuarum mutuo , licet non interveniat lucrum ceſſans , aut damnum emergens , prædictam triginta pro centum quantitatem lege Regni taxatam accipere ? & cauſa dubitationis eſt , quia in recuperanda pecunia eſt aliquod periculum , quod qui accipit mutuum , fugiat , vel quod tardet in ſolvendo , vel quod neceſſe ſit coram judice repetere , vel propter alia hujuſmodi* = .

,, Cenſuit Sacra Congregatio Cardinalium S. R. E. ratione mutui immediate , & præciſe nihil ultra ſortem principalem eſſe accipiendum . Si vero aliquid recipiant ratione periculi probabiliter imminentis , prout in caſu , non eſſe inquietandos , dummodo habeatur ratio probabilitatis periculi , & qualitas ejuſdem , ac ſervata probatione inter periculum , & id , quod accipitur ".

Cujus quidem decreti , ſeu reſponſi exiſtentia ne in dubium revocetur , illud , a me recognitum , prout jacet in Regeſtis ejuſdem Cong. tranſcribo .

QUÆSITA MISSIONARIORUM

CHINÆ, SEU SINARUM

SAC. CONGR. DE PROPAGANDA FIDE EXHIBITA

Infraſcriptæ propoſitiones a Sac. Congreg. de Propaganda Fide ad Sanctum Officium tranſmiſſæ fuerunt , a Patribus Qualificatoribus ejuſdem Sancti Officii qualificatæ , ut infra . *Omiſſis aliis* .

Tertio , in præfato Regno lege ſtabilitum eſt , ut in mutuo triginta pro centum accipiantur abſque reſpectu lucri ceſſantis , aut damni emergentis . Quæritur , utrum Chinenſibus ſit licitum pro pecuniarum ſuarum mutuo , licet non interveniat lucrum ceſſans , aut damnum emergens , prædictam pro centum triginta quantitatem , Regni lege taxatam accipere : & cauſa dubitationis eſt , quia in recuperanda pecunia eſt aliquod periculum , ſcilicet , quod qui accipit mutuatum , fugiat , vel quod tardet in ſolvendo , vel quod neceſſarium ſit coram Judice repetere , vel propter alia hujuſmodi .

Cenſuerunt ratione mutui immediate , & præciſe nihil eſſe accipiendum ultra ſortem principalem. Si vero aliquid accipiant ratione periculi probabiliter imminentis , prout in caſu , non eſſe inquietandos , dummodo habeatur ratio qualitatis periculi , & probabilitatis ejuſdem , ac ſervata proportione inter periculum , & id quod accipitur .

DECRETUM

SACRÆ CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE

Habitæ die 12. Septembris 1645.

Referente Eminentiſſimo D. Cardinali Ginetto ſupraſcripta quæſita una cum reſponſis a reſolutionibus Congr. Theologorum ad eorundem quæſitorum examen ſpecialiter inſtitutæ, Sacra Congreg. Eminentiſſimorum DD. Cardinalium de Propaganda Fide præfata reſponſa, & reſolutiones approbavit, & eadem Congr. ſupplicante, Sanctiſſimus Dominus noſter (Innoc. X.) ad conſervandam uniformitatem in Prædicatione, ejuſque praxi, omnibus, & ſingulis Miſſionariis cujuſcunque Ordinis, Religionis, & Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, in Regnis Sinarum, aut Chinæ pro tempore exiſtentibus, vel extituris ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Sanct tati ſuæ, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter re ſervatæ, diſtricte præcipiendo mandavit, quatenu præfata reſponſa, & reſolutiones diligenter obſer vent, illiſque in praxi utantur, ac ab aliis, ad quo pertinebit, obſervari, & practicari faciant, done Sanctitas ſua, vel Sancta Sedes Apoſtolica aliud ord naverit =.

Circa ultimam partem allatæ Decretalis, de venditione ſcilicet mercium, vel comeſtibilium, di lata ſolutione pretii, recole notata ſupra ad *cap. X Conſuluit pag. 674.*

Titulus XX. De Crimine falſi.

SECTIO DCCCL.

Caput III. Ad audientiam, *ex Decretali Urbani III. ignotum, cui reſcripta.*

AD audientiam noſtram, te ſignificante, pervenit, quod cum quoſdam Clericos, qu falſaverunt ſigillum Philippi Regis Francorum, carcerali cuſtodiæ mancipaveris (& infra.) Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, ut eis nec membrum auferri, nec pœnam infligi facias corporalem, per quam periculum mortis poſſint incurrere, ſed eis a ſuis Or dinibus degradatis in ſignum maleficii characterem aliquem imprimi facias, quo inter alio cognoſcantur, & provinciam ipſam eos abjurare compellens, abire permittas.

Impreſſio characteris, qui juxta jus commune erat litera F. quæ eſt prima falſarii, non eſt amplius in uſu reſpectu Clericorum, potiſſimum cum in caſu hujus Decretalis fuerit pœna extraordinaria ut ſentiunt DD. communiter.

SECTIO DCCCLI.

Caput V. Licet ad regimen, *ex Decretali laudati Innocentii Archidiacono, Archipresbytero, & Canonicis Mediolanenſibus reſcripta.*

LIcet ad regimen (& infra.) Ut autem varietates falſitatis circa noſtras literas deprehendere valeatis, eas vobis præſentibus literis duximus exprimendas. Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, ut falſa Bulla falſis literis apponatur. Secunda, ut filum de vera Bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum falſis literis inſeratur. Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur, inciſum, cum vera Bulla falſis literis immitatur, ſub eadem plicatura cum filo ſimilis canabis reſtauratum. Quarta, cum a ſuperiori parte Bullæ altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per idem filum literis falſis inſerta reducitur infra plumbum. Quinta, cum literis bullatis, & redditis, in eis aliquid per raſuram tenuem immutatur. Sexta, cum ſcriptura literarum, quibus fuerat appoſita vera Bulla, cum aqua, vel vino univerſaliter abolita, ſeu deleta eadem charta cum calce, & aliis juxta conſuetum artificium dealbata de novo reſcribitur. Septima, cum chartæ, cu erat appoſita vera Bulla, totaliter abolitæ, vel abraſæ alia ſubtiliſſima charta ejuſdem quantitatis ſcripta cum tenaciſſimo glutino conjungitur. Eos etiam a crimine falſitatis no

reputamus immunes, qui contra Conſtitutionem noſtram ſcienter literas, non de noſtra, vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Illos quoque, qui accedentes ad Bullam falſas literas caute projiciunt, ut de vera Bulla cum aliis ſigillentur. Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſſunt facile comprehendi, niſi vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, vel qualitate chartæ falſitas cognoſcatur. In cæteris autem diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione Bullæ, vel motione, vel obtuſione, præſertim, ſi Bulla non ſit æqualis, ſed alicubi magis tumida, & alibi magis depreſſa

Hanc Decretalem tranſcripſi, non quod ei novi aliquid acceſſerit, ſed in eum tantum finem, ut notum fiat, quando incurrantur pœnæ contra falſificantes literas Apoſtolices, inflictæ tam in ſequenti Decretali, quam in Bulla die cœnæ Domini legi ſolita.

SECTIO DCCCLII.

Caput VII. Ad falsariorum, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, ignotum, cui reſcripta.*

Ad falſariorum confundendam malitiam (& infra.) De communi Fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, ut, qui literis noſtris uti voluerint, eas primo diligenter examinent, quoniam ſi falſis literis ſe uſos dixerint ignoranter, eorum ſera pœnitentia evitare nequibit pœnas inferius adnotatas: Nos enim omnes falſarios literarum noſtrarum, qui per ſe, vel alios vitium falſitatis exercent, cum fautoribus, & defenſoribus ſuis anathematis vinculo declaramus innodatos; ſtatuentes, ut Clerici, qui falſarii fuerint deprehenſi, omnibus officiis, & beneficiis eccleſiaſticis perpetuo ſint privati; ita quod, qui per ſe falſitatis vitium exercuerint, poſtquam per eccleſiaſticum Judicem fuerint degradati, ſeculari poteſtati tradantur, ſecundum Conſtitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falſitate convicti, legitime puniantur: qui vero ſub nomine noſtro literis falſis utuntur, ſi Clerici fuerint, officiis, & beneficiis eccleſiaſticis ſpolientur: ſi laici tandiu maneant excommunicationi ſubjecti, donec ſatisfaciant competenter: ita tamen, ut in iſtis, & in illis malitia gravius, quam negligentia puniatur: quod & de his, qui falſas literas impetrant, ſtatuimus obſervandum.

Excommunicatio hic inflicta contra falſantes literas Apoſtolicas non eſt reſervata; contra vero illis utentes eſt reſervata ſolummodo ratione prærequiſitæ ſatisfactionis faciendæ; verum hodie ex cap. VI. Bullæ Cœnæ (cujus textum leges infra in calce hujus Operis) excommunicatio eſt Papæ reſervata quoad ipſos falſantes, non quoad cooperantes, & utentes.

Hujuſmodi ſanctiones, & excommunicationes innovatæ, extenſæ, & declaratæ ſunt ab Innocentio X. Conſtit. *In ſupremo juſtitiæ*, 8. *April.* 1653. ut ſequitur.

In ſupremo .... Itaque motu proprio .... hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, in primis crimen falſi prædictum pro vere, ac proprie atrociſſimo crimine habendum, & cenſendum eſſe, & fore, adeo ut ſuper eo poſſit inquiri, & procedi iiſdem plane modis, & formis, quibus procedi poteſt in quovis alio crimine, ſuapte natura atrociſſimo, decernimus, & declaramus. Præterea Conſtitutionem fel. rec. Innocentii Papæ Tertii Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, *Ad falſariorum*, & quaſcunque alias ſanctiones canonicas, Conſtitutioneſque Apoſtolicas, ſive in corpore juris inſertas, ſive non inſertas, & Extravagantes contra falſarios hujuſmodi quandocunque editas, pœnaſque contra eoſdem falſarios in eis ſtatutas, forenſique judiciorum uſu inductas, & receptas innovamus, illiſque etiam confiſcationis omnium, & quorumcunque bonorum, etiam juriſdictionalium, ac devolutionis feudalium, & emphyteuticorum, necnon privationis tam quoad proprietatem, quam quoad exercitium omnium, & quorumcunque officiorum, etiam mere ſecularium, tam vacabilium, quam non vacabilum Romanæ Curiæ, vel quorumvis aliorum locorum, etiamſi emptionis, ac juſtæ compenſationis, & remunerationis meritorum, vel quovis alio, etiam vere oneroſo titulo conceſſa, collata, & acquiſita fuerint, pœnas ipſo facto una cum antiquis, ut præmittitur, innovatis, a die commiſſi criminis falſi hujuſmodi incurrendas addimus, adjungimus, & adjicimus. Ad hæc omnes, & ſingulas perſonas, etiam eccleſiaſti-

cas, cujuſcunque ſtatus, gradus, conditionis qualitatis, & præeminentiæ, etiam cujuſvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti, ac Militiarum quarumlibet, etiam Hoſpitalis Sancti Joannis Hieroſolymitani Regulares, quibuſcunque privilegiis, exemptionibus, & indultis, etiam in corpore juris clauſis, munitas, & ſuffultas, etiam ſpeciali nota dignas, ac etiamſi nominatim, & in individuo exprimi debeant, neque aliter quam ſub præſcripto certæ formæ in generalibus, aut ſpecialibus Conſtitutionibus includi, & comprehendi poſſint, & ſoleant, nulla prorſus excepta, quas pro tempore atrociſſimi hujus criminis falſi reas eſſe conſtiterit, omnibus, & ſingulis pœnis prædictis, tam antiquis, ut præmittitur, innovatis, quam per præſentes additis, & adjectis obnoxias omnino, & irremiſſibiliter fore. Ac inſuper eaſdem pœnas locum habere, & executioni demandari debere contra quoſcunque falſarios non ſolum literarum Apoſtolicarum, quæ ſub plumbo, ſed etiam illarum, quæ in forma Brevis ſub Annulo Piſcatoris expediri conſueverunt, tam gratiam, quam juſtitiam ſeparatim, aut utramque mixtim continentium: necnon contra falſarios, quarumcunque ſupplicationum, cedularum, motus proprii, ac mandatorum de expediendo gratis manu noſtra, ſeu Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, vel per *conceſſum* ab Officialibus, ad id pro tempore deputatis reſpective ſignatarum, & ſignatorum, etiamſi ſuper illis literæ Apoſtolicæ, ſive ſub plumbo, ſive in forma Brevis ſub Annulo Piſcatoris non expediantur, neque conſueverint expediri: necnon contra quoſcunque falſarios cujuſcunque generis aliarum ſimilium, vel diſſimilium conceſſionum, in quibus adſit ſubſcriptio noſtra, ſeu Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, aut quorumvis Officialium, ſuper quibus literæ Apoſtolicæ ſub plumbo, vel in prædicta forma Brevis expediuntur, & expediri conſueverunt, ac etiam contra quoſcunque falſarios Datarum in præmiſſis ab Officialibus ad hoc deputatis apponi ſolitarum: necnon contra quoſcunque falſificantes originalium ſupradictorum regiſtra Apoſtolica, ſeu regiſtrorum Apoſtolicorum libros, æque prorſus, acſi falſificaſſent ipſa originalia.

Præterea quod ſub præſenti noſtra Conſtitutione ſint, & eſſe cenſeantur comprehenſi, ac omnes, & ſingulas pœnas tam antiquas, ut præfertur, innovatas, quam de novo additas ſuperius expreſſas, ut præmittitur, ipſo facto incurrant non ſolum illi, qui per ſe ipſos, ſed etiam ii, qui per alium, ſeu alios quomodolibet in præmiſſis, ſeu eorum aliquo falſum committent, aut committi mandabunt, vel mandatum ſibi ad id datum exequentur, ſeu directe, aut indirecte fieri curabunt, vel quoquomodo, ac tempore falſificationis participes fuerint, eorumque complices, mediatores, auxiliatores, ſeu fautores quicunque. Ac demum, quod ſub eadem præſenti noſtra Conſtitutione includantur, & incluſi cenſeantur, omnibuſque, & ſingulis pœnis prædictis ſubjaceant, & obnoxii ſint etiam illi, qui unica tantum vice in præmiſſis deliquerint, ac per ſe, vel alium, ſeu alios unicum falſitatis actum dumtaxat in iiſdem præmiſſis, ſeu eorum aliquo commiſerint, in eoque participes, complices, mediatores, auxiliatores, ſeu fautores quoquomodo fuerint, etiam decernimus, & declaramus, atque ita ſanctiones, & Conſtitutiones prædictas innovando, extendendo, illiſque addendo reſpective in perpetuum ſtatuimus, & ordinamus.

Hic nota, quod in hoc §. *Praeterea*, extenditur pœna nedum ad exercentes falſitatis vitium, ut in tranſcripta Decretali, ſed etiam ad unicum actum.

Nota pariter, excommunicationem inflictam contra hujuſmodi falſarios a Bulla Cœnæ afficere etiam Epiſcopos, alioſque majori dignitate præditos, ut ex §. *Caterum* ejuſdem Bullæ.

Huc revocanda ſunt notata in *cap. II. Ex parte, de Reſcriptis pag.* 8. in quo oſtendi, de jure antiquo falſarios literarum Apoſtolicarum judicandos eſſe a ſolo Papa, & ideo ad eum ab Ordinariis vinctos eſſe mittendos; ſed hodie puniri poſſe ab iiſdem Ordinariis, dummodo non fuiſſent carcerati de commiſſione Papæ.

An autem falſantes literas Ordinariorum incurrant excommunicationem, aliamve cenſuram latæ ſententiæ, *Theſaur. de pœnis &c. cap. V. verb. Falſantes* cum Navar. *conſ XXX. num.* 2. *de Tempor. Ordination.* docet, nullam incurrere. Si vero damnati fuerint in judicio de earumdem falſificatione, incurrerent infamiam juris, & irregularitatem. Incurrerent etiam ſuſpenſionem, ſi promoverentur ad Ordines per falſas commendatitias, vel dimiſſorias; idem *Theſaurus loc. cit.*

Eod.

SECTIO DCCCLIII.

Caput Unicum, Prodiens, *ex Decretali Joannis* XXII.

In hac Decretali, quam tranſcribere omitto, cum nihil aliud contineat, quam excommunicationem, Papæ reſervatam, quæ inflicta erat contra falſantes monetam in Regno Galliæ, & locis vicinis, aut fabricantes, aut ementes extra, & in dictum Regnum portantes, aut vendentes monetam extra illud in locis vicinis ſub ſigno Caroli Regis Francorum.

Sed an hodie hæc excommunicatio locum amplius habeat, controvertunt DD. apud *Theſaurum de pœnis eccleſ. cap.III. verb. Falſum*, cum lata fuerit contra adulterantes monetam dicti Regis Caroli dumtaxat, aut illo dominante.

Subnectimus hic pœnas inflictas contra falſantes, vel tondentes monetam tam auream, quam argenteam in Urbe, aliiſque locis S. Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjectis, necnon degentibus intra fines Italiæ, a Conſtitutionibus Summorum Pontificum. quarum ſumma eſt, &.

I. In Conſtit. S. Pii V. *Cum nihil magis*, 25. *Octobr.* 1570. ſtatuitur, monetam argenteam tondentes in Urbe, aliiſque locis S. Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjectis, puniendos eſſe ultimo ſupplicio, ut auream tondentes, quibus de jure talis pœna inflicta eſt.

Hanc Conſtit. confirmavit Urbanus VIII. Conſt. *In ſuprema, idib. Novembr.* 1627. in qua .I. eandem pœnam extendit ad omnes eccleſiaſticos quomodolibet exemptos, habitantes in quibuſvis locis intra fines Italiæ, qui præſumpſerint aureas, aut argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel alias adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere. II. Sancit, repertos culpabiles in tali delicto, tradendos eſſe Curiæ ſeculari, prævia degradatione. III. Damnandos eſſe ad triremes per decennium ſcienter detinentes pecuniam ſic adulteratam, ſeu transferentes de loco ad locum, præſtanteſque opem, materiam, aut inſtrumenta ad patrandam dictam falſitatem. IV. Cognitionem de hoc crimine reſpectu dictarum perſonarum, privative, etiam quoad Superiores regulares, ſpectare ad Legatos, ſeu Prolegatos Apoſtolicos in locis eorundem juriſdictioni ſubjectis: in aliis vero ad locorum Ordinarios. V. Inhibet omnibus eccleſiaſticis ſub pœnis privationis officii, ac beneficii, vociſque activæ,& paſſivæ,& inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda, ac excommunicationis latæ ſententiæ, ne audeant, aut præſumant impedire, perturbare, aut moleſtare Legatos, Prolegatos, aut Ordinarios, procedentes in hoc crimine. VI. Mandat ſub iiſdem pœnis, ut Regulares, quoties ad id fuerint requiſiti, religioſos ipſos (etiamſi Superiores alicujus loci regularis actu fuerint) conſignent cum ſcripturis, & actis(ſi quæ factæ fuerint, reperiantur) ipſis Legatis, aut Ordinariis, aut aliis de eorum mandato.

Nota I Pœnam ordinariam in hac Conſtit. ſtatutam, habere locum etiam contra falſantes monetas minimi valoris, ut probat Ludovicus de Ameno *de Delict. & pœnis, tom.III. titulo VI. §. III. num.* 46. *ad* 48.

Nota II. Eandem Conſtit. utpote pœnalem, non extendi ad falſantes alias monetas, quæ non veniunt nomine aureæ, & argenteæ, idem de Ameno *loco cit. num.*45.

Nota III. Quod Superior regularis in caſu denunciationis, aut accuſationis contra ſuum Religioſum reum alicujus ex recenſitis delictis, poteſt quidem tanquam Judex ordinarius contra illum proceſſum conſtruere, & ſententiam proferre, ſi exiſtat in locis extra Italiam,cum Conſtit. Urbani §.3. loquatur de locis tantum intra Italiam: ſi vero exiſtat in locis intra Italiam, & ejus adjacentes Inſulas, Siciliam nempe, Corſicam, & Sardiniam, cum & hæ in odioſis veniant nomine Italiæ juxta declarationem Cong. Epiſcop. & Regul. relat. ab Ameno *loc. cit. num.* 50. tunc debet accuſatorem remittere ad Judices, de quibus in Conſtitut. non tamen ipſi interdictum eſt procedere circa præparatoria judicii, quæ facit pro informatione Curiæ, & ut ipſe certioretur, an delictum tale ſit, ut de eo poſſit cognoſcere, necne.

Nota IV. Superiorem teneri conſignare dictis reſpective judicibus Religioſum accuſatum ſimul cum proceſſu a ſe conſtructo, in caſu dumtaxat, quod ſit ab eis requiſitus, ut ſonat Conſtitutio.

Nota V. Superiorem ſcienter, vel ignoranter procedentem in hac cauſa, nullam ex Conſtit. pœnam incurrere, ſed in ea apponitur nullitas actorum cum pœnæ privationis officii, & vocis activæ, & paſſivæ ſolummodo illi infligantur, ſi auderet perturbare, impedire, vel moleſtare Judices procedentes in cauſa.

Nota VI. Quod prædicta nullitas incurreretur etiam cum ignorantia hujus Conſt. cum enim in ea ſublata ſit Super.regularibus facultas cognoſcendi,cognoſcerent abſque juriſdictione:ac proinde acta eſſent ipſo facto nulla, abſque ulla declaratione. Non incurrerentur tamen pœnæ; cum enim hic infligantur contra audentes, & præſumentes, ad eas incurrendas requiritur ſcientia legis prohibentis, & auſus temerarius.

His pœnis addita eſt a Bened. XIII. Conſtitut. *Ex quo divina, idib. Jun.* 1725. privatio beneficii aſyli loci ſacri, nedum contra conflantes, adulterantes, vel tondentes quaſcunque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, ſi in loco ubi crimen admiſſum eſt, liberum habeant uſum, & commercium, ſed etiam contra præſumentes ſcienter ita expendere, & erogare eaſdem monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint.

Nota VII. Conſtitutiones S Pii, & Urbani confirmatas fuiſſe a Bened. XIV. Conſtit. *Ad curam*, 31. *Octobr.* 1756. extendente dictas omnes pœnas ab iiſdem inflictas ad falſificantes, & alterantes in quacun-

-cunque ſumma ſyngraphas, ſeu cedulas Montis Pietatis, & menſæ nummariæ S.Spiritus in Urbe, etiamſi falſificatio facta fuerit extra ditionem eccleſiaſticam, & ad eas tam falſas, quam corruptas, & alteratas ſcienter expendentes in locis Italiæ, S.Sedi immediate, vel mediate ſubjectis, repetendo pœnam contra eccleſiaſticos inflictam ab Urbano: etſi eccleſiaſtici fuerint, etiam exempti, & privilegiati, ut ſupra prævia degradatione, Curiæ ſeculari puniendi tradantur.

Eodem Titulo de Crimine falſi in Extravagantibus communibus.

SECTIO DCCCLIV.

Caput Unicum, Spondet, *ex Decretali Joannis XXII.*

Cum hujus Decretalis textus ſit nimis prolixus, illius tranſcriptionem omitto: ejus autem ſumma eſt, ut quicunque arte alchimica aurum, vel argentum fecerint, vel fieri, ſecuto effectu, mandaverint, vel ſcienter facientibus ad hoc miniſtraverint, aut ſcienter tali auro, vel argento uſi fuerint, vendendo, vel dando in ſolutum, tantum pondus veri auri, vel argenti in ærarium publicum inferre cogantur, in pauperes erogandum, & perpetuo ſint infames. Si ad hoc exſolvendum illorum facultates non ſufficiant, carceri mancipentur, vel alia pœna afficiantur. Qui ex tali auro, vel argento cudunt, vel cudi faciunt monetam, ipſorum bona publicentur, & ipſi perpetuo ſint infames. Si Clerici fuerint, ultra prædictas pœnas, priventur beneficiis, & ad habenda reddantur prorſus inhabiles.

Hanc Decretalem *Theſaurus de pæn. eccleſiaſt. verbo Falſatio cap. II.* ſentit cum Martino del Rio non eſſe receptam, ſed contrario uſu abolitam quoad pœnas ibidem inflictas, cum tales Alchimiſtæ publice tolerentur, & a multis Principibus æſtimentur. Addit tamen cum eodem del Rio merito in foro conſcientiæ communiter artem iſtam illicitam cenſendam eſſe, cum ſit expoſita multis fraudationum periculis.

Ad hunc titulum revocanda eſt pœna inflicta a Bened. XIV. contra falſò accuſantes Confeſſarios de ſolicitatione: ſed cum de hoc jam ſermo inſtitutus fuerit in titulo *de Calumniatoribus pag. 560.* ad eam lectorem remitto.

Titulus XXI. De Sortilegiis.

SECTIO DCCCLV.

Caput I. In tabulis, *ex Decretali deſumpta a Pœnitentiali Theodori.*

IN tabulis, vel codicibus, aut aliis ſorte furta non ſunt requirenda: nec divinationes aliquas in aliquibus rebus quis obſervare præſumat: qui autem contra fecerit, quadraginta dies pœniteat.

Hæc Decretalis ita legitur in Codice Gregorii IX. quo in ſcholis utimur; ſed aliter refertur a Gonzalez, prout etiam legitur in *Pænitentiali Romano tit.VI. cap. VII.* ut ſequitur.

In taleis, vel in codicibus ſorte futura non ſunt requirenda, aut nullus in Pſalterio, vel in Evangelio, vel in aliis rebus ſortiri præſumat, nec divinationes aliquas in aliquibus rebus obſervare. Quod ſi fecerit, XL. dies pœniteat.

Ac inſuper notat, idem Gonzalez *n.2. & 3.* in dicta Decretali relata in Codice Gregorii mendoſe legi: *In tabulis, pro taleis, & furta, pro futura.* Verum ut ingenue fatear quod cenſeo, hæc omnia abſque ſolido fundamento dicta videntur. Atque ut a ly *in tabulis* exordiar, id certum eſt, quod etiam Pœnitentiale Romanum idem ponit *tit.6. cap. 7.* nempe *in tabulis*, & non *in taleis*, ut fatetur Gonzalez, referens per extenſum ejuſdem verba hic *num. 1.* ubi addere poterat, quod ita legitur in qualibet genuina editione, tum codicis Decretalium (quod enim in ſexta editione poſitum fuerit in *talibus* pro *tabulis*, eſt error typographi, non authographi) cum utriuſque præfati Pœnitentialis, Theodori nempe, ac Romani. Item, quod *in tabulis* legunt Joannes Andræas, Panormitanus, Barboſa, cæterique Canoniſtæ omnes, neque ipſo excepto; quamvis in expoſitione cum Cironio ipſe poſtea dicat, eſſe legendum *in taleis*, & non *in tabulis*: quod equidem non percipio; ſi enim ly *in tabulis* per ipſum eſt mendum, cur, ut Decretalis, ſaltem in ſuis Commentariis correcta prodiret, eandem non inchoavit: *in taleis*, prout per ipſum legi debet, ſed eam cum cæteris inchoavit *in tabulis?* At rationem audiamus, ob quam *in taleis* legendum dicit. Affert ipſe plura teſtimonia, & exempla ex Nonio Marcel. & aliis, quibus probatur, quamplura ſortilegia effecta fuiſſe in taleis. Verum pace tanti viri debile admodum eſt hoc argumentum ad probandum

dum ſuum intentum. Siquidem hoc probat quidem, quod etiam in taleis fieri poſſint, immo & facta fuerint ſortilegia; attamen non excludit, quod fieri poſſint etiam in tabulis; prout cæteroquin neceſſarium eſſet, ut ly in tabulis eſſet mendum, adeo ut in Decretali locum habere non poſſet. Alias, quemadmodum, non obſtante, quod ea omnia ſortilegia facta fuerint in taleis; tamen quia in capite ſequenti ſortilegium refertur factum etiam ex inſpectione aſtrolabii, ly *inſpectione aſtrolabii* ibidem appoſitum, neque ab ipſo mendum reputatur, ſed verum medium, per quod effici valeat ſortilegium; ita quia, non obſtantibus iis omnibus ſortilegiis, factis in taleis, ſortilegium etiam in tabulis fieri poteſt, ut mox oſtendam, dicendum, quod ly *in tabulis* mendum non ſit in præſenti, ſed verum medium ad ſortilegium efficiendum. Cæterum quod ſortilegium fieri valeat in tabulis, probo in primis ex laudato Pœnitentiali Romano, quod, teſte eodem Gonzalez *cit. tit. 6. cap. 7.* hæc habet. *In tabulis, vel in codicibus, ſorte futura non ſunt requirenda, aut nullus in Pſalterio, vel in Evangelio, vel in aliis rebus ſortiri præſumat, nec divinationes aliquas in aliquibus rebus obſervare. Quod ſi fecerit, XL. dies pœniteat.* Item *cap. 20. Requiſiſti ſortes in codicibus, vel in tabulis, ut plures ſolent &c.* Profecto etiam per Gonzalez iſta vetantur, ne fiant ſortilegia per hæc, aliave ſimilia media. Deinde oſtendo ex Can. 4. Concilii Aquiſgranenſis, tempore Caroli Magni edito ad rem noſtram; necnon ex ſtatuto propterea tunc facto circa requiſitionem faciendum de codicibus, *vel tabulis*; quæ relata ſunt ab eodem Gonzalez in Comment. ad hanc eandem Decretalem: quem proinde miror ly *in tabulis* mendoſe hic dictum reputaſſe.

Quantum poſtea ad ly *furta*, etiamſi Pœnitentiale Romanum *cit. cap. 7.* ponat *futura*, hoc non obſtante mendum non reputo. 1. Quia *furta* ponunt omnes genuinæ editiones tum codicis Decretalium, cum Pœnitentialis Theodori, ex quo fatetur Gonzalez Decretalem hanc fuiſſe deſumptam; ut enim mendum non ſit, ſufficit, quod ita legatur in genuino ſuo authographo; cum quo neceſſe poſtea non eſt, quod in omnibus concordent alia diverſa Pœnitentialia, quæ ad rem noſtram diſparate ſe habent. 2. Quia ſortilegia divinatoria non ſolum ea ſunt, quæ per ſigna improportionata, nullamque cum effectu connexionem habentia, ſiunt ad cognoſcenda futura contingentia (ut cæteroquin ex rationibus, quas adducit, videtur falſo ſupponere Gonzalez) ſed etiam ea ſunt, quæ ex inſpectione talium ſingnorum ſiunt ad cognoſcenda occulta, etiam præterita, puta ad detegendum, ac agnoſcendum auctorem furti commiſſi per inſpectionem aſtrolabii, ut recte notat Schmier *Juriſprud. lib. 5. tract. 2. cap. 3. ſect. 3. §. 4. num. 122.* & aperte colligitur *ex 2. cap. ſeq. hoc eod. tit.* Quare cum per inſpectionem tabularum, hoceſt notarum quarundam, quæ in tabulis inſcriptæ erant, vel impreſſæ, nedum factum fuerit, verum etiam fieri adhuc poſſit ſortilegium ad dignoſcendum furem, eo fine, ut res, per furtum ablatæ, recuperentur, ſuum utique locum adhuc habere cognoſcitur ly *furta* in hac Decretali; quod propterea mendo adſcribi non debet, nec pro eo legi *futura*.

Nec refert, quod Pœnitentiale Romanum habeat *futura*. In primis namque hoc Pœnitentiale non eſt illud Theodori, unde iſta Decretalis deſumpta eſt; ſed eſt ab eo diverſum. Deinde ideo Pœnitentiale Romanum ponit *futura*, & non *furta*, quia diverſum habebat ſcopum, non enim determinate tendebat ad deſignandam penitentiam pro ſortilegio commiſſo ad detegendum furem (quem ſcopum hic habuit per prima verba Penitentiale Theodori, ac præſens Decretalis, quæ proinde poſuit *furta*) ſed pœnitentiam deſignavit pro ſortilegiis commiſſis circa agnitionem eventuum futurorum: quam ob rem *futura* expreſſit, non *furta*. Et ſane nedum in hoc primo capite, verum etiam in ſequenti agi etiam de ſortilegiis circa furta, res eſt evidens.

In aliquo vero differt iſta Decretalis, in Codice Gregoriano relata, ab expoſitione Pœnitentialis Romani; hoc enim *tit. 6. cap. 7.* hæc habet. *In tabulis, vel in codicibus ſorte futura non ſunt requirenda, aut nullus in Pſalterio, vel in Evangelio, vel in aliis rebus ſortiri præſumat, nec divinationes aliquas in aliquibus rebus obſervare. Quod ſi fecerit, XL. dies pæniteat.* Ex quo patet, quod ubi Decretalis inquit *furta*, Pœnitentiale Romanum ponit *futura*: quo modo eſſe legendum cum Cironio ait Gonzalez hic n. 2. & 3. mendum reputans ly *furta*. Immo, quamvis & ipſe inchoet Decretalem, *in tabulis*; nihilominus inquit poſtea, etiam hoc mendum eſſe, ac legendum *in taleis*, non autem *in tabulis*.

In hac igitur Decretali injungitur penitentia XL. dierum iis, qui ex tabulis, hoceſt ex inſpectione quarundam notarum, quæ in tabulis erant impreſſæ, aut ex lectione facta in libris fortuito apertis, vel aliis hujuſmodi, dignoſcere nitebantur auctores furtorum, & res, quæ furto ablatæ fuerant, ſic adinvenire, ac recuperare. Item iis, qui alias res occultas, vel etiam futuras divinare volebant per alia media, quæ nullam cum eiſdem connexionem habebant, nec habent. Sed hodie hæc pænitentia obſolevit; ejuſque loco ſucceſſit penitentia, prudentis Confeſſarii judicio proportionata majori, vel minori qualitati, ac gravitati delictorum, habito reſpectu ad circumſtantias &c.

Huc ſpectat Conſtitutio Bened. XIII. emanata ſub die 12. Auguſti 1727. de qua mentio eſt in Motu proprio Clem. XII. ut notavi ad cap. VI. *Cum ad monaſterium* pag. 370. derogata quidem ab eod. Clem. in d. Motu proprio quoad excommunicationem inflictam vacantibus ludo, vulgo *del Lotto*, ſed confirmata quoad eandem excommunicationem, qua Benedictus ipſo facto ligatos declaraverat utentes in dicto ludo pravis artibus, & deteſtabilibus, ac damnatis ſuperſtitionibus, non abſolvendos, excepto mortis articulo, niſi a Papa, ut ex ſequentibus verbis, quæ leguntur in præfato Motu proprio. *Quanto poi alla pena della ſcommunica, vogliamo parimente, che reſti ferma ſolamente contro quelli, che tratti da una folle ſperanza di vincere per mezzi riprovati, ed illeciti, uſaranno nel giocare arti prave, o ſi ſerviranno di deteſtabili, e dannate ſuperſtizioni; quale deve crederſi eſſere ſtata ancora l'unica, e principale mira del prenominato noſtro Predeceſſore nell' imporla.*

SECTIO DCCCLVI.

CAPUT II. EX TUARUM, *ex Decretali Alexandri III. Gradenſi Patriarchæ reſcripta.*

EX tuarum tenore literarum accepimus, quod V. Presbyter cum quodam infami ad privatum locum acceſſit, non ea intentione, ut vocaret dœmonium, ſed ut inſpectione aſtrolabii furtum cujuſdam Eccleſiæ poſſet recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo, & ſimplicitate ſe feciſſe proponat, id tamen graviſſimum fuit, & non modicam inde maculam peccati contraxit [& infra.] Mandamus, quatenus talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam imponas, quod per annum, & amplius, ſi tibi viſum fuerit, eum ab altaris miniſterio præcipias abſtinere: & ex tunc liberum ſit ei exercere officium Sacerdotis.

Huic damnatæ divinationi acceſſit Conſtitutio Leonis X. *Supernæ*, edita in Concilio generali Lateranenſi V. ſub die 5. Maii 1514. in cujus §. XLI. hæ graviores infliguntur pęnæ tam in Clericos, quam in laicos, hujus delicti inventos culpabiles.

Et, cum ſecundum leges civiles, & ſacrorum Canonum çenſuras ſortilegia per invocationem dœmonum, incantationes, ac divinationes, ſuperſtitioneſque prohibita ſint; ſtatuimus, & decernimus, ut Clerici, qui in præmiſſis culpabiles inventi fuerint, arbitrio Superiorum infamia notentur. Si vero non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio Superioris præfiniendum detrudantur, beneficiiſque, & officiis eccleſiaſticis priventur. Laici vero utriuſque ſexus excommunicationis, & aliis pœnis juris, tam civilis, quam canonici, ſubjaceant.

Verum cenſuras has, ſicuti & excommunicationem latam in *Can. I. Si quis Ariolos* (qui eſt Gregorii Papæ junioris in Concilio Romano, relato *cauſa XXVI. quæſt.* 5. ac Conſtitione Joannis XXII. de qua directorium Inquiſitorum *part. II. quæſt.* 43.) non eſſe latæ ſententiæ ſentit *Theſaur. de pæn. cap. I. verbo Superſtitio* cum DD. ibi cit. exceptis caſibus contentis in Conſtitutionibus Sixti V. Urbani VIII. & Gregorii XV. de quibus infra, ac præterea excepto caſu, quo in ſimilibus actibus continetur error hæreticalis in intellectu, tunc enim incurruntur ipſo facto excommunicatio, omneſque pęnæ contra hæreticos latæ.

Acceſſit præterea damnatio artis aſtrologiæ judiciariæ, & aliorum quorumcunque divinationis generum ex Conſtitutione Sixti V. *Cæli, & terræ*, 5. *Januarii* 1585. in qua numeratæ leguntur omnium ſortilegiorum ſpecies, ibi.

Sunt etiam inanes quidam homines, & curioſi, vel impii, & irreligioſi, qui futurarum, & occultarum aliarum rerum notitiam adeo anxie habere ſtudent, ut ob eadem prænoſcenda, & inveſtiganda in divinæ legis offenſionem multipliciter incurrant. Alii enim geomantiæ, hydromantiæ, acromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, aliiſque ſortilegiis, & ſuperſtitionibus, non ſine dœmonum ſaltem occulta ſocietate, aut tacita pactione, operam dare, ſeu illis, ac ſortibus illicitis taxillorum, granorum triticeorum, vel fabarum; jactu uti non verentur. Alii vero aliquas priſtinæ, & antiquatæ, ac per Crucis victoriam proſtratæ idololatriæ reliquias retinentes, quibuſdam auguriis, auſpiciis, ſimilibuſve ſignis, & vanis obſervationibus ad futurorum divinationem intendunt. Alii autem ſunt, qui cum morte fœdus ineunt, & pactum faciunt cum inferno, qui ſimiliter ad occultorum divinationem, ad inveniendos theſauros, vel ad alia facinora perpetranda, etiam expreſſa cum diabolo pactione facta, in manifeſta ſuarum perniciem animarum, nefarias magicæ artis incantationes, inſtrumenta, & veneficia adhibent, circulos, & diabolicos characteres deſcribunt, dœmones invocant, aut conſulunt, ab eis reſponſa petunt, aut accipiunt, eis preces, & thuris, aut aliarum rerum ſuffimenta, ſeu fumigationes, aliave ſacrificia offerunt, candelas accendunt, aut rebus ſacris, vel ſacramentis, aut ſacramentalibus ſacrilege abutuntur, adorationis, genuflexionis, aut quævis alia impietatis obſequia præſtant, cultum, venerationemve tribuunt, aut annulum, vel ſpeculum, aut parvas phyalas ſibi fabricant, aut fabricari curant ad dœmones in eis alligandos, ſeu includendos, ut putant, ad reſponſa ab ipſis inde petenda, aut habenda. Alii præterea etiam in corporibus obſeſſis, vel lymphaticis, & phanaticis mulieribus, dœmones, de futuris, vel occultis rebus, aut factis exquirunt, ut merito ab eis, quos Dominus in Evangelio tacere imperavit, vanas, mendaceſque referant

ferant reſponſiones. Alii quoque præſtigiatores, frequentius vero mulierculæ quædam ſuperſtitionibus deditæ, in phyalis, ſeu vaſculis vitreis aqua plenis, vel in ſpeculo, accenſis candelis, etiam benedictis, ſub nomine Angeli, Sancti, & Albi, diabolum omnium malorum factorem ſupplices adorantes, vel in unguibus, aut palma manus, quandoque etiam oleo perunctis, eundem omnium fallaciarum architectum orant, ut ſimiliter futura, vel occulta quævis per ſpectra, & apparentes imagines, ſeu phantaſticas viſiones ſibi oſtendat, aut ab eodem patre mendacii diabolo aliis incantationibus, aut variis ſuperſtitioſis obſervationibus, futurorum, & occultorum hujuſmodi veritatem quærunt, & hominibus prædicare contendunt.

Quorum omnium, quos ſupra enumeravimus, conſimilis impietas parem exitum habet, nimirum, quod dœmonis præſtigiis, ac dolis, tum qui divinant, tum qui divinationem expetunt, illuſi, ac deluſi miſerrime reperiuntur. Itaque cum futuros eventus in ſeipſis conſiderare, antequam fiant, ſit Dei proprium, illud neceſſario conſequitur, ut aſtrologi, & alii prædicti, qui hujuſmodi futura prænunciare, aut prænoſcere quocunque modo, niſi Deo revelante, audent, injuſte, atque impudenter, quod Dei eſt, ſibi aſſumant, & uſurpent. Sic fit, ut dum ab eis, quod ſolius eſt Creatoris, perperam creaturis tribuitur, Divina majeſtas graviter lædatur, Fidei integritas violetur, & animabus, pretioſo Chriſti ſanguine redemptis, peſtis, atque exitium importetur.

§. 2. Et licet jampridem regulis Indicis librorum prohibitorum ex decreto ſacri generalis Trid. Conc. confecti, illud inter cætera conſtitutum fuerit, ut Epiſcopi diligenter providerent, ne hujuſmodi aſtrologiæ judiciariæ libri, tractatus, & indices legerentur, vel haberentur, qui de futuris contigentibus, ſucceſſibus, fortuitiſve caſibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certo aliquid eventurum affirmare audent, permiſſis tamen judiciis, & naturalibus obſervationibus, quæ navigationis, agriculturæ, ſive medicæ artis juvandæ gratia conſcripta fuiſſent. Libros vero omnes, & ſcripta geomantiæ, hydromantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, ſive in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, incantationes artis magicæ, prorſus rejici, & aboleri curarent: non tamen errorum, corruptelarum, delictorum, & abuſuum prædictorum extirpationi uſque adeo proviſum eſt, quin etiam adhuc in nonnullis locis, & apud plurimos curioſius vigeant, cum valde frequenter, detectis diaboli inſidiis, divinationum, ſortilegiorum, & & variarum ſuperſtitionum omnia plena eſſe in dies detegantur &c.

Nos igitur . . . . ſtatuimus, & mandamus, ut tam contra aſtrologos, mathematicos, & alios quoſcunque dictæ judiciariæ aſtrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, navigationem, & rem medicam, in poſterum exercentes, aut facientes judicia, & nativitates hominum, quibus de futuris contigentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut actionibus, ex humana voluntate pendentibus aliquid eventurum affirmare audent, etiamſi id ſe non certo affirmare aſſerant, aut proteſtentur, quam contra alios utriuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces, & pernicioſas divinandi artes, ſive ſcientias exercent, profitentur, & docent, aut diſcunt, quive hujuſmodi illicitas divinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera, & delicta, ut præfertur, faciunt, aut in eis ſe quomodolibet intromittunt, cujuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati, Superiores, ac alii Ordinarii locorum, quam Inquiſitores hæreticæ pravitatis, ubique gentium deputati, etiamſi in pleriſque ex his caſibus antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquirant, & procedant, atque in eos ſeverius canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animadvertant.

Prohibentes omnes, & ſingulos libros, opera, & tractatus hujuſmodi judicariæ aſtrologiæ, geomantiæ, hydromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ artis magicæ, aut in quibus ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, ac, ut ſupra, in memorato Indice interdictos ſub cenſuris, & pœnis in eo contentis, a quibuſcunque chriſtifidelibus legi, aut quolibet retineri, ſed illos Epiſcopis, & Ordinariis locorum, vel Inquiſitoribus prædictis præſentari, & conſignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate ſtatuimus, & mandamus, ut contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, & ſcripta hujuſmodi, ſeu in quibus

talia continenter, ſimiliter iidem Inquiſitores libere, & licite procedant, ac procedere, & pœnis condignis punire, & coercere poſſint.

Hanc Sixti Conſtitutionem confirmavit Urbanus VIII. ampliavitque, infligendo ſequentes pœnas incontra utentes divinatione, ſeu ab aſtrologis reſponſa quærentes ſuper ſtatu Reip. Chriſtianæ, Sedis Apoſtolicæ, vita, & morte Summi Pontificis, ejuſque conſanguineorum uſque ad tertium gradum incluſive, ut in ejus Conſtitutione *Inſcrutabilis prid. Kal. Aprilis* 1631.

Nos itaque .... Conſtitutionem per præfatum Sixtum Prædeceſſ. deſuper, ut præfertur, editam, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium perpetuo approbamus, confirmamus, & innovamus.

Et inſuper omnibus, & quibuſcunque laicis, cujuſcunque ſexus, conditionis, ſtatus, gradus, qualitatis, & dignitatis, etiam marchionalis, vel ducalis exiſtentibus, qui de ſtatu Reip. Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſive de vita, aut morte Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, ejuſque uſque ad tertium gradum incluſive conſanguineorum, mathematicos, ariolos, aruſpices, vaticinatoreſve nuncupatos, vel alios aſtrologiam judiciariam exercentes, ſeu alias quomodolibet profitentes, de cætero conſuluerint, ſive deſuper eorum judicia, prognoſtica, prædictiones, ſeu præcognitiones, etiam ſibi oblatas receperint, illiſve quomodolibet uſi fuerint, vel illas penes ſe ſcienter retinuerint, aut alicui oſtenderint, necnon iiſdem mathematicis, ariolis, aruſpicibus, vaticinatoribus, ſive aliis aſtrologiam judiciariam, ſeu quamlibet artem divinatoriam quomodolibet profitentibus, qui judicia, prognoſtica, ſeu præcognitiones, & prædictiones ſuper præmiſſis, etiamſi id non certo ſe affirmare proteſtentur, fecerint, ſive a ſe, vel ab aliis jam facta, ſeu factas in poſterum penes ſe ſimiliter retinuerint, vel alicui dederint, ſeu oſtenderint, aut de eis quovis modo, etiam improbando, ſcripto, vel verbis tractaverint, nedum excommunicationis majoris latæ ſententiæ, ſed etiam uti læſæ majeſtatis reis, ultimi ſupplicii, ac confiſcationis omnium bonorum ſuorum, etiam Romanæ Curiæ officiorum, ac devolutionis quarumcunque, Civitatum, Caſtrorum, & locorum juriſdictionalium, & feudalium.

Clericis quoque, & Presbyteris, aliiſque perſonis eccleſiaſticis tam ſecularibus, quam cujuſvis Ordinis, congregationis, ſocietatis, ſeu inſtituti, vel militiarum quarumcunque, etiam Hoſpitalis Sancti Joannis Hieroſolymitani, aliiſque quomodolibet exemptis, ac Nobis, & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectis, Regularibus utriuſque ſexus, ultra prædictas, etiam privationis beneficiorum, & dignitatum, ac officiorum eccleſiaſticorum, etiam monaſteriorum, prioratuum, & præceptoriarum, ac aliorum quorumcunque, & inhabilitatis perpetuæ ad illa in poſterum obtinenda, ita quod perſonæ eccleſiaſticæ, prævia illarum degradatione, Curiæ ſeculari tradantur puniendæ, in epiſcopali vero, archiepiſcopali, metropolitana, primatiali, patriarchali, aut quacunque alia etiam ſuperiori eccleſiaſtica, vel mundana quantumvis ſublimi, excellente, & ſpeciali nota digna, etiam ſuprema conſtitutis dignitate, eaſdem excommunicationis, ac privationis, etiam regiminis, & adminiſtrationis Eccleſiarum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, & dignitatum, quantumvis ampliſſimarum, & patriarchali majorum, ac officiorum ſuorum, & inhabilitatis pœnas ipſo facto incurren. Apoſtolica auctoritate tenore præſentium infligimus, & imponimus.

Cognitionem autem cauſarum hujuſmodi quoad perſonas eccleſiaſticas tam ſeculares, quam regulares in Urbe noſtra, & illius diſtrictu ad dilectos filios, noſtrum in eis Vicarium in ſpiritualibus generalem, necnon ejuſdem Urbis Gubernatorem, ac cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ Auditorem generalem, & eorum quemlibet in ſolidum: extra vero Urbem, & diſtrictum prædictum in provinciis, Nobis & Apoſtolicæ Sedi ſubjectis, ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales in eiſdem Provinciis de latere Legatos, & Prolegatos, ac Præſides, in dignitate eccleſiaſtica conſtitutos pro tempore exiſtentes; in aliis vero omnibus, & ſingulis provinciis, regnis, civitatibus, oppidis, caſtris, & locis tam ſub noſtra, & dictæ Sedis, quam cujuſvis alterius Principis ditione comprehenſis, privative quoad omnes, etiam Superiores religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum, ubilibet vero locorum, etiam ad hæreticæ pravitatis Inquiſitores ſpectare volumus.

Man-

Mandantes dilectis filiis noſtris, & dictæ Sedis de latere Legatis, & eorum Vice-Legatis, & Præſidibus prædictis, nunc, & pro tempore exiſtentibus, necnon venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſingulis, videlicet, in ſuis civitate, & diœceſi, & quoad loca intra fines alicujus diœceſis, non tamen de diœceſi exiſtentia ipſarum diœceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint; quo vero ad ea, quæ extra fines alicujus diœceſis conſiſtunt, vicinioribus eorundem locorum Ordinariis, ac etiam Inquiſitoribus prædictis, quatenus ad inſtantiam cujuſvis Fiſci, vel denunciatoris, ac etiam ex eorum officio, cauſarum hujuſmodi cognitiones ſuſcipientes, prævia etiam avocatione a quibuſvis aliis ſupra non expreſſis, nec a Nobis ſpecialiter delegatis, in cauſis ipſis modo præmiſſo procedant omnibus juris, & facti remediis opportunis, invocato etiam auxilio brachii ſecularis.

Inhibentes inſuper Decanis, & capitulis Eccleſiarum Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium, necnon quorumvis Ordinum, & locorum Regularium, Societatum, & Inſtitutorum, ac etiam Hoſpitalis prædictorum Superioribus conventibus, & Fratribus, quantumvis exemptis, ne ſub privationis beneficiorum, & officiorum quorumcunque per eos reſpective obtentorum, ac ſimiliter inhabilitatis ad alia in futurum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ, necnon excommunicationis latæ ſententiæ eo ipſo incurrendis pænis, Ordinarios locorum, necnon Legatos, ſeu Vice-Legatos, alioſque prædictos in cauſis hujuſmodi procedentes quoquomodo impedire, moleſtare, ſeu perturbare audeant, vel præſumant, ac etiam mandantes, ut quoties ad id fuerint requiſiti, Religioſos ipſos, etiamſi alicujus loci regularis Superiores actu fuerint, Ordinariis, Legatis, ſeu Vice-Legatis, ac aliis prædictis, ſeu quibus iidem mandaverint, conſignent cum ſcripturis, & actis, ſiquæ facta fuiſſe reperiantur &c.

Acceſſit etiam Conſtitutio Gregorii XV. *Omnipotentis Dei* 20. *Martii* 1623. in qua ſtatuitur.

Conſtito, quod aliquis pactum cum diabolo fecerit, & a Fide apoſtatando, maleficiis, ſeu ſortilegiis unam, ſeu plures perſonas ita læſerit, ut ex maleficio, vel ſortilegio mors ſecuta ſit, etiam primo lapſu, Curiæ ſeculari tradatur debitis pænis puniendus. Qui vero ſimiliter apoſtatando, pactum cum diabolo, ut præfertur, fecerit, & maleficium, ſeu ſortilegium commiſerit, ex quo licet mors ſecuta non ſit, infirmitas tamen, divortium, impotentia generandi, ſive animalibus, frugibus, vel aliis fructibus damnum notabile provenerit, muro claudi, ſive perpetuis carceribus in S. Inquiſitionis Officio, ubi illud exiſtit, fabricandis, mancipari debeat. Qui vero ſimilium delinquentium notitiam habuerint, eos Epiſcopo, ſeu Inquiſitori denunciare teneantur.

Acceſſit tandem decretum Congr. Univerſalis Inquiſitionis, editum *ſub die* 5. *Auguſti* 1745. confirmatum a Benedicto XIV. contra Sacerdotes abutentes Sacrificio Miſſæ ad ſortilegia, tenoris, ut ſequitur.

Sanctiſſimus D.N. ſolicite animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui ſacroſanctæ Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris pœnitentiæ Sacramento ad animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod in poſterum Sacerdotes tam ſeculares, quam regulares, cujuſcunque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis, etiam de neceſſitate exprimendæ, vel in actu ſacramentalis confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu, ad turpia ſolicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pænas a jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter ſan. mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitatem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem, quodque ejuſmodi decretum ſignificetur ſingulis cujuſcunque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc, ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus juxta præſcriptum in generali decreto ſupremæ Inquiſitionis die 15. Decemb. 1633. ſemel ſaltem in anno feria ſexta poſt octavam Aſſumptionis B. M. Virginis in publica menſa, vel in capitulo, ad hoc ſpecialiter convocato; ac inſuper in quocunque generali, vel provinciali capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato capitulari congreſſu, ſuos ſubditos, ac religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram ſuprema Congregatione juratum teſtimonium exhibeant.

Nota I. Quoad Conſtitutionem Sixti V. ex Ameno *tom. III. de Delict. & pænis tit. VI. §. V. num.* 22. non eſſe audiendos DD. ab eo relatos, opinantes, dictam Conſtitutionem non obligare, niſi in foro externo: quandoquidem (ait) = in utroque foro militare non ſolum, dum futura prænuntiantur, verum etiam, dum aſtrologus declarat, ſe id non aſſeveranter affirmare = & cum ipſo quamplurimi DD. quos citat.

Excommunicatio autem inflicta in eadem Conſtit,

ſtit. contra legentes, & retinentes libros ibidem expreſſos, non eſt reſervata, ut ex *Regula X. Indicis librorum prohibitorum*, *Theſ. de pæn. verb. Superſtitio.*

Nota II. Quoad Conſtitutionem Urbani VIII. quod abſolutio excommunicationis inflictæ, quam ipſe ita Romano Pontifici reſervavit, ut neque major Pœnitentiarius eam impertiri poſſit, ſimili modo reſervata eſt a Benedicto XIV. etiam in occultis, ut in §. XIII. Conſtit. *Paſtor bonus 13. Aprilis 1744.* Hac tamen cenſura non ligantur inquirentes de vita affinium Papæ, quia cum ſimus in pœnalibus, non veniunt nomine conſanguineorum *Theſ. loc. cit.*

Nota III. Inhabilitatem ad ſacrificii celebrationem inflictam in ſupra relato Univerſalis Inquiſitionis decreto, confirmato a Benedicto XIV. non incurri in caſibus occultis, prout animadvertit Nicolaus Terzago, Epiſcopus Narnienſis in *Inſtructione practica ad Confeſſarios ſuæ Diœceſis*, §. *de Caſibus, & cenſuris reſervatis Sedi Apoſtolicæ num.42.*

Titulus XXIII. De Delictis puerorum.

SECTIO DCCCLVII.

Caput II. Referente, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Rhemenſi ſcripta.*

REferente Nobis H. intelleximus, quod cum filius ejus decennis cum aliis pueris ſagittaret, quidam nepos ejuſdem H. ſagitta percuſſus, interiit: quod idem filius ejus cum inter alios luderet, fortuito caſu dicitur peregiſſe: propter quod Abbas Sancti Remigii a præfato H. ſecundum conſuetudinem illius terræ, centum ſolidos inſtantius requirebat (& infra.) Unde, quoniam in pueris relinqui ſolet inultum, quod in aliis provectioris ætatis humanæ leges dicunt ſeverius corrigendum, mandamus, quatenus, ſi conſtiterit, filium prædicti H. infra decimum quartum ætatis ſuæ annum eundem exceſſum commiſiſſe, memoratum Abbatem moneas, & compellas, ut ab eodem H. prædictos centum ſolidos propter illam conſuetudinem non exigat, nec ab ipſo pro temporali pæna requirat.

Ex ſenſu contrario hujus Decretalis approbatur conſuetudo, quæ frequenter ſtatuebatur in lege Salica admittendi pro homicidio loco pœnæ temporalis, etiam mortis, compoſitionem in certa pecuniæ præſtatione. Siquidem ideo Pontifex pecuniam hic ſolutam reſtitui præcepit, non quia improbaverit dictam conſuetudinem, ſed quia homicidium perpetratum fuerat ab impubere, in quo hujuſmodi delicta relinqui ſolent inulta.

Verum hodie hæc pœna, neque in puberibus admittitur, quandoquidem puniri ſolent pœna ordinaria homicidii juxta facti circumſtantias.

Eadem conſuetudo vigebat etiam apud Germanos uſque ab anno 895. ut patet ex Can. IV. Concilii nationalis Triburienſis, eodem an. celebrati in Regia Villa Triburia, non longe a Moguntiacho ſuper Rhenum, de qua infra redibit ſermo ad *titulum de Pœnis*, cujus *caput II.* ab eodem Canone deſumptum eſt.

Nota, impuberes nullatenus eſſe immunes, neque a peccato, ut declaravit D. Gregorius Magnus in reſponſo ad conſultationem Auguſtini, Anglorum Epiſcopi, relato in *cap. I. hoc tit.* neque a pœnis ſpiritualibus, excommunicationis videlicet, & interdicti, ſi ſint doli capaces. quemadmodum clare ſtatuitur in *cap. LVIII. Quamvis, & cap. LX. Pueris, de Senten. excom.*

Verum tamen eſt, quod, ſi ob Clerici percuſſionem inciderint in canonem ſententiæ promulgatæ, & abſolutionem petant, poteſt diœceſanus Epiſcopus abſolutionis beneficium eiſdem impertiri, ſive abſolutionem poſtulent ante pubertatem, ſive poſt: cum propter defectum ætatis, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor ſit manſuetudine temperandus; ut expreſſe definivit Gregorius IX. in *cap. Pueris ult. de Sent. excom.* Idem quamplures affirmant, ſi in aliam cenſuram, a jure latam inciderint, tum ob eandem rationem defectus ætatis, qui a præfato Pontifice aſſignari videtur indefinite pro cauſa in eo caſu, tum etiam, quia *Pueri* recenſentur communiter inter impeditos adire Pontificem. Cum magna poſtea circumſpectione procedendum dicunt, ſi agatur de ferenda in eos aliqua cenſura ab homine. Ex una etenim parte, juxta Alexandrum III. in *cap. Referente 2. hoc eod. tit.* pueri non ſunt puniendi pœna, ſaltem ea, qua humanæ leges ſtatuunt eſſe puniendos alios provectioris ætatis. Ex alia parte cenſura, præſertim excommunicationis majoris, eſt pœna graviſſima. Accedit, quod ad incurrendam excommunicationem majorem requiritur contumacia, quæ ſaltem ut plurimum in pueris deeſt defectu plenæ cognitionis, ac ſcientiæ cenſuræ.

Circa impedimentum adeundi Pontificem pro obtinenda abſolutione ab excommunicationis incurſu ob percuſſionem Clerici, vide notanda ad *cap. XIX. Tua nos, de Sent. excom.*

Titu-

Titulus XXIV. De Clerico venatore.

SECTIO DCCCLVIII.

CAPUT I. EPISCOPUM, *ex Decretali, deſumpta a Can. LV. Concilii Agathenſis an.506. non Aurianenſis, ut tribuitur in ſexta Gregoriana collectione; ſeu ex Can. IV. Concilii Epaonenſis an.517.*

EPiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum canes, aut accipitres, aut hujuſmodi ad venandum habere non licet. Quod ſiquis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit; ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione; ſi Presbyter, duobus; ſi Diaconus, ab omni officio ſuſpendatur.

In collectione vero Harduini *tom. II. col.* 1004. hic textus, ita legitur.

Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluntate detectus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus ſe a communione ſuſpendat: Presbyter duobus menſibus ſe abſtineat, Diaconus uno ab omni officio, vel communione ceſſabit.

Hæc prohibitio extenſa legitur ad omnes Clericos in ſequenti Decretali, deſumpta a Concilio Germanico, ſeu Francico, celebrato temporibus Zachariæ I. & Caroli Magni Imperatoris an. 742. non Aurelianenſi, ut itidem huic tribuitur in collectione dicti Gregorii, nulla tamen adjecta pœna.

Omnibus ſervis Dei (ideſt Clericis, ut Gloſs. hic) venationes, & ſylvaticas vagationes cum canibus, & accipitres, aut falcones interdicimus.

Eadem extenſio facta fuit ſeculo XIII. ab Innocentio III. in Concilio Lateranenſi IV. Canone XV. ibi:

Venationem univerſis Clericis interdicimus: unde nec canes, nec aues ad aucupandum habere præſumant.

Juxta lectionem allati cap. I. in collectione Harduini pęna ſuſpenſionis eſt latæ ſententiæ, ut patet ex verbis = ſuſpendat = abſtineat = & ceſſabit = etiamſi Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus ſemel venationi vacaverit: juxta lectionem vero collectionis Gregorii eſt ferendæ: & tunc ſolum indicenda, cum conſueverint eandem venationem exercere, prout clare eruitur ex verbis = ſuſpendatur = & = ſæpius =. Verum cum lectio collectionis Gregorii IX. ſic reformata, vulgata ſit ejuſdem auctoritate, ut pro certa lege habeatur, hæc, & non illa attendenda eſt.

Adhuc autem hac attenta, cum duo ſint genera venationum, altera ſcilicet clamoroſa, ſeu ſaltuoſa, quæ fit magno armorum, canum, accipitrum apparatu, & tumultu ad capiendos apros, cervos, & majores feras: altera quieta, quæ nimirum exercetur ſolis laqueis, & retibus, aut etiam cum armis, ſed paucis adhibitis canibus, ſine ullo ſtrepitu ad occidendum volucres, minoreſque feras, non feroces, communior DD. ſententia eſt, ut clamoroſa duntaxat ſit interdicta: quamvis contraria ſit ſanctioni utriuſque allatæ Decretalis, & Concilii Lateranenſis conformior. Juxta hanc diſtinctionem animadvertit Zypæus *in Juris Pontificii novi analytica enarratione, tit. de Cleric. venator.* videri non male accipi poſſe *cap. XII. Conc. Trident. ſeſſ. XXIV. de reform.* dum non ſimpliciter, ſed ab illicitis venationibus Canonicos omnes jubet abſtinere: & ſic etiam accipiendum eſſe *cit. cap. I. Epiſcopum*, quod præcipit abſtinere ab immoderata omnium beſtiarum, & volucrum venatione, prout ſibi præſefert ly *Sæpius*.

Cæterum audiendi non ſunt, qui auſi fuerunt aſſerere, ut eos redarguit laudatus Zypæus *loc. cit. tit de Vit. & honeſt. Cleric. num.* 11. = Titulum de Clerico venatore hodie non obtinere, uſuque abrogatum eſſe: ſed argumentantur ex facto abuſivo, quod juri non derogat, apud pios Clericos jus nihil immutatum eſt; qui meminerint illud Hieronymi, quod venatorem numquam legimus Sanctum, *Can. Quorumdam diſt. XXXIV.* Nemroht non Sanctus, ſed robuſtus venator dicitur = Aliud enim eſt, dictum *cap. Epiſcopum*, una cum allatis textibus contraria conſuetudine abrogatum eſſe quoad prohibitionem venationis clamoroſæ, & aliud, non eſſe commmuniter, uſu receptas juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam pœnas ibi inflictas contra Clericos eidem vacantes: quas quidem hodie relinquendas videtur Epiſcoporum arbitrio ex deductis a Benedicto XIV. *de Synod. diœc. edit. ann.* 1755. *lib. XI. cap. X. num.* 8. *&* 9. Quæ tamen pęna non debet eſſe nimis rigoroſa, præſertim pro prima vice, nec ſub excommunicatione ipſo facto, aut privatione privilegii clericalis, ut ex decretis Cong. Epiſc. & Regul. *in Aſſiſien.* 16. *Mart.* 1622. *& in Eugubina* 16. *Jan.* 1596. *in Licien.* 18. *Jun.* 1602.

1602. & 5. *April.* 1604. *ac in Squillacen.* 15. *Jul.* 1605. relatis a Lucio Ferraris *Prompt. Biblioth. verbo Clericus art.6. num.35.*

Clericis autem in ſacris conſtitutis prohiberi poteſt ab Epiſcopo delatio ſclopi ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ipſo facto incurrenda, ut declaravit Congreg. Conc. in *Sarſinaten.* 12. *Aug.* 1641. *lib. XVII. Decretor. pag.*499.

Nequit autem Epiſcopus aliis Clericis, arma deferentibus comminari, aut infligere pœnam privationis privilegii fori, ſed aliis pœnis animadvertendi ſunt ad præſcriptum Concilii Viennenſis *in Clem.I. de Vit. & honeſt. Cleric.* ut eadem Conc. Congr. reſpondit ad dubium an. 1625. prout legitur *lib. XII. Decretor. pag.*317.

Nota I. Non videri amplecti poſſe Gloſſam ad hoc idem *cap. Epiſcopum*, *verb. Voluptas* ſententiem, vi dicti cap. eadem pœna, qua Diaconus, puniri poſſe Subdiaconum; cum enim innitatur rationi deſumptæ *ex cap. Miramur VII. de Servis non ordin.* ubi declaratur, quod ſubdiaconalis Ordo, poſtquam cooptatus fuit inter ſacros, cum diaconali gradu gaudeat privilegio, nullatenus facienda eſt illatio a privilegio ad pœnam; cum neque in ipſis materiis pœnalibus ex vulgatis, facienda ſit de caſu expreſſo ad non expreſſum, etiam ex identitate rationis: quidquid ſit, quod tempore emanatæ Decretalis Subdiaconatus minoribus dumtaxat accenſeretur Ordinibus.

Poterit vero puniri arbitrio Epiſcopi, ut jam dixi; non tamen præciſe vi dictæ Decretalis, vel alterius textus canonici, habentis vim legis univerſalis, & extendentis dictam pœnam ad Subdiaconum. Quamvis cæteroqui reperiatur extenſa in Conciliis Provincialibus, relatis a Gonzal. *hoc eod. cap. Epiſcopum*; prout etiam reperitur in ſexta Synodo, habita an. 1265. a Nicolao Gelant. Epiſcopo Andegavenſi *cap.II. tom. I. Spigileg. pag.*729.

Nota II. Et quidem obiter, Subdiaconatum cooptatum fuiſſe inter ſacros, Romæ ſaltem uſque a ſeculo V. tempore S. Leonis Papæ, ut in ejus Epiſtola ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem, relata in *Can.I. Omnium, diſt. XXXII.* in qua Subdiaconis interdictum eſſe declarat matrimonium, ibi.

= Nam cum extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur =.

Deinde ſeculo VI. tempore S. Gregorii Magni, qui in Epiſtola ad Petrum Subdiaconum in Sicilia, relata in *Can.I. Ante triennium, diſt. XXXI.* præcepit omnibus Epiſcopis ejuſdem Regni, ne ullum in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem promoverent, niſi prius, ſicut tunc mos erat etiam in Eccleſia Romana, promiſiſſet, ſe caſte victurum, ibi.

= Ante triennium Subdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus miſcerentur. Quod mihi durum, atque incompetens videtur, ut, qui uſum ejuſdem continentiæ non invenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur a ſua uxore ſeparari, atque per hoc (quod abſit) deterius cadat. Unde videtur mihi, ut a præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, ut nullum Subdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit =.

Idem præcepit ſervandum eſſe in diœceſi Regienſi, ut ex ejuſdem Epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum Regienſem, relata in *Can.IX. Subdiaconis, diſt. XXXII.* ibi.

= Subdiaconis tuis hoc, quod de Siculis ſtatuimus, decernimus obſervari, nec illam definitionem noſtram cujuſquam ſinas contumacia, aut temeritate corrumpi =.

Poſtremo, tempore Urbani II. ſeculo nempe XI. qui præcepit, ut Subdiaconi caſtitatis votum elicerent (quod nunc implicite tantum elicitur) & ſic in tota Eccleſia Latina hic Ordo inter ſacros annumeratus eſt, ut ex ejus Epiſtola ad Dominicum Patriarcham Gradenſem, relata in *Can. XI. Erubeſcant, diſt. XXXII.* ibi.

= Erubeſcant impii, & aperte intelligant judicio Spiritus Sancti, eos, qui in ſacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, niſi mulieres abjecerint, & caſte vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifeſtis quidem loquimur, ſecretorum autem & cognitor Deus, & judex eſt =.

Ad hunc Canonem, ſe refert Innocentius III. *in cap.IX. A multis, De ætat. & qualit. Præficendor.* in quo probat hunc Ordinem eſſe ſacrum.

Titulus XXVI. De Maledicis.

SECTIO DCCCLIX.

Caput I. Innotuit, *ex Decretali Clementis III.*

INnotuit Nobis (& infra.) Quia Nobis per literas retuliſti, quod I. Clericus multis coram aſtantibus verba quædam in depreſſionem officii, & beneficii noſtri protulit, ipſum a temeritate ſua compeſcas, ut pœna illius aliis terrorem incutiat, ne de cætero contra Romanam Eccleſiam in talia verba prorumpant.

Ita legitur in ſexta collectione, in Codice videlicet Decretalium Gregorii IX. quo in ſcholis utimur; in ſecunda autem juxta Gonzalez legitur, ut ſequitur.

Innotuit nobis (& infra.) Ad ultimum frat. tuæ mandamus, atque præcipimus, quatenus, quia Nobis per literas tuas retuliſti, ſcilicet, quod Joannes Clericus Sanctæ Trinitatis, mul-

multis coram aſtantibus, verba quædam in depreſſionem, & contumeliam Romanæ Eccleſiæ protulit, ipſum a temeritate ſua per ſuſpenſionem officii, & beneficii, ſublato appellationis obſtaculó, compeſcas, ut pœna illius aliis terrorem incutiat, ne de cætero contra Rom. Eccl. in talia verba prorumpant.

Huc referri poteſt Conſtitutio S. Pii V. *Romani Pontificis* 17. *Martii* 1572. in qua puniendos præcipit nedum Auctores famoſorum libellorum circa regimen ſtatus eccleſiaſtici, ſed etiam lædentium famam cujuſcunque perſonæ, tam publice, quam privatim, ibi.

Nos, qui non ſine maxima mentis noſtræ perturbatione ſæpe numero accepimus, quod licet tam per ſacras leges, quam canonicas ſanctiones, ſub certis etiam graviſſimis pœnis prohibitum fuerit, ne quis famoſum libellum componere audeat, & repertum, ſive domi, ſive in publico, vel in quocunque loco, aut corrumpere, vel igne conſumere teneatur, priuſquam alter inveniat, & nulli fateatur inventum, & qui ſecus fecerit, quaſi auctor hujuſmodi delicti eiſdem pænis ſubjaceat. Nihilominus conſiderantes, quod in dies, creſcente malitia, quamplures iniquitatis filii, perditionis alumni, & pænas prædictas parvi pendentes, eaſque variis fraudibus evitare ſatagentes, auſu temerario non erubeſcunt variis modis nonnullos Principes, Prælatos, nobiles, publicas, & privatas perſonas variis injuriis, & conviciis afficere, eorumque famæ, & honori detrahere, ſub quodam ficto colore quarundam literarum, incerto auctore ſcriptarum, nedum ab Urbe noſtra, ſed etiam ex diverſiis provinciis, in quibus, nedum ea, quæ in unaquaque regione ſucceſſerunt, narrantur, ſed ea etiam, quæ in futurum quodam eorum temerario judicio fore opinantur, adeo, ut plerunque odia, inimicitiæ, ſeditiones, rixæ, & homicidia permulta oriantur, in divinæ majeſtatis offenſam, animarum periculum, & perncioſum quoque exemplum, & ſcandalum plurimorum.

Volentes præmiſſis, quantum poſſumus, obviare, conſiderantes attentius, quod plures pænarum gravitas, quam Dei timor arcere ſolet a voluntate delinquendi, & propterea tanto periculo occurrere volentes, ac tam nefarios præſumptores, & facinoroſos homines atrocibus pœnis torpeſcere, ut metus pœnæ meta hujuſmodi præſumptionis exiſtat: hujus perpetuæ, & irrefragabilis Conſtitutionis edicto, pœnas omnes, tam temporales, quam eccleſiaſticas in talia præſumentes per ſacras leges, & canonicas ſanctiones latas, & promulgatas, auctoritate Apoſtolica approbantes, & innovantes, ac ad omnes, & ſingulos prædictos, qui forſan ſub illis comprehenſi non eſſent, extendentes, & ampliantes, ſtatuimus, & ordinamns, quod deinceps perpetuis futuris temporibus nemo cujuſvis qualitatis, dignitatis, etiam eccleſiaſticæ, ſtatus, gradus, ordinis, & præminentiæ fuerit, audeat, nec præſumat libellos famoſos, nec literas monitorum, vulgo appellatas, *lettere d' aviſi*, continentes convicia, injurias, vel famæ, & honoris alicujus læſionem, nec aliquam ſcripturam, in qua de futuris ſucceſſibus diſſeratur, vel ea, quæ coram Nobis, vel aliis ad univerſalis Eccleſiæ ſtatus regimen deputatis, ſecreto tractantur, revelentur, componere, dictare, ſcribere, exemplari, retinere, nec ad aliquem tranſmittere, etiamſi aliunde ab aliis provinciis, civitatibus, terris, & locis ad eorum manus pervenerint, ſed ſtatim, quod aliqui ſimiles libelli, literæ, ſive ſcriptnræ alicui delatæ fuerint, ſtatim quod illos, ſeu illas habuerit, antequam vim earum manifeſtaverit, corrumpere, ſeu igni tradere, vel dilecto filio noſtro Cardinali Ruſticucio conſignare teneatur, ſub pœnis prædictis, quas hic pro expreſſis haberi volumus, ac aliis etiam gravioribus, etiam ultimi ſupplicii, & confiſcationis bonorum, ſecundum qualitatem facti, & perſonarum, arbitrio noſtro irremiſſibiliter infligendis: quibus pœnis etiam eos ligari volumus, qui in hujuſmodi libellis, literis, ſeu ſcripturis de aliquo oblocuti fuerint, alicujuſqne famæ, & honori, vera etiam, exprimendo, detraxerint, ac ea, quæ coram Nobis, vel aliis, ut ſupra, ſecreto tractantur, revelaverint. Ex hoc equidem animus deprehenditur pravus injuriandi, & nocendi, atque ideo eos eadem pœna teneri convenit.

Pii Conſtitutioni conſonat Conſtitutio Gregorii XIII. *Ea eſt rerum* 1. *Septembr.* 1572. præcipiens, ut prædicti ſint ipſo facto perpetuæ infamiæ nota affecti, & perpetuo, aut ad tempus pro delicti qualitate; ſine ulla ſpe veniæ ad triremes damnentur, ibi.

Cum

Cum igitur haud ita pridem in Urbe noſtra ſecta quædam emerſerit hominum improbe curioſorum, qui quoſcunque de publicis, privatiſque negociis, vel aliunde rimari poſſunt, vel ipſi etiam pro ſua libidine comminiſcuntur, domi, foriſque facta, infecta, vera, falſa, nullo diſcrimine proponunt, recipiunt, & ſcriptitant, ita, ut hujus rei jam artem quaſi quandam inſtituerint, ac plerique eorum, etiam vili mercedula conducti, harum rerum commentariolos, ex falſis plerunque vulgi rumoribus, incerto auctore, collectos, huc, illuc miſſitent, aut etiam tanquam primum ex Urbe ad diverſa loca miſſos, deinde iiſdem ex locis in Urbem remiſſos circumferant, ac venditent, quibus non tantum de præteritis arbitratu ſuo nugantur, ſed etiam quid ex hac, aut illa re eventurum ſit, ſtolide vaticinantur.

Nos, qui & facile proſpicimus, & rerum experimentis edocti ſumus, quæ, quantaque mala ex eo proveniant, cum & ſæpius ſparguntur falſa pro veris, ſeu directe, ſeu oblique, ac quodam quaſi colore quæſito, multorum exiſtimatio, & fama violatur, his ac, talibus incommodis occurrere cupientes, hujus Conſtitutionis auctoritate prohibemus, ne quis in poſterum tales commentarios conficere, neve ab aliis confectos recipere, deſcribere, ſpargere, aut ad alios mittere audeat. Qui horum quid fecerit, ipſo facto perpetua ignominiæ nota affectus, ſine ulla ſpe veniæ ad triremes, aut perpetuo, aut ad tempus pro admiſſi qualitate damnetur. Qui vero hujuſmodi commentariorum, aut ſcriptorum quicquam undecunque, & a quocunque receperit, id quamprimum Urbis noſtræ Gubernatori ſignificare, & eidem omnia conſignare debeat. Quod ſi non fecerit, ipſum pœnis prædictis decernimus ſubjacere: antiquis juribus contra ſcribentes, aut mittentes libellos famoſos editis, nihilominus in ſuo robore duraturis.

Pœnæ autem ſtatutæ a canonicis ſanctionibus contra libelli famoſi auctores, de quibus tam Pius, quam Gregorius mentionem faciunt, ſunt ut excommunicentur, fuſtibus, ac verberibus cedantur *Can. I. Qui in alterius*, *Can. II. Quidam*, *Si qui inventi*, *cauſa V. quæſt. I.*

Referri etiam poteſt Decretalis Alexandri IV. *Ex alto*, per extenſum relata a Luca Wadingo *tomo IV. Annalium Minorum*, *data Anagniæ 4. Kalendas Julii 1259.* ſcripta Epiſcopo Pariſienſi, in qua fertur excommunicatio latæ ſententiæ contra edentes, retinentes, vel publicare præſumentes libellos famoſos, cantilenas, vel rythmos in infamiam ſtatus Ordinum Prædicatorum, & Minorum, declaraturque, non poſſe abſolvi, niſi perſonaliter Sedi Apoſtolicæ ſe præſentent. Qui tamen perſonalis acceſſus hodie ex ſtylo Curiæ non eſt in uſu, ut alibi notavi.

Quam pœnam *Theſaurus de pœnis eccleſiaſt. c. I, verb. Libelli famoſi*, cum Sayro extendit etiam ad reos dictorum libellorum contra alios Regulares, communicationem privilegiorum habentes cum prædictis Ordinibus. Verum, cum ex vulgatis, odia ſint reſtrigenda, hærens eſſem, an ſit extendibilis; potiſſimum cum nec in Codice Decretalium, nec in Bullario dicti Pontificis inſerta legatur, ſed ſpeciatim emanaverit occaſione infamiæ iiſdem Ordinibus dumtaxat irrogatæ famoſis quibuſdam libellis Pariſiis a Guillemo a Sancto Amore, ejuſque ſectatoribus.

Nota I. Injuria afficientem Papam, Epiſcopum, Prælatum regularem, ac Principem maledictis, aut famoſis libellis ex levitate, inſania, vel temeritate, ſi injuria redundet in dedecus Sedis Apoſtolicæ, Prælati, vel Principis, aut aliquod grave damnum inferat eorundem ſtatui, ac dignitati, puniendum eſſe pœna arbitraria pro qualitate delicti, cum certa pœna non ſtatuatur, neque in allato *cap. Innotuit*, juxta lecturam ſextæ collectionis Gregorii IX. neque in *Can. XXIV. Salonitanæ*, *diſt. LXIII.* qui eſt Gregorii Magni. Si vero injuria vergat præciſe in eorundem perſonam, convenientius eſt, ut hæc remittatur ad imitationem manſuetudinis Chriſti *Can. XXVII. Inter querelas cauſ. XXIII. quæſt. 4.* Exemplum eſt in Theodoſio, Arcadio, & Honorio, qui licet auctores fuerint *L. unicæ C. Si quis Imperatori maledixerit*, contra hujuſmodi maledicos pœnas imponentis, reſcripſerunt tamen Rufino Præfecto Prætorio, ſe nolle hujus criminis reum pœnæ ſubjacere, digniſſimam illam rationem afferentes = Quoniam, ſi id ex levitate proceſſit, contemnendum eſt; ſi ex inſania, miſeratione digniſſimum, ſi ab injuria remittendum = Simile exemplum dedit S. Pius V. qui auctorem famoſi criminis in eum conficti, liberum dimiſit. In ſimilibus caſibus, ſi injuria illata ſit Epiſcopo, in *L. X. de Epiſcop. & Cler.* præcipitur judici laico, ut eam vendicet = nec expectet, ut Epiſcopus injuriæ propriæ ultionem depoſcat, cui ſanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit =.

Nota II. Quod olim Clericus, & maxime Sacerdos, in privatam perſonam maledicens, cogebatur petere injuriæ veniam, ſecus ſuſpendebatur uſque ad ſatisfactionem præſtitam, *Can. V. Clericus*, *diſtin. XLVI.* qui eſt Concilii Carthaginenſis IV. Hodie tamen quicunque maledici tenentur actione injuriarum, & palinodiæ, ſeu recantationis *Leg. XV. §. XXVII. ff. de injur.*

Nota III. Hoc crimen eſſe mixti fori, excepta blaſphemia hæreticali, ac etiam ſimplici, quæ pertinet ad cognitionem judicis eccleſiaſtici dumtaxat, licet de conſuetudine etiam judex laicus punire ſoleat tales blaſphemos; non excluſo tamen judice eccleſiaſtico, Malchat. *Inſtit. Canonic. hoc tit.*

SECTIO DCCCLX.

Caput II. Statuimus, *ex Decretali Gregorii IX.*

STatuimus, ut ſi quis contra Denm, vel aliquem Sanctorum ſuorum, & maxime Beatam Virginem, linguam in blasphemiam publice relaxare præſumpſerit, per Epiſcopum ſuum pœnæ ſubdatur inferius adnotatæ, videlicet quod in ſeptem diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in manifeſto (dum aguntur Miſſarum ſolemnia) blasphemus exiſtens, ultimo illorum die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum, ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane, & aqua jejunet, Eccleſiam nullatenus ingreſſurus. Quolibet quoque prædictorum dierum tres, ſi poterit, alioquin duos, reficiat pauperes, ſive unum, & ſi nec ad hoc ejus ſuppetant facultates, id in pœnam aliam commutetur, qui etiam ſi renuerit recipere, ac peragere pœnitentiam ſupradictam, Eccleſiæ interdicatur ingreſſus, & in obitu eccleſiaſtica careat ſepultura. Per temporalem prætereа poteſtatem coactione (ſi neceſſe fuerit) Epiſcopi diœc. adhibita contra eum, blaſphemus, ſi dives fuerit, quadraginta ſolidorum, alioquin triginta, ſive viginti, & ſi ad id non ſufficiat, quinque ſolidorum uſualis monetæ pœna multetur, nullam in hoc miſericordiam habiturus, quod etiam inter alia Communitatum ſtatuta ponatur.

Pœnæ hic a Gregorio inflictæ contra blaſphemos, quæ jamdiu obſoleverunt, videlicet excommunicatio, publica penitentia præ foribus Eccleſiæ, jejunia, & pœna pecuniaria laicos dumtaxat afficiebant: contra Clericos enim de jure antiquo erat depoſitio, ut diſponitur in *Can. X. Si quis per capillum, cauſ. XXII. quæſt. I.* Pio I. tributo; quandoquidem publica penitentia remiſſa fuit Clericis, ut *Can. LVI. Ex pænitentibus diſtin. L.* Verum dictas penas temperavit Leo X. in Conc. Later. V. Conſt. *Supernæ diſpoſitionis 5. Maii* 1514. quarum loco ſequentes ſubſtituit, addendo etiam penas in Clericos, contra quos non ſtatuerat Gregorius, ut § XXXIII. ibi.

Ad abolendam vero execrabilem blaſphemiam, quæ in maximum divini nominis, & Sanctorum contemptum ſupra modum invaluit, ſtatuimus, & ordinamus, ut quicunque Deo palam, ſeu publice maledixerit, contumelioſiſque, atque obſcenis verbis Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel glorioſam Virginem Mariam, ejus Genetricem expreſſe blaſphemaverit, ſi munus publicum, juriſdictionemve geſſerit, perdat emolumenta trium menſium pro prima, & ſecunda vice dicti officii; ſi tertio deliquerit, illo eo ipſo privatus exiſtat, ſi Clericus, vel Sacerdos fuerit, eo ipſo, quod de delicto hujuſmodi fuerit convictus, etiam beneficiorum, quæcunque habuerit, fructibus applicandis, ut infra, unius anni multetur. Et hoc ſit pro prima vice, qua blaſphemus ita deliquerit. Pro ſecunda vero, ſi ita deliquerit, & convictus, ut præfertur, fuerit, ſi unicum habuerit beneficium, eo privetur; ſi autem plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur. Quod ſi tertio ejus ſceleris arguatur, & convincatur, dignitatibus, ac beneficiis omnibus, quæcunque habuerit, eo ipſo privatus exiſtat, ad eaque ulterius retinenda inhabilis reddatur, eaque libere impetrari, & conferri poſſint. Laicus vero blaſphemans, ſi nobilis fuerit, pæna XXV. ducatorum multetur, & pro ſecunda vice, L. fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe applicandorum, & aliis, ut infra deducitur. Pro tertia vero, nobilitatem perdat. Si vero ignobilis, ac plebejus fuerit, in carcerem detrudatur. Quod ſi ultra duas vices publice blaſphemans deprehenſus fuerit, mithra infami per integram diem ante fores Eccleſiæ principalis mithratus ſtare cogatur. Si vero pluries in hoc ipſum peccatum lapſus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur, ad judicis deputati arbitrium. In foro autem conſcientiæ nemo blaſphemiæ reus abſque graviſſima pænitentia, ſeveri Confeſſoris arbitrio injuncta, poſſit abſolvi. Qui vero reliquos Sanctos blaſphemaverit, arbitrio judicis, rationem perſonarum habituri, mitius aliquanto puniri volumus. Statuimus etiam, ut ſeculares judices, qui contra tales blaſphemiæ convictos non animadverterint, eoſque juſtis pænis minime affecerint, quantum in eis fuerit, quaſi eidem ſceleri obnoxii, eiſdem quoque pænis ſubjiciantur. Qui vero in illis inquirendis, puniendiſque diligentes, & ſeveri fuerint, pro qualibet vice decem annorum Indulgentiam conſequantur, & tertiam partem multæ pecuniariæ habeant. Quicunque vero blaſphemantem audierint cum

eum verbis acriter objurgare teneantur, ſi citra periculum ſuum id fieri poſſe continget, eumdenque deferre, vel notificare apud judicem eccleſiaſticum,ſeu ſecularem intra triduum debeant. Quod ſi plures dictum blaſphemantem ſimul audiverint, ſinguli eum accuſare teneantur, niſi forte omnes convenerint, ut unus pro cunctis tali fungatur officio. Quos omnes in virtute ſanctæ obedientiæ hortamur, & monemus in Domino, ut pro Divini nominis reverentia, & honore in ſuis dominiis, ac terris præmiſſa omnia ſervari, & exactiſſime exequi mandent, ac faciant, uberrimam ab ipſo Deo tam boni, ac pii operis mercedem habituri, ſimilemque annorum decem Indulgentiam ab Apoſtolica Sede conſecuturi, cum tertia parte multæ, qua dictus blaſphemus plectetur, quoties tales ſcelus puniendum curaverint. Quam quidem Indulgentiam, & reliquam tertiam multæ partem accuſatori blaſphemi nomen deferenti ſimiliter concedi, & aſſignari volumus, aliis pænis contra hujuſmodi blaſphemos per ſacros Canones expreſſis, nihilominus in ſuo robore manentibus.

Prędictam Leonis Conſtitutionem moderavit pænas ſtatuendo, ut §. *II. & ſequenti*, ibi. Julius III. Conſtit. *In multis* 1. *Februar.* 1554. has

Blaſphemantes, ſcilicet Deum Patrem Omnipotentem, vel ejus Filium unigenitum, Dominum, & Redemptorem noſtrum Jeſum Chriſtum, ſeu Spiritum Sanctum, vel particulariter, & explicite, vel generaliter, & implicite, attribuendo Divinæ majeſtati, quæ illi mimine conveniunt, vel removendo, quæ eam decent, primo convicti, ſi divites fuerint, compellantur ad ſolvendum ſcuta auri quadraginta, ſi vero pauperes, ſolvant decem, quæ ſi nequeant numerare, luant in corpore. Secunda vice convictis, nobilibus, ſive divitibus, ſive pauperibus duplicetur pæna pecuniaria proportionabiliter ad primam hujuſmodi multam. Atque inſuper incurrant infamiam, & inhabilitatem ad beneficia quæcunque, ad gradus, dignitates, & honores obtinendos. Vilibus convictis perfodiatur lingua. Tertia vice convictis nobilibus, tam divitibus, quam pauperibus triplicetur pæna pecuniaria reſpective, ut ſupra. Ulterius ſint ipſo jure privati beneficiis eccleſiaſticis, & officiis quibuſcunque, dignitatibus, titulis, magiſtratibus, honoribus: ſint inteſtabiles tam active, quam paſſive: Sint inhabiles ad ferendum teſtimonium. Sint banniti publice per triennium ab Urbe. Vilibus imponatur fuſtigatio, aut deportatio ad triremes per triennium, & exulent perpetuo.

Idem ſervetur contra blaſphemantes ipſius D. N. Jeſu Chriſti Matrem Beatiſſimam ſemper Virginem Mariam.

Blaſphemi in Sanctos, vel Sanctas Dei, corrigantur ſevere arbitrio DD. Judicum, habita ratione qualitatis, & gravitatis criminis, cum cæteris circumſtantiis jure attendendis.

Volumus autem, & ſtatuimus, ut omnes pænæ pecuniariæ exigendæ applicentur tantummodo ſuſtentationi Orphanorum utriuſque ſexus, Cathecumenorum, & puellarum.

Poſtremo Julii Conſtitutionis rigorem temperavit S. Pius V. in Conſtit. *Cum primum*, 1. *Apr.* 1566. addendo tamen pænas etiam in Clericos non beneficiatos: ad cujus tramites hodie procedendum eſt contra blaſphemos, tam laicos, quam Clericos ut §. X. ibi.

Ad abolendum vero nefarium, & execrabile blaſphemiæ ſcelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & imperialibus quoque legibus receptum eſt, nunc autem, propter nimiam judicum in puniendo ſegnitiem vel potius deſuetudinem, ſupra modum invaluit, Leonis X. Prædeceſſoris noſtri in noviſſimo Lateranenſi Concilio ſtatuta innovantes, decernimus, ut quicunque laicus Deum, & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel glorioſam Virginem Mariam, ejus Genitricem expreſſe blaſphemaverit, pro prima vice pænam vigintiquinque ducatorum incurrat, pro ſecunda, pæna duplicabitur, pro tertia autem centum ducatos ſolvet, & ignominia notatus, exilio multabitur. Qui vero plebejus fuerit, nec erit ſolvendo, pro prima vice manibus poſt tergum ligatis ante fores Eccleſiæ conſtituetur per diem integrum, pro ſecunda fuſtigabitur per Urbem, pro tertia ei perforabitur lingua, & mittetur ad triremes. Quicunque Clericus in hoc blaſphemiæ crimen incurrerit, pro prima vice fructibus unius anni omnium, & quorumcunque beneficiorum ſuorum, pro ſecnnda beneficiis ipſis privetur, pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus, depo-

deponatur, & in exilium mittatur. Quod ſi Clericus nullum obtinuerit beneficium, pæna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur, pro ſecunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blaſphemaverit, pro qualitate blaſphemiæ, atque perſonæ, arbitrio Judicis puniatur.

Circa has Conſtitutiones, pœnaſque in iis contentas, quoad eorum uſum, notandum eſt cum Cardin. Albitio *de Inconſtantia in Fide cap. XXXI. num.* 139. *& ſeqq.* ibi „ Quo vero ad pænam licet contra blaſ- „ phemos variæ a legibus imperialibus, & SS. Ca- „ nonibus latæ ſint pænæ, ut videre eſt penes Car- „ tharium *deciſ.* 2. & habeamus Conſtitutiones Ju- „ lii III. & B. Pii V. in hac materia, de quibus per „ Lotther. *De re beneficiar. tom.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 28. „ *num.* 110. *&* 112. nihilominus hujuſmodi leges, „ Canones, & Conſtitutiones non ſunt in uſu in S. „ Officio, ut in ſpecie notant Azor *tom.* 1. *lib.* 9. „ *cap.* 28. *dub.* 6. Sayr. in Clavi *lib.* 6. *cap.* 13. *n.* 18. „ Santarel. *de Blaſphemis cap* 6. *dub. unic. num.* 7. „ ſed omnes pænæ circa blaſphemos ſunt arbitrariæ „ Clar. §. *Blaſphemia verſ. Sed quæro*, cum aliis per „ Santarel *loc. cit.* Carthar. *d. deciſ. num.* 19. ubi „ quod pæna poteſt extendi uſque ad mortem, ſed „ non in foro eccleſiaſtico. Arbitrium autem regula- „ tur a qualitate blaſphemiarum, & perſonarum “.

N O T I F I C A Z I O N E

CONTRO I BESTEMMIATORI.

BEnchè la Santità di Noſtro Signore Papa Benedetto XIV. ſempre intenta a ſradicare da queſt' alma Città di Roma ogni vizio, ed in particolare il più eſecrando delle beſtemmie, anche ſemplici, ſin dall'anno 1745. concedeſſe alla S. Romana, ed Univerſale Inquiſizione la facoltà di procedere in eſſe cumulativamente cogli altri Tribunali ordinarj della ſteſſa città, nulladimeno avendo riconoſciuto, che alcuni, poco amanti dell' onore di Dio, con la loro traſcuratezza in denunziare i delinquenti, vengono a render meno efficace un cosi ſalutevole provedimento, perciò rinovando, e confermando quanto ſi contiene nelle Notificazioni contro li beſtemmiatori, pubblicate li 3. Decembre 1745. 21. Gennaro 1750., e 4. Gennaro 1752. eſpreſſamente comanda, che ciaſcuna perſona di qualſivoglia grado, e condizione, ancorchè aveſſe biſogno di ſpecial menzione, ſia tenuta onninamente, ed obbligata di denunziare al Tribunale di S. Offizio chiunque averà proferita qualche beſtemmia, anche ſemplice, ſotto pene gravi, in caſo di contravenzione, ad arbitrio della Sacra Congregazione. E ſiccome ſimili beſtemmie ſono più frequenti nelle Oſterie, Bettole, Ridotti, Alberghi, e Botteghe, così contro gli Oſti, Bettolanti, Albergatori, e Bottegari, li quali traſcureranno di denunziare, non ſolo ſi procederà alle pene gravi, come ſopra, ma ſaranno queſti reputati, a tenore della Coſtituzione 23. della San. mem. di Giulio III. come complici, e fautori de' delinquenti, e come tali ſeveramente puniti con le medeſime pene da' Sacri Canoni, dalla Coſtituzione 7. di Leone X. al §. 33. dalla detta Coſtituzione di Giulio III. e dalla Coſtituzione 5. di S. Pio V. al §. 10. e da altre Coſtituzioni Apoſtolice, e Bandi generali di Roma contro li beſtemmiatori ſtabilite. Avverta pertanto ciaſcheduno di aſtenerſi da ſi empio vizio, e di ſodisfare all' obbligo della denunzia, imperocchè contro i delinquenti il predetto Sacro Tribunale procederà con tutto il rigore alle pene di ſopra eſpreſſe.

Dal Palazzo di S. Offizio queſto dì 26. Settembre 1752.

Titulus XXVII. De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.

S E C T I O D C C C L X I.

Caput I. Si quis, *ex Decretali deſumpta a Canone XXVII. Apoſtolorum.*

SI quis Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus depoſitus juſte pro certis criminibus auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi dudum commiſſum, hic ab Eccleſia abſcindatur.

Hæc Decretalis, in qua præcipitur, excommunicandos eſſe Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum, audentes divina ſua miniſteria exercere, poſtquam juſte depoſiti fuerint, ampliata eſt ab hac altera, deſumpta ex Concilio Antiocheno, ſeu a *Canone LXXXIII. Codicis Canonum Eccleſiæ Univerſalis*, & relata *hoc eod. tit. cap. II.* in qua ſtatuitur eadem cenſura ligandum eſſe, ultra prædictos, etiam quemcunque alium Clericum audentem miniſtrare in officio, a quo fuit ſuſpenſus, ibi.

Si quis Presbyter, aut alius Clericus fuerit degradatus, aut ab officio pro certis criminibus ſuſpenſus, & ipſe per contemptum, & ſuperbiam aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerit, & poſtea ab Epiſcopo ſuo correptus, in incepta præſumptione perduraverit, modis omnibus excommunicetur: & quicunque cum eo communicaverit, ſimiliter ſe ſciat eſſe excommunicatum. Similiter de Clericis, laicis, vel fæminis excommunicatis obſervandum eſt. Quod ſi aliquis iſta omnia contempſerit, & Epiſcopus minime emendare potuerit, Regis judicio ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnetur.

Notandum vero eſt, quod hæc ampliatio non repetenda ſit a laudato Canone, cum ibi mentio fiat dumtaxat de Epiſcopo, Presbytero, & Diacono, ſed a Gregorio IX. qui approbavit additionem illorum verborum *aut alius Clericus*, a S. Raymundo poſitam in collectione Decretalium, ejuſdem Pontificis juſſu compilata, qua in ſcholis utimur.

Notandum etiam eſt, quod cum in hac poſteriori Decretali ſtatuatur, vinculo excommunicationis ligari quoſcunque, qui cum prædictis, ut ſupra, excommunicatis communicaverint, intelligendum eſt de excommunicatione minori, ut alibi notavi; ſi tamen iidem excommunicati declarati fuerint ut vitandi, prout videtur hic præcipi, ut declarentur, verbis illis *Omnibus modis excommunicentur*, alias, ſi nominatim non fuiſſent declarati, ut vitandi, communicantes cum ipſis nullam cenſuram incurrerent ex Extravaganti Martini V. *Ad evitanda*, ut notabo infra titulo *de Sent. excommunic.*

Occaſione hujus Decretalis, magna eſt controverſia inter Canoniſtas; an ſicuti conſtitutus in aliquo ex ſacris Ordinibus, exercens Ordinem, ſuſpenſione, aut excommunicatione ligatus, incurrit irregularitatem, ita etiam eam incurrat conſtitutus in minoribus, ſui Ordinis miniſteria exercens, iiſdem reſpective cenſuris irretitus; quorum multi cum Navarro, & aliis a Fagnano hic relatis negativam ſententiam tuentur, cum præſens textus, & *cap. I. Cum medicinalis, ac cap. XX. Is, cui, de Sent. excomm. in VI.* cæterique Canones intelligi debeant de conſtitutis in ſacris dumtaxat. Alii vero cum eodem Fagnano affirmativam rectius amplectuntur, cum hic textus, *& cit. cap. Cum medicinalis, ac Is, cui*, nedum loquantur de his, ſed etiam de aliis generatim Clericis, qui cenſura ligati aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerint, attenta etiam Conſtitutione Sixti V. *Sanctum, & ſalutare 5. Januarii* 1588. in qua expreſſe declarat irregulares omnes Clericos male initiatos, etiam Primæ Tonſuræ, ſi ſuſpenſi ſuum miniſterium exercuerint. Quæ tamen Conſtitutio cum revocata ſit a Clemente VIII. Conſtitut. *Romanum Pontificem* 28. *Februar.* 1595. & redacta ad terminos juris communis, & Conſtit. Pii II. *Cum ex ſacrorum* 17. *Novembris* 1461. ac Concilii Tridentini, locum dumtaxat habet in ſimoniace ordinatos, hac in parte a Clemente præſervata.

Hodie tamen, non obſtante præfata revocatione, dirempta eſt controverſia, dicendumque eſt, & ipſos Minoriſtas cenſura ligatos, miniſterium ſuum exercentes, irregularitatem incurrere, tum ex ſtylo S. Pænitentiariæ, & Congregationis Concilii, ut admonet idem Fagnanus, tum ex declaratione Benedicti XIV. qui in epiſtola encyclica ad Pænitentiarios, & Confeſſarios pro anno Sancto, in Urbe deputatos, incipiente *Inter præteritas* 3. *Decembris* 1749. poſt relatas hinc inde ſuper hac re Canoniſtarum ſententias, §. IV. hæc habet.

Cum nos cenſuras ab irregularitate ſeparavimus, cumque reſpectu irregularitatis, Pœnitentiariis minoribus nonniſi facultatem dederimus diſpenſandi ab irregularitate *ob violationem cenſurarum*, idque per vocem *dumtaxat* hinc alia omnis irregularitas ſive ex delicto, ſive ex defectu excluditur. Et quamquam ibi non niſi Sacerdotes, & in ſacris Ordinibus conſtituti nominentur, unuſquiſque tamen per ſe ſatis intelligere poteſt, ſi eo conceſſo, quod eſt majus, conceſſum intelligitur quod minus eſt, nequaquam vetitum eſſe Pænitentiariis, quibus data eſt facultas diſpenſandi cum Sacerdotibus, aut in ſacris Ordinibus conſtitutis ſuper occulta irregularitate *ob violationem cenſurarum* contracta, quominus eadem facultate utantur cum Clericis, qui in minoribus Ordinibus ſunt conſtituti.

SECTIO DCCCLXII.

Caput VII. Postulastis, *ex Decretali Innoc. III. majori Decano, & Priori Colonienſi reſcr.*

Poſtulaſtis per Sedem Apoſtolicam edoceri (& infra.) Conſult. veſtræ reſpond. quod cum excommunicatis communicari non debeat. Clericis excommunicationis vinculo inno-

innodatis eccleſiaſtica beneficia conferri non poſſunt, nec illi valent ea retinere licite, niſi forſitan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, cum ea non fuerint canonice conſecuti. Illi vero, qui ſcienter illa beneficia talibus contulerunt, tamdiù debent a beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur, ut puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt.

Quæſiviſtis præterea, qualiter puniri debeant Clerici, monachi, vel moniales Eccleſiarum conventualium, qui poſt latam interdicti ſententiam in locis ſuppoſitis interdicto præſumpſerunt hactenus, & adhuc etiam non verentur divina officia celebrare, quamvis propter hoc ſint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breviter reſpondemus, quod Clerici, qui talia præſumpſerunt, ſunt eccleſiaſticis beneficiis ſpolinadi: monachi vero, vel moniales in arctioribus monaſteriis ad peragendam pœnitentiam detrudendi.

In prima hujus Decretalis parte pro certa generali regula ſtatuitur, quod cum excommunicatis communicari non debeat: ſed quæ circa hanc communicationem ſit hodierna Eccleſiæ diſciplina, exponam infra *tit. de Sent. excommunic.*

In ſecunda parte præcipitur, monachos, & moniales præſumentes divina celebrare in locis interdictis, detrudendos eſſe in arctioribus monaſteriis, ad pænitentiam peragendam. Verum hæc detruſio hodie non eſt in uſu, potiſſimum monialium.

SECTIO DCCCLXIII.

CAPUT X. SI CELEBRAT, *ex Decretali Gregorii IX.*

SI celebrat minori excommunicatione ligatus, licet graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione juriſdictionis ſibi competunt, exercere. Si tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt irritanda, pro eo quod ad ſuſceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a Sanctis Patribus eſt privatus. Peccat autem conferendo eccleſiaſtica Sacramenta: ſed ab eo collata virtutis non carent effectu, cum non videatur a collatione, ſed a participatione Sacramentorum (quæ in ſola conſiſtit perceptione) remotus: dummodo non in contemptum eccleſiſticæ diſciplinæ, videlicet contra prohibitionem Superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter ſe ingeſſerit; in quo caſu eſt anathemate feriendus.

Hanc Decretalem Gregorius edidit, ut decideret, ſopiretque veterem controverſiam inter Interpretes ortam, ex eo quod cum tum in hoc tit. tum in *tit. De excom. in VI.* a quam pluribus Canonibus ſtatum fuerit, Clericum excommunicatum, celebrantem, irregularitatem incurrere, nec expreſſum eſſet ob cujus excommunicationis violationem incurreret, dubitare cæperunt, in diverſaſque opiniones abierunt, an majoris dumtaxat, an etiam minoris.

Cum vero hæc minor excommunicatio incurratur ob communicationem cum excommunicatis, circa hanc notari debent exponenda infra *tit. de Senten. excom.*

Titulus XXVIII. De Clerico non ordinato miniſtrante.

SECTIO DCCCLXIV.

CAPUT I. SI QUIS, *ex Decretali Hormiſdæ Papæ.*

SI quis baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur.

SECTIO DCCCLXV.

Caput II. Ex literis, *ex Decretali Urbani III. Legionenſi Epiſcopo reſcripta.*

EX litteris tuæ fraternitatis innotuit Nobis, quod I. Diaconus, cum non impoſuiſſes ei manum, Miſſarum celebrationem uſurpare præſumpſit (& infra.) Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ad Sacerdotis officium non poterit promoveri: a Diaconatu quippe biennio, vel triennio pro tua maneat proviſione ſuſpenſus. De beneficio autem misericorditer agatur cum eo, ne ſubſtentatione privatus, ad ſeculi negocia rivertatur. Ut autem ſecurius ei poſſis hanc miſericordiam facere, de agenda pœnitentia diligentem circa eum curam non deſinas exibere: ſalubrius autem ſibi abſque dubio providebit, ſi ad regularem vitam ſe duxerit transferendum.

Pœnæ in his duabus Decretalibus inflictæ, ſive Clericos dumtaxat feriant, ut nonnulli ſenſerunt, ſive etiam laicos, ut alii probabilius tenent, quamvis *Rubrica tituli* de ſolis Clericis loqui videatur, ampliatæ ſunt quoad eos, qui ad Presbyteratus Ordinem non promoti, Miſſam celebrant, & Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, a Summis Pontificibus Paulo IV. Sixto V. Clemente VIII. Urbano VIII. & noviſſime a Benedicto XIV. ut ex ipſius Conſtitutione *Sacerdos in æternum* 20. *Aprilis* 1744. ibi.

§. I. Et quidem graviſſima hujuſmodi ſcelera execrantes Romani Pontifices Prædeceſ. noſtri Paulus IV. & Sixtus V. decreverunt, ut qui ad Presbyteratus Ordinem non promoti, Miſſarum celebrationem uſurpare, & Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare præſumpſerint, a judicibus Sanctæ Inquiſitionis tradi deberent Curiæ ſæculari, debita animadverſione puniendi. Eorunque veſtigiis per omnia inhærens fel. record. Clemens Papa VIII. etiam Prædeceſſor noſter, ne circa pœnam hujuſmodi delinquentibus irrogandam ullus dubitationi locus ſupereſſet, in ſuis literis incipientibus: *Et ſi alias*, datis in forma Brevis apud S. Petrum ſub die prima Decembris anni milleſimi ſexcenteſimi primi, diſtinctius conſtituit, ut omnes, & ſinguli, qui ad Sacerdotium, ut ſupra, non promoti, reperti fuerint Miſſarum celebrationem uſurpaſſe, vel ſacramentalem Confeſſionem audiſſe, a prædictis judicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordia indigni, a foro eccleſiaſtico abjiciantur, & ab Ordinibus eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, rite degradati, ſtatim curæ ſeculari tradantur, per judices ſeculares debitis pænis plectendi.

§. II. Et ſucceſive rec. pariter mem. Prædeceſſor noſter Urbanus Papa VIII. per ſimiles literas, datas die vigeſimatertia Martii anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octavo, quarum initium eſt: *Apoſtolatus officium*, ſupradictas Deceſſorum diſpoſitiones ita confirmavit, & ampliavit, ut quicunque ſe præfatis ſceleribus obſtrinxerint, mandavit eos privilegio ætatis minoris annis vigintiquinque, nullatenus excuſari, dummodo vigeſimum annum expleverint, quominus ad normam dictæ Conſtitutionis Clementinæ, ſtatim Curiæ ſeculari, condignis pænis afficiendi, tradantur. Quas quidem omnes, & ſingulas Conſtitutiones, atque ordinationes, Apoſtolica noſtra auctoritate adprobamus, & confirmamus, & quatenus opus ſit, innovamus, atque in poſterum ab omnibus, ad quos ſpectat, inviolabiliter obſervari præcipimus, earum omnium tenores, ac ſi præſentibus de verbo ad verbum inſertæ forent, pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes.

§. III. Quia vero propria nonnunquam experientia cognovimus, dum adhuc in minoribus exiſtentes in Romana, atque Univerſali Inquiſitione Conſultoris munere fungebamur, ab hujuſmodi criminum reis, ſeu ab eorum defenſoribus complures alias exceptiones proponi, quarum prætextu pœnarum, ut ſupra, juſte indictarum condonationem, aut ſaltem minorationem obtinere contendunt; & ſignanter contra probationes a Fiſco adſtructas opponi ſolere, quod, aut teſtes cumulaverit in ſua quemlibet depoſitione ſingulares, dum, exempli gratia, unus ex ipſis reum viderit ſacris ſe ſacerdotalibus teſtibus induentem, alter eundem ad Altare progredientem, alius vero unam, alius aliam Miſſæ partem recitantem audierit; aut etiam, quod ab eodem Fiſco non ſatis excluſa fuerit promotio rei ad Ordinem Presbyteratus, juxta prætenſum onus, quod ipſi Fiſco incumbere contendunt: ad aleviandam vero delicti gravitatem, illud aliquando audivimus allegari, quod

reus

reus integram Miſſam non celebraverit, ſed antequam illam expleſſet, ab Altari diſceſſerit; vel quod, ſi unam Miſſam integre celebraſſe convictus fuerit, id, juxta aſſertum ſenſum prædictarum Conſtitutionum, nequaquam ſufficiat ad incurrendas pœnas in eiſdem propoſitas; vel denique, etiamſi plures hujuſmodi ſacriligas Miſſas celebraverit, minime probari poſſit, formam conſecrationis ab eo prolatam fuiſſe.

§. IV. Idcirco Nos frivola hujuſmodi reorum effugia de medio tollere volentes, re mutare a Nobis ipſis, & accurate perpenſa, atque etiam audito conſilio Ven. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republ. chriſtiana adverſus hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum a Sancta Sede ſpecialiter deputatorum, motu, primo, ſtatuimus & declaramus, quod licet delictum celebrationis Miſſæ non ſatis plene probatum dici poſſit, ad effectum deveniendi ad realem delinquentis traditionem brachio ſeculari, quando teſtes inducti in ſuis quiſque depoſitionibus ſingulares dignoſcuntur, nihilominus indicia per hujuſmodi depoſitiones acquiſita ſatis relevantia judicari debeant, ut reus tormentis ſubjiciatur ad eliciendam veritatem.

§. V. Ad dignoſcendum autem, utrum reus in Ordine Presbyteratus revera conſtitutus fuerit, necne, laudabilem quidem commendamus praxim tribunalis Sac. Inquiſitionis, qua conſuevit in hujuſmodi caſibus exquirere per literas ab Epiſcopo illius loci, unde reus originem ducit, vel in quo domicilium habet, an ipſe eundem reum promoverit, ſive ad alium Ediſcopum literas dimiſſoriales pro ejuſdem ordinatione direxerit, ut hic deinde requiratur, an ad earum executionem devenerit. Verum ubi, hoc peracto, ex hujuſmodi extrajudicialibus Epiſcoporum literis conſtet, minime reum fuiſſe promotum, id ſatis, ſuperque eſſe volumus, & Fiſci intentio probata dicatur; declarantes, non aliter Fiſco incumbere onus probandi non promotionem rei ad Ordinem Presbyteratus, ſed ad ipſum potius reum pertinere, quatenus contrarium prætendat ſuam promotionem ad prædictum Ordinem concludenter oſtendere.

§. VI. Sub diſpoſitione vero præſentis noſtræ, necnon præmiſſarum omnium Conſtitutionum comprehendi decernimus omnes, & ſingulos, qui, abſque Sacerdotali gradu, & ordine, non modo unam Miſſam celebrare auſi ſint, ſed etiam unius Miſſæ partem celebraſſe judicialiter fateantur, ſeu legitime convicti fuerint, dummodo elevationem Hoſtiæ, vel Calicis, ſeu utriusque in Altari peregerint, quamvis de probatione formæ conſecrationis non conſtet: cum ex hujusmodi verborum prolatione tremendi quidem Sacrificii contemptus, & delinquentis audacia, & crimen augeatur; ſed ex eorum reticentia nequaquam imminuatur peccatum idololatriæ, quod per actus adorationis a celebrante non promoto erga puram panis, & vini ſubſtantiam exhibitos, admittitur, & in quod populus etiam fidelis, materialiter ſaltem, inducitur. Quod ſi, non peracta elevatione, reum ab Altari diſceſſiſſe probetur, tunc ſolum concedimus, ut contra ipſum ad mitiorem pænam deveniatur, arbitrio, & prudentia Judicis eccleſiaſticis præfiniendam.

§. VII. Omnes denique exceptiones ſupra expreſſas, quæ ab hujuſmodi reis, eorumque defenſoribus, in ipſorum excuſationem prætendi ſolent, ſeu ſingulatim, ſeu conjunctim conſiderentur, nullatenus attendi, ſeu eiſdem reis ſuffragari debere ſtatuimus, quominus ad realem eorum traditionem bracchio ſeculari, vel, ſi de Clericis in aliquo eccleſiaſtico Ordine conſtitutis agatur, ad eorum degradationem, & traditionem pariter brachio ſeculari, etiam pro prima vice, procedatur, ad hoc, ut condignis tantæ impietatis pænis a jure, ſeu alias ſtatutis, & comminatis, cum effectu puniantur, & afficiantur.

§. VIII. Eaſdem declarationes, & ordinationes a nobis contra celebrantes non promotos hucuſque ſtatutas, ad eos etiam extendimus, & pertinere decernimus, qui cum Sacerdotes non ſint, confeſſiones Sacramentales audire, & abſolutionem pænitentibus impertiri præſumant; quos pariter eiſdem pænis traditionis brachio ſeculari, ſeu reſpective degradationis, & traditionis pariter brachio ſeculari, etiam pro prima vice, ſubjici debere præcipimus; non obſtantibus præmiſſis exceptionibus, ſi quas ab hujuſmodi reis ad proprium caſum aptabiles, in ſui defenſionem, ſeu excuſationem adduci contingat: ſed unam dumtaxat exceptionem, ad effectum mitigandæ pænæ, attendi debere mandamus, ubi nimirum concludenter probetur, abſolutionem a reo minime prolatam fuiſſe: tunc enim concedimus, ut Judex eccleſiaſticus mitiorem pænum, pro ſuo arbitrio, & prudentia, delinquenti valeat irrogare.

Inſu-

Inſuper in Conſtit. ejuſdem Benedicti *Divinarum 2. Auguſti* 1757. prædictis reis non amplius ſuffragatur, ut olim, ſincera hujuſmodi delictorum, a ſe patratorum confeſſio, facta Judici, cum primum ab eo interrogati fuerint, an ſciant, qua de cauſa carceribus incluſi ſint, ad obtinendam promeritæ pœnæ minorationem, ſcilicet triremium, & carceris in perpetuum, loco mortis, ſed omnino tradi debent, ſervatis, ſervandis, brachio ſeculari, capitali pena puniendi, ibi.

Idcirco nos pernicioſam hujuſmodi praxim de medio tollere coacti, motu &c. per hanc noſtram perpetuo valituram Conſtitutionem decernimus, atque ſtatuimus, in poſterum, videlicet poſt tres menſes, a data præſentium literarum computandos, nulli amplius Clerico, ſive laico ſæpedicti criminis reo, promeritæ pœnæ minorationem ullam concedi debere, ſive poſſe, intuitu promptæ, apertæ quæ confeſſionis, qua delictum ſuum in circumſtantiis ſuperius enunciatis Judici faſſus fuerit, ſed, ea non obſtante, omnes, & ſingulos in præcedentibus Conſtitutionibus, hac de re editis, comprehenſos, a Judice competente, in caſibus ibidem expreſſis, prævia etiam degradatione, quatenus opus ſit, tradendos omnino fore, & eſſe brachio ſeculari, capitali pœna puniendos.

Quod idem confirmavit Clemens XIII. fæliciter regnans, nedum contra hujuſmodi reos, ſed etiam contra auferentes, vel habentes apud ſe, vel alio tranſferentes Particulas conſecratas, quomodocunque etiam ſine qualitate furti, ſive per ſe, ſive de mandato alterius, ut in ejus Conſtitutione *Graviſſimum* 20. *Martii* 1760.

Attenta mox tranſcripta Decretali, *Si quis baptizaverit*, in qua declaratur irregularis miniſtrans in Ordine, quem non habet, quæri poſſet, an etiam irregularis efficiatur exercens, puta Diaconus, actum Ordini Sacerdotali annexum ex inſtitutione eccleſiaca, ut ſunt multæ benedictiones. Affirmat *Theſaurus de pœnis verbo Ordo cap. XXXII.* §. *Amplia ſecundo* cum DD. ibi relatis. Verum id non ita certum viſum eſt S. Cong. Conc. cum in hac eadem facti ſpecie declaraverit, non abſolute, ſed ad cautelam dumtaxat, diſpenſandum eſſe Diaconum, qui cum eſſet parochus, præter baptiſmum ſolemniter collatum, benedixit etiam panem, & aquam, dum celebrabatur Miſſa parochialis, ut in *Carnoten.* 2. *Decembris* 1679. *lib. XXX. Decret. ejuſdem Congr. pag.* 496.

Et hic eſt notandum, quod hoc Decretum a Card. Petra *in Commentario ad Conſtitutionem II. Gregorii XI. tomo* 4. *num.* 26. refertur diminutum in narratione facti; quandoquidem refert dumtaxat, quod = S. Cong. diſpenſationem ab irregularitate ad cautelam conceſſit parocho Diacono, qui baptiſmum bona fide miniſtraverat =.

Et certe non ob id tantum S. Cong. cenſuiſſet diſpenſandum eſſe ad cautelam, cum cæteroquin Diaconus in ſua ordinatione recipiat poteſtatem baptizandi ſolemniter, & ſolum prohibetur hunc actum exercere ſine licentia parochi, ne illius juriſdictionem uſurpet, qua quidem iſte Diaconus non indigebat, cum re vera jam eſſet parochus, & ſic non exercuiſſet Ordinem, quem non habebat, nec ullius juriſdictionem uſurpaſſet.

Titulus XXIX. De Clerico per ſaltum promoto.

SECTIO DCCCLXVI.

Caput Unicum, Tuæ literæ, *ex Decretali Innocentii III. reſcripta Epiſcopo Bononienſi, vel ut aliis placet, Colonienſi, aut Olumicenſi.*

TUæ literæ continebant, quod (ſicut ex relatione quorundam receperas) P. Presbyter, Diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit ad Sacerdotii Ordinem promoveri. Ipſe tibi quoque ſecreto confeſſus eſt, ſe pro certo neſcire, ſi res taliter ſe haberet: ſed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat converſatus, & credebat aſſertioni eorum, eo quod tempore, quo Ordines inferiores ſuſceperat, infra annos diſcretionis fuerat conſtitutus (& infra.) Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam, pro hujuſmodi negligentia injungas eidem: qua peracta (quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur) ipſum in Diaconum ordinare procures; & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in Ordine Sacerdotis.

Caſus hujus Decretalis eſt de promoto ad Presbyteratum per ſaltum, non recepto prius Diaconatu, ſed ignoranter, & ſine dolo; ideoque Innocentius impertitur Epiſcopo facultatem, ut, collato prius Diaconatu, cum eo diſpenſet, quatenus Presbyteratus Ordinem exercere poſſit. Unde ex contrario ſenſu clare eruitur, Epiſcopum diſpenſare poſſe dumtaxat cum promotis per ſaltum ignoranter, minime vero ſcienter. Ve-

Verum hæc Decretalis ampliata eſt a Concilio Tridentino *ſeſs. XXIII. cap. XIV. de reformat.* tribuente Epiſcopo facultatem cum iiſdem diſpenſandi, etiam in caſu publico, ſive ignoranter, ſive ſcienter promoti fuerint; dummodo in Ordine per ſaltum recepto non miniſtraverint: quandoquidem indiſtincte loquitur, ut clare patet ex ejuſdem verbis, ibi.

Cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.

Ita Sayrus cum communi *in Theſauro caſuum conſcientiæ lib.IV. cap.XIV. num.26. & 27.* Quamvis contrarium ſentiat Fagnauus ad cit. *cap. Tuæ literæ num.24.*

Hanc autem facultatem Epiſcopo, ipſique majori Papæ Penitentiario ſuſtulerat Sixtus V. Conſtit. *Sanctum, & ſalutare 5. Januarii 1588.* ſibique, expreſſe, derogando Tridentini decreto, diſpenſationem reſervaverat, etiam in foro conſcientiæ, & in caſu occulto. Sed hæc Conſtitutio correcta, & redacta fuit ad terminos juris communis, Bullæ Pii II. *Cum ex ſacrorum*, & Concilii Trident. a Clemente VIII. ſalva tamen Sixti ſanctione contra ſimoniace ordinantes, & ordinatos, ut ex ipſius Conſtit. *Romanum Pontificem decet, 28. Februar. 1595.* ibi.

Alias ſane emanarunt literæ fel. rec. Sixti PP. V. Prædeceſſoris noſtri, contra Clericos male promotos, ac in Epiſcopos in Ordinum collatione peccantes, tenoris &c. Nos animadvertentes in dictis literis nihil fere quoad ea, quæ in Ordinum collatione ſervanda ſunt, diſponi ultra id, quod in ſacris Canonibus, & in Concilii Tridentini decretis, ac aliorum Romanorum Pontif. Prædeceſſor. noſtr. Conſtitutionibus diſpoſitum fuit, ſed diverſas pœnas, & cenſuras eccleſiaſticas contra Epiſcopos, & alios Prælatos in Ordinum collatione peccantes, & ſimiliter contra Clericos tam ſeculares, quam cujuſvis Ordinis, inſtituti, & militiæ regulares male promotos conſtitui, abſolutionemque, & diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ reſervari, & alias ſicut in præfatis literis continetur: conſiderantesque, tam promoventes, quam eos, qui ad dictos Ordines promoventur, ſæpe cenſuris, & pœnis hujuſmodi, ob illarum multiplicitatem in eorum perniciem animarum, variis modis illaqueari, nonnullos ex Prælatis, & Epiſcopis in conferendis hujuſmodi Ordinibus nimis ſcrupuloſe procedere, multoſque metu pænarum, & cenſurarum præfatarum, ab Ordinum collatione prorſus deterreri, adeo, ut Clericorum, & Sacerdotum numerus propterea aliquibus in locis valde imminutus ſit, omnium in præmiſſis ſecuritati, ac animarum ſaluti, paterna charitate proſpicere volentes, motu &c. hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſupradictas literas ad terminos ſacrorum Canonum, ac Conſtitutionis rec. me. Pii Papæ II., etiam Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit: *Cum ex ſacrorum Ordinum*, ſub dat. videlicet XV. Kal. Decem. Pontificat. ſui an. IV., cujus tenorem præſentibus pro expreſſo haberi volumus, & ad diſpoſitionem decretorum S. Trident. Conc. reſtringimus, & reducimus, nec non cenſuras, & pænas in eiſdem Sixti literis contra quoſcunque, præterquam contra ſimoniace ordinantes, & ordinatos, inflictas, quas volumus in ſuo roboro permanere (aliis etiam pænis, & cenſuris per eoſdem, Canones, ac Conſtitutionem Pii II. Conciliumque Trident. injunctis, ſalvis, & firmis remanentibus) moderamur, & abolemus.

Adverte tamen in cit. Pii II. Conſtitutione *Cum ex ſacrorum 17. Novembr. 1461.* ad promotos per ſaltum quod ſpectat, nihil diſponi, ſed infligi dumtaxat pœnam ſuſpenſionis ab executione Ordinum ipſo facto incurrendam (cujus abſolutionem Sixtus ſibi reſervaverat) ab iis = qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſive extra tempora a jure ſtatuta, ſive ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis legitimis, etiam citramontanis.....ad aliquem ex ſacris Ordinibus (in Sixti Conſtitutione legitur ex omnibus Ordinibus) ſe fecerint promoveri. Et ſi, hujuſmodi ſuſpenſione durante, in iiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Præterea ultra alias pœnas in tales generaliter a jure inflictas, beneficiis eccleſiaſticis poſſint jure privari =.

Nota I. Cum eodem Sayro *loc. cit.* Epiſcopum uti poſſe facultate diſpenſandi, poſtquam per ſaltum promotus ſuſcepit Ordinem omiſſum: ſi enim exerceat Ordinem per ſaltum receptum, ante diſpenſationem, ſolus Papa diſpenſat propter irregularitatem, in qua ni incurrit, ſi caſus ſit publicus; ſi autem ſit occultus, diſpenſari poteſt ab eodem Epiſcopo juxta facultatem ei tributam a Tridentino *cap.VI. ſeſſ.XXIV. de reform.*

Nota II. Ex declaratione Cong. Conc. relata a laudato Sayro dicto num. 26. & a Gallemant. ad cit. *cap. XIV. ſeſſ. XXIII. Tridentini*, hujuſmodi facultatem tributam Epiſcopo intelligendam eſſe „ de „ promotis per ſaltum (ſunt verba Gallemart.) „ aliquo ſacr. Ord. omiſſo,) immo vero etiam de „ promotis ad majores Ordines, omiſſis minoribus, „ ſive omnibus, ſive uno tantum: & etiam caſu, „ quo aliqui omiſerint primam Tonſuram: Congregatio enim cenſuit an. 1588. habere locum decretum Concilii in omnibus caſibus poſitis “.

Nota III. Majorem Papæ Pœnitentiarium hodie, non obſtante citata Sixti Conſtitutione, diſpenſare, vel diſpenſari mandare poſſe in caſibus tamen occultis, cum promotis per ſaltum ad effectum, ut omiſſos Ordines ſecrete recipiant a quocunque catholico Antiſtite extra tempora, & non ſet-

ſervatis interſtitiis, & abſque dimiſſoriis: non tamen, ut plures Ordines ſacros eodem die recipiant, prout ex Conſtitut. Benedicti XIV. *Paſtor bonus*, §. XVIII. quam habes ad calcem hujus Operis.

Titulus XXX. De eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit.

SECTIO DCCCLXVII.

CAPUT I. VENIENS, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Lingonienſi reſcripta.*

VEniens ad Nos P. Nobis expoſuit, ſe furtive Diaconatus Ordinem ſuſcepiſſe. Unde fraternitati tuæ reſpondemus, quod ſi non fuit a te, vel ab aliquo Archidiaconorum, vel Prælatorum tuorum, ſub anathematis interminatione prohibitus, tu ipſe in promotione ipſius ad ſacerdotale officium, condigna ſatisfactione impoſita (niſi alia impediant) pro arbitrio tuo diſpenſes. Si vero interminatio anathematis ſuper hoc facta eſt, moneas eum, ut in aliquo monaſterio, ſeu Canonia habitum ſuſcipiat regularem, cui, ex quo in habitu illo aliquanto tempore fuerit laudabiliter converſatus, poteris miſericorditer providere: alioquin nulla ratione concedimus, eum ad ſacerdotalem Ordinem promoveri.

Ex hac Decretali clare deducitur, tam Archidiaconum, quam parochum (qui hic venit ſub nomine Prælatorum, ut probat Gonzalez in hoc eod. cap. & in *cap. II. de Offic. Ordin.*) ferre poſſe excommunicatiouem. Verum ad Archidiaconum quod ſpectat, quamvis ex conſuetudine olim eam ferre poſſet, cum certum ſit, de jure communi ei numquam licuiſſe, ut declaravit idem Alexander in *c. V. Archidiaconi, tit. de Offic. Archid.* tamen cum hodie in aliquibus Cathedralibus ne nomen quidem Archidiaconi extet, in aliquibus vero extet quidem, ſed ſine ulla juriſdictione contentioſa pro foro externo, neceſſario requiſita ad cenſurarum fulminationem, ut *cap. I. Cum medicinalis, de Sent. excom. in VI.* nec in vim conſuetudinis excommunicare poteſt. Verum quidem eſt, quod ipſe, vel aliquis officialis immediate ante ordinationem, ut cavetur in *Pontificali Rom. parte I. tit. de Ordinib. conferen.* anathema profert in omnes, qui furtive ad Ordines accedunt, id tamen facit nomine Epiſcopi, qui præcipit, ne quis non deſcriptus, examinatus, approbatus, & nominatus ullo pacto ſub tali pœna audeat ad ſuſcipiendos Ordines accedere, de qua excommunicatioue hic loquitur Alexander.

Ex defectu juriſdictionis contentioſæ neque parocho competit hujuſmodi facultas, quæ ſi aliquando ex legitima conſuetudine, aut præſcriptione competierit, certum eſt hodie ex praxi Eccleſiæ nullatenus competere, Maſchat cum communi *Inſtit. canon. tit. de Senten. excomm. n.5.*

Inſuper prohibitio hic facta Epiſcopo de non diſpenſando furtive promotum ſuper irregularitate, quam contraxiſſet, ſi facta fuiſſet interminatio excommunicationis, quia ea ligatus Ordinem ſuſcepiſſet, locum amplius non habet, cum enim juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam dicta interminatio non ſit latæ ſententiæ, ut olim, ſed ferendæ, ut ex *Pontificali Rom. reformato a Clemente VIII.* diſpenſari poteſt a proprio Epiſcopo: ſi tamen in male ſuſcepto Ordine non miniſtraverit: tunc enim recurrendum eſt ad Papam propter irregularitatem contractam in miniſtratione Ordinis cum ſuſpenſione: ſi vero delictum ſit occultum, diſpenſare poteſt ſuper eadem irregularitate etiam Epiſcopus vi *cap. VI. Conc. Trid. ſeſſ. XXIV. de reform.*

Ulterius nec detruſio in monaſterium, de qua in textu, cum ſuſceptione habitus regularis ad tempus, hodie in uſu eſt.

Nota I. Quod ex Conſt. Sixti V. *Sanctum, & ſalutare 5. Januarii* 1588. ſuſpenſio, quam incurrit ſic ordinatus, erat Papæ reſervata, interdicta etiam majori Cardinali Pœnitentiario facultate eam abſolvendi: ſed dicta Conſtit. redacta fuit ad terminos juris communi, a Clemente VIII. Conſtit. *Romanum Pontificem decet* 28. *Februar.* 1595.

Nota II. Sacram Pænitentiariam non abſolvere furtive ordinatum, neque diſpenſare ſuper irregularitate, niſi eum per ſecretum examen idoneum reperiat,

Nota III. Quod ſi Epiſcopus in allocutione, qua ante ordinationem ipſius nomine Archidiaconus jubet ſub pena excommunicationis, ne qui canonico aliquo impedimento laborant, ad ſuſcipiendos Ordines accedant, prætergreſſus limites Pontificalis Rom. aliquo modo declaraſſet, ſibi intentionem non eſſe tales ordinandi, ordinatio eſſet nulla, ut decidit Sac. Congr. Conc. 23. Januarii 1586. propoſito enim ſibi dubio = An ordinati ante ætatem legitimam ab Epiſcopo, qui ante ordinationem in Eccleſia publico edicto proteſtatus eſt, quod non intendebat Ordines conferre, niſi iis, qui in ætate legitima erant conſtituti, receperint vacuam manus impoſitionem; reſponſum fuit ex communi ſententia, recepiſſe vacuam manus impoſitionem =.

Quæ reſolutio approbata fuit ab Innocentio XI. ut refert Benedictus XIV. *de Sacrificio Miſſæ lib. III. cap. X. num. 7.*

Qui inſuper num. 6. hæc addit „ Ad hanc rem
„ edictum promulgavit ante ordinationem Epiſco-
„ ſcopus Charchienſis in America, quod tantas ex-
„ citavit turbas, ut opus fuerit in Sac. Congrega-
„ tione cauſam proponere ſub titulo *Charchien. Ordi-*
„ *natio-*

„ *nationis*, quæ cauſa ab Altovito tum Secretario „ in hunc modum relata eſt = In ſupplici libello a „ Sanctiſſimo Domino noſtro remiſſo exponitur, „ Fratrem Antonium Gonzalez de Acuna, Epiſco- „ pum Civitatis Charchienſis in Indiis occidentali- „ bus ſub dominio Regis catholici, ſacras ordinatio- „ nes habiturum, edicto caviſſe, ne quis trahens „ originem ab Indis, ſeu, ut vocant *Mulatis*, intra „ quartum gradum, auderet accedere ad ſacros „ Ordines ſuſcipiendos, quia ipſius mens, & in- „ tentio erat, hujuſmodi perſonis Sacramentum „ Ordinis non conferre: quam proteſtationem de- „ nuo, atque expreſſius ore proprio emiſit in actu „ ordinationis, jurejurando affirmans, ſe neque „ actualem, neque virtualem intentionem habere, „ aut habiturum fore ordinandi dictas perſonas, ſed „ habere dumtaxat intentionem ordinandi ſanguine „ puros; quod & poſtea confirmavit, dum inter- „ rogatus a Guardiano Conventus S. Franciſci, an „ quidam comprehenſus intra gradus ab eo prohibi- „ tos eſſet valide ordinatus, abſque ulla hæſitatione „ reſpondit negative ex defectu intentionis. Plura „ hinc ſcandala, & inconvenientia orta ſunt. Multi „ enim originem trahentes ab Indis, ſeu, ut vocant „ *Mulatis* (cum inibi pauci ſint ſanguine puri) Or- „ dines ſuſceperunt, & ſubinde Miſſas celebrarunt, „ Confeſſiones audierunt, aliaque ſuſceptis Ordi- „ nibus congruentia munera exercuerunt: & e con- „ tra non deſunt in populo, qui ſic ordinatos effu- „ giunt, ac uti male promotos digito oſtendunt = „ Dubia vero tum propoſita ad examinandum, hæc „ ſunt = Primo, an hujuſmodi, perſonarum ordina- „ tio fuerit valida. Secundo, an actus ab illis vigore „ ſuſceptorum Ordinum exerciti fuerint validi: & „ quatenus negative. Tertio, quonam remedio hiſce „ malis conſuli debeat = Reſponſum S. Congrega- „ tionis habitæ die 13. Feb. 1682. fuit hujuſmodi = „ Ad primum, & ſecundum negative: ad tertium „ ad mentem; & mens eſt, ſupplicandum eſſe San- „ ctiſſimo, quatenus jubeat omnibus Indiarum Epi- „ ſcopis, ne deinceps præſumant in ordinatione „ conditionalem intentionem habere, eoſque ani- „ madvertat, Indos, & Nigros, omneſque ab eis „ per paternam, vel maternam lineam deſcenden- „ tes, nullo jure ab Ordinum, aliorumque Sacra- „ mentorum receptione arcendos eſſe, dummodo „ cætera per ſacros Canones requiſita habeant, & „ obſervent “.

In ſimilibus caſibus exploranda eſt mens Epi- ſcopi, qui ſic Ordines contulit. Quod ſi clara deſit probatio ipſius contrariæ intentionis, vel dubitari poſſit, num aliquo modo eam revocaverit, iteranda eſt ordinatio ſub conditione, potiſſimum, ſi agatur de ordinatione Sacerdotis ſic facta, ne remaneat du- bium cum periculo invaliditatis aliorum Sacramen- torum, quæ a Sacerdotio dependent. Ita reſpondit eadem Cong. etiam in dubio de Ordinibus minoribus *in Aprutina Ordinum*, 11. *Februarii* 1710. *&* *in* *Ugentina Ordinum* 3. *Auguſti* 1743. in foliis typo datis dictorum dierum, quam praxim ſervat pariter S. Pœnitentiaria, teſte *Theſauro de pæn. eccleſiaſt. cap. VII. verb. Ordo num.* 2.

Titulus XXXI. De Exceſſibus Prælatorum.

SECTIO DCCCLXVIII.

Caput I. Pervenit, *ex Decretali Alexandri III. ignotum, cui reſcripta.*

PErvenit ad audientiam noſtram (& infra.) Cum autem Presbyteros, quaſi filios, & fratres benigna, ac fraterna debeatis charitate fovere, mandamus, quatenus in eos tallias, & exactiones indebitas exercere nullatenus præſumatis, nec de cætero irrationabiliter gravetis, vel inhoneſte tractetis eoſdem, aut ſine judicio Capituli ſuſpendere, vel eorum Eccleſias interdicto ſubjicere attentetis, neque duas Eccleſias, quarum unam ſufficere videbitis, permittatis illos tenere, nec aliquem excommunicare ſine ordine judiciario præſumatis. Sciturі pro certo, quod ſi hujuſmodi rumores de vobis iterum ad aures noſtras pervenerint, pro tantis exceſſibus vos taliter puniemus, quod timore pœnæ veſtræ cæteri a ſimilibus abſtinebunt.

In hac Decretali inter cætera prohibetur Epi- ſcopis.

I. Ne exactionibus indebitis ſuos Presbyteros, ideſt parochos gravent.

II. Ne eoſdem ſine judicio Capituli ſuſpen- dant, vel eorum Eccleſias interdicto ſubjiciant.

III. Ne permittant, ut unus Presbyter, ideſt parochus, retineat duas matrices Eccleſias, quarum una ad ejus ſuſtentationem ſufficere videatur.

Circa primum recolenda ſunt notata ad *cap. VI. Cum Apoſtolus, de Cenſibus pag.* 395.

Circa ſecundum, hodie Epiſcopi contra Capitu- lum præſcripſerunt, ita ut ſoli in criminalibus inqui- rere, & procedere poſſint, de qua præſcriptione ita Fagnanus ad *caput XXIV. Qualiter, de Accuſa- tionibus n.* 14. *&* 15. ibi „ Sed hodie forte propter „ ignorantiam Canonicorum communiter Epiſcopi „ contra eos præſcripſerunt, ut ipſi ſoli abſque Ca- „ pituli conſilio de criminibus inquirant, & juriſdi- „ ctionem exerceant: & valet talis præſcriptio, ſeu „ conſuetudo, ut in *cap.* 3, & ibi Gloſſ. 1. *de Conſue- tud. lib.* 6. & probatur in *cap. Irrefragabili, &* „ *in cap. Paſtoralis, de Offic. Ordin.* & tenet Abbas „ Mar. Soc. & Bero in locis ſupracit. Fallit in Ca- „ pitulis, quæ exemptionis privilegio, vel alio ſpe- „ ciali jure ſe tuentur adverſus juriſdictionem Epi- „ ſco-

„ ſcopi: tunc enim contra capitulares delinquentes „ Epiſcopus non poteſt ſolus procedere, ſed ſervata „ forma, a Concilio Tridentino præſcripta in *cap.6.* „ *ſeſſ. 25. de reform.* non obſtantibus conſuetudini- „ bus, etiam immemorabilibus, de quo dic, ut ſcripſi „ in *dict. cap. Irrefragabili*, §. *Exceſſus numer. 9.* „ *10. 20. & 21. de Offic. Ordinar.*"

Circa retentionem duarum Eccleſiarum inſtituetur ſermo parte II. cum de *cap V. ſeſſ. VII.* Concilii Tridentini.

SECTIO DCCCLXIX.

Caput IV. Clerici, *ex Decretali, deſumpta a cap. XI. Concilii generalis lateranenſis III. celebr. ſub Alexandro III. an.* 1179.

Clerici (& infra.) Quicunque illa incontinentia, quæ contra naturam eſt (propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, & quinque civitates igne conſumpſit) deprehenſi fuerint laborare, ſi Clerici fuerint, dejiciantur a Clero, vel ad agendam pœnitentiam in monaſteriis detrudantur: ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & a cætu fidelium fiant penitus alieni.

Hæc Decretalis innovata eſt a Leone X. in Concilio Lateranenſi V. ſub eo celebrato an. 1512. ut in ejus Conſtitutione *Supernæ* 5. *Maii* 1514. in qua §. XXXV. ita diſponitur.

Si quis vero, tam laicus, quam Clericus de crimine, propter quod venit ira Dei in filios diffidentiæ, convictus fuerit, pœnis per ſacros Canones, aut jus civile reſpective impoſitis puniatur.

Verum quoad excommunicationem reſpectu laicorum, & detruſionem in monaſterium reſpectu Clericorum, de quibus in dicta Decretali, in deſuetudinem abiit, cum hodie, ſi incontinentia contra naturam notoria ſit, ut eſt ſodomia, puniatur pœnis inflictis a S. Pio V. in cujus Conſtitutione *Cum primum 1. Apr. 1566.* §. XI. ita diſponitur, ibi.

Si quis crimen nefandum ... perpetraverit, Curiæ ſeculari puniendus tradatur: & ſi Clericus fuerit, omnibus Ordinibus degradatus, ſimili pœna ſubjiciatur.

In altera vero ejuſdem Conſtitutione *Horrendum* 3. *Auguſti* 1568. Pontifex ſe referens ad dictum Lateranenſe Concilium III. & V. aggravat pœnas in utroque, & in allata ſua Conſtitutione ſtatutas contra Clericos, reos hujus nefandi ſceleris, ut ſequitur.

Sane Lateranenſi Concilio dignoſcitur conſtitutum, ut quicunque Clerici, illa incontinentia, quæ contra naturam eſt, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, deprehenſi fuerint laborare, a Clero dejiciantur, vel ad agendam in monaſteriis pænitentiam detrudantur.

Verum, ne tanti flagitii contagium impunitatis ſpe, quæ maxima peccandi illecebra eſt, fidentius invaleſcat, Clericos hujus nefarii criminis reos gravius ulciſcendos deliberavimus, ut qui animæ interitum non horreſcunt, hos certe deterreat civilium legum vindex gladius ſecularis.

Itaque, quod Nos jam in ipſo Pontificatus noſtri principio hac de re decrevimus, plenius nunc, fortiuſque perſequi intendentes, omnes, & quoſcumque Presbyteros, & alios Clericos ſeculares, & Regulares, cujuſcunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio eccleſiaſtico præſentis Canonis auctoritate privamus. Ita quod per Judicem eccleſiaſticum degradati, Poteſtati ſtatim ſeculari tradantur, qui de eis illud idem capiat ſupplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos, legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum.

Nota I. Ex *Theſauro de pœn. eccleſiaſt. cap. I. verb. Sodomia*, ſodomiæ reum, ſi adſit publicitas, vel notorietas, eſſe irregularem ratione infamiæ.

Nota II. Clericum ſodomitam occultum juxta magis communem non eſſe ipſo jure ſuſpenſum, unde ſi celebret, non ſit irregularis.

Nota III. Ad incurrendam pœnam degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari, quamvis citata Conſtitutio *Horrendum* loquatur de exercentibus ſodomiam, quod verbum exigit conſuetudinem, vel fre-

frequentiam, per unicum tamen etiam actum laici puniri poſſunt, & Clerici degradari, ac tradi Curiæ ſeculari puniendi, ut clare patet ex *verbo Perpetravit*, quod legitur in prima Conſtitutione, quodque non requirit frequentiam actuum, nec Pius per ſecundam Conſtitutionem aut moderavit primam, aut ei derogavit; immo per hanc ſecundam declaravit = vel plenius, fortiuſque proſequi = ea, quæ in prima ſanxerat.

Nota IV. Quod (ſunt verba laudati *Theſauri*) „ Pæna privationis privilegii clericalis ex dict. Bul„ la (*Horrendum*) illata non ligat ante ſententiam „ declaratoriam Judicis eccleſiaſtici, ut in ſimili „ dixi *verbo Aſſaſſinium*, & ita in terminis Diana „ *reſol. 51. tract. 2. de Immun. tom. I.* ubi plures al„ legat, neque enim eſt iſta pæna privationis cen„ ſura aliqua, ſeu ſuſpenſio, ut quidam putant, ne„ que irregularitas, ſed pura pæna privativa, ſeu „ depoſitio verbalis latæ ſententiæ ".

SECTIO DCCCLXX.

CAPUT VII. CUM AD QUORUNDAM, *ex Decretali Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

CUm ad quorundam (& infra.) Ideoque diſcr. veſtræ Apoſt. auctoritate concedimus, ut, ſi Eccleſiarum Prælati numerum evectionis, & perſonarum in Later. Concilio conſtitutum, cum Eccleſias viſitant, excedere forte præſumpſerint, & pro illis procurationem exegerint, liberum ſit vobis auctoritate Apoſt. denegare, & ſi propter hoc in Eccleſias veſtras, vel Clericos aliquam ſententiam promulgaverint, ipſam decernimus non tenere.

Quæ hodie ſit Eccleſiæ diſciplina circa exactionem procurationum occaſione viſitationis, recolenda ſunt notata ad *cap. VI. Cum Apoſtolus, de Cenſibus pag. 395.*

SECTIO DCCCLXXI.

CAPUT X. EX LITERIS, *ex Decretali Innocentii III. Iperienſi Epiſcopo, & Abbati de Dileto, Viſitatoribus Lombardiæ reſcripta.*

In hac Decretali, cujus textum tranſcribere omitto, præſervatum legitur antiquum Capituli jus ad eligendum Epiſcopum, Sede vacante, cum hic mandet Pontifex prædictis Viſitatoribus, ut depoſito Epiſcopo Eccleſiæ Albinganenſis propter irregularitatem, quam contraxerat ob delictum, de quo in textu, faciant eidem Eccleſiæ per canonicam electionem de perſona idonea provideri.

Verum hodie, exceptis iis Capitulis, quibus hujuſmodi jus præſervatum eſt, electio Epiſcoporum privative pertinet ad Romanum Pontificem, ut alibi pluries notavi.

SECTIO DCCCLXXII.

CAPUT XII. ACCEDENTIBUS, *ex Decretali deſumpta a Canone LX. Concilii generalis Later. IV. celebrati ſub Innocentio III. an. 1215.*

ACcedentibus ad Nos de diverſis mundi partibus Epiſcopor. querelis, intelleximus graves, & grandes quorundam Abbatum exceſſus, qui ſuis finibus non contenti, manus ad ea, quæ ſunt epiſcopalis dignitatis, extendunt, de cauſis matrimonialibus cognoſcendo, injungendo publicas pœnitentias, concedendo etiam Indulgentiarum literas, & ſimilia præſumendo: unde contingit interdum, quod vileſcit epiſcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his & Epiſcoporum dignitati, & Abbatum providere ſaluti, præſenti decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia ſe præſumat extendere, ſi proprium voluerit periculum evitare, niſi forſan quiſquam eorum ſpeciali conceſſione, vel alia legitima cauſa ſuper hujuſmodi valeat ſe tueri.

In

Huic Decret. in qua ſtatuitur jus cognoſcendi cauſas matrimoniales acquiri poſſe nedum ex ſpeciali privilegio, ſed etiam ex alia legitima cauſa, ideſt ex conſuetudine, vel præſcriptione, ut exponit Gloſſa final. & Innocentius hic, derogatum eſt a Concilio Tridentino *ſeſſ. XXIV. cap. XX. de reform.* hanc conſuetudinem abrogante ibi.

Ad hæc, cauſæ matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum Inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur.

Nota, quod prædicta conſuetudo tenferet, ſi eſſet immemorabilis ex declaratione S. Cong. Concil. teſte Fagnano, ad hanc eandem Decretalem *numero VI.*

SECTIO DCCCLXXIII.

Caput XIII. Dilectus filius, *ex Decretali Honorii III. ſcripta Saxoni Anagnino, Henrico Cardinali Presbytero Tituli S. Pudentianæ, & interino in Urbe Vicario pro tempore, quo idem Honorius Reatæ moratus eſt juxta Cohelium.*

Dilectus filius Joannes Presbyter expoſuit, conquerendo, quod Rectores Fraternitatis Urbis ipſum ad revelandum fures, & quod ſuper quodam furto ſibi tanquam Sacerdoti fuerat revelatum, vel ad ſatisfaciendum exinde damnum paſſo arctare nitentes, in eum [niſi alterum præmiſſorum efficeret] tulerunt ſententiam interdicti. Quia igitur perniciofum eſſet prædictum Presbyterum ſibi taliter credita revelare, ac cogi ad id, quod non rapuit, exſolvendum, diſcr. tuæ mandamus, quatenus præfatos Rectores coram te conveniens, injungas eiſdem, ut a memorati Presbyteri gravamine penitus conquieſcant.

Hæc Decretalis, in qua adſtruitur Rectoribus Fraternitatis Urbis (erectæ in Eccleſia S. Thomæ in Parione, nempe in ſexta Urbis regione) juriſdictio in Clerum, vi cujus tulerunt ſententiam Interdicti in Presbyterum confeſſarii munere fungentem, de quo in textu, non amplius locum habet, cum hujuſmodi juriſdictione, & quidem delegata, frueretur tempore Honorii, qua tamen hodie nullatenus gaudet, ut probat Cironius.

SECTIO DCCCLXXIV.

Caput XVI. Nimis iniqua, *ex Decretali Gregorii IX. univerſis Eccleſiarum Prælatis.*

Nimis iniqua (& infra.) Cum religioſi viri abnegantes ſalubriter ſemetipſos, elegerint in paupertate Chriſto pauperi ad placitum famulari, tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes, non deſunt plerique tam Eccleſiarum Prælati, quam alii, qui cæca cupiditate ſeducti, propriæ aviditati ſubtrahi reputantes, quidquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipſorum multipliciter inquietant. Volunt namque contra regulam a Sede Apoſtolica approbatam, & ſui Ordinis inſtituta, ipſis invitis, eorum confeſſiones audire, ac eis injungere pœnitentias, & Euchariſtiam exhibere: nec volunt, ut Corpus Chriſti in eorum Oratoriis reſervetur: & Fratres ipſorum defunctos apud Eccleſias ſuas compellunt ſepeliri, & eorum exequias celebrari: & ſi quis decedentium Fratrum alibi, quam in ſuis Eccleſiis eligat ſepulturam, funus primo ad Eccleſias ſuas deferri cogunt, ut oblatio ſuis uſibus cedat. Nec ſuſtinentes eos habere campanam, vel cæmeterium benedictum, certis tantum temporibus permittunt ipſos celebrare divina. Volunt quoque in domibus eorum certum numerum Fratrum, Sacerdotum, Clericorum, & laicorum, nec non cereorum, lampadum, & ornamentorum pro voluntate ſua taxare, ac reſiduum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eiſdem. Nec permittunt, quod novi Sacerdotes eorum alibi, quam in Eccleſiis ſuis celebrent primas Miſſas, eos nihilominus compellentes, ut

ut in quotidianis Miſſis, quas in ſuis locis, & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant, & reſervent: quidquid etiam eis, dum celebrant Miſſarum ſolemnia, intra domorum ſuarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipſis extorquere oblationis nomine contendentes, quod eiſdem tam in ornamentis altaris, quam in libris eccleſiaſticis abſolute confertur, vendicant perperam juri ſuo. Quo circa mandamus, quatenus univerſi, & ſinguli a prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctius compeſcendo.

SECTIO DCCCLXXV.

Caput XVII. Nimis prava, *ex Decretali ejuſdem Gregorii IX. ad univerſos item Eccleſiarum Prælatos.*

Nimis parva (& infra.) Cum quidam viri religioſi, utputa Fratres Prædicatores, & Minores (quorum Ordinem, & regulam Sedem Apoſtolicam noſcitur approbaſſe) in arctiſſima paupertate Chriſto pauperi famulentur, plerique Prælati, & alii eos ad Synodos ſuas cogunt accedere, ac ſuis Conſtitutionibus ſubjacere: nec his contenti, capitula, & ſcrutinia in locis Fratrum pro his corrigendis facturos ſe comminantur, fidelitatem juramento firmatam ab eorum miniſtris, & cuſtodibus exigentes, eis quoque, ut tam extra civitates, quam intra cum eis proceſſionaliter veniant, ex levi cauſa mandantes, excommunicationis ſententiam fulminant in benefactores ipſorum; & id ipſum Fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur, ſatagunt amovere, niſi eis obediant in omnibus ſupradictis. Ad hoc, ne Fratres ad honorabiliores civitates, & villas, ubi religioſe, ac honeſte valeant commorari, a populis devote vocati, accedere audeant, inhibentes, tam in accedentes Fratres, quam in receptatores eorum præſumunt excommunicationis ſententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, necnon de habitaculis Fratrum (ſicut de Judæorum domibus) contendunt redditus extorquere: aſſerendo, quod niſi Fratres morarentur ibidem, ab aliis habitatoribus proventus aliqui ſolverentur: & ut ipſos ſuæ ſubdant totaliter ditioni, eiſdem miniſtros, & cuſtodes volunt præficere pro ſuæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus, quatenus univerſi, & ſinguli a prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctius compeſcendo.

In his duabus Decretalibus Gregorius recenſet XXVII. gravamina, quæ a locorum Ordinariis inferebantur Regularibus exemptis, præcipitque ab iiſdem in poſterum abſtinere.

Eadem gravamina, & alia tria unico capitulo complectens Clemens V. eaſdem Gregorii Decretales ampliavit, extendens prohibitionem ea inferendi nedum Regularibus exemptis, ſed etiam non exemptis, ut ex ſequenti Decretali, edita in Concilio generali celebrato an. 1311. Viennæ in Gallia, & relata in Clementinis *cap. unic. hoc eod. tit.*

Frequens, & aſſidua nos quorundam Religioſorum querela circumſtrepit, quod plerique Epiſcopi, & eorum Superiores, ac cæteris Eccleſiarum Prælati, ipſorum Religioſorum quietem injuſte in ſubſequentibus multipliciter inquietant. Quidam enim exemptos capiunt, & in carcerant in caſibus non conceſſis a jure. Quidam per gravium interminationem pænarum impediunt, ne debentes exemptis decimas, ſeu redditus, illos ſolvant eiſdem: neve aliqui Miſſas earum audiant: molentes in molendinis, & coquentes in furnis eorum, ſervientes quoque, & vaſſallos, & domeſticos eorundem, vel alios qualitercunque contrahentes, & participantes cum ipſis ſuſpendunt, interdicunt, & excommunicant abſque cauſa rationabili pro libito voluntatis: bona illorum interdum nihilominus illicite occupantes. Et appellationibus, quas prædicti exempti ob prædicta, vel alia gravamina rationabiliter interponunt quandoque, minime deferentes, appellantes occaſione appellationum hujuſmodi interdum capiunt, aut capi faciunt, carceri mancipari. Quidam præterea Capellanos in Eccleſiis pleno jure ſpectantibus ad eoſdem (licet nulla cauſa ſubſit legitima) celebrare non ſinunt, nec adminiſtrare parochianis eccleſiaſtica Sacramenta. Nonnulli etiam indebite Abbates, Monachos, & Converſos exemptos, necnon & Clericos ipſis pleno jure ſubjectos, ſi eis non pareant, in iis etiam, in quibus non tenentur eiſdem,

incon-

inconſulta facilitate ſuſpendunt, excommunicant, capiunt, & incarcerant, ac loca, & Eccleſias interdicunt ipſorum. In exigendo inſuper ab ipſis exemptis, ipſorumque ſubditis ſubſidia charitatis excedunt nimium contra eos. Et inſolitas, ac indebitas ipſis contra jura exactiones imponunt, novos cenſus, & indebita onera parochialibus imponunt Eccleſiis, in quibus exempti jus obtinent patronatus: proceſſus juſte factos, ſeu ſententias juſte latas a Legatis Sedis Apoſtolicæ, vel a Conſervatoribus pro exemptis, publicari, ſeu executioni mandari a ſuis ſubditis non permittunt. Tabellionibus publicis inhibent, ne inſtrumenta conficiant, & Judicibus, ne juſtitiam faciant, ac juriſperitis, ne conſilium, vel auxilium præbeant in cauſis, ſeu negociis eorundem, præſentatos per exemptos ad Ordines, vel beneficia, quorum præſentatio ad eos pertinet, nolunt admittere, niſi præſentantes ponant obedientiam in ſalutatione literarum, quas pro hujuſmodi præſentatione tranſmittunt. Eccleſiis quoque vacantibus, in quibus monaſteria jus obtinent patronatus (repulſis perſonis idoneis præſentatis ad eas) perſonas inſtituunt inhabiles, & indignas. Quidam etiam Eccleſias curam animarum habentes, ad menſam Abbatum ſpectantes, quarum fructus quandoque Clericis ſecularibus tradunt, ſeu concedunt ad firmam, Clericis ipſis decedentibus, ſuis conferunt Clericis, quanquam ipſæ propter hoc Eccleſiæ in veritate non vacent. Nonnulli quoque in Eccleſiis monachorum jura ipſorum injuſte ſibi appropiant, & de ipſarum redditibus, ut volunt, ordinant, ita quod rectoribus earum non remanet, unde valeant ſuſtentari. Quidam cum armis, & erecto vexilio, molendina, & alia bona contra juſtitiam deſtruunt exemptorum, quæ etiam tanto tempore poſſederunt, quod de contrario memoria non exiſtit, mittuntque frequenter ad monaſteria ſuarum civitatum, & diœceſum ſuos conſanguineos, & nepotes, & interdum animalia ſua cum cuſtodibus, ut eis de bonis monaſteriorum debeat provideri. Abbates inſuper, & Priores monaſteriorum frequenter compellunt, ut ſuis conſanguineis, & nepotibus monaſteriorum ſuorum, ſeu Prioratuum poſſeſſiones concedant in perpetuum, vel ad tempus, quas quidem conceſſiones, vel penſiones nos nullas eſſe volumus ipſo jure: eoſdem quoque Abbates, & Priores quandoque compellunt ad præſtandum ſibi ad Eccleſias vacantes, in quibus jus obtinent patronatus, & ad monachandum interdum ſuos familiares, conſanguineos, vel nepotes. Frequenter etiam permittunt, & tacite conſentiunt, quod in ſuo dominio temporali per milites, vaſallos, & ipſorum temporales officiales monaſteriorum bona mobilia, & immobilia per violentiam occupentur in caſibus non permiſſis a jure, & aliæ variæ injuriæ perſonis eccleſiaſticis, & monaſteriorum hominibus irrogentur. Præterea interdum injuſte Abbates, Priores, ac alios beneficiatos beneficiis ſuis privant, ut ſic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno prætextu privilegii, quod aſſerunt ſe habere, quod uſque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium poſſint percipere primi anni: quibus non contenti, equos, boves, theſaurum, & alia bona monaſteriorum, & beneficiorum vacantium illicite occupant, quæ eſſent futuris ſucceſſoribus reſervanda. Quidam militibus, & aliis potentibus dignitatum ſuarum redditus, & proventus vendunt ad tempus, ut per ipſos exempti vicini fortius opprimantur; nonulli etiam indebite monaſteria dirimunt; alii domos & hoſpitalia, & alia bona monaſteriorum mobilia, & immobilia frequenter occupant, & detinent occupata. Pluries quoque ſine cauſa juſta impediunt, ne exempti loca ſua valeant reparare. Quidam ſtatuta faciunt, per quæ derogatur privilegiis exemptorum. Et generaliter quamplures Prælati Religioſis, præſertim exemptis, & privilegiatis, in perſonis, & rebus ſuis, ac juribus ſpiritualibus, & temporalibus, graves inferunt contra juſtitiam, & eorum privilegia injurias, & jacturas. Verum quia una eſt regularium, & ſecularium Prælatorum, & ſubditorum exemptorum, & non exemptorum univerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur, quorum omnium unus eſt Dominus, una fides, & unum baptiſma: decet, ut omnes, qui ejuſdem ſunt corporis, unius etiam ſint volnntatis, & ſicut Fratres adinvicem vinculo charitatis ſint adſtricti. Decet igitur, ut & Prælati, & alii tam exempti, quam non exempti, ſuis juribus ſint contenti, & alter in alterius injuriam non proſiliat, ſeu jacturam. Univerſis itaque Prælatis Eccleſiarum præſentis ſanctionis edicto diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ipſi a prædictis gravaminibus omnino ceſſantes, & ceſſare ſuos ſubditos facientes, viros religioſos, exemptos, privilegiatos, & non exemptos, Mendicantes, & non Mendicantes charitative tractent, & foveant, & ſua jura, & privilegia inviolabiliter eis ſervent. Et quoniam plus ſolet timeri, quod ſpecialiter, quam quod generaliter

raliter inhibetur, eiſdem Prælatis diſtrictiſſime inhibemus, ut Abbates, Priores, & alios religioſos, ne ad ſua generalia, vel provincialia vadant capitula, impedire quomodolibet non præſumant.

Sed redeamus ad ſecundam Gregorii Decretalem *Nimis prava*. Quamvis hæc videatur emanata favore dumtaxat Ordinis Prædicatorum, & Minorum, extendenda tamen eſt ad Regulares cujuſcunque alterius Ordinis, cum prædicti Prædicatores, & Minores nominati tantum ſint per modum exempli, ut patet ex verbo *Vtputa*, vulgati autem juris eſt dicta exempli cauſa generalem diſpoſitionem non reſtringere *cap.I. Ne Clerici, vel monachi, L. Damni, la ſeconda in princ. ff. de Damn. infect.*

Ex ea igitur clare infertur.

I. Regulares cogi non poſſe ad intereſſandum Synodo diœceſanæ.

II. Exiſtentes tam intra, quam extra civitatem non teneri una cum Epiſcopo ad Proceſſiones, ex levi cauſa indictas accedere.

III. Erigere poſſe novos conventus de licentia tantum Ordinariorum.

Verum quoad primum hodie attendenda eſt diſpoſitio Concilii Tridentini, de qua ſpecialis inſtituetur ſermo *parte II. ad cap. II. ſeſſ. XXIV. ejuſdem Concilii*.

Ad ſecundum quod ſpectat, licet Regulares cogi nequeant accedere ad Proceſſiones ex levi cauſa indictas, ex contrario tamen ſenſu hujus Decretalis cogi poſſunt ſi indictæ fuerint ex magna cauſa, puta, ut notat hic Fagnanus num.6.= In novo ingreſſu Epiſcopi, vel Legati, vel imminente peſte, vel flagello, vel ad generales Litanias, quæ fiunt poſt Paſcha ante feſtum Aſcenſionis = aut ad quaſcunque alias publicas Proceſſiones juxta ſequens præceptum Tridentini *cap.XIII. ſeſſ.XXV. de Regular.* ibi,

Exempti autem omnes, tam Clerici ſeculares, quam regulares quicunque, etiam monachi, ad publicas Proceſſiones vocati, accedere compellantur iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt.

Neque his ſuffragantur amplius privilegia, & conſuetudines, etiam immemorabiles, non accedendi, ante dictum Concilium conceſſa, utpote ab eodem ſublata cap.XXII. ejuſdem ſeſſionis.

Advertendum tamen eſt, quod quamvis tam vi hujus Decretalis, quam Tridentini præcepti, Regulares etiam extra civitatem exiſtentes, teneantur proceſſionaliter ire cum Epiſcopo ex magna cauſa, ex decreto tamen Congregationis Concilii, approbato a Gregor. XIII. teſte Fagnano *loc. cit. n.11.* eximuntur, ſi eorum monaſteria diſtent a civitate ultra medium milliare, dummodo non vigeat conſuetudo accedendi, quæ, non obſtante diſtantia etiam unius milliaris, ſervanda eſt, ut noviſſime cenſuiſſe refert Lucius Ferraris *Prompta Bibliotheca verb. Proceſſio num. 19.* S. Rituum Congregationem *in Nucerina Paganorum 12. Sept.1699.*

Eximuntur etiam, nec cogi poſſunt ab Epiſcopo, prout referre proſequitur idem Ferraris *loc. cit. a n. 79. ad 82.* ex decreto Congregationis Concilii 9. Maii 1597.

Sacerdotes, nullum officium, aut beneficium eccleſiaſticum in civitate, vel diœceſi obtinentes.

Clerici, qui ſunt nullius diœceſis, ex decreto ejuſdem Congreg.

Clerici Regulares Societatis Jeſu ex Conſtitut. Greg. XIII. *Quæcunque*.

Clerici Regulares S. Pauli Decollati ex Conſtit. Sixti V. *Romani*.

Clerici Regulares Scholarum Piarum ex Conſt. Urbani VIII. *Debitum*.

Sic eximuntur alii plures Regulares, juxta eorum reſpective privilegia, dummodo ſint recta, & non ex generali communicatione conceſſa poſt Tridentinum, nec contraria conſuetudine abrogata.

Præter privilegia exemptionis ab acceſſu ad publicas Proceſſiones, poſſunt etiam Regulares eximi ex præſcriptione. Verum circa hanc attendenda ſunt addita a Clariſſimo viro Mazzei in Romana Curia Advocato, ad Ferraris *loc. cit. num. 5. & ſeqq.* per hæc verba ,, Ea non aliter poteſt opponi, quam ,, ſi Regulares vocati per tempus legitimum non in- ,, tervenerunt in publicis Proceſſionibus. Cæterum ,, Regulares non vocati, tametſi per diuturnum ,, tempus non intervenerint in publicis Proceſſioni- ,, bus, præſcriptionem opponere nequeunt, idque ,, quia ubi quæſtio eſt de præſcriptione juris negativi ,, cum iis, qui ante interpellationem nulla tenentur ,, obligatione, ea non incipit niſi a die, qua inter- ,, pellati contradixerint, & ſic poſſidere cæperint, ,, Peirin. ad Conſtit. 2 Sixti IV. §. II. *n.* 57. Maron. ,, *reſponſ. in num.3. & 35.* Pellizar. *in Manual. Re-* ,, *gular. tract. 1. cap. 11. num. 13.* Bordon. *Variar.* ,, *reſolut. part. 2. reſolut. 7. num.142.* Lezzan. *in* ,, *Summ. tom.1. cap. 9. num. 47. Rot. in d. Meliten.* ,, *Proceſſionum 24. Januarii 1717.* §. 15., & 14. ,, *Februarii 1759.* §. 10."

Circa præcedentiam, tam inter Canonicos, parochos, cæteroſque Cleri ſecularis, quam inter Canonicos regulares, monachos, & Mendicantes in Proceſſionibus, & Synodis, necnon Confratres Confraternitatum, vide fuſe allata a Ferraris *Prompta Bibliotheca, in Opere, & ſupplemento, verbo Præcedentia*, & ſignanter Conſtit. Greg. XIII. & Urban. VIII. ac quamplura decreta S. Cong. Rituum ibidem relata.

Ad tertiam tranſcriptæ Decretalis partem quod ſpectat, poſſe ſcilicet Regulares cum ſolo Epiſcopi conſenſu novas domos, ſeu conventus erigere, ei derogatum eſt a Bonifacio VIII. præcipiente, hos erigi non poſſe tam a Prædicatoribus, & Minoribus, quam ab aliis Ordinibus regularibus Mendicantibus abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate, ut in ſequenti ejus Decretali, relata in *cap. unico, hoc eod. tit. in VI.*

Cum ex eo, quod Prædicatores, Minores, & religioſi alii Mendicantes in civitatibus, caſtris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos, vel loca de novo ſuſcipiunt, ſeu olim ſuſcepta dimittunt, ſe ibidem ad alia transferentes, diverſa ſcandala quandoque proveniant, & frequentes clamores ad Sedem Apoſtolicum perferantur. Nos ſuper hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis, vel aliqui de prædictis quibuſcunque ſuper hoc privilegiis muniti exiſtant, quæ ipſis contra tenorem Conſtitutionis præſentis nullatenus volumus ſuffragari) in aliqua civitate, caſtro, villa, ſeu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quæcunque de novo recipere, ſeu hactenus recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis, aut cujuſvis alienationis titulo quocunque in alios transferre præſumant abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, plenam, & expreſſam faciente de prohibitione hujuſmodi mentionem: ſi ſecus egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint eremiticam, ſeu ſolitariam eligendum, de majorum ſuorum licentia, quin cellas, manſiones, ſeu habitacula in eremo, ſive locis, ubi non ſit hominum habitatio de propinquo, poſſint acquirere, ac mutare, non intelligimus interdictum.

Quæ autem ampliatio huic Bonifacii Decretali acceſſerit, quæque hodie ſervanda ſint in fundatione novorum Conventuum quorumcunque Ordinum, vide parte II. cum de §. *Nec de cætero, cap. III. Concilii Trid. ſeſſ. XXV. de Regul.*

Titulus XXXIII. De Privilegiis.

SECTIO DCCCLXXVI.

CAPUT III. CUM ET PLANTARE, *ex Decretali, deſumpta a cap. IX. Concilii generalis Lateranenſis III. celebrati ſub Alexandro III. an.* 1179.

CUm & plantare ſacram Religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, nuſquam hoc melius exequimur, quam ſi nutrire ea, quæ recta ſunt, & corrigere, quæ profectum virtutis impediunt, commiſſa nobis auctoritate curemus. Fratrum autem, & Coepiſcoporum noſtrorum conquæſtione conperimus, quod Fratres Templi, & Hoſpitalis, & alii Religioſi indulta ſibi ab Apoſtolica Sede privilegia excedentes, contra epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt, quæ & ſcandalum faciunt, & grave pariunt periculum animarum; (& infra.) Eccleſias igitur, & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum, tam illos, quam etiam quoſcunque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſſis, quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempore receperunt.

Excommunicatos quoque, & nominatim interdictos tam ab aliis, quam ab omnibus aliis juxta Epiſcoporum ſententiam ſtatuimus evitandos.

In Eccleſiis vero ſuis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, inſtituendos Præsbyteros Epiſcopis repræſentent, ut eis de plebis cura reſpondeant. Ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exibeant competentem. Inſtitutos etiam, in conſultis Epiſcopis, non audeant removere.

Quod ſi Templarii, vel Hoſpitalarii ad Eccleſiam venerint interdictam, non niſi ſemel in anno ad eccleſiaſticum officium admittantur, nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.

De Confratribus hoc conſtituimus, ut ſi non ſe prædictis Fratribus omnino reddiderint, ſed in proprietatibus ſuis omnimodo duxerint remanendum, propter hoc ab Epiſcoporum ſuorum ſententia nullatenus eximantur, ſed poteſtatem ſuam in eos, ſicut in alios parochianos ſuos exerceant, cum pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi. Quod autem de prædictis Fratibus dictum eſt, ab aliis quoque Religioſis, qui præſumptione ſua Epiſcoporum percipiunt jura, & contra canonicas eorum ſententias, & tenorem privilegiorum noſtrorum venire præſumunt, præcipimus obſervari. Si enim contra inſtitutum hoc venerint, & Eccleſiæ, in quibus iſta præſumpſerint, ſubjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

In

In hac Decretali, quæ locum amplius non habet quoad Templarios, cum eorum Ordo abolitus fuerit in Concilio Viennenſi, celebrato ſub Clemente V. an. 1311. quorum bona addicta fuerunt Militibus Hoſpitalariis S. Joannis Hieroſolymitani, ut alias innui, ſtatuitur, ut Confratres, ſeu Oblati dicti Ordinis, qui in totum non ſe transferrunt eorum ad Inſtitutum cum emiſſione trium eſſentialium votorum Religionis, ſubjecti ſint juriſdictioni, & correctioni Ordinariorum.

Quia autem hoc idem ſtatutum innovatum eſt a Conc. Trid. *cap. XI ſeſſ. XX.V. de reform.* ſpecialis ibidem inſtituetur ſermo parte II.

Circa alios Oblatos vide de *Synod fol.* 150. *Theſ. Reſol. tom.3. fol.*5. & 10. Fagnan. *cap. Ut privilegia n.*23. *& ſeq. de Privileg.*

SECTIO DCCCLXXVII.

Caput VI. Si de terra, *ex Decretali Alexandri III. Abbati, & Monachis S. Andreæ Ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Sagienſi reſcripta.*

Si de terra, quam habetis in parochia Canonicorum de Plautio, per XXX. annos eis decimas perſolviſtis, eas ſibi de cætero integre perſolvatis. Licet enim privilegiorum Ro. Ecc. beneficio Fratribus Ciſtercenſ. Ordinis indultum fuerit, quod de laboribus ſuis nullas decimas perſolvere debeant, de privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, cum liberum ſit unicuique ſuo juri renunciare, eoque modo non poteſtis vos in hac parte tueri.

Ex hac Decretali videtur, præſcribi poſſe contra privilegia Eccleſiæ poſt lapſum triginta annorum, & per conſequens eidem derogatum fuiſſe ab Innocentio III. extendente tempus præſcriptionis contra Eccleſiam ad annos quadraginta, ut in *cap. XV. Accedentibus, hoc eod. tit.*

Sed hæc vulgaris expoſitio convincitur erroris (ita has Alexandri Decretales, & Innocentii conciliat hic Wagnerek = Pertinet ad materiam de præſcriptione adverſus Eccleſias. Tempus autem triginta annorum, jure veteri ſtatutum, jure novo extendit ad annos quadraginta Innocent. III. in *cap. Accedentibus infr.* Non poteſt igitur minori tempore quam XL. annorum contra privilegia Eccleſiarum præſcribi. Atque ſic paſſim hæc jura DD. conciliant. Sed hæc vulgaris expoſitio convincitur erroris, quia dudum ante Alexandr. III. hujus cap. auctorem, ab rogata tricennali præſcriptione, in favorem Eccleſiæ conſtituta fuit quadragenaria a Greg. I. & aliis Pontificibus, uti Urbanus II. ex eodem Gregorio refert *cap. I. & ſeq. 16. quæſt.*4. Juſtinianus enim jam antea hanc præſcriptionem Eccleſiis conceſſerat in *authent. Hæc Conſtitutio innovat*, & *in auth. de Eccl. titulis* §. *Temporalibus*, quod late explicat Covar. *in Regul. poſſeſſor. part. II.* §. *II. a princ.*

Dicendum ergo eſt, triginta annos hic non aſſignari pro termino præſcriptionis, ſed pro ſigno renunciationis tacitæ, quæ non præſumitur fieri per quemvis actum voluntarium privilegio contrarium, ut ſi exemptus a vectigalis ſolutione, illud ſponte ſolvat, aut in præſenti exempti a decimis illas ſponte præſtent non tantum ſemel, quod fortaſſis ſufficeret (de quo dicemus ad cap. II.) ſed per plures actus repetitos, & triginta annis in propoſito continuatos, ut de renunciatione dubium eſſe non poſſit; licet illud tempus pro termino præſcriptionis adverſus Canones, vel Eccleſias non ſufficiat, ſed debeat eſſe quadragenarium, juxta *cap. Accedentibus, infr. & jura ſimilia*. Non ergo via præſcriptionis illi Templarii jus decimarum amiſerunt, ſed via renunciationis voluntariæ, non involuntariæ, quam jus præſcriptionis ſecum trahit. Quam ſolutionem merito aliis præfert, Barboſ. *ad d. cap. Accedentibus infr.* =

SECTIO DCCCLXXVIII.

Caput XI. Tuarum, *ex Decretali Innocentii, Archiepiſcopo Lundenſi reſcripta.*

Huic Decretali, cujus tranſcriptionem omitto, permittenti Quæſtores eleemoſynarum cum prædicationis officio, derogatum eſt a Conc. Trident. *cap. IX. ſeſſ. XXI. de reform* præcipiente eorundem nomen, & uſum ubique abolendum eſſe, quam derogationem leges infra parte II.

SECTIO DCCCLXXIX.

Caput XIV. Cum olim, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Epiſcopo Colubrienſi in Luſitania ſcripta.*

In hac Decretali, quam tranſcribere omitto, nullam declaravit Pontifex donationem bis mille aureorum monetæ Luſitaniæ, factam monaſterio S. Crucis Canonicorum regularium cauſa mortis, ſeu in ulti-

ultima voluntate, ut cum aliis ſupponit Barboſa voto 100. num. 10. a Michaele ex Canonico ejuſdem monaſterii in Epiſcopum Colubrienſem conſecrato: juſſitque, reſtituenda eſſe a monaſterio Eccleſiœ Colubricenſi, cum juxta SS. Canones quidquid Regularis poſt conſecrationem epiſcopalem acquirit, etiam non intuitu Eccleſiæ, ſed vel ex agnatorum, amicorumque hæreditate, vel ex propria induſtria, acquirit eidem Eccleſiæ, ad quam *ſanctificatur*, *& titulatur*, non monaſterio *Can. I. Statutum cauſ. XVIII. quæſt.* 1. ea potiſſimum ratione, quia per dictam conſecrationem non eſt abſolutus a voto paupertatis, ſed adhuc remanet in ſtatu incompoſſibili cum acquiſitione dominii; ideoque, ut ait S. Thom. 2.2. *q*.185. *art*.8. *in reſponſ. ad* 3. = non vindicat hæreditatem, ut propriam, ſed quaſi Eccleſiæ debitam = & ſic non frangit votum paupertatis.

Ad tramites hujus Decretalis, & decreti Sac. Cong. Conc. ſibi quærenti Archiepiſcopo Goano in Indiis Orientalibus = an ſpolia Epiſcopi regularis morientis ab inteſtato pertineant ad Cameram Apoſt. an ad ſucceſſorem beneficii = reſpondit (teſte Fagnano ad *cap. VI. Quæ in Eccleſiarum*, *n*.80. *de Conſtit.*) = bona poſt conſecrationem acquiſita ad propriam Eccleſiam pertinere per *Can. Statutum*, & doctrinam Navar. *de Redditibus eccleſiaſt. q. I. n.* 9.

Cum autem ex hac eadem Decretali inferatur, congnitionem cauſarum committi poſſe a Sede Apoſtolica etiam ſimplici monacho, eidem derogatum eſt tum a Bonifacio VIII. tum a Conc. Trid. *cap. X. ſeſſ.* XXV. *de reform.* præſcribentibus quibus hodie committi debeant, de qua re agetur parte II.

SECTIO DCCCLXXX.

CAPUT XVI. CUM CAPELLA, *ex Decretali ejuſdem Innocentii III. Epiſcopo Lingonienſi ſcripta.*

CUm capella Ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujuſmodi privilegio, quod nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus in perſonas Canonicorum ejuſdem capellæ ſuſpenſionis, vel excommunicationis, aut interdicti ſententias audeat promulgare, quidam capellæ ſupradictæ Canonici, qui parochiales Eccleſias a te tenent, occaſione privilegii prælibati, in his etiam, quarum juriſdictio ad te pertinet, ita ſe dicunt exemptos, ut quantumcunque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recuſant, & ſententiæ ſubjacere. Quo circa mandamus, quatenus, in quantum exempti ſunt ejuſdem ratione capellæ, Apoſtolicis privilegiis deferas reverenter: ſed in quantum ratione parochialium Eccleſiarum, vel alias juriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur, officii tui debitum in eoſdem libere proſequaris.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, nihil detrahendum eſſe Ordinariorum juriſdictioni in concernentibus Eccleſias parochiales, ac cætera earundem jura etiam quoad capellanos regios, innovata eſt a Conc. Trident. *ſeſſ.* XXIV. *cap.* XI. *de reform.* cum limitationibus, & declarationibus, ut in textu, quem leges ubi infra ſpeciatim de his exceptionibus inſtituetur ſermo parte II.

SECTIO DCCCLXXXI.

CAPUT XXIII. ANTIQUA, *ex Decretali deſumpta a cap. V. Concilii generalis Lateranenſis IV. ſub Innocentio III. celebrati an.* 1215.

ANtiqua Patriarchalium ſedium privilegia renovantes, ſancta univerſali Synodo approbante, ſancimus, ut poſt Romanam Eccleſiam (quæ diſponente Domino, ſuper omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, utpote mater univerſorum Chriſtifidelium, & magiſtra) Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineat, ſervata cuilibet propria dignitate: ita quod poſtquam Antiſtites earum a Rom. Pontifice receperint pallium (quod eſt plenitudinis officii pontificalis inſigne) præſtito ſibi fidelitatis, & obedientiæ juramento, licenter & ipſi ſuis Suffraganeis pallium largiantur, recipientes pro ſe profeſſionem canonicam, & pro Romana Eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem. Dominicæ vero Crucis vexillum ante ſe faciant ubique deferri, niſi in Urbe Romana, & ubicumque Summus Pontifex præſens extiterit, aut ejus Legatus utens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis. In omnibus autem provinciis

eorundem juriſdictionis ſubjectis, ad eos (cum neceſſe fuerit) provocetur: ſalvis appellationibus ad Sed. Apoſt. interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.

Cum hæ quatuor patriarchales Sedes uſque a tempore Benedicti XI. ſint ab Infidelibus occupatæ, & a Schiſmaticis detentæ, ut ipſemet refert in Decretali *Sancta Romana*, relata in *cap.* III. *de Elect. inter Extravag. commun.* & ſola illarum proviſio pertineat ad Sedem Apoſtolicam quoad creationem dumtaxat Patriarcharum Titularium, hæc Decretalis hodie locum amplius non habet, tam quoad illorum privilegia, quam quoad juriſdictionem.

SECTIO DCCCLXXXII.

CAPUT XXIV. UT PRIVILEGIA, *ex Decretali Innoc. III. in Concilio generali Lateranenſi IV. ſub eodem celebrato an.* 1215.

UT privilegia, quæ quibuſdam religioſis Romana conceſſit Eccleſia, permaneant inconcuſſa, quædam in eiſdem duximus declaranda, ne minus ſane intellecta, pertrahantur ad abuſum, propter quem poſſint merito revocari, quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Sane quibuſdam Regularibus Apoſt. Sedes indulſit, ut his, qui fraternitatem eorum aſſumpſerint, ſi forſitan Eccleſiæ, ad quas pertinent, a divinis officiis fuerint interdictæ, ipſoſque mori contigerit, ſepultura eccleſiaſtica non negetur niſi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Suos quoque Confratres, quos Eccleſiarum Prælati apud Eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, niſi excommunicati, vel interdicti fuerint nominatim, ipſi ad Eccleſias ſuas deferant tumulandos. Hoc autem de illis Confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in ſeculo, eorum Ordini ſunt oblati, murato habitu ſeculari: vel eis, qui bona ſua dederant inter vivos, retento ſibi (quandiu in hoc ſeculo vixerint) uſufructu: qui tamen ſepeliantur apud ipſorum Regularium, vel aliorum non interdictas Eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam: ne, ſi de quibuslibet ipſorum fraternitatem aſſumentibus fuerit intellectum, pro duobus, aut tribus denariis annuatim ſibi collatis diſſolvatur pariter, & vileſcat eccleſiaſtica diſciplina: certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab Apoſtolica ſibi Sede conceſſam. Illud etiam, quod hujuſmodi Regularibus eſt indultum, ut ſi quis Fratrum ſuorum, qui ab eis miſſi fuerint ad recipiendas fraternitates, ſive collectas in quamlibet civitatem, ſive caſtellum, vel vicum adinvenerint, ſi forte locus ille a divinis officiis ſit interdictus, in eorum jucundo adventu ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, ut excluſis excommunicatis, divina ibidem officia celebrentur: ſic intelligi volumus, quod in eadem civitate, aut caſtro, aut villa una tantum Eccleſia ejuſdem Ordinis Fratribus ſemel (ut dictum eſt) aperiatur in anno: quia licet pluraliter dictum ſit, quod in eorum jucundo adventu Eccleſiæ aperiantur, non tamen ad Eccleſias ejuſdem loci diviſim, ſed prædictorum locorum conjunctim ſano referendum eſt intellectu: ne ſi hoc modo ſingulas ejuſdem loci viſitarent Eccleſias, nimium vilipendi contingeret ſententiam interdicti. Qui vero contra declarationes prædictas quidquam ſibi uſurpare præſumpſerint, gravi ſubjaceant ultioni.

In hac Decretali duo ſtatuuntur.

I. Ut privilegio a Sancta Sede conceſſo Templariis, & Hoſpitalariis tempore interdicti donari poſſint eccleſiaſtica ſepultura eorum Confratres, etiam manentes in ſeculo, qui vel mutato habitu ſeculari eorundam ſe Ordini obtulerunt, vel qui bona ſua eis dederunt, retento uſufructu.

II. Ut iiſdem Templariis, & Hoſpitalariis venientibus ad locum interdictum ſemel in anno aperiatur janua Eccleſiæ ad divina celebranda.

Ad primum, quod ſpectat, attende notata ſupra ad *cap.* III. *Cum & plantare*.

Secundum vero hodie locum amplius non habet, cum ſimilia privilegia revocata ſint a Bonifacio VIII. in ſequenti Decretali, relata in *cap.* XXIV. *de Sent. excomm. in* VI. in qua præſcribuntur modus, & dies, in quibus tempore interdicti divina celebrari permittuntur.

Alma mater Eccleſia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & conſulte, quæ, ſuadente ſubjectorum utilitate, poſtmodum conſultius, ac rationabilius revocat, in meliuſve commutat. Sane a noſtris dudum fuit Predeceſſoribus conſtitutum, ut in terris ſeu locis eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, nulla (certis caſibus, & Sacramentis exceptis) divina celebra-

lebrentur officia, vel miniſtrentur eccleſiaſtica Sacramenta. Quia vero ex diſtrictione hujuſmodi ſtatutorum excreſcit indevotio populi, pullulant hæreſes, & infinita pericula animarum inſurgunt, ac Eccleſiis ſine culpa earum debita obſequia ſubtrahuntur: cum Fratribus noſtris deliberatione habita ſuper his diligenti, concedimus, quod tempore interdicti ab homine, vel a jure prolati, non tantummodo morientes, ſed etiam viventes, tam ſani etiam, quam infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum, ſumme neceſſaria eſt) licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (perterquam in mortis articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione ipſum interdictum eſt latum, præbuerunt auxilium, conſilium, vel favorem; niſi de ipſo delicto (ſi ſint tales, quod id facere valeant) prius ſatisfacerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel hujuſmodi cautionem præſtare juraverint, quod cum poterunt, ſatisfacent: & ad ſatisfactionem hujuſmodi per eum, vel per eos, qui facere ipſam debent, & poſſunt præſtandam, dabunt conſilium, & auxilium, ac juxta poſſe ſuum fideliter laborabunt: non eſt pœnitentiæ beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quoad iſtos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (ubi civitas, vel locus alius, ſeu univerſitas interdicti exiſtunt) facienda eſt relaxatio interdicti, ſed eſt eis ſolummodo injungenda pœnitentia ſalutaris. Adjicimus præterea, quod ſingulis diebus in Eccleſiis, & monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur divina officia, ſicut prius, ſub miſſa tamen voce, & anuis clauſis, excommunicatis, ac interdictis excluſis, & campanis etiam non pulsatis. Et tam Canonici, quam Clerici Eccleſiarum, in quibus diſtributiones quotidianæ illis, qui horis interſunt canonicis, tribuuntur, ſi ad officia non venerint ſupradicta, diſtributiones eaſdem amittant, ſicut interdicto perderent non extante, ſi divinis officiis non adeſſent. In feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ campanæ pulsentur, & janois apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis: quibus ob reverentiam dictarum ſolennitatum (& ut ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur) præfatis diebus participationem permittimus divinorum: ſic tamen, quod illi, propter quorum exceſſum interdictum hujuſmodi eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent. Cæteris, quæ circa obſervationem interdictorum a noſtris ſunt Prædeceſſoribus inſtituta, in ſuo robore duraturis: non obſtantibus quibuſvis privilegiis, Eccleſiis, monaſteriis, Ordinibus, Religionibus, ſeu perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, vel regularibus, exemptis, & non exemptis, ſub quavis forma, vel expreſſione verborum ab Apoſtolica Sede conceſſis, quæ contra tenorem præſentis Conſtitutionis nullis volumus ſuffragari, cum quibuslibet tam ſecularibus, quam regularibus ſufficere debeat, ut tempore interdicti, modo præmiſſio, diebus celebrent ſupradictis.

SECTIO DCCCLXXXIII.

Caput XXV. Quod nonnullis, *ex Decretali laudati Innocentii III. in eodem Concilio Lateranenſi IV.*

QUod nonnullis eſt Religioſis indultum in favorem pontificalis officii ad Epiſcopos extendentes concedimus, ut cum Commune terræ interdictum fuerit, excommunicatis, & interdictis excluſis, poſſint quandoque innuis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis, divina celebrare officia, niſi & hoc ipſum eis expreſſe fuerit interdictum. Verum hoc illis concedimus, qui cauſam aliquam non præſtiterint interdicto, nec quidquam (doli, vel fraudis) ingeſſerint, tale compendium ad iniquum diſpendium pertrahentes.

Hæc Decretalis, in qua ex privilegio nonnullis Religioſis indulto (quod hic extenditur etiam ad Epiſcopos) aliquando celebrare poſſint divina, januis clauſis, ſubmiſſa voce, & non pulſatis campanis, amplia-

pliata eſt a Bonifacio VIII. id omnibus permittente, ut in mox tranſcripta Decretali *Alma mater*, ita, ut hodie hoc non ſolum liceat ex privilegio, ſed etiam ex jure communi.

SECTIO DCCCLXXXIV.

Caput XXX. In his, *ex Decretali Honorii III. Epiſcopo, nunc Archiepiſcopo Pariſienſi, ſcripta*.

IN his, quæ ad cultum divinum facere dignoſcuntur, non maligna, ſed benigna eſſet potius interpretatio facienda, unde mirari compellimur, quod cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, ut ubicunque fuerint ſine parochialis juris præjudicio cum Altari valeant viatico celebrare; quidam nimis ſtricte interpretando indulgentiam noſtram, nituntur aſſerere, quod per eam prædicti Fratres præter Prælatorum aſſenſum facere hoc non poſſint, propter quod eos celebrare juxta indulgentiam apoſtolicam non permittunt. Cum autem eis nihil conferret memorata indulgentia, ſine qua, id Prælatis annuentibus, liceret eiſdem, fraternitati tuæ mandamus, quatenus interpretatione hujuſmodi reprobata, dum tamen ab aliis, quæ jure parochiali proveniunt, prorſus abſtineant, datam eis ſic licentiam celebrandi auctoritate noſtra non differas publicare, ita, quod dicti Fratres aliquam ex indulgentia noſtra videautur in hoc gratiam conſecuti.

Privilegium celebrandi in Altari portatili in hac Decretali conceſſum ab Honorio Fratribus Minoribus, & etiam Prædicatoribus, & his quidem non ab Honorio, ſed a Gregorio XI. in noviſſima Decretalium collectione, cum in Decretali Honorii non leguntur Prædicatores, hodie ſublatum eſt tum a Concilio Tridentino, tum a Clemen. XI. ut in ſequenti ejuſdem decreto, emanato die 15. Decemb. 1703. circa celebrationem Miſſarum in Oratoriis privatis.

Nonnulli Epiſcopi, & complures Regulares, ſub prætextu privilegiorum ea ſibi licere putant, quæ prohibita ſunt; ſiquidem Epiſcopi etiam in aliena diœceſi, extra domum propriæ habitationis, in privatis laicorum domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures e ſuis cappellanis vivificam Chriſti Hoſtiam immolari; Regulares vero in quibuſdam Magnatum, ſeu aliarum nobilium perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent, vel plures Miſſas, quam in iis ſit indultum, vel abſque præſentia perſonarum, quarum contemplatione gratioſa conceſſio emanavit, vel extra debitas horas, & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Conſtitutiones diœceſanas, aut etiam decreta Sacræ Congregationis Concilii, celebrari prohibetur, aut quæ in ipſis Indultis Apoſtolicis excipiuntur, quo minus in illis celebrari poſſit; aut etiam Altari portatili uti non verentur in ſacrarum ſanctionum contemptum, ac Sancti Sacrificii irreverentiam. Quamobrem ad abuſus hujuſmodi eliminandos, & ad iſtaurandam venerationem tremendo Myſterio debitam, Sanctiſſimus Dominus Noſter, ex unanimi voto S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo declarationibus, alias hac de re editis, expreſſe declarat: Epiſcopis & his majoribus Prælatis, etiam Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu privilegii clauſi in corpore juris, neque alio quoquo titulo, ullo modo licere, extra domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria diœceſi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere. Ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcunque Ordinis militaris, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcunque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti Domini, aliiſque anni feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis. In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuſcunque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi jam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata; ſuper quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo ſe optime informare, atque illa etiam in caſibus præmiſſis celebrari nequeat poſt meridiem: demandando ulterius, & de-

declarando in omnibus caſibus, perſonas quaſcunque dictas Miſſas audientes nullatenus præcepto Eccleſiæ ſatisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus ſupradictis, cenſuit, licentias, ſeu privilegia conceſſa nonnullis Regularibus *in cap. In his, de privil.* ac per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata, utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi abſque Ordinariorum licentia, in locis, in quibus degunt, omnino revocata eſſe per idem Concilium Tridentinum, atque idcirco eoſdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præſentis tenore mandat Epiſcopis, aliiſque Ordinariis locorum, ut contra quoſcunque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ad pænas præſcriptas per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto *Seſſ. XXII. cap. Unico*, uſque ad cenſuras latæ ſententiæ; tributa etiam iiſdem facultate per hoc Decretum, ita procedendi, perinde acſi per Sanctam Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet: & ita Sanctitas Sua declarat, & ſervari mandat &c.

Sed quia verba allati decreti, prohibentia celebrationem in Altari portatili, utpote (ita refert Bened. XIV. in Epiſt. ad Primatem Poloniæ *Magno* 2. *Junii* 1751. §. VII.)

Nimis ampla, & effrænata, cuipiam præbere anſam poterant affirmandi non licere Epiſcopis uti privilegio Altaris portatilis, tum, cum, vel diœceſim viſitant, vel iter faciunt, aut alia juſta de cauſa extra reſidentiam ſunt, atque in laicorum domibus morantur, illato de hujuſmodi re ſermone in Congregationibus, quæ ſub Innoc. XIII. immediato Clementis ejuſdem Succeſſore, habitæ fuerunt, quarum Nos tunc in minoribus exiſtentes a ſecretis fuimus, opportunum factu judicatum eſt, ut ea, quam mox ſubjicimus, declaratio fieret, quæ poſtea inſerta fuit in ejuſdem Innocentii literis, incipientibus *Apoſtolici miniſterii*, quas idem Pontifex pro conſtituendo in Hiſpaniarum Regnis bono eccleſiaſticæ diſciplinæ regimine condidit, quaſque etiam ejuſdem Succeſſor Bened. XIII. in forma ſpecifica confirmavit, & ut in omnibus locis pro regula, ac norma haberentur, in Appendice Concilii Romani a ſe celebrati voluit inſertas, ipſam vero declarationem inter ejuſdem Concilii decreta retulit tit. XV. cap. III. in quo quidem Concilio Nos quoque ad ſacrorum Canonum interpretationem adhibiti fuimus. Declarationis verba nos etiam hic libenter apponimus = Declaramus quod, cum in prædicto decreto (de Clementis XI. decreto ſermo eſt) ſtatuatur, non licere Epiſcopis extra domum propriæ habitationis in domibus laicis erigere Altare, ibique ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere, hujuſmodi prohibitio intelligenda non ſit de domibus, etiam laicis, in quibus ipſi Epiſcopi forte occaſione viſitationis, vel itineris hoſpitio excipiantur, etiam & hoc quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpecialis Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes, a domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciant in aliena domo per modum ſimilis habitationis: his enim caſibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis, non ſecus ac in domo propriæ ordinariæ habitationis. =

Cum autem in allato Clementis decreto præſcriptæ ſint regulæ circa Miſſæ celebrationem in Oratoriis privatis, ſubnectimus addita tum a decretis Congregationis Concilii, tum a laudato Benedicto in cit. Epiſtola *Magno*. Ex decreto itaque Congregationis Concilii ſub die 13. Januarii 1725. relato a dicto Benedicto §. XVIII. d. Epiſt. In die Natalis Domini celebrari poſſunt tres Miſſæ, etiamſi in Brevi de unica tantum Miſſa mentio fiat, dummodo in eodem Brevi indultum ſit, Miſſam celebrari poſſe diebus, etiam exceptis. Ex altero decreto ejuſdem Cong. 3. *Decemb.* 1740. ab eodem Bened. 7. *Januar.* 1741. approbato, relatoque in præfata Epiſtola §. XV. & XVI. in his Oratoriis Miſſa celebrari non poteſt, & præcepto ſatisfieri, quando eidem Miſſæ actu non intereſt aliquis ex iis, quibus principaliter indultum conceſſum eſt. Hoc autem principaliter conceſſum intelligitur iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupantur. Et propterea majoris claritatis gratia mandavit Pontifex, ut in hujuſmodi Brevibus hæc adjungatur clauſula. *Volumus autem, quod nati, ac conſanguinei, & affines prædicti unicam dictam Miſſam, vobis quidem præſentibus, audire tantummodo, nunquam vero celebrari facere audeant*. Hoc tamen decreto non obſtante declarat = Poſſe miſſam celebrari, etiamſi nulla earum perſonarum præſens adſit, quæ in fronte, ſeu inſcriptione Brevis nominatur, dummodo illa præſens ſit, cui in Brevis corpore nominatim, & expreſſe facultas tribuitur, ut poſſit in privato Oratorio tum, cum ipſa adſiſtat, facere, ut Miſſa celebretur. Item a

§. XX.

§. XX. ad totum §. XXVI. declarat in his Oratoriis adminiſtrari non poſſe Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, etiam extra tempus paſchale, ſine Ordinariorum licentia, comprehenſis etiam Regularibus exemptis.

SECTIO DCCCLXXXV.

Caput XXXII. Quidam, *ex Decretali Gregorii IX. ignotum, cui reſcripta*.

QUidam, ſicut aſſeris, in privilegiatorum fraternitate recepti, nolunt tibi de juribus epiſcopalibus reſpondere: verum quamdiù hujuſmodi Fratres moram in domibus ſuis fecerint, eos compellere poteris ad dicta jura tibi integre perſolvenda.

Circa exemptionem Confratruum in privilegiatorum fraternitatem receptorum, de quibus hic ſermo eſt, attendenda ſunt notata ſupra *hoc eod. tit. ad caput III. Cum & plantare* pag. 714.

Eodem Titulo de Privilegiis in VI.

SECTIO DCCCLXXXVI.

Caput I. Volentes, *ex Decretali Innocentii IV. in Concilio generali Lugdunenſi, celebrato an.* 1245.

VOlentes libertatem, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integram obſervari, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant; declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcunque ſic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, ſive contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, rite poſſunt coram locorum Ordinariis conveniri, & illi, quoad hoc ſuam in ipſos juriſdictionem (prout jus exigit) exercere. Nunquid ergo carent omnino in his commodo libertatis? non utique: quia nec coram Ordinariis ipſis, dummodo ſit in loco exempto commiſſum delictum, vel contractus initus, aut res litigioſa, nec ubi domicilium habent, ſi alibi delinquant, vel contrahant, aut res ipſa conſiſtat, conveniri poſſunt aliquatenus ſuper iſtis; nec domiciliorum prætextu locorum Diœceſani (ſi ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipſa conſiſtit, illi conveniantur) remittendi eos illuc, vel ipſis, ut illic reſpondeant, injungendi habent aliquam poteſtatem: ſalvis nihilominus caſibus aliis, in quibus eos Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe canonica præcipiunt inſtituta. Et idipſum decernimus circa illos, quibus, ut non niſi ſub uno certo Judice teneantur de ſe conquerentibus reſpondere, Apoſtolico privilegio eſt conceſſum.

In eos autem, quibus, ne interdici, ſuſpendi, vel excommunicari a quoquam valeant, a Sede Apoſtolica eſt indultum, ſicut ſunt Religioſi quamplures, in quorum privilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus monaſteriorum ſuorum monachos pro ulla cauſa, ullove loco interdicere, ſuſpendere, vel excommunicare præſumat, iidem Ordinarii juriſdictionem ſuam quantum ad iſta, ubicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſunt: niſi forſan ipſi Monachi ad monaſteriorum ſuorum prioratus Ordinariis eiſdem ſubjectos (ut vel gerant eorum regimen, vel in eis tanquam proprii locorum ipſorum Monachi reſideant) fuerint deſtinati: tunc enim etſi libere poſſint ad eadem monaſteria revocari, ac tam illorum, quam ipſorum prioratuum Monachi reputentur (cum non ſit inconveniens aliquem utrobique locum habere monachicum) unum alteri ſubeſſe monaſterio, vel ab ipſo noſcitur dependere, ratione tamen eorundem prioratuum dicti Ordinarii ſua juriſdictione in ipſis etiam quoad præmiſſa, quamdiù morantur in illis, licite uti poſſunt.

Hæc Decretalis, in qua ſtatuitur, exemptos conveniri poſſe coram locorum Ordinariis ratione delicti, ſive contractus, ſive rei, ſi contractus ſit initus, & res ſita in loco non exempto; non vero ratione domicilii, cum tunc non teneantur reſpondere, niſi coram certo Judice: item monachos privilegiatos inter-

interdici, ſuſpendi, & excommunicari poſſe ab iiſdem Ordinariis, ſi mittuntur ad prioratus illis ſubjectos, innovata, & ampliata eſt a Concilio Tridentino *cap*.XIV. *ſeſſ*.VII. *de reform.* decernente inſuper, ut licet dicti exempti, & Regulares extra clauſtra degentes, certum Judicem a S. Sede deputatum habeant, conveniri, & cogi etiam poſſint ad ſolvendum debitum in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, ſicut & in aliis cauſis, ſi judicem non habuerint, ibi.

In Exemptorum cauſis Conſtitutio Innocentii IV. quæ incipit, *Volentes*, in generali Concilio Lugdunenſi edita, ſervetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innovandam cenſuit, & innovat, addendo inſuper, quod in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, Clerici ſeculares, aut Regulares extra monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Judicem a S. Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, in aliis vero, ſi ipſum Judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab ipſa Sede delegatis, conveniri, & jure medio ad ſolvendum debitum cogi, & compelli poſſint: privilegiis, exemptionibus, Conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris.

SECTIO DCCCLXXXVII.

Caput II. Cum de diversis, *ex Decretali laudati Innocentii IV.*

CUM de diverſis mundi partibus multi confluant ad Sedem Apoſtolicam, quaſi matrem, nos ad communem tam ipſorum, quam aliorum omnium commodum, & profectum ſolicitudine paterna intendentes, ut ſit eis mora hujuſmodi fructuoſa, providimus, quod ibidem de cætero regatur, & vigeat ſtudium juris divini, & humani, canonici videlicet, & civilis. Unde volumus, & ſtatuimus, ut ſtudentes in ſcholis ipſis penes Sedem eandem, talibus privilegiis omnino, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quibus gaudent ſtudentes in ſcholis, ubi generale regitur ſtudium, ac recipiant integre proventus ſuos eccleſiaſticos, ſicut illi.

In hac Decretali ſtatuitur, ut ſtudentes juri canonico, & civili in generali ſtudio Romanæ Curiæ gaudeant iiſdem privilegiis, quibus fruuntur ſtudentes in aliis ſcholis generalium ſtudiorum, & ſi beneficiati ſint, integros ſuorum beneficiorum fructus in abſentia percipere poſſint.

Quid novi acceſſerit quoad hanc fructuum perceptionem in abſentia cauſa ſtudiorum, vide notata ſupra ad *c. V. Super ſpecula*, *de Magiſtris* pag. 600.

SECTIO DCCCLXXXVIII.

Caput III. Abbates, *ex Decretli Alexandri IV.* (*in manuſcriptis Codicibus legitur Alexandri III.*)

ABbates, quos Apoſtolica Sedes in exhibitione benedictionis ſuper populum ſpeciali privilegio inſignivit, in Eccleſiis, quæ ad eos pertinent pleno jure, quando in eis Divina Officia celebrant, poſſunt poſt Miſſarum ſolemnia, & veſpertinas, ac matutinas Laudes, benedictionem ſolemnem ſuper populum elargiri. Alibi autem publice, aut per vias, civitates, caſtra, & villas populis, & plebibus benedictionem facere, vel impertiri non valeant, niſi hoc eis expreſſo Apoſtolico privilegio ſit conceſſum. Nec eis licitum ſit aliis, quam monaſteriorum ſuorum Converſis, & qui ad illa convolaverint, & in quos eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem juriſdictionem obtinent, primam clericalem conferre Tonſuram, niſi eis id competat ex pleno præfatæ Sedis Indulto.

Ad primam hujus Decretalis partem quod ſpectat, confirmata, & ampliata eſt in decretis generalibus, editis a Congregatione Sacrorum Rituum juſſu, & approbatione Alexandri VII. ſub die 26. Sept. 1659. ut videre eſt num.XIII. eorundem decretorum, quæ omnia per extenſum hic tranſcribo prout referun-

runtur a Cardin. Petra *tom. 3. in Commentario ad Conſtit. Apoſtol. pag. 194. edit. Venet. an. 1729.* una cum declaratione eorundem decretorum, edita ab eadem Congregatione pro Abbatibus Monachorum Caſinenſium.

DECRETUM

Circa uſum Pontificalium Prælatis, Epiſcopo inferioribus, conceſſorum, a Sacra Rituum Congregatione ordinaria,

habita coram Sanctiſſimo Domino noſtro

ALEXANDRO PAPA VII.

emanatum die 27. Septembris *1659.*

SAcrorum Rituum Congregatio tollendis, ac eliminandis circa eccleſiaſticos Ritus, qui irrepſerunt, abuſibus ſedulo intenta, poſt Epiſcoporum Cæremoniale evulgatum (quo quidquid ad ipſos in ſacris cæremoniis pertinet, abunde præſcripſit) idem quoad inferiores Prælatos, qui Pontificalium uſu fruuntur, præſtandum curare neceſſarium exiſtimavit, ut exceſſus aboleantur, uniformiſque inducatur Sacrorum Ritus in omnibus, eo præſertim tempore, quo privilegia ipſi perperam interpretantes, obtendenteſque, parum obſequi ſtudent decretis pluries ab eadem ſacra Congregatione hac in remet evulgatis, aut ipſa ignorare prætendunt. Quamobrem omnia ſimul, ut unico conſpiciantur obtutu, cogere, perque capita dirigere conſtituit, quo facilius obſerventur.

I. Super Altari, in quo Sacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam apponant candelabrum.

II. Cathedram, ſeu ſedem fixam, & permanentem in eorum Eccleſiis ne detineant, ſed tribus ipſis diebus, quibus ex antiquis decretis tantummodo pontificaliter celebrare eſt iis permiſſum, mobili ſede, ſeu cathedra utantur, quam nihilominus ſimplici ſericeo panno coloris Feſtivitati congruentis obducere poterunt, non auro contexto, aut phrygio, ſive baſilico opere exornato.

III. Baldachinum adhibere ſupra ſedem poterunt, non pretioſum, aut aureum, ſed ſimplex, & eo, quod Altari ſuperimponitur, materia, & opere inferius. Ad ipſam autem per duos tantum gradus in Presbyterii ſuperficie ſtratos aſcendatur.

IV. Non Abacum alium præter parvam menſam, & in cornu Epiſtolæ parare faciant, in qua duo candelabra cum candelis, necnon Mitra, Calix, Miſſale, thuribulum, navicula, & reliqua ad celebrationem neceſſaria collocentur. Prope vero menſam eandem parieti hærens baculus paſtoralis aptetur.

V. Dies vero, in quibus ſolemniter ipſis operari conceditur, ſint de præcepto feſtivi, vel aliis, in quibus ipſos pontificaliter celebrare, Feſtivitatis ratio exigat, nempe Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Eccleſiæ. Abſtineant autem ab hujuſmodi Pontificalium uſu in Officiis, & Miſſis Defunctorum quocunque die, etiam feſtivo, & de præcepto.

VI. Ad Eccleſiam accedentes licet pontificaliter divina peracturi, iiſdemque abſolutis, ab Altari receſſuri, a ſuis Canonicis, vel monachis (ut mos eſt Epiſcoporum) ne aſſociari ſe ſinant.

VII. Præter duos Sacrificii miniſtros, Diaconum nempe Evangelii, & Subdiaconum Epiſtolæ, duo alii tantum Diaconi cum Dalmaticis, & unicus Presbyter cum Pluviali eis aſſiſtant: duo inſuper capellani, qui de mitra, & baculo, ac totidem Acolyti pro candelabris inſerviant. Præterea ſex alii Canonici, vel monachi, duo ſcilicet Pluvialibus, duo planetis, totidemque tunicellis induti, divinis hujuſmodi intereſſe valeant, qui tamen non in ſedibus, ſeu ſtallis choralibus, ſed in ſcamnis abſque poſtergalibus, panno viridi laneo coopertis, ſitu congruo accommodatis, moxque illinc removendis conſideant.

VIII. Mitram pretioſam, niſi illis expreſſe a S. Sede indultam, non adhibeant. Sub Mitra pileolum nigri tantum coloris induant, baculum paſtoralem albo velo appenſo deferant, ab iiſque, & aliis Pontificalibus, etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubjectas prorſus abſtineant, & neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel parochiam ducuntur, inſigniis prædictis utantur, vel penes ſe perferri faciant.

IX. Regulares Rocchettum non deferant, niſi ex tali Ordine fuerint, cui indumentum hujuſmodi competat.

X. Invitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valeant: nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti, in propriis Eccleſiis uti poſſint privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis indulto.

XI. Sacras veſtes ex altari non ſumant, niſi pontificaliter Divinis vacaturi.

XII. Indulgentias impartiri, vel publicare non audeant, abſque expreſſo S. Sedis indulto.

XIII. Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantum pontificalibus, nec non Veſperis, & Matutinis, pontificaliter itidem celebratis, licere ſibi tantum meminerint. Privatim vero populis, quamvis pleno jure ſubjectis, niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit, etiam Pontificalibus induti per Eccleſiam incedentes, benedicere non præſumant.

XIV. Præſente Epiſcopo, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ permiſſu, etiam pontificaliter celebrantes, a benedictionibus ceſſent.

XV. Si Epiſcopus aderit, ipſius ſedes in cornu Evangelii uno ſaltem gradu eminentior abbatiali eſt erigenda; hæcque altero gradu humilior, ut dictum eſt, in cornu Epiſtolæ collocetur, A latere Epiſcopi Canonici Cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi monaſterii, & abbatialis Eccleſiæ conſideant. Confeſſionem cum Celebrante Epiſcopus faciat, iſque thus thuribulo imponat, Evangeliorum textum oſculetur, & populo ſolemniter (quamvis Abbas ipſe pontificaliter celebret) benedicat, Epiſcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret) pariter duplici, ac ſubinde Canonici, vel Monachi abbatialis Eccleſiæ unico tantum ductu thurificentur.

XVI. Abſtineant tamen Epiſcopi, ubi conſuetudo contraria non viget, a frequenti hujuſmodi acceſſu ad Eccleſias exemptas in ſimilibus actibus, ut liberius Abbates valeant ſuis uti privilegiis.

XVII. In ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, ne non in veſtitionibus monialium, & emiſſione profeſſionis earumdem, etiam pleno ſibi jure ſubjactarum, in benedictionibus ſacræ ſupellectilis, cæteriſque actibus (Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſolemniis ter tantum in anno, ut præfertur, exceptis) neque in Eccleſiis, Oratoriis, aliiſque locis, tam publicis, quam privatis, quantumvis exemptis, eiſdemque Abbatibus pleno jure ſubjectis, mitram, baculum, & quævis alia Pontificalia inſignia, niſi de expreſſa Sedis Apoſtolicæ conceſſione adhibeant.

XVIII Eccleſiaſticam ſupellectilem pro ſervitio dumtaxat ſuarum Eccleſiarum, vel monaſteriorum benedicant.

XIX. Reliqua Ponteficalia extra loca ipſis Abbatibus ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos, pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta campanarum benedictiones, calicum, & ſimilium, in quibus ſacra adhibetur unctio, nec non Minorum Ordinum collationes.

XX. Concionatoribus, qui eorum ſubditis Verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri non præſumant, ſed Epiſcopis, quibus jus hujuſmodi privative competit, omnino dimittant.

XXI. In Miſſis privatis quoad indumenta, cæremonias, miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem, a ſimplici Sacerdote non diſcrepent, ac proinde ſacras veſtes induant in Sacriſtia, neque utantur Cruce pectorali: unico ſint contenti miniſtro: aquam cum pelui, & urceolo argenteis ſibi miniſtrari non ſinant, duaſque tantum candelas ſuper Altari adhibeant.

His autem Sanctiſſimo relatis, & in Congregatione Sacrorum Rituum ordinaria, habita coram Sanctitate ſua, per Eminentiſſimum, & Reverendiſſimum D. Cardinalem Brancaccium accurate perlectis, & mature diſcuſſis, Sanctitas Sua ea approbavit, & pro omnimoda eorumdem obſervatione typis mandavit imprimi, ad valvas affigi, & publicari, ut elapſo termino ſex menſium a die publicationis eorumdem, omnes, & ſingulos uſu Pontificalium gaudentes, tum ſæculares, tum regulares, quantumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes afficiant, & arctent, acſi omnibus, & ſingulis eadem exhibita, vel perſonaliter præſentata, intimata, ſeu notificata fuiſſent. Indulſitque prætera locorum Ordinariis, ut auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, imo debeant, præfatos, etiam per cenſuras, compellere.

Cumque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prælatis proprium habere poſſint territorium, juraque epiſcopalia, nulliſque ſubdantur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi excellerint, valeant; eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi aderint, ſin minus ab Archiepiſcopis, in quorum provinciis, vel ab Epiſcopis, Romano tantum Pontifici ſubjectis, intra, vel prope quorum diœceſis limites eorum Eccleſiæ, vel monaſteria ſita fuerint, tamquam a S. Sede delegatis, ad hujuſmodi Decretorum obſervationem prædicti omnino cogantur, die 27. Septembris 1659.

DECLARATIO DECRETI

SACRÆ RITUUM CONGREGATIONIS

emanati die 27. Septembris 1659.

Circa uſum Pontificalium, pro Congregatione Caſſinenſium.

PRocurator Generalis Congregationis Caſinenſium Sanctiſſimo humiliter ſupplicavit, ut dignaretur præcipere Congregationi Sacr. Rituum, ut quæ Abbatibus Caſinenſibus particulari Apoſtolicæ Sedis Indulto vetitis, ac præter expreſſa in Decreto noviſſime ſuper uſu Pontificalium edito, adhibere liceat, prævia diſcuſſione declaret. Sanctiſſimus autem Oratoris preces ad eandem Congregationem tranſmiſit, reſcripſitque per Eminentiſſ. D. Cardinal. Franciottum notulam dubiorum ſupplici libello ſubnexam in ipſa Congregatione referri, quæ.

Ad §. IV. Decreti, quo prohibetur uſus præterquam unius abaci: aſſerentibus Monachis hactenus ab immemorabili tempore eorum Abbates adhibere conſueviſſe ſecundum abacum ad pelves, & urceolos exponendos; cenſuit ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. V. Quo tribus diebus tantum de præcepto, &c. pontificalis celebratio permittitur: exponentibus Monachis taxativam hujuſmodi non extendi ad uſum Pontificalium ſine baldacchino; ac præterea ex Indulto Alexandri II. ſibi competere Pontificalium uſum in exequiis nobilium virorum; Sacra Congregatio cenſuit, hujuſmodi privilegium tantummodo ſuffragari monaſterio Cavenſi, nec ad alia monaſteria extendi.

Ad §. VI. Quo in acceſſu Abbatis divina peracturi, & receſſu ejuſdem poſt Divina abſoluta, pro-

h ibe-

hibetur aſſociatio more Epiſcoporum: affirmantibus Monachis, ſe ab immemorabili tempore ſimili aſſociatione uſos eſſe, atque indecorum videri, ut Abbas pontificaliter peracturus Divina, ſolus Eccleſiam petat: Sacr. Congregatio cenſuit, annuendum eſſe petitis, modo non extra, ſed intra ſepta monaſterii ſeſe ad Eccleſiam conferat.

Ad §. VII. Quo taxatur numerus miniſtrorum: exponentibus Monachis, Abbates indigere miniſtris ad librum, ad intortitia elevationis, & ad candelabra Evangelii, ad mitram, & baculum: Sacr. Congregatio cenſuit indulgendos fore alios quatuor miniſtros cotta indutos præter expreſſos in Decreto.

Ad §. VIII. Quo uſus mitræ pretioſæ, & baculi ſine velo appenſo vetitus eſt: aſſerentibus Monachis, mitram pretioſam ipſis de jure competere, velum quoque nunquam eos conſueviſſe baculo appenſum adhibere, nec eſſe de ritibus Romanæ Eccleſiæ, ſed Ambroſianæ tantum: Sacr. Congregatio cenſuit, quoad mitram ſervandam eſſe diſpoſitionem *cap. Ut Apoſtolicæ, de Privil. in VI.* quoad baculum vero ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. X. Quo prohibetur uſus Pontificalium in aliena Eccleſia, licet exempta, quamvis Abbas ad ipſam fuerit invitatus: exponentibus Monachis, eos inibi pontificalibus inſigniis hactenus uſos aſſe, idque a jureipſis permiſſum præſumere; Sac. Congregatio cenſuit ſervandum eſſe Decretum.

Ac §. XI. Quo ſacras veſtes ex Altari ſumere Abbates privatim celebraturi prohibentur: aſſerentibus Monachis, ſe hactenus tali privilegio gaviſos eſſe: Sac. Congregatio cenſuit, ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. XIII. Quo diſponitur, ne Abbates extra Ponificalia, pontificali more, ac trina Crucis productione, necnon privatim occurrenti populo, tum pontificaliter induti, etiam per Eccleſiam incedentes benedicant: aſſerentibus Monachis, Abbates in Miſſis privatis hactenus epiſcopali more benedixiſſe, & Pontificalibus præſertim indutos, per Eccleſiam tranſeuntes occurrenti populo benedictionem elargiri conſueviſſe. Sacr. Congregatio cenſuit, ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. XIV. Quo in præſentia Epiſcopi Abbatibus denegatur facultas benedicendi ſolemniter, etiam in Pontificalibus: aſſerentibus Monachis, ex privilegio ipſis, etiam præſente Epiſcopo, benedictiones hujuſmodi competere: Sacr. Congregatio cenſuit, ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. XV. Quo traditur ordo inferioribus Prælatis Divina pontificaliter peragendi, præſenteque Epiſcopo, loci ordinario: exponentibus Monachis, Epiſcopo vetitum reperiri ingreſſum in eorum Eccleſias, ipſis invitis: Sacr. Congregatio cenſuit ſervandum eſſe Decretum.

Ad §. XVII. Quo uſus mitræ, & reliquorum inſignium pontificalium, præterquam tribus anni diebus abrogatus eſt: ſuggerentibus Monachis, indecorum videri, ut in Ordinibus conferendis, & Conſecrationibus, in receptionibus, & profeſſione Monachorum, & Monialium, Abbates mitram non adhibeant: Sacr. Congregatio cenſuit, indulgendum fore, ut ea tantum utantur in actu Ordinationum, & benedictionum cum Sacro Oleo.

Ad §. XIX. Quo vetita eſt Abbatibus benedictio ſacræ ſupellectilis pro uſu alienarum Eccleſiarum: aſſerentibus Monachis, etiam pro aliena Eccleſia ex apoſtolico indulto eis licitum eſſe eccleſiaſticam ſupellectilem benedicere: Sacr. Congregatio mandavit, exhiberi indultum authenticum ex archivio apoſtolico deſumptum, ac interim abſtineri.

Ad §. XXI. Quo in Miſſis privatis prohibentur Abbatibus quivis ritus, & prærogativæ ad Epiſcopos privative ſpectantes: exponentibus Monachis, Abbates Caſinenſes hactenus in Miſſis privatis adhibuiſſe quatuor candelas, miniſtros ad lotionem manuum, & duos Aſſiſtentes cum cotta, &c. Sacr. Congregatio cenſuit, ſervandum eſſe Decretum, præſentiſque declarationisDecretum typis imprimi poſſe conceſſit, die 12. Junii 1660.

Prædictis autem Sanctiſſimo relatis, Sanctitas ſua approbavit, & Decretum editum die 27. Septembris 1659. omnino exequi, & ſervari mandavit. Verum quoad §§. quintum, ſextum, ſeptimum, octavum, & decimum ſeptimum ad limites tantum præſentis declarationis, & non alias, ſalva quavis contraria verbaliter expreſſa diſpoſitione privilegiorum particularibus monaſteriis Congregationis Caſinenſium conceſſorum, die 20. Julii 1660.

Eſt hic notandum cum Benedicto XIV. *lib. II. cap. XXIV. de Sacrificio Miſſæ n. 6.* quod = Ternis „ olim Crucis ſignis Sacerdotes populo benedicebant, ut nunc Epiſcopi. Sublatus eſt ejuſmodi „ ritus a S. Pio V. qui in ſolemnibus Miſſis dumtaxat „ adhiberi eum voluit. Clemens vero VIII. ſtatuit, „ ut Presbyteri etiam in Miſſis ſolemnibus, uno „ tantum Crucis ſigno populo benedicant, ut videre eſt apud Meratum *tom. I. pag.* 243. =

Quod autem ſpectat ad ſecundam allatæ Decretalis partem, circa facultatem ſcilicet conceſſam Abbatibus regularibus conferendi primam Tonſuram, & Ordines Minores, ſermo inſtituetur parte II. ad *cap. X, ſeſſ. XXIII.* a quo derogatum eſt hujuſmodi facultati, quoad illos, iiſdem Abbatibus ſubjectos, qui Religioſi profeſſi non ſint.

S E C T I O D C C C L X X X I X.

Caput VIII. Episcoporum, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum querelis frequentibus, & queruloſis clamoribus, excitati, præſenti decreto duximus ſtatuendum, ne aliqui ſeculares, aut regularis, quantumcunque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ privilegiis communiti, cujuſcunque Ordinis, Religionis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, ſcienter celebrent ve

vel faciant celebrari divina in civitatibus, caſtris, villis (niſi quatenus eis a jure conceditur) ſeu locis aliis interdictis ab Ordinariis, ſive delegatis judicibus, vel à jure: aut excommunicatos publice, vel interdictos ad divina officia, ſeu eccleſiaſtica Sacramenta, vel eccleſiaſticam ſepulturam admittant. Qui vero contra præſumpſerint (præter alias pœnas a jure ſtatutas) ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, donec de transgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus, cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter,

In hac Decretali declarantur ipſo facto interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ſeculares, vel Regulares, quantumvis exempti, qui ſcienter celebrant, vel celebrari faciunt divina in civitatibus, vel locis interdictis, niſi ſecundum permiſſionem juris: vel interdictos, aut publice excommunicatos ad divina officia, Sacramenta, vel ſepulturam admittunt.

Sed hodie hujuſmodi delinquentes ſunt ipſo facto excommunicati, & non abſolvendi, niſi prius ad arbitrium diœceſani Epiſcopi exhibuerint ſatisfactionem eis, quibus injuria irrogata fuerit, ut ex Clementina I. *Eos, qui de Sepulturis*, ibi.

Eos, qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora non ſine contemptu clavium Eccleſiæ, in cæmeteriis, interdicti tempore, in caſibus non conceſſis a jure, vel excommunicatos publice, aut nominatim interdictos, vel uſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt; decernimus ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubjacere, a qua nullatenus abſolvantur, niſi prius ad arbitrium diœceſani Epiſcopi eis, quibus per præmiſſa fuerit injuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem: nullo eis circa præmiſſa exemptionis, vel quovis alio privilegio, ſub quacunque forma verborum conceſſo, aliqualiter ſuffragante.

Eandem excommunicationem ipſo facto incurrunt Regulares, non ſervantes interdictum generale locale, ex Clementina I. relata *tit. De ſent. ex communic.*

Ex frequentibus Prælatorum querelis accepimus, & nos ipſi experientia certa probavimus in minoribus conſtituti, quod plerunque Religioſi nunc patenter excuſationibus fucatis, & frivolis innitentes, nunc latenter Eccleſiarum ſuarum januis perforatis, aut in eis factis feneſtris, ſeu modis aliis exquiſitis, non abſque damno cathedralium, & parochialium Eccleſiarum, & ſcandalo plurimorum, dirumpendo nervum eccleſiaſticæ diſciplinæ, civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta præſumptione damnabili violare præſumunt. Nos igitur in ſancta Dei Eccleſia, cui (diſponente Domino) præſidemus, quæ quidem unica eſt, & unum Deum prædicat, atque colit, unam fidem firmiter, & ſimpliciter confitetur, uniformitatem (quantum commode poſſumus) conſervare volentes, circa interdictorum obſervantiam prædictorum, auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vel a locorum Ordinariis poſitorum, de Fratrum noſtrorum conſilio diſtricte præcipiendo, mandamus, quatenus Religioſi quicunque, tam exempti, quam non exempti, cujuſcunque Ordinis, & conditionis exiſtant, cum cathedralem, vel matricem, ſeu parochialem loci Eccleſiam illa viderint, aut ſciverint obſervare (non obſtantibus quibuſcunque appellationibus, antea etiam ad eandem Sedem, vel alium, ſeu alios interjectis, & aliis objectibus quibuſcunque) abſque dolo, & fraude, cum moderatione tamen Decretalis: *Alma*, inviolabiliter conſervent. Alioquin non ſervantes, excommunicationis ſententiæ hoc ipſo volumus ſubjacere. Quod etiam in interdictis, & in ceſſationibus a divinis indictis per provincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum auctoritate (cum majus ſit provinciale Concilium, quam ſingularis Prælati provinciæ, ac judicium integrum, quod plurimorum ſententiis comprobatur) volumus obſervari. In ceſſationibus vero generalibus a divinis civitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel alias capitula, collegia, vel conventus ſecularium, aut regularium Eccleſiarum ſibi vendicant (quia ipſos hoc unico lumine ad repellendas injurias eis factas privare nolumus, nec debemus) idem intelligimus obſervandum. Ipſi vero ſint diligenter attenti, ut ſtatuta Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum ſuper his edita diligenter obſervent. Porro hanc ſanctionem ad pendentia trahimus, non obſtantibus privilegiis, conventionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuslibet, quæ contra præmiſſa, ſeu aliquod præmiſſorum Religioſis ipſis in nullo volumus ſuffragari.

No-

Notandum tamen eſt, cum Paſſerino ad tranſcriptam Decretalem *Epiſcoporum num.* 4. ut quis pœnam ibi inflictam incurrat, requiri = Quod excommunicati, vel interdicti, coram quibus quis celebrat &c. ſint denunciati nominatim, vel notorii percuſſores Clerici, & jam non ſufficit, quod ſint publice tales ex Extravaganti *Ad evitanda*. =

SECTIO DCCCLXXXIX.

Caput XI. Licet vobis, *ex Decretali ejuſdem Bonifacii VIII.*

Licet vobis conceſſum exiſtat, ut interdicti tempore, januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, voce ſubmiſſa divina celebrare poſſitis, ad ea tamen aliquos, etiamſi aliunde venerint (niſi ſuper hoc privilegiati exiſtant) recipere nulla ratione debetis. Cum conceditur ſingulari perſonæ, ut modo præmiſſo, tempore interdicti celebrare valeat, vel audire divina, ejus familiares domeſtici ad audiendum cum ea, & celebrandum ſibi divinum officium licite admittuntur. Non ſic autem in familiaribus alicujus conventus, ſeu collegii eſt cenſendum: illi enim niſi privilegiati fuerint, admitti non debent. Hujuſmodi quoque conceſſione gaudere non poteſt is, cujus cauſa, ſeu culpa, dolo, vel fraude fuit ſententia interdicti prolata, ſeu qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione lata extitit, præbuit conſilium, auxilium, vel favorem.

Regula, quæ in hac Decretali primo loco firmatur, eſt, quod illis, quibus conceſſum eſt, ut tempore interdicti, excluſis excommunicatis, & interdictis, poſſint ſubmiſſa voce celebrare divina, ex hoc non eſt conceſſum admittere aliquos alios, etiam aliunde venientes, niſi ipſi ſint privilegiati;

Sed huic Regulæ derogatum eſt ab eodem Bonifacio in *cap. XXIV. Alma mater, de Senten. excomunic. in VI.* ibi enim exceptis excommunicatis, & interdictis admitti poſſe declarat omnes, ibi.

Adjicimus præterea, quod ſingulis diebus, in Eccleſiis, & monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur divina officia ſicut prius; ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis.

SECTIO DCCCXC.

Caput XII. Quoniam, *ex Decretali laudati Bonifacii.*

Quoniam Epiſcopi, eorumque Superiores ſe habent diverſis ex cauſis a ſuis Eccleſiis, & diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commode ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili nullam diem: præſenti Conſtitutione indulgemus eiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, ubicunque abſque interdicti tranſgreſſione illis permittitur celebrare, vel audire divina.

Privilegium Altaris portatilis, ſeu viatici, Epiſcopis in hac Decretali conceſſum, non fuiſſe ſublatum a Tridentino probat Fagnanus ex Decreto Cong. Conc. ad *cap. Quod nonnullis, hoc tit. n. 6. & n. 15. & 16.* probat eo uti poſſe, etiamſi electi, & confirmati tantum fuerint, & non conſecrati. Quæ autem limitationes, ac declarationes acceſſerint, ſatis expoſui ſupra ad *caput XXX. In his autem pag. 719.*

Verum dumtaxat addo, quod cum hæc facultas indulta ſit Epiſcopis, eorumque Superioribus, horum nomine veniunt etiam Cardinales, qui præeminentia, & dignitate, licet non Ordine, ſunt Epiſcopis ſuperiores; ideoque & illis hujuſmodi privilegium competere, validiſſimis rationibus ſuſtinet ibidem idem Fagnanus, *num. 10. & ſeqq.* quem ſequitur Paſſerinus ad hoc tranſcriptum *cap. Quoniam n. 5.*

Eo-

Eodem Titulo de Privilegiis in Clementinis.

SECTIO DCCCXCI.

CAPUT I. RELIGIOSI, *ex Decretali Clementis V. edita in Concilio Viennenſi, celebrato anno* 1311. *Viennæ in Gallia.*

RElioſi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimonia vel ſolemnizare, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali; aut qui excommunicatos a canone, præterquam in caſibus a jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſt. conceſſis eiſdem; vel a ſententiis per ſtatuta provincialia, aut synodalia promulgatis, ſeu (ut verbis eorum utamur) a pœna, & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint, excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendi, quos etiam locorum Ordinarii (poſtquam de hoc eis conſtiterit) excommunicatos faciant publice nunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio privilegio ſuffragante.

Quibus etiam in virtute S. Obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictius inhibemus, ne in ſermonibus ſuis Eccleſiarum Prælatis detrahant, aut etiam retrahant laicos ab Eccleſiarum ſuarum frequentia, vel acceſſu, vel Indulgentias pronuncient indiſcretas: neve cum confectionibus teſtamentorum intererunt, a reſtitutionibus debitis, aut legatis, matricibus Eccleſiis faciendis retrahant teſtatores: nec legata, vel debita, aut male ablata incerta ſibi, aut aliis ſingularibus ſui Ordinis Fratribus, vel conventibus in aliorum præjudicium fieri, ſeu erogari procurent: nec etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut locorum Ordinariis reſervatis quemquam abſolvere, aut perſonas eccleſiaſticas, præſertim coram Judicibus delegatis a Nobis, ſuam contra eos juſtitiam proſequentes, vexare indebite, aut ad loca plura, & præſertim multum remota, convenire præſumant. Si qui vero præmiſſa, vel aliquod de præmiſſis attentare præſumpſerint, per duos menſes ſubjaceant pœnis illis, quæ ſecundum eorum regulam, vel ſtatuta pro gravibus criminibus, ſeu culpis eis conſueverunt imponi: ſuper quibus abſque manifeſta neceſſitate cum eis non valeat diſpenſari. Cæterum Prælati eorum, niſi de his, quæ occaſione præmiſſorum exceſſuum ad eos quoquomodo pervenerint, Eccleſiis, aut perſonis eccleſiaſticis damnificatis, vel læſis ſatisfactionem plenariam exhibuerint intra menſem, poſtquam ſuper hoc fuerint requiſiti, ſuſpenſionis ſententiam uſque ad ſatisfactionem debitam eo ipſo incurrant, non obſtantibus præmiſſis ſtatutis, aut quibuslibet privilegiis, cujuſcunque tenoris exiſtant.

In hac Decretali plura Regularibus prohibentur, & inter cætera.

I. Ne cuiquam tam Clerico, quam laico miniſtrare præſumant extremam Unctionem, ſine licentia parochi, ſub pœnis excommunicationis ipſo facto Papæ reſervatæ: quam tamen ſicut, & alia Sacramenta adminiſtrare permittuntur ſuis familiaribus domeſticis, aut pauperibus in eorum hoſpitalibus degentibus.

Verum hoc indultum locum habet dumtaxat, quoties in his familiaribus copulative concurrant tres conditiones, præſcriptæ, tam a Conc. Triden. *cap. XI. ſeſſ. XXIV. de reform.* quam a Gregorio XIII. Conſt. *Circumſpecta* 25. *Novembris* 1580. I. Scilicet, quod iiſdem Regularibus actu inſerviant. II. Quod expenſis monaſterii intra eorum ſepta, & domos reſideant. III. Quod ſub eorundem obedientia vivant: quæ quidem obedientia interpretanda eſt non de obedientia religioſa, ſed ſervili, qualem profitentur famuli dominis ſuis.

Quod autem præfatum indultum ſit in viridi obſervantia, patet ex ſequenti noviſſimo Decreto Cong. Conc. in *Vratislavien. jurium parochialium*, *die* 25. *Jan.* 1738. propoſito enim dubio.

= An Patri Abbati monaſterii S. Vincentii Ordinis Præmonſtratenſis in Civitate Uratislaviæ, ſive Religioſis ab eo deputatis competat exercitium omnimodæ juriſdictionis parochialis quoad perſonas inſervientium eidem monaſterio, eorumque familias, tam degentium infra, quam extra illius ſepta in caſu &c.

Sacra Congreg. reſpondit negative = Et P. Abbatem, ſeu Religioſos ab ipſo deputatos poſſe tantum laicis deſervientibus intra ſepta monaſterii, atque actu inſervientibus miniſtrare Sacramenta Euchariſtiæ, etiam tempore Paſchatis, ac extremæ Unctionis, necnon ſepulturam dare in propria Eccleſia juxta decretum editum in Mediolanen. = ut videre eſt *tom. VIII. Theſauri Reſolut. dictæ Congr. pag.* 17.

De-

Decretum autem in Mediolanen. hic citatum, & in dicta pag. 17. relatum, ita ſonat ſub num. V.

= An Laicis, qui intra clauſtra Regularium habitant, & illis actu ſerviunt, poſſint Regulares Sacramentum Euchariſtiæ, & tempore Paſchæ, ac extremæ Unctionis miniſtrare, necnon in eorum Eccleſiis eiſdem laicis ſepulturam dare = Sacra Congr. ſub menſem Junii 1587. reſcripſit *Poſſe*, *ut in lib. IV. Decretor. pag. 267. & ſeqq.*

Si autem agatur de hoſpitibus, qui vere non ſunt familiares, quamvis continuo degant intra ſepta monaſterii, ibique infirmentur, & moriantur, nullatenus, dicta Sacramenta inrequiſito parocho, miniſtrare poſſunt, eoſque in propriis Eccleſiis ſepelire, ut declaravit eadem Cong. *in Aſtenſi jurium parochialium*, in qua refertur, quod cum Comes Euſtachius Palio, mortua uxore, ſe contulerit ad conventum Fratrum Eremitarum Ordinis S. Auguſtini civitatis Aſtenſis, ibique ſolutis conventui alimentis, habitu ſeculari indutus, diu vitam duxerit, & poſtremo correptus lethali morbo obierit, iidem Patres abſque parochi præſentia & interventu Viaticum, & Oleum Infirmorum ei miniſtraverint, ipſiuſque cadaver ſepulturæ mandaverint, ortum fuit dubium = An Patres S. Auguſtini licite potuerint, inrequiſito parocho, Sacramenta adminiſtrare, & corpus tumulare =.

S. Cong. die 27. Novembris 1717. reſpondit: ad primum negative, ut videre eſt in cit. *Theſaur. Reſolut. tom. I. pag 8. in Aſten. in folio ſub die 29. Januarii 1718.*

Præter facultatem adminiſtrandi præfata Sacramenta dictis familiaribus, eoſque in propria Eccleſia ſepeliendi, Prælati regulares, & alii Religioſi ab his approbati ad audiendas ſuorum Religioſorum confeſſiones, poſſunt inſuper, ſine approbatione Epiſcopi audire confeſſiones eorundem familiarium, nedum ex ſententia Cong. Conc. relata a Fagnano in *cap. Omnis utriuſque ſexus, de Pænit. & remiſſion. num. 63.* ſed etiam ex Conſtit. Clementis X. *Superna 11. Kal. Julii 1670.*

Cæterum in monaſteriis, ac etiam collegiis, ubi juxta regularia Inſtituta vivitur, poſſe, tam Prælatos regulares, quam Confeſſores Regularium eorundem monaſteriorum, ſeu collegiorum, audire confeſſiones illorum ſecularium, qui inibi ſunt vere de familia, & continui commenſales, non autem illorum, qui tantum ipſis deſerviunt.

II. In tranſcripta Decretali *Religioſi*, iidem Regulares prohibentur ſub dicta pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Papæ reſervatæ, ne cuiquam tam Clerico, quam laico præſumant Euchariſtiam adminiſtrare ſine licentia parochi. Quæ prohibitio cum generaliter indicta ſit, videtur amplecti adminiſtrationem nedum per modum Viatici, & tempore paſchali, ſed etiam quocunque alio tempore.

Circa Viaticum, & Communionem paſchalem remanet quidem in ſuo robore hæc Decretalis, quæmadmodum notabo infra ad *cap. Omnis utriuſque ſexus*.

Verum ad Euchariſtiæ adminiſtrationem quod ſpectat, quocunque alio anni tempore, hodie ex variis privilegiis Regularium, & diverſorum locorum conſuetudine obtentum eſt, ut nedum in Eccleſiis Regularium, ſed etiam in quibuſvis aliis licite cuique petenti, independenter a parocho adminiſtretur; hujus ſiquidem Clementinæ prohibitionem DD. apud Engel. *tit. XLI. de Celebr. Miſſar. num. 21.* communiter intelligunt de tempore paſchali dumtaxat juxta *cap. XII. Omnis utriuſque ſexus, de Pœniten. & Remiſs.*

III. Prohibentur etiam præfati Regulares, ſub eadem pœna excommunicationis, ut ſupra, ſine licentia Parochi matrimonia ſolemnizare.

Verum hodie, ſi id attentare præſumerent, hanc non incurrent juxta moderationem Conc. Trident. a quo *cap. I. ſeſſ. XXIV. de reform.* impoſita eſt ſuſpenſio, ipſo facto paritur incurrenda, & duratura arbitrio Ordinarii illius parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat Textum leges part II. cum de eod. cap. I.

Per quam quidem ſuſpenſionem juxta veriorem, & magis receptam opinionem, teſte *Theſauro de pœn. cap. I. verb. Matrimonium*, ſublata eſt excommunicatio a Clementina inflicta, nedum quia antiqua pœna gravior cenſetur abrogata per novam mitiorem, ſed etiam, quia ita declaratum fuiſſe refert. idem Theſaurus & Galemart. *ad cit. cap. I. Trident. a S. Cong. Conc.*

Cum autem hæc ſuſpenſio ſit abſolute prolata, eademque oratione complectatur Tridentinum tam parochum alienum, quam alium quemcunque Sacerdotem, ſive regularem, ſive ſecularem; cumque cæteroquin ſuſpenſio ſic abſolute prolata intelligenda ſit juxta omnes Canoniſtas ab officio ſolum, aut ab officio, & beneficio ſimul; quæri hic poſſet a quo ſuſpenſus eſſet Sacerdos ſecularis, & regularis, in hoc delinquens, carens, tam officio, quam beneficio.

Huic dubio ſatis apte, meo videri, reſpondit Sanchez, *tractat. de Cenſur. diſput. XXXI. ſect. III. §. VI. num. 18. pag. 570 tom. V. edit. Venetiis anno 1606.* ſentiens, neque parochum alienum, neque Sacerdotem beneficiatum in hoc delinquentem ſuſpenſum eſſe ab officio, & reſpective beneficio, ſed ab officio ſacerdotali, eo pari modo, quo ſuſpenſus dici deberet ſimplex Sacerdos, tam ſecularis, quam regularis = Non eſt veriſimile (ſunt ejus verba) voluiſſe Concilium ſuſpendere illos Sacerdotes ab omni officio, & beneficio, ut verbum illud ſimpliciter prolatum indicare videtur, tum quia peccatum illud non apparet dignum tanta pœna, tum etiam quia illa pena indifferenter fertur in parochos, & Sacerdotes ſimplices, tam regulares, quam ſeculares, & ita videtur ſolum ſuſpenſione communi omnibus illis. Cenſeo igitur, illam eſſe ſuſpenſionem ab officio ſacerdotali, quia juxta Canonum intelligentiam ex materia ſubjecta determinatur pœna, ut in eo quis puniatur, in quo deliquit =.

Quamvis circa hoc idem dubium hæreat Sayrus *in Theſauro caſuum conſcientiæ lib. V. cap. XV. n. 9.* ſentiatque expetendam eſſe declarationem a Cong. Conc.

Concil. ibi = Secundo obſervandum eſt, non exprimi, neque ex antecedentibus, vel conſequentibus colligi poſſe, a qua re ſit iſta ſuſpenſio. Mihi probabile videtur, tanquam mitius, ſatis eſſe intelligere, quod ſuſpenſus ſit ab officio, præſertim cum ſuſpenſio iſta propter uſurpationem alieni officii lata ſit, de qua re conſulenda eſt declaratio a Congregatione Cardinalium, qui ſuper Conc. Trident. ejuſque dubiis interpretandis præficiuntur: interim tamen tutius eſt, ſe tam a beneficio, quam ab officio ſuſpenſum eſſe credat =.

Quidquid tamen ſit de hujus Auctoris opinione, crederem non eſſe recedendum a Sententia Sanchez, aptante æqualem pœnam æquali delinquentium delicto. A qua ſuſpenſione abſolvere poſſe reſolvit etiam Vicarium generalem *lib. III. diſput.* 52. *num.* 4. & *diſput.* 48. *num.* 7. cum Concilium utatur verbo *auſus fuerit*, affirmat ab illius incurſu excuſare ignorantiam, dummodo non ſit ita craſſa ut ſit ingens temeritas.

Eodem Titulo de Privilegiis in Extravagantibus communibus.

SECTIO DCCCXCII.

Caput I. Inter cunctas, *ex Decretali Benedicti XI.*

In hac Decretali revocatoria Decretalis Bonifacii VIII. *Super cathedram*, *de Sepult. inter Extravagantes commun.* emanata favore Prædicatorum, & Minorum, cujus tranſcriptionem omitto, cum nimis prolixa ſit, ſtatuitur inter cætera, Superiores horum Ordinum debere ſignificare Epiſcopo quoſdam ex earum Fratribus a ſe fuiſſe deputatos ad audiendas ſecularium Confeſſiones; non tamen teneri eorum nomina exprimere, nec certum numerum deſignare; quos ita confuſe ſignificatos, ſi intra triduum Epiſcopus non approbaret, iidem nihilominus, auctoritate Apoſtolica, dictis ſecularibus pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare poſſent.

Verum hujuſmodi privilegium abrogatum eſt a Clemente V. in Clementina II. *Dudum*, *de Sepult.* reſtauravitque cit. Decretalem Bonifacii, quam denuo innovavit Tridentinum *cap. XV. ſeſſ. XXIII. de reform.* de qua abrogatione ſpecialis inſtituetur ſermo in notis poſt dictum *cap. XV. parte II.*

Inſuper in dicta Decretali Benedicti tributa legitur iiſdem Fratribus facultas ubique prædicandi verbum Dei abſque Ordinariorum licentia.

Verum & hoc privilegium abrogatum eſt, tam a Tridentino *ſeſſ. V. cap. II.* & *ſeſſ. XXIV. cap. IV. de reform.* quam a Clemente X, ut ſpeciatim notabo ad dictum *cap. II. parte II.*

SECTIO DCCCXCIII.

Caput III. Divina, *ex Decretali Eugenii IV.*

Huic Decretali, cujus etiam textum tranſcribere omitto, eximenti ab Ordinariorum juriſdictione Clericos curiales beneficiatos, infligentique pœnas ipſo facto incurrendas Papæ reſervatas, excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti contra eoſdem Ordinarios, privantes beneficio dictos Clericos, aut ſe immiſcentes in cauſis beneficiorum eorundem, derogatum eſt a Conc. Trident. *ſeſſ. XXIV. cap. XI. de ref.* decernente, privilegia, quæ competere ſolent reſidentibus in Curia romana in vim hujus Eugenianæ Conſtitutionis, non habere locum in obtinentibus beneficia eccleſiaſtica, etiam reſidentiam non requirentia, quin ipſorum Ordinariorum juriſdictioni ſubjecti remaneant, nec inſuper habere locum in parochis non reſidentibus *ſeſſ. XXIII. cap. I. de reformat.* ibi.

Quæ vero privilegia reſidentibus in Curia romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent, ea in iis, qui beneficia eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime intelligantur, ſed Ordinarii juriſdictioni ſubjecti permaneant: non obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus, *Et ſeſſ. XXIII. cap. I.*

Quod ſi per edictum citati (parochi non reſidentes) etiam non perſonaliter, contumaces fuerint; liberum eſſe vult Ordinariis, per cenſuras eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem, compellere; nec executionem hanc, quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuſcunque beneficii, pactione, ſtatuto, etiam juramento, vel quacunque auctoritate confirmato, conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſive appellatione, aut inhibitione, etiam in romana Curia, vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis ſuſpendi poſſe.

APPENDIX AD HUNC TITULUM,

ELENCHUS,

Privilegiorum, a Sac. Conc. Tridentino abrogatorum.

Quem hic tranſcribo, prout a me exaratum fuit in Additionibus ad Inſtitutiones Canonicas Remigii Maſchat, Tom. I. pag. 438.

I. Abrogatum eſt privilegium prædicandi a quocunque verbum Dei ſine licentia Ordinarii: & ſi Prædicatores regulares ſunt, ſine licentia ſuorum Superiorum, & benedictione Ordinarii in Eccleſiis proprii Ordinis: in alienis vero ſine dicta Superiorum licentia, & Ordinarii. Abrogatum eſt inſuper privilegium, quominus Ordinarius procedat in prædicantes errores, & hæreſes, aut ſcandala diſſeminantes, ſicuti & quæſtores eleemosynarum prædicare præſumentes, aut per ſe, aut per alios *ſeſ.5. cap.2. ſeſs.24. cap.4.*

II. Privilegium de perpetuo non reſidendo, aut fructus in abſentia percipiendo *ſeſs. 6. cap. 2. de reformat*

III. Privilegium, quominus Clericus ſecularis exemptus, vel regularis extra monaſterium degens, ab Ordinario loci viſitari, puniri, aut corrigi valeat, *ſeſ.6. cap.3. ſeſ.14. cap.4. & 5. ſeſs.25. cap. 6. de reform.*

IV. Privilegium, quominus capitula cathedralium, aliarumque majorum Eccleſiarum, ac illorum perſonæ viſitentur a ſuis Epiſcopis, & aliis majoribus Prælatis, corrigantur, & emendentur, *ſeſs.6. cap.4. de reform.*

V. Privilegium exercendi pontificalia, & ad Ordines quemcunque promovendi in aliena diœceſi ſine licentia Epiſcopi diœceſani, & literis dimiſſoriis ſui Prælati, *ſeſs.6. cap.5. & ſeſs. 14. cap. 2. de reformat.*

VI. Privilegium, quominus ab Ordinariis locorum annis ſingulis viſitetur Vicarius perpetuus, aut ad nutum amovibilis, conſtitutus cum aſſignatione congruæ portionis, etiam ſuper re certa, in Eccleſiis curatis, unitis cathedralibus, aliiſque quibuſcunque locis piis *ſeſs.7. cap.7. de reform.*

VII. Privilegium exemptionis ab Ordinario circa viſitationem, reparationem, & obſequia præſtanda curæ animarum, atque Eccleſiarum, ad Regulares ſpectantium, *ſeſs.7. cap.8.*

VIII. Privilegium dimiſſorias dandi a capitulo primo anno Sedis vacantis non arctatis *dict. ſeſs. caput X.*

IX. Privilegium, quin exempti, tam ſeculares, quam Regulares extra monaſterium degentes conveniri poſſint coram Ordinario in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum juxta diſtinctionem in *hoc eod. cap.* expreſſam ultra diſpoſita *in cap. Volentes I. de Privil. in VI. ſeſs.7. cap. 14. de reform.*

X. Privilegium, quo quis ad ſacros Ordines promoveri poſſit, non obſtante denegatione facta ab Ordinario, etiam extrajudicialiter, & ob crimen occultum *ſeſs.14. cap.1. de reform.*

XI. Privilegium puniendi alienos ſubditos ſine interventu proprii Ordinarii *dict. ſeſſ. cap. 8.*

XII. Privilegium transferendi Regularem ad alium Ordinem, ſi perpetuo non maneat ſub obedientia ſuperioris Ordinis, ad quem transfertur *dict. ſeſs. cap.11.*

XIII. Privilegium præſentandi ad beneficium Juriſpatronat. alteri, quam Ordinario *dict. ſeſs. caput 13.*

XIV. Privilegium, quominus ab Ordinariis viſitentur commendata monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ, ac beneficia, tam curata, quam non curata, ſecularia, & regularia, ubi non viget regularis obſervantia, qualitercunque commendata, cæteraque præſtentur ad curam animarum ſpectantia, & alia debita obſequia *ſeſſ.21. c. 8. de reformat.*

XV. Privilegium quæſtuationes faciendi *dict. ſeſſ. cap.9.*

XVI. Privilegium, quominus Ordinarii locorum circa Miſſæ celebrationem prohibeant. I. Conditiones, ac pacta cujuſvis generis mercedum, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones. II. Ne interdicant cuicumque vago, & peregrino Sacerdoti Miſſam celebrare. III. Ne Miſſa celebretur, etiam a Regularibus, in privatis domibus, & in locis, ad divinum cultum non deſtinatis. IV. Ne vetent, exerceri in quacunque Eccleſia quaſcunque actiones ſeculares, vana, ac profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, & clamores. V. Quominus edicto, & pœnis prohibere poſſint, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter approbatas ab Eccleſia, ac frequenti, & laudabili uſu receptas *ſeſ.22. de Obſer. & vitan. in celebr. Miſ.*

XVII. Privilegium non ſuſcipiendi intra annum Ordinem, beneficio annexum, *ſeſs.22. cap.4. de reform.*

XVIII. Privilegium non reddendi quotannis Ordinario rationes piorum locorum, cum diſtinctione in hoc eodem cap. expreſſa, *ſeſſ. 22. cap. 9. de reform.*

XIX. Privilegium non reſtituendi fructus a beneficiatis illicite abſentibus, *ſeſs. 23. caput 1. de reform.*

XX. Privilegium gaudendi privilegio fori a non gerentibus habitum, & tonſuram clericalem, carentibuſque aliis requiſitis in hoc eodem cap. præſcriptis *dict. ſeſſ. cap.6.*

XXI. Privilegium adeundi alienum Epiſcopum abſque commendatitiis proprii pro Ordinibus ſuſcipiendis *dict. ſeſſ.23. cap.8.*

XXII. Privilegium conferendi ab Abbatibus, aliiſque

aliiſque quibuſcunque exemptis primam Touſuram, & minores Ordines iis, qui Regulares ſubditi non ſint, & concedendi ab eiſdem Abbatibus, collegiis, & capitulis, etiam Eccleſiarum cathedralium, literas dimiſſorias aliquibus Clericis ſecularibus, ut ab aliis, quam a proprio Epiſcopo ordinentur *dict. ſeſſ. 23. cap. 10.*

XXIII. Privilegium recipiendi Ordines, etiam a Regularibus, in minori ætate præſcripta hoc eodem cap. aut ſine prævio Epiſcopi examine *dict. ſeſs. 23. cap. 12.*

XXIV. Privilegium excipiendi ſecularium confeſſiones, etiam Sacerdotum, a Presbyteris, ſive ſecularibus, ſive regularibus, ſine approbatione Epiſcopi *dict. ſeſſ. cap. 15.*

XXV. Privilegium contra ſtatuta a Trident. circa Decreta quoad erectionem, & gubernationem ſeminariorum, & quoad deputationem, remotionemque ſcholaſticorum, qui docendi munus per ſe implere non poſſunt, *dict. ſeſſ. 23. cap. 18.*

XXVI. Privilegium non intereſſendi Synodo diœceſanæ *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.*

XXVII. Privilegium, quominus viſitatores deputati a capitulo (ubi ei hoc jus viſitandi competit) & ab Epiſcopo approbati, infra menſem teneantur reddere Epiſcopo rationem peractæ viſitationis, eique teſtium depoſitiones, ac integra acta exhibere *dict. ſeſſ. cap 3.*

XXVIII. Privilegium, quin ii, ad quos ſpectat, fideles inſtituere in rudimentis fidei, per cenſuras etiam compelli poſſint ad id præſtandum *dict. ſeſſ. 24. cap. 4.*

XXIX. Privilegium, quominus impleantur conſtituta a Paulo III. *ſeſſ. 6. cap. 4. & ſeſſ. 7. cap. 8. de reform.* & Pio IV. *ſeſſ 21. cap. 8. de reform.* circa viſitationem beneficiorum, etiam exemptorum, necnon Eccleſiarum ſecularium nullius diœceſis, faciendam ab Epiſcopo, cujus cathedralis Eccleſia eſt proximior, ſi id conſtet, alioquin ab eo, qui ſemel in Concilio provinciali a Prælato loci illius electus fuerit, *dict. ſeſſ. 24. cap. 9.*

XXX. Privilegium, quin Epiſcopus poſſit unire beneficia ſimplicia (non tamen regularia) aut eorum proventus præbendis tenuibus, ut præbendarii una cum diſtributionibus quotidianis inde habeant, unde honeſte ſuſtententur, *dict. ſeſſ. 24. cap. 15.*

XXXI. Privilegium retinendi ſimul duas parochiales, aut unam cathedralem, & aliam parochialem, *dict ſeſſ. cap. 17.*

XXXII. Privilegium, quominus ſervetur forma in hoc eod. cap. præſcripta circa concurſum, examen, & deputationem Vicarii in quibuſcunque parochialibus vacantibus, *ſeſſ. 24. cap. 18. de reform.*

XXXIII. Privilegium, quominus cauſæ omnes tractentur in prima inſtantia coram Ordinario, aliaque circa appellationem in hoc eod. cap. ſtatuta ſerventur, *dict. ſeſſ. cap. 20.*

XXXIV. Privilegium erigendi novas Regularium domos ſine prævia diœceſani Epiſcopi licentia, *ſeſſ. 25. cap. 3. de Regul.*

YXXV. Privilegium reſpectu Regularis ſe ſubjiciendi obſequio alicujus Prælati, Principis, Univerſitatis, vel Communitatis, alteriuſque perſonæ, vel loci, prætextu cujuſcunque pii operis ſine regularis Superioris licentia; ſicuti & recedendi a proprio conventu, etiam prætextu ſuos Superiores adeundi, ſine eorundem Superiorum mandato, aut vocatione. Item degendi extra regulares domos, ſi ſtudiorum cauſa ad Univerſitates dimiſſus fuerit, *dict. ſeſſ. caput 4.*

XXXVI. Privilegium Sanctimonialibus conceſſum exeundi a monaſterio poſt profeſſionem, & aliis quibuſque intrandi intra earundem ſepta abſque licentia Ordinarii, etiam in caſibus in hoc eod. cap. expreſſis *dict. ſeſſ. cap. 5.*

XXXVII. Privilegium I. Eligendi Superiores regulares, non ſervato ſuffragiorum ſecreto. II. Conſtituendi Provinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quotcunque Titulares ad effectum eletionis faciendæ. III. Supplendi voces, & ſuffragia abſentium: quæ privilegia declarantur ſubrepetitia, etiamſi in poſterum concedantur, *ead. ſeſſ. 25. cap. 6.*

XXXVIII. Privilegium retinendi Sanctiſſimum Chriſti corpus intra chorum, vel ſepta monaſterii monialium *ead. ſeſſ. cap. 10.*

XXXIX. Privilegium, quominus perſonæ, tam regulares, quam ſeculares exercentes in monaſteriis, vel domibus Regularium utriuſque ſexus curam animarum perſonarum ſecularium (inter quas non intelliguntur comprehenſæ perſonæ, quæ ſunt de eorundem locorum familia) Ordinarii juriſdictioni, viſitationi, & correctioni ſubſint in pertinentibus ad dictam curam, Sacramentorum adminiſtrationem, & deputationem parochi, ſeu capellani curati, etiam amovibilis, ſine conſenſu, & prævio examine ejuſdem Ordinarii: exceptis. I. Monaſterio Cluniacienſi cum ſuis limitibus. II. Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates, Generales, aut capita Ordinum ſedem ordinariam principalem habent. III. Aliis monaſteriis, ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alii Regularium Superiores juriſdictionem epiſcopalem, & temporalem in parochos, & parochianos exercent. Salvo tamen eorum Epiſcoporum jure, majorem juriſdictionem in dicta loca habentium *ſeſſ. 25. cap. 11. de Regular.* Circa derogationem hujuſmodi privilegiorum, exceptis jam enumeratis, vide Conſtit. Greg. XV. *Inſcrutabili, nonis Febr. 1622.* & reſcriptum S. Pii V. *Expoſuit, 22. Septem. 1571.* relatum a Barboſ. ad dict. *cap. I.* in Conc Tridentin. a quo neque eximuntur Eccleſiæ parochiales Ordinis Militum S. Joannis Hieroſolymitani.

XL. Privilegium, quominus in Eccleſiis Regularium publicentur cenſuræ, & interdicta tam a S. Sede emanata, quam a locorum Ordinariis promulgata, ipſis Ordinariis mandantibus: ſicuti & quominus ab iiſdem Regularibus ſerventur dies feſti ab Epiſcopo in ſua diœceſi præcepi, *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regul.* vide Conſt. S. Pio V. *Cum primo 1566.*

XLI. Privilegium, quin exempti, ſive ſeculares, ſive regulares, etiam monachi, compelli nequeant ad publicas proceſſiones (exceptis Regularibus in ſtrictiori clauſura viventibus) judiciumque Epiſcopi ſubeant in controverſis ortis ſuper præcedentia in iiſdem proceſſionibus, in tumulandis defunctorum cadaveribus, in deferenda umbella, aliiſque ſimilibus publicis actibus *ſeſſ. 25. cap. 13. de Regular.* Vide Conſtit. S. Pii V. *Divina 1568.* & Greg. XIII. *Expoſcit 1588.* & circa alios Regulares exemptos, vide *tit. XXXIII. de Majorit. & obed.*, *in Inſtitut. Canon. Maſchat. tom. I.*

XLII. Pri

XLII. Privilegiorum,quominus Regularis Epiſcopo non ſubditus, notorie delinquens extra clauſtra, ab eodem Epiſcopo puniatur, ſi intra tempus ab eo præſcriptum punitus non fuit a ſuo Superiore, *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de Regul.* Vide Conſtit. Clementis VIII. *Suſcepti* 1596.

XLIII. Privilegium profitendi in quocunque regulari Ordine utriuſque ſexus ante annum 16. expletum, & ſine prævio integro probationis anno *dict. ſeſſ. cap.* 15.

XLIV. Privilegium transferendi Regularem ad laxiorem Ordinem *dict. ſeſſ. cap.* 19.

XLV. Privilegium, ne monaſteria commendata viſitentur ab Abbatibus,qui ſint capita Ordinum, cæteriſque dictorum Ordinum Superioribus *dict. ſeſſione cap.* 11. *&* 20.

XLVI. Privilegium, quominus omnia, & ſingula Decreta in hac eadem ſeſſ. de refor. Regul. ſancita obſerventur. *dict. ſeſſ.* 25. *cap.* 22.

XLVII. Privilegium, quin capitula exempta viſitentur ab Epiſcopo juxta modum in hoc eod. capit. præſcriptum *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de reform.*

XLVIII. Privilegium, quominus ſerventur præſcripta in hoc eodem capit. circa gubernium, adminiſtrationes, & miniſtros Hoſpitalium *dict. ſeſſ.cap.*8.

XLIX. Privilegium contra obſervantiam Decretorum circa probationem jurispatronatus, juſpatronorum, acceſſiones beneficiorum liberorum ad Eccleſias jurispatronatus: revocationem ipſius jurispatronatus, non legitime quæſiti; examen, & repulſionem præſentatorum non idoneorum ab Epiſcopo facienda *dict. ſeſſ. cap.* 9.

L. Privilegium non ſolvendi quartam funeralem cathedrali, aut parochiali Eccleſiæ ſolvi conſuetam per annos quadraginta ante Tridentinum, ſi hæc poſtea conceſſa fuerit monaſteriis, aliiſque quibuſcunque locis piis *dict. ſeſſ. cap.* 13.

Titulus XXXIV. De Purgatione Canonica.

SECTIO DCCCXCIV.

Quamvis Purgatio canonica non omnino abrogata ſit, cum tamen ipſius uſus in Curiis eccleſiaſticis hodie admodum raro ſuperſit, ut cum Zypæo *de Jure Pontificio novo animadvertit*, Van-eſpen *part.III. tit.VIII. cap.IV.de Inſtruct. cauſar. crimin.* ideo, quæ hodierna ſit diſciplina circa ſancita in in hoc integro titulo, XVI. capitulis comprehenſo, in quibus indicitur hæc Purgatio, moduſque traditur eam inſtituendi contra vehementer ſuſpectos de aliquo crimine, præſertim eccleſiaſticos, conſulto omitto.

Cum autem ab infamato, ſeu ſuſpecto de crimine præſtandum erat juramentum, ſe illud non commiſiſſe, ut ſtatuitur in cap. I. IV. & XVI. hoc titulo, ſi forte in aliquibus Curiis adhuc mos vigeat hanc Purgationom indicendi, ita judices monitos vult idem Van-Eſpen *loc. cit. num.*58. „ Quin, & „ judices merito in indicenda hac Purgatione cir„ cumſpecti eſſe debent, ne eam facilius indicen„ do, ſacrilegii, & perjurii participes efficiantur: „ etenim cum homines, qui magnorum criminum „ ſunt rei, uſi fuerint propter utilitatem, aut vo„ luptatem, quas in criminibus quæſiverunt, gra„ viter impingere in legem æternam, ejuſmodi „ crimina prohibentem, magnopere timendum eſt, „ ne ut ſupplicium, & infamiam, quæ ob crimina „ commiſſa imminent, evadant, pejerare audeant. „ Facile eſt hinc videre, quam ſæpe ſacrilegum ſit „ ab ejuſmodi criminoſis expetere, ut juramento „ ea purgent, cum, ſi non certum ſit, ſaltem ad„ modum veriſimile, quod pejerabunt, ſi crimen „ revera commiſerint: temerarium proinde eſt, „ credere, quod tale crimen non commiſerint, quia „ jurant, ſe non commiſiſſe “.

Certum eſt autem, penitus abrogatum eſſe, *caput XVI. Reeepimus*, *relatum hoc eod. tit.* in quo Archiepiſcopo Biſuntino indictum fuit juramentum ad ſe purgandum a criminibus ſimoniæ, venditionis juſtitiæ, & incontinentiæ, de quibus fuerat infamatus: hujuſmodi enim criminales cauſæ, aliæque graviores a Concilio Trident. *ſeſſ. XXIV. cap. V. de reform.* reſervatæ ſunt judicio Romani Pontificis dumtaxat, ibi.

Cauſæ criminales graviores contra Epiſcopos, etiam hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, ab ipſo tantum Summo Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur. Quod ſi ejuſmodi ſit cauſa, quæ neceſſario extra romanam Curiam ſit committenda, nemini prorſus ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis, a Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc vero commiſſio, & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata; nec unquam plus his tribuat, quam ut ſolam facti inſtructionem ſumant, proceſſumque conficiant, quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant: reſervata eidem Sanctiſſimo ſententia definitiva.

SECTIO DCCCXCVI.

Caput IV. Si læserit, *ex Decretali deſumpta a cap. XXII. Exodi.*

SI læſerit quiſpiam agrum, vel vineam, & dimiſerit jumentum ſuum, ut depaſcat aliena, pro damno æſtimationem reſtituet.

Hæc Decretalis locum habet in foro conſcientiæ, ſed ſi agatur in foro contentioſo ad inſtantiam damnum paſſi, pluries exorta eſt controverſia a quo judice cognoſcenda ſit cauſa; ideoque addo hic ſummam diſpoſitorum a Benedicto XIV. in Conſtit. ſeu Motu proprio *Inveterata, ſub die 25. Januar. 1751.* circa forum competens hujuſmodi cauſarum pro damno dato ab animalibus in ſtatu pontificio.

Hæ igitur cognoſcendæ ſunt in prima inſtantia a Magiſtratu loci, ſi ex ſtatuto, vel conſuetudine hoc jus ei competat. Si vero damnum ſit, aut ſtudioſum, ideſt ex culpa, & negligentia cuſtodum, aut manuale, cognoſcendæ ſunt a ſolo loci Gubernatore.

Pro damno dato a laico in bonis laicalibus cum animalibus Eccleſiaſticorum, ſi ſolus eorum cuſtos laicus querelatus, arreſtatus, aut oppignoratus fuerit, cauſæ cognitio ſpectat ad forum laicale: ſi vero oppignorata fuerint animalia, ad forum eccleſiaſticum: ſi oppignorata fuerint tam animalia, quam cuſtos laicus, eſt in arbitrio damnificati forum eligere, abſque facultate variandi: ita tamen, ut ſi eligat forum laicale, judex laicus ſtatim relaxare debeat animalia Eccleſiaſticorum ſine ulla expenſa tam pro decreto, quam pro mandato relaxationis: ſi vero eligat forum eccleſiaſticum, judex eccleſiaſticus relaxare debeat cuſtodem tantum ſine ulla pariter expenſa.

Nullus judex tam laicus, quam eccleſiaſticus procedere poteſt in his cauſis, niſi intra priores octo dies denunciatum fuerit damnum; cauſæque terminari debent intra quadraginta dies, alias devolventur ad judicem ſuperiorem ex capite denegantæ juſtitiæ. Probatio autem, & liquidatio damnorum, ac pœnarum impoſitio fiant juxta ſtatuta, & conſuetudines locorum in utroque foro.

Liberum erit damnum paſſis in captura animalium hujuſmodi damnum inferentium, aut omnia, aut partem illorum capere, ſive a cuſtode pignus recipere, licet animalia ſint Eccleſiaſticorum, dummodo illorum captura, vel pignus factum fuerit antequam aut ipſa, aut cuſtos exierint a fundo damnificato. Data autem fidejuſſione pro ſolutione tam damni, quam pœnæ, relaxanda erunt a quocunque judice animalia, pignora, & multo magis cuſtos.

Pœnæ exigendæ. ſive judex ſit eccleſiaſticus, ſive laicus, ſive in prima, ſive in ulteriori inſtantia, integre ſolvendæ ſunt Communitati, aut illarum conductori, ſublata cuique facultate, eas condonandi, vel imminuendi, licet ſint Cardinales, Legati, Vicelegati, Provinciarum Præſides, Epiſcopi, ac Archiepiſcopi, quamvis Communitatis conſenſus accederet, ſub pœna ſcutorum quinquaginta in favorem ejuſd. Communitatis, vel conductoris ipſo facto & etiam pro prima controventione incurrenda; tributa facultate Magiſtratui loci reſpectu Gubernatoris contrafacientis eadem ſcuta quinquaginta ſubtrahendi a menſtrua præſtatione ei ſolvi ſolita: reſpectu vero judicis eccleſiaſtici, recurrendi ad S. Congreg. Boni Regiminis.

Judici autem, miniſtris, & executoribus poſt compenſationem damni factam parti læſæ, & poſt effectivam ſolutionem pœnarum, danda ſunt tantum emolumenta pro decreto, & executione juxta taxam ſervari ſolitam in cauſis civilibus.

Appellatio a ſententia de damno dato deferenda eſt ad quos pertinent aliæ cauſæ criminales in ulterioribus inſtantiis, ſervata taxa quoad ſportulas, & emolumenta judici debita, ut in cauſis civilibus, ſublata facultate Cong. Conſultæ, ſe in his cauſis ingerendi, tam in prima, quam in ulteriori inſtantia, etiam de conſenſu partium; excepto caſu, in quo damnum datum ejus ſit qualitatis, ut tranſeat ad aliud delictum, cui juxta generalia bandimenta impoſita ſit pœna triremium, aut capitis.

Ad Cong. autem Boni Regiminis ſpectabit horum omnium executio, ei tamen interdicta facultate, ſe in particularibus cauſis ingerendi.

SECTIO DCCCXCVII.

Caput V. Si egressus, *ex Decretali deſumpta ex cap. XXII. Exodi.*

SI egreſſus ignis comprehenderit acervos frugum, ſive ſtantes ſegetes in agris, reddet damnum, qui ignem ſuccenderit.

SE

SECTIO DCCCXCVIII.

Caput VI. Si quis, *ex Decretali deſumpta a Pœnitentiali Romano*.

SI quis domum, vel aream cujuſquam incenderit voluntarie, ſublata, & incenſa omnia reſtituat, & tres annos pœniteat.

In prima ſupra tranſcripta Decretali ſermo eſt de ſegetum incendiario culpoſo dumtaxat, ob cujus ſcilicet negligentiam oritur incendium. In ſecunda vero de incendario doloſo domorum, qui deliberate nimirum, & ex mala voluntate incendium excitat. In primum nulla infligitur pena, ſed refectio tantummodo illati damni. In ſecundum præter refectionem damni imponitur peniteutia trium annorum; ſed hodie pœnitentia iſta in deſuetudinem abiit, & ejus loco de jure canonico doloſus incendiarius, etiam laicus, eique conſilium, & auxilium præſtans ex Decretali Innocentii II. in generali Concilio Lateranenſi II. celebrato an. 1139. cum interventu mille circiter Epiſcoporum, declarandus eſt ab Epiſcopo excommunicatus, & ſi mortuus fuerit impænitens, caret eccleſiaſtica ſepultura, prout legitur in *Canon. XVIII.* ejuſdem Concilii, ita expreſſus, quem etiam refert Gratiatianus *Can.XXXII. Peſſimam, cauſ.* 23. *quæſt.*8. ſed diminutum ibi.

= Peſſimam ſiquidem, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli omnino deteſtamur, & interdicimus. Hæc etenim peſtis, hæc hoſtilis vaſtitas omnes alias deprædationes exuperat. Quæ quantum populo Dei ſit damnoſa, quantumque detrimentum animabus, & corporibus inferat, nullus ignorat. Aſſurgendum eſt igitur, & omni modo laborandum, ut tanta clades, tantaque pernicies pro ſalute populi eradicetur, & extirpetur. Siquis igitur poſt hujus noſtræ prohibitionis promulgationem malo ſtudio, ſive pro odio, ſive pro vindicta ignem appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium, vel auxilium ſcienter tribuerit, excommunicetur. Etſi mortuus fuerit incendiarius, Chriſtianorum careat ſepultura. Nec abſolvatur, niſi prius damno, cui intulit, ſecundum facultatem ſuam reſarcito, juret, ſe ulterius ignem non appoſiturum. Pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat, *Canon XIX.* Siquis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & per annum ab officio epiſcopali abſtineat, *Can.XX.* Sane Regibus, & Principibus facultatem faciendæ juſtitiæ, conſultis Archiepiſcopis, & Epiſcopis, non negamus =.

Poſtquam ab Epiſcopo declaratus fuerit excommunicatus, nequit abſolutio obtineri niſi a Papa, pro qua etiam ad ipſum mittendus eſt, ut declaravit Clemens III. *cap. XIX. Tua nos, de Sententia excommunic.*

Notandum tamen, quod hodie acceſſus perſonalis ad Papam pro obtinenda abſolutione, ut Clemens præſcripſit, non amplius exigitur a Sede Apoſtolica, quæ, ad ipſam recurrentes per ſupplices libellos conſuevit remittere ad locorum Ordinarios, una cum facultate eos abſolvendi.

Si vero agatur de incendiariis Eccleſiarum, vel locorum religioſorum *Theſaurus de pæn. cap.I. verb. Incendiarii* cum DD. ibi cit. ſentit, eſſe conſuetudine receptum, ut ſint ipſo facto excommunicati.

Titulus XXXVII. De Pœnis.

SECTIO DCCCXCIX.

Caput II. Presbyteri, *ex Decretali, deſumpta a Can. IV. Concilii Triburienſis, celebrati an.895. in Villa, cognomento Triburia, non longe a Moguntia ſuper Rhenum in Germania.*

PResbyteri interfecti compoſitio, Epiſcopo, ad cujus parochiam pertinet, ſolvatur: ita ut medietatem utilitatibus Eccleſiæ, cui præfuit, tribuat, alteram in ejus eleemoſynam juſte diſpertiat: quia nullus ejus hæres proximior videtur, quam qui ipſum Domino ſociavit.

Ante ſeculum IX. vetus lex Germanorum erat, ut homicidia pœna capitis non punirentur, ſed multa pecuniaria dumtaxat occiſi hæredi perſolveretur: poſtea ſtatutum fuit in hoc Concilio, ut pro homicidio Presbyteri (id eſt parochi) hujus ejuſdem multæ medietas erogaretur per Epiſcopum in utilitatem Eccleſiæ, cui occiſus præfuit, & alia medietas pro ſuffragio illius animæ. Cujus multæ quantitas juxta legem Longobardorum erat ſexcentum ſolidorum, canonizata etiam a *Can. Qui Subdiaconum cauſ.XVII. quæſt.* 4.

Verum hodie hæc compoſitio ullibi locum amplius non habet, ſed pœna debita pro qualitate homicidii.

SECTIO DCCCC.

Caput III. Licet, *ex Decretali Alexandri VIII. Archiepiſcopo Cantuarienſi ſcripta.*

Licet juxta Apoſtolum (& infra.) Accepimus, quod Archidiaconi Conventren. Epiſcopatus pro corrigendis exceſſibus, & criminibus puniendis, a Clericis, & laicis pœnam pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ perſonas quandoque ſuſpendunt, Eccleſias interdicunt, a Vicariis denarios, ut eos in Eccleſiis cantare permittant, exigere non formidant, & alia agunt, quæ Canonum obviant inſtitutis, & de radice cupiditatis, & avaritiæ prodire videntur (& infra.) Mandamus, quatenus Archidiaconis prædicti Epiſcopatus hoc diſtrictius interdicas: ſi autem contravenire præſumpſerint, eos appell. ceſſante, eccl. cenſura compellas.

Ex hac Decretali clare infertur, in aliquibus Provinciis competere ex conſuetudine Archidiacono juriſdictionem contentioſam: qua tamen hodie caret, ut notavi ad *cap VII. de Offic. Archidiac.* pag. 89.

Prohibitioni vero applicandi ſibi multas acceſſit decretum Conc. Trid. ſtatuens applicandas eſſe fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco arbitrio Epiſcopi, tam in cauſis civilibus, quam criminalibus ad forum eccleſiaſticum pertinentibus, ut in *cap. III. juncto cap. XIV. ſeſſ. XXV. de reform.* ibi.

In cauſis vero judicialibus mandatur omnibus judicibus eccleſiaſticis, cujuſcunque dignitatis exiſtant, ut, quandocunque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe tam in procedendo, quam definiendo a cenſuris eccleſiaſticis, ſeu interdicto: ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus, ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcunque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quæ locis piis, ibi exiſtentibus, eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur.

SECTIO DCCCCI.

Caput IV. Calumniam, *ex Decretali Alexandri III. in Concilio Turonenſi; in quo tamen hic Textus non reperitur, ut notavit Antonius Auguſtinus.*

Calumniam, & audaciam temere litigantium condemnando in expenſis, & alio multiplici remedio ſanctio imperialis compeſcit. Quoniam igitur ſacris inſtitutis conſonare dignoſcitur, præcipimus, ut de cætero in cauſis pecuniariis victus victori in expenſis condemnetur, niſi ſententia pro abſente feratur.

Circa condemnationem in expenſis cum limitatione hic ſtatuta, hodie juxta praxim Tribunalium, ſive ſententia feratur pro abſente, ſive pro præſente, nedum in cauſis pecuniariis, ſed etiam in quibuſcunque aliis, victus ſemper condemnatur in expenſis.

SECTIO DCCCCII.

Caput VI. Tuæ discretionis, *ex Decretali Innocentii III. Leodienſi Epiſcopo reſcripta.*

Tuæ diſcretionis prudentiam (& infra.) Ad illud, quod a nobis tertio requiſivi qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi, puniri debeant: reſpondemus, quod a ſuis Ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monaſteriis, ad pœnitentiam peragendam.

Pœna detruſionis in monaſterium, hic inflicta, in deſuetudinem abiit, cujus loco ſucceſſit, vel carcer perpetuus, vel ergaſtolum, vel damnatio ad triremes, ut alias notavi juxta delicti qualitatem.

SE-

SECTIO DCCCCIII.

Caput XII. In quibuſdam, *ex Decretali deſumpta a cap. XLV. Concilii generalis Lateranenſis IV. celebrati ſub Innocentio III. an.* 1215.

IN quibuſdam provinciis Eccleſiarum Patroni, & Advocati, ſeu Vicedomini ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet Eccleſiis de paſtoribus idoneis provideri, difficultates ingerunt, & malitias, verum etiam de poſſeſſionibus, aliiſque bonis eccleſiaſticis, pro ſua voluntate ordinare præſumunt: & (quod horrendum eſt dicere) in necem Prælatorum prorumpere non formidant. Cum igitur, quod ad defenſiones ſubſidium eſt inventum, ad depreſſionis diſpendium non debeat retorqueri, prohibemus expreſſe, ne Patroni, vel Advocati, ſeu Vicedomini ſuper præmiſſis de cætero plus uſurpent, quam reperiatur in jure permiſſum: & ſi contra præſumpſerint, per ſeveritatem canonicam diſtrictiſſime compeſcantur. Sacri nihilominus Concilii approbatione ſtatuimus, quatenus, ſi Patroni, vel Advocati, aut Feudatarii, ſeu Vicedomini, aut alii beneficiati alicujus Eccleſiæ, Rectorem, vel Clericum alium ipſius Eccleſiæ per ſe, vel per alios occidere, vel mutilare auſu nefando præſumpſerint, Patroni juspatronatus, Advocati advocatiam, Feudatarii feudum, Vicedomini vicedominatum, & beneficiati beneficium prorſus amittant. Et ne minus vindictæ quam exceſſus memoria prorogetur, non ſolum de præmiſſis nihil perveniat ab hæredes, ſed etiam uſque ad quartam generationem poſteritates talium in Clericorum collegium nullatenus admittantur, neque in domibus regularibus alicujus prælationis aſſequantur honorem, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum.

Hanc Decretalem, quoad pœnam privationis hic indiſtincte extenſam ad deſcendentes ad quartum uſque gradum Patroni alicujus Eccleſiæ, qui illius Rectorem interfecerit, expendit Benedictus XIV. *lib.* 13. *cap.* 24. *de Synodo diœc. edit. an.* 1755. *n.* 21. per hęc verba „ Celebris Joannes Andreas *ad præcit.* „ *text. in cap. In quibuſdam, num.* 8. *de Pœnis*, du- „ bium propoſuit, an memorata conciliaris ſanctio „ afficeret quoque filios natos, antequam interfice- „ retur Rector, cupienſque legis rigorem æquiore „ interpretatione temperare, amplexus eſt, defen- „ ditque negativam ſententiam. Quamvis vero ei- „ dem contradictorem ſe ſe præſtiterit Zabarella *in* „ *cit. cap. num.* 5. afferens tamquam ſibi conſentien- „ tem Cardinalem Oſtienſem (qui tamen nihil pla- „ ne habet ea de re) nihilominus affirmari poteſt, „ ſententiam Joannis Andreæ, qui aſperitatem le- „ gis æquiore interpretatione moderatur, eique „ minime ſubjicit filios ante patratum homicidium „ progenitos, nunc temporis eſſe receptam, omnium- „ que propemodum calculo comprobatam, quemad- „ modum late demoſtrant Chartarius *de Pœnis in-* „ *nocentium art.* 1. *num.* 188. *verſ. Hæc tamen, cum* „ *plurib. ſeq.* & Sanchez *Super præcepta Decalogi*, „ *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 27. *a num.* 6. *ad finem*. Hanc „ ipſam ſententiam amplexa eſt quoque Congregatio „ Concilii in quodam dubio ſuper petita diſpenſatio- „ ne propoſito, ac definito die 2. Auguſti 1628. “

Eodem Titulo de Pœnis in VI.

SECTIO DCCCCIV.

Caput II. Degradatio, *ex Decretali Bonifacii VIII. Epiſcopo Bitorenen. reſcripta.*

DEgradatio, qualiter fieri debeat a Nobis tua fraternitas requiſivit, Super quo tibi taliter reſpondemus, quod verbalis degradatio, ſeu depoſitio ab Ordinibus, vel gradibus eccleſiaſticis eſt a proprio Epiſcopo ſibi aſſiſtente in degradatione Clericorum in ſacris conſtitutorum Ordinibus, certo Epiſcoporum numero definito a Canonibus facienda; quamquam proprii Epiſcopi ſententia ſine aliorum Epiſcoporum præſentia ſufficiat in degradatione eorum, qui minores dumtaxat Ordines receperunt. Actualis vero, ſive ſolemnis cæleſtis militiæ militis, ideſt, Clerici degradatio (cum ad eam fuerit procedendum) fiet, ut exautorizatio ejus, qui militiæ deſervit armatæ, cui militaria detrahuntur inſignia, ſicquæ a militia remotus caſtris rejicitur, privatus conſortio, & privilegio militari. Clericus igitur degradandus, veſtibus ſacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum ad Ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſuo ſole-

mniter miniſtrare, ad Epiſcopi præſentiam adducatur: cui Epiſcopus publice ſingula, ſive ſint veſtes, calix, liber, ſeu quævis alia, quæ illi juxta morem ordinandorum Clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat ab illo veſtimento, ſeu ornamento, quod datum, vel traditum fuerat ultimo, inchoando, & deſcendendo gradatim degradationem continuet uſque ad primam veſtem, quæ datur in collatione Tonſuræ, tuncque radatur caput illius, ſeu tondeatur, ne Tonſuræ, ſeu Clericatus veſtigium remaneat in eodem. Poterit autem Epiſcopus in degradatione hujuſmodi uti verbis aliquibus ad terrorem, illis oppoſitis, quæ in collatione Ordinum ſunt prolata, dicendo Presbytero hæc, vel ſimilia verba in remotione Planetæ: auferimus tibi veſtem ſacerdotalem, & te honore ſacerdotali privamus: ſicquæ in remotione reliquorum inſignium ſimilibus verbis utens in ablatione ultimi, quod in collatione Ordinum fuit primum, infraſcripto, vel alio ſimili modo pronunciet, ſive dicat: auctoritate Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac Noſtra tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & privilegio clericali.

Hæc Decretalis, in qua præſcribitur verbalem degradationem Sacerdotis, fieri debere coram proprio, & ſex aliis Epiſcopis juxta ſacrorum Canonum ſtatutum (videlicet *Can. III. Si quis*, *Can. IV. Si felix*, *Can. V. Si autem*, *cauſa XV. quæſt. VII.*) Diaconi vero, vel Subdiaconi coram tribus Epiſcopis, ac proprio: & degradationem conſtitutorum in Minoribus coram ſolo Epiſcopo, moderata eſt *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reform.* reſtringente numerum Epiſcoporum in degradatione actuali, & ſolemni ad ſolum proprium Epiſcopum coram ſex Abbatibus, uſum mitræ, & baculi ex Apoſtolico privilegio habentibus, ſi commode intereſſe poſſint: ſin minus, coram aliis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis. In degradatione vero verbali, etiam coram ejus Vicario, ibi.

Cum vero tam gravia nonnunquam ſint delicta, ab eccleſiaſticis commiſſa perſonis, ut ob eorum atrocitatem a ſacris Ordinibus deponendæ, & Curiæ ſint tradendæ ſeculari: in quo ſecundum ſacros Canones certus Epiſcoporum numerus requiritur; quos ſi omnes adhibere difficile eſſet, debita juris executio differretur; ſi quando autem intervenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur: propterea ſtatuit, & decrevit: Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicario in ſpiritualibus generali, contra Clericum, in ſacris, etiam Presbyteratus, Ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem; & per ſeipſum, etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis Ordinibus, & gradibus eccleſiaſticis, in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia, in numero a Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat; adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum mitræ, & baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint; alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant.

SECTIO DCCCCV.

Caput V. Felicis, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

Felicis recordationis Honorii Papæ III. Prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, quibuſdam additis, & detractis de communi Fratrum noſtrorum conſilio hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus, ut ſi quis deinceps in hoc ſacrilegii genus irrepſerit, quod Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus, vel percuſſerit, aut ceperit, vel ſocius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium dederit, vel favorem, aut poſtea receptaverit, vel defenſaverit ſcienter eundem, ſicut reus criminis læſæ majeſtatis perpetuo ſit infamis: diffidatus nihilominus, & bannitus, ſit inteſtabilis, ut nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex teſtamento, vel ab inteſtato vocetur: quatenus ab omni ſucceſſione repulſus, publicaque repulſa confuſus minus inveniat ſuæ malitiæ ſucceſſorem: *fiant habitationes ejus deſertæ, & ut non ſit qui eas inhabitet*, dentur cuncta ipſius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina teſtetur, nullo tempore reparentur: nul-

nullus ei debita reddere, nullus reſpondere in judicio teneatur: quidquid etiam in bonis invenitur ipſius, fiſci, vel reipublicæ dominio applicetur, ut ex illis nil tranſmittat ad poſteros, ſed potius cum ipſo quodammodo damnentur & ſua. Si qua vero fæuda, locationes, officium, vel beneficium ſpirituale, vel temporale ab aliquibus Eccleſiis obtinet, ſit eis ipſo jure privatus, quæ ſic libere ad Eccleſias revertantur, quod Eccleſiarum Rectores de ipſis pro ſua voluntate diſponant. Quod ſi quis prædictorum filium, vel filios habeat, nepotem, vel nepotes per rectam lineam deſcendentes, beneficiatum, ſeu beneficiatos quovis beneficio, etiamſi pontificalem adeptus, vel adepti fuerint dignitatem, ſint eis ipſo jure privati, ſpe promotionis omnino ſublata. Nulli præterea talium filiorum, atque nepotum ex virili ſexu deſcendentium ab eiſdem, alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris eccleſiaſtici, vel mundani, ſeu ad alicujus loci regimen ſit aſcenſus: ſit eis poſtulandi negata facultas, ſit notorie judicatus, & quodlibet aliud officium, ſeu miniſterium publicum interdictum; in judiciis eorum aſſertio contra quemquam nihil fidei, nihil credulitatis inveniat, ut ad teſtimonium prorſus reddantur indigni; ſit eis ad Ordines aſcenſus inhibitus, ſit ad beneficium, vel officium eccleſiaſticum denegatus acceſſus, & (ut magis famoſa ſit eorum infamia) ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur eiſdem ſuper aliquo præmiſſorum, omni ſpe diſpenſationis adempta. Præſenti nihilominus adjicimus ſanctioni, ut ex inſecutione prædicta, ſicut ex injectione manuum violenta, ipſo facto excommunicationis ſententiam quis incurrat, & tam inſecutor, quam alii ſupradicti tanti mali participes, quamdiu in ſua contumacia perdurarint, ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, per omnes illius loci Eccleſia, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon civitatum, & diœceſum viciniarum excommunicati publice denuncientur: nec ab alio, quam a Romano Pontifice, poſſint abſolutionis beneficium obtinere, niſi dumtaxat in mortis articulo conſtituti.

Cum autem fuerint abſolvendi, primo ſufficienter, & idonee caveant, quod inferendæ pœnæ parebunt, & auxiliante Domino, pœnitentiam peragent injungendam: deinde per omnes illius loci Eccleſias principales, vicinorumque locorum, diebus Dominicis, & ſolemnibus incedant nudi coram populo, femoralia tantum habentes, & ferulas detinentes in manibus, cum quibus per eaſdem Eccleſias publice fuſtigentur; ituri poſtmodum ultra mare, & ibidem acturi pœnitentiam per tres annos ad minus, nec exinde poſtmodum reverſuri abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Verum cum talis gratiam reconciliationis meruerit, beneficio abſolutionis obtento, indulgeatur ei licentia, ut ſuam, & ſuorum injuriam proſequatur, & debitorum illorum, quæ contracta fuerint, de poſtmodum acquiſitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus omittendum, quod ſi quis fuerit in præmiſſis nudo conſilio, aut ſimplici favore culpabilis, Judex talem pœnam metiatur ex culpa, ut ſecundum quod exceſſus exegerit, vindicta procedat. Cæterum, quia dignum eſt, ut nefandi ratione flagitii ultionis ſeveritas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis ſolitis contentetur; ſtatuimus, ut ad collaterales fratres, videlicet nepotes, & pronepotes talium poſſit extendere pœnas in hujuſmodi noſtra Conſtitutione contentas, circumſpectio Romani Pontificis, prout circumſtantiæ rationabiles ſuadebunt.

Præmiſſis etiam dignum cenſuimus annectendum, ut ſi quiſquam aliquo prædictorum exceſſuum quemquam de Clericis, vel Religioſis noſtræ familiæ, vel Cardinalium afficere forte præſumpſerit, proportionetur pœna delicto; ita quod vindicta ex æquo exceſſu reſpondente ab offenſa noſtrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine ultionis, quas Dei, vel noſtra, ſeu Fratrum noſtrorum reverentia non coercet. Si quis vero per ſe, vel per alium occiderit Cardinalem (quod abſit) vel dederit cauſam mortis, ultra quam præmiſſa contineant, ſic in eum poteſtas juriſdictionis inſurgat, ſic rigor ultionis inſiliat, quod contra vitæ ſubſidium mortis ſolatium invocet, vivens pœnæ, non culpæ, vindictæ ſpeculum, non offenſæ. Per hoc quoque ſecularibus Poteſtatibus non adimimus facultatem utendi legibus contra tales, quas adverſus ſacrilegos catholici Principes ediderunt. Quis enim locus regiminis poterit eſſe tutus, quis Rector ſecuritate gaudebit, ſi Romana Eccleſia (quæ omnium Eccleſiarum, diſponente Domino, caput eſt, & magiſtra) caſibus iſtis ſubjicitur? ſi ejus filii ſpeciales hujuſmodi periculis exponuntur. Quem Eccleſiæ filium, quem

quem fidei zelatorem contumelia tanta non tangeret, & confuſio tam aſpera non moveret? Porro ſi filius eſt, dolebit: ſi fidelis, matre fidei læſa lædetur. Quapropter, ſi Princeps, Senator, Conſul, Poteſtas, vel alius Dominus, ſive Rector contra præſumptores prædictos, præſentis Conſtitutionis tenorem non fecerit obſervari: tam ipſe, quam officiales ipſius intra menſem, poſtquam res ad notitiam eorum pervenerit, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Civitas vero quævis alia, præter orbem, quæ talia facienti, vel facientibus, ſeu præſumentibus, in his conſilium, vel auxilium dederit, aut favorem, vel intra menſem ſaltem taliter delinquentes (prout tanti facinoris enormiias exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendos, pontificali ut ſupra ſit eo ipſo dignitate privata, & nihilominus remaneat interdicta.

Excommunicatio hic inflicta legitur repetita in *cap. XI. Bullæ Cœnæ*, cujus textum habes in calce hujus Operis.

Inſuper tam eadem excommunicatio, quam pœnæ latæ in tranſcripta Decretali cum eadem reſervatione extenſæ ſunt a S. Pio V. Conſtit. *Infœlicis*, *19. Decembris 1569.* contra non revelantes, quamprimum ſciverint, vel conjecerint factum, vel faciendum aliquid ex enunciatis in eadem Decretali; & denunciatio fieri debet Papæ, ſi delictum in Curia accidat, alias Ordinario loci: & mandatur Epiſcopis, ut ſtatim id Papæ denuntient; non tamen ſub eiſdem pœnis. Item, ſi Ordinarius ipſe ſit Cardinalis offenſus, tunc viciniori Epiſcopo: quod ſi crimen nondum ſit commiſſum, etiam ipſi Cardinali debet fieri revelatio, & procedit quantumvis occultum ſit crimen, ibi.

Infelicis ſeculi pericula miſerati, dolorem comprimere non valemus, quod nefarii homines, juſtorum ſanguinem ſitientes, ad illorum quoque perniciem infeſtiore animo incumbunt, quos Spiritus Sanctus membra conſtituit præcipua Eccleſia Dei, quam ſuo ſibi ſanguine acquiſivit.

§. I. Magna igitur ratione poſt alios felic. record. Bonifacius Papa VIII. de Fratrum ſuorum conſilio perpetua Conſtitutione ſancivit, ut ſi quis S. R. E. Cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus, aut percuſſerit, aut cæperit, aut mandaverit id fieri, ſociuſque fuerit facientis, factumve ratum habuerit, ſeu dederit conſilium, vel favorem, aut receptaverit, aut defenderit ſcienter eundem, tanquam læſæ majeſtatis reus, perpetuo ſit infamis, & præterea diffidatus, bannitus, & inteſtabilis, omnia ejus ædificia ruinæ perpetuæ ſubjaceant, nullus ei debita reddere, nullus ei in judicio reſpondere teneatur, bonis omnibus Fiſco, vel Reipublicæ applicatis. Idem etiam feudis, beneficiis, & officiis, ſpiritualibus, & temporalibus ſit ipſo jure privatus, ſed & ipſe inſectans excommunicationis ſententiam incurrat, quam ſolus Rom. Pont. excepto mortis articulo, valeat relaxare.

§. II. Sed ne hæc quidem Conſtitutio, propter abdita conſceleratorum conſilia, omnino ſatis eſſe noſcitur ad hujuſmodi ſacrilegia amplius prohibenda. Qui enim alicui vim inferre ſibi proponunt, id ſecreto, in occulto, ut maxime machinantur veluti impium illud facinus indicat in perſonam dilecti filii noſtri Caroli tituli S. Præxedis Presbyteri Cardinalis Borrhomæi, Eccleſiam Mediolanenſem ſanctiſſimis inſtitutis ſtudioſe informatis proxime attentatum. Quæ res nos gravius commovet, vehementiuſque excitat omnia exquirere, ut nobiliſſimæ corporis noſtri partes undique protegantur. Quibus enim præſidio erimus, quibus ſuppetias afferemus, quos denique tutabimur, ſi templi Dei baſes, ſi clariſſima Eccleſiæ lumina, ſi ſpeciales filios, qui pro animabus populorum pro fide, pro juſtitia, pro unitate pervigilant, inultos deferamus.

§. III. Itaque ſanctioni prædictæ de ſimili Fratrum noſtrorum conſilio adjicientes, ſtatuimus, ut quiſquis, etiam a nudo conſilio, aut ſimplici favore, aut omnino a cæteris prædictis alienus, quempiam authorum, adminiſtrorum, vel conſciorum, conjurationis, ſive conſpirationis, aut commiſſi, committendive criminis in perſonam Cardinalis, illorumve fautorum, receptorum, vel occultatorum, ſive ex renunciatione ſibi protinus, vel per interpoſitam perſonam, aut literas facta, cognoverit, ſive ex ſcripturis, cætu, conatu, concurſu, inſidiis, aliiſve ſignis, & indiciis qualemcunque ſcientiam habuerit, vel etiam conjecirit, quive horum quidquam intellexerit, quantumcunque res alias occulta ſit, quamprimum id Roman. Pon. si in Curia fuerit, sin autem Ordinario loci, vel si Cardinalis ipſe Ordinarius extiterit, propinquiori Epiſcopo, & si crimen nondum commiſſum fuerit, etiam ipsi Cardinali properet revelare. Quicunque vero, etiam non ſubditus, &

omnino

omnino extraneus defecerit, cujuſcunque dignitatis fuerit, prædicto ſit excommunicationis laqueo innodatur, pariterque majeſtatis reus infamiam, & omnes pœnas prædictas eo ipſo incurrat.

§. IV. Eadem nihilominus Conſtitutione quoad reliquas ejus partes, ac cæteris omnibus ſanctionibus canonicis, & civilibus, ad talium coertionem editis, in ſuo robore duraturis.

§. V. Porro ſi quis ad ſanitatem revertens, rem adhuc incognitam retexerit, omni noxa penitus liberetur.

§. VI. Cæterum loci Ordinarius ſecreto, cum caſum ad ſe delatum, prædicto Pontifici primo quoque tempore nunciare, & interim rem omnem ab ſtirpe exquirere, & ſi neceſſitas tunc poſtulet, ſeculare quoque brachium adhibere teneatur.

§. VII. Sed ne quiſquam horum ignorationem valeat excuſare, jubemus, præſentes valvis Eccleſiæ S. Joannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, ubi publicabuntur, appendi, eiſque detractis earum exempla eo in loco relinqui, & eas pariter ab omnibus locorum Ordinariis in ſuis Eccleſiis, lociſque inſignibus promulgari.

Dictam Bonifacii Decretalem nedum confirmavit Leo X. ſed etiam extendit ad invadentes Cardinalium domos tempore conclavis, ut ex ejus Conſtitutione *Temerariorum 16. Martii 1516.* ibi,

Nos igitur hujuſmodi temerarios conatus debita volentes animadverſione reprimere, ſacro approbante Concilio, fel. rec. Honorii III. & Bonifacii VIII. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum contra aliquem dictæ Eccleſiæ Card. hoſtiliter inſequentes, & illis præſentia, conſilio, aut favore aſſiſtentes, eoſve ſcienter receptantes, aut defendentes, & eorum domos, & ædes, ut ſupra, invadentes, & eorum poſteros, & bona, editas Conſtitutiones, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium innovamus, decernentes eas ubique debere perpetuis futuris temporibus inviolabiliter obſervari.

Et nihilominus Conſtitutiones easdem cum omnibus, & ſingulis, in eis contentis cenſuris, & pœnis, ad omnes, & ſingulas perſonas cujuſcunque ſtatus, conditionis, & excellentiæ exiſtentes, qui alicujus dictorum Card. domum, tum tempore dicti conclavis, etiamſi in Roman. tunc Pontificem ſit electus, quam alias quandocunque, & ex quacunque cauſa armata manu invadentes, & in ea violenter, hoſtiliter aliquid diripientes, aut quempiam ex inibi exiſtentibus vulnerantes, & eorum ſocios, & qui id fieri mandaverint, vel factum ejus nomine ratum habuerint, ac ipſis invaſoribus conſilium in præmiſſis, vel favorem præſtiterint, & defenderint, extendimus, & ampliamus.

Nota ex tranſcripta Pii Conſtitutione „ Quoad „ non revelantes, admitti purgationem moræ, ubi „ ſi ad ſanitatem reverſi, crimen adhuc occultum „ detexerint, omni noxa penitus liberentur, unde „ poterunt abſolvi ab excommunicatione incurſa, „ & ceſſabit reſervatio eo ipſo, propter particulam „ penitus. *Theſaur. de pœnis eccleſ. cap. I. verb. „ Majeſtat. læſe crimen*, §. *Nota octavo.*

Eodem Titulo in Clementinis.

SECTIO DCCCCVI.

Caput I. Si quis, *ex Decretali Clementis V. in Concilio Viennenſi, celebrato anno 1311.*

Si quis, ſuadente diabolo, in hoc ſacrilegii genus proruperit, quod quemvis Pontificem injurioſe, vel temere percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium in his dederit, aut favorem, ſeu ſcienter defenſaverit eundem, in illis caſibus de prædictis, in quibus excommunicationem per jam editos Canones non ſubiret, ſit hujus noſtræ Conſtitutionis auctoritate (non obſtante quacunque conſuetudine; quam reputamus, approbante ſacro Concilio, potius corruptelam) anathematis mucrone percuſſus, a quo nequeat, niſi per ſummum Pontificem (præterquam in articulo mortis) abſolvi. A feudis inſu-

inſuper, locationibus, officiis, & beneficiis ſpiritualibus, ſive temporalibus, quæ ab Eccleſia, cui ſic offenſus præeſt Epiſcopus, obtinet, cadat hoc ipſo, ac ad eandem Eccleſiam libere revertantur. Ipſius filii per maſculinam deſcendentes lineam uſque ad generationem ſecundam (omni ſpe diſpenſationis adempta) reddantur ipſo facto inhabiles ad eccleſiaſtica beneficia, in civitate, & diœceſi, in quibus idem Epiſcopus præſidet, obtinenda. Terra quoque ipſius (dum tamen ultra unam diæceſim non contineat) uſque ad condignam ſatisfactionem ejuſdem, necnon locus, aut loca, in quibus captus Epiſcopus detinebitur, quamdiu detentio ipſa in eiſdem duraverit, eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto. Quod ſi terra ejuſdem duas diæceſes, vel ultra contineat, diæceſis domicilii principalis ipſius, & illa etiam, in qua fuerit delictum commiſſum, ſi ſua ſit, & duæ aliæ, quæ ſub ipſo ſint, eidem loco magis vicinæ, interdicto ſubjaceant ſupradicto. Et quia eo major erit ipſius confuſio, quo ſua fuerit culpa patientior, quouſque dignam ſatisfactionem præſtiterit, per omnes illius loci, in quo commiſſum eſt facinus, necnon civitatum, & diæceſum vicinarum Eccleſias, quibuslibet diebus Dominicis, & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, excommunicatus publice nuncietur. Et cum abſolvendus fuerit, ſufficienter, & idonee caveat, quod inferendæ pænæ parebit, & auxiliante Domino, pænitentiam perager injungendam. Civitas autem, quæ præmiſſa, vel eorum aliquod in Epiſcopum ſuum commiſerit, interdicto (donec ſatisfecerit) memorato. Poteſtas vero, Conſiliarii, Ballivus, Scabini, Advocati, Conſules, Rectores, & Officiales ipſius, quocunque nomine cenſeantur, in præmiſſis culpabiles exiſtentes, ſimiliter excommunicationis ſententiæ, a qua (niſi ut præmittitur) non valeant abſolutionis obtinere beneficium, ſint ſubjecti. Quæ omnia tanto magis in Epiſcoporum interfectoribus ſunt ſervanda, quanto in eos ſeverior, quam in præfatos pæna debet exurgere, & gravioris indignationis aculeus deſevire. Nec ſuper .... Sane ſi quis in aliquo caſuum prædictorum fuerit ab excommunicationis ſententia in mortis articulo abſolutus, niſi poſtquam priſtinæ reſtitutus fuerit ſanitati, quam cito commode poterit, conſpectui Romani Pontificis ſe præſentare curaverit, ejus mandatum humiliter recepturus, prout juſtitia ſuadebit: in eandem excommunicationis ſententiam reincidat ipſo facto. Quamvis enim ſuper hoc ſatis plene in jure alibi ſit proviſum, ne tamen aliquis in hoc ex ignorantia juris ſe ſatagat excuſare, hoc expreſſe præmiſſis duximus annectendum.

In *cap. XI. Bullæ Cœnæ* quod leges in calce hujus Operis, reſervatur pariter Papæ excommunicatio contra injuriam inferentes in perſonam Epiſcopi; quæ excommunicatio partim excedit, partim exceditur ab illa lata in hac Clementina: hic enim excommunicantur bannientes Epiſcopum de quocunque territorio, ibi vero non continentur niſi eundem bannientes de terra, in qua juriſdictionem, ſeu jus aliquod habet. Rurſus hic excommunicantur etiam ratum habentes, ibi non, tandem ibi excommunicantur hoſtiliter Epiſcopum inſequentes, qui tamen hic non continentur. In aliis autem actionibus, tam hæc Clementina, quam dictum *cap.* conveniunt.

Eædem pœnæ inflictæ a Clemente in allata Decretali contra bannientes Epiſcopum, extenſæ fuerunt ab Urbano VI. etiam ad bannientes quoſcunque Eccleſiæ miniſtros, ut ex ejus Coſtitutione, *Quia ſicut* 10. *Decemb.* 1383. in Bullario Cherubini, in ordine Ia III. relata etiam in VII. Decretalium Clemen. VIII. *tit. de Sentent. Excom.* his verbis.

Etſi laicis nulla eſt poteſtas tributa in Clericos, perſonaſque eccleſiaſticas, & eorum bona, tamen tanta eſt nonnullorum laicorum temporalem juriſdictionem obtinentium temeritas, ut non vereantur Eccleſiæ miniſtros, ſæpe etiam in dignitate conſtitutos, bannire, relegare, vel proſcribere, cui quidem audaciæ, ac ſacrilegio providendum omnino eſt. Omnes igitur Principes, Conſiliarii, Magiſtratus, Officiales, quocunque nomine appellentur, omnes ſingulares perſonæ, cujuſcunque fuerint dignitatis, gradus, ſtatus, conditionis, ſive per ſe talia commiſerint, ſive aliis mandaverint, ſuove nomine commiſſa rata habuerint, vel ad ea committenda conſilium, auxilium, vel favorem præbuerint, ipſo facto in ſententiam excommunicationis incidant, nec poſſint ab alio, quam a Romano Pontifice abſolvi, niſi fuerint in articulo mortis conſtituti. Univerſitates vero, ac Communitates talia audentes, locaque ipſa Communitatum, Principum, & aliorum Dominorum, in quibus talia fieri contigerit, ipſo facto eccleſiaſtico interdicto, quod a ſolo Romano Pontifice relaxari poſſit, ſubjaceant.

SE-

SECTIO DCCCCVII.

Caput II. Multorum, *ex Decretali ejuſdem Clementis V. in dicto Concilio Viennenſi.*

MUltorum ad nos gravis querela deduxit, quod nonnulli obtinentes temporale dominium, viros ſæpe eccleſiaſticos capere, captoſque, donec ſua reſignent beneficia, aut ne citati ad Apoſtolicam Sedem, ab homine, vel a jure, venire ad ipſam valeant, auſu detinere ſacrilego non verentur, citatos eoſdem in exitu eorum diſtrictuum, utplurimum capientes. Conſiderantes igitur, quantum ex his tam noſtro, & Apoſtolicæ Sedis honori, quam perſonarum eccleſiaſticarum quieto, & proſpero ſtatui non ſine damnanda exempli pernicie derogetur: ſacro approbante Concilio, ſtatuimus, ut præter ſententiam Canonis, quam facientes, & fieri procurantes præmiſſa incurrere dignoſcuntur, procurantes ipsi perſonæ eccleſiaſticæ exiſtentes, a perceptione fructuum Eccleſiarum ſuarum, si fuerint Prælati, triennio sint ſuſpensi. Quod si inferiores extiterint, eo ipſo obtentis beneficiis sint privati: illis pœnam incurſuris eandem, qui ne citati (ut præmittitur) ad Sedem Apoſtolicam veniant, ſed ut ſe ſub obtentu hujuſmodi a veniendo excuſent, a Poteſtate ſeculari ſe capi (ut interdum contigiſſe audivimus) procurarint. Sane resignationes beneficiorum modo ſupradicto extortas (licet a reſignantium ipſorum Prælatis receptæ, aut ratæ habitæ fuerint) nullius omnino decernimus eſſe firmitatis: locorum Ordinariis injungentes, ut poſtquam eis conſtiterit, aliquos ſibi ſubjectos pænam, & ſententiam incurriſſe præmiſſas, ipſas publicare non differant, executionique debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

Excommunicatio hic inflicta, Papæ itidem reſervata, legitur in *cap. IX. XII. & XIII. Bullæ Cœnæ*, quorum textus habes in calce hujus Operis.

SECTIO DCCCCVIII.

Caput III. Cupientes, *ex Decretali laudati Clementis V. in præfato Concilio Viennenſi.*

CUpientes eos, quos ad obſervantiam jurium virtutum præmia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione pœnarum, quam adjiciendarum de novo formidine a temerariis auſibus refrænare, transgreſſores Conſtitutionis, quæ Religioſis Mendicantibus domos ad habitandum, vel loca quæcunque de novo recipere, recepta hucuſque mutare, vel ea transferre in alios cujuſvis alienationis titulo interdicit. Illos etiam Religioſos, qui aliqua, ut audientes a decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationis ſubjacere ſententiæ decernimus ipſo facto.

Et quia, niſi fiat quod bonum eſt, a malo abſtinere non ſufficit, Religioſis omnibus injungimus ſub obteſtatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut quoties populo prædicabunt, in prima Dominica, quarta, & ultima Quadrageſimæ, & in feſtis Aſcenſionis Dominicæ, Penteceſtes, Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, Aſſumptionis, & Nativitatis Beatiſſimæ Virginis Mariæ Matris Dei, audientes expreſſe ſtudeant informare, ſi ab Eccleſiarum Rectoribus, vel Vicariis, aut loca tenentibus eorundem requiſiti fuerint: necnon & iis, quorum confeſſiones audient, conſcientiam facere, quod decimas ſolvere non omittant. Quod ſi forte in prædicationibus hoc ipſum ſupradictis diebus ſuadere ſcienter omiſerint, per Superiores eorum graviter arguantur. Quibus etiam Superioribus in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, ut contra taliter omittentes ſtatuta pænalia faciant, ſecundum quæ ſic acriter puniant transgreſſores, quod pœna eorum ſit cæteris in exemplum: Conſtitutione bonæ memoriæ Gregorii Papæ X. Prædeceſſoris noſtri circa hæc edita in ſuo nihilominus robore duratura. Qui vero ſcienter poſtpoſuerint confiten-

ſitentibus conſcientiam facere de ſolvendis hujuſmodi decimis, ab officio prædicationis tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum ſibi dicendi commode facultatem habuerint) conſcientiam fecerint: exinde excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint, prædicta negligentia (ut præmittitur) non purgata. Ad Religioſos tamen monaſteriorum, vel Rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.

Sane temerarios violatores Conſtitutionis illius, quæ Religioſis, & Clericis ſecularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel jam electam ulterius non immutent, ſimilem ſententiam (pœna in dicta Conſtitutione contenta in ſuo perdurante robore) incurrere volumus ipſo facto, ab alio, quam a Sede Apoſtolica (præterquam in mortis articulo) nullatenus abſolvendos: nullis privilegiis, aut ſtatutis, cujuſcunque tenoris exiſtant, ſuper his valituris.

Hæc Decretalis, in ea parte, in qua ſtatuitur, ut Regulares juxta *caput unicum, Cum ex eo, de Exceſſibus Prælator. in VI.* ſub pœnis excommunicationis ipſo facto incurrendæ, nequeant nova loca recipere ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, moderata eſt a Conc. Trident. *cap. 3. ſeſſ. 25. de Regul.* decernente, ne hujuſmodi loca recipiantur ſine licentia Epiſcopi diœceſani.

Idem ſtatuitur in Decretali Gregorii X. relata in *cap. unic. Religionum*, §. *Confirmatos de Religioſ. domib. in VI.*

Sed quid hodie ſervandum ſit, ſpecialis inſtituetur ſermo parte II. cum de *cit. cap. III. Trid.*

Quod autem ſpectat ad mandatum Religioſis injunctum de prædicandis, & ſolvendis decimis, videtur non eſſe amplius in uſu.

Quoad pœnam excommunicationis in hac Decretali inflictam contra Clericos, & Religioſos inducentes ad immutandam ſepulturam jam electam, hæc ex decreto Clementis XI. extenſa eſt etiam ad ſeculares quoſcunque, & confratres ſocietatum ſecularium ad idem inducentes, reſervata tamen abſolutione, non Papæ, ſed Eminentiſſimo ejus generali pro tempore Vicarii, ut in ſequenti additione ad Statutum Cleri Romani *cap. III. §. XXVII. De jure eligendi Sepult. eoque funerandi*, ſed hæc pœna locum habet in Urbe dumtaxat ibi.

= Sciant Regulares, & Clerici ſeculares quicunque, ſeſe incurſuros pœnas a ſacris Canonibus inflictas, præſertim excommunicationis Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, ſi aliquem ad vovendum, jurandum, ſeu fide interpoſita, vel alias promittendum inducant, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel jam electam ulterius non immutent =.

Pari, ac majori ratione ſeculares quicunque, & Confratres Societatum ſecularium quarumcunque ſimiliter inducentes quenquam ad eligendam ſepulturam in propriis Confraternitatum Eccleſiis, vel ſepulchris, vel ut jam electam non mutent, ipſo facto incurrant in excommunicationem (& hoc facto verbo cum Sanctiſſimo) Nobis, & Eminentiſſimis Vicariis pro tempore reſervatam, a qua non poſſint abſolvi, niſi facta reſtitutione cadaveris, & omnium emolumentorum, ultra alias pœnas noſtro, noſtrorumque Succeſſorum arbitio infligendas, edict. Clem. XI. 22. Aug. 1708. in append. n. 5.

Titulus XXXVIII. De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

SECTIO DCCCCIX.

Caput I. Manifesta.

MAnifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda.

Hæc Decretalis tributa eſt Alexandro I. & etiam Calixto I. ſed in nulla horum Pontificum Epiſtola reperiuntur hæc verba. Extant tamen apud D. Gregorium Magnum *lib. 12. Epiſtolar. Epiſt. 132.* ubi dum inſtruit Fælicem Epiſcopum Meſſanenſem ſuper variis articulis ad diſciplinam eccleſiaſticam ſpectantibus, ait = Manifeſta quoque peccata non ſunt occulta correctione purganda: ſed palam ſunt arguendi, qui palam nocent, ut dum aperta objurgatione ſanantur, hi, qui eos imitando deliquerant, corrigantur: dum enim unus corripitur, plurimi emendantur: & melius eſt, ut pro multorum ſalute unus condemnetur, quam per unius licentiam multi periclitentur. Nec mirum, ſi inter homines hæc ratio cuſtoditur, cum inter jumenta hoc fieri perſæpe cognovimus, ut ea, quæ ſcabiem, aut impetiginem habere videntur, ſeparentur a ſanis, ne illorum morbo cætera damnentur, & pereant. Satius eſt ergo, ut ma li aperte corrigantur, quam pro illis boni pereant =.

Ex

Ex hac ergo Decretali, & Epiſtola D. Gregorii clare eruitur, publicis peccatoribus publicam injungendam eſſe pœnitentiam.

An autem in praxi eam injungere poſſint ſimplices Confeſſarii, & Pœnitentiarii Epiſcoporum, inſtituetur ſermo parte II. *cum de cap.* VIII. *Tridentin. ſeſſ.* XXIV. *de Reform.*

SECTIO DCCCCX.

CAPUT II. QUI PRESBYTERUM, *ex Decretali deſumpta a Can. XXIV. Synodi Moguntinæ, etiam relata in cap. I. Pœnitentialis Romani.*

QUi Presbyterum occiderit, XII. annorum pœnitentia ei ſecundum Canones imponatur [& infra.] Convictus, uſque ad ultimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo careat, & abſque ſpe conjugii maneat.

Uſque ad ſeculum IX. notorius Presbytericida XII. annis agere debebat pœnitentiam, & contrahebat impedimentum matrimonii impediens: præterea convictus de hoc facinore, ſi religioſus militaris erat, ipſo facto perdebat cingulum, ſeu militiam, & conſequenter privilegium clericale, & remanebat mere laicus, ſubjectus laico foro.

Verum hodie, tam pœnitentia XII. annorum, quam prædictum impedimentum eſt deſuetudine abrogatum, quorum loco intrat pœna ordinaria homicidii ſacrilegi.

SECTIO DCCCCXI.

CAPUT XI. QUOD IN TE, *ex Decretali Innoc. III. ingnotum, cui reſcripta.*

QUod in te .... In illo verbo, per quod pænitentiam morientibus non negamus, Viat. etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipſum decedentibus denegetur. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus tam Unctio, quam eccleſiaſtica ſepultura, concedimus tamen ex gratia, ut Clerici decedentes, qui tamen ſervaverint interdictum, in cæmeterio Eccleſiæ, ſine campanarum pulſatione, ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus, cum ſilentio tumulentur. Et in conventualibus Eccleſiis bini, & bini, vel ſimul tres, horas canonicas valeant legere, non cantare, januis clauſis, interdictis, & excommunicatis excluſis, & voce ita demiſſa, quod exterius audiri non poſſint: cum & Regularibus ſecundum privilegium Sedis Apoſtolicæ ſit indultum, ut cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce celebrare divina. Recipientibus autem ſignum Crucis non negamus, quominus eis ob reverentiam Crucifixi pœnitentiam, cum poſtulaverint, injungatur: quod & aliis peregrinis poteſt miſericorditer indulgeri.

Hæc Decretalis, In qua Innocentius ſtatuit, ut tempore generalis interdicti, ſive a jure, ſive ab homine, nulla publice divina celebrentur officia, vel eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrentur, excepta pœnitentia, & Viatico pro morientibus, ac pœnitentia pro Cruce ſignatis, & peregrinis, limitata eſt, & reſpective ampliata a Bonifacio VIII. *cap. Alma mater* XXIV. *de Senten. excommunic. in* VI. & ibi in Gloſs. permittente. I. Ut, quilibet fidelis, etiam corpore ſanus, admitti poſſit ad Sacramentum Pœnitentiæ, modo non ſit excommunicatus. II. Ut in Eccleſiis, & monaſteriis, in loco interdicto ſitis, ſpecialiter non interdictis, dummodo nullam cauſam interdicto dederint, celebrari poſſint Miſſæ, aliaque divina officia ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, non pulſatis campanis, & interdictis excluſis. III. Ut acquiri, vel amitti poſſint ex Clericorum præſentia, vel abſentia diſtributiones quotidianæ. IV. Ut in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis pulſari queant campanæ, admiſſis etiam interdictis, dummodo qui ſua culpa cauſam interdicto dederunt, altari non appropinquent, ut in cit. cap. jam ſupra tranſcripto poſt *cap.* XXIV. *Ut Privilegia, tit. de Privileg.*

Præter dictas feſtivitates, quibus publice celebrari poſſunt divina, admiſſis etiam interdictis, ut ſupra a Martino V. Conſt. *Inneffabili*, addita eſt feſtitas Corporis Chriſti cum octava, & a Clemen. VIII. Conſtit. *Sacræ* 17. *Octob.* 1595. reſpectu Fratrum Minorum S. Franciſci, feſtivitates ejuſdem S. Franciſci, Bonaventuræ, Antonii de Padua, Ludovici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Martyrum ejuſdem Ordinis, Didaci, & Portiunculæ.

SECTIO DCCCCXII.

Caput XII. Omnis utriusque sexus, *ex Decretali deſumpta a cap. XXI. Concilii generalis Lateranenſis IV. celebrati ſub Innocentio III. an.* 1215.

OMnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſaltem ſemel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Ecclesiis publicetur, ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe illum non poſſit abſolvere, vel ligare. Sacerdos autem sit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuper infundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias, & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experi mentis utendo ad ſalvandum ægrotum. Caveat autem omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem: ſed si prudentiori consilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum a ſacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.

Præceptum jure divino injunctum cuicunque fideli, cum ad annos diſcretionis pervenerit ſagramentaliter confitendi ſua peccata, quod in hac Decretali adimpleri præcipitur ſemel in anno, tacite declaratum eſt a Concilio Tridentino *cap.5. ſeſſ.*14. *de Pœnit.* intelligendum nempe eſſe de peccatis mortalibus una cum circumſtantiis ſpeciem mutantibus; nam venialia aliis etiam mediis tolluntur, ibi.

Ex his colligitur oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri, etiamsi occultiſſima illa sint, & tantum adverſus duo ultima decalogi præcepta commiſſa, quæ nonnunquam animam gravius ſauciant, & periculoſioria ſunt iis, quæ in manifeſto admittuntur: nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt. Verum cum univerſa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant; neceſſum eſt, omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda confeſſione a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata chriſtifideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia divinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt: si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea, etiam eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro illis pænitentibus imponere: unde alienum a ratione eſt, docere circumſtantias has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe; aut unam tantum circumſtantiam confitendam eſſe, nempe peccaſſe in fratrem.

Præter circumſtantias mutantes ſpeciem, juxta magis communem ſententiam, ex Cathechiſmo Romano deductam *cap. V. de Sacram. Pœnit.* §. *Sed in Confeſſione*, juſſu S.Pii V. & poſtremo Clemen.XIII. edito, aperiendæ ſunt etiam in confeſſione circumſtantiæ notabiliter aggravantes intra eandem ſpeciem

quæ

quæ licet non mutent ſpeciem phiſicam, mutant tamen ſpeciem moralem, hoc eſt mutant notabiliter judicium Confeſſarii.

Quamvis autem dictum præceptum confitendi ſemel in anno juxta hanc tacitam Tridentini declarationem, intelligendum ſit de mortalibus, praxis tamen Eccleſiæ eſt, ut in Paſchate ante Communionem, quiſque confeſſionem ſacramentalem emittat, licet conſcius ſit peccatorum venialium dumtaxat; tum, ut ſe peccatorem recognoſcat, tum, ut cum majori reverentia ad Euchariſtiam accedat, prout loquitur S.Thomas *Sentent.*4. *diſt.*17. *quæſt.*3. *art.* 1. *quæſtiuncula* 3.

Item quamvis nullibi reperiatur ſtatutum tempus, ſeu dies, intra quos hæc annua confeſſio emitti debeat, mos nihilominus in univerſa Eccleſia receptus, & a Tridentino *loc. cit.* probatus, & tanquam pius, & merito retinendus eſt, ut fideles omnes eam emittant tempore Quadrageſimæ, ibi.

Neque enim per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, ut Chriſtifideles confiterentur, quod jure divino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat, ſed ut præceptum confeſſionis, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus, & ſingulis, cum ad annos diſcretionis perveniſſent, impleretur: unde jam in univerſa Eccleſia, cum ingenti animarum fidelium fructu, obſervatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo, & maxime acceptabili tempore Quadrageſimæ: quem morem hæc ſancta Synodus maxime probat, & amplectitur, tanquam pium, & merito retinendum.

Et Canone VIII. Anathematizat aſſerentes ſuadendum eſſe Chriſtifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadrageſimæ, ibi.

Si quis dixerit, confeſſionem omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſervat, eſſe impoſſibilem, & traditionem humanam, a piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes, & ſingulos utriuſque ſexus chiſtifideles, juxta magni Concilii Lateranenſis Conſtitutionem, ſemel in anno, & ob id ſuadendum eſſe Chriſtifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadrageſimæ, anathema ſit.

Dictam autem confeſſionem in hac Decretali præcipitur faciendam eſſe proprio dumtaxat Sacerdoti, aut de ejus licentia alieno: ex quo clare infertur ab omnibus parochianis tam laicis, quam Sacerdotibus, & Clericis faciendam cum proprio parocho; a parochis cum proprio Epiſcopo, ab Epiſcopis cum proprio Archiepiſcopo, ab Archiepiſcopis cum proprio Patriarcha, a Patriarchis, & aliis Prælatis exemptis immediate Papæ ſubjectis, necnon habentibus ſupra ſe alium Superiorem, ut Cardinales, cum Papa, aut cum majori ejus Pœnitentiario.

Verum hujuſmodi præcepto derogatum eſt a Gregorio IX. quoad Epiſcopos, alioſque Superiores, & minores Prælatos exemptos, tribuente ipſis facultatem ſibi eligendi diſcretum Confeſſarium ſine licentia propriorum reſpective Sacerdotum, ut ex ſequenti Decretali, relata *hoc eod. tit. cap.*16.

Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, ut etiam, præter ſui Superioris licentiam, providum, & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem.

Quoad reliquos vero, ut licite, & valide confiteri poſſint Sacerdotibus tam ſecularibus, quam regularibus ſine licentia proprii parochi, approbatis tamen a ſuis reſpective Epiſcopis, tacite derogatum eſt a Concilio Tridentino *ſeſſ.XIV. cap. VII. de Pænit.* & *ſeſſ. XXIII. cap. XV. de reform.* tribuente facultatem abſolvendi quoſcunque cuilibet Sacerdoti, ſive ſecularis, ſive regularis ſit, a proprio Epiſcopo approbato, qui eſt primarius omnium ſuorum ſubditorum Sacerdos, ibi.

Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen S. Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale benefic. aut ab Epiſ. per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, & conſuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obſtantibus.

Imo reſpectu Regularium expreſſe eis ante Tridentinum tributa erat eadem facultas a Clem. V. ut ex ipſius Decretali relata in *Clementina II. Dudum* §. *Statuimus*, *de Sepult.* & a Joanne XXII. *cap. II. Vas electionis*, *de Hæreticis*, *in Extravag. commun.* audiendi ſecularium confeſſiones etiam cum declaratione, quod per hujuſmodi confeſſiones ſatisfiat Eccleſiæ præcepto, de quo in *cit. cap. Omnis utriuſque*. In dicto cap. *Vas electionis* Joannes ita definivit contra errorem Joannis de Poliaco, Doctoris Pariſienſis,

Quos etiam articulos omnes, & ſingulos idem magiſter Joannes, veris ſibi rationibus opinioni dudum ſuæ habitæ contrariis demonſtratis, in Conſiſtorio revocavit, aſſerens ſe credere eos non veros, ſed ipſorum contrarium verum eſſe, & dicens, ſe neſcire rationibus ſibi factis in contrarium reſpondere. Ideoque, ne per aſſertionem, prædicationem, & doctrinam hujuſmodi in errorem (quod abſit) animæ ſimplicium prolabantur, omnes articulos, & quemlibet eorum tanquam falſos, & erroneos, & a doctrina ſacra devios, auctoritate Apoſtolica, condemnamus, & reprobamus de Fratrum noſtrorum conſilio prædictorum, doctrinam contrariam, veram, & contrarium eſſe catholicum aſſerentes: ſcilicet quod illi, qui prædictis Fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam ſi ea alias confeſſi fuiſſent eorum proprio Sacerdoti, juxta Concilium generale.

Intellige tamen, ſi dicti Regulares approbati fuerint ab Epiſcopo diœceſano juxta Conſtitutionem Clementis X. *Superna*.

Præcitatum tamen Tridentini decretum, & Conſtit. *Superna*, quoad prærequiſitam Epiſcopi approbationem reſtringitur ad audiendas confeſſiones ſecular. etiam Sacerdot. non vero ſuorum Religioſorum: ideoque ad audiendas horum Confeſſiones non requiritur approbatio Epiſcopi, ſed confiteri poſſunt iiſdem, quibus ante Tridentinum vigore propriorum ſtatutorum, aut juris communis poterant, cum approbatione videlicet ſuorum Superiorum, Generalis nempe, aut Provincialis reſpective, cum Concilium circa illos nihil innovaverit.

Excipe hodie Moniales, etiam Regularibus ſubjectas, quarum Confeſſiones iidem Regulares audire nequeunt ſine approbatione Epiſcopi diœceſani, cum limitatione tamen, ut notabo parte II.

Præcipitur pariter in hac Decretali, ut pœnitens ſtudeat pro viribus implere pœnitentiam injunctam, ex quo duo clare inferuntur.

I. Tenere illam implere non ante abſolutionem, ſed poſt, ut falſa aliquorum irrepſit opinio, ab Alexandro VIII. proſcripta 7. Octobris *1690. in ordine la XVI.* quæ ita ſonabat = Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio naturæ rei id ipſum quodammodo dictantis = qui error innovatus a Paſchale Queſnellio, damnatus iterum fuit a Clem. XI. Conſtit. *Unigenitus, propoſitione LXXXVII.*

II. Teneri non per alium eam, utpote onus perſonale, implere: & contraria opinio proſcripta pariter fuit ab Alexandro VII. 24. Septembr. 1665. his verbis concepta, quæ eſt in ordine la *XV.* = Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere alium ſibi poteſt, qui loco illius pœnitentiam adimpleat =.

Præcipitur itidem in laudata Decretali, ut ſaltem in Paſchate Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiat: quo præcepto, ſi quis negaverit obſtringi fideles, anathematizatur a Tridentino *Can. IX. ſeſſ. XIII. de Euchariſt.* ibi,

Si quis negaverit, omnes, & ſingulos chriſtifideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, juxta præceptum Sanctæ Matris Eccleſiæ, anathema ſit.

Tempus autem paſchale, intra quod hoc præceptum implendum eſt, concluditur a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ut declaravit Eugenius IV. Conſtit. *Fide digna 8. Julii 1440.* ibi.

Nos igitur cupientes, purgatum triticum in horreum Domini congregare, & inutilibus contentionibus finem dare, attendentes juxta doctrinam Beati Auguſtini, quod ſolent circumſtantiæ Scripturarum illuminare ſubſtantiam veritatis, & non ſolum adjacentia, ſed etiam præcedentia, & ſubſequentia verba ſunt conſideranda prudenter, cum dicat Canon Eccleſiæ = Omnis utriuſque ſexus fidelis ſaltem ſemel in anno confiteatur (& infra.) Suſcipiens ad minus in Paſcha reverenter Euchariſtiæ Sacramentum, & ſequitur = niſi de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum = dicimus expreſſe non intentionis Legislatoris fuiſſe animas illaqueare fidelium ſub culpa mortali ad communicandum præciſe in die Reſurrectionis Dominicæ, ſed terminum ſtatuiſſe a Paſcha ad Paſcham; cum dicit ſemel in anno, & infra ad minus in Paſcha &c. Mens enim magis, quam verborum ſonus, eſt attendenda diſcrete. Intelligimus itaque optimo jure ſatisfactum eſſe Canoni, ſi in hebdomada ſancta, vel infra octavam Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ, ſecundum meliorem diſpoſitionem conſcientiæ, & aptiorem mentis devotionem, fideles, præparatione debita, Sanctum Euchariſtiæ pignus accipiant, & cum Domino Paſcha celebrent ad ſalutem: & huic ſententiæ omnes volumus acquieſcere.

Quod ſi quis intra id tempus ſacram Sinaxim non ſumpſerit in ſua Eccleſia parochiali, non ſatisfacit præcepto, etiamſi in alia eam ſuſceperit, puta in Eccleſia Regularium, quibus quamvis interdictum non ſit Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare in aliis diebus a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis, eam tamen adminiſtrare nequeunt in die Paſchatis, quamvis ab iiſdem fidelibus ſatisfactum fuiſſet huic præcepto in propria parochia, ut ex ſequentibus decretis Cong. Conc. relatis a Benedicto XIV. *de Synod. diœc. lib.IX. cap. XVI. num.* 3. *pag.* 335. *edit. an.* 1755. „ Primum prodiit *in cauſa Burdigalen. 9. Julii* 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonen.* 11. *Junii* 1650. *libr.* 19. *Decretor. pag.*54. cujus verba ſunt = Sacra Congregatio Concilii, poſt maturam diſcuſſionem, cenſuit, Archiepiſcopum Burdigalenſem non poſſe prohibere Regularibus habentibus privilegia Apoſtolica, ut a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive non valeant miniſtrare perſonis ſecularibus Sacramentum Communionis; poſſe tamen iiſdem prohibere, ut perſonis ſecularibus die Paſchatis non adminiſtrent dictum Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi dictæ perſonæ ſeculares ſatisfeciſſent præcepto Eccleſiæ, hac de re edito. Alterum emanavit in cauſa Mechlinien. anno 1682. quod in Sacræ Congregationis actis ita legitur adnotatum = Parochi loci Lovanii conquerentes, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſecularibus miniſtrari a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis a Regularibus, & præſertim Societatis Jeſu, prætextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus præjudicium inferri, & Eccleſiæ præceptum eludi, cum non deſint falſo aſſerentes, ſe in Eccleſiis Regularium illi ſatisfeciſſe, libellum porrexerunt Sanctiſſimo Domino noſtro, ut hiſce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant miniſtrare. Cum autem Sanctitati ſuæ placuerit ad Sacram Congregationem Conc. remittere hujuſmodi preces, Patri Procuratori Provinciæ Belgicæ Societatis Jeſu ſucceſſive communicatas, proponitur dubium = An Patres Societatis Jeſu, aliique Regulares poſſint miniſtrare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſecularibus a Dominica Palmarum uſque, & per totam Dominicam in Albis = Cui dubio die 31. Januarii ejuſdem anni 1682. reſponſum fuit affirmative, excepto die Paſchatis = ita tamen, ut in aliis diebus ſumentes Euchariſtiam a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, & Paſchatis, non ſatisfaciant præcepto “.

Quæ decreta ſæpius renovata fuerunt ab eadem Congregatione, & præſertim 14. Januar. 1736. in *in Sveſſana jurium parochialium, ut in Theſauro reſolutionum dictæ Congr. tom.VII. pag.* 161. *&* 181.

Quod ſi quæras, an huic præcepto ſatisfaciant familiares eorundem Regularium, ſacram Sinaxim in ipſorum Eccleſiis ſumentes tempore paſchali, affirmativam ſententiam unanimes Scriptores tuentur, quam etiam amplectitur Benedictus XIV. *Inſtitut. eccleſiaſt. LV. num.*7. ſi ſequentes in iis conditiones ſimul concurrant ibi „ Pro quo Tridentinum Concilium tres neceſſarias conditiones enumerat, ut „ nempe *actu inſerviant, intra eorum ſepta, ac domos reſideant, ac ſub eorum obedientia vivant, ſeſſ. XXIV. cap. XI. de reform.* Quare parochiam adire debet in Paſchate qui aliqua ex his conditionibus careat, licet in æde verſetur, quæ pertineat ad monaſterium, eique conjungatur, ipſiuſque circuitu per muros exteriores includatur; quippe per *domum*, monaſteria, per *ſepta* vero clauſtra a Tridentina Synodo intelliguntur; quod Scriptores unanimes affirmant “.

De familiaribus etiam Monialium idem dicendum eſt, ut ex ſententia Cong. Conc. propoſito enim Dubio = An famuli, & famulæ Monialium ſeculares degentes in manſionibus ſitis in atriis monaſteriorum muro circumvallatis, & quæ ſunt contigua monaſteriis, & habent portam, quæ clauditur, teneantur recipere Sacramentum Euchariſtiæ tempore paſchali a parochis, in quorum parochiis monaſterium, & manſiones ſitæ ſunt: *die* 19. *Septem.*1722. reſponſum fuit ab eadem Cong. affirmative, & amplius: vi cujus vocabuli *amplius* declaratur, nullam in poſterum de eadem ſatis clara quæſtionem habendam eſſe.

Quod ſi iterum quæras, an etiam Sacerdotes teneantur huic eidem præcepto ſatisfacere in propria parochia.

Huic dubio numquam melius ſatisfactum credo, quam a reſolutione ſequentis caſus, qui legitur *pagina* 39. *inter alios Bononiæ impreſſos an.* 1768. *Bononien. diœc. Parochis, atque Presbyteris ad diſcutiendum propoſitos, & reſolutos a R. P. D. Joanne Maria Vidario Cler. Reg. Cong. S. Pauli, tunc pro eadem diœceſi Theologo Deciſore, & in Metropolitana Pœnitentiario meritiſſimo, nunc Præpoſito S. Caroli ad Catinarios de Urbe*,

= Caſus II. Sacerdos, cum eſſet læſus brachio, per totum paſchale tempus Sacrum non fecit: attamen in illa non parochiali Eccleſia, in qua per annum quotidie celebrat, una cum cæteris Capellanis, ut moris eſt, in die *Cœnæ Domini* ſumpſit Euchariſtiam. Conqueritur Parochus, quod prædictus Sacerdos ad propriam parochiam non acceſſerit; eundemque contendit per ejuſmodi laicam Communionem, paſchali præcepto haudquaquam ſatisfeciſſe. Qu. Quid dicendum in hac re?

Reſp. Dicendum cum Synodo Tuſculana a Celſitudine Regia Eminen. Henrici Cardin. Ducis Eboracen. anno 1763. celebrata, *part.* 3. *cap.* 9. *de Sacrament. Euchariſt. art.* 1. §. 14. *Sacerdotes, ubicunque paſchali tempore Miſſam celebrent, Eccleſiæ præcepto faciunt ſatis. Quod ſi vel ob infirmitatem, vel alia de cauſa celebrare nequeant, ipſi quoque non minus, ac laici ad ſacra recipienda Myſteria in ſua Parœcia debent convenire*. Quæ Synodalis Conſtitutio novam legem non ponit, ſed diſciplinam Eccleſiæ præclare promulgat, ab antiquis Patrum regulis derivatam. Olim enim Presbyteri ſimplices, qui *Sacerdotes inferioris ordinis* dicebantur, ita in eorum ordinatione propriæ parochiali Eccleſiæ addicti erant, ut extra illam ne Miſſa quidem poterat ab ipſis celebrari. Capitularia Caroli Magni ea ſunt, quæ illius temporis nobis exhibent occidentalis Eccleſiæ diſciplinam: *Nullus Presbyter in alterius parochia Miſſam cantare præſumat, niſi in itinere fuerit*: & infra *lib.*6. *cap.* 456. *addit.* 4. *cap.* 37. *Statutum eſt*, ut

ut unuſquiſque Clericus, vel laicus non communicet in aliena Plebe ſine literis Epiſcopi ſui. Et quamvis viceſſitudine temporum neceſſitas invaluerit, Presbyteros poſſe licite, etiam extra propriam parochialem quocunque tempore Sacrum facere; ita ut ubicunque paſchali tempore Miſſam celebrent, Eccleſiæ præcepto ſatisfaciant; nihilominus firma ſtetit in ea parte antiqua lex, ut Sacerdotes non celebrantes eo tempore, ipſi quoque non minus, ac laici propriam parochiam teneantur adire, ibique ſacram Communionem recipere. Hinc eſt quod Concilium Lateranen. IV. dum *cap.21.tit.18.* adultis omnibus paſchale præceptum indixit in propria parochiali adimplendum, nullo facto perſonarum diſcrimine, generatim locutum eſt. Verum cum nulla ferme ſit tam certa obligatio, quæ a quibuſdam in dubium non valeat revocari, Benedictus XIV. Presbyteros illos raro per annum, & præſertim in paſchate, non celebrantes coercet his verbis *tom. 3. Notif. edit. Ital. Bononien. Notif. 14. Se i predetti Sacerdoti nemmeno nella Paſqua vorranno, o potranno celebrare la Meſſa, li dichiariamo ſottopoſti al precetto di dover andare a communicarſi nella parrocchia, dovendo valutarſi come perſone laiche nel caſo, di cui ſi tratta*. Quemadmodum ergo ſeculares laici, tametſi in die *Cænæ Domini* etiam in ipſamet Cathedrali, ac Matrice Euchariſtiam ſumerent, tenerentur nihilominus iterum ad paſchale præceptum adimplendum in propria parochiali communicare, uti declaravit ſacra Congreg.Conc. apud Benedictum XIV. *tom.1. Notif. edit. Ital. Bononien. Notif.18.*, ita dicendum eſt de Sacerdote in caſu noſtro; de quo merito conqueritur parochus, quod ad propriam parochiam ipſe non acceſſerit, eundemque jure contendit paſchali præcepto haudquaquam ſatisfeciſſe =.

Præcipitur tandem in tranſcripta Decretali, ut ejus ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur. Verum hæc publicatio hodie non ubique ſervatur, ea fortaſſe ratione, quia unicuique ſatis, ſuperque notum ſit.

Huc referendæ ſunt Propoſitiones circa annuam Confeſſionem, & Communionem proſcriptæ ab Alex. VII. 24. Septembris 1665. in ordine Ia.

XIII. Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.

XIV. Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

Et ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. in ordine Ia.

LV. Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

Cum in allata Decretali præſcribatur, ut quilibet fidelis ſolus peccata ſua proprio Sacerdoti confiteatur, huc etiam ſpectat Propoſitio aſſerens, Sacramentum pœnitentiæ perfici poſſe inter abſentes, proſcripta a Clem.VIII. decreto, edito in generali Congregatione Univerſalis Inquiſitionis Romæ, anno 1602. die 30. Junii, & promulgato, ut apud Cherub.in Bullario, Conſtitutione 87.ejuſdem Papæ, hanc Propoſitionem ſcilicet = Licere per literas, ſeu internuncium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, & prohibuit: quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea, etiam diſputative, tractaverit, niſi forſitan impugnando, vel ad praxim directe, ſeu indirecte deduxerit, excommunicationem latæ ſententiæ ipſo facto incurrat, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, niſi a ſolo Summo Pontifice abſolvi.

In citato decreto hæc facultas abſolvendi expreſſe adimitur = etiam S. R. E. majori Pœnitentiario =.

Nota, quod hoc decretum nedum accipiendum ſit collective, ut loquitur Suarez *diſput.21. de Pœn. ſect.4.* & alii apud Dianam *3. par. tract. 3. reſol. 7.* quando ſcilicet tam confeſſio, quam abſolutio facta, & data fuerit in abſentia, ſed etiam diviſive, quando nempe confeſſio fiat in abſentia, abſolutio autem detur a præſente Sacerdote, & e converſo, prout declaravit Paulus V. *ſub die 14. Jul. 1605.* in Congr. S. Officii, ſimulque decrevit, ut eadem interpretatio expungeretur a P. Suario. Verum circa hanc, & Pauli decretum Dominicus Viva *in Theſi confixa de Confeſ. & abſolut. §. ult. pag. 587. col. 2. edit. Patavii* 1737. hæc habet = Quod attinet ad Suarium hoc ſolum docuit, in eo decreto Clementis non comprehendi caſum moribundi, quando ſcilicet adſtantes teſtantur, quod ille, antequam ſenſibus deſtitueretur, abſolutionem petierit, & ipſe Clemens VIII. declaravit, hunc caſum non comprehendi: oſtendimus enim in hoc caſu, non haberi in rigore Confeſſionem in abſentia per literas, aut per internuncium. Cæterum ne interim interpretatio illa Suarii aliis præberet anſam ad dicendum, quod univerſim liceat confeſſio in abſentia, dummodo abſolutio non detur abſenti, aut viceverſa; idcirco, ut notat Moya *tract. 3. diſp. 6. quæſt. 2. n. 13* Pontifex decrevit, ut ea interpretatio a P. Suario expungeretur; ubi tamen Pontifici innotuit, quod ea interpretatio ſolum deſerviebat ad explicandum, quo pacto caſus moribundi eo decreto non comprehenderetur, & quod diſertis verbis id ſolum doceretur a Suario, permiſit, ut ad communem utilitatem ea Operibus Suarii reſtitueretur, prout legitur loco laudato =.

Ad pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ quod ſpectat, quam incurrit culpabiliter omittens annuam confeſſionem, & Communionem in Paſchate, quamvis juxta communem ſit ferendæ ſententiæ, in aliquibus tamen locis eſt latæ ſententiæ, quæ incurritur ipſo facto in foro conſcientiæ, ut Romæ: ubi præterea tam Interdictum, quam peccatum hujuſmodi culpabilis omiſſionis eſt reſervatum Urbis Vicario: ſicuti excommunicatio lata contra mutuo dantes, vel recipientes ſchedulam, vulgo Biglietto, Communionis peractæ ad fallendum parochos, juxta præſcriptum Innoc. XI. *ſub die 7. Apr. 1688.*

A quibus peccato, & interdicto, non autem ab excommunicatione abſolvere poſſunt in foro conſcientiæ dumtaxat, ex conceſſione laudati Innocentii a die immediate ſequenti poſt Dominicam in Albis uſque ad diem Aſcenſionis Domini incluſive, ſoli proprii delinquentium parochi: quo tempore elapſo, recurrendum eſt pro facultate ad ipſum Vicarium, vel ad ejus Viceſgerentem; ſemper tamen pro foro conſcientiæ dumtaxat.

Quod autem ſpectat ad privationem eccleſiaſti-

cæ

cæ ſepulturæ, quæ licet juxta communiorem, & veriorem ſit latæ ſententiæ, *Theſaurus tamen de Pœnis eccleſiaſt. cap. II. verbo Sacramentum* refert, Laymanum dicere,, Parochos, cum juriſdictionem fori externi non habeant, non facile debere per ſe propria auctoritate illam pœnam exequi, ſed monito, & jubente Ordinario; maxime, ſi omiſſio Sacramentorum poſſit aliqua cauſa excuſari, illud omnes concedunt; quod ſi talis non fuerit propterea per ſententiam nominatim interdictus, ut ſupra; & ſigna contritionis, ſeu pœnitentiæ ediderit in mortis articulo, cum non potuerit tunc recipere Sacramenta, & de his conſtet ſaltem teſtimonio unius, ſepeliri debet eccleſiaſtica ſepultura, ut Sylv. Tabiena, & Angel. ubi ſupra, Archid. in *cap. Qui recedunt 26. quæſt. 6.* Layman *lib. 3. tract. 5. de Sepult. c. 12. num. 11.* ubi teſtatur de communi ".

Ludovicus de Ameno *de Delict. & pæn. tom. 3. tit. 5. §. 1. num. 12.* reiicit opinionem DD. hic citatt. aſſerentium, quod ſi reus non ſit nominatim interdictus, aut ſigna pœnitentiæ, etiam per unicum teſtem teſtificata dederit, ſepeliendus ſit in ſacro, ibi = Licet enim talis nominatim interdictus non ſit, ſi tamen notorium ſit, ipſum doloſe, & culpabiliter negligentem circa Sacramenta fuiſſe, notorium ex conſequenti eſt, ipſum in mortali deceſſiſſe; notorietas enim facti ſupplet ſententiam Judicis, & ſic non debebit in loco ſacro ſepeliri; nec enim, ut opinantur nonnulli, denegatio ſepulturæ eccleſiaſticæ illa ſupponit interdictum, ut, ſi hoc latum non fuerit, non ſit locus denegationi ſepulturæ; una enim pœna eſt ſeparata ab alia, & una eſt ferendæ, alia vero latæ ſententiæ, & ex conſequenti hæc locum habet, licet illa non fuerit inflicta. Et hoc magis patet in caſu ſimili, nam in Decretali *text. in cap. Monachi, §. Qui vero, de Stat. Monach.* contra monachos proprietarios ſancitur excommunicatio ferendæ ſententiæ, & pœna privationis ſepulturæ eccleſiaſticæ, latæ ſententiæ; neque tamen proprietarius repertus, ut privetur ſepultura in ſacro, requiritur, quod fuerit denunciatus excommunicatus, ſed ſufficit notorietas, quod in proprietate deceſſerit; ita eſt in caſu noſtro ".

Quoad pœnam tandem ſtatutam in tranſcripta Decretali contra frangentem ſacramentale ſigillum, depoſitionem ſcilicet a ſacerdotali officio, & detruſionem in monaſterium, notandum hanc ſucceſſiſſe loco pœnæ perpetuæ peregrinationis cum nota infamiæ inflictæ a S. Gregorio *Can. Sacerdotes, de pænit. diſtinct. 6.* Hodie tamen neque hujuſmodi detruſio eſt in uſu, ſed commutata eſt ex contraria conſuetudine in pœnam triremium, vel carceris, vel ergaſtuli, etiam ad tempus, aut in perpetuum pro caſuum, & circumſtantiarum varietate.

Nota I. Ex decreto Congregat. generalis Inquiſitionis, auctoritate Innoc. XI. *edito 18. Novembris an. 1682.* proſcriptam eſſe hanc propoſitionem. ,, Scientia ex confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, niſi alias multo gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione, ſive limitatione, quod ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex confeſſione acquiſitæ cum gravamine pœnitentis, ſeclu'a quacunque revelatione, atque in caſu, quo multo gravius gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur. Hanc dictam propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione præſenti decreto prohibent ".

Nota II. Clementem VII. 26. Martii 1593. prohibuiſſe Regularibus hujuſmodi notitiæ uſum ſequenti decreto = Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quam Confeſſarii, qui poſtea ad ſuperioratus gradum fuerint promoti, caveant diligentiſſime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur =.

Nota III. Quod quamvis fractor ſigilli ſacramentalis peccet contra legem naturalem, divinam, & eccleſiaſticam, hodie tamen hujus criminis cognitio, ordinarie loquendo, non ſpectat ad S. Officium, ut uſque ad diem 25. Martii 1619. in praxi fuiſſe teſtatur Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide part. 1. cap. 35. num. 88.* ſed ad Ordinarium, exceptis caſibus, in quibus Confeſſarius, aut cum errore in intellectu diceret, licitam eſſe ejus revelationem, vel aliter oſtenderet, ſe male de Sacramentis ſentire, vel quando pluries, & frequenter illud revelaret: vel tandem, ſi eſſet malæ famæ, & alias de hæreſi ſuſpectus, ut notat idem Albitius *loc. cit. a numero 90. ad 93.* ubi refert. an. 1596. 10. Februarii, quendam parochum, qui confeſſionem revelaverat, ſuſpenſum fuiſſe per triennium a cura animarum.

SECTIO DCCCCXIII.

CAPUT XIII. CUM INFIRMITAS, *ex Decretali, deſumpta a Can. XXI. laudati Concilii generalis Lateranenſis IV. celebrati ſub Innoc. III. an. 1215.*

CUm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem ſanaverat. Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.

Præſenti decreto ſtatuimus, & diſtricte præcipimus medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos advocent animarum, ut poſteaquam fuerit infirmo de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis medi-

medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cum cauſa ceſſante, ceſſet effectus. Hoc quidem inter alia huic cauſam dedit edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a medicis ſuaderetur, ut de animarum ſalute diſponant, in deſperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrunt. Si quis autem medicorum hujus noſtræ Conſtitutionis, poſtquam per Prælatos locorum fuerit publicata, transgreſſor extiterit, tamdiu ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, donec pro transgreſſione hujuſmodi ſatisfecerit competenter. Cæterum cum anima ſit multo pretioſior corpore, ſub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali ſalute aliquid ægroto ſuadeat, quod in periculum animæ convertatur.

Cum ſalutare hujus Decretalis ſtatutum in deſuetudinem abierit, acceſſit Conſtitutio S. Pii V. *Supra gregem* 8. *Martii* 1566. cum aggravatione pœnarum, ut ſequitur.

Sane, cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem ſanaverat, vade, noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat; ac proptera provide fel. record. Innocentius III. Prædeceſſor noſter medicis præceperit, ut cum eos ad ægrotos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, ut animarum medicos vocent, ne cum eis hoc in extrema ægritudine conſtitutis ſuadetur, in deſperationis articulum incidant.

Nos igitur volentes hoc tam ſalutare præceptum nulla temporis præſcriptione aboleri, ſed ſemper obſervari, Conſtitutionem præfatam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium innovamus.

Et hac noſtra in perpetuum valitura Conſtitutione, ſtatuimus, & decernimus, quod omnes medici, cum ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipſos ante omnia moneant, ut idoneo Confeſſori omnia peccata ſua juxta ritum S. R. E. confiteantur, neque tertio die ulterius eos viſitent, niſi longius tempus infirmo Confeſſor, ob aliquam rationabilem cauſam, ſuper quo ejus conſcientiam oneramus, conceſſerit, & eis per fidem Confeſſoris in ſcriptis factam conſtiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata ſua confeſſi fuerint.

Conjunctos vero, ac omnes familiares, & domeſticos infirmi in Domino rogamus, & monemus, ut de infirmitate parochum certiorem faciant, ac tam parochus, quam conjuncti, & familiares præfati infirmum ad confeſſionem peccatorum ſuadeant, & inducant.

Quod ſiqui medicorum præmiſſa non obſervaverint, ultra pœnas in dicta Conſtitutione contentas, quas incurrere declaramus, perpetuo ſint infames, & gradu medicinæ, quo inſigniti erant, omnino priventur, & a Collegio, ſeu Univerſitate Medicorum ejiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, ubi deliquerint, multentur.

Et ut hæc omnia inviolabiliter obſerventur, volumus, & eadem auctoritate præcipimus, & mandamus, ut nullus poſthac ubique locorum in medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis Collegio, & Univerſitate concedatur, niſi omnia in præſenti noſtra Conſtitutione contenta, medio eorum juramento coram Notario publico, & teſtibus obſervare in eorum manibus, vel Ordinarii juraverint. Et de hujuſmodi juramento in privilegio, ſeu licentia medendi, ſpecialis mentio fiat. Quod ſi Collegio, & Univerſitates præfatæ, non recepto a promovendis juramento hujuſmodi, eoſdem ad gradum prædictum promoverint, aut eiſdem medendi licentiam præſtiterint, pœnam privationis facultatis alios ulterius doctorandi incurrant.

Mandantes in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, & ſingulis venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quatenus in civitatibus, & diœceſibus propriis præſentes noſtras literas publicari faciant, ac juramentum prædictum a medicis jam promotis, ſeu licentiam medendi habentibus, omnibus juris remediis exigant, neque aliquos ad medendum in civitatibus, & diœceſibus prædictis admittant, niſi eis conſtiterit, eoſdem juramentum hujuſmodi præſtitiſſe, & contumaces, & jurare, ac juramentum hujuſmodi, jam præſtitum exhibere recuſantes, gradu medicinæ, & omnibus privilegiis eiſdem medicis tam conjunctim, quam diviſim, eis, & eorum cui-

libet

libet conceſſis per quoſvis etiam Romanos Pontifices, privent, ac ab ingreſſu Eccleſiæ arceant, donec reſipuerint.

Tam tranſcripta Decretalis, quam Piana Conſtitutio confirmata, & ampliata eſt a Bened. XIII. in Concilio Romano, celebrato anno 1725. *tit.* 32. *cap.* 1. *de Pœnit. & remiſs.* cum additione excommunicationis, ut ſequitur.

Saluberrima quamvis alia Innocentii III. Conſtitutione in Concilio generali declaratum fuiſſe legatur, corporales nonnunquam infirmitates ex peccato provenire, propter quod medicis optimo fuit ibi conſilio præceptum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, ut medicos advocent animarum; quatenus, quia, ceſſante cauſa, ceſſat effectus, poſtquam infirmo fuerit de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur. Statutum hoc nihilominus tam ſanctum, & ſalutare, in dies contemni videtur ab iis, dum frequenter, gravi cum animarum præjudicio evenire dolemus, quod morbo ingraveſcente, plures ex hac vita ſacramentali ſine confeſſione demigrant. Nos igitur Epiſcopis omnibus jubemus, ut Decretalem ipſam Innocentianam, & Conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit *Super gregem Dominicum*, ſuper hoc etiam emanatam, invigilent omnimode obſervari; impoſita contra medicos excommunicationis pœna, ſibi reſervata, ſi tertiam poſt infirmi viſitationem, ab infirmi cura non abſtineant, infirmus dum uſque ipſe pœnitentiæ non ſuſceperit Sacramentum, quod Confeſſarius, relicta apud ægrotantem ſchedula, ejus manu ſubſcripta, teſtari teneatur.

Poſtea vero per organum Cong. Conc. prædicta omnia una cum pœnis extendit ad quoſcunque locos non comprehenſos in cit. Concilio, ut ex ſequentibus ordinationibus, & monitis impreſſis in Appendice laudati Conc. ſub num. XXVIII.

Inerendo quindi ſua Santità alla Coſtitutione del Concilio generale Lateranenſe, celebrato ſotto Innocenzo III. nel 1226. alla Bolla di S. Pio V. emanata agli 8. di Marzo del 1566. ed a quanto ſi è preſentemente inculcato in queſto Concilio Romano, ſotto il titolo *de Pœnitentiis, & Remiſſionibus*, eſpreſſamente ordina, ed altretanto vuole, che uniformemente eſeguano, e facciano eſeguire i Veſcovi, e gli altri Ordinarj de' luoghi nelle proprie dioceſi.

I. Che tutti i Medici, così Fiſici, come Ceruſici di Roma, e di qualunque città, e dioceſi, nel primo giorno, che viſiteranno l' infermo, giacente in letto per qualſivoglia infermità (eccetto quando foſſe podagra, o altra indiſpoſizione, che da ſe ſteſſa non ricercaſſe il letto) debbano primieramente ammonire l' infermo medeſimo, perchè chiami il medico ſpirituale, e ſi confeſſi ſagramentalmente, affinchè, curata l' anima, ſi proceda con più ſalutevole profitto alla curagione del corpo, giuſta il capitolo *Cum infirmitas* del ſovracitato titolo.

II. A tal effetto non laſcia anche la Santità ſua di ammonire, ed eſortare i congiunti, i domeſtici, familiari, e gli amici dell' infermo, acciocchè avviſino ſubito il proprio paroco; e queſto unitamente con loro perſuada, ed induca con parole efficaci, e caritative l'infermo decumbente a confeſſarſi de ſuoi peccati in iſtato più comodo, e profittevole, non men all' anima, che al corpo.

III. Che i Medici, ſcorgendo nel ſecondo giorno non eſſerſi l' infermo già confeſſato, debbano ammonirlo di nuovo, e minacciargli, che non ritorneranno più a medicarlo, ſe nel giorno ſeguente non ſarà loro preſentata la fede della di lui Confeſſione, ſottoſcritta dal Confeſſore.

IV. Che ritornando nel terzo giorno, e non preſentandoſi loro la ſuddetta fede, debbano gli ſteſſi Medici, ſotto pena della ſcommunica maggiore di lata ſentenza, al Sommo Pontefice, ed a Veſcovi de luogi privativamente, e riſpettivamente riſervata, e di eſſere in oltre dichiarati perpetuamente infami, privi affatto del grado della medicina, diſcacciati, ed eſcluſi dal Collegio de Medici, e puniti anche con pena pecuniaria ad arbitrio, onninamente laſciar di fatto la cura dell' infermo, fino che non coſti ad eſſi, col mezzo della ſudetta fede del Confeſſore, o di eſſer quello già confeſſato, o che il Pa-

roco, o altro Padre ſpirituale non teſtifichi, anche in iſcritto, aver egli per qualche motivo ragionevole (ſul quale ſi grava la lor coſcienza) conceduto altro determinato tempo a far la di lui confeſſione; dopo il quale, non avuta la detta fede, ſian tenuti ſotto le preſcritte pene, laſciar nuovamente la cura.

V. Ed acciocchè intorno al dar fuori la precettata fede, non ſi manchi da Confeſſori, con pregiudizio degli ammalati, e con iſcuſa de Medici, ordina ſua Santità a tutti i Confeſſori, anche Regolari, di qualunque Ordine, o Inſtituto eſſi ſiano, eziandio della Compagnia di Gesù, ſotto pena, riſervata pur riſpettivamente alla Santità ſua, ed a Veſcovi de luoghi, della ſoſpenſione ipſo facto dall'udire le confeſſioni, che ſubito, ſenza far paſſare lo ſteſſo giorno, laſcino in mano dell'infermo, o di chi in caſa gli aſſiſte, la fede, o il teſtimoniale di aver eglino udito la confeſſione di tale infermo, o della proroga da eſſi conceduta li, di farla in altro tale giorno determinato.

Finalmente in eſecuzione di quanto qui ſi preſcrive, deſidera la Santità ſua, che da ciaſchun Veſcovo ſe ne formi editto particolare, da publicarſi nella propria dioceſi, dopo la di cui publicazione, ſotto le pene ad arbitrio de medeſimi Veſcovi, vuole ancora ſua Santità, che da eſſi ſi aſtringano, col mezzo del giuramento, tutti i Medici alla precettata oſſervanza, la quale in ſomma non contiene, che un ſommario della riferita Bolla di San Pio Quinto.

Nota I. Quod quamvis in tranſcripta Pii Conſtitutione declaretur, Medicos contravenientes ſtatuto allatæ Decretalis incurrere pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, putat tamen *Theſaurus de pœnis eccleſiaſt. cap. I. verb. Medicus* cum DD. ibi cit. non inde ſequi hodie eſſe latæ ſententiæ, cum verbis illis, *incurrere declaramus*, deficiat particula, ipſo facto.

Nota II. Attenta tamen noviſſima declaratione Bened XIII. excipiente morbos dumtaxat arcticos, corrigendos eſſe DD. qui ſenſerunt, hoc pœnale præceptum Medicos non afficere, ſi non agatur de morbis actu periculoſis, vel juxta prudens ipſorum judicium periculoſis efficiendis. Ita etiam corrigendos eſſe dictitantes, laudatam Pianam Conſtitutionem in deſuetudinem abiiſſe, cum hodie ſpeciatim innovata fuerit a Benedicto.

Nota III. In dubium revocari = Utrum Medicus ægrotum deſerere teneatur, ſi poſt tertium diem, a S. Pio V. conſtitutum, & a Congr. Conc. ut ſupra, quarto loco iterum præfixum, confiteri recuſet. Cui dubio ita reſpondet Benedictus XIV. *Inſtit. eccleſiaſt. XXII. num. 17.* = Si morbus adeo gravis eſt, ut ſine ope Medici mortis periculum immineat, tunc Pontificis decretum ita explicari poſſe Theologi, Canonum Interpretes, ac Medici unanimes fatentur, ut tunc vim non habeat, videlicet, ut ægroto, ſi forte convaluerit, ad meliorem frugem redeundi locus relinquatur =.

SECTIO DCCCCXIV.

Caput XIV. Cum ex eo, *ex Decretali deſumpta a Canone LXII. laudati Concilii Lateranenſis IV.*

In hac Decretali, cujus textus tranſcriptionem omitto, decernitur.

I. Ut quia per indiſcretas Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verebantur, pœnitentialiſque ſatisfactio enervabatur, cum dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia ultra annum, ſive ab uno ſolo, ſive a pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniverſario dedicationis tempore, quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. Hunc quoque dierum numerum Indulgentiarum literis præcipitur moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur; cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueverit obſervare.

Idem decrevit, & confirmavit Honorius III. in *cap. XV. Noſtro, hoc eod. tit.* ac Innocentius IV. in *cap. I. Romana, in VI.*

II. Ut Quæſtuarii, ſeu collectores eleemoſynarum pro hoſpitalibus nihil populo proponant, niſi quod in literis Papæ, vel Epiſcopi continetur. Ponit etiam formam talium literarum, in quibus nulla continetur Indulgentia determinata, ſed tantum in genere dicitur = in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus eis eleemoſynas, & grata ſubſidia erogetis =

Ad immoderatam Indulgentiarum conceſſionem quod ſpectat, non diſſimilis fuit ſenſus Conc. Trid. quod ideo *ſeſſ. XXV. in decreto de Indulgentiis*, ita loquitur.

In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem, adhiberi cupit; ne nimia facilitate eccleſiaſtica diſciplina enervetur.

Quoad

Quoad conceſſionem vero Indulgentiæ in Dedicatione Eccleſiæ, ejuſque anniverſario, attendenda eſt poſterior Decretalis Bonifacii VIII. relata in *cap. III. Indulgentiæ, hoc eod. tit. in VI.* nullas declarantis quaſcunque alias ab Epiſcopo conceſſas ultra præſcriptas ab hoc Lateranenſi Concilio, ibi.

Indulgentiæ, quæ ab uno, vel pluribus Epiſcopis in Eccleſiarum dedicationibus, vel aliis quibuſcunque caſibus conceduntur, vires non obtinent, ſi ſtatutum exceſſerint Concilii generalis.

Quoad Quæſtuarios tandem eleemosynarum, tranſcriptæ Decretali *Cum ex eo*, derogatum eſt tum a Conc. Trid. *ſeſſ. V. cap. II. & ſeſſ. XXI. cap. IX. de reform.* tum a S. Pio V. Conſtit. *Etſi dominici*, *ut* notabo parte II.

Eodem Titulo in VI.

SECTIO DCCCCXV.

Caput I. Romana, *ex Decretali Innocentii IV. in Concilio generali Lugdunenſi I. celebrato anno* 1245.

Romana Eccleſia (& infra,) Quæſtoribus autem fabricæ Rhemen. Eccleſiæ, Rhemen. Archiepiſcopus, ſive ejus officiales, citandi Suffraganeorum ipſius Eccleſiæ ſubditos (quos iidem Quæſtores ſibi reſiſtere, aut nolle parere dixerint) ut ſuper hoc compareant coram ipſis, nequaquam tribuant poteſtatem. Super benigna vero ipſorum receptione, ac ſubventione ipſi fabricæ facienda, poſſunt eoſdem Suffraganeos, & alios Chriſtifideles Rhemen. Provinciæ charitative monere. In concedendis quoque Indulgentiis non excedat Rhemen. Archiepiſcopus ſtatutum Conc. generalis.

Huic pariter Decretali, admittenti Quæſtores eleemosynarum, derogatum eſt, ut ſupra.

SECTIO DCCCXVI.

Caput II. Si Episcopus, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

Si Epiſcopus ſuo ſubdito conceſſerit, ut ſibi poſſit idoneum eligere confeſſorem, ille, quem is elegerit, in caſibus qui eidem Epiſcopo ſpecialiter reſervantur, nullam habet penitus poteſtatem: cum in generali conceſſione illa non veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Nulla quoque poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui Superioris licentiam, confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare.

Quæ huic Decretali acceſſerint, quoad facultatem abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis, notabo parte II.

Eodem Titulo in Clementinis.

SECTIO DCCCCXVII.

Caput II. Abusionibus, *ex Decretali Clementis V. in Concilio generali, celebrato Viennæ in Gallia an.* 1311.

Huic pariter Decretali, cujus tranſcriptionem omitto, cum nihil aliud contineat, admittenti Quæſtores Indulgentiarum, & eleemosynarum, derogatum eſt ut ſupra.

Eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

SECTIO DCCCCXVIII.

Caput I. Antiquorum, *ex Decretali Bonifacii VIII, edita 8. Kalendas Martii 1300.*

In hac Decretali Bonifacivs omnibus vere pœnitentibus, & confeſſis, qui quolibet anno centeſimo Baſilicas Urbis quindecim diebus reverenter viſitaverint, non ſolum plenam, & largiorem, immo pleniſſimam omnium peccatorum veniam conceſſit. = Unuſquiſque autem. inquit, plus merebitur, & Indulgentiam efficacius conſequetur, quo illas Baſilicas amplius, & devotius frequentabit =. Verum hic annus centeſimus Jubilæi an. 1350. reductus eſt a Clemente VI. ad annum quinquageſimum, ut in *cap. II. Unigenitus, hoc eod. tit.*

Qui tandem annus quinquageſimus 5. *nonas Martii* 1448. redactus eſt a Paulo II. ad quemlibet annum vigeſimumquintum, appoſita tamen ea clauſula, ut in anno Jubilæi ſuſpendantur omnes aliæ Indulgentiæ plenariæ, & facultates Apoſtolicæ confeſſariis conceſſæ, v. g. commutandi vota, abſolvendi a reſervatis in toto mundo extra Romam, ut in ejus Decretali relata in *cap. III. Etſi dominici, hoc eod. tit.*

Ad ſuſpenſionem, & facultatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis, durante anno Jubilæi, quod ſpectat, de quibus in cit. Pauli Decretali, attendenda eſt noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. *Cum nos nuper 16. Kalendas Junii* 1749. in qua etiam declaratur, quæ Indulgentiæ ſuſpenſæ non ſint.

Itaque, præſervatis, & firmis remanentibus Indulgentiis conceſſis in articulo mortis, ac facultatibus, ſeu Indultis illas impertiendi, ſeu communicandi, tam Venerabilibus Fratribus Epiſcopis, ac dilectis Filiis Prælatis locorum Ordinariis in vim, ſeu ad formam noſtrarum literarum nonis Aprilis anni 1747. editarum, quam aliis quibuſcunque communiter, aut perſonaliter, ſeu pro certo perſonarum genere, gradu, aut numero, conceſſis; iiſque pariter, quas felic. record. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. cunctis fidelibus ſalutationem Angelicam, ſeu alias preces de tempore, mane, aut meridie, ſeu veſpere ad campanæ pulſum, de genu, vel, juxta dierum, & temporum rationem, ſtando recitantibus; item Indulgentiam ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, quam ipſe Benedictus noviſſimo Jubilæi Anno durante, omnibus chriſtifidelibus, tam in Urbe, quam extra eam ubicunque degentibus, qui ſacramentaliter confeſſi, & ſacra Communione refecti, vel ſaltem vere contriti, & cum firmo propoſito confitendi, Eccleſias, in quibus Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pro oratione Quadraginta horarum, eo anno durante, expoſitum eſſet, devote viſitaſſent, ibique juxta Sanctæ Matris Eccleſiæ mentem oraſſent, toties, quoties id egiſſent, benigne conceſſit; quamque Nos etiam, illius exemplo, pro proxime ineunte jubilæi anno, & tam pro Urbe, quam pro aliis ubique locis, præſentium tenore, libenter concedimus, & elargimur. Atque illis etiam, quas ſimilis memoriæ Innocentius XI. & Innocentius XII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri, Fidelibus Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, cum ad infirmos defertur, devote comitantibus, vel lumen, aut facem per alios ea occaſione deferendum, ſeu deferendam mittentibus, ſimiliter conceſſerunt; tum etiam Indulgentiis a S. R. E. Cardinalibus de latere Legatis, & Apoſtolicæ Sedis Nunciis, ac Epiſcopis, in uſu, ſeu exercitio Pontificalium, aut impertinenda benedictione, aliave forma conſueta, concedi ſolitis. Item ſalvis, & firmis remanentibus Indulgentiis Altarium Privilegiatorum pro Fidelibus Defunctis, aliiſque eodem modo pro ſolis ipſis defunctis conceſſis; atque etiam aliis quibuſcunque Indulgentiis, & peccatorum remiſſionibus, alias pro vivis conceſſis, ad effectum dumtaxat, ut chriſtifideles illas animabus Fidelium defunctorum, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum ſuffragii directe applicare valeant; quas omnes, & ſingulas, licet pro eo quod reſpicit vivorum favorem, hoc Jubilæi anno durante, generaliter, ut infra, ſuſpenſas, ad prædictum tamen effectum, ipſius anni decurſu, etiamſi in earum conceſſionibus hujuſmodi applicandi facultas indulta non fuerit, ab omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui injuncta in ipſis conceſſionibus opera cum debitis diſpoſitionibus impleverint, acquiri poſſe concedimus, & indulgemus.

Cæteras omnes, & ſingulas Indulgentias, tam plenarias, quam non plenarias, etiam perpe-

perpetuas, & peccatorum remiſſiones, ac facultates, & indulta abſolvendi, etiam a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, etiam in literis die Cœnæ Domini legi ſolitis contentis, ſeu relaxandi cenſuras, commutandi vota, aut diſpenſandi etiam ſuper irregularitatibus, & impedimentis, quibuſvis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, Domibus, Militiis, Ordinibus, etiam Mendicantium, Congregationibus, Confraternitatibus, etiam laicorum, Univerſitatibus, & piis locis, illorumque Ordinibus, capitulis, conventibus, Magiſtris, Superioribus, & tam ſecularibus, quam quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum, regularibus perſonis, coroniſque, granis, imaginibus, & numiſmatibus ex metallo, ſeu quacunque alia materia confectis, tam ſingulariter, quam univerſaliter, per quoſcunque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos, etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, aut ipſis etiam Imperatori, Regibus, Ducibus, & Principibus, vel aliis quacunque alia mundana, vel eccleſiaſtica dignitate fulgentibus, etiam adinſtar Jubilæi, aut alias quomodocunque, & ex quibuſvis cauſis, & occaſionibus, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac alias quomodolibet conceſſas, & conceſſa, quorum omnium tenores, formas, derogationes, & decreta præſentibus pro expreſſis haberi volumus, Apoſtolica auctoritate, de eorundem Fratrum conſilio, & aſſenſu, ac poteſtatis noſtræ plenitudine, ſuſpendimus, & ſuſpenſas, ac ſupenſa eſſe declaramus, eaſque, & ea, eodem anno durante, nulli prodeſſe, ac ſuffragari debere. Irritum quoque, & inane decernimus, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca per præſentes auctoritate Apoſtolica præcipimus, & mandamus, ne interim, præter ſuperius expreſſas, aliæ, quam indicti a Nobis prædicti Jubilæi, Indulgentiæ, ſive publice, ſive privatim, quovis prætextu, ubivis locorum, & gentium, ſub excommunicationis eo ipſo incurrendæ, aliiſque arbitrio Ordinariorum infligendis pœnis, publicentur, vel nuncientur, aut in uſum demandentur.

Titulus XXXIX. De Sententia Excommunicationis.

SECTIO DCCCCXIX.

CAPUT I. SUPER EO, *ex Decretali Alexandri III. Senonenſi Archiepiſcopo, ſeu Bartholomæo, Exonienſi Epiſcopo, juxta Gonzalez, reſcripta.*

Super eo vero, quod conſilium poſtulaſti (& infra.) Reſpondemus, quod ſi Clerici infra puberes annos ſe ad invicem, aut unus alterum percuſſerit, non ſunt ad Apoſt. Sed. mittendi, quia eos ætas excuſat.

Nec Clerici, ſi ſunt plenæ ætatis, & non odio, vel invidia, vel indignatione, ſed levitate incoſa ſe ad invicem percutere contingat, neque magiſter, ſi ſcholarem Clericum intuitu diſciplinæ, vel correctionis percuſſerit: quia non poteſt in ipſis injectio manuum violenta notari. Cæterum ſi ex odio iidem ſcholares, vel ſeculares Clerici ſeſe percuſserint, pro ſua abſolutione debent ad Apoſtol. Sedem venire.

Huic Decretali, in qua reſervabatur Papæ facultas abſolutionis pro injurioſa percuſſione Clerici, indiſcriminatim ſumpta, etiamſi fuerit levis, acceſſi, Decretalis Clementis III. relata in *cap. XVII. Pervenit, hoc eod. tit.* in qua pro levi indulgebatur Epiſcopo abſolvendi facultas, immo etiam pro mediocri, cum Pontifex ſolam enormem videatur excluſiſſe, ibi.

Pervenit ad Nos (& infra.) De his abſolvendis, qui Clericis non enormem, ſed modicam, & levem injuriam irrogarunt, tuæ Fraternitatis arbitrio duximus committendum.

Quæ autem ſit percuſſio levis, declaratur in ſequenti Extravaganti, relata a Navarro *in Manuali cap. XXVII. num. 91.* quam notat, perperam adſcribi Joanni XXII. cum ante cujus tempus allegaverit Hoſtienſis in *c. Pervenit, de Sent. excommun.* = Perlectis & infra. Reſpondemus percuſſionem levem eſſe

eſſe pugni, palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, neque ſugillationem carnium relinquit, neque abſcindit membrum, ſine effractione dentium, ſine avulſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis. Nolumus tamen dicere, quod hujuſmodi levis percuſſio, ut pugni, aut unguis fiat atrox ob multi ſanguinis effuſionem. Ad judicandum tamen quæ læſio ſit levis, mediocris, aut enormis, volumus diligenter perpendi, non ſolum factum, ſed etiam qualitatem ejus, & modum percutiendi, & lædendi cum omnibus ſuis circumſtantiis loci, perſonæ, & aliis: perſonæ, ſi eſt magiſter, judex, Prælatus, pater, patronus, aut dignitas, percuſſus injuſte a ſubdito, aut ab alio ſe viliori, quia ex hoc interdum cenſentur graves injuriæ, quæ ex ſe ſunt leves, aut mediocres. Et quia conditio negocii non patitur integram determinationem hujus rei, relinquimus tuo arbitrio, ut declares, quæ ſit levis, & quæ enormis injuria, admonentes, ut potius declares in dubio eſſe percuſſionem gravem, & ab ea non poſſe abſolvere, quam declarando levem eſſe, occaſionem præbeas lædendi ſtatum eccleſiaſticum =.

Item, ſi percuſſio fuerit occulta, etiam enormis, acceſſit decretum Conc. Trident. *cap. VI. ſeſſ. XXIV. de reform.* vi cujus Epiſcopus abſolvere poteſt nedum ab hac, ſed etiam a quacunque alia cenſura occulta Papæ reſervata, cujus textum leges infra parte II.

Imo etiam „ Confeſſarii Regulares (ita Remigius Maſchat *in Inſtit. canon. hoc eod. tit. n.44.*) „ in privilegiis communicantes in foro conſcientiæ „ abſolvere poſſunt a percuſſione quancunque, „ etiam enormi, dummodo ſit occulta, & quidem „ ſine onere præſentandi ſe conſpectui Apoſtolico: „ nam *cap.13. & 58. hoc tit.* ſtatuit onus iſtud imponi ab iis, qui non habent privilegium abſolvendi, ſed tantum in caſu impedimenti abſolvunt ".

Præterea in hac eadem Decretali præcipitur, ut ſi quis ex odio Clericum percuſſerit, perſonaliter accedere debeat ad Urbem pro abſolutione obtinenda, quod jam præceperat Innocentius II. in Concilio generali Lateranenſi II. celebrato *an.* 1139. *Can. XV.* qui etiam refertur a Gratiano *cauſa XVII. qu.4. Can.XXIX.* his verbis exaratus.

Item placuit, ut ſi quis, ſuadente diabolo, hujus ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat: & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere, niſi mortis urgente periculo, donec apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandatum ſuſcipiat. Præcipimus etiam, ut in eos, qui ad Eccleſiam, vel cæmeterium confugerint, nullus omnino manum mittere audeat; quod ſi fecerit, excommunicetur.

Verum hodie hujuſmodi perſonalis acceſſus non amplius præcipi ſolet, niſi in gravioribus quibuſdam exceſſibus, quorum circumſtantiæ maximum populo ſcandalum ingerant; ut in percuſſione proprii Parochi, & ſimilibus, juxta ſtylum S. Penitentieriæ: & tunc quidem, non ut tales delinquentes Romæ abſolvantur, cum ab eadem S. Pœnitentiaria remittantur in forma Miſſi ad eorum Ordinarios pro abſolutione, ſed ut aliquantulam peragant pœnitentiam commiſſi delicti, unde cæteri magis a ſimilibus perpatrandis facinoribus retrahantur. Pro abortu autem, etiam occulto, a Presbytero perpatrato, dicta Sac. Penitentiaria committere ſolet intra Italiam Confeſſario facultatem eum abſolvendi; injuncto tamen onere accedendi intra certum tempus ad limina Apoſtolorum.

Quapropter ſufficiet, ut percuſſor Clerici recurrat ad Summum Pontificem, ſeu ad Sacram Pœnitentiariam, ſi cauſa non ſit deducta ad forum, per literas, aut per procuratorem pro obtinenda facultate abſolutionis.

SECTIO DCCCCXX.

Caput II. Monachi, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III.*

Monachi vero, & Canonici Regulares quocunque modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt ad Apoſt. Sedem mittendi, ſed ſecundum providentiam ſui Abbatis diſciplinæ ſubdantur: etſi diſcretio Abbatis non ſufficit, ad eorum correctionem eſt providentia diœceſani Epiſcopi adhibenda.

Vi hujus Decretalis patet, poſſe Prælatos regulares abſolvere pro utroque foro ſuos Religioſos ob quamcunque percuſſionem, etiam enormem, Religioſi ejuſdem ſui Ordinis, ut clare deducitur ex illis verbis = quocunque modo ſe in clauſtro percuſſerint = imo etiam pro percuſſione cujuſcunque Clerici ſecularis, prout probat Ludovicus de Ameno, ut dicam infra ad *caput XXXII. Cum illorum, hoc eodem titulo.*

SECTIO DCCCCXXI.

Caput III. Si vero, *ex Decretali laudati Alexandri*.

SI vero alicujus Poteſtatis Oſtiarius ſub prætextu ſui officii malignatus, Clericum læſerit, ab Epiſcopo ſuo poteſt abſolvi, niſi forte eundem Clericum graviter vulneravit. Officialis vero pro injectione manuum in Clericum, non poteſt ſine mandato Rom. Pontif. abſolutionis beneficium promereri, quia nulli laico ſuper Clericum tanta datur auctoritas, niſi forte turbam arcendo irruentem, non ex deliberatione, ſed fortuito caſu Clericum lædat. Si vero Clericum vim ſibi inferentem vi quis repellat, vel lædat, non debet propter hoc ad Sed. Apoſt. tranſmitti, ſi in continenti vim vi repellat: cum vim vi repellere omnes leges, omniaque jura permittant. Nec ille compellendus eſt ad Sed. Apoſt. venire, qui in Clericum cum uxore, matre, ſorore, vel filia propria turpiter inventum manus injecerit violentas. Cæterum, ſi in ſtupro, vel adulterio, quod committit cum ea, quæ ipſum ita proxima conſanguinitatis linea non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus injecerit, non erit a ſententia illius excommunicationis immunis.

Cum etiam in hac Decretali imponatur onus perſonaliter accedendi ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione ob gravem Clerici percuſsionem, recolenda ſunt notata ſupra ad *caput I. Super eo* pag. 757.

SECTIO DCCCCXXII.

Caput IV. Si vero, *ex Decretali ejuſdem Alexandri*.

SI vero aliquis in Clericum, nutrientem comam manus injecerit violentas, propter hoc non debet Apoſtolico ſe præſentare conſpectui, nec etiam excommunicatione notari, dummodo ipſum eſſe Clericum ignoraverit. Vel ſi hoc dubium fuerit, propria manu dumtaxat præſtiterit juramentum, quod eum eſſe Clericum ignoraſſet. Ab illo autem (ſi præſtare noluerit juramentum) quia violentas manus conſtat eum in Clericum injeciſſe, ſicut ab excommunicato, donec de mandato Summi Pontificis abſolvatur, convenit abſtineri.

De acceſſu perſonali ad Sedem Apoſtolicam, qui tacite in hac Decretali injungitur, ſicuti & ſi percuſsio Clerici fuerit occulta, dic ut notatum eſt ſupra ad *cit. cap. Super eo* pag. 757.

Juramentum vero, quod hic præcipitur exigendum a reo principali, hodie exigi amplius nequit juxta notata ſupra ad titulum *de Purgatione canonica*.

Quod ſpectat ad præceptum vitandi Clerici percuſſorem, ſi publice conſtet de percuſsione, concordat Extravagans Martini V. *Ad evitanda*.

SECTIO DCCCCXXIII.

Caput V. Non dubium, *ex Decretali laudati Alexandri III. Abbatibus, Prioribus, & aliis eccleſiaſticis viris per Eboracenſem Epiſcopatum conſtitutis*.

NON dubium eſt, quod hi, qui violentas manus in Clericos, vel Canonicos, aut cujuslibet Religionis Converſos injiciunt, ex Conſtitutione Concilii ſententiam excommunicationis incurrunt, nec niſi in articulo mortis, ſine Rom. Pontifice abſolutionis poſſunt beneficium impetrare.

Pontifex in hac Decretali ſe refert ad Canonem *Si quis ſuadente* Concilii generalis Lateranenſis II. ſupra tranſcriptum pag. 758.

Quia autem indiſtincte declarat, percuſſorem Clerici abſolvi non poſſe, niſi a Romano Pontifice, excepto mortis articulo, ideo attendenda eſt regula, & limitatio ſupra allata ad *caput I. Super eo* p. 757.

Nota I. Nomine Clerici venire Prima etiam Tonſura initiatum *cap. XI. Cum contingat, de ætat. & qualit. Ordinandor.* licet conjugatus ſit, *cap.*

caput unic. Clerici, de Cleric. conjug. in VI.

Nota II. Non omnes tamen Clericos gaudere privilegio hujus Canonis, quos recenſet ad hoc item caput Wagnerek, videlicet =.

I. Clericos conjugatos, aut non geſtantes habitum Clericalem.

II. Degradatos realiter juxta *cap. I. de Pœnis in VI.* non tamen verbaliter degradatos, aut depoſitos, nec ſuſpenſos, aut excommunicatos, aut denique irregulares, niſi jure expreſſum ſit.

III. Qui, deſerto habitu clericali, dedunt ſe enormitatibus *cap. Cum non ab homine, de jud. & de excomm. eod. infra*, *Navar.* his accenſet quoſvis Clericos incorrigibiles. Nec eos.

IV. Qui, relicto habitu clericali, militaria geſtant, & in ſeculari luxu vivunt, *cap. In audientia, & cap. Contingit II.* infra, ſi tertio commoniti, non reſipiſcant.

V. Qui ſe joculatores, aut hiſtriones faciunt: item macellarios, aut laniones agunt, *cap unic. De vita, & honeſt. Cler. & Clem. I. in VI.* Hi privilegium clericale penitus amittunt poſt trinam admonitionem.

VI. Denique qui beneficium nullum habent, vel habitum, & Tonſuram non deferunt, nec alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi deſerviunt, neque cum ejus licentia in ſtudiis verſantur, juxta Concil. Trid. vide Suar. *diſp. 22. Sect. 1. num. 11.*

Quod licet ſolum loquatur de privilegio fori, extendit tamen idem Suar. etiam ad privilegium Canonis, quaſi ſint connexa, cum præſertim Conc. alleget *cap. unic. de Cler. in VI.* quod loquitur de privilegio Canonis. Sed difficilis eſt extenſio pœnarum ad ſimilia, & licet quis in crimine enormi ſine habitu clericali deprehenſus amittat privilegium fori, debere tamen ad Judicem eccleſiaſticum remitti, ſi alleget ſe eſſe Clericum, ſentit Panorm. in *cap. 1. de Apoſtat.* quem ſequuntur alii =.

Nota III. Nomine Religioſi venire etiam Converſos, de quibus in hac Decretali, licet proprie Religioſi non ſint; ac Novitios, qui ſunt in via ad Religionem, *cap. V. Religioſo, §. Quamvis, hoc eod. tit. in VI.*

Quod ſi quæras, an Eremitæ gaudeant hoc Canonis privilegio; Fagnanus in *cap. II. Nullus, de Foro competen. num. 59.* docet gaudere, ſi vivant in Congregatione, & habeant modum vivendi ab Epiſcopo approbatum; ſecus vero, ſi non vivant in communi, licet auctoritate Epiſcopi deputati fuerint ſervitio alicujus Eccleſiæ, vel Oratorii, & de ipſius manibus ſuſceperint habitum eremiticum, ac probat *num. 61.*

SECTIO DCCCCXXIV.

Caput VI. Mulieres, *ex Decretali dicti Alex. III.*

Mulieres, vel aliæ perſonæ, quæ ſui juris non ſunt, ab Epiſcopo diœceſ. abſolvi poſſunt, ſi manus in Clericos injecerint violentas. De his vero, qui magnæ non ſunt potentiæ, & ita delicati, quod laborem veniendi ad Sed. Apoſtolicam nequeunt ſuſtinere, reſpondemus, quod ſtatus perſonæ prius, & veritas negocii eſt intimanda Romano Pontifici, & ſecundum conſilium ejus tales erunt de commiſſo ſcelere corrigendi.

Illi vero, qui non per ſe ipſos, ſed eorum auctoritate, vel mandato, alii violenter injiciunt manus in Clericos; ad Sed. Apoſt. ſunt mittendi: cum is committat vere, cujus auctoritate, vel mandato delictum committi probatur.

Cum ſeculo XII. adhuc vigeret Eccleſiæ diſciplina, ut Clericorum percuſſores perſonaliter accederent ad Sedem Apoſtolicam, abſolutionem recepturi, & periculoſum eſſet mulieribus vagari, ac illi, qui juris ſui non erant, romanum iter arripere non poterant, ideo indultum tunc fuit Epiſcopo, ut tam illas, quam illos abſolveret ob percuſſionem etiam enormem.

Hodie vero cum non amplius exigatur iſte acceſſus perſonalis, & per literas obtineri poſſit pontificia abſolutio, ut notavi ſupra ad *cap. I. Super eo*, pag. 757. tutius crederem non uti hujuſmodi indulto, cum ceſſaverit ejus ratio, & conceſſum dumtaxat fuerit, attenta veteri Eccleſiæ diſciplina, ut conſideranti patet.

Ob eandem rationem cæteri percuſſores non amplius mittendi ſunt ad Sedem Apoſtolicam, ut præcipitur in hac Decretali, excepta tamen limitatione allata in *cit. cap. Super eo.*

SECTIO DCCCCXXV.

Caput VII. Porro, *ex Decretali ejuſdem Alexandri, ignotum cui reſcripta.*

Porro, ſi aliqui violentas manus in Fratres ſuos injiciunt, & ducti pœnitentia, non convicti, ſed privatim a te veniam poſtulant, eos monere debes, & inducere, ut his, quos læſerunt, congrue ſatisfaciant, & Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent, cum a te, vel alio ſine ſpeciali mandato Rom. Pontificis abſolvi non poſſint.

Huic

Huic Decretali, in qua declarat Pontifex, abſolvi non poſſe ab Epiſcopo occultum percuſſorem Clerici, derogatum eſt a Concilio Tridentino *cap. VI. ſeſſ. XXIV. de reform.* ei tribuente facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus occultis, Papæ reſervatis, ut notavi ſupra ad *cap. I. Super eo*, & de acceſſu perſonali de quo in hac Decretali dic, ut ibidem, pag. 757.

SECTIO DCCCCXXVI.

Caput VIII. Nulli, *ex Decretali laudati Alexandri*.

NUlli ſe poſſunt privilegio Apoſtolicæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeant, & pro violenta manuum injectione in Clericos, ſicut excommunicati vitari.

In hac Decretali declarat Pontifex, quoſcunque excommunicatos vitandos eſſe, etiam a Privilegiatis (ut olim erant Templarii) quamvis nominatim denunciati non eſſent, eo pari modo, quo vitandi ſunt notorii Clericorum percuſſores.

Verum hujus Decretalis ſeveritatem temperavit Conſtitutio, quæ fertur edita a Martino V. in Concilio Conſtantienſi, incohato an. 1414. & ſub ipſo clauſo ſub die 22. Aprilis 1418. quæ tamen non eſt Conſtitutio, ſed Articulus VII. inter alios concordatos a laudato Pontifice cum Natione germanica 15. Aprilis anno primo, relatos poſt *ſeſſ. XLIII.* ejuſdem Concilii, in quo declaratur, vitandos eſſe dumtaxat nominatim denunciatos, ut vitandi, & publicos Clericorum percuſſores, ſi percuſſio nulla poſſit tergiverſatione celari.

Præfatus autem Articulus his verbis extenſus legitur in dictis Concordatis editis ab Harduino in actis Conciliorum *tom. VIII. Pariſiis, ex Typographia Regia* 1714. *pag.* 892. *col.* 2.

= In Concordatis Martini V. cum Natione Germanica in Conc. Conſtantienſi 15. Apr. an. 1. editis ab Harduino in actis Conciliorum Tom. VIII. Pariſiis ex Typographia Regia 1714. num. 7. pag. 892. col. 2.

VII. De non vitandis excommunicatis, antequam per Judicem fuerint declarati, & denunciati.

Inſuper ad vitanda ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, omnibus Chriſtifidelibus tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque divinis, vel extra prætextu cujuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ eccleſiaſticæ, a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, ac interdictum eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia, vel cenſura hujuſmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, Communitatem, aut locum certum, vel certa, a Judice publicata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſſe; Conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque: ſalvo ſi quem pro ſacrilegio, & manuum injectione in Clericum ſententiam latam a Canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo juris ſuffragio excuſari: nam a communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abſtineri, juxta canonicas ſanctiones =.

In aſſerta Conſtitutione relata a S. Antonino *parte III. tit. XXV. cap. III.* leguntur hæc alia verba „ Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, neque eis quomodolibet ſuffragari.

Quamvis *num.* 11. eorundem Articulorum legatur, *Duratura hæc Concordata ad quinquennium a data præſentium*: ex certis tamen documentis allatis a laudato S. Antonino *loc. cit.* mens Pontificis fuit, ut hujuſmodi ſanctio perpetuo eſſet valitura „ Duo „ (ſunt verba Antonini) Venerabiles viri famoſi in „ vita, & ſcientia, quorum unus Doctor in Theo„ logia, alter in jure, & Epiſcopus, ſcilicet Domi„ nus Nicolaus de Dinchelſerbuhel, & Dominus „ Andreas, poſtea Epiſcopus Poſnanienſis in Polonia, „ qui fuerunt præſentes in Concilio Conſtantienſi, „ ubi facta fuit dicta Conſtitutio, dixerunt ipſam „ acceptatam ab omnibus, & perpetuam, & unam „ nempe de Concordatis inter Martinum V. & Na„ tionem Germanicam, ut ſupra diximus. Magiſtri „ autem Univerſitat. Pariſienſis acceptaverunt ipſam „ Conſtitutionem, quia in ea dicitur. Omnibus „ Chriſtifidelibus: ſed & dictus Dominicus Andreas „ Pariſienſis Epiſcopus poſt celebratum Concilium „ Senis, cui etiam interfuit, vadens ad Curiam ad „ viſitandum Martinum V. Papam, cum ipſe puta„ ret, dictam Conſtitutionem fuiſſe temporalem, „ ſcilicet per quinquennium, & ſic jam expiraſſet, „ loquens cum Papa, petivit ab eo, ut concederet

„ ſibi ex gratia uti tali ſententia, ſive diſpenſatione, „ quam continebat illa Conſtitutio. Reſpondit Papa. Vos ſcitis, illam unam eſſe de Concordatis. „ Et cum ipſe Epiſcopus quinquennalem eſſe obji- „ ceret, dixit Papa: Ego volo, quod ſemper du- „ ret. Dominus Julianus Auditor Cameræ Apoſto- „ licæ, vir jure peritus, & famoſus, poſtmodum Car- „ dinalis effectus, ſuper hoc conſultus, dixit: Tale „ indultum datum non ſolum Germanicis, verum „ etiam omnibus Chriſtianis, & de jure eſſe per- „ petuum, quia iſta eſt natura Conſtitutionis ipſius, „ niſi revocetur. Non fuit autem revocata, ſed in „ Concilio Baſileenſi confirmata ante ſui diſſolutio- „ nem“.

Et quamvis Concilium Baſileenſe excludat, etiam quoſcunque notorie excommunicatos, licet nominatim non denunciatos, ſicuti etiam Concilium Lateranenſe V. ſub Leone X. ex contrario tamen uſu recepto acquieſcendum eſſe ſubdit Natalis ab Alexandro in *Theolog. Dogmat. tract. de Cenſur. tom. V. lib. II. reg. XXVII. pag. 98. edit. Pariſien. 1694.* imo aſſerit in gallicanæ jurisprudentiæ praxi nullam admitti notorietatem facti, ſive agatur de percuſsione Clerici, ſive de alio quocunque delicto, niſi legitimis inquiſitionibus, ſeu documentis, vel ipſius rei confeſsione probatum fuerit, juxta regulam deſumptam a ſermone CCCLI. alias *Homilia L. S. Auguſtini* = Nos vero a communione prohibere quemquam non poſſumus (quamvis hæc prohibitio nondum ſit mortalis, ſed medicinalis) niſi, aut ſponte confeſſum, aut in aliquo ſive ſeculari, ſive eccleſiaſtico judicio nominatum, atque convictum =.

Ad quem Galliæ uſum firmandum Pontas, verbo *Excommunicatio caſu XXVII.* in medium affert Decretalem Alexandri III. relatam in *cap. IX. Parochianos, de Senten. excomm.* in qua Pontifex mandat denunciari ut vitandos percuſſores Monachorum & Converſorum Ordinis Ciſtercienſis.

Quod autem, non obſtante poſteriori declaratione Concilii Baſileenſis, & Lateranenſis V. uſu recepta ſit allata Martini Sanctio, audiatur Bened. XIV. *de Synod. diœc. lib. XII. cap. V. num. 4. edit. an. 1755.* contra Fagnanum „ Quamvis vero Fagnan. in *cap.* „ *Quod a Prædeceſſore, num. 55. de Schiſmat.* pro- „ bare conetur, evitandos etiam eſſe quoſcunque, „ qui facti notorietate certe dignoſcuntur in ex- „ communicationem incidiſſe, juxta poſteriorem ſan- „ ctionem Concilii Lateranenſis V. *ſeſſ. II.* §. *Statuimus autem*, ejus tamen doctrina fere communiter „ rejecta eſt, cum ubique manibus ſit recepta lau- „ data Conſtit. *Ad evitanda*.

„ Ex hac igitur Martini Sanctione inferunt „ Theologi, & Canoniſtæ quamplures, inter quos „ præfatus Natalis *loc. cit.* & Cabaſutius *Jur. Canon.* „ *Theoria lib. V. cap. XI. num. 4.* ac Van-Eſpen. *part.* „ *III. tit. XI. cap. IV. n. 16. de Pœnis, & cenſur.* „ permiſſam eſſe = Communicationem (ita Natalis) „ cum excommunicatis, etiam in divinis. & Sacra- „ mentorum adminiſtratione, vel receptione, „ modo non ſint publice, & nominatim denuncia- „ ti =.

Verum quoad communicationem in divinis jure merito laudatus Benedictus *cit. tract. de Synodo lib. VI. cap. V. num. 2.* adverſatur affirmativæ ſententiæ, tamquam periculoſæ, & in praxi illicitæ, qualem reputatam ſemper fuiſſe refert a Sacris Congregationibus S. Officii, & de Propaganda Fide; ut ex ſequentibus Inſtructionibus utriuſque Congregationis.

INSTRUCTIO

De Communicatione in Divinis Catholicorum cum Hæreticis, & Schiſmaticis,

EDITA PRO MISSIONARIIS ORIENTIS,

ANNO MDCCXXIX.

CUm ſæpe, ac diu varii ſub variis utilitatis, neceſſitatis, periculorum, vexationum, atque etiam perſecutionis a Fidelibus ſubeundæ circumſtantiis caſus huic Sacræ Congregationi propoſiti fuerint a Miſſionariis, ac Prælatis Orientis quoad communicationem in divinis Catholicorum cum Hæreticis, & Schyſmaticis; cumque ab hac S. Congregatione conſtanter, uniformiterque reſcriptum fuerit: *non licere*, concepta ſpes erat, Miſſionarios Orientis ſatis, ac facile intellecturos, poſſe quidem *ſpeculative* caſus aliquos excogitari, in quibus communicationem aliquam in divinis tolerare liceret, ſed *practice*, circumſpectis omnibus facti circumſtantiis, difficillime caſus inveniri, in quibus ea communicatio liceat, ac moraliter etiam impoſſibile eſſe, ut alia præſcribatur regula generalis cuique hominum generi, cuique regioni, cuique tempori accomodata, quam quæ iteratis a Miſſionariis Orientis quæſitis data eſt ab hac Sacra Congregatione in Inſtructione, edita anno 1719., eo nimirum doctrinæ principio nixa, quod communicatio in divinis cum Hæreticis, & Schyſmaticis ut illicita regulariter habenda eſſet in praxi, vel ob periculum perverſionis in Fide catholica, vel ob periculum participationis in ritu hæretico, & ſchyſmatico; vel denique ob periculum, & occaſionem ſcandali: quæ quidem circumſtantiæ, quemad-

quemadmodum regulariter communicationi in divinis cum Hæreticis, & Schyſmaticis connectuntur in praxi, ita univerſim vetitæ ſunt jure naturali, ac divino, in quo nec ulla poteſtas eſt, quæ diſpenſet, nec ulla conniventia, quæ excuſet; adeo ut nullus relictus locus fuerit nova dubia fingendi, ac proponendi: proinde in ea Inſtructione diſerte præſcriptum eſt: *Miſſionarii inſtruendi erunt, quod omnino abſtinere debent ab actibus proteſtativis falſæ ſectæ, a communicatione in ritu ſchyſmatico, & heretico, a periculo perverſionis, & ab occaſione ſcandali.*

Addita quidem in prædicta Inſtructione hæc verba ſunt: *hiſce ſemper firmis & ſalvis, & præ oculis habitis, ſi ulterius aliquod grave dubium occurret, Doctores, Theologos, & Miſſionarios diu verſatos in illis Regionibus conſulant.* Quæ quidem aliqui contra mentem S. hujus Congregationis interpretati jus ſibi arrogarunt caſus omnes definiendi, ac ſcriptis etiam regulas generales tradendi in hac materia adeo implexa periculoſas: ex quibus & Miſſionariorum diſciſſa ſtudia, diſtracta conſilia, & opiniones minime cohærentes quæſtionem, licet toties definitam, magis, ac magis implicarunt, non ſine detrimento conſcientiarum, & ſcandalo, offenſioneque bonorum: quare hæc S. Congregatio opportunum duxit prædictam Inſtructionem iterum inculcare, ac ſingulis Miſſionariis omnino præſcribere, ut regulis in ea traditis ſeſe omnino conforment, & obtemperent.

Cordi ſit ergo ſingulis Prælatis, Miſſionariis, ſive Directoribus animarum Fideles edocere, atque excitare ad hæc evitanda pericula, quæ regulariter aut omnia, aut aliqua ſubeunt in communicatione *in Divinis* cum Hæreticis, & Schyſmaticis Orientis, qui licet adhuc ſubſtantiam, ac valorem Sacramentorum plerumque conſervent, non ſinunt tamen, ut ea, quæ debent, catholici improbationis, & ſegregationis ſigna exterius edant; ex quo ſit, ut exterior illa conformatio in eodem cultu, & reverentia in Pſeudominiſtros Liturgiæ catholicum quemque, quamvis in fide firmiſſimum, ritus & hæreticos, vel ſcyſmaticos, quibus eorum cultus inficitur, exhorrentem, periculo tamen ſcandali liberare non poſſit.

Id exeo etiam confirmatur magis, quod vix ullus ſit ritus apud Heterodoxos, qui aliquo errore in materia Fidei non maculetur; nam in eorum Eccleſiis, vel dedicatio eſt in memoriam Shyſmatici alicujus, quem ut Sanctum venerantur, vel exſtant imagines, vel coluntur reliquiæ, vel feſta celebrantur eorum, qui in ſchyſmate mortui veluti Sancti vulgo habentur: vel denique commemoratio fit viventium Patriarcharum, & Epiſcoporum ſchyſmaticorum, & hæreticorum, qui ut *Fidei catholicæ Prædicatores* commendantur. Qua de re, qui in ea ritus, & orationis, & cultus celebratione conveniunt in his facti circumſtantiis Catholici quique, reatu perverſæ communicationis, aut ſaltem pernicioſi ſcandali purgari non poſſunt. Nec eos excuſat aſſiſtentiæ mere materialis prætextus; facto enim ipſo excluditur, quo qui functionibus hiſce Hæreticorum, aut Schyſmaticorum interſunt, ſatis cum ipſis convenire in unitate orationis, in unitate cultus, in unitate venerationis, & obſequii erga perverſos miniſtros hæreſeos, ſchyſmatiſque præſeferunt.

Pateſcit id etiam ex eo, quod Orientales ipſi quotidie oculis vident, auribus audiunt, ore confitentur, nullum nempe ſectarium obfirmatum in ſchyſmate accedere, intereſſe, convenire in Eccleſiis Catholicorum, ſive ut Miſſam audiat, ſive ut Sacramenta ſuſcipiat, ea nimirum de cauſa, quod Fidelium conventus veluti perverſæ communionis blaſphemantes, pernicioſum, & illicitum putent commercium hoc, ritumque damnabilem. Cum vero videant ad eorum Eccleſias accedere, eorum ritibus intereſſe, de eorum Sacramentis participare Catholicos, an non credendum, aut ſaltem timendum erit, ne ex hoc ipſo magis in ſuis erroribus confirmentur, ac ſe in recto ſalutis tramite ambulare ſibi etiam hoc exemplo perſuadeant? Ex quo ſequitur, difficillime vitari poſſe periculum ſcandali pernicioſi ſchyſmaticis, & hæreticis ipſis: ac proinde Catholicum tutum in conſcientia non eſſe, ſi cum iis in divinis in hac facti ſpecie communicet.

Hæc ſane Fidelibus documenta tradenda ſunt, atque ideo hæc S. Congregatio Prælatis, Miſſionariis, & ſingulis animarum Directoribus in Oriente ſerio injungit, ut unanimes hoc ipſum dicant omnes, & in eodem ſenſu, ac ſententia maneant, nec contrarium doceant, aut per modum conſilii, aut per modum diſpenſationis, ſed magis hortentur Fideles pro re nata, ut a communicatione *in Divinis* cum ſchyſmaticis, & hæreticis prorſus abſtineant; & ſi quando ab ea regula deviarint, eos hortentur, ac doceant, ut peccatum hoc aperiant

in Sacramento Pœnitentiæ, quo veniam a Deo obtineant, & in poſterum cautiores evadant.

In excipiendis vero confeſſionibus Miſſionarii, ſive Directores circumſtantias caſus, quæ magis, vel minus gravem pœnitentium culpam efficiunt, diligenter examinent, eorumque oculis ſubjiciant; in id ſemper intenti, nequid laxam hac in re eorum conſcientiam efficiant; ſed opportunis documentis, & monitis timidiorem potius, & cautiorem, ne communicando *in Divinis* cum Schyſmaticis, & Hæreticis, animam in ſalutis diſcrimen adducant.

Conſuetum quidem eſt cauſam perſecutionis afferre, quam a Schyſmaticis, & Hæreticis ſubeunt Catholici, qui ab eorum Eccleſiis, ac functionibus abſtinent. At curent Miſſionarii, ac Directores, ut quique cognoſcant vanum plerumque metum eſſe, imo vero etiam neceſſarium omnino eſſe perſecutioni non cedere, eo vel quia perſecutio ipſa æquivalet interrogationi Fidei: atque id etiam oſtendant tum exemplis tot fortiſſimorum, ac firmiſſimorum in Fide Catholicorum, qui hujuſmodi vexationibus minime ſuccumbunt, tum antedicto doctrinæ principio, ab ipſa etiam Eccleſia Orientali ſuſcepto, tum denique catholici nominis dignitate, quæ minime patitur, ut ipſi inimicis animarum, & Fidei, & unionis, quam profitentur cum Romana Eccleſia, ſeſe ſubjiciant, ac demittant: quin etiam attendant non alio ſpectare artem hanc vexandi Fideles, quam ut ab iis agnoſcantur Heterodoxi veluti verorum rituum, veræ Fidei, veræ Eccleſiæ miniſtri, atque ita facile Catholicos, aut a Fide prævaricatores, aut ſaltem errorum approbatores facto ipſo efficiant; licet dictitent, ſemper ſe eorum communionem exigere tantum pro conſervatione ritus, & eleemoſynarum. Quæ quidem omnia ſi ſerio, ac graviter, & iteratis monitis impreſſa Fidelium mentibus fuerint, ſperandum ſane eſt ex ſe ipſis promptiores, & alacriores in dies ferendis injuriis factos, firmiores quoque, ac conſtantiores futuros in unione, & communione veræ unius Eccleſiæ, quam profitentur.

Facile ſibi perſuadet hæc S. Congregatio, omnes, & ſingulos Prælatos, & Directores animarum in Oriente, maxime vero Miſſionarios Inſtructionem hanc veluti normam in praxi ſervandam habituros, diſputationibus hac de re prorſus omiſſis: nec aliud, ſive in agendo, ſive in docendo, ſemotis diſſidiis, ſecuturos. Quod ſi præter ſpem aliter acciderit, noverint omnes, qui catholico nomine gloriantur, S. hanc Congregationem contra tranſgreſſores validiora remedia paraturam, eoſque ut minime idoneos directioni animarum, & Miſſionibus Orientis habituram.

V. Card. Petra Prefet.

FERIA V. DIE X. MAII MDCCLIII.

In Congregatione Generali S. R., & Univerſalis Inquiſitionis

SANCTI OFFICII

Super Dubiis propoſitis a quodam Miſſionario Civitatis Tenos in Peloponneſo, & a S. Congr. de Propaganda Fide ad S. Officium tranſmiſſis per ejus R. P. D. Secretarium die 24. Martii ejuſdem Anni: Sanctissimus, auditis Votis Eminentiſſimorum, decrevit.

AD primum, nempe: An liceat Catholicis latinis concedere, vel permittere, ut in eorum Eccleſiis Miſſam celebrent Presbyteri græci ritus, Schiſmatici, & Hæretici, atque hos admittere in funeribus catholicorum defunctorum? Quoad primam partem dicti dubii reſpondendum: *Non licere*: maxime cum Patriarchæ Conſtantinopolitani commemorationem faciant, & feſtum celebrent infamis Palamas: id enim perinde eſt ac conſentire eorum hæreticis ritibus, & communicare cum eis in eorum Sacris ſchiſmatico, & hæ-

retico

retico furfure pollutis ; aut ſaltem occaſionem præbere Catholicis ad latinas intervenientibus Eccleſias communicandi cum hæreticis in divinis rebus , aut ad minus ſcandalum concipiendi . Quo vero ad ſecundam partem ejuſdem dubii , quatenus ſchiſmatici comitantes funera Catholicorum *meram præſentiam materialem* exhibeant cauſa honoris civilis erga defunctos, non ſe immiſcentes precibus, ac ritibus catholicis , quibus mos eſt funera offerre, & defunctos ad ſepulcrum deducere , *tolerari poſſe*; quatenus vero in illa functione *proprios ritus adhibeant* , vel noſtris ſe immiſceant, *non licere* , *nec eſſe permittendum*.

Ad ſecundum, nempe: An liceat Catholicis græci ritus non habentibus catholicam Eccleſiam ejuſdem ritus, communicare in Divinis cum Græcis ſchiſmaticis , & hæreticis : *Non licere* : quia in caſu propoſito confugere poſſunt ad Eccleſiam catholicam Latinorum, & in defectu Sacerdotis catholici ritus græci a Sacerdotibus latinis Sacramenta ſuſcipere.

Ad tertium, nempe: An liceat Confeſſariis , vel Sacerdotibus latinis adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ Græcis Catholicis communicantibus in Divinis cum Græcis ſchiſmaticis: *Non licere extra caſum extremæ neceſſitatis*.

Pro majori vero Inſtructione ejuſdem Miſſionarii,aliorumque Miſſionariorum tranſcribi mandavit id, quod *Sanctiſſimus* ad materiam docuit in ejus Tractatu de Synodo diœceſana *lib.3. c.5. ibi* = Et nihilominus ea eſt miſera noſtrorum temporum conditio , ut multis in provinciis , in quibus hæreſes aut dominantur, aut graſſantur impune , duram Catholici ſubeant neceſſitatem cum hæreticis converſandi , & familiariter agendi . Verum quamvis juxta præſentem diſciplinam inductam a Martino V. in celebri Extravaganti , *Ad evitanda*, de qua nonnulla inferius , liceat Catholicis cum hæreticis , modo non ſint expreſſe , & nominatim denunciati , libere converſari , & cum iiſdem communicare in ritibus mere prophanis , & civilibus; non idcirco tamen arbitrari debent Catholici , fas quoque ſibi eſſe cum iiſdem hæreticis conſortium habere etiam in rebus Sacris , & Divinis . Siquidem Paulus V. poſt maturam rei diſcuſſionem , neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliæ hæreticorum Templa adire , ritibuſque intereſſe , quos inibi exercent, uti legere eſt in duobus Decretis, ab eodem Pontifice editis, uno ſcilicet anni 1606., altero anni 1607., quæ referuntur a Cardinali Lauræa *in 3. Sententiar. part. 2. tom. 3. diſput. 11. artic. 9. §. 4. num. 292.* Haud equidem ignoramus , non deeſſe Theologos, ab omni culpa abſolventes Catholicos , qui cum hæreticis , & ſchiſmaticis nominatim non denunciatis , communicant in Divinis , atque etiam Sacramenta ab iiſdem recipiunt, dummodo hæ ſimul concurrant rerum circumſtantiæ: primo ſcilicet , ut ad prædictam communicationem Catholicos adigat graviſſima , & urgentiſſima cauſa . Secundo , ut hæretici , aut ſchiſmatici , a quibus Sacramenta expoſcunt , ſint valide ordinati , & Sacra adminiſtrent ritu catholico abſque ulla admixtione ritus damnati . Tertio, ut communicatio cum iiſdem in Divinis non ſit externa proteſtatio falſi dogmatis , qualis erat ingreſſus in Proteſtantium Eccleſias , cum Catholicis Angliæ illum inhibuit Paulus V. , ideo quippe Regis Edicta omnes adire juſſerant hæreticorum Templa , ut tali pacto ſe cum Proteſtantibus ſentire faterentur . Quarto demum , ut Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis nulli ſcandalum ingerat . Verum in primis prædicta Theologorum ſententia ſuos habet Adverſarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi ſecura : deinde ea etiam admiſſa , cum omnes enumeratæ circumſtantiæ ſimul , & conjunctim adeſſe debeant , ut Catholicorum cum Heterodoxis in rebus ſacris ſocietas omni vacet culpa , quemadmodum docent Silvius *in tertia parte Sancti Thomæ tom. 4. quæſt. 24. art. 6. quæſt. 3. concl. 3.* Cardinalis de Lugo *de Fide diſput. 22. ſect. 1. num. 11.* Thomas a Jeſu *Tractatu de omnium Gentium ſalute* procuranda, *lib. 8. part. 2. § 4. verſ. Sed major eſt difficultas pag. 556.* Cardinalis Albitius *de Inconſtantia in Fide cap. 18. num. 30. & ſeqq.* Cardinalis Gottus *in 2. 2. Sancti Thomæ , quæſt. 4. dub. 6. §. 3. num. 2. , & quæſt. 3. de Infidelibus comparate ad Fideles dub. 3. §. 2.* idcirco fere impoſſibile eſt uſu venire , ut a flagitio excuſari valeant Catholici ſeſe in rebus ſacris cum hæreticis, & ſchiſmaticis admiſcentes . Quamobrem Sacræ Urbis Congregationes , Sancti Officii videlicet , & de Propaganda Fide , *illicitam ſemper reputarunt communionem* , de qua eſt ſermo , doctamque concinnarunt Inſtructionem , *Nobis* in minoribus tunc degentibus , qualemcumque noſtram operam navantibus ad Miſſionarios , cum opus fuerit, tranſmittendam , ubi rationes expenduntur , propter quas , vix unquam accidere poteſt , ut in praxi ſit innoxia Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis = .

Hic

Hic obiter quæri poteſt, an valida eſſet abſolutio, data conſtituto in articulo, vel periculo mortis a Sacerdote nominatim excommunicato, & denunciato.

Huic dubio, ſi fides adhibenda eſt Fagnano, referenti in locis mox citandis decretum Congregat. Conc. negative reſpondendum eſſet.

Verum, cum hoc idem dubium ſibi diſcutiendum propoſuiſſet Cardinalis Albitius, affirmativam contra Fagnanum amplexus eſt ſententiam, juxta ab eo relata *de Inconſtantia in Fide parte I. cap. XVIII. n. 39. pag. 102 col. 2.* ibi.

„ Dum hæc tranſcriberem, magna inſurrexit „ controverſia in examine cujuſdam Epiſcopi coram ſan. mem. Alexandro VII. nam cum fuiſſet „ interrogatus a P. Diana, ſive ab alio Examinatore, an Sacerdos nominatim excommunicatus „ poſſet abſolvere exiſtentem in articulo mortis, & „ Epiſcopus reſpondiſſet affirmative; Dominus Cardinalis Pallavicinus dixit, bon. mem. Fagnanum „ in *ſuis Relectionibus* atteſtari, in S. Congregat. „ Concilii fuiſſe determinatum contrarium, & propterea magnus rumor inſurrexit, quia videbatur „ opinio contraria omnibus Doctoribus, qui poſt „ Concilium ſcripſerunt. Et revera Fagnanus in „ repetit. *cap. Quoniam, de Conſtitutionibus*, refert, Congregationem generalem Moronis, Alciati, Senonenſis, Montalti, Albani, S. Sixti cenſuiſſe, non poſſe per doctrinam Magiſtri ſententiarum, S. Thomæ, Durandi, Turræ Cremata, S. Antonini, Bacconi, & aliorum Theologorum, ab eo citat. Sed quia, ut dixi magnum „ murmur factum fuit, & P. Diana, & forſan aliquis alius ſcripſit pro opinione affirmativa, idem „ R. P. Fagnanus latius reaſſumpſit articulum in „ in *cap. Non eſt vobis, de Sponſalib.* & conatur „ reſpondere omnibus argumentis in contrarium allegatis. Sed licet maxima cum diligentia fuerint „ requiſiti libri, & regeſta Decretorum S. Congr. „ Conc. Trid. dicta declaratio reperiri non potuit. „ Dicendum eſt ergo, quod declaratio prædicta facta non fuerit, vel ſi facta fuerit, a prædictis libris expuncta, tamquam contraria opinioni dictorom Theologorum, qui poſt Concilium ſcripſerunt. Et novi etiam, quod de anno 1682. tempore „ Pontificatus SS. Domini noſtri Innocentii XI. fuerit in S. Congreg. S. Officii ſuper iſta opinione diſceptatum: & cum aliqui ex Cardinalibus opinionem S. Thomæ ſequerentur, fuit ad trutinam revocata, relata re ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua „ pro ſua prudentia juſſit, ne ſuper dicta opinione „ diſceptaretur; neque in dubium amplius revocaretur, prout mihi aſſeruit R. P. D. Piazza Aſſeſſor S. Officii ".

Imo num. 40. ſentit cum Suarez, Navarro, & aliis Doctoribus, poſſe in articulo mortis etiam recipi a Sacerdote hæretico, nominatim denunciato, Sacramentum Euchariſtiæ, ſi non adſit alius Sacerdos, qui poſſit illud adminiſtrare.

SECTIO DCCCCXXVII.

CAPUT IX. PAROCHIANOS, *ex Decretali laudati Alexandri III. Epiſcopis, & Prælatis per Galliam conſtitutis ſcripta.*

PArochianos veſtros, ſi qui in Monachos, vel Converſos præfati Ordinis violentas manus injecerint, ſublato appellationis remedio, ſecundum tenorem generalis Decreti excommunicatos publice nuncietis, ipſoſque faciatis, ſicut excommunicatos arctius evitari, donec læſis congrue ſatisfaciant, & cum literis veſtris Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent.

In hac pariter Decretali præcipitur perſonalis acceſſus ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione propter violentam manuum injectionem in Monachos, vel eorum Converſos.

Verum circa hunc acceſſum attendenda eſt hodierna diſciplina, ut notatum eſt ſupra ad *caput I. Super eo* pag. 757.

Cæterum dici poteſt, huic Decretali derogatum eſſe a ſupra relata Martini V. Sanctione, in qua declaratur non opus eſſe, ut percuſſores Clericorum nominatim denuncientur vitandi, ſi fuerint notorii.

SECTIO DCCCCXXVIII.

CAPUT X. EX TENORE, *ex Decretali dicti Alexandi Januenſi Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) reſcripta.*

EX tenore literarum tuarum nobis innotuit, quod B. Canonicus in quendam Subdiaconum manus injecit violentas (& infra.) Mandamus itaque, quatenus recepto ab eo juramento, quod tuo debeat mandato parere, ipſum vice noſtra a ſententia, qua tenetur, abſolvas: ſibique in virtute juramenti præcipias, ne de cætero in Clericum, Monachum,

vel

velalicujus Religionis Converſum manus injiciat violentas,niſi ſe defendendo, aut de mandato ſuorum fecerit Prælatorum, vel niſi ſuper eum prælationis miniſterium. aut magiſterium habeat, aut cum ipſo in eadem Eccleſia ſocius eſſe noſcatur.

Ex facultate hic tributa Epiſcopo Januenſi abſolvendi hunc Canonicum, non inde infertur, notorium Clerici percuſſorem abſolvi poſſe ab Epiſcopo, cum eum abſolverit ex ſpeciali dumtaxat poteſtate delegata.

SECTIO DCCCCXXIX.

Caput XI. De cætero, *ex Decretali ejuſdem Alexandri III. Cenomanenſi Epiſcopo ſcripta.*

DE cætero noveris, quod ſi quis pro violenta manuum injectione in Clericum eſt vinculo excommunicationis adſtrictus, ſi habens capitales inimicitias, vel alias juſtas excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita quod ſine periculo Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare: licet diœceſano Epiſcopo, recepto juramento ſecundum morem Eccleſiæ, ſibi abſolutionis gratiam impertiri. Sed eſt illi ſub juramenti debito injungendum, ut quamcitius opportunitatem habuerit, Rom. Pontif. adeat, mandatum Apoſtol. ſuſcepturus.

SECTIO DCCCCXXX.

Caput XIII. Ea noscitur, *ex Decretali Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

EA noſcitur (& infra.) Conſultationi tuæ taliter duximus reſpondendum, quod mulieres, ſenes, & valetudinarii, ſeu membrorum deſtitutionibus impediti, licet ad Apoſt. Sed. non veniant, ab Epiſcopis valeant fidelium communioni reſtitui, ſatisfacto juxta facultates his, quibus per eos conſtiterit injurias irrogatas. Alios autem, ſive pauperes ſive divites Sedi Apoſt. vel Legato ejus, ut beneficium abſolutionis obtineant, neceſſe eſt præſentari. Si vero infirmitatis tempore timore mortis beneficium fuerit abſolutionis indultum, juramento præſtito, injungatur eiſdem, ut poſtquam ſanitati fuerint reſtituti, ad Rom. Eccleſ. vel ejus Legatum accedant, mandatum Apoſtolicum ſuper talibus recepturi.

Circa facultatem in his duabus Decretalibus tributam Epiſcopo abſolvendi publicum Clerici percuſſorem ob impedimentum accedendi perſonaliter ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione, attendenda ſunt notata ſupra ad *cap. VI. Mulieres*, pag. 760.

Quoad perſonalem vero acceſſum, attendenda ſunt pariter notata ſupra ad *cap. I. Super eo* p. 757.

SECTIO DCCCCXXXI.

Caput XIV. Cum non ab homine, *ex Decretali Clem. III. ingnotum, cui reſcripta.*

CUm non ab homine (& infra.) Conſult. tuæ taliter reſpondemus, quod a communione illius, qui pro ſacrilega manuum injectione in Clericum in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus non ſit, debes abſtinere: niſi forte id tibi ſoli pateret, in quo caſu ipſum privatim tantummodo evitabis, quamdiu ab Eccleſia toleratur, ut ſaltem verecundiæ rubore ſuffuſus, pro latenti exceſſu ſatisfacere compellatur. In articulo vero ſecundæ quæſtionis reſpondemus, quod occiſores Clericorum, aut Presbyterorum, qui, contempto clericali habitu, tyrannidi, & enormitati ſe inverecunde immiſcent, in odium clericalis exceſſus, & terrorem, atque correctionem ſimilium, Canone latæ ſententiæ minime coercentur: injungatur tamen eis pœnitentia competens aliquantulum aſperior, quam ſi in laicos talia commiſiſſent.

Quoad

Quoad communicationem cum notorio Clerici percuſſore, etiam nominatim non denunciato, concordat Sanctio Martini V. ſupra allata ad *caput VIII. Nulli* pag. 761.

Cum occulto tamen rigor hujus Decretalis temperatus eſt ab eadem Martini Sanctione, quæ declarat, vitandum eſſe dumtaxat notorium percuſſorem.

Ad pœnam occiſoris Clerici, vel Presbyteri quod ſpectat, hodie attendenda eſt pœna contra homicidas ſtatuta.

SECTIO DCCCCXXXII.

Caput XV. Cum desideres, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum cui reſcripta.*

CUm deſideres (& infra.) Fuit autem primæ quæſtionis tenor hujuſmodi: utrum alicui excommunicato, qui mandato Eccleſiæ ſtare juravit, & ante abſolutionem Epiſcopus ei communionem reddit, ſit communicandum ab aliis, & an Epiſcopus id facere debeat. Cui quæſtioni taliter reſpond. quod cum cautio juratoria, quam hodie, qui excommunicati ſunt, præſtant, potius ad cautelam ex conſuetudine Eccleſiæ, quam rigore Canonum ſit inducta, neque momenti tam validi reputetur, quod niſi abſolutionis beneficium ſubſequatur, ille, qui excommunicatur, debeat communioni aliorum reſtitui, præſertim cum ex eo juramento abſolutionem conſecutus non ſit, & conſtet, eum excommunicatum fuiſſe, & verum ſit, abſolutum non eſſe; nec Epiſcopus, nec alii debent communicare eidem, niſi fuerit ſecundum formam Eccleſiæ poſt juramentum præſtitum abſolutus: quia qui cum excommunicato ſcienter communicaverit, excommunicationis pœnam contrahit cum eodem. Secundæ quæſtioni hunc finem duximus imponendum, quod ſi publica fama eſt, aliquem verberaſſe Clericum, nec Epiſcopus, nec alius communicare ſibi debet, niſi ad arbitrium Epiſcopi de hoc ſe purgaverit, vel ad cautelam abſolutionis beneficium conſequatur. Tertio loco tua diſcretio requiſivit, ſi Clericus verberatus, Epiſcopo mediante, cum ſuo verberatore compoſuerit, & ille reconciliatus ſibi fuerit, an per hoc is debeat ad aliorum communionem admitti. Super quo tibi breviter reſpondemus, quod licet ille, qui violentas manus injecit, ei, quem læſit, ſatisfeciſſe taliter videatur, Eccleſiæ tamen, quam offendit, ex hoc non ſatisfeciſſe dignoſcitur: & niſi forma Eccleſiæ, quæ pro abſolutione talium introducta eſt, obſervetur, non eſt communicandum eidem.

In hac Decretali I. ſtatuitur tamquam regula generalis, quod qui excommunicato ſcienter communicat, excommunicationis pœnam contrahit cum eodem. II. Quod, ſi publica fama ſit, aliquem verberaſſe Clericum, interdictum ſit aliis cum eo communicare, niſi ad arbitrium Epiſcopi de hoc ſe purgaverit. III. Quod etiamſi Clericus verberatus reconciliatus fuerit cum verberatore, non ſit cum eo communicandum, niſi abſolutus fuerit in forma Eccleſiæ.

Ad primum quod attinet, communicationem ſcilicet, cum excommunicato, attenta laudata Martini V. Sanctione, locum habere poteſt, ſi fuerit nominatim declaratus vitandus.

Secundum autem ex eadem Sanctione locum amplius non habet, cum requiratur notorietas percuſſionis, non diffamatio.

Tertium pariter locum non habet quoad communicationem cum percuſſore, ſi non fuerit notorius.

Circa purgationem canonicam, vide dicta ſupra *ad cap. IV. Si vero* pag 759.

SECTIO DCCCCXXXIII.

Caput XVIII. Significavit, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum, cui ſcripta.*

SIgnificavit nobis (& infra.) Verum Clericos, qui ſcienter, & ſponte participaverunt excommunicatis a nobis, & ipſos in officiis receperunt, eadem excommunicationis ſententia cum ipſis non dubitamus involui: quos etiam pro beneficio abſolutionis habendo ad nos volumus cum literarum tuarum inſinuatione remitti.

SECTIO DCCCCXXXIV.

Caput XIX. Tua nos, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum, cui reſcripta.*

TUa nos duxit Fratern. conſulendos (& infra.) Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod non ſolum, qui in Clericos temerarias manus injiciunt, vel etiam incendiarii, ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati, pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam Sedem ſunt mittendi,

SECTIO DCCCCXXXV.

Caput XXII. Conquesti, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum, cui reſcripta.*

COnqueſti ſunt nobis Regin. Canonici, quod I. de Malafrena, & ejus ſequaces quaſdam Eccleſias Regin. epiſcopatus violenter confregerunt, eaſque ſpoliare minime dubitarunt. Quoniam igitur gravia ſunt, nec clauſis debent oculis præteriri, mandamus, quatenus, ſi eſt ita, memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctius evitari, donec paſſis injuriam congrue ſatisfaciant, & damna pro eis data reſarciant, & cum literis veſtris, rei veritatem continentibus, Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent.

SECTIO DCCCCXXXVI.

Caput XXIII. Perpendimus, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum pariter, cui reſcripta.*

PErpendimus ex literis tuis, quod quidam Sacerdos pro eo, quod ſe filium Regis falſo nominare præſumpſit, & armis acceptis, ſeditionem fecit, & guerram, a B. Comite juſſus eſt fuſtigari, qui poſtea ejus mandato traditus patibulo, expiravit (& infra.) Fraternitati tuæ duximus reſpondendum, quod ſi memoratus Sacerdos tali modo exceſſit, & non propulsando, ſed inferendo injuriam fuit occiſus, non videtur nobis, quod interfectores ejus propter hoc ad obtinendam abſolutionem Apoſt. Sedem adire cogantur: tu vero, qui merita perſonarum bene noſti, pœnitentiam eis competentem injungas.

In his quatuor pariter Decretalibus præcipitur acceſſus perſonalis pro obtinenda abſolutione ab excommunicatione, Papæ reſervata, incurſa a Clerici percuſſoribus, & incendiariis.

Verum hodie hic acceſſus non amplius exigitur ut ſupra notavi ad *caput I. Super eo* pag. 757.

SECTIO DCCCCXXXVII.

Caput XXIV. Universitatis, *ex Decretali laudati Clementis III. ignotum, cui reſcripta.*

UNiverſitatis veſtræ conſultationem accepimus, qua nos requiſitis, utrum laicus incidat in excommunicationis edictum, qui ad juſſionem Abbatis, in cujus ſervitio commoratur, in Clericum, Monachum, aut Converſum temerarias manus præſumit injicere, maxime ubi cauſa non ſubeſt, propter quam debebat verberari. Nobis autem videtur, quod, niſi cauſa regularis diſciplinæ hoc faciat Abbas in propria perſona, vel (ſi neceſſitas urget) per Clericum, vel Monachum fieri jubeat; tam qui tales verberari præcipit, quam illi, qui ver-

verberant (etiamſi cauſa ſubeſſet) excommunicationis ſententiam, donec ad Apoſtolicam Sedem veniant, nequaquam evadunt.

Hæc verberatio neque per Clericum, neque per Monachum etiam cauſa diſciplinæ præſcripta reſpectu Monachorum, & Converſorum non videtur eſſe amplius in uſu, imo eſt inconveniens.

Quoad perſonalem autem acceſſum hic præceptum, in caſu de quo agitur, vide notata ſupra ad *cit. cap. I. Super eo*.

SECTIO DCCCCXXXVIII.

CAPUT XXV. IN AUDIENTIA, *ex Decretali ejuſdem Clementis, ignotum, cui reſcripta*.

IN audientia noſtra talis fuit ex parte tua propoſita conſultatio, utrum Clerici, qui arma militaria (relicto habitu clericali)geſtare nullatenus erubeſcunt, ſi eis fuerit injuria corporalis illata, vel ſe a captione redemerint, illa Clericorum debeant immunitate gaudere, qua pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus quis ipſo jure notatur? Ad hæc tibi breviter reſpondemus, quod cum fruſtra Eccleſiæ imploret auxilium, qui committit in ipſam, & lex ſecularium Principum huic reſponſo ſatis efficax afferat argumentum, qua manifeſte cautum habetur, matronam, cujus pudicitia attentata fuerit, non poſſe injuriarum agere, ſi in veſte meretricali fuerit deprehenſa: hujuſmodi Clerici, ſi a Prælatis ſuis tertio commoniti, militaria noluerint arma deponere, de privilegio Clericorum ſubſidium aliquod habere non debent.

Trina hæc monitio prærequiſita tum ex hac Decretali, tum ex antiquo jure *Can.XXIII. De Presbyterorum, cauſa XXVII. quæſt.*4.*Can.VI. De illicita, cauſa XXIV. quæſt.*3. ad amittendum privilegium canonis hodie ex *cap. VI. Tridentini ſeſſ. XXIII. de reform.* non requiritur, ut notabitur parte II. ad dictum *cap.VI.*

SECTIO DCCCCXXXIX.

CAPUT XXVI. QUOD DE HIS, *ex Decretali laudati Clementis III. ignotum, cui reſcripta*.

QUod de his (& infra.) Fraternitati tuæ taliter duximus reſpondendum, quod is, qui aſſerit ſe in canonem latæ ſententiæ incidiſſe, non aliter, quam per Sedem Apoſtolicam, vel ejus Legatum abſolutionis poteſt beneficium obtinere; niſi forte ſit in mortis articulo, vel paupertate, aut infirmitate, vel ſenectute tanta gravaretur, quod ad Eccl.Rom. laborem ſubire non valeat veniendi, vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur.

Cæterum ab his in forma ſacramenti exigi conſuevit, ut reſumptis viribus, & opportunitate conceſſa, Rom. Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare.

In hac pariter Decretali præcipitur perſonalis acceſſus ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici, & tribuitur facultas Epiſcopo percuſſorem abſolvendi in caſu impotentiæ dumtaxat.

Verum ex hodierna Eccleſiæ diſciplina quoad primam partem attendenda ſunt notata ſupra ad *caput I. Super eo* pag. 757. & quoad ſecundam notata ad *caput V. Mulieres* pag. 760.

SECTIO DCCCCXL.

CAPUT XXVIII. A NOBIS, *ex Decretali Innocentii III. Abbati S. Andreæ reſcripta*.

A Nobis eſt ſæpe quæſitum, utrum ſi aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quominus reconciliaretur eccleſiaſticæ unita-

unitati, non ſuſcepto beneficio abſolutionis, deceſſerit, pro abſoluto ab Eccleſia ſit habendus, & utrum pro tali recipienda ſit eleemoſyna, & a fidelibus ſit orandum (& infra.) Nos igitur conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quod judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur: judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contingit, & falli; propter quod contingit interdum, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus, & qui liber eſt apud Deum, eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus eſt apud Deum, in culpæ remiſſione diſſolvitur: illud autem, quo ligatus eſt apud Eccleſiam, cum ſententia remittitur, relaxatur: quod in ſuſcitatione Lazari ſermo Evangelicus manifeſtat, quem prius Dominus ſuſcitavit, & Apoſtolis præcepit poſtmodum ſolvere ſuſcitatum. Unde quantumcunque ſe quis, juramento præſtito, quod Eccleſiæ mandato pareret, humiliare curaverit, quantacunque pœnitentiæ ſigna præceſſerint; ſi tamen morte præventus, abſolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur, nondum tamen habendus eſt apud Eccleſiam abſolutus. Poteſt tamen, & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubveniri, ut ſi de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur. Nec obſtat, quod Eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi, atque ſolvendi homines ſuper terram, tanquam non poſſit ſolvere, & ligare ſub terra ſepultos, & quod legitur: non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & vivo, cum etſi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuiſſet, quem non contemptus Religionis, ſed neceſſitatis articulus impedivit, & in certis caſibus a Canonibus denotatis ligaſſe legatur Eccleſia mortuos, & ſolviſſe. Ut autem in uno pariter, & eodem negocio, & ſervemus rigorem, & manſuetudinem oſtendamus, ſtatuimus, ut illius mortui abſolutio a Sede Apoſtolica requiratur, qui cum viveret, ab ea fuerat abſolvendus: aliorum autem abſolutionem ex præmiſſa cauſa cæteris indulgemus, a quibus, dum viverent, fuerant abſolvendi. Abſolutionis autem forma ſervetur, ut fiat cum pœnitentiali Pſalmo, & tam Oratione dominica, quam alia conſueta. Hæredes quoque ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo, ſi monitione præmiſſa, noluerint, per diſtrict. Eccleſ. compellas.

Circa hanc Decretalem placet hic tranſcribere notata a *Theſauro de pœnis eccleſiaſt. par. I. cap.* 24. ibi „ Reſpondeo V. Mortuo abſolutio dari non poteſt, niſi ab eo, qui pro foro externo poteſt abſolvere, *cap. A nobis* 28. *de Sent. excomm.* Suarez *diſp.* 12. *de Cenſur. ſect.* 4. *num.* 3. Bertacch *verbo Excommunicatus abſolvitur num.* 44. Marta *de Juriſdict. par.* 3. *cap.* 19. *num.* 26. *Ubi ait in tali abſolutione flagellandum eſſe ſepulchrum, & forma abſolutionis aſſignatur in dict. cap. A nobis.* Quod ſi excommunicatio, ſeu cenſura erat occulta, vel ſaltem non denunciata, neque ob notoriam Clerici percuſſionem, multi dicunt, quod non indiget mortuus abſolutione, quia abſolutio datur, non mortuo directe, cum ipſe ſit jam ſolutus vinculo cenſuræ quoad ſe, ſed tanquam licentia fidelibus vivis cum eo communicandi, quæ non requiritur, ſi non erat vitandus; juxta Extravag. Martini V. *Ad evitanda*, & ita Navarro *cap.* 27 *num.* 271. Tamen æſtimo etiam tunc utilem fore abſolutionem, & eſſe concedendam, ſi ſigna edidit contritionis, ut Marta *loc. cit. & dict. cap. A nobis.* Ita ſacra Pœnitentiaria ſolet committere abſolutionem mortuorum in excommunicatione pro foro conſcientiæ tantum ".

Sacra tamen Pœnitentiaria hodie non ſolet committere dictam abſolutionem, niſi ad effectum ſepeliendi cadaver in loco ſacro, & tunc quidem in forma publica.

SECTIO DCCCCXLI.

CAPUT XXIX. NUPER, *ex Decretali ejuſdem Innocentii III. reſcripta Epiſcopo Uratislavienſi in Sileſia, quæ eſt provincia Bohæmiæ.*

NUper a Nobis tua diſcretio requiſivit, quid de illis laicis ſit faciendum, qui Clericos (ſine læſione tamen) in cuſtodia detinent publica, vel privata, vel etiam detrudunt in vincula? Et utrum, qui nominatim excommunicatis ſcienter communicant, abſolvi ab excommunicatione poſſint per confeſſionem a ſimplici Sacerdote, vel Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi ſit ab eis abſolutio expetenda? Nos igitur inquiſitioni tuæ ex ordine reſpondemus, quod in primo conſultationis articulo non credimus, laicos pœnam excom-

municationis evadere, quamvis per eorum factum corporalis læſio non fuerit ſubſecuta, citra quam violentia ſæpius circa Clericos nequiter perpetratur. In ſecunda vero quæſtione credimus diſtinguendum, an is, qui nominatim excommunicato communicat, ſcienter in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium, vel favorem, aut alias in oratione, vel oſculo, aut orando ſecum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit; ab eo, vel ejus Superiore merito delicti tunc erit abſolutio requirenda; cum facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. In ſecundo vero caſu a ſuo Epiſcopo, vel a proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere: quamvis enim, & tunc non Judicis, ſed juris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus, quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem, qui juxta primum modum excommunicato communicat, cum juramento debet abſolvi: qui vero juxta ſecundum modum, reconciliari poterit ſine juratoria cautione. Verum, ſi difficile ſit ex aliqua juſta cauſa, quod ad ipſum excommunicatorem abſolvendus accedat, concedimus, indulgendo, ut (præſtita juxta formam Eccleſiæ cautione, quod excommunicatoris mandato parebit) a ſuo abſolvatur Epiſcopo, vel proprio Sacerdote.

Hanc Decretalem traſcribo. I. Ne Tyrones in ſtudio canonicæ facultatis decipiantur, exiſtimantes poſſe *ſimplicem Sacerdotem* abſolvere a minori excommunicatione, cum legant, id aſſeri non quidem in eadem Decretali, ſed tum in ejus Epigraphe extenſa in collectione Gregoriana, qua in ſcholis utimur, tum in Fagnano ad hoc idem *cap. n.* 14. aliiſque DD. relatis a *Theſauro de pœnis eccleſiaſt. cap. XXIV. verb. Abſolutio*, §. *Amplia* III. a qua ſententia omnino abſtinendum eſt, nedum quia in allata Decretali expreſſe tribuatur hæc facultas Epiſcopo dumtaxat, vel proprio Sacerdoti, ideſt parocho, ſed etiam quia cum non aliter abſolvi poſſit hæc cenſura ab inferioribus Epiſcopo, niſi in ſacramentali confeſſione, hodie ex decreto Cong. Conc. *de Communione quotidiana*, juſſu Innocentii XI. *edito* 12. *Februarii* 1679. interdictum eſt ſimplici Sacerdoti abſolvere a venialibus, aut mortalibus, alias abſolutis.

II. Ut intelligatur, quæ ſit hodierna Eccleſiæ diſciplina circa facultatem abſolvendi a minori excommunicatione, non obſtante, quod in dicto decreto aſſeratur, illam competere Epiſcopo, vel parocho: communis enim ſententia eſt, ab omnibus inconcuſſe recepta, abſolvi poſſe etiam a quolibet confeſſario, ab Epiſcopo approbato *cit. Theſaurus part. I. cap. XXIV.*

SECTIO DCCCCXLII.

CAPUT XXX. QUOD IN DUBIIS *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Strigonienſi Archiepiſcopo reſcripta.*

QUod in dubiis (& infra.) Reſpondemus, quod excommunicato, licet, quod ſtet mandato Eccleſiæ juramento firmaverit, communicari non debet, donec per Eccleſiam fuerit abſolutus, alioquin poſt juramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Nullus autem ſcienter nominatim excommunicato communicare tenetur, niſi quædam perſonæ, quæ per illud Gregorii Papæ capitulum; *Quoniam multos*, ſpecialiter excuſantur. Illi autem, qui nominatim excommunicatis præſumptuoſe participant, præter perſonas dicto Canone annotatas, niſi ab eorum participatione commoniti forte deſtiterint, excommunicationis vinculo ſunt innodandi: ſecus autem, ſi ſcienter ei communicant, qui cum participibus ſuis eſt vinculo excommunicationis ſententialiter innodatus: tunc enim & ipſi ſententiam excommunicationis incurrunt.

Huic Decretali, juncto *Can. CII. Excellentiſſimus, cauſa XI. quæſt. III.* ex quibus infertur, ferri poſſe a quocunque eccleſiaſtico judice excommunicationem, excommunicando etiam eodem contextu, v. g. Titium cum participibus ſuis, derogatum eſt ab Innocentio IV. *cap. Statuimus III.* & a Greg. X. *cap. Conſtitutionem IX. hoc eod. tit. in VI.* inhibentibus inferiori judici a Papa, ferre excommunicationem generalem contra participantes cum excommunicato a ſe; ac præcipientibus ferri poſſe ſolum ſpecialem, trina canonica monitione præmiſſa, vel unica pro tribus, contra nominatim expreſſos, v. g. monendo Cajum, & Sejum, ne cum Titio communicent. Quarum Decretalium textus leges infra pag. 780.

SECTIO DCCCCXLIII.

Caput XXXII. Cum illorum, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, ignotum, cui reſcripta.*

CUm illorum abſolutio, qui pro violenta manuum injectione in Clericos labem excommunicationis incurrunt (quibuſdam caſibus a Prædeceſſore noſtro exceptis) Sedi dumtaxat Apoſt. reſervetur, nonnulli eccleſiaſticam ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti, eccleſiaſticos Ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeat, Apoſtolicum ſæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum, quod tales, vel ſciunt, excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ ſententiæ Canonem inciderunt, vel factum quidem ſcientes, juris ignari, neſciunt exinde ſe teneri. Primos, ſi fuerint ſeculares Clerici, a ſuſceptis Ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos: in reliquis caſibus tam Archiepiſcopi, quam Epiſcopi abſque mandato Sedis Apoſt. ſpeciali diſpenſandi facultatem ſe noverint non habere, quibus etiam eſt abſolutio talium interdicta, cum majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora. Poterunt tamen hujuſmodi Rom. Pontif. auribus intimari, ut ab eo ſecundum rigorem, vel æquitatem reſponſum prodeat, prout diſcretio ſua viderit faciendum. Qui ſi clauſtrales hujuſmodi fuerint, licet ab Alexandro Papa fuerit conſtitutum, Monachi, & Canonici regulares quocunque modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt ad Apoſtol. Sed. mittendi, ſed ſecundum providentiam ſui Abbatis diſciplinæ ſubdantur; & ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficit, providentia eſt diœceſ. Epiſcopi adhibenda; & alibi dicatur, quod de ſeculo fugientes, qui Religionis habitum in monaſterio receperunt, & inter cætera poſtmodum confitentur, ſe tale commiſiſſe delictum, per quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurrerunt, ſine licentia Rom. Pontif. Abbas non poteſt, nec debet eos abſolvere, quamvis præſumptionem delinquentium debita poſſit animadverſione punire. Nos tamen in Religionis favorem, & ut evagandi materia ſubtrahatur, majorem eis gratiam exhibere volentes, eorum Prælatis, quod etiam talibus abſolutionis beneficium impertiri valeant, indulgemus, niſi exceſſus ipſorum extiterit difficilis, & enormis, utpote ſi ad mutilationem membri, vel effuſionem ſanguinis eſt proceſſum, aut in Epiſcopum, aut Abbatem violenta manus injecta, cum exceſſus tales, & ſimiles nequeant ſine ſcandalo præteriri. Si vero clauſtralis aliquis in religioſam perſonam alterius clauſtri manus injecerit violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui paſſus eſt injuriam, abſolvatur. Quod ſi Clericum percuſſerit ſecularem, non niſi per Apoſt. Sed. (ut ſcandalum evitetur) abſolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos ad Ordines promoveri contingat, juxta præmiſſam diſtinctionem, qui ſcienter in contemptum eccleſiaſticæ diſciplinæ ſe fecerint ordinari, ab executione ſuſcepti Ordinis, & officii decernimus manere ſuſpenſos. Circa reliquos vero facti memoriam, vel juris peritiam non habentes, monaſteriorum utilitate penſata, poſt injunctam regularem pœnitentiam, & peractam, Abbates ipſorum poterunt diſpenſare, niſi grave fuerit, & notabile factum, aut is, qui fecit, adultus fuerit, & diſcretus, ut violenter contra oblivionem, vel ignorantiam præſumatur. Præcipimus autem Abbatibus, ut formam iſtam diligenter obſervent, ne privilegium mereatur amittere, qui ſibi permiſſa abutitur poteſtate.

In hac Decretali §. *Si vero* ſtatuitur, quod ſi religioſus percuſſerit religioſum alterius Ordinis, Abbas Monachi percuſſi debeat virga percutere nudos humeros percuſſoris, dum hic genuflexus recitat totum Pſalmum *Miſerere*; iſtius Abbas autem proferre verba abſolutionis. Et ita dicendum eſt de aliis Superioribus regularibus juxta Abbatem, Panormitanum, quamvis hic ſermo ſit de Abbatibus.

Si vero percuſſerit Clericum ſecularem non poſſit abſolvi, niſi a Papa.

Verum hæc Decretalis quoad hanc ſecundam partem correcta eſt a Bonifacio VIII. ut ex ejus Decretali, relata in *cap. XXI. Religioſo*, *hoc eod. tit. in VI.* in qua, juncta Gloſſa *verſ. Eo caſu*, facultas abſolvendi conceſſa eſt Epiſcopo, ibi,

Religioſo, qui manus violentas in Clericum ſecularem injecit (ne hoc prætextu habeat materiam evagandi) poterit ab Epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi,

quo

quo ſeculari Clerico poſſet, ſi alium Clericum percuſſiſſet. Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, donec ſit tacite, vel expreſſe profeſſus; ſi quis tamen violentas manus in eum injiciat, excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit.

Hoc de jure antiquo, de jure autem privilegiato (ita Amenus *de Delictis, & pœnis*, *tom.* 3. *tit.* 7. §. 3. *verb. Percuſſio num.* 89.) „ Communiter recepto, prout probat Rodric. *tom.* 1. *q.* 20. *art.* 1 2. & teſtatur Sanctor. *Comm. cap.* 2. *ſtat.* 14. „ poſſunt Prælati regulares abſolvere etiam nominatim excommunicatum ſubditum ſuum ob injectionem manus violentæ in Clericum quemvis. „ Advertendum autem, quod abſolutio iſta eſt tantum pro foro animæ, & in foro fori tantum pro „ percuſſoribus Fratrum ſuorum, reſpectu quorum „ non requiritur partis ſatisfactio, cum ſint ambo „ ejuſdem Religionis, nempe percutiens, ac percuſſus ".

Et num. 91. & 92. ita proſequitur „ Si vero Regularis percutit Clericum ſecularem, dico cum „ Sanctor. *de Pœnis, cap. XIV. quæſt.* 3. *verb. Reſpondeo inter graves fol.* 82. quod, ſatisfacta parte, „ percuſſor debet a proprio Superiore abſolvi, „ etiam pro foro fori, nec poteſt Epiſcopus prætendere, quod ab eo abſolvatur. Ratio eſt, quia „ Epiſcopus non poteſt ferre ſententiam declaratoriam, quod Regularis, qui Clericum ſecularem „ percuſſit intra clauſtra, ſit excommunicatus vitandus, ut probat Bordon. *Controverſia* 44. *q.* 4. „ *num.* 5. quia Epiſcopus ſupra Regulares delinquentes in ſuo clauſtro nullum jus habet. Nec pariter, „ ſi percutiat Clericum extra clauſtra, ut cum Portello *verb. Epiſcopus num.* 9. probat idem Bordon. „ *Var. Reſol.* 7. *q.* 7. *num.* 11. *verb. Oppoſitum*, & *Reſol.* 28. *quæſt.* 26. *num.* 60. Igitur nec poteſt prætendere ipſum abſolvere; cum iſte ſit actus majoris juriſdictionis.

„ Pariter capitulum illud *Religioſo*, *de Sent. excomm. in VI.* non dicit, quod *debeat* abſolvi ab „ Epiſcopo Regularis percuſſor Clerici, ſed quod „ *poſſit ab Epiſcopo abſolutionis beneficium exhiberi*. Unde deducitur, quod talis abſolutio non eſt „ obligatoria, ſed facultativa: unde concluditur, „ quod *Epiſcopus* non poteſt prætendere, quod Regularis percuſſor Clerici ſe præſentet coram eo, „ ad obtinendum beneficium abſolutionis, ut ultra „ Bordon. *loc. ſupra cit.* probat Ceſpedes *De exempt. Regular. cap.* 19. *dub.* 305. *num.* 2. & jurium „ Regularium acerimus propugnator Paſqualigus „ addit. ad Laurent. de Franch. *part.* 2. *quæſt.* 21. „ *num.* 1. attento maxime, quod ex privilegio Bonifacii IX. quod ibidem per extenſum recitat idem „ Paſqualigus, Superiores regulares habent facultatem abſolvendi in utroque foro ſubditos ſuos, „ injicientes *manus violentas in Confratres, vel alios* „ *quoſcunque Clericos, etiam uſque ad ſanguinis effuſionem, & enormem læſionem*, hæc Amenus ".

Wagnerek etiam ad hanc eandem Decretalem de Regularium privilegio circa hoc ita notat „ Iſte „ Canon, quatenus negat, vel limitat Abbatibus „ poteſtatem abſolvendi Clericorum percuſſores, „ hodie non ligat Regulares ſuos, aut Religionem „ ingredientes propter privilegia Religionum, per „ quæ conceſſum eſt illarum Superioribus, ut per ſe, „ vel alios omnes ſuos poſſint abſolvere ab omnibus „ peccatis ante, vel poſt ingreſſum commiſſis, & „ ab omnibus eccleſiaſticis, & ſecularibus ſententiis, „ cenſuris, & pœnis a jure, vel homine latis per „ Bullam Sixti IV. conceſſam Minoribus, quatuor „ tantum caſibus exceptis, de quibus in eorum monumentis ſimile privilegium conceſſum eſt PP. Benedictinis. Utrumque participat Societas Jeſu, „ ut refertur in *Compendio Privilegiorum*, *verb.* „ *Abſolutio* §. 7. & 10. "

Juxta regulam præſcriptam in *cit.* §. *Si vero*, reſolvi poteſt celebre dubium excitatum a Gloſſa in *cap.* 33. *De monialibus*, *hoc eod. tit.* in quo delegatur Epiſcopo illimitata facultas abſolvendi moniales, quæ tam ſe invicem, quam Converſos, vel Converſas ſuas, aut Clericos etiam in earum monaſteriis ſervientes, a quo ſcilicet abſolvi poſſint, ſi monialis monaſterii unius Epiſcopatus percuſſerit monachum, vel Converſum, aut Clericum alterius Epiſcopatus: in hoc enim caſu, vel convenire deberet uterque Epiſcopus, vel alter alteri delegare vicem ſuam.

Cum autem hæc Decretalis §. *Quamvis* admittat profeſſionem tacitam, ei derogatum eſt a Concil. Trident. *ſeſſ. XXV. cap. XV. de Regul.* cum limitatione tamen, ut pluries notatum eſt ſupra.

SECTIO DCCCCCXLIV.

Caput XXXVII. Relatum, *ex Decretali laudati Innocentii III. Epiſcopo Londonenſi ſcripta.*

Relatum eſt nobis, quod cum aliqui ſervi propter injectionem manuum in Clericum violentam, in Canonem incidunt ſententiæ promulgatæ, allegantibus dominis eorundem, quod carere mancipiis ſuis nolunt, venire ad Sed. Apoſtol. abſolvendi non curant, per occaſionem hujuſmodi eludentes eccleſiaſticam diſciplinam. Quocirca mandamus, quatenus eos venire compellas ad Sed. Apoſt. abſolvendos: cum plus ſit Deo, quam homini deferendum: niſi fecerint hoc in fraudem, ut ſubtrahant ſe obſequio dominorum,

aut

aut ipſi domini propter hoc ſine culpa ſua grave damnum incurrant: tunc enim in quilibet caſu poteris eos ex indulgentia noſtræ proviſionis abſolvere, cum nimis ſint ab Apoſt. Sede remoti: ſed in recompenſationem laboris, quem in itinere ſuſtinerent, alia eis ſatisfactio injungatur: dummodo non ſit tam gravis, & enormis exceſſus, ut propter vitandum ſcandalum, & tollendum exemplum, hujuſmodi ſervi ad Servum Servorum Dei venire debeant abſolvendi.

In hac pariter Decretali præcipitur perſonalis acceſſus ad Sedem Apoſtolicam pro obtinenda abſolutione propter violentam manuum injectionem in Clericum, & ob impedimentum ſervitutis percutientium, de quibus in caſu hic propoſito tribuitur Epiſcopo facultas eos abſolvendi.

Verum circa hunc acceſſum hodie attendenda ſunt notata ſupra ad *cap. I. Super eo* p. 770. & circa facultatem abſolvendi tributam Epiſcopo in caſu impedimenti, notata pariter ſupra ad *caput VI. Mulieres* pag. 760.

Inſuper circa ſervitutem attendenda ſunt notata S. CXXX. pag. 82. ubi, & alibi jamdixi hodie inter chriſtianos ſtatum rigoroſæ ſervitutis abolitum eſſe.

SECTIO DCCCCXLV.

CAPUT XXXVIII. SACRIS, *ex Decretali ejuſdem Innocentii Archiepiſcopo Strigonienſi reſcripta.*

SAcris eſt Canonibus inſtitutum (& infra.) Licet is, qui voluntarius excommunicatis illis communicaverat, qui cum omnibus fautoribus, & participibus ſuis excommunicationis ſententia ſunt adſtricti, ad cor rediens, de mandato Eccleſiæ excommunicatos, quos prius foverat, expugnaverit; non tamen priuſquam abſolutionis gratiam perceperit, habendus eſt abſolutus, nec ſi occumbat in hujuſmodi bello, ſunt abſolutiones, vel oblationes recipiendæ pro eo, vel orationes Domino porrigendæ, niſi cum de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, & juxta cujuſdam Conſtitutionis noſtræ tenorem, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur.

Circa excommunicationem ferendam contra aliquam determinatam perſonam cum participibus ſuis indeterminate, & generaliter ſumptis, attendenda ſunt notata ſupra ad *caput XXX. Quod in dubiis* pag. 772.

Circa vero abſolutionem excommunicati poſt mortem notata ad *cap. XXVIII. A Nobis* pag. 770. de quo hic Pontifex loquitur.

SECTIO DCCCCXLVI.

CAPUT XXXIX. SICUT NOBIS, *ex Decretali ejuſdem Innocentii, Vidoni Epiſcopo Aſſiſienſi reſcripta,*

SIcut nobis (& infra.) Fraternitati tuæ reſpondemus, quod niſi excommunicati a te, ſuper abſolutione ſua literas noſtras, vel illius, cui vices noſtras in hac parte commiſimus, reportaverint, aut alio modo legitime de illorum abſolutione tibi conſtiterit, tu ipſos pro excommunicatis, ut prius, habeas, & facias evitari.

De onere vitandi excommunicatum in hac Decretali præſcripto intellige, ſi fuerit nominatim excommunicatus, ut vitandus juxta dicta ſupra ad *caput VIII. Nulli* pag. 761.

SECTIO DCCCCXLVII.

CAPUT XLIII. RESPONSO, *ex Decretali laudati Innocentii III. Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Ferrarienſi reſcripta.*

REſponſo noſtro poſtulas edoceri, an cum Ferrarien. cives excommunicationis, & interdicti ſententiis ſint ligati, liceat ſibi viros, & mulieres ſemel in hebdomada, vel

vel in menſe apud aliquam Eccleſiam convocare, quibus prædices verbum Dei, & eoſdem ad correctionem inducas. Super quo reſpondemus, quod ſine ſcrupulo conſcientiæ hoc facere poteris, cum videris expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Præterea quæſiviſti, cum Ferrarien. civitas ſit interdicto ſuppoſita, & ideo ſint ibidem (præter baptiſma parvulorum, & pœnitentias morientium (univerſa Sacramenta eccleſiaſtica interdicta, an liceat ſibi baptizatos pueros in frontibus conſignare; ſuper quo reſpondemus, quod ſicut baptizari poſſint pueri, ſic & baptizati ad Confirmationem in frontibus a te poſſunt ſacro chriſmate deliniri.

Hæc Decretalis ſtatuens, ut tempore generalis interdicti nulla divina officia celebrentur, nec adminiſtrentur Sacramenta, exceptis Baptiſmo parvulorum, Confirmatione, & pœnitentia pro morientibus, ampliata eſt a Bonifacio VIII. in *cap. XXIV. Alma mater*, ſupra tranſcripta pag.717. in qua leges ampliationem.

SECTIO DCCCCXLVIII.

CAPUT XLV. CONTINGIT, *ex Decretali dicti Innocentii III. Epiſcopo Morinenſi ſcripta.*

Contingit interdum (& infra.) Sane, ſicut accepimus, inſinuante comite Flandren. in diœceſi tua quidam exiſtunt, qui nec in modo Tonſuræ, nec in veſtimentorum forma, nec in qualitate negociorum de Clerico quidquam oſtendunt, ad pœnæ ſubterfugium ſe Clericos exhibentes; cum enim ſuper exceſſibus, quos ſeculari luxu committunt, ad publica judicia pertrahantur, circumciſis crinibus, ut poſſint circumvenire vindictam, ſe pro Clericis repræſentant, clericalis fori privilegium labiis allegantes, qui factis paulo ante negaverant Clericatum (& infra.) Verum, quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, ac fruſtra legis auxilium invocat, qui committit in legem; volumus, & mandamus, ut tales, ſi tertio a te commoniti, ſe ipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda dignoſcitur inſtituta.

Circa trinam monitionem, de qua in hac Decretali, attendenda ſunt notata ex Conc. Trid. ſupra ad *cap. XXV. In audientia* pag.770.

SECTIO DCCCCXLIX.

CAPUT XLVIII. SACRO, *ex Decretali deſumpta a Can. XLVII. Concilii generalis Lateranenſis IV. celebrati ſub Innoc. III. an.* 1215.

Sacro approbante Concilio, prohibemus ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, & perſonis præſentibus idoneis, per quas (ſi neceſſe fuerit) poſſit probari monitio, promulgare præſumat: quod ſi contra præſumpſerit, etiamſi juſta fuerit excommunicationis ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem unum ſibi noverit interdictum, alia nihilominus pœna multandus, ſi viſum fuerit expedire. Caveat etiam diligenter, ne ad excommunicationem cujuſquam abſque manifeſta, & rationabili cauſa procedat, ad quam, ſi taliter forte proceſſerit, & requiſitus humiliter, proceſſum hujuſmodi non curaverit abſque gravamine revocare, gravatus apud Superiorem deponat de injuſta excommunicatione querelam, quis ſi abſque periculo moræ poteſt) ad excommunicatorem illum cum ſuo mandato remittat intra competentem terminum abſolvendum; alioquin ipſe per ſe, vel per alium (prout viderit expedire) ſufficienti cautione recepta, munus ei abſolutionis impendat. Cumque adverſus excommunicatorem de injuſta excommunicatione conſtiterit, excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato, alias nihilominus (ſi culpæ qualitas poſtulaverit) Superioris arbitrio puniendus, cum non levis ſit culpa, tantam infligere pœnam inſonti, niſi forſitan

erra-

erraverit ex cauſa probabili, maxime ſi laudabilis opinionis exiſtat. Verum ſi contra excommunicationis ſententiam nihil rationabile fuerit a conquerente probatum, idem & ſuper injuſta excommunicationis moleſtia per pœnam ad intereſſe, vel alias ſecundum Superioris arbitrium condemnetur: niſi forſan & ipſum probabilis error excuſet; & ſuper eo, pro quo fuerit juſta excommunicatione ligatus, per cautionem receptam ſatisfacere compellatur, vel in priſtinam reducatur ſententiam uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervandam. Si vero Judex ſuum recognoſcens errorem, paratus ſit talem revocare ſententiam, & is pro quo lata fuerat, ne abſque ſatisfactione revocet illam, appellet, appellationi non deferat in hac parte, niſi talis ſit error, de quo merito debeat dubitari, & tunc, ſufficienti cautione recepta, quod coram eo, ad quem appellatum extiterit, vel delegato ab ipſo jure parebit, excommunicatum abſolvat; ſicque pœnæ præſcriptæ minime ſubjacebit, cavens omnino, ne voluntate perverſa in alterius præjudicium mentiatur errorem, ſi diſtrictionis canonicæ vult effugere ultionem.

Hæc Decretalis ampliata eſt ab Innocentio IV. in Concilio generali Lugdunenſi I. ſub eodem celebrato an. 1245. requirente ad validitatem excommunicationis præter præviam monitionem. I. Ut ſententia primum ſcribatur, & poſtea proferatur. II. Ut in ea exprimatur cauſa, ob quam fertur. III. Ut tradatur exemplum ſcripturæ, ſeu ſententiæ, ſi intra menſem excommunicatus illud petat, prout in ejus Decretali, relata in *cap. I. Cum medicinalis, hoc eod. tit. in VI.*

S E C T I O D C C C C X L I X.

Caput XLIX. Noverit, *ex Decretali Honorii III. Henrico Epiſcopo (nunc Archiepiſcopo) Bononienſi ſcripta.*

Noverit Fraternitas tua (& infra.) Excommunicamus omnes hæreticos utriuſque ſexus, quocunque nomine cenſeantur, & fautores, & receptatores, & defenſores eorum, necnon & qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuerudines introductas, contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt hujuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoveri. Item excommunicamus Statutarios, & ſcriptores ſtatutorum ipſorum, necnon Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarios locorum, ubi de cætero hujuſmodi ſtatuta, & conſuetudines editæ fuerint, vel ſervatæ: necnon & illos, qui ſecundum ea præſumpſerint judicare, vel in publicam formam ſcribere judicata.

Emanationi hujus Decretalis cauſam dederunt Bononienſes, Narnienſes, Spoletani, & Ferrarienſes, qui, ut refert Anonymus in vita Gregorii XI. aſſumpto vexillo libertatis, varia ſtatuta condiderunt contra Eccleſiam Romanam, libertatemque eccleſiaſticam.

Hic igitur fertur excommunicatio latæ ſententiæ contra facientes ſervari ſtatuta, vel conſuetudines introductas contra eccleſiaſticam libertatem, niſi ea de capitularibus, ſeu libris ſtatutorum intra duos menſes fecerint amoveri. Et licet præfigatur terminus duorum menſium ad ea delenda, hodie tamen id locum non habet, cùm hujuſmodi dilatio intelligenda ſit quoad edita ante hanc Decretalem dumtaxat.

Iſta excommunicatio, & alia ſimilis lata contra eoſdem in ſupra tranſcripto *cap. LIII. Gravem*, nemini eſt reſervata, ſed hodie eſt reſervata Papæ ex *cap. XVI. Bullæ Cœnæ*, quod leges in calce hujus Operis.

Vide circa hanc materiam *Theſaurum de pœnis eccleſiaſt. cap. II. verb. Leges.*

S E C T I O D C C C C L.

Caput LII. Venerabili, *ex Decretali ejuſdem Honorii III. Bituricenſi, & Carnotenſi Decano, ac Subdiacono Aurelianenſi ſcripta.*

Venerabili fratre noſtro Cenomanen. Epiſcopo, & Procuratore Turonen. Archiepiſcopi, in noſtra præſentia conſtitutis, pro quadam ſuſpenſionis ſententia in præfatum Epiſcopum ab eodem Archiepiſcopo promulgata: nos ſententiam ipſam relaxavimus ad cautelam, ipſo Epiſcopo in præſentia dicti Procuratoris præſtante corporaliter

 jura-

juramentum, quod parebit mandatis, quæ idem Archiepiſcopus ſibi propter hoc fecerit, ſi conſtiterit ipſum in eo, pro quo fuit lata prædicta ſententia, culpabilem extitiſſe.

In hac Decretali agitur de ſuſpenſione lata in Epiſcopum Turonenſem ab Archiepiſcopo, & Epiſcopis ſuæ Provinciæ juxta jus antiquum *Can. I. Si quis Epiſcopus cauſ.VI. quæſt.4.* vi cujus cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantum provinciali diſceptari poterant.

Verum tam hæc Decretalis, quam jus antiquum abrogatum fuit a Conc.Trid.decernente delationem, & cognitionem cauſarum criminalium Epiſcoporum privative ſpectare ad Romanum Pontificem, ut notatum eſt ſupra ad *cap.II. Si quis Epiſcopus, de Accuſationib.* pag. 553.

SECTIO DCCCLI.

Caput LIII. Gravem, *ex Decretali laudati Honorii III. Benſilio Epiſcopo Senonenſi ſcripta.*

GRavem venerabilis fratris noſtri Piſani Archiepiſcopi recepimus quæſtionem, quod quidam cives Piſani, deputati a Poteſtate, ac populo ad ſtatuta civitatis edenda, in derogationem Apoſtolicæ Sedis, & ſubverſionem eccleſiaſticæ libertatis edere præſumpſerunt, quod ſi quis Clericus, vel laicus contra quemcunque laicum Piſani diſtrictus, ad Judicem eccleſiaſticum literas Apoſtolicas impetraverit, in mille ſolidis (niſi renunciaverit literis) condemnetur; nec redditus poſſeſſionum ſuarum reddantur eidem, vel agri excolantur illius, ſed banno potius ſubjaceant Poteſtatis (& infra.) Statuerunt illi præterea, ut Clerici ſuis ſumptibus caſtrum Ripæ fractæ faciant cuſtodiri; quod ſi renuerint, contra eos Poteſtas procedere teneatur (& infra.) Ideoque Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in conſiliarios, & officiales civitatis ipſius, niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis deleri fecerint, & idonee, ſicut exigit res, cavari, quod ſimilia de cætero non debeant attentare, excommunicationis ſententiam promulgare procures. Cæterum cum iidem Statutarii multa de bonis eccleſiaſticis tenere dicantur in feudum, ipſos fore nihilominus privatos feudis hujuſmodi nunciare procures.

In hac Decretali fertur excommunicatio in facientes ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticam, quamvis videatur eſſe ſententiæ promulgatoriæ, eam tamen DD. intelligunt eſſe declaratoriam, ſive Canonem latæ ſententiæ circa cujus reſervationem dic, ut notatum eſt ſupra ad *cap.XLIX. Noverit*.

SECTIO DCCCLII.

Caput LVII. Permittimus, *ex Decretali Gregorii IX.*

PErmittimus Eccleſiarum miniſtris ſemel in hebdomada tempore interdicti, non pulſatis campanis, voce ſubmiſſa, januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, Miſſarum ſolemnia celebrare, cauſa conficiendi Corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non negatur.

Indulget hic Pontifex tempore generalis interdicti, ſemel tantum in hebdomada celebrari poſſe Miſſam, januis clauſis, & ſine campanarum ſono ad conficiendum Corpus Chriſti pro morientibus.

Verum hodie attendenda eſt ampliatio, facta a Bonifacio VIII. in *cap.XXIV. Alma mater*, ut notatum eſt ſupra ad *cap.XXIV. Ut privilegia* pag.717.

SECTIO DCCCCLIII.

Caput LVIII. Quamvis, *ex Decretali ejuſdem Gregorii*.

QUamvis incidens in Canonem latæ ſententiæ propter violentam manuum injectionem, juxta proprias facultates eis ſatisfaciat, quibus injurias irrogavit, non tamen aliter, quam per Sedem Apoſtolicam, vel ejus Legatum abſolutionis poteſt beneficium obtinere: niſi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia, puerili, vel ſenili ætate, fragilitate ſexus, ſeu alía corporis impotentia, ſive quolibet impedimento canonice retrahatur, quominus Romanum Pontificem poſſit adire, vel niſi juris beneficio a labore hujuſmodi excuſetur. Cæterum quibuſdam prædictorum, videlicet qui temporali impedimento laborant (exceptis pueris) ſub debito juramenti (quod ſecundum Eccleſiæ formam præſtare tenentur) conſuevit injungi, ut impedimento ceſſante, ad Apoſtolicam Sedem accedant, mandatum ipſius humiliter ſuſcepturi.

Circa acceſſum perſonalem ad Sedem Apoſtolicam, de quo in hac Decretali, dic. ut notatum eſt ſupra *cap. I. Super eo* pag. 757.

Circa facultatem autem abſolvendi pueros notorios Clerici percuſſores, ampliata eſt ab eodem Gregorio, hanc facultatem Epiſcopo tribuente, etiamſi poſt pubertatem poſtulent ſe abſolvi, ut in ſequenti ejus Decretali, relata *hoc eod. tit. cap. LX.*

Pueris, qui in Canonem inciderunt ſententiæ promulgatæ, ſive ante, ſive poſt pubertatem poſtulent ſe abſolvi, poteſt diœceſanus Epiſcopus abſolutionis beneficium impertiri; cum propter defectum ætatis, in qua fuit commiſſus exceſſus, rigor ſit manſuetudine temperandus.

Eodem Titulo de Sententia Excommunicationis in VI.

SECTIO DCCCCLIV.

Caput I. Cum medicinalis, *ex Decretali Innocentii IV. in Concilio generali Lugdunenſi celebrato an. 1245.*

CUM medicinalis ſit excommunicatio, non mortalis, diſciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat, caute provideat Judex eccleſiaſticus, ut in ea ferenda oſtendat, ſe proſequi, quod corrigentis fuerit, & medentis. Quiſquis igitur excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat, & cauſam excommunicationis expreſſe conſcribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum vero hujuſmodi ſcripturæ teneatur excommunicato tradere infra menſem, ſi fuerit requiſitus, ſuper qua requiſitione fieri volumus publicum inſtrumentum, vel literas teſtimoniales confici, ſigillo authentico conſignatas. Si quis autem Judicum hujuſmodi Conſtitutionis temerarius extiterit violatur, per menſem unum ab ingreſſu Eccleſiæ, & divinis officiis noverit ſe ſuſpenſum. Superior vero, ad quem recurritur, ſententiam ipſam ſine difficultate relaxans, latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnet, & alias puniat animadverſione condigna, ut pœna docente, diſcant Judices, quam grave ſit excommunicationum ſententias ſine maturitate debita fulminare. Et hæc eadem in ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis volumus obſervari. Caveant autem Eccleſiarum Prælati, & Judices univerſi, ne prædictam pœnam ſuſpenſionis incurrant; quoniam ſi contingeret, eos ſic ſuſpenſos divina officia exequi, ſicut prius, irregularitatem non effugient juxta canonicas ſanctiones; ſuper qua, nonniſi per Summum Pontificem poterit diſpenſari.

Huic Decretali, declaranti, ipſo facto interdictos per unum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & a divinis officiis ſuſpenſos quoſcunque Eccleſiarum Prælatos, & Judices, ferre præſumentes excommunicationis, interdicti, & ſuſpenſionis cenſuras in aliquem ſine ſcriptura, & expreſſione cauſæ earundem reſpective cenſurarum, & abſque exemplari dictæ ſcripturæ reo tradendo intra menſem, eo requi-

quirente, adjecta eſt declaratio ab eodem Pontifice *cap. Quia periculoſum IV. hoc eod. tit.* quoad Epiſcopos, eorumque Superiores, ideſt Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates, hos ſcilicet (licet & ipſi veniant, ſub nomine Prælatorum (non ſervantes hujuſmodi formam, non incurrere ſententiam interdicti, & ſuſpenſionis, niſi de iiſdem in quacunque Conſtitutione, ſententia, vel mandato dictas cenſuras infligentibus expreſſa mentio habeatur, ibi.

Quia periculoſum eſt Epiſcopis, & eorum Superioribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo caſu interdicti, vel ſuſpenſionis incurrant ſententiam ipſo facto: nos deliberatione provida duximus ſtatuendum, ut Epiſcopi, & alii Superiores Prælati nullius Conſtitutionis occaſione, ſententiæ, ſive mandati prædictam incurrant ſententiam ullatenus ipſo jure, niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur.

An vero Epiſcopi, & alii Superiores Prælati incurrant etiam excommunicationem, ſi non exprimantur, alii affirmant, alii negant propter Gloſſæ contradictionem in *hoc eod. cap. Quia periculoſum*, tam in caſu, quam in verbo *Suſpenſionis*.

SECTIO DCCCCLV.

Caput III. Statuimus, *ex Decretali ejuſdem Innocentii IV. in eodem Concilio Lugdunenſi.*

STatuimus, ut nullus Judicum participantes cum excommunicatis ab eo, in locutione, & aliis, quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionem canonicam excommunicare majori excommunicatione præſumat; ſalvis Conſtitutionibus contra illos legitime promulgatis, qui in crimine præſumunt participare damnato. Quod ſi ex locutione, & aliis, quibus participans labitur in minorem; excommunicatus fortius indureſcat, poterit Judex poſt monitionem canonicam hujuſmodi participantes conſimili damnare cenſura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat, & proferentes pœnam legitimam poterunt formidare.

Hæc Decretalis decernens, participantem cum excommunicatis excommunicatione majori in ea parte, quæ ſolum inducit excommunicationem minorem, ligari non poſſe eadem majori excommunicatione, non præmiſſa monitione canonica, ampliata eſt, ſeu potius declarata a Greg. X. *cap. Conſtitutionem IX. hoc eod. tit. in VI.* ſtatuente, ligari non poſſe, etiam hac monitione præmiſſa, niſi in ea nominatim exprimatur participans: textum jam hic habes.

SECTIO DCCCCLVI.

Caput IX. Constitutionem, *ex Decretali Gregorii X.*

COnſtitutionem fel. record. Innocentii Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ ſolam minorem excommunicationem inducit, monitione canonica non præmiſſa, majori excommunicatione ligari, decernens promulgatam aliter excommunicationis ſententiam non tenere: ad tollendum omnem ambiguitatis ſcrupulum, declarantes, decernimus, ita demum eſſe monitionem canonicam in hoc caſu, ſi aliis rite reſervatis, eos, qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, ut inter monitiones, quas (ut canonice promulgetur excommunicationis ſententia) ſtatuunt jura præmitti, Judices, ſive monitionibus tribus utantur, ſive una pro omnibus obſervent aliquorum dierum competentia intervalla, niſi facti neceſſitas aliter ea ſuaſerit moderanda.

Hæc Decretalis decernens, ut in præcedenti Sectione, ampliata eſt a Bonifacio VIII. *cap. Statutum XIII. hoc eod. tit. in VI.* extendente dictam Gregorii declarationem etiam ad ſententias ſuſpenſationis, & interdicti, ſi ſuſpendendi, & interdicendi in ipſis nominatim non exprimantur, ibi.

Sta-

Statutum Gregorii Papa X. factum ad declarationem Conſtitut. Innocentianæ, quæ prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quæ ſolum minorem inducit, majore excommunicatione ligari, monitione canonica non præmiſſa: in ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis (quæ pro hujuſmodi participatione plerunque ab Ordinariis, vel delegatis Judicibus promulgantur) præcipimus inviolabiliter obſervari: decernentes, eaſdem ſententias non tenere aliter promulgatas.

Præterea, cum hæc Decretalis generaliter ſtatuat, excommunicationem ferri debere, præmiſſa trina monitione, vel una pro omnibus cum aliquot dierum intervallis ex manifeſta, & rationabili cauſa, nulla facta diſtinctione cauſarum, moderata eſt a Conc. Trid. *ſeſſ. XXV. cap. III. de reform.* ut notatum eſt ſupra ad *cap. XLVIII. Sacro* pag. 776.

S E C T I O D C C C C L V I I.

Caput XI. Quicunque, *ex Decretali Alexandri IV.*

Quicunque pro eo, quod in Reges, Principes, Barones, Nobiles, Ballivos, vel quoslibet miniſtros eorum, aut quoſcunque alios excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, ſeu alias in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum, gravandi eos, qui tales ſententias protulerunt, ſive quorum ſint occaſione prolatæ, vel eaſdem ſententias obſervantes, ſeu taliter excommunicatis communicare nolentes (niſi licentiam ipſam, re integra, revocaverint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint infra octo dierum ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque ſententia ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædicta licentia data uti, vel aliquod præmiſſorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, alias committere ſuo motu. Qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpatio, ex tunc ab ea non poſſint, niſi per Sedem Apoſtolicam, abſolutionis beneficium obtinere.

Excommunicatio hic inflicta, eſt Papæ reſervata poſt obſordeſcientiam duorum menſium in ea; ante duos menſes, ſatisfacta parte, non eſt reſervata.

Verum hodie reſervata eſt Papæ, in quam incidunt quicunque impedientes Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur; vel quatenus ſic cogant partes, vel judices ad cauſarum revocationem, aut abſolutionem, aut quatenus eos vexant cauſa ſententiarum, ut ex *cap. XIV. & XV. Bullæ Cænæ*, quorum textus leges in calce hujus Operis.

Eodem Titulo de Sententia excommunicationis in Extravagantibus communibus.

S E C T I O D C C C C L V I I I.

Caput I. Excommunicamus, *ex Decretali Bonifacii VIII.*

Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, omnes Clericos, Religioſos, & laicos utriuſque ſexus, ſive ſint familiares Curiæ, ſive alii undecunque, qui aliquod pactum fecerint, ſeu aliquid parvum, vel magnum promiſerint, vel promiſſionem receperint, aut ex pacto, ſive promiſſione occulta, vel manifeſta facta ſub generalibus, & plenarie non expreſſis, ſive ſit ſub ſpecialibus, & expreſſis aperte verbis, quidquam dederint, aut receperint magnum, vel parvum, vel promiſſionem de quacunque re, aut utilitate propter hoc conſequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua juſtitia, sive gratia pro ſe, aut pro alio in causis, vel judiciis, ſeu alias per literas Apoſtolicas, & quibuſcunque modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda. Et hanc ſententiam ad promittentes, & acceptantes, dantes, & recipientes duximus exten-

tendendam. Illos quoque, qui aliquem ſciverint culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium ſpatium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perferatur, ſimili decernimus ſententiæ ſubjacere. Decernimus etiam, ut nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum (abſque ſpeciali mandato) noſtræ abſolutionis beneficium valeat obtinere; niſi forſan ad nos habere acceſſum non poſſet, in mortis articulo conſtitutus. Nec etiam ad abſolutionis gratiam admittatur, niſi prius, quantum dedit, vel recepit, integraliter pauperibus largiatur. Juſtitiam vero, ſive gratiam ſic obtentam nullius prorſus eſſe momenti volumus, omnique ſtatuimus carere effectu, & robore firmitatis. Sed & ſcienter utentes ipſis, ſimili ſententiæ excommunicationis adſtringimus: & reſervantes nobis abſolutionem eorum cum in præmiſſis omnibus ad pœnas ſimiles obligamus.

Hæc Decretalis cum cenſuris, & pœnis omnibus in ea contentis innovata eſt a Gregorio XIII. Conſtit. *Ab ipſo* 5. *Novembris* 1574. quas extendit, nedum contra audentes comittere aliquam ex tribus actionibus, tam in allata Decretali, quam in dicta Conſtit. expreſſis, ſed etiam contra dantes auxilium, conſilium, vel favorem, quas cauſas ſecundarias Bonifacius non expreſſit, ibi.

Ab ipſo Pontificatus noſtri principio, quammaxime poſſumus, enitimur atque contendimus, ut domus, & Curia noſtra a ſordibus expurgetur.

Cui ſalubri conſilio incumbens fel. rec. Bonifacius Papa VIII. excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos, Religioſos, & laicos utriuſque ſexus, ſive familiares Curiæ, ſive undecunque alios, qui aliquod pactum facerent, ſeu quid parvum, vel magnum promitterent &c.

Sed hoc ſcelus ita hodie in mores inductum eſt, ut plerique cupiditate improbi quæſtus, potentiorum ſuffragationibus adnixi, hujuſmodi negociorum expeditiones hac, illac conquirentes turpiſſime nundinentur. Alii alios, quos gratiam præſtare arbitrantur, donis, pollicitationibus ambiant. Quidam etiam ſe talium operam, atque induſtriam pretio, & muneribus quæſiſſe affingant. Quæ cum peſſima ſint, & Curiæ prædictæ exiſtimationem graviſſime offendant, in eos, qui talia agunt, animadvertendum fore arbitrati, Conſtitutionem prædictam cum ſuis cenſuris, & pœnis omnibus innovamus, eaſdemque omnes extendimus ad audentes qualecunque horum facinorum, quæ adſcripſimus, danteſque illis, & aliis ſupradictis auxilium, conſilium, vel favorem.

Quin etiam eos omnes omni beneficio & officio eccleſiaſtico, & ſeculari, ſive temporali, ſive perpetuo, ipſo jure privamus, ac privatos eſſe declaramus: & præterea infamiæ ſubjectos perpetuo, ac inhabiles ad illa, & alia eſſe volumus. A quibus etiam, prout quæque res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris ſint exemplo.

Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, compliceſque, fautores, & ſocios retexerint, impunitas concedatur.

Citatæ Conſtitutiones Bonifacii VIII. & Gregorii XIII. confirmatæ fuerunt ab Alexandro VII. Conſtit. *Inter graviſſimas* 2. *Maii* 1656. & majore diſtinctione declaratis caſibus in ipſis comprehenſis, ad alios novos extenſæ: cujus Conſtitutionis textum, cum ſit nimis prolixus, omitto, & ſummam dumtaxat, & quidem fideliter expono, prout jam expoſui in Additionibus ad *Theſaurum de pœnis eccleſiaſticis*, *poſt cap. XV. verb. Simonia*.

In ea igitur declaratur.

I. Quoad materiam, relatas Conſtitutiones, ſpirituales non tantum materias, verum etiam temporales, & mixtas complecti.

II. Quoad perſonas, gratiam, vel favorem concedentes, eſſe de omnibus intelligendum univerſim, ſive ſit Papa, ſive miniſter aliquis, judex, officialis, etiam Epiſcopus, & Cardinalis, & quæcunque alia perſona, cujuſcunque dignitatis eccleſiaſticæ, vel ſecularis: item quoad perſonas, gratiam, & favorem impetrantes, neminem excipiendum, licet Papæ conjunctum, & ad ipſum pertinentem, etiam laicum, ſi expeditio Romæ obtinebitur, vel alibi, ubi moretur romana Curia.

III. Mediatores comprehendi mediatos, & immediatos, cujuſcunque gradus, & præeminentiæ, etiam in caſibus, in quibus ad aliquem bonum finem datur, ſive promittitur, ſive accipitur, ceſſatque omnis mali ſuſpicio, aut propter juris acquiſiti defenſionem, aut illud (nondum habitum) acquirendum, aut propter res, quæ arbitrio ſubſtant, & ad quas judices, & miniſtri nec de jure, neque celeriori, faciliorique expeditione tenentur.

IV. Omnia verba, aut ſigna prohiberi, etiam equivoca, quæ apta quocunque modo ſint, ut principalem afficiant, aut mediatorem quacunque obligatione juſtitiæ, aut fidelitatis, etiam ſub remunerationis, vel gratitudinis ſigno.

V. Eos comprehendi, qui dant ad effectum impediendi, aut quocunque modo juſtitiam retardandi, aut gratiam, ex quo, ſive damnum, ſive moleſtia,

leſtia, aut vexatio concurrentibus provenit: omnes comprehendi mediatores mediatos, aut immediatos.

VI. Præfatas prohibitiones locum habere in gubernationum proviſionibus, officiorum, & munerum, etiam minorum; neque a Sedis Apoſtolicæ miniſtris ſupra dicta munera imponi poſſe penſionem, reſponſionem, & præſtationem, aut alicujus generis onus; vel ſibi, vel aliis aliquam commodi, aut emolumenti portionem reſervare.

VII. Non poſſe agentes, aut mediatores exigere pactum, aut promiſſionem a partibus, nec rem aliquam accipere prætextu, quod judicum, miniſtrorum, officialium, aut magnatuum operam, auctoritatem, vel officium pretio, vel muneribus, aut promiſſionibus hujuſmodi comparaverint, ſeu quæſierint: & eos pariter comprehendi, qui accipiunt ſub titulo, quod adhibuerint, & applicaverint in recurrentium beneficium, cum juris proprii, & ſpei præjudicio, favorem, & gratiam, ſuis erga dominos præſtitis ſervitiis acquiſitam, & ipſis debitam.

VIII. Declaratur, ſcriptas pœnas, atque prohibitiones locum habere, quamvis promiſſiones, pollicitationes, atque oblationes nec ſint acceptatæ, neve ſit traditum id, quod fuit promiſſum, aut oblatum, & etiam in caſu, quo res promiſſa, data, aut oblata mediate, vel immediate movere animum nequeat ad gratiæ, aut petitæ juſtitiæ conceſſionem: ac inſuper prohibitas intelligi actiones, non tantum, quæ legi naturali, & divinæ, ſed eas etiam, quæ ſoli legi humanæ, præfatiſque Conſtitutionibus adverſantur. Excipitur, quod ſola eſculenta, & poculenta dari, & accipi juxta morem Curiæ poſſint, & Curiales ſuam paciſci convenientem mercedem.

IX. Declaratur tandem, quod dictæ Bullæ, & pœnæ in ipſis contentæ, dici nequeant abrogatæ, nec derogatæ ob ſcientiam, patientiam, aut Principis tolerantiam, nec ob diuturnius quodcunque temporis ſpatium, ipſis innovatis adverſus quemcunque uſum, aut contrarium uſum, ſublato dumtaxat, atque caſſato articulo faciendæ denunciationis delinquentium, a Bonifacio præſcriptæ. Hactenus tenor Conſtit. Alex. A Conſtitutione vero Innoc. XII. *Sacerdotalem* 29. *Jan.* 1699. qua confirmatur, & innovatur cit. Alex. Conſtit. declaratur ulterius, comprehendi etiam omnes agentes, expeditores, procuratores, alioſque Curiales, & quemcunque negociorum geſtorem, laicos, eccleſiaſticos, & regulares, ſuorum etiam capitulorum, & Ordinum procuratores, ſcribentes, vel ſuis principalibus, aut correſponſalibus notulas tranſmittentes, & ipſis quocunque modo inſinuantes, etiam per interpoſitas perſonas, ſe pro impetranda juſtitia, vel gratia, aut poſt earundem impetrationem, munera dediſſe, aut ea neceſſaria eſſe, ſive animo revera munus dandi, ſive ſimulandi id egerint; etiam ſub prætextu redimendæ injuſtæ, & evidentis vexationis: aut quod ſalarium, ſeu honorarium ipſis datum, ſeu promiſſum, aut conſuetum labori, ac diligentiæ in negocio adhibitæ minus reſpondeat: aut aliis quibuſcunque prætextibus, in relata Alex. Conſtit. jam damnatis, aut forſitan in futurum pro excuſatione allegandis: & etiam in adductis prohibitionibus comprehendi caſus, in quibus dictum, ſcriptum, aut inſinuatum fuerit ante, vel poſt impetrationem gratiæ, vel juſtitiæ, quod pro eiſdem impetrandis a ſpecialibus Sedis Apoſtolicæ extra Curiam delegatis, ſeu ab ordinariis ejus judicibus, aut a Nunciis, Legatis, vel Vicelegatis tradita fuerint munera, vel ea in Curia neceſſaria eſſe pro eorum comparando favore, vel pro literis commendatitiis apud ipſos obtinendis. Et pari modo ſubeſſe dictis pœnis principales, & correſponſales ubique locorum, qui ſolvent, tranſmittent, aut mandabunt, ut ſolvatur, aut pecunia tranſmitatur ad dictum effectum dandi munera, vel eam ſolvendi miniſtris gratiæ, vel juſtitiæ in Curia, aut delegatis extra Curiam: quæ pœnæ incurrentur, licet pecunia non fuerit tranſmiſſa, ſed tantum notulis, epiſtolis, aut alias quomodolibet a principalibus in partibus petita, vel ab eiſdem principalibus reſpective oblata.

Nota I. Attento harum Conſtitutionum tenore, hodie corrigendam eſſe plurimorum Auctorum doctrinam, qui olim Bullas Bonif. & Greg. ſunt commentati, ut Navarrus, Diana, Bonacina, cum aliter, atque ſenſu diverſo fuerint opinati.

Nota II. Pro praxi (præſupoſito, quod non ſit caſus de ſimonia, de qua habenda eſt ratio juxta propria ejus principia) præfatas Bullas, cum ſint de gratia, & juſtitia, quæ apud Sedem Apoſtolicam obtinentur, non comprehendere Legatorum Curias, neque Nunciorum, aut aliorum ipſius miniſtrorum; dummodo ejuſdem Sedis delegati extra Curiam non ſint, ut dicitur in noviſſima Innocent. Conſt.

Nota III. Ad pœnas incurrendas ſatis eſſe, quamcunque accipere rem parvam, juxta textum Bonifacianæ ibi = *ſeu aliquod parvum, vel magnum promittant* = & quamvis æqua valde videatur eorum doctrina, qui materiam requirunt ſufficientem, ut ab ea accipientis animus ad petitæ gratiæ, vel juſtitiæ conceſſionem moveatur, cum tamen ab Alex. Bulla id in præſenti prohibitione comprehendi declaretur, hoc eſt dare, aut promittere &c. etiam tunc, cum res ad petiti conceſſionem movere animum nequeat, libentius amplector ſententiam, quæ ad pœnas incurrendas, affirmat, ſatis eſſe eam materiæ quantitatem, quæ in furti materia gravem inferat culpam, Bonac. *tom. III. diſp. II. q. 3. punct.* 31. *num.* 3. licet etiam opinentur aliqui, eam ad furti rigorem non eſſe admetiendam, ſed dantis, & accipientis qualitate inſpecta, latius arbitrium aliquod adhiberi poſſe, vide Dianam *Coord. tom. V. tractat. VII. reſ. LIV.* qui nihilo tamen minus aliquas admittit illationes, juxta laudatæ Bullæ tenorem in præſens rejiciendas.

Nota IV. Donationem, aut meræ liberalitatis munus non prohiberi: verum in praxi id erit ſatis difficile, ut ab omni purgetur vitio; cum hujuſmodi (præcipue in exceſſu) liberalitates non habeantur in uſu, & ſi in uſu ſunt, non levem ſuſpicionem præſeferunt.

Nota V. Non prohiberi aliquid dare, vel accipere poſt gratiæ, vel juſtitię impetrationem, cum in citt. Conſtitutionibus id non exprimatur; ideoque ad caſus haud expreſſos non ſunt extendendæ; dummodo tamen pactum, aut antecedens non intervenerit promiſſio, cujus executio poſt impetrationem differatur.

Nota VI. Circa reſtitutionem rei acceptæ in dd. Conſtitutionibus præceptam, hanc faciendam eſſe paupe-

pauperibus, nec accipientem abſolvi poſſe, niſi ea integre in effectu ſecuta: ſicuti & nec dantem, qui itidem in pauperes datum erogare debet, antequam abſolvatur, quoties ſibi ab accipiente id reſtitutum fuerit, aut obtinere poteſt, ut ſibi reſtituatur, Bonac. *loc. cit.*

Nota VII. Ignorantiam harum legum, aut pœnarum excuſare a peccato, & a cenſuris juxta communem doctrinam, quæ in ignorantiæ materia, præſertim in cenſuris, traditur, vide Lezana *tomo II. Verb. Jure num.* 41.

SECTIO DCCCCLIX.

Caput IV. Quia nonnulli, *ex Decretali Clementis V.*

QUia nonnulli (prout accepimus) contra doctrinam Apoſtoli ſuæ prudentiæ, quin potius imprudentiæ, innitentes, ac diſceptare ſuper his, de quibus eis non expedit, ſatagentes, aſſerere non verentur, quod Summus Pontifex, ante ſuæ coronationis inſignia, ſe non debet intromittere de proviſionibus, reſervationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, nec ſe in literis Epiſcopum ſimpliciter, ſed electum Epiſcopum ſcribere, nec etiam uti Bulla, in qua nomen exprimatur ipſius. Nos talium temeritates compeſcere cupientes, ſingulos, qui occaſione hujuſmodi aliquas literas noſtras ſuper negociis quibuſcunque confectas, quæ a nobis ante coronationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus.

Excommunicatio hic lata, nemini eſt reſervata, ſed ſi per impugnationem hic expreſſam quis impediret executionem literarum Papæ, incurreret excommunicationem, eidem reſervatam in *cap XIII. Bullæ Cænæ*, cujus textum leges in calce hujus Operis.

Titulus XL. De Verborum ſignificatione.

SECTIO DCCCCLX.

Caput XIV. Quæsivit, *ex Decretali Alexandri III. Epiſcopo Carnotenſi reſcripta, juxta Concium, & Antonium Auguſtinum.*

QUæſivit Fraternitas tua (& infra.) Nos itaque tibi duximus reſpondendum, quod Sacerdos, uno præſente Clerico, & etiam ſolus poteſt infirmum ungere. Feſtum vero B. Mathiæ juxta conſuetudinem eccleſiaſticam vigilia eatenus præcedat, ut nec pro biſſexto, nec pro quolibet alio modo inter ſe, & ſolemnitatem aliam diem admittat: in qua utique vigilia (niſi venerit in Dominica) jejunium celebretur: ipſum autem feſtum, ſive fiat præcedenti die, ſive in ſequenti (qui duo quaſi pro uno reputantur) nullus error, ſed conſuetudo Eccleſiæ teneatur.

Circa vigiliam Sancti Matthiæ vide notata ſupra ad *caput I. Ex parte, de Obſervat. jenuniorum*, pag. 451.

SECTIO DCCCCLXI.

Caput XVI. Olim, *ex Decretali Innocentii III. Patriarchæ Gradenſi ſcripta.*

OLim tibi ſcripſiſſe recolimus, ut ſi Canonici Paduani Magiſtro G. Canonico Paduano præbendam, quæ tantum reſidentibus de communi confertur, ſicut uni ex aliis de communibus proventibus, & manualia beneficia non conferrent, tu eos ad id, appell. ceſſante, compellere procurares: quia vero quidam mandatum noſtrum interpetrari aliter, quam decet, moliuntur (cum beneficia Principum ſint interpetranda largiſſime) noſtrum aperiendum duximus intellectum, videlicet, quod præbendam, quæ tantum reſidenti-

dentibus in victu, & veſtitu de communi confertur, ipſi magiſtro G. plene, ſicut uni ex aliis reſidentibus injunximus conferendam.

Declarat, & ſtatuit hic Pontifex, Canonicis habentibus privilegia percipiendi fructus in abſentia deberi ſine diminutione diſtributiones quotidianas, quando redditus omnes præbendarum conſiſtunt in dictis diſtributionibus.

Verum huic ſanctioni derogatum eſt a Concil. Trident. *ſeſſ. XXI. cap. III. de reform.* ſtatuente, ut quando redditus omnes conſiſtunt in diſtributionibus, legitime abſentes percipere debeant duas tertias earundem partes, utpote ſubrogatas in locum fructuum præbendarum, ſi illi aut nulli ſint, aut admodum tenues, omiſſa tertia, intereſſentibus accreſcenda.

Et ita etiam pluries declaravit Congr. Concil. ut refert Fagnanus in *cap. XXII. Licet vobis, de Præbend.* Quod in quibuſcunque indultis abſentiæ ſemper ſervat eadem Congregatio juxta generale decretum Innocentii XII. promulgatum, ut in ejus Bullario parvo ſub numero XC. *ſub die* 8. *Maii* 1693. ibi.

Indulta cauſa ſtudii pro lucrandis fructibus dumtaxat, nec aliter pro lucrandis diſtributionibus quotidianis eſſe concedenda, quam pro Eccleſiis, quarum redditus conſiſtunt vel in ſolis diſtributionibus quotidianis, vel in iiſdem diſtributionibus una cum aliquibus fructibus tenuis præbendæ, dempta tamen tertia parte, quæ intereſſentibus accreſcat; nec pariter concedenda ultra triennium, neque majoribus vigintiquinque annis, quinimo hujuſmodi ætate vigintiquinque annorum expleta, eadem Indulta, licet idem triennium expletum non fuerit, expirare.

SECTIO DCCCCLXII.

Caput III. Exiit, *ex Decretali Nicolai III.*

Hæc Decretalis, cujus prolixum textum tranſcribere omitto, cum in ejus §. *Itaque*, fulminetur excommunicatio, ipſo facto incurrenda, Papæ reſervata, aliæque pœnæ infligantur contra Gloſſantes hanc eandem Decretalem circa explicationem Regulæ Fratrum Minorum, moderata eſt a Joanne XXII. *caput II. Quia nonnulli, hoc eodem tit.* dictas pœnas ſuſpendente uſque ad Sedis Apoſt. beneplacitum.

Additur hic declaratio S. Pii V. relata ſub hoc eodem titulo in VII. Decretalium Clementis VIII. Romæ typis impreſ. in Typographia Rev. Cameræ Apoſtolicæ 25. Julii 1598. his verbis.

Quia a pleriſque fuit dubitatum, an privilegia, & exemptiones, tum a Conc. Trid. de conferendo pro ſubſtentatione ſeminarii, tum a nobis ſuper ſubſidio, decimis, atque aliis oneribus conceſſæ Fratribus Ordinum Mendicantium, comprehendant eos etiam Mendicantes, qui ex conceſſione, vel diſpenſatione Apoſtolica poſſunt bona ſtabilia retinere, declaramus, Fratres quatuor Mendicantium Ordinum S. Dominici, Sancti Franciſci, Hæremitarum Sancti Auguſtini, & Carmelitarum, quibus etiam adjungimus Fratres Servorum Beatæ Mariæ, & Fratres Minimorum S. Franciſci de Paula, ac Fratres S. Hieronymi Jeſuatorum, eorumque omnium domos, monaſteria, & loca, etiamſi propria bona mobilia, immobilia, ac alia quæcunque, in commune tamen poſſederint, Mendicantium vocabulo, & omnibus privilegiis quocunque modo Mendicantibus conceſſis, frui poſſe, & tum Concilii Tridentini, tum cætera omnia decreta, ſtatuta, privilegia, & jura de Mendicantibus loquentia, ad omnes dictos ſeptem Ordines, eorumque domos, & loca, ac bona, etiam propria, in communi poſſeſſa, extendimus, & ampliamus, ac de illis intelligenda eſſe declaramus.

Videndæ tamen ſunt Conſtitutiones ejuſdem Pontificis, *Apoſtolicæ Sedis*, 9. *Novem.* 1567. & *Romanus Pontifex*, 18. *dicti menſis*, & *anni*, ex quibus prædicta verba excerpta ſunt: ☞ Nota, quod Congregatio Fratrum S. Hieronymi Jeſuatorum ſuppreſſa fuit a Clem. IX. ut ex ejus Conſtitut. *Romanus Pontifex 6. Decembr.* 1668.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

ELENCHUS I.

Rubricarum, ſeu Titulorum excerptorum,

E QUINQUE LIBRIS DECRETALIUM

Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clementinarum, & Extravagantium, tum Joannis XXII. tum Communium, qui in prima hujus Operis parte continentur, alphabetico ordine relati.

Ex Libro I.

1 Titulus XIV. *De Ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.* pag. 64
2 ☞ Titulus XLII. *De Alienatione Judicii mutandi cauſa facta.* 137
3 Titulus XLIII. *De Arbitris.* 137
4 Titulus VIII. *De Auctoritate, & uſu Pallii.* 44
5 Titulus XXI. *De Bigamis non ordinandis.* 84
6 Titulus XXII. *De Clericis Peregrinis.* 86
7 Titulus II. *De Conſtitutionibus.* 5
8 Titulus IV. *De Conſuetudine.* 18
9 Titulus XX. *De Corpore vitiatis ordinandis, vel non.* 83
10 Titulus VI. *De Electione.* 24
11 Titulus XVII. *De Filiis Presbyterorum, ordinandis, vel non.* 76
12 Titulus XL. *De Iis, quæ vi, metuſve cauſa fiunt.* 136
13 Titulus XXXIII. *De Majoritate, & obedientia.* 124
14 Titulus XIX. *De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.* 83
15 Titulus XXIII. *De Officio Archidiaconi.* 88
16 Titulus XXIV. *De Officio Archipresbyteri.* 91
17 Titulus XXVII. *De Officio Cuſtodis.* 93
18 Titulus XXIX. *De Officio, & Poteſtate Judicis delegati.* 94
19 Titulus XXXI. *De Officio Judicis Ordinarii.* 104
20 Titulus XXXII. *De Officio Judicis.* 122
21 Titulus XXX. *De Officio Legati.* 101
22 Titulus XXV. *De Officio Primicerii.* 92
23 Titulus XXVI. *De Officio Sacriſtæ.* 92
24 Titulus XXVIII. *De Officio Vicarii.* 93
25 Titulus XIII. *De Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui.* 63
26 Titulus XXXV. *De Pactis.* 132
27 Titulus XXXVII. *De Poſtulando.* 133
28 Titulus XXXVIII. *De Procuratoribus.* 134
29 Titulus IX. *De Renunciatione.* 45
30 Titulus III. *De Reſcriptis.* 7
31 Titulus XV. *De Sacra Unctione.* 72
32 Titulus XVI. *De Sacramentis non iterandis.* 74
33 Titulus XII. *De Scrutinio in Ordine faciendo,* 62
34 ☞ Titulus XVIII. *De Servis non ordinandis, & eorum manumiſſione.* 82
35 Titulus I. *De Summa Trinitate.* 1
36 Titulus X. *De Supplenda negligentia Prælatorum.* 48
37 Titulus XXXIX. *De Syndico.* 135
38 Titulus XI. *De Temporibus Ordinationum, & qualitate ordinandorum.* 51
39 Titulus VII. *De Translatione Epiſcopi.* 43
40 Titulus XXXIV. *De Treuga, & Pace.* 131

Ex Libro II.

1 Titulus XXVIII. *De Appellationib.* 195
2 Titulus XXIX. *De Clericis Peregrinantibus.* 213
3 Titulus XVIII. *De Confeſſis.* 166
4 Titulus VIII. *De Dilationibus.* 154
5 Titulus XXV. *De Exceptionibus.* 187
6 Titulus IX. *De Feriis.* 156
7 Titulus XXII. *De Fide inſtrumentorum.* 173
8 Titulus II. *De Foro competenti.* 145
9 Titulus I. *De Judiciis.* 139
10 Titulus VII. *De Juramento calumniæ.* 152
11 Titulus XXIV. *De Jure jurando.* 178
12 Titulus III. *De libelli oblatione.* 151
13 Titulus XXVI. *De Præſcriptionibus.* 188
14 Titulus XXIII. *De Præſumptionibus.* 175
15 Titulus XIX. *De Probationibus.* 167
16 Titulus XIII. *De Reſtitutione ſpoliatorum.* 161
17 Titulus XXVII. *De Sententia, & re judicata.* 192

18 Titulus XVII. *De Sequeſtratione poſſeſſionum, & fructuum.* 164
19 Titulus XX. *De Teſtibus, & atteſtationibus.* 169
20 Titulus XXI. *De Teſtibus cogendis, vel non.* 172
21 Titulus XVI. *Ut lite pendente, nihil innovetur.* 163

Ex Libro III.

1 Titulus XLII. *De Baptiſmo, & ejus effectu.* 442
2 Titulus XXXVII. *De Capellis Monachorum.* 385
3 Titulus XLI. *De Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & divinis officiis.* 429
4 Titulus XXXIX. *De Cenſibus.* 395
5 Titulus VI. *De Clerico ægrotante, vel debilitato.* 270
6 Titulus III. *De Clericis conjugatis.* 231
7 Titulus IV. *De Clericis non reſidentibus.* 236
8 Titulus II. *De Cohabitatione Clericorum, & Mulierum.* 225
9 Titulus VIII. *De Conceſſione Præbendæ.* 273
10 Titulus XL. *De Conſecratione Eccleſiæ, & Altaris.* 411
11 Titulus XXXII. *De Converſione Conjugatorum.* 354
12 Titulus XXXIII. *De Converſione Infidelium.* 355
13 Titulus XLIV. *De Cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum Sacramentorum.* 446
14 Titulus XXX. *De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.* 328
15 Tituulus XXIV. *De Donationibus.* 303
16 Titulus XLVIII. *De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.* 456
17 Titulus XVII. *De Emptione, & Venditione.* 293
18 Titulus XXII. *De Fidejuſſoribus.* 300
19 Titulus X. *De His, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli.* 278
20 Titulus XI. *De His, quæ fiunt a majore parte capituli.* 283
21 Titulus XLIX. *De Immunitate Eccleſiarum, Cæmeterii, & rerum ad eas pertinentium.* 459
22 Titulus VII. *De Inſtitutionibus.* 272
23 Titulus XXXVIII. *De Jure Patronatus.* 386
24 Titulus XVIII. *De Locato, & Conducto.* 297
25 Titulus L. *Ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negociis ſe immiſceant.* 472
26 Titulus IX. *Ne, Sede vacante, aliquid innovetur.* 277
27 Titulus XLVI. *De Obſervatione jejuniorum.* 451
28 Titulus XXIX. *De Parochiis, & alienis Parochianis.* 326
29 Titulus XXV. *De Peculio Clericorum.* 305
30 Titulus V. *De Præbendis, & Dignit.* 250
31 Titulus XLIII. *De Presbytero non baptizato.* 445
32 Titulus XLVII. *De Purificatione poſt partum.* 453
33 Titulus XIII. *De Rebus Eccleſiæ alienandis, vel non.* 284
34 Titulus XXXI. *De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem.* 335
35 Titulus XXXVI. *De Religioſis domibus, ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.* 378
36 Titulus XLV. *De Reliquiis, & veneratione Sanctorum.* 448
37 Titulus XIX. *De Rerum permutatione.* 298
38 Titulus XXVIII. *De Sepulturis.* 317
39 Titulus XXIII. *De Solutionibus.* 302
40 Titulus XXXV. *De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.* 363
41 Titulus XXVII. *De Succeſſionibus ab inteſtato.* 315
42 Titulus XXVI. *De Teſtamentis, & ultimis voluntatibus.* 306
43 Titulus I. *De Vita, & Honeſtate Clericorum.* 214
44 Titulus XXXIV. *De Voto, & voti redemptione.* 355
45 Titulus XII. *Ut eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.* 283

Ex Libro IV.

1 Titulus III. *De Clandeſtina deſponſatione.* 502
2 Titulus XI. *De Cognatione ſpirituali.* 520
3 Titulus XII. *De Cognatione Legali.* 526
4 Titulus V. *De Conditionibus appoſitis in Matrimonio, vel aliis contractibus.* 511
5 Titulus VIII. *De Conjugio Leproſorum.* 518
6 Titulus IX. *De Conjugio ſervorum.* 519
7 Titulus XIV. *De Conſanguinitate, & affinitate.* 529

8 Titulus II. *De Deſponſatione Impuberum*. 498
9 Titulus XIX. *De Divortiis*. 540
10 Titulus XX. *De Donationibus inter virum, & Uxorem, & de dote poſt divortium reſtituenda*. 543
11 Titulus VII. *De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium*. 516
12 Titulus XIII. *De eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, vel ſponſæ*. 527
13 Titulus XV. *De Frigidis, & maleficiatis, & impotentia coheundi*. 532
14 Titulus XVI. *De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*. 535
15 Titulus X. *De Natis ex libero ventre*. 520
16 Titulus XVII. *Qui filii ſint legitimi*. 536
17 Titulus XVIII. *Qui matrimonium accuſare poſſunt*. 540
18 Titulus XXI. *De Secundis Nuptiis*. 543
19 Titulus I. *De Sponſalibus, & matrimoniis*. 481
20 Titulus IV. *De Sponſa duorum*. 508

Ex Libro V.

1 Titulus I. *De Accuſationibus, inquiſitionibus, & denunciationibus*. 553
2 Titulus XVI. *De Adulter. & Stupro*. 662
3 Titulus IX. *De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſmum*. 646
4 Titulus II. *De Calumniatoribus*. 560
5 Titulus XXVII. *De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante*. 699
6 Titulus XXVIII. *De Clerico non ordinato miniſtrante*. 701
7 Titulus XIV. *De Clericis pugnantibus in duello*. 661
8 Titulus XXIX. *De Clerico per ſaltum promoto*. 704
9 Titulus XXIV. *De Clerico venatore*. 693
10 Titulus XX. *De Crimine falſi*. 682
11 Titulus XXIII. *De Delictis puerorum*. 692
12 Titulus XXX. *De eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit*. 706
13 Titulus XXXI. *De Exceſſibus Prælat*. 707
14 Titulus XVIII. *De Furtis*. 669
15 Titulus VII. *De Hæreticis*. 622
16 Titulus X. *De his, qui filios occiderunt*. 649
17 Titulus XII. *De Homicidio voluntario, & caſuali*. 654
18 Titulus XI. *De Infantibus, & languidis expoſitis*. 653
19 Titulus XXXVI. *De Injuriis, & damno dato*. 734
20 Titulus VI. *De Judæis, & Saracenis, eorumque ſervis*. 603
21 Titulus V. *De Magiſtris*. 592
22 Titulus XXVI. *De Maledicis*. 694
23 Titulus IV. *Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant*. 590
24 Titulus XXXVIII. *De Pœnitentiis, & remiſſionibus*. 744
25 Titulus XXXIII. *De Privilegiis*. 714
26 ☞ Titulus XXXIV. *De Purgatione canonica*. 733
27 Titulus XVII. *De Raptoribus, Incendiariis, & Violatoribus Eccleſiarum*. 666
28 Titulus XV. *De Sagittariis*. 662
29 Titulus VIII. *De Schiſmaticis, & ordinatis ab eis*. 645
30 Titulus XXXIX. *De Sententia excommunicationis*. 757
31 Titulus III. *De Simonia*. 561
32 Titulus XXI. *De Sortilegiis*. 686
33 Titulus XIII. *De Torneamentis*. 658
34 Titulus XL. *De Verborum ſignificatione*. 784
35 Titulus XIX. *De Uſuris*. 672

ELEN-

E L E N C H U S II.

Capitulorum ex Decretalibus Gregorii IX. Sexti, Clementinarum, ac Extravagantium, tum Joannis XXII., tum Communium excerptorum, & in Prima hujus Operis parte tranſcriptorum, quibus variationes, ſive per abrogationem, ſive per derogationem, ſive per moderationem, ſive per ampliationem acceſſerunt, una cum nonnullis aliis capitulis, quæ, aut illuſtrata, aut a poſteriori jure confirmata ſunt, hoc ſigno ☞ diſtincta.

EX LIBRO PRIMO.

Ex Titulo XIV. De Ætate, & qualitate, & ordine Præficiendorum.

☞ CAP. XIII. Accepimus. 70
Cap. VII. Ad aures. 66
Cap. IX. A multis. 67
Cap. XI. Cum contingat. 68
Cap. XIV. Cum ſit ars. 70
Cap. IV. Eam te. 65
☞ Cap. II. Ex ratione. 64
Cap. III. Indecorum. 65
Cap. V. Præterea. 66
Cap. I. Ut Abbates. 64

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Permittimus. 71

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. III. Generalem. 71
Cap. II. Ut ii. 71

☞ Ex Titulo XLII. De Alienatione judicii mutandi cauſa. 137

Ex Titulo XLIII. De Arbitris.

Cap. II. Non ſine. 138
Cap. I. Sane. 137

Ex Titulo VIII. De Auctoritate, & uſu Pallii.

Cap. III. Niſi ſpecialis. 44
Cap. VII. Quia nos. 45

Ex Titulo XXI. De Bigamis non ordinandis.

Cap. II. Super eo. 85
Cap. I. Ut Bigami. 84

Ex Titulo XXII. De Clericis Peregrinis.

Cap. II. Inter quatuor. 87
Cap. I. Tua nos. 86
Cap. III. Tuæ Fraternitatis. 87

Ex Titulo II. De Conſtitutionibus.

Cap. VI. Cum omnes. 5
Cap. XII. Ex parte. 7

Ex Titulo IV. De Conſuetudine.

Cap. I. Conſuetudines. 18
Cap. VIII. Cum dilectus. 19
Cap. V. Cum inter. 19
Cap. IV. Quanto. 18

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. IV. Cum in tua. 19

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Super gentes. 20

Ex Titulo XX. De Corpore vitiatis ordinandis, vel non.

Cap. II. Cum de tua. 83
Cap. I. De Presbytero. 83

Ex Titulo VI. De Electione.

☞ Cap. XXVII. Cum cauſam. 27
Cap. XXXII. Cum dilectus. 28
☞ Cap. VII. Cum in cunctis. 25

Cap. XLIX.

Cap. XLIX. Cum in Magiſtrum . 31
Cap. LIV. Dudum . 32
☞ Cap. VI. Licet . 25
Cap. XLI. Ne pro defectu . 28
Cap. XLIV. Nihil eſt . 30
Cap. IX. Noſti . 26
☞ Cap. III. Poſtquam. 24
Cap. XVII. Qualiter . 27
Cap. XLII. Quia propter . 29
Cap. XV. Tranſmiſſam . 26

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. V. Avaritiæ . 33
Cap. XXXII. Ex eo . 38
Cap. XVII. Fundamenta . 36
Cap. XLIII. Indemnitatibus . 39
Cap. XIV. Licet Canon . 34
Cap. XV. Nemo deinceps . 36
Cap. XXVIII. Nullus Religioſus . 37
Cap. VI. Quam ſit . 34
Cap. XL. Quia ſæpe . 38
Cap. XXIV. Quorundam . 37
☞ Cap. III. Ubi periculum. 32
Cap. IV. Ut circa . 32

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. VIII. Cum conceſſa . 42
Cap. I. Cum rationi . 41
Cap. V. In pleriſque . 42

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. III. Sancta Romana . 42

Ex Titulo XVII. De Filiis Presbyterorum ordinandis, vel non.

Cap. XVI. Ad abolendam . 81
Cap. XI. Ad extirpandas . 80
Cap. XII. Ad hæc . 80
Cap. II. Ad præſentiam . 77
Cap. IV. Conquerente . 77
Cap. VIII. Conſtitutus . 79
Cap. XV. Cum decorem . 80
Cap. XVII. Dilectus filius . 81
Cap. VII. Ex tranſmiſſa . 78
Cap. XIII. Michael . 80
Cap. XVIII. Nimis . 81
Cap. III. Præſentium . 77
Cap. V. Veniens . 78
Cap. I. Ut Filii . 76

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Is, qui . 81
Cap. II. Si is . 82

Ex Titulo XL. De iis, quæ vi, metuſve cauſa fiunt.

Cap. I. Perlatum . 136

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Abſolutionis . 136

Ex Titulo XXXIII. De Majorirate, & Obbedientia.

Cap. X. Cum in Eccleſiis . 125
Cap. XVI. Cum inferior . 126
Cap. XIV. Cum olim . 127
Cap. XIII. Dilecti Filii . 127
Cap. XI. His, quæ . 125
☞ Cap. VII. Per tuas . 124
Cap. IX. Quod ſuper . 124
☞ Cap. VI. Solitæ . 124

Ex eodem Titulo in VI.

☞ Cap. unicum Epiſcopali . 128

Ex Titulo XIX. De Obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

Cap. unicum Magnus . 83

Ex Titulo XXIII. De Officio Archidiaconi.

Cap. VII. Ad hæc . 89
Cap. X. Dilecto Filio . 90
Cap. III. Ea, quæ . 89
Cap. VI. Mandamus . 89
Cap. II. Officium 88
Cap. I. Ut Archidiaconus . 88
Cap. IX. Ut noſtrum . 90

Ex Titulo XXIV. De Officio Archibresbyteri.

Cap. II. Miniſterium . 91
Cap. III. Officium . 91
Cap. I. Ut Archipresbyter . 91

Ex

Ex Titulo XXIX. De Officio, & Poteſtate Judicis Delegati.

Cap. XVIII. Cum te conſulente. 96
Cap. XLI. Cum vigeſimum. 99
Cap. XII. Ex parte. 95
☞ Cap. XXVIII. Paſtoralis. 98
Cap. XXI. Prudentiam. 97
Cap. I. Quia quæſitum. 94
Cap. XIV. Quoniam. 95
☞ Cap. XIX. Relatum. 97
Cap. XI. Sane. 94

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. XV. Hac conſtitutione. 100
Cap. XII. Is, cui. 100
Cap. VII. Si delegatus. 99
Cap. I. Statuimus. 99

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. unicum Judices. 101

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. unicum Sedes Apoſtolica. 101

Ex Titulo XXXI. De Officio Judicis Ordinarii.

Cap. XVI. Conquerente. 108
Cap. III. Cum ab Eccleſiarum. 105
Cap. IV. Cum vos. 105
Cap. XV. Inter cætera. 108
Cap. XIII. Irrefragabili. 107
Cap. I. Perniciosa. 104
Cap. VII. Quanto. 106
Cap. X. Quod Sedem. 106
Cap. XIV. Quoniam. 107
Cap. II. Si Sacerdos. 104
Cap. XVII. Ut juſta. 109

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. III. Ordinarii. 110
Cap. IX. Præſenti. 111
Cap. II. Si Canonici. 109

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Debent. 114

Ex Titulo XXXII. De Officio Judicis.

Cap. I. Ex literis. 122

Ex Titulo XXX. De Officio Legati.

Cap. I. Cum non ignores. 101
☞ Cap. IV. Quod translationem. 101

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Officii. 102
Cap. III. Præſenti. 103

Ex Titulo XXV. De Officio Primicerii.

Cap. unicum Ut Primicerius. 92

Ex Titulo XXVI. De Officio Sacriſtæ.

Cap. unicum Ut ſciat. 92

Ex Titulo XXVIII. De Officio Vicarii.

Cap. VI. Ex parte tua. 94
Cap. V. Sua nobis. 93

Ex Titulo XIII. De Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui.

Cap. I. Requiſivit. 63

Ex Titulo XXXV. De Pactis in VI.

Cap. I. Pactum. 132
Cap. III. Quia ex eo. 133

Ex Titulo XXXVII. De Poſtulando.

Cap. I. Clerici. 133

Ex Titulo XXXVIII. De Procuratoribus.

Cap. XIV. Non injuſte. 134
Cap. IX. Procurator. 135

Ex Titulo IX. De Renunciatione.

Cap. IV. Admonet. 46
Cap. III. Ex tranſmiſſa. 45

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. II. Si te. 48

Ex Titulo III. De Reſcriptis.

Cap. XL. Abbatem. 15
Cap. XXXI. Ad audientiam. 13
Cap. XXX. Capitulum. 13
Cap. XXIX. Dilectus filius. 11
Cap. VII. Eam te. 8
Cap. XXXVII. Ex inſinuatione. 14
Cap. II. Ex parte. 7
Cap. XII. Ex parte. 7
Cap. XXXII. In noſtra. 14
Cap. XXXIX. Literis Apoſtolicis. 15
Cap. XXXVIII. Mandatum. 15
Cap. XXVIII. Nonnulli. 10
Cap. XLIII. Quia nonnulli. 15
Cap. XV. Sedes Apoſtolica. 10
Cap. XXXVI. Significavit. 14
Cap. XLII. Si proponente. 15

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. XIV. Duobus. 17
Cap. VIII. Quamvis. 16
Cap. IX. Si eo tempore. 16
Cap. XIII. Si pro te. 17
Cap. XI. Statutum. 17
Cap. VI. Suſceptum. 16
Cap. XII. Tibi. 17

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Etſi principales. 17
Cap. IV. Gratiæ. 17
Cap. V. Literas. 18

Ex Titulo XV. De Sacra Unctione.

Cap. I. Cum veniſſet. 72

Ex Titulo XVI. De Sacramentis non iterandis.

Cap. I. Paſtoralis. 74
Cap. III. Presbyter. 75

Ex Titulo XII. De Scrutinio in Ordine faciendo.

Cap. unicum Ex parte. 62

Ex Titulo XVIII. De Servis non ordinandis, & eorum manumiſſione.

Cap. VI. Eo libentius. 82

Ex Titulo I. De Summa Trinitate.

☞ Cap. I. Firmiter credimus. 1

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. unicum Fidei Catholicæ. 4

Ex Titulo X. De Supplenda negligentia Prælatorum.

☞ Cap. III. Licet Magiſter. 50
Cap. II. Sicut nobis. 49
Cap. I. Statuimus. 48

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. III. Si Epiſcopus. 51

Ex Titulo XXXIX. De Syndico.

Cap. unicum Sicut ſtudii. 135

Ex Titulo XI. De Temporibus Ordinationum, & qualitate Ordinandorum.

Cap. XVI. Conſultationi. 59
☞ Cap. XII. Cum in diſtribuendis. 57
Cap. VIII. Cum quidam. 56
Cap. IX. Cum ſecundum. 56
Cap. III. De eo. 53
Cap. XV. Dilectus filius. 59
Cap. IV. Ex tenore. 54
Cap. XIII. Literas. 57
Cap. VII. Nec Epiſcopi. 54
Cap. XVII. Quæſitum. 59
Cap. XI. Quod tranſlationem. 56
Cap. II. Sane. 51
Cap. VI. Si Archiepiſcopus. 54
Cap. XIV. Vel non eſt compos. 58

Ex

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. III. Cum nullus. 61
Cap. II. Eos, qui. 61
Cap. IV. Nullus Epiſcopus. 62
Cap. I. Sępe contingit. 60

Ex Titulo VII. De Translatione Epiſcopi.

Cap. I. Cum ex illo. 43
Cap. II. Inter corporalia. 43

Ex Titulo XXXIV. De Treuga, & Pace.

Cap. II. Innovamus. 131
Cap. I. Treugas. 131

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. II. Vices illius. 132

EX LIBRO II. DECRETALIUM.

Ex Titulo XXVIII. De Appellationibus.

Cap. XXXIV. Ad audientiam. 199
Cap. III. Ad noſtram. 195
Cap. XXIII. Conſtitutis. 196
Cap. LXI. Cum ſpeciali. 200
Cap. XI. De appellationibus. 196
Cap. XXXI. De Priore. 198
Cap. LXVI. Dilecti filii. 200
Cap. LXVIII. Intimaſti. 202
Cap. XXVIII. Pervenit. 198
Cap. XXV. Qua fronte. 197
Cap. XXXII. Quia nos. 199
Cap. XXVI. Reprehenſibilis. 197
Cap. XLI. Secundo requiris. 199
Cap. XII. Super eo. 196

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Cordi. 202
Cap. IV. Ut ſuper. 203

Ex Titulo XXIX. De Clericis Peregrinantibus.

Cap. unicum Conquerente. 213

Ex Titulo XVIII. De Confeſſis.

Cap. I. Cum monaſterium. 166
Cap. II. Cum ſuper. 166

Ex Titulo VIII. De Dilationibus.

☞ Cap. I. Dilecti filii. 154
☞ Cap. IV. Expoſuit. 155
☞ Cap. III. Literæ. 155
☞ Cap. II. Præterea. 155

Ex Titulo XXV. De Exceptionibus.

Cap. XII. Exceptionem. 187
Cap. VII. Olim. 187

Ex Titulo IX. De Feriis.

Cap. IV. Capellanus. 159
Cap. V. Conqueſtus. 160
Cap. III. Licet. 158
Cap. I. Omnes. 156
Cap. II. Quoniam. 157

Ex Titulo XXII. De Fide inſtrumentorum.

Cap. XII. G. Perpetuus. 174
Cap. VII. Quod ſuper. 173
Cap. XVI. Si inſtrumenta. 175

Ex Titulo II. De Foro competenti.

Cap. XVI. Conqueſtus. 148
Cap. XV. Ex parte. 148
Cap. II. Nullus. 146
Cap. V. Si Clericus. 147
Cap. I. Si quis. 145

Ex Titulo I. De Judiciis.

Cap. XVI. Cum deputati. 142
Cap. X. Cum non ab homine. 139
Cap. I. De Quodvultdeo. 139
Cap. IV. Etſi. 139
Cap. XIII. Novit ille. 141
Cap. XVII. Qualiter. 142
Cap. XX. Venerabilis. 142

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. II. Mulieres. 143

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Diſpendioſam. 144

Ex Titulo VII. De Juramento calumniæ.

Cap. V. Cæterum. 154
Cap. VII. Cum in cauſa. 154
Cap. I. Inhærentes. 152
Cap. III. In pertractandis. 153
Cap. II. Literas. 153

Ex Titulo XXIV. De Jure jurando.

Cap. XXVIII. Cum contingat. 183
Cap. IV. Ego N. Epiſcopus. 178
Cap. XXXII. Ex literis. 185
Cap. XXXI. Petitio veſtra. 183
Cap. XV. Verum. 182

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Contingit. 186

Ex Titulo III. De Libelli oblatione.

Cap. I. Ignarus. 151

Ex Titulo XXVI. De Præſcriptionibus.

Cap. XIII. Ad audientiam. 189
Cap. XV. Auditis. 190
Cap. XVI. Cum ex officii. 191
Cap. XVIII. Cum olim. 191
Cap. XIV. Cum vobis. 190
Cap. I. Placuit. 188
Cap. XIX. Veniens. 192
Cap. V. Vigilanti. 189

Ex Titulo XIX. De Probationibus.

Cap. VIII. In præſentia. 169
Cap. VI. Juravit. 167
Cap. XI. Quoniam. 169

Ex Titulo XIII. De Reſtitutione ſpoliatorum.

Cap. VIII. Ex tranſmiſſa. 161
Cap. XIII. Literas. 162
XII. Olim. 162
Cap. XVIII. Sæpe contingit. 162

Ex Titulo XXVII. De Sententia, & re judicata.

Cap. XIII. Cum inter. 194
Cap. XI. Conſanguinei. 193
Cap. II. Jurgantium. 192
Cap. III. Non poteſt. 192

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Cum æterni. 194

Ex Titulo XVII. De Sequeſtratione poſſeſſionum, & fructuum.

Cap. III. Ab eo. 164
Cap. II. Dilectus filius. 164

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. unicum Ad compeſcendas.

Ex Titulo XX. De Teſtibus, & Atteſtationibus.

Cap. XLIII. Albericus. 172
Cap. XXVIII. Cum a nobis. 171
Cap. XVII. Fraternitatis. 170
Cap. XXI. Judæi. 170
Cap. I. Placuit. 169

Ex Titulo XXI. De Teſtibus cogendis, vel non.

Cap. VII. Præterea. 172

Ex Titulo XVI. Ut, Lite pendente, nihil innovetur.

Cap. II. Si ii. 163

EX LIBRO III. DECRETALIUM.

Ex Titulo XLII. De Baptiſmo, & ejus effectu.

Cap. II. De quibus. 443
Cap. VI. Licet græcos. 444
Cap. III. Majores. 444
Cap. I. Si quis. 442

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. unicum Præſenti. 444

Ex

Ex Titulo XXXVII. De Capellis Monachorum.

Cap. I. In Eccleſiis. 385

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Presbyteri. 386

Ex Titulo XLI. De Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & Divinis Officiis.

Cap. III. Conſuluiſti. 431
Cap. XI. Cum creatura. 439
Cap. VII. De homine. 433
Cap. IX. Dolentes. 434
Cap. V. Ex parte. 432
Cap. XIV. Literas. 440
Cap. XIII. Pernicioſus. 440
Cap. I. Presbyter. 429
Cap. X. Sane cum olim. 438
Cap. XII. Te referente. 439

Ex Titulo XXXIX. De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationib.

Cap. XXVII. Auctoritate. 403
Cap. VI. Cum Apoſtolus. 395
Cap. XI. Cum Clerici. 399
Cap. XVII. Cum inſtantia. 400
Cap. XXV. Cum nuper. 403
Cap. XXI. Cum venerabilis. 401
Cap. XII. Ea, quæ. 399
Cap. X. Innovamus. 398
Cap. VIII. Præterea. 397
Cap. XXIII. Procurationes. 402
Cap. XIII. Significavit. 399
Cap. XIV. Sopitæ. 400
Cap. XXII. Super eo. 401
Cap. XXIV. Venerabili. 402

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Romana. 405

Ex Titulo VI. De Clerico ægrotante, vel debilitato.

Cap. I. Cum percuſſio. 270
Cap. III. De Rectoribus. 270
Cap. V. Ex parte. 271
Cap. IV. Tua Nos. 271

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Paſtoralis. 271

Ex Titulo III. De Clericis conjugatis.

Cap. VI. Cum olim. 233
Cap. V. Diverſis. 233
Cap. IX. Ex parte. 234
Cap. VII. Joannes. 234
Cap. III. Quod a te. 232
Cap. IV. Sane. 233
Cap. II. Sane. 232
Cap. I. Si qui Clericorum. 231

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Clerici. 235

Ex Titulo IV. De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.

Cap. XVII. Clericos. 242
Cap. VI. Conquerente. 238
Cap. XVI. Cum ad hoc. 242
Cap. VII. De cætero. 239
Cap. II. Ex geſtis. 236
Cap. VIII. Ex parte. 239
Cap. XI. Ex tuæ. 240
Cap. V. Fraternitati. 238
Cap. X. Inter quatuor. 249
Cap. IX. Qualiter. 240
Cap. III. Quia nonnulli. 236
Cap. IV. Relatum. 237
Cap. XII. Tuæ fraternitatis. 241

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Conſuetudinem. 243

Ex Titulo II. De Cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Cap. III. Clericos. 226
Cap. I. Inhibendum. 225
Cap. X. Quæſitum. 230
Cap. IV. Sicut. 227
Cap. II. Si quiſquam. 226
Cap. V. Super eo. 227
Cap. VIII. Tua nos. 229
Cap. VII. Veſtra. 229

Ex Titulo VIII. De Conceſſione Præbendæ.

Cap. XIV. Accedens. 275
Cap. IX. Literas. 275
Cap. II. Nulla. 273
Cap. XV. Poſtulaſtis. 276
Cap. I. Qui in vivorum. 273

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. VII. Auctoritate. 277
Cap. IV. Executor. 276
Cap. III. Ne captandæ. 276
Cap. I. Quia cunctis. 276
Cap. V. Si capitulo. 276
Cap. VI. Si ſoli. 276

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. unicum Cum ei. 277

Ex Titulo XL. De Conſecratione, Eccleſiæ, & Altaris.

☞ Cap. IX. Aqua. 426
☞ Cap. VII. Conſuluiſti. 424
☞ Cap. VIII. Cum ſicut. 425
☞ Cap. III. Quod in dubiis. 416
☞ Cap. X. Si Eccleſia. 427
☞ Cap. II. Tua fraternitas. 411

Ex Titulo XXXII. De Converſione conjugatorum.

Cap. VI. Sane. 354
Cap. II. Verum. 354
Cap. VIII. Uxoratus. 354

Ex Titulo XXXIII. De Converſione Infidelium.

Cap. II. Ex literis. 355

Ex Titulo XLIV. De Cuſtodia Euchariſtiæ, Chriſmatis, & aliorum Sacramentorum.

☞ Cap. I. Statuimus. 446

Ex Titulo XXX. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

Cap. XX. Ad Apoſtolicæ. 331
Cap. XVI. De terris. 331
Cap. VIII. Dilecti. 329
Cap. X. Ex parte. 330
Cap. XXI. Ex parte. 332
Cap. XXIII. Ex tranſmiſſa. 332
Cap. XXII. Non eſt. 332
Cap. II. Novum. 328
Cap. VI. Nuncios. 329
Cap. XXVIII. Paſtoralis. 333
Cap. V. Pervenit. 329
Cap. XXVI. Tua nobis. 332

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Diſcretioni. 333

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. I. Religioſi. 334

Ex Titulo XXIV. De Donationibus.

Cap. IX. Apoſtolicæ. 304
Cap. III. Cæterum. 303
Cap. IV. Conſultationibus. 304
Cap. II. Fraternitatem. 303

Ex Titulo XLVIII. De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

Cap. III. Ad audientiam. 458
Cap. II. Cum dicat. 456
Cap. IV. De his. 459
Cap. I. Quicunque. 456
Cap. VI. Tua nos. 459

Ex Titulo XVII. De Emptione, & Venditione.

☞ Cap. V. Ad noſtram. 293
Cap. I. Placuit. 293
Cap. II. Ut menſuræ. 293

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Regimini. 294

Ex Titulo XXII. De Fidejuſſoribus.

Cap. I. Clericus. 300
Cap. II. Pervenit. 300
Cap. IV. Quod quibuſdam. 301

Ex

Ex Titulo X. De His, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli.

☞ Cap. II. Continebatur. 279
Cap. VII. Cum Apoſtolica Sedes. 281
☞ Cap. X. Etſi membra. 282
Cap. I. Irrita. 278
Cap. IV. Novit. 280
Cap. IX. Paſtoralis. 281
Cap. V. Quanto. 280
Cap. VIII. Tua nuper. 281

Ex Titulo XI. De His, quæ fiunt a majore parte Capituli.

Cap. I. Cum in cunctis. 283
Cap. IV. Ex parte. 283

Ex Titulo XLIX. De Immunitate Eccleſiarum, Cæmeterii, & rerum ad eas pertinentium.

☞ Cap. IX. Eccleſiæ. 471
Cap. VI. Inter alia. 464
Cap. IV. Non minus. 460
Cap. II. Pervenit. 459
Cap. VIII. Quia plerique. 470

Ex Titulo VII. De Inſtitutionibus.

☞ Cap. V. Ad decorem. 272
Cap. I. Non amplius. 272

Ex Titulo XXXVIII. De Jure Patronatus.

Cap. XXII. Eam te. 392
Cap. XIX. Conſultationibus. 390
☞ Cap. X. Cum laici. 389
☞ Cap. XXIV. Cum autem. 392
Cap. XXVIII. Cum dilectus. 395
☞ Cap. VIII. Illud. 389
☞ Cap. XXV. Nobis. 394
Cap. I. Perlatum. 386
☞ Cap. XXVI. Per noſtras. 395
Cap. IV. Præterea. 387
Cap. II. Quæcunque. 387
☞ Cap. VI. Quia Clerici. 388
Cap. XXI. Relatum. 392

Ex Titulo XVIII. De Locato, & Conducto.

Cap. IV. Potuit. 298
☞ Cap. III. Propter. 297
Cap. II. Veſtra. 297

Ex Titulo L. Ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negociis ſe immiſceant.

Cap. V. Clericis. 473
Cap. I. Multa. 472
Cap. III. Non magnopere. 472
Cap. VII. Relatum. 474
Cap. II. Sacerdotibus. 472
Cap. VI. Secundum. 473
Cap. IX. Sententiam. 477
Cap. VIII. Sicut te. 476
Cap. X. Super ſpecula. 478

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. II. Ut periculoſa. 479

Ex Titulo IX. Ne, Sede vacante, aliquid innovetur.

Cap. II. Illa. 277

Ex Titulo XLVI. De Obſervatione Jejuniorum.

Cap. II. Conſilium. 451
☞ Cap. I. Ex parte. 451
Cap. III. Explicari. 453

Ex Titulo XXIX. De Parochiis, & alienis Parochianis.

Cap. III. Nullus Epiſcopus. 328
Cap. I. Si Epiſcopus. 326
Cap. II. Ut Dominicis. 327

Ex Titulo XXV. De Peculio Clericorum.

Cap. V. Si quis ſane. 305

Ex Titulo V. De Præbendis, & Dignitatibus.

Cap. XXXVIII. Cum olim. 262
Cap. VI. Cum teneamur. 251
Cap. XII. De monachis. 256
Cap. XIX. Dilectus filius. 257
Cap. XXV. Dilecto filio. 258
Cap. XXVII. Dilectus filius. 258
Cap. XXXIV. Dilectus. 261

Cap. IV. Epiſcopus . 250
Cap. XXXIII. Expoſuiſti . 261
Cap. XXX. Extirpandæ . 259
Cap. XXIX. Grave nimis. 259
Cap. XXXII. Licet vobis. 260
Cap. VIII. Majoribus. 252
Cap. II. Non liceat . 250
Cap. XIV. Præterea . 257
Cap. V. Quæſitum. 252
Cap. VII. Referente . 251
Cap. IX. Relatum . 253
☞ Cap. XI. Significatum . 254
Cap. XXIII. Tuis quæſtionibus . 258
Cap. XXXVII. Venerabilis . 261

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. XXVII. Cui de non ſacerdotali . 267
Cap. V. Cum de Beneficio. 264
Cap. XXV. Cum in Eccleſia . 267
Cap. XVI. Cum in illis . 266
Cap. XIV. Dudum . 266
Cap. XXIX. Ei , cui . 267
Cap. VII. Eum , cui. 264
Cap. XVIII. Eum , qui . 266
Cap. XII. Hi , qui. 266
Cap. II. Licet Eccleſiarum . 262
Cap. X. Mandato. 265
Cap. XLI. Mandatum . 268
Cap. XXXVIII. Quamvis . 268
Cap. IV. Quamvis. 264
Cap. XL. Quodam . 268
Cap. XXII. Si Apoſtolicæ . 267
Cap. XI. Si Clericus . 265
Cap. XXXVI. Si cui . 267
Cap. IX. Si cum . 265
Cap. XXXVII. Si Epiſcopus . 267
Cap. XXXIX. Si is . 268
Cap. XXX. Si pauper. 267
Cap. XXIV. Si pluribus . 267
Cap. XIII. Si poſtquam . 266
Cap. VIII. Si pro Clericis . 265
Cap. III. Statutum. 262
Cap. VI. Super eo . 264

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Per literas . 269
Cap. I. Si dignitatem . 269
Cap. VI. Si juxta. 269

Ex Titulo XLIII. De Presbytero non baptizato.

Cap. I. Si quis . 445
Cap. III. Veniens . 445

Ex Titulo XLVII. De Purificatione poſt partum.

Cap. unicum Volens . 453

Ex Titulo XIII. De Rebus Eccleſiæ alienandis, vel non.

Cap. IX. Ad audientiam . 290
Cap. VII. Ad aures. 289
Cap. III. Conſenſus . 284
Cap. XII. Cum laicis . 290
Cap. IV. Epiſcopi . 285
Cap. I. Non licet . 284
Cap. V. Nulli . 285
Cap. II. Qui res . 284
Cap. VI. Si quis. 288
Cap. VIII. Ut ſuper . 290

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. II. Hoc conſultiſſimo . 291

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. I. Monaſteriorum . 291
Cap. II. Si una . 292

Ex Titulo XXXI. De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem.

Cap. XVI. Ad Apoſtolicam . 344
Cap. VIII. Ad noſtram . 340
☞ Cap. XX. Conſulti . 346
Cap. XIV. Cum ſimus. 343
Cap. XII. Cum virum . 342
Cap. XXII. Ex parte . 346
Cap. V. Joannes . 339
Cap. XVIII. Licet . 345
Cap. XXIV. Ne Religioſi . 348
Cap. VII. Non eſt. 340
Cap. I. Nullus . 335
Cap. XIII. Porrectum . 343
Cap. VI. Quia in Inſulis . 339
Cap. XVII. Sicut . 344
Cap. XV. Sicut tenor . 343
Cap. XI. Significatum . 342
Cap. II. Si quis . 337

Cap. XXIII. Statuimus. 347
Cap. IX. Super eo. 341
Cap. IV. Vidua. 338

Ex eodem Titulo in VI.

☞ Cap. IV. Beneficium. 351
Cap. III. Conſtitutionem. 350
Cap. I. Is, qui. 349
Cap. II. Non ſolum. 350

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Eos, qui. 352

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. II. Ad noſtram. 353
Cap. I. Viam ambitioſæ. 352

Ex Titulo XXXVI. De Religioſis domibus.

☞ Cap. IV. Ad hæc. 378
☞ Cap. III. De Xenodochiis. 378
Cap. V. Inter quatuor. 379
☞ Cap. IX. Ne nimia. 379

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Religionum. 379

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Quia contingit. 384

Ex Titulo XLV. De Reliquiis; & veneratione Sanctorum.

☞ Cap. I. Audivimus. 448
Cap. II. Cum ex eo. 448

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. II. Grave nimis. 450

Ex Titulo XIX. De Rerum permutatione.

Cap. IV. Injuſtum. 299
Cap. III. Mancipia. 298
Cap. V. Quæſitum. 299
Cap. I. Si Princeps. 298

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Licet in tua. 300

Ex Titulo XXVIII. De Sepulturis.

Cap. XIII. Abolendæ. 322
Cap. VIII. Cum ſuper. 320
Cap. VII. De Uxore. 319
Cap. V. Ex parte. 319
Cap. III. Fraternitatem. 318
Cap. I. Nos inſtituta. 317
Cap. XIV. Parochiano tuo. 321
Cap. II. Relatum. 318

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Animarum. 322
Cap. II. Cum quis. 323
Cap. III. Is, qui. 324
Cap. V. Religioſi. 324

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Dudum. 325

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Deteſtandæ. 325
Cap. II. Super Cathedram. 326

Ex Titulo XXIII. De Solutionibus.

Cap. III. Odoardus. 302
Cap. II. Si quorundam. 302

Ex Titulo XXXV. De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

Cap. VI. Cum ad monaſterium. 368
Cap. VII. In ſingulis. 370
Cap. II. Monachi. 363
Cap. V. Quod Dei timorem. 366
Cap. III. Recolentes. 365

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Periculoſo. 371

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Attendentes. 373
Cap. I. Ne in agro. 373

Ex Titulo XXVII. De Succeſſionibus ab inteſtatu.

Cap. II. Sancto. 316
Cap. I. Sed hoc. 315

Ex Titulo XXVI. De Teſtamentis, & ultimis voluntatibus.

Cap. X. Cum eſſes. 310
Cap. VII. Cum in officiis. 308
Cap. III. Nos quidem. 308
Cap. XIV. Officii. 310
Cap. II. Quia ingredientibus. 307
Cap. I. Quorundam. 306
☞ Cap. XI. Relatum. 311

Ex Titulo I. De Vita, & honeſtate Clericorum.

Cap. XIV. A crapula. 221
Cap. V. Clericus. 216
Cap. VI. Clericus. 216
Cap. VII. Clericis. 217
Cap. XV. Clerici. 222
Cap. II. Clerici. 214
Cap. X. Cum ab omni. 218
Cap. XII. Cum decorem. 220
Cap. XI. Deus. 220
Cap. XVI. Ex literis. 223
Cap. VIII. Monaſteria. 217
Cap. IX. Quoniam. 218
Cap. IV. Si quis. 216
Cap. I. Ut laici. 214
Cap. XIII. Ut Clericorum. 221
Cap. III. Ut quiſque. 215

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. I. Diœceſanis. 224
Cap. II. Quoniam. 224

Ex Titulo XXXIV. De Voto, & voti redemptione.

Cap. IX. Ex multa. 358
Cap. XI. Poſtulaſtis. 360
Cap. X. Per tuas. 359
Cap. VIII. Quod ſuper. 357
☞ Cap. IV. Scripturæ. 356

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Quod votum. 361

Ex eodem Titulo in Extravagantibus Joannis XXII.

☞ Cap. unicum Antiquæ. 362

Ex Titulo XII. Ut eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

Cap. unicum Ut noſtrum. 283

EX LIBRO IV. DECRETALIUM.

Ex Titulo III. De Clandeſtina deſponſatione.

Cap. III. Cum inhibitio. 507
Cap. II. Quod a nobis. 502
Cap. I. Si quis. 502

Ex Titulo XI. De Cognatione ſpirituali.

Cap. V. Contracto. 522
Cap. VIII. Ex literis. 523
Cap. IV. Martinus. 522
Cap. II. Si vir. 521
Cap. III. Super eo. 522
Cap. VII. Tua nos. 523
Cap. VI. Veniens. 523
Cap. I. Utrum. 520

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. I. Nedum. 524
Cap. II. Per chatechiſmum. 524
Cap. III. Quamvis. 525

Ex Titulo XII. De Cognatione legali.

Cap. unicum Siqua. 526

Ex Titulo V. De Conditionibus appoſitis in matrimonio, vel aliis contractibus.

Cap. II. Cum ſit proprium. 511
Cap. III. De illis. 511

Cap. VI.

Cap. VI. Per tuas. 512
☞ Cap. I. Quicunque. 511
Cap. V. Super eo. 512

Ex Titulo VIII. De Conjugio Leproſorum.

☞ Cap. I. Pervenit. 518
☞ Cap. II. Quoniam. 518

Ex Titulo IX. De Conjugio ſervorum.

Cap. IV. Ad noſtram. 519
Cap. II. Propoſuit. 519

Ex Titulo XIV. De Conſanguinitate, & affinitate.

Cap. I. Ex literis. 529
Cap. VIII. Non debet. 531
Cap. VI. Quia circa. 531
Cap. III. Quod dilectio. 530
Cap. V. Quod ſuper. 530

Ex Titulo II. De Deſponſatione impuberum.

Cap. VIII. A nobis. 500
Cap. VI. Continebatur. 499
☞ Cap. IX. De illis. 500
☞ Cap. XII. Duo Pueri. 501
Cap. XI. Ex literis. 500
Cap. I. Tua nos. 498

Ex eodem Titulo in VI.

☞ Cap. unicum Si infantes. 501

Ex Titulo XIX. De Divortiis.

Cap. VIII. Gaudemus. 542
Cap. VII. Quanto. 542
Cap. I. Siqua. 540
Cap. IV. Significaſti. 541

Ex Titulo XX. De Donationibus inter virum, & uxorem, & de dote poſt divortium reſtituenda.

Cap. I. Mulieres. 543

Ex Titulo VII. De Eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per Adulterium.

Cap. V. Cum haberet. 517
Cap. IV. Ex literarum. 517
Cap. I. Propoſitum. 516
Cap. VI. Significaſti. 518
Cap. II. Significavit. 516

Ex Titulo XIII. De Eo, qui cognovit conſanguineam Uxoris ſuæ, vel Sponſæ.

Cap. VIII. Ex literis. 529
Cap. I. Si quis. 527
Cap. V. Super eo. 529
Cap. IV. Tranſmiſſæ. 528
Cap. II. Veniens. 528

Ex Titulo XV. De Frigidis, & maleficiatis, & impotentia coheundi.

Cap. IV. Conſultationi. 532
Cap. V. Laudabilem. 534

Ex Titulo XVI. De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

Cap. I. Literæ. 535

Ex Titulo X. De Natis ex libero ventre.

Cap. unicum Indecens. 520

Ex Titulo XVII. Qui filii ſint legitimi.

Cap. VIII. Perlatum. 538
Cap. XII. Per tuas. 538
Cap. XIII. Per venerabilem. 539
Cap. VI. Tanta. 536

Ex Titulo XVIII. Qui matrimonium accuſare poſſint, vel contra illum teſtificari.

Cap. IV. Inſuper. 540
Cap. III. Videtur. 540

Ex Titulo XXI. De Secundis Nuptiis.

Cap. I. Capellanum. 543
Cap. V. Cum ſecundum. 545
Cap. II. Dominus. 544
Cap. IV. Super illa. 544

Ex Titulo I. De Sponſalibus, & Matrimoniis.

☞ Cap. IV. Ad audientiam. 481
Cap. XXI. Ad id. 495
Cap. XXXII. Adoleſcens. 497
Cap. XVI. Commiſſum. 489
Cap. XXVIII. Conſultationi. 496
Cap. XXIII. Cum apud Sedem. 496
Cap. XVIII. Cum in Apoſtolica. 490
Cap. XIV. Cum locum. 484
Cap. X. Ex literis. 483
Cap. XXX. Is, qui fidem. 497
☞ Cap. XIX. In preſentia. 491
☞ Cap. XX. Inter opera. 494
Cap. XI. Non eſt. 484
Cap. XXXI. Si inter virum. 497
Cap. VIII. Sponſam. 482
Cap. XXV. Tuæ fraternitati. 496
Cap. XV. Veniens. 489

Ex eodem Titulo in VI.

Cap. unicum Ex ſponſalibus. 498

Ex Titulo IV. De Sponſa duorum.

Cap. II. Accepiſti. 508
Cap. I. Duobus. 508
Cap. III. Licet. 509
Cap. IV. Tua fraternitas. 509
Cap. V. Tuas dudum. 510

EX LIBRO V. DECRETALIUM.

Ex Titulo I. De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus.

Cap. VIII. Accuſaſti. 554
Cap. X. Cum P. Manconella. 554
Cap. XIII. Meminimus. 556
Cap. XXIV. Qualiter. 557
☞ Cap. XII. Si conſtiterit. 555
Cap. XXV. Sicut olim. 558
Cap. II. Si quis Epiſcopus. 553

Ex Titulo XVI. De Adulteriis, & Stupro.

Cap. V. Significaſti. 665
Cap. I. Si ſeduxerit. 662
Cap. III. Si vir. 663
Cap. II. Pervenit. 662

Ex Titulo IX. De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſmum.

Cap. V. A nobis. 648
Cap. VI. Conſultationi. 648
Cap. II. Ex literarum. 646
Cap. I. Præterea. 646
Cap. IV. Quidam. 647
Cap. III. Tuæ fraternitati. 647

Ex Titulo II. De Calumniatoribus.

Cap. II. Cum dilectus. 561
Cap. I. Cum fortius. 560

Ex Titulo XXVII. De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.

Cap. VII. Poſtulaſtis. 700
Cap. X. Si celebrat. 701
Cap. I. Si quis. 699

Ex Titulo XXVIII. De Clerico non ordinato miniſtrante.

Cap. II. Ex literis. 702
Cap. I. Si quis. 701

Ex Titulo XIV. De Clericis pugnantibus in Duello.

Cap. II. Henricus. 661
Cap. I. Porro. 661

Ex Titulo XXIX. De Clerico per ſaltum promoto.

Cap. unicum Tuæ literæ. 704

Ex Titulo XXIV. De Clerico venatore.

Cap. I. Epiſcopum. 693

Ex

Ex Titulo XX. De Crimine falſi.

Cap. III. Ad audientiam. 682
Cap. VII. Ad falſariorum. 683
☞ Cap. V. Licet ad regimen. 682

Ex eodem Titulo in Extravagantibus Joannis XXII.

Cap. unicum Prodiens. 685

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. unicum Spondet. 686

Ex XXIII. De Delictis puerorum.

Cap. II. Referente. 692

Ex Titulo XXX. De eo, qui furtive Ordinem ſuſcepit.

Cap. I. Veniens. 706

Ex Titulo XXXI. De Exceſſibus Prælatorum.

Cap. XII. Accedentibus. 709
Cap. IV. Clerici. 708
Cap. VII. Cum ad quorundam. 709
Cap. XIII. Dilectus filius. 710
Cap. X. Ex literis. 709
Cap. XVI. Nimis iniqua. 710
Cap. XVII. Nimis prava. 711
Cap. I. Pervenit. 707

Ex Titulo VII. De Hæreticis. 622

Ex Titulo X. De His, qui Filios occiderunt.

Cap. III. De Infantibus. 652
Cap. II. Intelleximus. 649
Cap. I. Veniens. 649

Ex Titulo XII. De Homicidio voluntario, & caſuali.

Cap. XIV. Ex literis. 656
Cap. II. Interfeciſti. 655
Cap. XXI. Poſtulaſti. 658
Cap. V. Si aliquis. 656
Cap. XX. Sicut. 657
Cap. III. Si perfodiens. 655
Cap. I. Si quis. 654
Cap. XIX. Tua nos. 656

Ex Titulo XI. De Infantibus, & Languidis expoſitis.

Cap. unicum Si a Patre. 653

Ex Titulo XXXVI. De Injuriis, & damno dato.

Cap. V. Si egreſſus. 734
Cap. IV. Si læſerit. 734
Cap. VI. Si quis domum. 735

Ex Titulo VI. De Judeis, Saracenis, eorumque ſervis.

Cap. VIII. Ad hæc. 606
Cap. XVII. Ad liberandam. 613
Cap. VII. Conſuluit. 606
Cap. XVI. Cum ſit nimis. 612
Cap. XIII. Etſi. 611
Cap. XV. In nonnullis. 611
Cap. VI. Ita quorundam. 606
Cap. V. Judæi. 605
Cap. III. Judæi. 604
Cap. II. Multorum. 604
Cap. XIX. Nulli Judæo. 603
Cap. I. Præſenti. 603
Cap. X. Quam ſit. 610
Cap. IV. Quia ſuper his. 605
Cap. XII. Quod olim. 610
Cap. IX. Sicut Judæi. 606

Ex eodem Titulo in Extravagantibus Joannis XXII.

Cap. unicum Copioſus. 613

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. II. Dignum. 615
Cap. I. Multa. 614

Ex Titulo V. De Magiſtris.

Cap. I. Quoniam. 592
Cap. V. Super ſpecula. 600

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Cum ſit. 602
Cap. I. Inter ſolicitudines. 602

Ex Titulo XXVI. De Maledicis.

Cap. I. Innotuit. 694

Ex Titulo IV. Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

Cap. I. Præterea. 590
Cap. IV. Querelam. 591
Cap. II. Quoniam. 591
Cap. III. Quoniam enormis. 591

Ex Titulo XXXVIII. De Pœnitentiis, & Remiſſionibus in VI.

Cap. I. Romana. 755
Cap. II. Si Epiſcopus. 755

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. II. Abuſionibus. 755

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Antiquorum. 756

Ex Titulo XXXVII. De Pœnis.

Cap. IV. Calumniam. 736
Cap. XII. In quibuſdam. 737
Cap. III. Licet. 736
Cap. II. Presbyteri. 735
Cap. VI. Tuæ diſcretionis. 736

Ex eodem Titulo de Pœnis in VI.

Cap. II. Degradatio. 737
Cap. V. Felicis. 738

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. III. Cupientes. 743
Cap. II. Multorum. 743
Cap. I. Si quis. 741

Ex Titulo XXXIII. De Privilegiis.

Cap. XXIII. Antiqua. 716
Cap. III. Cum & plantare. 714
Cap. XVI. Cum capella. 716
Cap. XIV. Cum olim. 715
Cap. XXX. In his. 720
Cap. XXXII. Quidam. 721
Cap. XXV. Quod nonnullis. 718
Cap. VI. Si de terra. 715
Cap. XI. Tuarum. 715
Cap. XXIV. Ut privilegia. 717

Ex eodem Titulo de Privilegiis in VI.

Cap. III. Abbates. 722
Cap. II. Cum de diverſis. 722
Cap. VIII. Epiſcoporum. 725
Cap. XI. Licet vobis. 727
Cap. XII. Quoniam. 727
Cap. I. Volentes. 721

Ex eodem Titulo in Clementinis.

Cap. I. Religioſi. 728

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. III. Divina 730
Cap. I. Inter cunctas. 730

Ex Titulo XXXIV. De Purgatione Canonica. 733

Ex Titulo XVII. De Raptoribus, Incendiariis, & Violatoribus Eccleſiarum.

Cap. VII. Accedens. 668
Cap. I. De illis. 666
Cap. III. Excommunicationis. 667

Ex Titulo XV. De Sagittariis.

Cap. unicum Artem illam. 662

Ex Titulo VIII. De Schiſmaticis, & Ordinatis ab eis.

Cap. I. Quod a Prædeceſſore. 645

Ex

Ex Titulo XXXIX. De Sententia Excommunicationis.

Cap. XXVIII. A nobis.	770
Cap. XXII. Conqueſti.	769
Cap. XLV. Contingit.	776
Cap. XV. Cum deſideres.	768
Cap. XXXII. Cum illorum.	773
Cap. XIV. Cum non ab homine.	767
Cap. XI. De cætero.	767
Cap. XIII. Ea noſcitur.	767
Cap. X. Ex tenore.	766
Cap. LIII. Gravem.	778
Cap. XXV. In audientia.	770
Cap. II. Monachi.	758
Cap. VI. Mulieres.	760
Cap. V. Non dubium.	759
Cap. XLIX. Noverit.	777
Cap. VIII. Nulli.	761
☞ Cap. XXIX. Nuper.	771
Cap. IX. Parochianos.	766
Cap. LVII. Permittimus.	778
Cap. XXIII. Perpendimus.	769
Cap. VII. Porro.	760
Cap. LVIII. Quamvis.	779
Cap. XXVI. Quod de his.	770
Cap. XXX. Quod in dubiis.	772
Cap. XXXVII. Relatum.	774
Cap. XLIII. Reſponſo.	775
Cap. XXXVIII. Sacris.	775
Cap. XLVIII. Sacro.	776
Cap. XVIII. Significavit.	768
Cap. XXXIX. Sicut nobis.	775
Cap. III. Si vero.	759
Cap. IV. Si vero aliquis.	759
Cap. I. Super eo.	757
Cap. XIX. Tua nos.	769
Cap. LII. Venerabili.	777
Cap. XXIV. Univerſitatis.	769

Ex eodem Titulo de Sententia Excommunicationis in VI.

Cap. IX. Conſtitutionem.	780
Cap. I. Cum medicinalis.	779
Cap. III. Statuimus.	780
Cap. XI. Quicunque.	781

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. I. Excommunicamus.	781
Cap. IV. Quia nonnulli.	784

Ex Titulo III. De Simonia.

Cap. IV. Accuſatum.	562
Cap. XLII. Ad Apoſtolicam.	583
Cap. XXIV. Ad aures.	578
Cap. XXI. Ad noſtram.	577
Cap. XXXVIII. Conſulere.	582
Cap. IX. Cum in Eccleſiæ.	563
Cap. XI. De hoc autem.	566
Cap. XXV. De Regularibus.	579
☞ Cap. XXII. De ſimoniace.	578
Cap. XIII. Insinuatum.	567
Cap. XXVIII. Dilectus filius.	579
Cap. XXX. Dilectus filius.	581
☞ Cap. XVIII. Etsi quæſtiones.	575
Cap. XX. Ex tuæ.	577
Cap. XLIV. Jacobus.	584
Cap. I. In ordinando.	561
Cap. XXXVI. In tantum.	581
Cap. XLIII. Ne Dei Ecclesiam.	583
Cap. XIV. Nemo.	574
Cap. XXVII. Nobis fuit.	579
Cap. VIII. Non ſatis.	563
Cap. XXXVII. Per tuas.	582
Cap. XL. Quoniam.	583
Cap. V. Quoties.	562
Cap. XXXIX. Sicut.	582
Cap. III. Si Dominus.	561
Cap. XLV. Si quis ordinaverit.	584
Cap. XXIX. Suam nobis.	580
Cap. XIX. Veniens.	576

Ex eodem Titulo in Extravagantibus communibus.

Cap. II. Cum deteſtabile.	589
Cap. I. Sane.	586

Ex Titulo XXI. De Sortilegiis.

Cap. II. Ex tuarum.	688
Cap. I. In tabulis.	688

Ex Titulo XIII. De Torneamentis.

Cap. II. Ad audientiam.	658
Cap. I. Felicis.	658

Ex

Ex Titulo XL. De Verborum ſignificatione.

Cap. III. Exiit. 785
Cap. XVI. Olim. 784
Cap. XIV. Quæsivit. 784

Ex Titulo XIX. De Uſu ris.

Cap. X. Conſuluit. 674
Cap. VI. In civitate. 674
☞ Cap. XIX. Naviganti. 680
Cap. I. Plures. 672
Cap. XVIII. Quanto. 680
Cap. IV. Super eo. 673

Ex Titulo XVIII. De Furtis.

Cap. I. Qui furatur. 669
Cap. II. Fures. 669
Cap. III. Si quis. 671